BIJDRAGEN TOT DE KENNIS DER NEDERLANDSCHE EN VREEMDE KOLONIËN, ...

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

BIJDRAGEN

TOT DE KENNIS

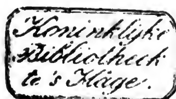
DER NEDERLANDSCHE EN VREEMDE

KOLONIËN,

BIJZONDER BETREKKELIJK

DE VRIJLATING DER SLAVEN.

1845.

TE UTRECHT,
BIJ C. VAN DER POST Jr.
1846.

Geene exemplaren worden voor echt erkend, dan die door een Lid der Redactie zijn onderteekend.

INHOUD.

Blz.

Dit Tijdschrift wordt uitgegeven door eene VEREENIGING bestaande uit de HH.:

Mr. J. Ackersdijck,	Hoogleeraar	te Utrecht.
Mr. J. H. Beucker Andreae,	Advocaat	» Leeuwarden.
Dr. D. J. A. Arntzenius,	Med. Doct.	» Amsterdam.
M. A. van der Bank,	Predikant	» Utrecht.
A. Beaton,	Particulier	» Rotterdam.
Jhr. Mr. J. L. C. van den Berch van Heemstede,	Lid der Staten van Zuid-Holland	» Leiden.
Jhr. Mr. W. E. J. Berg van Dussen Muijlkerk,	Advocaat	» Amsterdam.
Mr. Hugo Beijerman,	Hoogleeraar	» Amsterdam.
F. W. C. Blom,	Koopman	» Rotterdam.
Mr. A. Bogaers,	Lid van de Regtbank	» Rotterdam.
J. G. J. van den Bosch,	Landbouwer	» Wilhelminadorp.
Mr. W. J. Both Hendriksen,	Lid der Staten van Utrecht	» Utrecht.
Mr. P. van den Broecke,	Advocaat	» Middelburg.
Mr. P. A. Broers,	Advocaat	» Utrecht.
J. M. Brown,	Predikant	» Rotterdam.
A. H. Büchler,		» Doesburg.
Mr. A. J. van Beeck Calkoen,	Wethouder	» Utrecht.
Mr. U. W. E. Cazius,	Proc. Gen. bij 't Hof van Utrecht	» Utrecht.
Mr. L. Craeijvanger,	Hijpotheekbewaarder	» Utrecht.
Mr. R. Crommelin,	Plaatsverv. Kantonregter	» Amsterdam.
Mr. B. Donker Curtius,	Advocaat	» Amsterdam.
E. C. U. van Doorn,	Lid van den Raad	» Utrecht.
J. Ab Utrecht Dresselhuis,	Predikant	» Wolfaartsdijk.
S. Dunlop Jr.,	Koopman	» Rotterdam.
J. Dupuy,	Lid van den Raad van N. I.	» Batavia.
A. Fleming,	Lector	» Leiden.
Mr. G. A. Fokker,	Procureur	» Middelburg.
Jhr. Mr. B.J. Lintelo de Geer,	Kantonregter	» Maarssen.
Jhr. Mr. F. G. A. Gevers Deynoot,	Advocaat	» 's Hage.

P. van der Goot Pz.,	Predikant	te Rotterdam.
Mr. A. van Goudoever,	Hoogleeraar	» Utrecht.
Mr. L. Oldenhuis Gratama,	Advocaat	» Assen.
Mr. P. W. Alstorphius Grevelink,	Lid van de Regtbank	» Assen.
W. Greeven,	Predikant	» Culemborg.
H. Cornets de Groot,	voormalig Resident in Ned. Indië	» Utrecht.
J. Haefkens,	Oud-Consul in Guatemala	» Leerdam.
Mr. W. J. C. van Hasselt,	Lid van de Regtbank	» Amsterdam.
Mr. P. M. G. van Hees,	Algemeen Secretaris der Maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen	» Amsterdam.
O. G. Heldring,	Predikant	» Hemmen.
Dr. J. van der Hoeven,	Hoogleeraar	» Leiden.
Mr. W. J. van Hoijtema,	Lid van 't H. Mil. Geregtsh.	» Utrecht.
Dr. L. J. F. Janssen,	Conserv. aan 's Rijks Museum	» Leiden.
A. Jay,	Koopman	» Rotterdam.
W. Jay,	Koopman	» Rotterdam.
Jhr. Mr. W. C. M. de Jonge v. Ellemeet,	Advocaat	» Middelburg.
Mr. A. F. Jongstra,	Advocaat	» Heerenveen.
Dr. S. Karsten,	Hoogleeraar	» Utrecht.
Jhr. Mr. J. de Bosch Kemper,	Adv. Gen. bij 't Hof v. Noord-Holland	» Amsterdam.
C. Krabbe,	Predikant	» Leiden.
Mr. A. F. Lammens,	voormalig President bij het Hof van Civiele Justitie in Suriname	» 's Hage.
Mr. M. F. Lantsheer,	Advocaat	» Middelburg.
Dr. D. Lenting,	Predikant	» Zeist.
G. Levingston,	Cargadoor	» Rotterdam.
G. Luttenberg,	Secr. der Stad	» Zwolle.
Mr. C. van Marle,	Inspect. Gen. van de waarborg van gouden en zilveren werken	» Utrecht.
Mr. H. G. F. Meertens,		» Utrecht.
Mr. W. C. Mees,	Advocaat	» Rotterdam.
Dr. A. Mees,	Praeceptor	» Rotterdam.
Mr. R. A. Mees,	Kassier	» Rotterdam.
Mr. G. Mees,	Hoogleeraar	» Deventer.
H. C. Millies,	Predikant	» Utrecht.
Dr. F. A. W. Miquel,	Hoogleeraar	» Amsterdam.
P. C. Molhuijsen,	Predikant	» Deventer.
J. E. Mollet,		» Amsterdam.
E. P. de Monchy,	Lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal	» Rotterdam.

Dr. G. J. Mulder,	Hoogleeraar	te Utrecht.
Jhr. Mr. F. J. Nedermeijer, Ridder van Rosenthal,	Lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal	» Arnhem.
Mr. J. G. van Nes,	Lid van de Eerste Kamer d. Stat. Gen.	» Zuilen.
Mr. J. de Neufville, Az.	Advocaat	» Amsterdam.
J. J. Nolthenius,	Landeigenaar	» Arnhem.
Dr. A. Numan,	Direct. van 's Rijks Vee-Arts- School	» Utrecht.
Dr. J. F. van Oordt,	Hoogleeraar	» Leiden
H. M. C. van Oosterzee,	Predikant	» Oirschot.
F. van der Oudermeulen,	President der Ned. Handelmaatsch.	» Amsterdam.
Dr. D. F. van der Pant,	Medic. Doct.	» Rotterdam.
P. C. G. Poelman,	Muntmeester bij 's Rijks Munt	» Utrecht.
Mr. D. A. Portielje,	Advocaat	» Amsterdam.
Mr. P. J. J. Ram,	Lid van 't Hof van Utrecht	» Utrecht.
Dr. R. van Rees,	Hoogleeraar	» Utrecht.
Mr. W. S. van Reesema,	Advocaat	» Rotterdam.
L.H.W.Baron v.AylvaRengers,	Majoor bij 't 5e reg. Inf.	» Willemstad.
Mr. H. G. Römer,	Advocaat	» Utrecht.
Dr. H. J. Royaards,	Hoogleeraar	» Utrecht.
Mr. I. A. van Roijen,	Lid der Staten van Overijssel	» Zwolle.
Dr. A. S. Rueb,	Lector	» Utrecht.
Mr. A. Schadee,	Notaris	» Rotterdam.
Mr. G. J. C. Schneither,	Lid van het Hof van Gelderland	» Arnhem.
Mr. C. J. Scholten van Oud-Haarlem,	voormalig President van de Hooge Geregtshoven in N. I.	» 's Hage.
Mr. P. C. Schooneveld,	Lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal	» 's Hage.
Mr. J. Schröder,	Referend. bij het Minist. van Justitie	» 's Hage.
Mr. C. L. Schüller,	Advocaat	» Utrecht.
T. Schuurman,	Directeur der Ned. Handel maatsch.	» Amsterdam.
Mr. J. Hora Siccama,	Griffier bij 't H. Mil. Geregtshof	» Utrecht.
Mr. L. C. Hora Siccama,	Ambtenaar bij 's Rijks Munt	» Utrecht.
O. W. Hora Siccama,	Lid van de algem. Rekenkamer	» 's Hage.
Mr. B. W. A. E. Baron Sloet tot Oldhuis,	President van de Regtbank	» Zwolle.
R. D. Smeding,		» Leeuwarden.
R. Smith,	Koopman	» Rotterdam.
Mr. H. v. Sonsbeeck,	Lid van den Raad van State	» 's Hage.
IJ. D. C. Suermondt,	Oud-Muntmeester	» Utrecht.
W. H. Suringar,	Hoofdbest. der Maatsch. tot zed. verb. der Gevang.	» Amsterdam

Mr. W. H. Suringar Jr.,	Advocaat	te Amsterdam.
Dr. E. B. Swalue,	Predikant	» Goes.
M. D. Teenstra,	Oud Insp. van bruggen en wegen en voorm. Rijks Cultivat. in Suriname	» Ulrum.
Mr. H. H. Tels,	Advocaat	» Rotterdam.
Mr. J. 'T Hooft,	Advocaat	» Rotterdam.
D. Twiss,	Koopman	» Rotterdam.
Mr. H. W. Tydeman,	Hoogleeraar	» Leiden.
Dr. H. P. Timmers Verhoeven,	Predikant	» 's Hage.
Q. M. R. Ver-Huell,	Direct. van 's Lands Werf	» Rotterdam.
Dr. P. J. Veth,	Hoogleeraar	» Amsterdam.
J. A. C. Voorhoeve,	Koopman	» Rotterdam.
J. Voorhoeve, H. C. z.	Koopman	» Rotterdam.
Mr. W. H. van Voorst,	Lid van de Regtbank	» Haarlem.
Mr. H. A. R. Vosmaer,	Notaris	» Utrecht.
Mr. G. W. Vreede,	Hoogleeraar	» Utrecht.
J. Vreede,	Kantonregter	» Heusden.
Dr. W. H. de Vriese,	Hoogleeraar	» Amsterdam.
Mr. J. de Wal,	Substit. Adv. Fisc. bij 't Hoog Milit. Geregtshof	» Utrecht.
Mr. D. A. Walraven,	Advocaat	» Amsterdam.
T. B. Lublink Weddik,	Predikant	» Amsterdam.
Mr. J. P. P. Baron van Zuylen vau Nijevelt,		» Almen.

De Redactie bestaat uit de HH.:

Mr. J. Ackersdijck,	te Utrecht.	Dr. A. S. Rueb,	te Utrecht.
Mr. P. A. Broers,	» »	Mr. J. Hora Siccama,	» »
Mr. W. J. van Hoijtema,	» »	Mr. G. W. Vreede,	» »

NEDERLANDSCH GUYANA.

(*Vervolg van blz.* 396, *Jaargang* 1844).

VI^de HOOFDSTUK.

DE VOORDEELEN, WELKE UIT EENE VOORZIGTIGE NAVOLGING DIER VOORBEELDEN ZOUDEN KUNNEN VOORTVLOEIJEN.

Wij sloegen hiervoren de handelingen der Engelschen en Franschen gade. — En wie nu zoude aan de Nederlandsche Natie eene gelijke zucht naar vrijheid en verlichting ontzeggen? Wie kent niet de gebeurtenissen, welke tot de opkomst en vestiging van het Gemeenebest der Vereenigde Nederlanden leidden? Beslaan zij niet eenige der schoonste bladzijden in de Geschiedenis der volken?

Niet denkbaar is het dat eene Natie, die ter verkrijging der vrijheid zoo veel heeft opgeofferd, dien schat niet zoude waarderen en aan anderen zoude willen onthouden. — Uit de voormalige betrekking toch der kolonie *Suriname* tot het Moederland kan niets ten nadeele der Natie worden afgeleid.

Nooit immers was *Suriname* in Nederland behoorlijk, in waarheid, vertegenwoordigd; zij erkende, wel is waar, de oppermagt der Staten-Generaal,

maar werd door bijzondere personen en maatschappijen in eigendom bezeten (1). Het lag in den aard der zaak, dat het beheer der volkplanting afhankelijk bleef van bijzondere inzigten; dat individueel belang over dat der Natie zegevierde; dat tusschen de Natie en de kolonie geen hechte band bestond; dat noch de regten der kolonie werden behartigd, noch de gevaren, aan welke zij zich meermalen zag blootgesteld, door tijdige voorzorg werden afgewend (2).

Voorlang reeds en ook elders zagen ervaren Staatslieden en Staatshuishoudkundigen het gewigt in van eene meer levendige belangstelling in het welzijn der overzeesche bezittingen, door aan deze in de Nationale Vertegenwoordiging eene plaats in te ruimen (3).

---

(1) Dat vele Leden der Generaliteit van den staat der koloniën onkundig werden gelaten, en het gewoon bestier in handen van eenige weinige geldelijk belanghebbenden was, blijkt uit vele bijzonderheden en klagten voorkomende in REINIER VRIJAARTS (E. LUZAC) *Openhartige Brieven*, 1. St. bl. 172 volgg. »Wie waren de Directeuren? de Pensionaris van Amsterdam, en eenige andere Heeren." — (RED.)

(2) T. a. p. bl. 171. Klagt van den Gouverneur van *Berbice* A. 1763. »*Dat zeedert nu ruim twee jaaren* — den zwakken en slegten staat van de Militie, Fortresse etc. *aan de Heeren Directeuren* van de voorn. kolonie — wel geduurig hadde voorgesteld, en om versterking verzogt," enz. (RED.)

(3) »Some thought, indeed, that the differences between the mother-country and the colonies would best be settled by the latter being directly *represented* by members of their own in the British House of Commons, an opinion first suggested by the historian OLDMIXON, and subsequently maintained by the high authorities of BENJAMIN FRANKLIN and ADAM SMITH, the author of the »*Wealth of Nations*," as well as by one of the most popular of the Ameri–

Zoo veel schijnt zeker, dat, zal de band tusschen nationale en koloniale belangen naauwer worden toegehaald en versterkt, de gansche bevolking dier bezittingen meer regtstreeks onder het onmiddellijk algemeen bestuur van het Moederland behoort te worden gesteld.

— Nog heden is in *Suriname* het individueel, en toch kwalijk begrepen belang overwegend. — De Heer LANS in zijne *Bijdrage tot de kennis der kolonie Suriname*, wijst eenige der hoofdoorzaken aan. — »Het ware, zegt hij, voorzeker te wenschen, dat er meer eigenaren in de kolonie woonden; maar er is dienaangaande weinig verbetering te verwachten, daar toch de meeste plantaadjen aan anonyme sociëteiten behooren, of door versterf het eigendom zijn geworden van een aantal deelhebbers. — De anonyme sociëteiten of fondsen, in hun tegenwoordig wezen, zijn een waar onheil voor het land, en het is te betreuren, dat er geen legale weg kan gevonden worden, om het bestaan derzelve te doen ophouden of te wijzigen. . . . . De menigvuldige actiehouders weten maar al te wèl, hoe het daarmede gelegen is. — Indien het Staatsbelang en de billijkheid alleen konden tot rigtsnoer dienen, zou men hierom zeker wel de onteigening ten algemeenen nutte kunnen toepassen; want men zou gemakkelijk kunnen betoogen, dat deze fond-

can writers of the day, JAMES OTIS, the author of some of the most spirited remonstrances against British encroachment on colonial privileges." J. S. BUCKINGHAM Esq. *America; Historical, statistic. a. descriptive*, II. 312.

sen het bestaan der kolonie meer en meer in gevaar brengen (1)."

Is, gelijk wij ons daarvan overtuigd houden, de geheele afschaffing der slavernij, hoe hard in het oog der eigenaren en andere belanghebbenden, het eenig, doeltreffend middel, om *Suriname* te doen herleven en haar tot eene schatkamer voor het Moederland te maken, de tusschenkomst der Regering tot de uitvoering van dien maatregel is onontbeerlijk. — Veel beleid en omzigtigheid worden vereischt; ook behoort aan eene, van die vrijlating onafscheidelijke schadeloosstelling te worden gedacht. — Lijdelijk te willen wachten, tot dat een geweldige schok, eene omwenteling, die elk oogenblik kan uitbarsten, de bewoners der kolonie in dadelijk gevaar voor leven en goederen brenge, dit ware een onvergefelijk verzuim, een misslag van onberekenbare gevolgen. — Er moet derhalve in tijds worden gehandeld, en die pligt rust op het algemeen Bestuur, 't welk alleen denzelven kan vervullen.

Want de staat van zaken is, den Hemel zij dank, zóó hopeloos niet, als die onlangs werd afgeschilderd door den uitgever (2) van een werkje, getiteld: *Ontwerp van verbetering van den financiëlen toestand der kolonie Suriname*, *van* J. J. DE MESQUITA,

(1) Bl. 38, 39. — Zoo waren in Engelsch Guyana ten jare 1823 van de 200 eigenaren slechts 75 kolonisten: »125 étaient absents et se faisaient représenter par des fondés de pouvoirs." — Zie FÉLIX MILLIROUX: *Demerary, Transition de l'esclavage à la liberté. — Colonies françaises, future abolition.* (Paris, 1843) p. 20. (RED.)

(2) Mr. J. W. TYDEMAN, Advocaat te Amsterdam. Voorrede, bl. 7, 8.

Surinaamsch grondeigenaar. »Is evenwel," leest men daar (1), »de regering, na mislukking van alle aangewende middelen, niet in staat, om eene vervallen kolonie krachtiglijk te ondersteunen en van eenen anders gewissen ondergang te redden; — kan die redding niet plaats grijpen zonder aanzienlijke kosten; — kan het bezit der kolonie tegen die opofferingen niet opwegen; — kan dezelve niet dienstbaar gemaakt worden aan het heil van den Staat en tevens voor zich zelve bloeijen, — dan zoude op het Gouvernement ten laatste de zedelijke verpligting rusten om zich geheel aan die overzeesche bezitting te onttrekken, en haar van den Staat onafhankelijk te verklaren, ten einde haar in de mogelijkheid te stellen, zich zelve staande te houden, of zich onder de bescherming te plaatsen van eene Mogendheid, welke bij magte zoude zijn, onder billijke voorwaarden, haar hare vorige welvaart te hergeven" (2).

Neen, tot dit uiterste is het niet gekomen. De eer des Vaderlands, de nagedachtenis der Vooroudcren strekken ten waarborg, dat de Natie aan zulk een heilloos besluit niet denkt; — dat de Regering den moed niet verliest.

Doch, zal deze den beslissenden stap doen tot vrijlating der slaven, wij behoeven haar niet opmerkzaam te maken op den heilzamen invloed van het zedelijk

(1) Zie andere zinsneden uit MESQUITA's geschrift vermeld en beoordeeld in den *Tijdgenoot* van 1842, bl. 560 volgg. (RED.)

(2) Even mismoedig vroeg men in 1781: »of het niet beter is, dat wij die bezittingen laaten wegneemen, dan dezelve langer te houden?" Verg. R. VRYAARTS Brieven, 4e. Stuk, bl. 117. (RED.)

en godsdienstig onderwijs der negers (1). — Meer dan iets anders bezit dit het vermogen, den mensch te leiden en op het regte spoor te brengen; geene op de ziel werkende middelen vereenigen zóó hecht de maatschappelijke banden, of bevestigen zoo krachtig de eensgezindheid en onderwerping aan wet en orde (2). Alle inrigtingen en verordeningen staan bij de magt van dat onderwijs achter. — Vooral in den tegenwoordigen, wankelenden staat van zaken is het van dubbel gewigt, dat onderwijs met de meeste naauwgezetheid in de kolonie te handhaven en uit te breiden.

Tot hiertoe echter bedient men zich bij de Moravische Broeder-gemeente, alsmede bij de Roomschgezinden, ten behoeve der slaven, van de neger-engelsche taal of spraak. — In stede van dit mengelmoes ware het, dunkt ons, oneindig doelmatiger, het onderwijs, althans voor de kinderen en het opkomend geslacht in de Nederlandsche taal te geven. — Wij allen weten, dat de onvermijdelijke, dagelijksche

---

(1) In de *Handelingen der 30ste Algem. Vergader. van het Ned. Bijbelgenootschap*, 25 Julij 1844, bl. 84 wordt geklaagd, dat »de Directeuren der — plantagiën — *doorgaans* het werk der zendelingen aanzien *als strijdig met hunne privaat-belangen*," en het daarom *meestal* tegenwerken. (Red.)

(2) Reeds in den *Code Noir* las men: »Tous les esclaves seront élevés dans la religion chrétienne, et on leur accordera le dimanche et les jours de fête, afin qu'ils puissent assister au service divin." — Z. meer wegens dit onderwerp in de Dissertatie van den Heer NEDERMEIJER VON ROSENTHAL, p. 78 volgg.; en de onlangs verschenen *Bijdrage tot de ware beschouwing van de zoo hoog geroemde uitbreiding des Christendoms onder de Heidenen in de kolonie Suriname; door* M. D. TEENSTRA. Amsterdam. 1844. (Red.)

omgang der kinderen van beschaafde ouders met de slaven, en het aanhoudend spreken van dezer tongval eene allernadeeligste uitwerking (1) op de verstandelijke ontwikkeling van eerstgenoemden uitoefenen. — Voor de leeraren ware de moeite in het onderrigt van het Nederduitsch gering; voor hen, die uit Holland komen en zich aan het beroep van onderwijzer wijden, de taak veel ligter en aangenamer (2).

Wij gaan over tot de mededeeling van onze denkbeelden omtrent de schadeloosstelling, aan de bezitters van slaven te verstrekken. Daartoe wordt van het Moederland een voorschot gevorderd; maar een even natuurlijk, als zeker middel voor de teruggave van dat voorschot zoude men vinden in het verleenen van meerdere burgerlijke en handelsvrijheid aan de kolonie, in het sterk begunstigen der landverhuizing of kolonisatie, en in de met een en ander gepaard gaande aanmerkelijk en snel vermeerderde opbrengst der volkplanting.

De kosten van het koloniaal Bestuur bedragen, blijkens de begrooting der laatste jaren, ƒ 950,000. Het personeel dier administratie is, behoudens eene geringe wijziging en vermeerdering van het getal der

---

(1) ALB. VON SACK, *Reize naar Surinamen*, I, 157. »Deze, uit zoo vele andere te zamen gestelde, taal heeft geen' grooten voorraad van woorden, om denkbeelden uit te drukken." (RED.)

(2) Nopens de zwarte bevolking in *Demerary* meldt genoemde Fransche schrijver, p. 65. »L'expérience démontra ce que le bon sens avait indiqué si souvent d'avance. Les enfants appartenant aux classes jaune et noire ***montrèrent tout autant d'aptitude pour l'instruction*** que les enfants de la classe autrefois privilégiée." (RED.)

mindere beambten, toereikend voor eene tienmaal grootere bevolking.

Door de tot stand te brengen vrijlating worden de slaven burgers van den Staat; door hunnen arbeid verkrijgen zij zekere inkomsten; zij worden in 's lands lasten aangeslagen; en uit hunne, niet onaanzienlijke, behoeften ontstaan weder voordeelen voor 's lands schatkist.

Maar ook, indien de landverhuizing of kolonisatie toeneemt, moeten de tot hiertoe verwaarloosde gronden worden ontgonnen; zij verkrijgen eene zekere waarde; de ontginning levert nieuwe voortbrengselen en handel van allerlei aard; ook hieruit, gelijk uit vele andere bedrijven, neringen en verrigtingen van het dagelijksch en maatschappelijk leven vloeijen voor den Staat voordeelen voort.

Uit die inkomsten (1) nu zoude het gemeld voorschot met de deswege verschuldigde renten, onder het vereischt verband en hypotheek, gevestigd op Nederlandsch Guyana, moeten worden gekweten. Door de tusschenkomst der belanghebbende fondshouders in Europa, zoude de geldleening spoedig volgeteekend zijn; immers deze hebben tot schadeloosstelling bij de vrijlating twee derden der gelden te ontvangen.

Maar zoowel tot goedmaking der kosten van de kolonisatie, als tot verzekering der geregelde aflos-

(1) Wij meenen de jaarlijksche opbrengst der kolonie Suriname te mogen stellen op minstens zes millioen gulden, onverminderd de kosten van het Koloniaal Bestuur ten beloope van *f* 950,000. (*f* 6,950,000). Men zoude zich van de juistheid dezer opgave bij het Ministerie van Koloniën kunnen overtuigen.

sing van het kapitaal, schijnt het billijk, dat de Regering al dadelijk bij de uitkeering der gelden, 5 pCt. afhoude van het bedrag der waarde van elken slaaf. Die korting zoude een blijvend fonds tot aanmoediging der kolonisatie kunnen doen geboren worden.

Doch als vergoeding voor die korting, zouden wij wenschen, dat de eigenaar den vrijgelaten slaaf nog gedurende *twee* jaren zonder huur, maar onder verpligting hem, volgens een nader te bepalen tarief, het vereischt voedsel, kleeding, huisvesting en geneeskundige hulp te verschaffen, in zijne dienst behield. — Misschien ware dit zelfs, zoowel voor de veiligheid en goede orde, als tot verdere, trapswijze, regeling van zaken tusschen beide partijen noodzakelijk.

Zal echter zulk eene onderneming met goed gevolg worden bekroond, eene eerste voorwaarde is het genot van vrijen handel. Ook de Regering zoude den burger daartoe behulpzaam moeten zijn, en niet gedoogen, dat het Koloniaal Bestuur plantaadjen aankoope (1) of fabrieken aanhoude. Zulke daden oefenen op de bedrijvigheid en kunstvlijt van den ingezeten eenen verderfelijken invloed uit. Brengt deze tot onderhoud van den Staat belastingen op, met welk regt treedt de laatste in de bevoegdheid en den zelfstandigen werkkring van den eerste? Den ingezeten betaamt het te arbeiden, de pligt der Regering is de wetten te handhaven; en daardoor personen en eigendom te beschermen.

---

(1) Door middel der Particuliere West-Indische Bank.

Is de Particuliere West-Indische Bank eene instelling van den Staat, zij zoude hare gelden nuttiger, naar wij oordeelen, kunnen besteden, dan tot den aankoop van plantaadjen; namelijk tot aflossing van den eersten termijn van hoofdsom en interessen der ten behoeve en laste van de kolonie te negotiëren gelden. — Bij het tot stand brengen toch der vrijlating, zal de Bank moeten liquideren; zij zal de op onderscheidene plantaadjen verstrekte penningen terug ontvangen. Immers zijn die gelden beleend en berekend naar de waarde der slavenmagten.

Heeft de Bank met hare schuldenaren op die wijze vereffend, en geheel of gedeeltelijk het verschuldigde terug bekomen, zij kan bij de verschijning van den eersten termijn, de koloniale voortbrengselen alhier opkoopen en voor rekening van Nederlandsch Guyana aan het Ministerie in het Moederland afzenden (1). Daarvoor wordt zij aldaar voor de zuivere opbrengst gecrediteerd, terwijl de kolonie voor de termijnen der aflossing in Suriname wordt gedebiteerd, en 's lands inkomsten nader tot de teruggave moeten strekken.

In den loop der hiervoren gemelde twee jaren geraken de gevestigde burger en de nieuwe kolonist

---

(1) Om op die afzending verliezen voor te komen, konden de fondsen der Bank tot gedeeltelijke afbetaling der slavenhouders beschikbaar worden gesteld. Voor dat geval trekt het Ministerie van Koloniën van die gelden af de termijnen van aflossing der geldleening, en houdt het overschot ter beschikking der belanghebbenden; crediterende het Koloniaal Bestuur voor het beloop der af te lossen termijnen.

aan den gang; de zaken worden in trein gebragt; landbouw, koophandel, neringen breiden zich meer en meer uit. En reeds met het einde van het derde jaar durven wij voorspellen, dat het land zich in eene mildere opbrengst zal mogen verheugen. — De Bank zal hare papieren munt weldra in klinkende verwisseld zien; zij zal den ingezetenen gewigtige diensten kunnen bewijzen, niet door aanzienlijke voorschotten op lange termijnen, maar door, gelijk overal gebruikelijk is, de afdoening van zaken onder hen, die zulks behoeven, gemakkelijk te maken (1).

(*Wordt vervolgd.*)

(2) Er is reeds meer dan een plan voorgedragen omtrent de schadevergoeding of afkoop der eigenaars van de slaven, ten einde de vrijverklaring uitvoerlijk te maken. De heer DE NEUFVILLE stelde voor eene Maatschappij op te rigten, die alle plantagies met de slaven koopen zoude, en daarna de vrijheid aan de slaven toestaan. (*De vrijlating der slaven in hare gevolgen beschouwd.* Amst. 1841, bl. 131 enz.) De heer VAN OUWERKERK DE VRIES wilde eene leening doen plaats hebben, waaruit aan de eigenaars vergoeding voor de waarde hunner slaven wierd verstrekt; evenwel met de verpligting om jaarlijks 5 ten 100 voor renten en 3 ten 100 voor aflossing op te brengen van de som, die zij zouden ontvangen hebben. (*Het godsdienstig onderwijs der negerslaven en de bloei der kolonie* Suriname *in groot gevaar.* enz. Amst. 1841, bl. 21). Als wijzigingen op dit plan werd in den *Tijdgenoot* voorgedragen: 1°. om de renten van de verstrekte sommen door de eigenaars, als aflossing door het Rijk te laten betalen; 2°. omgekeerd, de renten door het Rijk, de aflossing door de eigenaars. (Jaargang 1841, Kol. 254 en 255). Het plan hierboven medegedeeld sluit zich, zoo als men ziet, naauw hieraan. Dit onderwerp is van groot aanbelang, en wij wenschen zeer dat de bedenkingen daartoe betrekkelijk, vooral van hen die met de kolonie bekend zijn, meer en meer licht daarover verbreiden.

(RED.)

MEDEDEELING

AANGAANDE SURINAME,

naar aanleiding van stukken, door het Britsche Ministerie, bij het Parlement ingediend.

Hoezeer de stukken, welke, in Engeland, door de Regering aan het Parlement worden overgelegd, er niet op ingerigt zijn, eene volledige en juiste kennis van den loop der zaken te verschaffen, zijn dezelve nogtans onschatbaar, dewijl zij voor het onderzoek onwraakbare gronden opleveren. In zoo verre waren ook voor ons, bij ontstentenis vooral van bepaalde mededeelingen van den kant van onze Regering, de *Slave Trade Papers* van gewigt, laatstelijk ten behoeve van het Engelsche Parlement gedrukt. Dezelve bevatten de briefwisseling over den jare 1843 en wij vertrouwen dat het onzen lezers niet ongevallig zijn zal, dat wij daaruit, met betrekking tot Suriname, het navolgende mededeelen.

De staat van Suriname wordt in de bedoelde brieven niet als bekoorlijk afgemaald. Bij het toenemend verval der kolonie (bl. 303), bij haren bijna

bankbreukigen toestand (bl. 322), bij het niet zeer achtingwaardige der West-Indische bank (bl. 325—326), wordt er de medewerking vermeld van lieden, hoog geplaatst in het koloniaal gezag, om de maatregelen te verijdelen, welke ter verbetering worden genomen. (bl. 324). Het kan onzen hoogmoed niet vleijen, wanneer wij bedenken, hoe dit alles onder de oogen der Engelsche lezers gebragt wordt. Maar het vervult ons van schaamte en doet ons de vurigste ondersteuning van alle welgezinden in de kolonie afsmeeken, wanneer men ook voorbeelden van zedeloosheid vindt opgegeven en, in stellige bewoordingen, (bl. 314) het, binnen een tijdsverloop van zes weken, op heeter daad betrappen van tien personen in onnatuurlijk misdrijf en daaronder ook eenen luitenant onzer zeemagt. Verwijten wij het hem niet, die het verkondigde; maar doen wij overal, waar wij vermogen, het misdrijf uit ons midden weg!

Wij wenschten wel, dat wij, ten opzigte van hetgeen de briefwisseling bepaaldelijk beoogt, de kennis van den staat en de behandeling der Surinaamsche negerbevolking, niet anders vonden, dan onbepaalde gezegden, waarbij de edelmoedigheid van Groot-Brittanje (bl. 303), het geluk, engelsch onderdaan te zijn (bl. 312), het deerniswaardig lot der Surinaamsche slaven en hun toestand »erger dan de dood" (bl. 322, 309), hunne alles verzwelgende vreugde over het bezit van vrijheid en de zegeningen uit hunnen mond over Lord ABERDEEN gevloeid (bl. 310 en 317) in blijkbaar te levendige verwen worden geschilderd. Wij vinden opgeteekend (bl. 326) dat eigenlijk nooit

dan slavenschepen uit Suriname naar de Afrikaansche kust zijn uitgeklaard, en de meening geuit, dat het aldaar niet meer drijven van slavenhandel is toe te schrijven aan gebrek van kapitaal (bl. 295). Mogt men zich toch kunnen doordringen van het denkbeeld, dat, hoevele schade het te keer gaan der slavernij ook moge te weeg brengen, de instandhouding van het vroeger verband van zaken in Suriname niet meer mogelijk is. Belangrijk is de mededeeling van den heer SCHENLEY (bl. 303) dat in de maand Junij 1843 groote opgewondenheid in de kolonie werd veroorzaakt, op de tijding, van hier derwaarts overgebragt, dat in de fransche bezittingen de slavernij stond afgeschaft te worden. Wij willen billijk zijn en erkennen, dat aan den ommekeer van zaken in Suriname veelvuldige en gewigtige bijzondere belangen verbonden zijn, over welke slechts de onbedachtzaamheid met eene pennestreek beslist. Doch in de bejegening der slaven moest men zich althans willen voegen naar hetgeen de zachtere gezindheden van onzen tijd niet verlangen, maar eischen. Het is ongunstig voor de slavernij, dat de nooddwang van het belang, dikwijls gematigdheid verbiedt; maar mogt men zich dan ook slechts bij den nooddwang bepalen. Er is gewisselijk overdrijving in de klagt van SCHENLEY wanneer hij (bl. 303) spreekt van de bijkans onophoudelijke stem van schreijen, veroorzaakt door het slaan der negers. Doch waarschijnlijk stelt hij den staat der Surinaamsche slaven niet ten onregte beneden dien der slaven van *Cuba* en *Brazilie* (bl. 296). De harde behandeling meende hij, dat toenam,

naarmate de meesters vrees opvatteden voor eene aanstaande bevrijding der slaven (bl. 304) of hoop op de voortduring der slavernij (bl.329). Bij het uiten van algemeene klagten deswege voegt hij soms ook bijzonderheden. Ter gelegenheid van eene verklaring, welke hij geeft van zeker besluit van de Surinaamsche Regering, medegedeeld aan het Engelsch bewind, door zijnen voorganger DALRYMPLE en waarbij bepaald werd, dat de prijs voor eenen vrijgemaakten slaaf de som van *f* 1,200 niet zoude kunnen te boven gaan, meldt hij, dat deze prijsbepaling betrekking had alleen op zoodanige negers, welke zich onderscheiden hebben in het vervolgen van andere negers, bij de zoogenaamde *battues*. Bij deze jagten op wegloopers worden aan de patrouilles negers van plantaadjes toegevoegd en, kwijten deze zich naar genoegen, dan kan hun de Gouverneur der kolonie openlijk de vrijheid schenken, maar rekent den eigenaren voor iederen alzoo vrijgemaakten geene hoogere som, dan deze, van *f* 1,200, toe, dewijl de vrijmaking ook in het belang der ondergeschiktheid begeerende eigenaren is. Bij deze, als noodzakelijke gestrengheid beschouwde, jagten, worden de weggeloopenen, aan welke de wet voor dit misdrijf de doodstraf niet oplegt, nagespoord, achtervolgd, gelast, stand te houden en terug te keeren en, daaraan niet voldoende, zoo mogelijk doorschoten. Van eene zoodanige jagt, omstreeks de maand October 1843, vindt men de opgave, dat er zes negers gedood, twee verwond gevlugt, negen gevangen waren bl. 322 en 330). Bij het in aanmerking nemen

van dit gebruik althans, valt de vergelijking der slaven met de Europesche landbouwers weg; maar ook weten wij niet, of de Europesche landbouwers blootgesteld zouden kunnen worden aan eene behandeling, als waarvan in de onderhavige briefwisseling de voorbeelden worden aangehaald. Men verklaart soms, de beschrijving van afkeer inboezemende bijzonderheden te willen besparen. (bl. 302, 327). Met regt worden, op bl. 303, nog eens de regters gebrandmerkt, welke in 1833 het vonnis ter verbranding hebben gewezen. Reeds van oudere dagteekening, namelijk van het jaar 1840 of 1841, is het gebeurde met zekere slavin GRASINA, welke, op aandrijven van den toenmaligen opzigter der zoogenaamde vrije arbeiders van het Gouvernement, welken wij GELDERLIJN genoemd vinden, met de Spaansche bok dermate werd geteisterd, dat zij den volgenden morgen bezweek (bl. 312 en 313). Doch van lateren tijd zijn de volgende voorvallen. 1stelijk: op den 29. November 1842, hoorde de heer SCHENLEY, terwijl hij zich des morgens met vrouw en kinderen aan het ontbijt bevond, op het goed van zekere SISSY HEYSVELDT, eene slavin AGNÈS, behoorende aan zekere jufvrouw LAMMERS, zoo langen tijd achtereen geesselen, dat het scheen of men drie personen afstrafte; hetwelk van zoo langen duur geweest was, dewijl de slavin, wanneer men stond te eindigen, weigerde het *tankie missie*, ten bewijze van berouw en onderwerping, uit te spreken, en daarbij tevens hare handen waren losgegaan (bl. 285 en 286). Ten 2e. In den aanvang van Februarij 1843 werd, gelijk de

heer SCHENLEY naderhand nog verklaarde, er van verzekerd te zijn, (bl. 312) eene slavin op de plantaadje *Zoelen*, zoodanig gegeesseld, dat zij aan de gevolgen bezweek; terwijl de directeur der plantaadje zich verdedigde met te zeggen, dat de vrouw zich den dood zelve berokkend had, door, na het ondergaan harer straf, in de bosschen te vlugten, alwaar de guurheid van het weder, gepaard met gebrek aan voedsel, haar in haren verwonden toestand had geschaad (bl. 295 en 311). Ten 3e. het, op den 7 Maart 1843, omstreeks den middag, voorbij SCHENLEY's huis komen van drie negers, gezegd tot de zoogenaamde vrije arbeiders te behooren, door slagen zoo zeer gewond, dat het bloed hunne voetstappen verwde (bl. 298). Ten 4e. het, op den 13 Junij 1843, voorbij de vensters van SCHENLEY's woning, voorbij voeren van zeven negers, welke met den spaanschen bok gestraft zijnde, op de kar voorover lagen, terwijl hunne ligchamen zich vol geronnen bloed vertoonden (bl. 305). Ten 5e. het wegschaken van een zeer jong slavenmeisje, door eenen man van 60 jaren, wiens echtgenoot, door het kind als slavin te koopen, haren man tegen regterlijke vervolging behoedde. (bl. 313.) Ten 6e. het te last gelegde aan den directeur der plantaadje *Soribo*, genaamd VAN THOL, welke in den drank, dien hij, 's morgens en 's avonds, aan de negers schonk, menschelijksche uitwerpsels gemengd en de negers somtijds bij den oven van het stoomwerktuig, zwaar geketend had doen werken, zoo dat hunne ketenen ondragelijk heet werden; voor welk laatste de directeur zich verontschuldigde met het

beweren, dat hij van den administrateur FREUDENBERG eens daartoe schriftelijk bevel had ontvangen; welk schriftelijk bevel echter naderhand door hem niet vertoond en weder geloochend werd (bl. 313). Ten 7e. het gebeurde op de plantaadje *Resolutie*, aankomende den heer RÖPERHOFF en waarvan wij getrouwe opgave deden in deze *Bijdragen*, jaarg. 1844, bl. 345—347. Ten 8e. het toebrengen van slagen door den koopman DEGENHARD, aan eenen zijner slaven, zoodanig dat dezen het hoofd op twee plaatsen stuk gebroken en een der ooren geheel van hetzelve werd afgescheurd (bl. 314). Ten 9e. de behandeling eenen hem behoorenden neger aangedaan door den eigenaar van eene pont, S. PICENSKY, welke, in September 1843, denzelven, als lui, brandde op zoodanige ligchaamsdeelen, wier gebruik daardoor voor den arbeid niet verhinderd werd; doch die korten tijd later door de policie stervende gevonden werd in eene der sloten, welke de straten van Paramaribo doorkruisen (bl. 327—329). — Zijn nu alle deze verhalen opgeraapte logens of zijn er mishandelingen noodig, om de negers aan hunne pligten te houden? Het laatste schijnt te moeten worden aangenomen, als het in Suriname heerschende gevoelen. Immers wel verre, dat de overheid tot beteugeling gezind zoude zijn, werd, volgens de opgaven in de briefwisseling, in het 2e. en 6e. der door ons gemelde gevallen, aan den directeur, later, eene meer voordeelige plaats verschaft, en in het 1e, 5e, 7e en 9e der gemelde gevallen, in weerwil ook van de pogingen van den Gouverneur-

Generaal, geene magtiging tot vervolging door het Hof gegeven. Is het, omdat de strafwet daartoe te gebrekkelijk is? De heer SCHENLEY betaalde den Procureur HELMCKE *f* 22.50 voor het vijfregelig advies (bl. 314), waarbij deze ontkende, dat de vrijgelaten slaaf regt had, zijnen vroegeren meester, wegens mishandeling, te vervolgen. Of is er voor de negers geen regt te hopen, van een geregtshof, gelijk het toen zamengesteld was (bl. 314), zamengesteld uit zoodanigen, welke tot zachtzinnigheid te nopen, den mooriaan schuren is?

Wenden wij ons thans, tot hetgeen meer in eigenlijken zin gerekend konde worden tot de bemoeijingen van den Britschen Commissaris te behooren, namelijk het in slavernij verkeeren van zoodanige negers, welke, krachtens het Tractaat met Groot Brittanje, in 1818 aangegaan, hadden behooren vrij te zijn. Tegen de opgave van hetgeen hij noemt (bl. 297) het beweren van de nederlandsche regering en het nederlandsche volk, dat beide de eerste geweest zijn, zich, in de opvolging van hetgeen dusdanig verdrag bedoelde, met Engeland te vereenen, stelt hij over de, zoo hij zegt (bl. 287, 303, 319), stelselmatige twintigjarige misleiding van onzen kant, waarbij men, onder aanhoudend voorgeven, dat de slaven door het gemengd geregtshof vrij verklaard, ook werkelijk vrije menschen waren, echter onder allerlei voorwendsels aan hunne regten, als zoodanig te kort deed. Wij erkennen gaarne, dat met het op vrije voeten plaatsen dergenen, die eenmaal aan hun land waren ontroofd, voor deze zelve niet ge-

noeg gedaan was; doch wij moeten het voor de verantwoording laten van hen, welke 's lands zaken, in dat tijdsverloop, bestuurd hebben, zoo zij vermeenden, aan het, ter goeder of ter kwader ure, gemaakt verdrag te kort te moeten doen. De vrijverklaarden, aan welke hunne bewijzen van vrijdom, door het gemengd geregtshof waren verleend, mogten te onkundig zijn van den omvang hunner zedelijke en maatschappelijke pligten, om werkelijk vrijheid te genieten (bl. 290); maar wanneer die bewijzen door den Gouverneur-Generaal CANTZLAAR werden weggenomen (bl. 287), ging toch ook alle middel verloren, hen, tot verzekering hunner regten, te onderkennen. Het konde zekerlijk niet gewraakt worden, dat de vrijverklaarden, in krijgsdienst, bij de Jagers, werden aangenomen, (bl. 288); doch had men niet behooren te zorgen, dat van hunne vrije keuze deswege bleek, en hun noch ontslag, noch pensioen onthouden wierd? (bl. 288. 315). Bij de eerste overleggingen betreffende eene kolonisatie door blanken, in December 1842, werd ook gedacht aan de hulp der vrijverklaarden; in dier voege, dat zij van den leeraar hunne bewijzen van vrijdom zouden erlangen; doch het liet zich aanzien, dat bij die kolonisatie, welke door de planters, wat de blanken betrof, als eene nuttelooze verspilling van menschenlevens, werd voorgesteld, het leven der negers gewaagd zoude worden, vermits de arbeid tot herstel van verlatene plantaadjes, tot welken zij bovendien wel niet om hunne toestemming zouden gevraagd worden, de moeijelijkste en ongezondste is en, zoo

dezelve niet gewillig verrigt werd, wel, op den afstand der gronden van den zetel der regering, met zweepslagen zoude worden afgevorderd (bl. 293). De Gouverneur-Generaal RIJK wordt wel vermeld, »het volle genot van werkelijke vrijheid" verschaft te hebben aan een aantal der vrijgelatenen, hoofdzakelijk aan kinderen van dezelve, welke, — gelijk ook onlangs te *Batavia* geschiedde, — aan vrije ouderen of aan geachte huisgezinnen tot opvoeding werden toevertrouwd (bl. 288, 290); doch, indien dit vrijheid verschaffen al noemenswaardig zij geweest, men vindt tevens aangevoerd de »delicate positie" waarin de Gouverneur-Generaal zich te midden der slaven en slavenhoudende bevolking steeds bevond (bl. 290). Zekerlijk, een Gouverneur-Generaal, welke de vrijlating van Surinaamsche negers verlangt, bevindt zich in geenen gemakkelijken toestand en de onaangenaamheden, welke zijne betrekking medebrengt, worden vermeerderd, door den aandrang van de zijde van het Engelsche bewind, welken men moeijelijk volgen kan, zonder den schijn van onderwerping op zich te laden en moeijelijk afwijzen, in zooverre het de vervulling geldt van een aangegaan verdrag. De heer SCHENLEY zegt (bl. 325) bijna niet te aarzelen met te verklaren, dat schier iedere plantaadje in de kolonie, eenige Afrikanen bezit, waarvan de invoer bewijsbaar heeft plaats gehad na het sluiten van gemeld verdrag. Aan de zoodanige alsnog vrijstelling te verschaffen, is het voornaamste van de bemoeijingen van den heer SCHENLEY. In den tijd, over welken de briefwisseling loopt, vinden wij hem pogingen aanwenden ten behoeve:

1. der negers, aangevoerd met het schip *Las Nieves*, van welke wij reeds melding maakten *Bijdragen*, 1844, bl. 109 volgende.

2. der negers, aangevoerd met *La Légère*, welke worden opgegeven, in September 1823, ten getale van 253, voor het gemengd geregtshof te zijn vrijverklaard (bl. 289, 294., 297, 300 en 330), vgl. *Bijdragen*, 1844 bl. 205.

3. der negers, in 1822, door kapitein BEVERLEY aangevoerd, ten getale van 22, omtrent welke de Minister VAN NAGELL, in der tijd het koloniaal Bestuur aanschreef dezelve in vrijheid te stellen en als gouvernements-arbeiders te gebruiken, tot dat de gelegenheid zich aan zoude bieden, dezelve naar hun vaderland terug te zenden; doch welke gelegenheid, — gelijk zich begrijpen laat, — niet gevonden is. (bl. 288, 323, 324, 326).

4. der negers, in 1822, aangevoerd en door de Amerikaansche schoener *Olive-branch* geland, ten getale van 500 (bl. 289).

5. der negers, welke wij aanduiden met den naam van in 1825 heimelijk ingevoerden, ten getale van 215, voor het grootst gedeelte door de plaatselijke overheden in beslag genomen (bl. 289).

6. der negers, op de plantaadje *Lilienthal*, welke gezegd worden, ten getale van nagenoeg 200 afkomstig te zijn van eene heimelijk door den eigenaar ingevoerde lading, welke, door omkooping van den procureur generaal VAN HEECKEREN, niet verbeurd werd verklaard (bl. 309).

7. der negers, welke gezegd worden, van Barbados

wederregtelijk te zijn ingevoerd in Suriname en door SCHENLEY als Britsche onderdanen aangemerkt. Opzigtens deze Barbados-negers vindt men (bl. 322) dat er bij de Engelsche commissarissen reeds in 1841 bevelen uit Engeland ontvangen waren; doch dat in Augustus 1843, op het gevoelen, ingenomen van den Advocaat-Generaal der Koningin, haar bewind geene stappen hen aangaande vermeende te moeten nemen (bl. 305). De Gouverneur-Generaal RIJK beloofde in der tijd de overgifte, indien er de zoodanigen ontdekt werden, doch in Julij 1843 had men er nog geene gevonden en werd de heer SCHENLEY verzocht, de zaak te laten rusten, (bl. 311). Deze echter meende, nu en dan, van dezelve aan te treffen (bl. 285, 299, 302, 321, 328) en aannemende, dat het zoude kunnen blijken, dat dezelve, na 1807, uit Barbados gevoerd en in Suriname gebragt waren, tijdens deze kolonie weder in de magt van Engeland was, hield hij zich voortdurend verpligt, ingevolge de bevelen van 1841, aan zijne Regering het bevondene mede te deelen (bl. 322. vgl. 304, 329). Voor zoo veel de *Lilienthal*-negers betreft, was de heer SCHENLEY voornemens, hun hunne bewijzen van burgerregt in Suriname te doen verkrijgen (bl. 309) en is zijne mededeeling door Lord ABERDEEN gesteld in handen van den engelschen gezant te 's Hage Sir E. C. DISBROWE, tot verder onderzoek (bl. 331). Van de heimelijk ingevoerde negers van 1825, van de *Olive-branch* negers en van de *Beverley*-negers, werd almede, zoo het schijnt, op het eind van 1843, mededeeling gezonden naar 's Hage (bl. 331). Ten aanzien der *Légère*-negers was men omstreeks denzelfden tijd, zoo

in Suriname, als bij het Foreign-office en bij de admiraliteit te Londen aan het zoeken van den oorspronkelijken brief, in welken de Gouverneur-Generaal DE VEER gezegd werd, aan sir THOMAS COCHRANE te hebben verklaard, dat, indien die negers naar Paramaribo werden opgezonden, zij in vrijheid zouden worden gesteld (bl. 294, 296, 298, 330, 332). Zij werden sedert, onder den naam van »vrije arbeiders," hoofdzakelijk gebruikt op de houtgronden aan de *Coppename*, eene inrigting, welke gezegd wordt (bl. 304) jaarlijks de som van ƒ 100,000 op te brengen, de kosten voldaan zijnde. In Julij 1843 scheen men echter gezind, aan de bedoelde negers volkomene ontheffing van slavernij te verleenen (bl. 304), met begeerte, aan de zijde van den Britschen Commissaris, dat zij naar eene Engelsche kolonie zouden worden overgebragt (ald.) Dit was, gelijk reeds door ons bekend is gemaakt, omtrent dien tijd, vastgesteld opzigtens de negers van *Las Nieves*, (zie *Bijdragen* 1844, bl. 110.) Aan deze waren eerst, volgens hetgeen wij (bl. 306) lezen, door den Gouverneur-Generaal ELIAS, hunne bewijzen van vrijdom uitgereikt, met verklaring, dat zij zich, van nu af, als vrije lieden konden aanmerken en met aanbod, voor eenen halven gulden daags, met kleeding, woning en voeding als te voren, te blijven arbeiden op de gouvernements-inrigtingen. Daarop volgde van hunnen kant eene algemeene toestemming; doch eenigen tijd later wendde zich een hunner tot den Britschen Commissaris, met verzoek, voor hen allen den overtogt naar eene Engelsche kolonie te weeg te brengen (bl. 307). Van het

oorspronkelijk aantal van 49 waren er nu geen 20 meer bijeen (bl. 302). Na veel over en weder handelen, gaf de Gouverneur-Generaal zijne toestemming, dat zij onder zekere voorwaarden, inzonderheid bij kleine gedeelten, Suriname zouden mogen verlaten, onder de zorg van den heer SCHENLEY; naar *Demerary* echter niet, ten einde men van daar geene opstokerij mogt beproeven (bl. 310). Doch, op den 20 Augustus, vergunde de Gouverneur-Generaal derzelver gezamenlijk vertrek en wel naar *Demerary* en zulks met eene gouvernements-schooner, waardoor, gelijk de heer SCHENLEY schrijft, aan de Engelsche regering eene zware uitgave bespaard werd (bl. 310). Elf mannen, zes vrouwen en zeven kinderen alzoo, gedeeltelijk bij *Fort Amsterdam* scheep gebragt (bl. 315 en 321), werden onder geleide gesteld van den klerk der Britsche Commissie INGLIS, mede opdat deze aan de negers eene goede behandeling zoude verzekeren (bl. 315), doch welke later zijnerzijds verklaarde, dat hij alle reden had, te vreden te zijn met het gedrag van kapitein HANSEN en zijn volk, door wie al gedaan was, wat zij vermogten, om den overtogt voor de negers gemakkelijk te maken en inzonderheid voor de hulpelooze vrouwen en kinderen, gedurende de stormvlagen, welke het jaargetijde medebragt (bl. 319). Te *George-Town* ontving hen de Gouverneur LIGHT, en nadat deze — alzoo luidt het verhaal van den klerk INGLIS — aan de negers uitlegging had gegeven van hunnen juisten toestand, namelijk dat zij allen vrij waren en ook vrij, te gaan, waar zij verkozen, of te doen, wat zij verkozen, beval hij hun aan, voor het tegenwoordige zich

te begeven naar eene plantaadje, drie mijlen van daar, genaamd *Peter 's Hall*, behoorende aan zekeren heer BAGOT en alwaar hij in staat zoude zijn, hun eene goede behandeling te verzekeren (bl. 319), welk voorgestelde, toen de negers hunne volkomene tevredenheid met die schikking hadden uitgedrukt, ook werd volbragt. Wij doen bij dit medegedeelde, uit de stukken, nog opmerken: 1. Dat de Gouverneur-Generaal ELIAS uitging van de stelling dat de negers, volkomen vrij verklaard zijnde, konden gaan, werwaarts zij wilden (bl. 316), gelijk reeds in 1841, door den Minister VERSTOLK VAN SOELEN, aan den Britschen gezant te 's Hage verklaard was, dat niemand een der bedoelde lieden, volkomen vrij zijnde, verhinderen zoude de kolonie te verlaten (bl. 300). 2. Dat dezelve, zoo zij naar eene Engelsche volkplanting wilden overgaan, ten laste kwamen van den heer SCHENLEY, in zooverre deze hun, volgens eene aanschrijving van Lord PALMERSTON, van 12 April 1841 (elders staat 12 Maart), (bl. 317) moest voorzien van kleeding, voedsel en onderkomen, waarvan de heer SCHENLEY de kosten beleefdelijk wil brengen ten laste der Nederlandsche Regering (bl. 307). 3. Dat, ingevolge evengemelde aanschrijving van het voorjaar van 1841, aan de *Nieves*-negers is bekend gemaakt, door de Britsche Commissarissen, dat zij hunne vrijheid zouden erlangen en de keus hun zoude verleend worden, in Suriname te blijven of naar eene Engelsche kolonie te gaan (bl. 294). 4. Dat het overvoeren naar *Demerary* op verlangen geschied is van den heer SCHENLEY, welke wel, volgens bl. 316, te kennen gaf, dat hij daartoe

door het Engelsche bestuur gemagtigd was, maar, na de eerste weigering van den Gouverneur-Generaal deswege (bl. 310), verklaarde, de verantwoording van het kiezen van *Demerary* op zich te nemen (bl. 317), waarop hij later de goedkeuring van Lord ABERDEEN ontving (bl. 318). 5. Dat de heer SCHENLEY, als reden van de voorkeur aan *Demerary* geschonken, niet slechts opgeeft, dat deze kolonie door de nabijheid, het luchtgestel, de taal, de gebruiken en de arbeidsloonen meest overeenstemde met de gewoonten der over te voeren negers (bl. 317), maar ook dat elders hunne diensten niet even zooveel waard zouden zijn noch voor hen zelve, noch voor degenen, die hen gebruiken zouden (bl. 310). Wel meldt hij, in eenen brief ten geleide aan den Gouverneur LIGHT, dat onder de overgevoerde 24 negers er verscheidene zeer oude lieden, verscheidene kinderen en ook eenige waren, welke door kwalen zich niet zelve met arbeiden zouden kunnen staande houden (bl. 317). Doch, met eene bijzondere aanbeveling aan des Gouverneurs verzorging, voegt hij er bij, dat hunne overvoering uit Suriname meer was, om hen aan de gruwelen der slavernij aldaar te onttrekken, dan om de arbeidende bevolking der Engelsche kolonie te doen aangroeijen en dat hem ook geene magt gegeven was, om uit te kiezen of iemand te weigeren. Niettemin meldt de Gouverneur van *Demerary*, dat de negers behoorlijk en in welstand waren aangekomen en dat de heer SCHENLEY konde verzekerd zijn, dat deze en alle andere Afrikanen, welke hij gelegenheid zoude hebben, naar die kolonie over te zenden, niet slechts onmiddelijk en wel be-

loond werk zouden vinden, maar ook zijn toezigt voor hun zedelijk en godsdienstig onderwijs. (bl. 320). Van zoodanig onderwijs waren verscheidenen van hen ook niet verstoken geweest in Suriname, vermits voor hen, althans, hunne doopcedels werden opgevraagd. (ald.) Wij besluiten dit punt, met te melden, dat, omstreeks de maand September 1843, volgens een schrijven van den heer SCHENLEY aan Lord ABERDEEN, door eenige bewoners van *Demerary* een voorslag was gedaan aan den Gouverneur LIGHT, door deze kolonie den vrijdom te doen koopen van de geheele slavenbevolking van Suriname, ten einde dezelve te bekomen als eene arbeidende landelijke bevolking voor Britsch Guijana, welk ontwerp SCHENLEY zelf meende, zeer mogelijk, door de eigenaren van Suriname, gunstig te zullen worden opgenomen (bl. 322).

Wil men, naar de door ons geraadpleegde stukken, het gedrag van den Britschen Commissaris beoordeelen, dan behoort wel, in de eerste plaats, in aanmerking te worden genomen, hetgeen hij meldt, dat in het gansche laatstverloopene jaar, zich geen geval, zoo ver hij wist, van slavenhandel en geen enkel regtsgeval voor het gemengd geregtshof van Suriname had voorgedaan (bl. 295). Is het vreemd dat hij, in zijne eigenlijke betrekking, geen weerwerk vindende, zich weert in hetgeen er van verre toe is te brengen? Met regt beroept hij zich op den plegtig door hem aan de Engelsche regering afgelegden eed, op de vroegere en latere voor de Commissarissen uitgevaardigde instructiën (bl. 288); maar hij vergenoegt zich niet met eenen lijdelijken toestand, ook waar

zijne ambtspligten dien schijnen te gedoogen. Hij dringt bij de Engelsche regering aan op het verschaffen van eenen klerk (bl. 292) en van eene boot, met bemanning, ten einde alom in de kolonie onderzoek te kunnen doen (bl. 285, 294, 296, 302, 308, 309). Gedurig ontvangt hij negers van beiderlei kunne ten zijnent — wij vinden er 23 door hem opgegeven —; terwijl hij eerst omstreeks September 1843, aan zijne bedienden gelast, geene anderen ten zijnent toe te laten, dan die van de *Nieves* of *Barbados* zijn (bl. 327. 328). Hij neemt er soms ten zijnent in (bl. 315) en verschaft somwijlen niet slechts onderhoud, maar ook aan sommigen eene, hoewel geringe, ondersteuning in geld (bl. 327). Wanneer hij dan klaagt, dat bij de negers misbegrippen ontstaan opzigtens zijne magt om te helpen; wanneer hij klaagt, aan de *Barbados*-negers naauwelijks het berigt te durven mededeelen, waarbij hunne opgevatte hoop wordt verijdeld, zoodat hij de 20 millioenen van het Engelsche volk en eene inschrijving op *Barbados* voor hen te hulp roept, dan vragen wij, kon dit anders zijn? Zoomin wij reden vinden te twijfelen, dat de menschenliefde ook onder de drijfveren van den heer SCHENLEY moet worden gerekend, waarvan zijne gereedheid ten blijke strekt om voor zich en de zijnen afstand te doen van het voorregt niet tot getuigenis in het gerigt te worden geroepen (bl. 328), zoo weinig kunnen wij ook voorbijzien, dat hij zich in zijne wenschen niet matigt. Hij verklaart meer dan eens, zich van onbehoorlijke tusschenkomst in de zaken der kolonie te willen onthouden (bl. 286, 295, 328); maar hij

betreurt het, dat zijne magt om te troosten niet gaat tot de magt om te beschermen (bl. 299, 302, 327, 328), dat zijne woning niet tot heiligdom is, — welligt als bij eenen gezant, — (bl. 302); hij verlangt een beroep der engelsche regering, (bl. 297), het oprijzen eener kreet door de hulp van Lord ABERDEEN (bl. 304), het betuigen van dank aan de nederlandsche ambtenaren door het bewind van Hare Majesteit (bl. 324); hij geeft te kennen, dat, even als voor *Uruguay*, ook voor Suriname, tot verzekering eener goede behandeling der slaven en vrijverklaarden, een britsch ambtenaar aangesteld moet worden. (bl. 297 vgl. 305). Ten aanzien van de middelen, welke hij bezigt, om onderrigt te bekomen, schrijft hij zelf, dat hij bijzondere kanalen (*private channels*), bijzondere hulpmiddelen (*private means*), geheime mededeelingen (*clandestine communications*) heeft, dat hij een kluwen vindt (*a clew*) om ontdekkingen te doen (bl. 317, 324, 325, 326, 329), ja zelfs geeft hij aan de hand, door de vrijverklaarde negers, als zamengevloeid uit verschillende ladingen, aanwijzing te bekomen van de met hen ingevoerden, welke zich nog in slavernij mogten bevinden (bl. 325). Kan men er zich dan over verwonderen, indien deze gedragingen bij de bewoners van Suriname eene bejegening verwekken, in strijd met het verlangen door Lord CASTLEREAGH in 1819 geuit (bl. 303) en waarbij al wat onbeleefdheid, oneerbiedigheid en bespotting is, werd uitgesloten. Onze afkeuring in dit opzigt hebben wij reeds vroeger te kennen gegeven; *Bijdragen* 1844. bl. 76. Doch wij vertrouwen, dat de onver-

genoegdheid in Suriname, zekere grenzen niet overschrijdt en kunnen het niet, dan als overdrijving, aanmerken, wanneer de heer SCHENLEY aan Lord ABERDEEN, met betrekking tot eenige door zijn Lordschap gedane vragen, antwoordt: dat het pogen, zich tot de beantwoording derzelve in staat te stellen, zeer waarschijnlijk zoude ten gevolge hebben, »zijne uitwerping uit de kolonie." bl. 317. Men mag vermoeden, dat hij daarbij, in zijne voorstelling, van hetgeen de taak der menschenliefde voor eenen engelschman medebrengt, gelijk HAMLET, tot zich zelven gezegd heeft:

»T is a consummation
Devoutly to be wish'd."

Uit hetgeen, in de door ons bedoelde papieren, aangaande den Gouverneur-Generaal van Suriname voorkomt, is optemaken, dat hij zijn bewind aanvaardde met den last, aan het verdrag van 1818 alsnog getrouwelijk gevolg te geven. Terwijl zulks, volgens den heer SCHENLEY, door zijne voorgangers, de Transatlantische gouverneurs, niet geschied was, zoo zouden nu de vrijverklaarde negers, werkelijk, op den voet van vrije menschen gebragt worden, zoo als er, van de zijde van Engeland, op werd aangedrongen (bl. 290). De Gouverneur-Generaal meent echter, alle onbevoegde bemoeijing van den Britschen Commissaris te moeten afsnijden en wijst hem dadelijk, bij zijn schrijven van 7 December 1842, op de instructiën door Lord ABERDEEN, den 28 Junij 1830, voor de Commissarissen te Suriname uitgevaardigd, bij welke dezelve, in regterlijke betrekking werkzaam, ongemagtigd worden verklaard, tot verrigtingen, in welke derzelver

nederlandsche ambtgenooten niet gekend zouden zijn en toegestemd hebben (bl. 290). In deze gekozene stelling houdt de Gouverneur zich bestendig, slechts in bijzondere gevallen, welke zulks toelieten, den heer SCHENLEY tot een mondgesprek ontvangende. Van hier, aan de zijde van dezen, aanhoudende klagten, dat hij, op onwaardige wijze en met nietige en bedriegelijke verontschuldigingen, verlamd werd in zijne handelingen, verhinderd in hetgeen hij voorhad, in zijne bediening met der daad geschorst en zulks in bewoordingen, welke hem zelfs geen wederantwoord vergunden. (bl. 287, 291, 295, 296, 299, 309). Het weigeren van gemeen overleg en met den Gouverneur en met de negers, meldt de heer SCHENLEY gedurig aan den Engelschen Secretaris van Staat. (bl. 287, 296, 309, 311, 318). Niet als of hij het zoude ontveinzen, dat er eene gezindheid is, trouw jegens Engeland te houden (319). Hij roemt des Gouverneurs eerlijke nakoming der gedane beloften, spreekt van hem, als door ware menschenliefde gedreven, van zijne menschlievendheid als reeds welbekend (bl. 315, 321, 324, 328). Maar wanneer ook de Gouverneur verflaauwt in zijne oogen, dan verklaart hij: zijne tevredenheid te onthouden, die hij anders gelukkig geweest zoude zijn, te kunnen betuigen. (bl. 323). Het schijnt, althans men vindt het aldus tot aan het einde der briefwisseling, dat de Gouverneur zich daartegen steeds gehouden heeft aan de voormelde instructiën van Lord ABERDEEN. (bl. 327).

Doch Lord ABERDEEN ook, week van dezelve, in zijne mededeelingen aan den heer SCHENLEY niet af.

Men vindt van hem, onder dagteekening van den 21en December 1843, het voorschrift, dat de heer SCHENLEY standvastig voor den geest zoude houden, dat zijne betrekking is, in bepaalden zin, van eenen regterlijken, niet van eenen diplomatischen aard (bl. 331). Wanneer de nederlandsche regering verkiest, zegt Lord ABERDEEN, dat de in deze bedoelde mededeelingen tusschen de beide Regeringen plaats vinden, onmiddelijk door de wederzijdsche diplomatische beambten, liever dan middelijk door den Britschen Commissaris en eenen Nederlandschen ambtenaar in Suriname, dan heeft de Regering van Hare Majesteit geenen regtmatigen grond, zich daarover te beklagen. (ald.) In zijne brieven, welke weinig in aantal zijn en kort, antwoordt hij den heer SCHENLEY wel met erkenning van zijnen ijver, maar waarschuwt hij hem ook tegen »overschrijden van zijnen »pligt in de taal en den aard zijner mededeelingen »aan de Nederlandsche koloniale overheden, eene »waarschuwing, voegt hij er bij, welke niet over»tollig schijnt." (bl. 318.) Gelijk de Gouverneur-Generaal van Suriname den heer SCHENLEY vermaande, alle poging en den schijn zelfs daarvan te vermijden, de negers aan te zetten, van Suriname uit te wijken (bl. 316), zoo vermaant Lord ABERDEEN hem, dat hij de negers geduld inprenten en gehoorzaamheid aanbevelen zou, in hunnen bedroevenden toestand (bl. 331). SCHENLEY antwoordt met groote onderwerping (bl. 303), betuigt zijnen dank en zijne gelukwenschen (bl. 324), verzekert, dat hij niet lastig vallen en zich inmengen wil (bl. 286 en 295);

verklaart ook, dat hij zijne instructiën niet te buiten wil gaan (bl. 300); maar beklaagt zich tevens, dat hij geene instructiën krijgt (bl. 302), dat hij, in negen maanden, niet vereerd is geweest met eenig schrijven (bl. 299) zelfs, tot zeker tijdstip, het genoegen niet heeft gehad, te vernemen, dat een zijner brieven het Foreign-Office had bereikt (bl. 300). Intusschen werd hem eene algemeene consulaire instructie toegezonden, welker beantwoording hij echter verklaart hem niet mogelijk te zijn, om de beletselen, die hij in de kolonie ondervindt (bl. 301, 317). Meer nog dan die toezending moest het hem aanmoedigen, dat Lord ABERDEEN, in het reeds vermeld schrijven van 21 December 1843, hem aanbeval: »gij zult voortgaan mij »alle de berigten over te maken, welke gij in staat »zult zijn bij een te brengen; maar zult bijzondere »zorg dragen, uwe navragen en onderzoekingen met »groote bescheidenheid in te rigten en dat zij niet »worden van dien inquisitiorialen aard, welke der »Nederlandsche Regering regtmatigen grond tot klag»ten jegens u kan geven" (bl. 331.) Met de alzoo verleende vergunning zal wel de Engelschman zijn voordeel doen. »Zal ook een moorman zijne huid veranderen ?" Doch hopen wij, dat het bestuur van onze zijde, gerugsteund door alle welwillenden in Suriname, den grooten Britschen Staatsman, door ijver en goede trouw, de mogelijkheid bewaren zal, op den weg van gematigdheid onswaarts voort te gaan.

Wij paarden aan de vorenstaande, genoegzaam woordelijke, mededeeling uit de stukken (1) de voorstelling van den toestand der zaken, over het geheel, bij ons ontstaan. Niet als beschouwden wij al hetgeen in die stukken voorkomt, als ontegenzeggelijk waar. Doch ieder gevoelt, dat er kracht gelegen is in hetgeen ambtsbrieven behelzen, van welke men daarenboven de openlijke beoordeeling heeft kunnen te gemoet zien.

RED.

(1) De aangehaalde bladzijden zijn uit het Deel, getiteld *Class A.*

Bij de Redactie is ingekomen de volgende brief:

Aan de vereeniging tot de uitgave van het Tijdschrift: BIJDRAGEN tot de kennis der NEDERLANDSCHE en VREEMDE KOLONIËN, bijzonder betrekkelijk de VRIJLATING DER SLAVEN.

MIJNE HEEREN!

Woorden zijn woorden en vervliegen als zeepbellen, wanneer zij niet in een hart nederdalen, dat begrijpt dat een woord daad moet worden, om een zaadkorrel te zijn, dat in een akker valt, waar het dertig-, zestig-, ja honderdvoudige vrucht zal voortbrengen.

Treffend was mij en gewis ook U, de toespraak, op bladz. 429—432 van ons Tijdschrift en in het geloof dat het woord op bladzijde 431 reg. 10 enz. gesproken ook mij geldt, en daar het ***de vreesselijk verwaarloosde geestelijke opleiding onzer slaven belangt***, ieder ***Christen diep moet treffen***, zoo gevoel ik mij gedrongen om dit woord, op de eenvoudigste en doelmatigste wijze, tot eene daad te maken. En wel op de volgende wijze.

Vooreerst. Door de bekentenis dat ik de aanklagte »***niet laauw of onverschillig opneme***" bl. 431 reg. 12.

Ten tweede. Bereid ben terstond eene somme van vijf en twintig gulden bij te dragen, om tot een penningske te dienen tot bevordering van zulk eene groote zaak, als de geestelijke opvoeding onzer slaven is.

Ten derden. De leden onzer vereeniging vriendelijk verzoeke: toch ditmaal, het woord ook daad te laten worden, en deze groote zaak »***niet laauw of onverschillig op te nemen***" maar te toonen dat zij mannen zijn die meer ***kunnen*** doen dan hunnen naam geven, meer ***willen*** doen dan er tot nog toe gedaan is.

Ten vierden. Zoo deze zaak, die ik acht uit God te zijn en niet uit de menschen, hun hart treft, eene Commissie te benoemen, die onverwijld optreedt, om uit het midden onzer vereeniging eene stemme te doen opgaan: welke bewijst dat de vrijlating der slaven voor ons met het groote doel vereenigd is: »dat de waarheid hen vrijmake."

Ten vijfde. Biddende God, voor Wien klein en groot gelijk staat, dat Hij deze mijne eenvoudige daad, door Uw woord opgewekt, voor velen doe zijn tot een woord, dat »als een mosterdzaad opgroeit tot een boom onder welks takken de vogelen des hemels nestelen."

In den naam mijns Heeren J. C.

4 Febr. 1845. O. G. HELDRING.

Terwijl wij, overeenkomstig den wensch van den schrijver, dezen brief onder het oog van onze medeuitgevers en van het publiek brengen, mogen wij onze voldoening niet verbergen over den ijver welken onze woorden, in het laatste nummer van ons Tijdschrift geplaatst, bij den heer HELDRING hebben gewekt. Wij hopen dat velen zijne oproeping zullen beantwoorden, en wij spoedig in de gelegenheid zullen gesteld worden om te berigten dat in de behoefte van godsdienstig onderwijs voor de Negers in onze koloniën op eene waardige wijze wordt voorzien. Omtrent de wijze waarop dit doel het best zal kunnen worden bereikt, matigen wij ons geene stem aan. Doch gaarne zullen wij de overbrengers van de antwoorden zijn aan den schrijver, in zoo ver zij, die met hem tot deze onderneming geneigd zijn, niet liever hun antwoord onmiddelijk aan den heer HELDRING zullen doen toekomen. RED.

Wij hebben ontvangen den volgenden brief:

Aan de redactie van het Tijdschrift: »Bijdragen tot de kennis der Nederlandsche en vreemde Koloniën, bijzonder betrekkelijk de vrijlating der slaven."

Het Proces-Verbaal eener gehoudene bijeenkomst van eigenaren en administrateuren van plantagiën te Paramaribo en de beruchte besluiten van den 6 November 1844, maken in bovengenoemd tijdschrift, blz. 397, een onderwerp uit van beschouwingen, waarbij de Surinaamsche administrateuren op eene scherpe wijze worden aangerand, naar aanleiding van uit de kolonie van Suriname ontvangene berigten.

Van waar deze berigten afkomstig zijn, kunnen wij gissen, maar niet bewijzen, omdat dezelve anonyme zijn; dat ze echter blijkbaar partijdig zijn, is aan geen' twijfel onderhevig.

Wij zijn noch administrateuren in de kolonie, noch beheerder of bewaarder hunner gelden in Europa, maar alleen rentmeester van ons familie-eigendom, en dit onafhankelijk standpunt doet ons de pen opvatten, ten einde het onjuiste dier beschuldigingen te bewijzen.

In de eerste plaats wordt gezegd dat men niet wil wagen te beslissen of de verregaande onbetamelijke inhoud van dit stuk aanleiding geven moest om de ambtenaren, die het onderteekend hadden, van hunne posten te ontzetten, doch wel geeft men in bedenking of het niet ondoenlijk zoude zijn, eene kolonie als Suriname te besturen, indien de hoogste ambtenaren naast den Gouverneur-Generaal de orde en ondergeschiktheid zoo volkomen kunnen ter zijde stellen?

Wij gelooven dat het niet moeijelijk zoude zijn om te bewijzen dat het Proces-Verbaal niet meerder is »dan eene mededeeling van zaakgelastigden aan hunne lastgevers" ten

einde hen voor schade vrij te waren; en wij geven vervolgens in tegenbedenking of het wel staatkundig te noemen zij eene kolonie als Suriname te laten besturen door eenen Gouverneur-Generaal, welke met alle hooge kollegiën en de voornaamste ingezetenen overhoop ligt; terwijl wij het eens zijn dat de toestand hoogst zorgelijk is daar, waar men de regterlijke magt niet onafhankelijk kan noemen; dat dusdanige toestand noodwendig, vooral na de laatste ervaring, alle crediet van buiten af voor de kolonie moet doen verloren gaan.

Wie toch zal in de kolonie eenige onderneming durven doen of genegen zijn daartoe gelden voor te schieten, wanneer men bedenkt dat eenvoudige koninklijke besluiten over het regt van eigendom kunnen beschikken en dat de regters zonder vorm van proces, zonder verhoor uit hunne betrekking kunnen ontzet worden. — Zoude het algemeen belang in de kolonie niet even zeer als in Nederland vorderen dat de regters niet anders konden ontzet worden, dan op de wijze en om redenen, als bij art. 12 der wet op de regterlijke organisatie is bepaald geworden?

Maar wij zullen ook deze vragen ter zijde stellen en de toelichtende aanteekeningen, uit Suriname overgezonden, op onze beurt toelichten.

»Men vindt het vreemd dat de administrateuren zich vereenigd hebben in het algemeen belang; men zegt, dat zij niet gewoon zijn daarvoor te ijveren en men schrijft hunne berispingen aan eigenbelang toe. — Vervolgens zegt men, dat het kwaad der depreciatie van het papieren geld vóór 1826 grootendeels aan de administrateuren te wijten is; dat wanneer op nieuw, niettegenstaande het verbod van 16 October 1841, in het geheim werkelijk agio op de wissels genoten werd, zij het zijn welke dat voordeel genoten en niet aan hunne committenten in rekening vergoed hebben. — Dat zij alleen zoo verontwaardigd zijn dat het verbod van 16 October 1841 is ingetrokken, omdat daardoor de agio opentlijk zal bekend worden en hun dus de gelegenheid ontnomen is om dezelve voor de belanghebbenden in Europa te verbergen. Dat wanneer

de amerikaansche goederen door de agio hooger in prijs worden, de administrateuren niet verliezen, maar integendeel winnen, naar mate voor die leverantiën meer besteed wordt, en eindelijk dat de vrees voor de verhooging der belasting niet kan voortspruiten uit belangstelling voor het algemeen, want dat juist de bestaande belastingen bijzonder op den minderen man drukken, terwijl de gegoeden zijn vrijgesteld en dat het dus alleen de vrees is voor eene meer gelijkmatige verdeeling der lasten."

Het moge aan den berigtgever vreemd toeschijnen, dat de administrateuren zich zouden vereenigd hebben in het algemeene belang; de drijfveeren daarvan mogen eigenbelang en zelfzucht zijn, het is daarom niet minder zeker dat de bezwaren in het proces-verbaal vermeld, van algemeen belang zijn.— Moet bij eene depreciatie van het circulerend medium niet de geheele maatschappij lijden? — Is het geene schade voor hem welke geld a pari te vorderen heeft, om met gedeprecieerd geld voldaan te worden? Is het geen nadeel wanneer iemand ƒ 100 denkt te bezitten en door de depreciatie maar ƒ 70.— rijk is, dat deze ƒ 70.— nog dagelijks voor vermindering bloot staan? Lijden hierdoor niet zoowel de rijken als de mindergegoeden? Hebben niet vele administrateuren een gedeelte van hunne fortuin in de kolonie uitstaan? Hebben zij dus geen belang om de depreciatie tegen te gaan? — Moeten niet de prijzen der aangebragte Europ. goederen, naar mate van de verhoogde agio, duurder worden? — Drukken die verhoogde prijzen niet juist het zwaarst op diegenen welke van een bepaald en beperkt inkomen moeten leven? Wij zouden nog meerder kunnen aanhalen, maar dit zal genoeg zijn om te bewijzen dat de administrateuren in deze aangelegenheid niet alleen hun eigen— maar wel degelijk ook het algemeen belang voorstaan. — Dat het algemeen belang het hunne is, spreekt van zelf, want ook zij maken een gedeelte van het algemeen uit.

De beschuldiging dat de depreciatie van het kaartengeld vóór 1826 aan hen te wijten zoude zijn, omdat sommigen hunner, als leden van het voormalig hof van politie, medegewerkt zouden hebben tot de bovenmatige uitgifte van dat pa-

pierengeld, is waarlijk ongerijmd, tenzij men tegelijk bewijze dat het ten hunnen behoeve is uitgegeven geworden. Maar bovendien is dit voorgeven ter kwader trouw, want sedert den terugkeer der kolonie onder het Nederlandsch bewind, is er slechts *eenmaal* (in strijd met art. 40 van het regeringsreglement van 1815) eene som van *f* 350000 gecreëerd, bij publicatie van 21 Maart 1818, Gouv. Bl. nº. 2, en zulks volgens gerucht in der tijd, niet zonder hevige tegenkanting van de honoraire leden van het hof van politie. — Sommige administrateuren echter mogen voordeel uit den agio-handel getrokken hebben, dit is mogelijk; maar zijn alle ambtenaren hiervan vrij te pleiten? — De voornaamste toenmalige administrateuren zijn te zeer als eerlijke en fatsoenlijke lieden bekend, om hen van eene oneerlijke en onkiesche handelwijze te kunnen of te mogen beschuldigen, en van al de onderteekenaren van het proces-verbaal was er maar één enkele alstoen lid van het hof van politie; de overigen zijn dus niet verantwoordelijk voor de daden van anderen.

Niet minder ongerijmd is het te willen beweren dat de verontwaardiging der administrateuren voortspruit uit de vrees dat de agio in Europa zoude bekend worden. — Een ieder, die Suriname kent, weet zeer goed dat er niets in de kolonie kan gebeuren, hetwelk niet in Europa bekend wordt. — Ieder Surinaamsch huis weet haarklein wat er omgaat, en het ontbreekt waarlijk niet aan aanbrengers. Gave de hemel dat de meeste dier aanbrengerijen niet veelal lasteringen en onwaarheden waren.

Dat echter sommigen voordeel van die agio hebben getrokken, loochent niemand, maar van welk soort waren die wissels? Tot antwoord zullen wij alleen naar het proces-verbaal wijzen en wij gelooven niet dat men het daarin te berde gebragte zal kunnen logenstraffen.

Maar waarom de schuld van de depreciatie van het circul. medium op de administrateuren geworpen? Is het dan hunne schuld dat de particuliere West-Indische Bank niet aan hare verpligting voldaan heeft om wissels a pari op het moederland

te geven? Men zal welligt zeggen dat de Bank door de Belgische omwenteling buiten staat is geraakt om aan hare verpligtingen te voldoen; maar zoude het dan onbescheiden zijn om te vragen, wat van de *drie millioenen* geworden is, welke, volgens art. 1 van het koninklijk besluit van 30 Dec. 1828. L. O. 36 Public. 1829, Sur. Gouv. Bl. n°. 2, aanwezig moeten zijn?... Op welke wijze is over dit fonds beschikt? of is het welligt nog ergens in aanwezen? Wij, noch de Surinaamsche administrateuren kunnen hieromtrent voldoende inlichtingen geven; de Surinaamsche correspondent is daartoe welligt beter in staat; wij houden ons om de opheldering van dit duister punt zeer aanbevolen.

Dat de maatregel, door de onderteekenaren van het procesverbaal genomen, om de agio tegen te gaan, het kwaad in der daad niet zal stuiten, erkennen wij gaarne; maar door dien maatregel zal het echter geleenigd, eene erkende agio op de wissels tegengehouden en voorgekomen worden dat de belastingen verhoogd worden ter vermeerdering van de tractementen der ambtenaren en militairen met agio.

Wanneer bij voorbeeld A in Suriname 50 cents voor een pond koffij betaalt, hetwelk te Amsterdam slechts 40 cents waard is, zoo betaalt hij 25 pCt. agio op zijne remise; het blijkt echter niet juist en het is eene koopmans-speculatie, welke meêen tegen loopen kan; wanneer daarentegen eene erkende agio van 30 pCt. op de wissels wordt betaald, zoo is er geene onzekerheid meer omtrent de waarde van het geld en dan zoude bij voorbeeld de Heer ELIAS welligt geregtigd zijn om op zijn tractement van ƒ 31000. — 30 pCt. agio of ƒ 9300.— meer te vorderen en even zoo de verdere bezoldigden. — Zoo dat de belastingen zouden moeten verhoogd worden met zoo veel meer, als het bedrag der agio, waarmede de tractementen zouden verhoogen, tot groote schade voor de ambtelooze burgers, hetwelk echter het meerendeel der ambtenaren weinig zoude deeren.

Van ernstiger aard is het beweren of de aantijging, dat de verhooging van de prijzen der Amerikaansche goederen een

voordeel voor de administrateuren zoude zijn. — Men wil hiermede zeggen, dat zij van het beloop der rekening van den Amerikaanschen koopman zooveel ten honderd ten hunnen profijte aftrekken. — Dat er welligt door deze of gene hieromtrent kwade praktijken zijn gepleegd, kan waar zijn, want overal vindt men oneerlijke lieden; dat allen zich hieraan zouden hebben schuldig gemaakt, betwijfelen wij niet alleen, maar is onwaar, want men zal toch niet doelen op de percenten, welke die kooplieden aan de klerken van de administrateuren uitkeeren, als eene fooi, daar dit eene omstandigheid is waarvan wij in Europa kennis dragen en waarmede wij genoegen nemen.

Wanneer men echter het op blz. 418 door den Surinaamschen correspondent beweerde ontleedt, dan getuigt het eensdeels van zijne zucht om den adm. in Europa eene klad aan te wrijven, en anderdeels van zijne verwarring van denkbeelden.

Hij zegt dat de administrateuren geene erkende agio willen gedoogen, omdat zij alsdan voor zich zelven daarvan niet heimelijk kunnen profiteren; daarop laat hij volgen, dat wanneer door de agio de prijzen der Amerikaansche goederen stijgen, zij er niet bij verliezen, maar winnen, omdat hunne inkomsten grooter worden, naarmate die prijzen stijgen.

Welnu, waarom zouden zij dan, indien het algemeene belang hunne drijfveer niet was, de erkende agio willen tegenhouden, daar zij toch, hetgeen zij door de openbaarheid hieraan zouden verliezen, dubbeld vergoed zouden zien door de meerdere inkomst van die goederen, daar ontwijfelbaar de erkende agio stijging van de prijzen der Amerikaansche goederen ten gevolge zoude gehad hebben, en zij ruimschoots vergoed zouden hebben gezien het verlies op de wissels; want niet voor elke plantagie wordt getrokken, maar wel voor alle, zonder uitzondering, Amerikaansche goederen gekocht.

Maar hoe kan men zeggen dat de belastingen juist op den minderen man rusten. — Drukken de hoofdgelden, uitgaande regten, patenten en zegels niet juist het zwaarst op de plantagiën en de administrateurs, en zijn het niet deze middelen welke het overgroote gedeelte der opbrengsten uitmaken?

Men behoeft alleen het Koloniale Budget in te zien om zich te overtuigen.

Dat het verzet alleen voortkomt uit de vrees voor eene meer gelijkmatige verdeeling der lasten, blijkt dus een uit de lucht gegrepen beweren te zijn, hetwelk door niets kan bewezen worden, of is er dan sedert 1828, het tijdstip waarop de Commissaris-Generaal, wijlen Z. Exc. de Generaal VAN DEN BOSCH, de belastingen heeft vastgesteld, een veranderd tarief ter tafel van den kolonialen-raad geweest, waartegen de administrateurs — leden van dien raad — zich verzet hebben? Wij gelooven zulks met meer grond te mogen tegenspreken, dan de veronderstelling, dat de ambtenaren er steeds op uit zijn om de belastingen en *emolumenten* te doen verhoogen.

Hetgeen de Surinaamsche correspondent wegens de bepaling der waarde van de producten voor de uitgaande regten zegt, is blijkbaar niet ter goeder trouw. — De Commissie, met die bepaling belast, bestaat niet uit 2 ambtenaren en 2 kooplieden. — Men zie de Publ. van 6 Februarij 1832, Gouv. Bl. nº. 1, en van 7 Februarij 1834, Gouv. Bl. nº. 3, en men zal ontwaren dat die Commissie bestaat uit 3 ambtenaren en 2 kooplieden. — Van het jaar 1832 af is dezelve nooit anders te zamen gesteld geweest dan uit één ambtenaar meer dan er kooplieden of belanghebbenden in waren, terwijl allen jaarlijks door den Gouverneur-Generaal worden benoemd. — Voorheen geschiedde de taxatie door de honoraire leden van het Hof van Politie, allen belanghebbenden.

Vervolgens wordt der regering ter overweging aanbevolen om Suriname tot eene vrijhaven te maken. — Schoonklinkende theoriën, welke in het moederland wenschelijk mogen zijn, maar welke in Suriname aanleiding zouden geven tot de schroomelijkste misbruiken. — De planters zullen daarom ook nimmer wenschen dat de suiker, koffij en katoen vrij met alle vlaggen zullen mogen uitgevoerd worden, maar aan de regering overtuigend bewijzen dat eene zoodanige vrijheid schadelijk is.

Als een voordeel wordt genoemd dat de vaart der Noord-

Amerikanen op de Kolonie zoude toenemen, en dat daardoor de prijzen der Noord-Amerikaansche goederen zouden verminderen en klinkende munt zou ingevoerd worden. — Maar waartoe die grootere aanvoer van Amerikaansche goederen, wanneer er voor de consumptie niet meer vereischt wordt dan tegenwoordig wordt aangebragt? Om die goederen in de pakhuizen te laten bederven? Gelooft men dan dat de Amerikanen maar zullen voortgaan om hunne goederen aan te voeren, wanneer zij door de verminderde prijzen bespeuren zullen dat zij meer aanvoeren dan de behoefte der Kolonie vereischt? of zoude de winst op de uit te voeren producten zoo groot zijn, dat daardoor de verliezen op de in te voeren goederen gedekt worden? In den regel zijn immers die producten op de Amerikaansche markten, te Hamburg, Bremen en Antwerpen niet meer waard dan op de Nederlandsche markten, alwaar dezelve niet dan met verlies door de opkoopers in Suriname worden aangevoerd. — Bovendien is de vreemde suiker in Noord-Amerika belast met een *protecting-duty* van 5 Am. centen, en men zal zich toch niet verbeelden, dat de regering de vrije vaart van Suriname op *Nederland*, voor alle vlaggen, tot nadeel onzer reederijen enz., immer zal toestaan.

»Klinkende munt zoude ingevoerd worden, tot onberekenbaar voordeel van de burgers." Welke zijn die onberekenbare voordeelen? Zoo de producten voor den vreemdeling niet meerder waarde hebben dan op de Nederlandsche markten, dan kunnen dezelve immers even goed tot voordeel onzer reederijen enz. derwaarts vervoerd worden; want alsdan bekomt de Surinaamsche eigenaar immers vandaar even veel spetie als de vreemdeling in Suriname zou brengen.

En eindelijk wordt gezegd dat de aanstaande kolonisatie het doel des te beter zal doen bereiken. Men stelt hier de kolonisatie voor als een dadelijk, als een positief voordeel, terwijl zij altoos vrij onzeker is; wij gelooven echter bijna met mathematische zekerheid te kunnen voorspellen, dat de in April voor te nemen proef met 50 huisgezinnen weder mislukken zal, indien de regering den heer ELIAS wil maintineren. —

Om eene kolonisatie te doen gelukken, moet een daartoe bijzonder geschikt man aan het hoofd van het bestuur der kolonie staan, die de volksgunst en achting in zijn voordeel heeft, want zonder medewerking van het algemeen is de zaak onuitvoerbaar. En is de heer ELIAS de man welke die vereischten bezit?

En wat de naburige koloniën aangaat, zoo zullen de Franschen en Engelschen ons toch wel niet toestaan om hunne koloniën van provisiën en dranken te voorzien, en *Curaçao* is van te gering belang en te zeer verarmd; daarenboven zoude de deur geopend worden voor eenen clandestinen uitvoer van producten, tot nadeel van de planters en het middel der uitgaande regten; de ondervinding is dáár om zulks te bewijzen, terwijl de vreemdeling die goederen veel goedkooper in Europa erlangen en in zijne kolonie aanvoeren kan dan in Suriname met vracht, onkosten enz. belast.

Het moge dus in het belang van sommigen zijn, maar men vergete niet dat Suriname eene landbouwende en geene handeldrijvende kolonie is, dat juist die, de behoeften der kolonie verre overtreffende en onberedeneerde, uitzendingen van Hollandsche provisiën, dranken enz. veel tot de ontwikkeling der agio hebben toegebragt, en dat de vraag naar wissels op het moederland veel vergroot is geworden door de kooplieden. — Men moet weten, wie al niet op Suriname handelt, en men moet het bedrag kennen der door die speculanten naar de kolonie uitgezondene goederen en de daaruit voortgesprotene enorme verliezen, om overtuigd te worden, dat die vermeerderde uitvoer van provisiën en dranken naar Suriname voor het moederland hoogst nadeelig zoude zijn.

Maar hetgeen de vrijhaven vooral in den weg staat, is, dat de toelating van elke vlag, met allerlei slag van volk, vooral bij de onmiskenbare gezindheid van onze handel- en andere vrienden, voor hen eene schoone gelegenheid zoude opleveren om de zwarten op te ruijen en tot oproer aan te zetten. — Twee eeuwen lang heeft men het monopolie gehandhaafd, en nu zou Suriname eene vrijhaven worden voor en aleer de

zwaarwigtige vraagstukken van den dag beslist zijn geworden? Dit is waarlijk te ongerijmd, en zou bijna doen vermoeden, dat er hier een adder onder het loof schuilde.

Neen! in het belang van het moederland en van Suriname is het noodig, dat Nederland het uitsluitend regt op de vaart naar en van de kolonie behoude, en dat geene andere vlaggen worden toegelaten. — Dat men het trachte mogelijk te maken om de Amerikanen te ontberen; en dit is mogelijk zoodra men het middel zal gevonden hebben om de melassie te cristalliseren, en ook dit middel hopen wij dat spoedig gevonden zal worden door een der nieuwe uitgezondene suikertoestellen. Is het nut daarvan eens proefondervindelijk bewezen, dan zal voor Suriname een nieuw tijdperk geopend zijn; dan zal de vaart met Nederlandsche schepen toenemen; dan zullen uit Nederland nieuwe uitvoer-artikelen naar Suriname kunnen uitgevoerd en meerder suiker in Nederland uit die kolonie ingevoerd worden; dan zullen de voedingsmiddelen van de inlandsche bevolking verbeterd kunnen worden; dan zal welvaart weder in de plaats van teruggang treden.

En dit brengt ons van zelf op de Circulaire van Z. Exc. den minister van koloniën in dato 21 Augustus 1844. Het daarin aangeprezen wordende stelsel is doelmatig, en kan, met verstand toegepast, den bloei der kolonie herstellen en bestendigen. — De toestellen van de Heeren DEROSNE en CAIL zijn echter nog al kostbaar. — Er zijn ook nog eenvoudigere en veel goedkoopere toestellen uitgevonden, waarvan de resultaten wat de hoedanigheid der suiker aangaat, meer dan voldoende zijn; zoodat, wanneer de verwacht wordende berigten wegens de verkregene hoeveelheid suiker *mede* beantwoorden, of indien de toestellen van DEROSNE en CAIL wel voldoen, dit vraagstuk opgelost is.

Er is nog eene zwarigheid. In de meeste districten liggen de suikerplantagiën niet naast elkander, dikwijls verre van elkander verwijderd en is de aanleg der gronden van dien aard, dat het transporteren van het riet naar het centraal etablissement zeer moeijelijk wordt. — Dit transport

zoude grootendeels te water over de rivieren en kreeken moeten geschieden. Men hangt dus af van het getij; is dat tegen, dan kan er geen pont tegen opvaren, en zulks door middel van stoomponten te willen doen zoude veel te kostbaar zijn. — Deze zwarigheid konden wij vroeger niet oplossen; sedert echter gelooven wij in staat gesteld te zijn om dezelve te overkomen.

Den maatregel van centralisatie kan men dus niet anders dan toejuichen; het is echter te wenschen, dat de minister niet alleen op de eenzijdige rapporten van ambtenaren afga, maar dat Z. Exc. ook de planters hoore en met hen overlegge welke de beste middelen zijn, om de centralisatie in te voeren; dat Z Exc. hun dan ook die geldelijke ondersteuning en die waarborgen voor de onschendbaarheid hunner eigendommen schenke, welke gebiedend gevorderd worden om het gewenschte doel te bereiken.

Eindelijk verwijt men den eigenaren dat zij hunne slaven dwingen om Heidenen te blijven. — Dit verwijt is ongepast en onverdiend: op de meeste plantagiën worden de zendelingen der moravische broedergemeenten toegelaten, op de plantagiën *Faerfield*, *Bergendaal*, *Drie Gebroeders*, *Zorg en Hoop* en anderen bestaan reeds voorlang kerken en nog onlangs is er op de plantagie *Rust en Werk* c. a. eene kerk ingewijd geworden en woont daar sedert dien tijd, ten koste van de eigenaren, een vast leeraar met zijn gezin, om voor de zwarte bevolking, 300 in getal, het licht van het Evangelie te ontsteken, onder die restrictie alleen, dat men niemand moge dwingen om zich te bekeeren. — Deze leeraar is bovendien gemagtigd, om aan de zwarten der in de buurt gelegene plantagiën *Berlijn* en *Elizabetshoop* privaat onderwijs te geven, terwijl ook de bevolking, in het zoo zeer bevolkte distrikt, waarin die plantagiën gelegen zijn, des verkiezende, de openbare zon- en woensdagsche godsdienstoefeningen kan bijwonen.

Wat wil men meer? Het is niet edelmoedig, het is niet christelijk om de planters zoo liefdeloos te beoordeelen, zoo onverdiend te hekelen, om alles op te rakelen wat hen

in een kwaad daglicht kan plaatsen en het goede te verzwijgen.

En nu ten slotte nog eenige woorden over het ter neder stellen door de administrateuren van het woord emancipatie in het vroeger vermelde proces-verbaal. — Op blz. 419 wordt gezegd, dat onder den tegenwoordigen Gouverneur-Generaal, de administrateuren eerst van emancipatie willen hooren spreken. — Waarom aan dien Gouverneur-Generaal eene verdienste toegeschreven welke hij niet heeft? De Gouverneur-Generaal CANTZ'LAAR reeds heeft bedaarde en beredeneerde veranderingen ingevoerd; de heer VAN HEECKEREN is daarmede voortgegaan en de hoogste verdienste komt den heer RIJK toe. — De heer ELIAS heeft niets gedaan, dan door zijne onberedeneerde en forsche maatregelen de rust en orde der kolonie in gevaar te stellen.

Wij zullen de hatelijke wijze van voorstellen, de scheldnaam, aan de planters door uwen correspondent toegevoegd, met stilzwijgen voorbijgaan, en alleen vragen of men dan gelooft, dat de eigenaren en administrateuren met blindheid geslagen zijn; dat zij hun standpunt niet kennen; dat zij niet beseffen dat de geest des tijds naar eene emancipatie voert? Waarlijk zij zouden al heel kortzigtig moeten zijn, indien zij zulks niet beseffen. — Men zij echter billijk en men veroordeele den planter niet zonder ook hem te hooren, zonder zich de vraag voor te stellen: wat is eigentlijk mijn doel? Immers om den neger, den slaaf, gelukkig te maken. Welnu, indien zulks uw doel is, begin dan eerst met hem te beschaven, laat hem eerst in het evangelie onderwijzen, tracht door die lessen paal en perk te stellen aan het alles overtreffende losbandige leven van beide geslachten, streef er naar om de instelling van het huwelijk te bevorderen, om de zucht tot het familie-leven te doen ontluiken, om hem in te prenten, dat het geene schande, maar eer en pligt is om te arbeiden, dat vrij zijn niet is het leven lui, liederlijk en zonder eenige verpligting jegens de maatschappij door te brengen; maar dat, integendeel aan de vrijheid, de vervulling verbonden is van

maatschappelijke pligten, welke dringend gebieden om zedelijk, arbeidzaam en gehoorzaam aan de wet te zijn, en dat hij, welke die wetten verbreekt, strafbaar is en gestraft zal worden.

Zoo gij dit niet wilt, emancipeer dan niet, want op dit oogenblik zijn de zwarten in Suriname nog niet geschikt om vrij te zijn. Gij hebt het voorbeeld van St. Domingo voor u; ook dáár werden de slaven onvoorbereid en op eens vrij, en eene halve eeuw is sedert dien tijd verloopen en wat is er van St. Domingo geworden, op welken trap van beschaving en ontwikkeling staat aldaar de bevolking? Zijn die menschen gelukkig te noemen?

Men zegge niet dat de toestand verschillend is; dat de regering middelen zal weten te beramen om die klippen in Suriname te vermijden. — IJdele verwachting! Gelooft men dan dat die zwarten, aan welke men *nu* hunne blanke heeren als tirannen voorstelt, omdat zij hen tot arbeid en orde aanhouden, zich in hunnen onbeschaafden staat zullen onderwerpen aan het gezag der wet, wanneer zij in dien staat vrijgemaakt zullen zijn? Voorzeker niet, want zij zullen elke bepaling der wet, welke hen tot orde en onderwerping aan het gevestigde gezag verpligt, als eene verkorting van hunne regten beschouwen; zij zullen in iederen maatregel, welken zij niet begrijpen kunnen, de strekking zien om hen weder in slavernij te brengen, zoo als onlangs op het eiland *Dominica* plaats vond; zij zullen wanen, dat zij slechts van blanke meesters veranderd zijn; de lessen, de beschuldigingen en de verkeerde onmenschkundige inblazingen, vroeger door de zoogenaamde neger-vrienden verspreid en in hunne harten geplant, zullen hare wrange vruchten dragen; in stede van geluk, rust en zegen voor de zwarte bevolking daar te stellen, zal de vrijheid hun bloed doen stroomen, oproer en de gevolgen van dien zullen de zegeningen zijn, welke eene onberedeneerde, onvoorbereide emancipatie zullen doen geboren worden.

Begin daarom eerst, met een beredeneerd en billijk plan voor de emancipatie te beramen; met de zwarten voor de vrijheid geschikt te maken en doe dit in gemeen overleg met

de eigenaren; stel deze door ruime geldelijke bijdragen in staat om kerken te bouwen en leeraars te bezoldigen; zoo zult gij meer nut stichten dan door de declamatiën tegen de planters; indien zij dwalen overtuig hen van hunne dwalingen met liefde, niet met schelden en razen en wij verzekeren u dat zij medewerken zullen. — Toon vooral dat de drijfveer van uw streven voor de emancipatie, menschenliefde, geene mode is, en geloof toch niet onvoorwaardelijk al datgene, hetwelk door sommigen uit de kolonie, door anderen uit Engeland wordt verhaald, onderzoek hunne beschuldigingen, hoor en wederhoor en laat u niet door schoonklinkende woorden verleiden van menschen, welke misschien door wraak, nijd en afgunst gedreven worden.

En wanneer gij dan door het inslaan van dien weg en door de medewerking der eigenaren er eindelijk in geslaagd zult zijn, om de zwarten voor de vrijheid geschikt te maken, zult gij dan op de uitvaardiging eener emancipatie-wet aandringen, zonder daaraan eene schadevergoeding voor de eigenaren te verbinden?... Een bevestigend antwoord ware u oneer aandoen het zoude strijden tegen het beginsel van menschenliefde en regtvaardigheid, hetwelk gij zegt en wij ook gelooven uw drijfveer te zijn. — Gij zult alsdan even zoo ijveren voor eene billijke schadevergoeding aan de eigenaren, uwe blanke medemenschen, als gij nu ijvert om de slaven, uwe zwarte medemenschen, vrij te maken; even zoo min als men den grondeigenaar niet zonder schadeloosstelling van zijn huis, van zijn land kan onteigenen, even zoo min als men niet teruggedeinsd heeft om groote opofferingen te doen, ten einde de regten der rentheffers van den staat te verzekeren, even zoo weinig mag men de plantagie-eigenaren zonder schadeloosstelling onteigenen van bezittingen, welke zij onder authorisatie en aanmoediging van den Souverein verkregen en vroeger ook van het Gouvernement zelf, immers van eene compagnie die door de regering met den alleenhandel in slaven geoctroijeerd was, gekocht hebben.

Wij vertrouwen dat gij door een gevoel van regt en billijk-

heid gedreven, voor die schadevergoeding niet alleen ijveren, maar ons daarvan de ondubbelzinnigste blijken geven zult; alsdan zullen wij van de opregte menschenliefde, welke uw streven naar eene emancipatie schijnt aan te duiden, de waarachtige overtuiging erlangen; alsdan zullen wij te zamen kunnen medewerken tot het gemeenschappelijk doel: om door de emancipatie het lot der zwarten te verbeteren, om door eene billijke schadevergoeding de regten der eigenaren te eerbiedigen en om door gemeen overleg eene kolonisatie te doen gelukken zonder welke Suriname steeds eene lastpost zoude zijn.

AMSTERDAM, P. C. GULCHER.
den 7 Maart 1845.

Wij hebben niet geaarzeld dezen brief in ons tijdschrift op te nemen; wij beschouwen dien als een blijk van vertrouwen waarop wij prijs stellen. De heer G. schrijft ons als aan mannen dien het om de waarheid te doen is, en wij durven verwachten dat hij zich in die meening niet zal bedrogen vinden.

Op vele punten komt zijne wijze van zien met de onze overeen; dit zal den lezer van zelf in het oog vallen. In het algemeen is zelfs het gevoelen van den schrijver veel minder verschillend van het onze dan hij welligt vermoedt, en zijn brief bevestigt bij ons de overtuiging, dat, zoo ons tijdschrift bij vele eigenaars van plantages in *Suriname* min gunstig is opgenomen, dit aan een misverstand is toe te schrijven, dewijl onze bedoelingen met hunne belangen geheel niet in strijd zijn.

Eenige aanmerkingen op den inhoud van den brief zal ons de heer G. wel ten goede houden; wij zullen ze rondborstig aan het oordeel der lezers voordragen.

»Waarom," vraagt de schrijver, »de schuld der »depreciatie van het circulerend medium op de ad- »ministrateurs geworpen?" bl. 41. Hier vergist zich de schrijver; wij hebben zoo stellig mogelijk het tegendeel gezegd, bl. 423 van onzen vorigen jaargang. En wij herhalen gaarne ons gevoelen, dat die depreciatie, de agio, een onvermijdelijk gevolg is van het niet afgeven van wissels op het moederland. De bank heeft bovendien, zoo wij wel onderrigt zijn, haar kapitaal uitgeleend op hypotheken en zelfs op slechte hypotheken; eene handeling, waardoor sommige eigenaren kunnen begunstigd zijn, doch die de bank noodwendig moet doen te gronde gaan. Er is dus veel rede om zich over *het bestaan van de agio* te beklagen.

Doch de schrijver heeft ons geenszins overtuigd dat het kwaad zoude geleenigd worden door het bedekt houden van de agio; in tegendeel vele plaatsen uit zijn' brief bevestigen bij ons de meening, dat het kwaad daardoor veel erger wordt. Het nadeel van de agio bestaat daarin, dat terwijl de prijzen van alle waren stijgen (1), er voor den handel en voor alle overeenkomsten geen vaste maatstaf bestaat, dat bij rijzing en daling van het papiergeld telkens de debiteur of de crediteur, de een ten koste van den ander, op eene onregtvaardige wijze bevoordeeld wordt; dat elkeen, die bepaalde sommen te vorde-

(1) Het is niet slechts de *erkende* agio, welke de Amerikaansche en alle andere goederen in prijs doet stijgen, zoo als de schrijver op bl. 43 beweert; het is de *bestaande* agio, onverschillig of die erkend dan wel heimelijk aanwezig is.

ren heeft, inderdaad veel minder bekomt dan waarop hij regt heeft. Dit alles wordt niet in het minst gelenigd door het ontveinzen of verheimelijken van de agio; en vele kwade praktijken worden er door bevorderd. Het is dus verkeerd, zoo als wij vroeger betoogd hebben, bij de wet, met bedreiging van straf, te verbieden, datgene wat elkeen doet en ook vrijheid behoort te hebben om te doen. En daar de aanleiding tot het bekende proces-verbaal niet was de agio zelf, maar de intrekking van het verbod van 16 October 1841 tegen de openbaarheid van de agio, zoo komt ons nog immer voor, dat de onderteekenaars van dat stuk ten onregte zich *daarover* beklaagd hebben; — en dat zij dit op eene onbetamelijke wijze gedaan hebben, wordt door niemand ontkend.

Terwijl de schrijver zeer te regt zegt (bl. 40): »Is het geen nadeel wanneer iemand *f* 100 denkt »te bezitten en door de depreciatie maar *f* 70 rijk »is, dat deze *f* 70 nog dagelijks voor vermindering »bloot staan." »Drukken die verhoogde prijzen niet »juist het zwaarste op diegenen, welke van een be»paald en beperkt inkomen moeten leven ?" — komt het ons voor, dat hij billijkerwijs die aanmerking op de ambtenaren en militairen had behooren toe te passen, en het niet als onredelijk beschouwen, indien hunne tractementen in evenredigheid van de bestaande agio verhoogd wierden. Immers zij zijn onschuldig aan die depreciatie, en vele zijn reeds zoo spaarzaam bezoldigd, met name de militairen, dat het niet anders dan zeer onbillijk schijnt, hun een verlies van 30 ten 100 op hunne inkomsten te doen lijden. Hierbij

komt dat, bij al het nadeelige dat de agio in het algemeen veroorzaakt, de opbrengst der belastingen daardoor vermindert, en dat hij die *f* 100 in papier opbrengt, in de werkelijkheid slechts *f* 70 verliest. Hoewel dus de depreciatie en de onzekerheid der waarde van het papiergeld een groot kwaad is, kan de verhooging van de tractementen, en van de belastingen om die te voldoen, niet als een nieuw onregt, maar alleen als een gevolg van de eenmaal bestaande agio beschouwd worden.

Op één punt stemden de onderteekenaars van het proces-verbaal met onzen correspondent overeen, namelijk dat voor den bloei van Suriname een vrijer stelsel van handel wenschelijk is. Wij beschouwden dit onderwerp als zeer gewigtig en meenden het der regering ter overweging te mogen aanbevelen. De lezer zal gezien hebben, dat de heer G. hierover anders denkt; hij verklaart het voor *schoonklinkende theoriën*, en hij ijvert voor het uitsluitend stelsel; wenscht zelfs de Noord-Amerikanen, welke nu nog bij uitzondering toegelaten worden, te kunnen uitsluiten. Zijne gronden hebben ons niet overtuigd: dat Suriname eene landbouwende kolonie is, belet in geenen deele dat het tevens handeldrijvend zoude kunnen zijn. Wij zullen evenwel dit onderwerp hier niet breeder ontwikkelen; het is van groot gewigt en verdient bij de regering zeer grondig onderzocht te worden. Aan den schrijver willen wij alleen doen opmerken, dat hij, zoo ons toeschijnt, in dit gedeelte van zijn' brief het standpunt van plantage-eigenaar geheel verwisseld heeft met dat van reeder of Nederlandsch

koopman. Immers alle de voordeelen, welke men zich voorspiegelt als voortvloeijende uit den alleenhandel met onze kolonie, worden door de planters in de kolonie zelve betaald. Deze planters zouden geene waren van vreemden koopen, indien zij niet goedkooper waren; zij zouden hunne produkten niet aan vreemden verkoopen, indien deze niet hoogere prijzen aanboden; zij zouden voor het vervoer hunner goederen de voorkeur niet aan de vreemde vlag geven, indien zij daardoor geene mindere vrachtkosten konden bedingen. Wij willen de beslissing der vraag niet vooruitloopen, maar gewis is het eene ***vreemdklinkende theorie***, wanneer men in het belang van eene kwijnende kolonie een stelsel aanprijst, dat die kolonie in alle opzigten van voordeelen berooft.

De heer G. stemt in met ons gevoelen, dat het stelsel der afscheiding van de fabrieksnijverheid van die des landbouws, of de centralisatie der suikerbereiding, welke in de Circulaire van Z. E. den minister van koloniën in dato 21 Aug. 1844 aangeprezen wordt, doelmatig is, en hij zegt, dat deze centralisatie den bloei der kolonie kan herstellen en bestendigen. Hij oppert evenwel eene zwarigheid, die zeer wezenlijk is: de moeijelijkheid van het vervoer op de rivieren, die aan ebbe en vloed onderhevig zijn; doch voegt er bij, dat men thans in staat gesteld zoude zijn om die zwarigheid te overkomen. Wij zouden zeer gewenscht hebben te vernemen op welke wijze. Dit is voor Suriname zeer gewigtig. Doch waarom verwerpt de schrijver zoo geheel het middel van stoomvaartuigen? Een der leden van de redactie herinnert zich,

voor eenige jaren in de omstreken van Stokholm menigvuldige kleine stoombooten gezien te hebben, alleen bestemd voor de bewoners der landhuizen, om zich naar de stad te begeven. Men zeide hem daar, dat bij den lagen prijs van het hout dit middel van vervoer zeer goedkoop was. Zoude dit voorbeeld in een land als Suriname niet kunnen worden nagevolgd, waar het hout zoo overvloedig is, waar het van zoo veel belang is den menschenarbeid te besparen?

Dat de schrijver voor de eigenaars, welke verbeteringen willen daarstellen, »onschendbaarheid hunner eigendommen" verlangt (bl. 48) is niet meer dan regt. Doch dat hij, wanneer het vraagstuk omtrent de beste toestellen opgelost is, nog »geldelijke ondersteuning" voor de planters van den minister vergt, kunnen wij moeijelijk verklaren. Zouden er dan in *Amsterdam* en *Rotterdam* niet kapitalen genoeg aanwezig zijn voor de eigenaars; om in hun eigen voordeel fabrieken op te rigten, waarvan de winstgevende uitslag niet twijfelachtig is?

De heer G. poogt de eigenaars en de bestuurders der slaven vrij te pleiten van alle verwijt betrekkelijk het godsdienstig onderwijs, bl. 48. Wat wij daaromtrent gezegd hebben is uit het onwraakbaar getuigenis der Moravische zendeling geput. Hij stelt daarentegenover eenige eervolle voorbeelden van ijver voor dat onderwijs, op met namen aangeduide plantages. Wij zijn ver van die te wederspreken, doch wanneer hij er op laat volgen: »Wat wil men meer?" is het antwoord zeer natuurlijk: Wij wenschen dat hetgeen tot nog toe uitzondering was regel worde. Juist die voor-

beelden bewijzen, wat er gedaan konde worden, doch tot nog toe op verre de meeste plantages niet geschied is. De schrijver zal bij nadere overweging gewis dezen wensch met ons deelen, en instemmen, dat wij over dit onderwerp niets te veel gezegd hebben.

Hij zal dit, zoo wij vertrouwen, te eerder doen, wanneer wij hem doen opmerken, hoe hij vervolgens, over het onderwerp der emancipatie sprekende, met zich zelven in strijd geraakt. Indien het waar is dat de slaven in zulk een' verwaarloosden toestand omtrent godsdienstige en zedelijke opleiding zijn, dat zij voor eene dadelijke vrijverklaring geheel ongeschikt zouden zijn, zoo als hij beweert, aan wie is dan die toestand toe te schrijven? Immers aan hunne meesters. En is het dan mogelijk deze in denzelfden brief van alle verzuim te willen vrijpleiten? Doch wij willen hierover niet twisten. Wij wenschen geenszins te beschuldigen wegens hetgeen vroeger geschied is; maar verlangen dat van nu af althans niets meer verzuimd worde, om den toestand der slaven te verbeteren en hunne vrijverklaring voor te bereiden.

Hierover sprekende, roemt de schrijver bl. 49 de verbeteringen door de drie vroegere Gouverneurs-Generaal, de heeren CANTZ'LAAR, VAN HEECKEREN en RIJK, ingevoerd. Wij wenschen niet den minsten blaam op die hooge ambtenaren te werpen; doch wij verlangen zeer te vernemen, *welke* verbeteringen de kolonie hun verschuldigd is. Even zoo worden in onbestemde bewoordingen door den Hr. G. aan den heer ELIAS forsche maatregelen te laste gelegd, zonder dat ons naauwkeurig bekend is, waarin die zouden

bestaan. De schrijver heeft vroeger gezegd (bl. 41) »ieder Surinaamsch huis weet haarklein wat er omgaat." Het ware van groot belang dat juist omtrent den tegenwoordigen toestand der kolonie die kennis ook tot het publiek wierd overgebragt; te meer omdat de schrijver er dadelijk op laat volgen: »Het ont»breekt waarlijk niet aan aanbrengers. Gave de hemel »dat de meeste dier aanbrengerijen niet veelal las»teringen en onwaarheden waren."

Wij verheugen ons uit den mond des heeren G. te vernemen, dat eigenaren en administrateuren beseffen, *dat de geest des tijds naar emancipatie voert* (bl. 49). Dit is het standpunt waarop wij verlangen dat zij zich met ons plaatsen. Wij roepen juist de *medewerking der eigenaren* in, waarvan de schrijver bl. 50 spreekt; en niets zal ons aangenamer zijn, dan »te zamen te kunnen medewerken tot het gemeenschappelijk doel" bl. 52.

De schrijver vervalt, waarschijnlijk tegen zijne bedoeling, in eene heftigheid die ons bevreemdt. Wij meenen nergens in ons tijdschrift eenige aanleiding daartoe gegeven te hebben. Gewis is niemand minder dan wij geneigd om door »schelden en razen" (bl. 51) het doel, dat wij ons, in het belang der menschheid en van het vaderland, voorstellen, te bevorderen. Het deed ons leed op nieuw door hem het voorbeeld van *St. Domingo* als schrikbeeld tegen de vrijverklaring aangevoerd te vinden. Het schijnt hem onbekend te zijn, hoe dikwijls en hoe volledig deze misvatting wederlegd is. Juist de tooneelen van *St. Domingo* behoorden het schrikbeeld te zijn tegen

de volharding in de slavernij. Zij zijn het die men op *Cuba* nog onlangs op het punt geweest is van herhaald te zien; zij zijn het waaraan ieder land, dat nog slaven heeft, blootgesteld is. Alleen de vrijverklaring kan dat gevaar volkomen doen ophouden. Dat de vrijverklaring zelve, wanneer zij met eenig beleid geschiedt, zonder gevaar is, hebben de 800,000 negers, die men op eenen dag in de Engelsche koloniën van de slavernij heeft ontbonden, onwederlegbaar bewezen.

Wij raden ook den schrijver en allen die zich aan dit onderwerp laten gelegen zijn, zich met de geschiedenis der afschaffing van den slavenhandel en de slavernij naauwkeuriger bekend te maken. Het is alleen aan onbekendheid daarmede, dat men de onjuiste denkbeelden en de miskenning jegens de mannen, welke deze edele zaak bevorderd hebben, kan toeschrijven. Gewis zoude de schrijver en anderen met hem niet met minachting spreken van mannen als WILBERFORCE, CLARKSON, BUXTON, GURNEY, ALEXANDER, SCOBLE en zoo velen, welke hunne krachten, tijd en vermogen hebben opgeofferd, om de slavernij in het eind vernietigd te zien. Indien zij die mannen kenden, en wisten met welke drijfveeren zij de taak, die zij ondernomen hebben, onvermoeid vervolgen, zoo zouden zij niet spreken van wraak, nijd en afgunst (bl. 51).

Wanneer men met de geschiedenis van dit onderwerp bekend was, zoude men ook niet die vrees koesteren, welke de heer G. zoo krachtig uitspreekt, als of men de schade, welke voor de eigenaars uit

de vrijverklåring der slaven kan voortvloeijen, onvergoed wilde laten. Bewijst het voorbeeld van Engeland niet het tegendeel?

Wat ons betreft, had de schrijver, zoo wij vertrouwen, zich die vraag wel zelf kunnen beantwoorden. Wij weten niet, dat iemand in ons land ooit beweerd heeft, dat ten opzigte der eigenaars eene onteigening zonder schadevergoeding moest plaats hebben. In ons 3e nummer van het vorige jaar, bl. 200, hebben wij onze eigene overtuiging dienaangaande zoo krachtig mogelijk uitgedrukt; en het zal den schrijver uit ditzelfde nummer blijken, dat wij aan het vraagstuk der schadevergoeding en het opsporen der middelen daartoe, al het gewigt toekennen dat het werkelijk heeft.

Wij hopen dus, dat de belanghebbenden die ijdele vrees geheel zullen ter zijde stellen, en liever onze pogingen bevorderen, om den kortsten en uitvoerlijksten weg uit te vinden, langs welken ons doel kan bereikt worden. Juist de volharding bij de slavernij stelt hen bloot aan eene onteigening zonder schadevergoeding, namelijk die van den dood. De eigenaars weten, dat jaarlijks de slavenmagt op bijna alle plantages afneemt, op sommige met vijf ten honderd. Hun belang brengt dus ontwijfelbaar mede, dat de vrijverklaring en de schadevergoeding, die daarmede moet gepaard gaan, plaats grijpe voor nog het getal der slaven aanmerkelijk is afgenomen.

RED.

LETTERKUNDIGE BERIGTEN.

J. P. VAN DER HUCHT, *betoog ter aanprijzing eener kolonisatie van Nederlanders naar* Java; *en beantwoording van tegen hetzelve gemaakte bedenkingen.* Amsterdam 1844. 8°.

In dit zeer wel geschreven stukje wordt de gewigtige vraag behandeld: of het doenlijk en raadzaam zijn zoude, dat zich Nederlandsche landverhuizers op Java als landbouwers vestigden?

De schrijver wijst op de Engelsche koloniën van Nieuw Zuid-Wallis en van Diemensland, welke in den laatsten tijd door vrije lieden zoo ontzaggelijk toegenomen zijn. Hij zoude er de, geheel uit vrije volkplantelingen bestaande, vestigingen in het zuiden, het zuidwesten en het noorden van Nieuw-Holland hebben kunnen bijvoegen, om de waarschijnlijkheid te betoogen, dat, in niet zeer langen tijd, op dat groote eiland, eene zeer talrijke en bloeijende bevolking van Engelschen oorsprong bestaan zal. »En zulk eenen magtigen nabuur, zegt »hij, op dien korten afstand, heeft Java met plus »minus 10,000 Europeanen, verspreid over onze »uitgestrekte Oost-Indische bezittingen" bl. 23.

Het is daarom in het belang der verdediging van Java, volgens den schrijver, dat zich eene talrijke bevolking van Nederlanders hier vestige, even als de Engelsche bevolking op Nieuw-Holland.

Uit een ander oogpunt is eene vestiging van landbouwers op Java nog meer aan te bevelen. Zij zoude eene kostelijke toevlugt zijn voor de toenemende bevolking die in het moederland geene genoegzame middelen van bestaan vindt; en zij zoude nieuwe uitwegen opleveren voor den vaderlandschen handel.

Hetgeen de schrijver zegt omtrent het wenschelijke van zulk eene overplanting van Nederlanders op eenen grond die nog ongebruikt ligt en die den arbeid zooveel rijkelijker beloont dan die in het moederland en vooral dan de heidegronden die hier nog kunnen ontgonnen worden; — dit alles zal wel door niemand worden tegengesproken. Doch het is de uitvoerlijkheid, welke een punt van ernstige overweging moet uitmaken, en dit punt wordt dan ook uitvoerig door den schrijver behandeld.

Dat op Java nog veel grond onbebouwd ligt is algemeen bekend. RAFFLES rekende dat slechts een achtste of een zevende van dat schoone eiland bebouwd was. Er is dus nog gelegenheid voor groote uitbreiding der Javaansche bevolking en tevens voor ontginningen door Nederlandsche landbouwers. De zwarigheden die zich opdoen, worden in dit stukje niet voorbijgezien, maar regelmatig voorgedragen en, volgens het gevoelen des schrijvers, uit den weg geruimd. Het is blijkbaar dat hij het

onderwerp grondig onderzocht en overwogen heeft; en vele tegenwerpingen worden inderdaad door hem zegevierend beantwoord. Wij kunnen de lezing van zijn betoog niet genoeg aanbevelen.

Evenwel zouden wij het niet wagen het vraagpunt voor beslist te houden. Wanneer alle andere bedenkingen mogten wegvallen, hetgeen men bijna zoude kunnen toestemmen, zoo zoude bij ons nog eenige twijfel overblijven of wel Java genoegzame gelegenheid voor eene blanke landbouwende bevolking aanbiedt, juist in dat gedeelte waarvan het klimaat voor blanken het geschiktste is. Immers is het hier niet de vraag of het mogelijk is, dat de veldarbeid door blanken verrigt worde; maar of het eene der geschiktste plaatsen is waar men het gedijen van eene kolonie, uit Nederlandsche landbouwers bestaande, verwachten kan. En dan komt zeer in aanmerking dat Nieuw-Holland, Nieuw-Zeeland, waar de Engelschen zich thans vestigen, en Noord-Amerika, waar zij zich vroeger en ook thans nog zoo zeer hebben uitgebreid, in veel gematigder luchtstreek gelegen zijn dan Java.

Gewigtiger welligt is nog de vraag of het vestigen van eene Nederlandsche landbouwende bevolking, te midden der Javaansche, geene botsingen en moeijelijkheden zouden te weeg brengen, welke voor den bloei en het behoud van Java gevaarlijk konden worden. Dit onderwerp is den schrijver niet ontgaan; doch het is van zoo groot gewigt, dat men niet dan met de volledigste kennis daarvan beslissen kan. Zij die door een lang verblijf op Java en veelvuldig verkeer

met de inboorlingen den maatschappelijken toestand van alle zijden hebben leeren kennen, zijn, naar ons toeschijnt, de bevoegde regters om hierover uitspraak te doen. Java kan in dit opzigt geheel niet vergeleken worden met Nieuw-Holland, waar de weinige oorspronkelijke bewoners bijna niet in aanmerking komen; maar veeleer met Indostan, waar zich in vele opzigten dezelfde toestand voordoet, en waar, zoo wij vermeenen, de Engelschen het nog altijd onraadzaam geoordeeld hebben Europesche landbouwers toe te laten.

Indien de voorslag van den schrijver om deze of andere redenen onaannemelijk mogt worden bevonden, (wij wenschen het tegendeel) zoo zoude zijn geschrift daarom niet minder de belangstelling verdienen! Immers het zoude niet moeijelijk zijn onder de vele eilanden, waarop Nederland regt heeft, of die nog door niemand in bezit genomen zijn, er een te vinden, waarop zonder eenig bezwaar Nederlandsche landverhuizers eene nieuwe kolonie konden vestigen; en alles wat hij betoogd heeft omtrent de middelen ter uitvoering, omtrent de voordeelen voor het moederland, en de uitzigten van bloei en welvaart voor hen die genoopt worden een anderen grond voor hun arbeid te zoeken, blijven in volle kracht.

J. A.

Gedachten over de emancipatie der negerslaven en de afschaffing van den slavenhandel, 's Gravenhage 1844. 32 bl.

De schrijver van dit stukje is geen voorstander van slavernij en slavenhandel. Hij verklaart dit opzettelijk in de voorrede en wij gelooven hem gaarne op zijn woord. Doch hij ziet groote bezwaren in de afschaffing, welke hij beweert dat door de Engelsche regering gebruikt is als een middel om het volk afleiding te verschaffen van het navolgen der Fransche omwenteling, en welke dus haren oorsprong niet verschuldigd is aan ware philanthropie.

Voor de bewoners van Afrika zal, volgens hem, de afschaffing van den slavenhandel zeer schadelijke gevolgen hebben; — de Negerbevolking in West-Indië zal welligt de blanke bewoners uitroeijen, en bij vervolg van tijd zeerooversstaten vormen. Het zoude beter geweest zijn de slavernij te laten bestaan, de negers als een »*toegestaan handelsproduct*" door de kooplieden uit Afrika naar de koloniën te laten vervoeren.

Wij zijn van een ander gevoelen. De slavenhandel was, volgens onze meening, een hinderpaal, welke der beschaving van Afrika in den weg stond. Een voor dat werelddeel nuttige handel zal eerst

dan kunnen bestaan, wanneer goederen en niet menschen in ruil worden aangenomen, voor de waren, welke de beschaafde volken aanvoeren. Zulk een handel zal bij de Afrikanen nijverheid in plaats van menschenroof doen opkomen.

In de koloniën zijn vrije Negers veel minder gevaarlijk voor de blanken dan slaven. En voor de vrees, dat de Negerbevolking zeerooversstaten zouden vormen, bestaat, naar ons inzien, geheel geen grond. Hayti bezit nog bijna geene gewapende schepen; op de Afrikaansche kusten, door Negers bewoond, verneemt men niet dat zij als zeeroovers gevaarlijk zijn. Het waren de Mooren op de noordkust van Afrika, het zijn de Maleijers in Oost-Indië, de Grieken in de Middellandsche zee, die als zeeroovers berucht zijn. Ook de Boekaniers waren geene Negers.

De bezwaren, door den schrijver geopperd, komen ons derhalve niet gegrond voor; doch wij zullen er niet langer bij stilstaan, dewijl zij reeds dikwijls onderzocht zijn en, naar onze overtuiging, volkomen wederlegd. Trouwens van dat standpunt beschouwd, behoort de vraag, door den schrijver behandeld, reeds tot de bloote bespiegelingen. En zelfs zij, die het betreuren, dat men den slavenhandel heeft afgeschaft, en dat Engeland in alle zijne koloniën de slaven heeft vrijverklaard, zullen met ons instemmen, dat wij in onze koloniën, te midden der Engelsche, de slavernij niet kunnen behouden; en dat wij dus op middelen moeten bedacht zijn, om dien toestand te veranderen. Met elk jaar neemt

het getal der slaven af, sedert geen nieuwe toevoer uit Afrika plaats vindt; en met elken dag wordt het voorbeeld en de invloed der naburige Engelsche koloniën op onze negerslaven gevaarlijker. Het is van dit standpunt, dat men thans de zaak behoort te beschouwen; en dan zal de schrijver van dit boekje, en de meesten welke overigens nog in gevoelen van ons verschillen, met ons overeenkomen, dat wij de slavernij in onze koloniën niet kunnen laten voortduren. Dit ligt niet meer in onze keus.

J. A.

In het Tijdschrift *L'Abolitioniste Français* 1844, p. 74 en 281, vindt men eene zeer belangrijke verhandeling van den heer A. HAIN, over de slavernij in Indië. De schrijver heeft den oorsprong der slavernij in de godsdienstige en politieke wetten en instellingen der Boeddhisten en Muzelmannen nagespoord, en het eigenaardige der bepalingen omtrent de slavernij bij de verschillende bewoners van Indië daaruit afgeleid. Zijn doel is, de middelen aan te wijzen, waardoor de Engelschen en andere Europische natiën, het best kunnen slagen, om de slavernij onder de inboorlingen hunner uitgebreide koloniën te doen ophouden. Hij heeft, behalve op Indië, het oog op Algiers. Voor ons kan zijn arbeid groot nut hebben ten opzigte van den Indischen Archipel.

BOEKWERKEN EN TIJDSCHRIFTEN

AANGAANDE DE NEDERLANDSCHE EN VREEMDE KOLONIËN,

bijzonder betrekkelijk de vrijlating der Slaven,

verschenen in het jaar 1844 (1).

BOEKWERKEN.

Inkomende en uitgaande Regten, Tarieven, Reglementen en Besluiten van N. O. I. voor reeders, gezagvoerders enz.

Verzameling van orders en van eenige der meest belangrijke besluiten en instructiën, uitgevaardigd in de jaren 1830 tot en met 1843 aan de Koninklijke Nederlandsche landmagt dienstdoende in Oost-Indië, met een Alphabetisch register. *Breda* bij BROESE en Comp.

Almanak van Neêrlands Indië voor 1844. *Batavia.*

Zeemans-gids voor de vaarwaters rondom het eiland Java, door Jhr. P. MELVILL VAN CARNBEE, Luitenant ter zee, van wege de Commissie tot verbetering der Oost-Indische zeekaarten, uitgegeven door JACOB SWART. *Amsterdam* 1844.

Neêrlands Indië, door C. W. M. VAN DE VELDE, Luitenant ter zee. Dit werk bestaat uit platen en beschrijving, welke bij afleveringen verschijnen bij FRANS BUFFA en zonen te *Amsterdam*.

P. BLEEKER, Bijdragen tot de geneeskundige Topographie van Batavia. *Batavia.*

P. BLEEKER, Bijdrage tot de kennis der genees- en artsenijmengkunde onder de Chinezen in het algemeen en onder die te Batavia in het bijzonder. *Batavia.*

(1) Op volledigheid maakt deze lijst geene aanspraak. Wij teekenden slechts aan wat ons voorkwam. (RED.)

T. ROORDA, Javaansche wetten. *Amsterdam* bij J. MULLER.

B. W. BOSCH DZ., Geschied- en Aardrijkskundige beschrijving van N. O. en W. Indië.

A. J. VAN DER AA, Nederlands Oost-Indië, of beschrijving der Nederl. bezittingen in O. I. Met platen en kaarten. *Amsterdam.* (De 6 afleveringen voor *f* 3,00).

(J. P. VAN DER HUCHT), Betoog tot aanprijzing eener kolonisatie van Nederlanders naar Java. *Amst.* bij GOOSSENS.

M. D. TEENSTRA, Bijdrage tot de ware beschouwing van de zoo hoog geroemde uitbreiding des Christendoms onder de Heidenen in de kolonie Suriname. *Amsterdam* bij BINGER.

(L. . . . . S.), Gedachten over de emancipatie der negerslaven en de afschaffing van den slavenhandel. *'s Gravenh.* bij V. STOCKUM.

A. HELMIG VAN DER VEGT, Proeve eener handleiding om het Neger-Engelsch, zoo als hetzelve over het algemeen binnen de kolonie Suriname gesproken wordt, gedurende de reis derwaarts te leeren verstaan en spreken. *Amsterdam* bij P. N. VAN KAMPEN.

Iets over de kust van Guinea. *Medemblik.*

J. J. SELKIRK, Recollections of Ceilon, after a residence of nearly thirty years. *London.*

G. W. FEATHERSTONHAUGH, Excursions through the Slave States of America from Washington on the Potomac to the frontiers of Mexico; with sketches of popular manners and geological notices 2 Voll. *London.*

Antigua and the Antiguans 2 Voll. *London.*

The trial of PEDRO DE ZULUETA Jun. at the central criminal Court of the City of London, on a charge of slave-trading. *London.*

The fourth annual Report of the British and Foreign Anti-Slavery Society, presented to the general meeting held in Exeter Hall on June 21st, 1843. *London.*

Proceedings of the general Anti-Slavery Convention held in London from June 13th to June 20 1843. *London.*

MAC GREGOR LAIRD, the effect of an alteration in the Sugar duties on the condition of the people of England and the Negro-Race considered 2d edit. *London.*

Rev. PASCOE GREENFELL HILL, Chaplain of H. M. S. *Cleopatra*, Fifty days on board of a Slave-vessel in the Mozambique Channel in April and May 1843. *London.*

Correspondence with the British Commissioners relating to the Slave trade. Presented to both Houses of Parliament by Command of Her Majesty 1844. Class A. and B. *London.*

R. W. EMERSON, the emancipation of the Negroes in the British West-Indies. An address delivered at *Concord*, Massachusetts, on the 1. August 1844.

FR. JUNGHUHN, Reisen durch Java, für die Kaiserl. Leopold-Carol. Akademie der Naturforscher zum Druck befördert und bevorwortet durch Dr. C. G. NEES VAN ESENBECK. *Magdeburg.*

C. E. MEINICKE, über den Gebirgsbau der Insel Java. *Prentzlau.*

E. H. RÖTTGER, Miss. Predig. zu Riouw, Briefe über Hinter-Indiën, während eines zehnjährigen Aufenthalts daselbst; mit Abbildd. u. Karte. *Berlin.*

Tableau général du Commerce de la France avec ses Colonies et les puissances étrangères pendant l'année 1843. Format en Folio. *Paris.* (Uitgegeven door het Ministerie van Marine).

Exposé général des résultats du Patronage des Esclaves dans les Colonies françaises. Imprimé par ordre du Ministre Secretaire d'Etat de la marine et des colonies. *Paris.*

GRANIER DE CASSAGNAC, Voyage aux Antilles françaises, anglaises, danoises, espagnoles, à St. Domingue et aux Etats-Unis d'Amérique 2 Voll. *Paris.*

Tableau de la situation des établissemens français dans l'Algérie 1842—43 avec 1 carte. Publié par le Ministère de la guerre, 6e Vol. de la collection. *Paris.*

BARCHOU DE PENHOEN, l'Inde sous la domination Anglaise, *Paris* 2 Voll.

J. B. ROSEMOND DE BEAUVALLON, l'Ile de Cuba 1e Partie. *Paris.*

J. B. ROSEMOND DE BEAUVALLON, lettre sur le pecule légal et sur le rachat forcé dans les colonies danoises, espagnoles et françaises. *Sèvres.*

G. W. ALEXANDER et JOHN SCOBLE, Liberté immediate et absolue ou esclavage. Observations sur le rapport de M. le Duc de Broglie. *Paris.*

D. LAVERDANT, Colonisation de Madagascar, avec 1 Carte. *Paris.*

J LECHEVALLIER, Rapport sur les questions coloniales, adressé au duc de Broglie, à la suite d'un voyage fait aux Antilles et aux Guyanes pendant les années 1838 et 1839. Publié par ordre de l'amiral DE MACKAU. Documens et pièces justificatives. *Paris.*

E. MARAUDON DE MONTYEL, de l'esclavage dans les deux mondes. *Paris.*

CASTELLI, de l'esclavage en général et de l'émancipation des Noirs, avec un projet de réorganisation de l'action religieuse, considérée comme le premier élément et le plus efficace pour préparer et mener à bonne fin l'oeuvre sainte de l'émancipation des esclaves dans les colonies françaises. *Paris.*

CH. DUPIN, Mémoire sur la situation sociale et politique des colonies françaises en 1844 et sur le système, que le gouvernement doit adopter à leur égard. *Paris.*

GOUGENOT DES MOUSSEAUX, l'emancipation aux Colonies françaises. *Paris.*

TIJDSCHRIFTEN.

Verhandelingen en berigten betrekkelijk het zeewezen en de zeevaartkunde, verzameld en uitgegeven door Jhr. G. A. TINDAL en JACOB SWART. IVe Deel. *Amsterdam.*

Tijdschrift toegewijd aan het zeewezen IIe reeks; redactie: J. C. PILAAR en J. M. OBREEN. IVe Deel. *Medemblik.*

De Militaire Spectator. XIIe Deel. *Breda.*
De Indische Bij, uitgegeven door BLUME. I^e^ Deel. *Leiden.*
Tijdschrift voor Neêrlands Indië. Ve Deel. *Batavia.*
Indisch Magazijn, een Tijdschrift ter verzameling van opstellen en berigten over en van belang voor de Natuur-, Volken- en Staatkunde van Nederlandsch Oost-Indië, onder medewerking van Indië's ingezetenen, door E. DE WAAL. *Batavia.*

The British and Foreign Anti-Slavery Reporter, published, once a fortnight, under the sanction of the British and Foreign Anti-Slavery Society. *London*, Vol. V.
Colonial Magazine.

The Emancipator and Weekly Chronicle, published every Wednesday at *Boston* by LEAVITT and ALDEN, Vol. IX.

Revue Coloniale. *Paris.*
Annales de l'Institut d'Afrique, *quatrième année.* 1844. *Paris.*
l'Abolitioniste Français, bulletin mensuel de la Societé d'abolition de l'esclavage. Vol. 1er. *Paris.*
Annales maritimes et coloniales par MM. BAJOT et POIRRÉ. *Paris.*

SCHRIJVEN

VAN DEN

DIRECTEUR EENER PLANTAADJE IN SURINAME.

Wij hebben van een' onzer medeuitgevers een afschrift bekomen van eenen brief, geschreven door den Directeur van eene plantaadje in Suriname, benevens antwoord op eenige vragen aan denzelfden Directeur in de maand September van het vorige jaar voorgesteld. De beschrijving van de levenswijze der slaven, hunne woning, voeding, kleeding, komt zeer overeen met die van den geneesheer KUHN, in zijn belangrijk werkje, getiteld: *Beschouwing van den toestand der Surinaamsche plantagie-slaven*, te Amsterdam in 1828 verschenen. Wij zullen dit hier niet herhalen; doch bevelen met des te meer vertrouwen de lezing aan van dat zeer onpartijdig geschreven boek. Alleen kunnen wij niet onaangeroerd laten eene plaats, welke te meer opmerking verdient, daar onze correspondent den toestand der slaven over het algemeen als gunstig voordraagt. Na opgeteld te hebben wat men aan de slaven verstrekt, zegt hij: »Deze mededeeling is wel wat gering, voor-

»al op de minder vruchtbare plantaadjes, waar het »werk zwaarder is. Naar mijn gevoelen zoude men »op elke plantaadje eene even groote uitdeeling van »die versnaperingen aan de Negers moeten geven, »b. v. twee ponden gezouten of gerookte visch in »de week. Dit zou bij wet of besluit bepaald kun- »nen worden; hoewel er in Suriname reeds honderd »schoone wetten en besluiten zijn, waaraan niemand »zich houdt." (Vgl. Bijdragen, 1844 bl. 173 en 183.)

Omtrent de vrijgelaten slaven zegt hij: »De vrij- »lieden verbeelden zich door hunnen stand als zoo- »danig van alle werk ontslagen te zijn. Hebben zij »familie op de plantaadjes, dan leven zij van het- »geen deze voor hen steelt. Dit is dan ook met »een groot gedeelte der te Paramaribo wonende »kleurlingen het geval. Maakt men op het onbe- »tamelijke van zulke dieverijen en de daaruit voort- »spruitende luiheid aanmerking, dan is het antwoord: » »Wel foei, zou een arm mensch bananen, vruch- » »ten, suiker, koffij, katoen, enz. koopen, die de » »goede God voor niets groeijen laat?" De Negerin- »nen zijn altijd nog meer tot werken genegen dan »de Negers; zij wasschen voor de ingezetenen, of »trachten, door het uitventen van levensmiddelen op »de markt, in het onderhoud ook van hare mannen »te voorzien.

»Indien de vrije Negers een ambacht verstaan, dan »verhuren zij zich voor een of twee weken bij een »werkbaas; maar na dien tijd, zoodra de nood hen »niet meer bepaaldelijk dwingt, gaan zij weder aan het

»jagen, visschen en ledig loopen, tot dat wederom »eene nieuwe dringende behoefte hen naar werk doet »omzien. Voor een geregeld, werkzaam, maatschap- »pelijk leven toonen zij tot nog toe lust noch ge- »negenheid. Veldarbeid zal door geen vrijen Neger »ooit verrigt worden, daar dit slavenwerk, en dus »beneden de waardigheid van een vrij mensch is."

Deze laatste plaats komt ons vooral merkwaardig voor. De oorzaak, waarom de vrije Negers tot nog toe geen veldarbeid verrigten willen, wordt hier duidelijk uitgedrukt. Er is, zoo als men weet, nog eene bijkomende oorzaak daarin gelegen, dat de vrijlating bijna nooit plaats vindt van slaven die op het veld gewoon zijn te arbeiden; maar wel van huisbedienden. Zoodat de vrijgelatenen, ook toen zij nog slaven waren, aan veldarbeid ongewoon, niet ligt, in hunne vrijheid, daartoe overgaan. Doch hoe dit zij, tegen andere soort van arbeid bestaat niet dezelfde weerzin, dewijl die gewoonlijk ook door vrijgeborenen, en zelfs blanken, verrigt wordt. Hieruit mag men besluiten, welken gunstigen invloed de kolonisatie van Europesche landbouwers zoude te weeg brengen, dewijl dan het voorbeeld van blanke veldarbeiders het vooroordeel, als of die arbeid uitsluitend slavenarbeid ware, zal doen ophouden. Op *Curaçao* is reeds eenigzins die invloed merkbaar, sedert de heer Baron VAN RADERS een aantal soldaten van het garnizoen vrijwillig veldarbeid heeft laten verrigten. Doch volkomen zal de minachting van veldarbeid verdwijnen, als de slavernij ophoudt, en alle arbeid door vrije lieden verrigt

6*

wordt; zoo als dit in het naburig *Berbice* en *Demerary* thans plaats vindt.

Merkwaardig is hetgeen hij zegt omtrent de vrije negers en kleurlingen: »Voor de zeevaart bestaat bij »de Surinaamsche bevolking geene liefhebberij, daar »geene inlandsche moeder gemakkelijk hare kinde»ren ver van zich verwijderen zal.”

Omtrent de vrijverklaring zegt hij: »Het eerste »dat men in geval van emancipatie zou moeten doen, »is het opwekken van meerdere behoeften bij de Ne»gers, waardoor zij van zelf tot werken gedwongen »zullen zijn; terwijl, indien niet een proeftijd voor»afgaat, het met de kolonie gedaan is, daar de Ne»gers in allen gevalle moeijelijk een gestadig werk»zaam leven zullen leiden. Het beste middel, om »er nog iets van te maken, zou daarin bestaan, dat »men de kinderen van acht jaren en daar beneden »geheel vrij gaf, verder ieder bij zijne geboorte vrij »verklaarde, en zoo langzamerhand eene betere vrije »Negerbevolking kreeg.”

»In dien tijd zoude men vrije Javanen of andere »aan een heet klimaat gewende arbeiders naar de »kolonie moeten brengen, om misschien hierdoor »aan de Negers een goed voorbeeld aan te bieden »en hen tot werkzaamheid op te wekken; maar an»ders is de bereiking van het menschlievend doel de »ondergang der kolonie.

Elders zegt hij nog: »Indien de Negers vrij wa»ren, zouden mijns inziens vele planters het best »doen, door, voor zoo verre dit bij sommige veld»werken mogelijk is, het bewerken van een perceel

»bebouwd land, voor bepaalde sommen, aan ploe-
»gen veldnegers aan te besteden. Hoewel men in
»de Engelsche koloniën tegenwoordig op deze wijze
»met de Negers werkt, kan men daaruit voor Su-
»riname bijna geene berekening maken. De bouw-
»landen in deze kolonie verschillen veel van die in
»de Engelsche; de vruchtbare velden moeten hier
»door het vellen van bosschen en het daarstellen van
»kunstmatige waterloozingen aan de wildernissen en
»moerassen ontwoekerd worden, hetgeen in de hooge
»streken, b. v. op Barbados niet noodig is."

De schrijver zoude Engelsch Guyana tot vergelijking hebben kunnen aanvoeren, dat geheel met Suriname overeenkomt.

Op de vraag of de vrijverklaarde Negers zich niet naar de Engelsche koloniën zouden begeven, waar hooger loon voor den arbeid werd betaald, is zijn antwoord:

»Er is nog, zoo ver ik weet, geen voorbeeld, dat
»een in slavernij te veld gearbeid hebbende Neger,
»nadat hij vrij gemaakt was, zich hier of in de
»Engelsche koloniën, voor hooge dagloonen, voor
»veldarbeid heeft verhuurd en ten dien einde daar-
»heen is verhuisd....."

»Dewijl thans de meeste slaven Creolen zijn, moet
»ik veronderstellen, dat zij ongaarne Suriname zul-
»len verlaten, omdat reeds voor lang vrijgemaakte
»en ook vrijgeborene negers en kleurlingen daar nooit
»toe overgaan en zelfs moeijelijk daartoe te bewegen
»zijn. De gehechtheid om op de plantaadje, waar
»zij geboren en hunne ouders gestorven zijn, te blij-

»ven wonen en leven, is bij vele Negers zeer groot, »ten bewijze waarvan dient de groote moeijelijkheid »die sommige eigenaars ondervinden, indien zij eene »kwijnende plantaadje willen verlaten en de Ne»gers derzelve overbrengen naar eene andere plan»taadje, die zij door vereeniging van twee slaven»magten willen doen bloeijen, door alzoo de »werkbare magt van laatstgenoemde plantaadje »merkbaar te vergrooten. Vooral geeft dit moeijelijk»heden en dikwijls veel weglooperij naar de bos»schen, omdat, wat meestal gebeurt, Negers van »kwijnende koffij- en katoen-plantaadjes, naar sui»ker-plantaadjes worden overgebragt, waar de ar»beid zwaarder en ongezonder is."

»Echter dat velen zeer onverschillig zijn, om bij »hunne familie te blijven, bewijst het wegloopen van »vele slaven naar de bosschen, waar zij 16, 20, 30 »en meer jaren, zelfs hun ganschen leeftijd blijven, »indien zij niet door de patrouilles der blanken op»gevangen worden. Dit wegloopen is meest om eenige »straf of strenge behandeling te ontgaan. Wat het »reizen of oversteken der rivieren naar de Engelsche »koloniën betreft, dit is, zoo als ik stellig geloof, »moeijelijker dan om van de eene Engelsche plaats »of kolonie over zee naar de andere te komen. Want »daar, waar men de rivieren oversteken moet, om »bij onze naburen te komen, zijn zij gelijk aan de »overvaart van *Willemsdorp* naar de *Moerdijk* of »over den *Dollart* en andere groote wateren in Ne»derland, buitendien vol klippen en dus zeer gevaar»lijk om in kleine negercanoos over te varen. In de

»Engelsche koloniën hebben de meeste plantaadjes »daarvoor schoon ingerigte sloepen. Men hoort hier »wel, dat de negers zich naar de bosschen begeven »en daar schuil blijven; doch zeer weinig, dat zij »naar de Engelsche koloniën oversteken, waar zij »met opene armen als vrijlieden ontvangen worden."

Wij behoeven wel niet te herinneren dat door de vrijverklaring alle aanleiding voor de Negers, om naar de bosschen te vlugten, zoude vervallen. De vrijheid die zij nu door die vlugt zoeken te erlangen, zoude hun dan in de geheele kolonie verworven zijn.

Omtrent de zendelingen zegt hij: »De Moravische »Broeders of Hernhutters doen hier veel goeds en »hebben werkelijk veel invloed op het meerendeel »der Negers. Maar helaas de medewerking en onder»steuning van den arbeid dezer broeders om het »Christendom onder de slaven te verkondigen en hen »tot een zedig leven op te leiden, laat nog veel te »wenschen over, van de zijde van vele blanken, die »zelve niet op een zedelijk gedrag roemen kunnen. »Vele blanken zijn hier nog tegen de verbreiding des »Christendoms onder de Negers, en zien liever de »Hernhutters niet dan al op de plantaadjes komen »kerk houden. Ja er zijn Directeurs die, ofschoon »hunne Administrateurs en de eigenaren der plantaadje »de kerk op de plantaadje wenschen, toch nog met »kracht en geweld de goede pogingen der Hernhutters »tegenwerken, in stede van, hetgeen hun pligt was, de »wenschen hunner administrateurs en eigenaars te vol»doen, om de slaven tot goede Christenen te vormen."

WREEDHEID

OOK THANS NOG AAN SLAVEN GEPLEEGD.

Vrij algemeen heerscht het denkbeeld, dat, hoe zeer het voortdurend bestaan der slavernij ook een wezenlijk kwaad moge zijn, dezelve evenwel tegenwoordig niet meer van die barbaarschheid vergezeld gaat, tot welke zij vroeger aanleiding plagt te geven. Zonder te willen tegenspreken, dat de zachtere zeden van onzen tijd ook weldadig op deze afzigtige vlek der moderne beschaving hebben gewerkt, zoo is het nogtans zeker, dat de bedoelde verbetering geenszins als algemeen te beschouwen is en er dagelijks nog vele en afgrijselijke gruwelen, in de koloniën der Europeanen, ten aanzien der slaven, plaats grijpen. Het volgende zoo aandoenlijke als ongekunstelde verhaal, hetwelk wij aan den *Anti-slavery Reporter* (Vol. IV N°. 9, 3 Mei 1843) ontleenen en dat, zoo wel door de vermelding van de namen der daarin betrokkene personen als van andere bijzonderheden, zoo vele inwendige kenmerken van waarheid bevat, zal, onder anderen, een treffend bewijs daarvan opleveren. Indien hetzelve

ons innigste medelijden opwekt met de ongelukkigen, die aan zoo veel wreedheid ten doel staan, doet het zulks welligt niet minder, hoewel dan ook van afgrijzen gepaard, met den trap van ontaarding, waarop wij er den blanken, den zoogenaamd beschaafden mensch, zien afgedaald, en leeren wij er alzoo uit, dat de slavernij, gelijk zoo vele andere zedelijke kwalen, dubbel heilloos werkt. Terwijl zij het slagtoffer rampzalig maakt, verlaagt zij deszelfs beul.

»Mijn naam is JAMES THOMPSON. Ik ben geboren in 1812 te *Nassau*, op *New-Providence*, (een der *Bahama*-eilanden). Mijn vader, JOHN THOMPSON, een Ier van geboorte, had aandeel in de zoutwerken op *Ragged Island*. Hij was gehuwd met eene blanke vrouw, genaamd FISHER, afkomstig van *Harbour Island*. Van onderscheidene kinderen, die hij bij haar had, was eene dochter, SARA genaamd, gehuwd met zekeren JOHN NORRIS, een' Amerikaan, die te *Gibara*, op het eiland *Cuba*, woonachtig was. Mijne moeder was eene slavin van mijn' vader, bij welke hij twee kinderen had, namelijk mij en nog een meisje, dat jong gestorven is. Voor mijns vaders overlijden schonk hij mijne moeder en mij de vrijheid, benevens een stuk gronds voor ons onderhoud. Toen ik omstreeks 8 jaar oud was, kwam de gemelde JOHN NORRIS voor zaken te *Nassau*. Terwijl ik eenmaal op de markt met knikkers speelde, kwam hij bij mij, gaf mij eenige koekjes en vroeg mij, of ik lust had om eene grap met hem te gaan bijwonen. Ik antwoordde toestemmend, maar wilde het eerst aan mijne moeder gaan zeggen, waarop hij

hernam, dat zulks niet noodig was, aangezien het niet lang duren zou. Wij begaven ons toen aan boord van een vaartuig en vertrokken daarmede naar *Ragged Island*, alwaar wij zout innamen, en vervolgens gingen wij naar *Gibara* onder zeil. Aldaar aangekomen vroeg ik NORRIS, waarom hij mij aldaar gebragt had, waarop hij antwoordde, dat hij zulks gedaan had opdat mijne zuster, zijne vrouw, mij eens zien zou. Deze zuster had altijd veel van mij gehouden, en zoodra zij mij zag vroeg zij, of mijne moeder wist, dat ik van *Nassau* vertrokken was. Toen ik haar het geheele geval verhaald had, zeide zij tot haar' man, dat hij mij wederom terug moest voeren. Dikwijls vielen er hooge woorden tusschen hen over mij voor, en bij eene dezer gelegenheden gaf hij haar een' slag met eene reep ossenhuid. — Dit vertoornde mij dermate, dat ik, zoo klein als ik was, hem met een' stok, dien ik in de hand had, een' hevigen slag toebragt op het hoofd, waarop hij, zich omkeerende, mij zulks betaald zette, door een' slag met de reep over mijne schouders, waarvan het lidteeken zelfs nu nog zigtbaar is. Na dit voorval keerde mijne zuster naar *Nassau* terug en zond een vaartuig van daar, om ook mij te doen weder komen; maar ik was inmiddels reeds aan zekeren THOMAS UELA, die te *Holguin* woonde, verkocht, en naar binnenslands gevoerd. Wel kwamen mijne zuster en haar broeder, ALEXANDER THOMPSON, naar *Gibara* om mij op te zoeken, maar zij konden mij niet vinden, want NORRIS had UELA gewaarschuwd om mij te verbergen."

»Nadat mijne zuster, NORRIS, tot wien zij nimmer is terug gekeerd, verlaten had, heb ik haar nooit weder gezien, doch later heb ik vernomen, dat zij zich in de omstreken van *Gibara* had nedergezet, alwaar zij nog woonachtig moet zijn."

»Ik dacht niet, dat ik aan UELA verkocht was, want NORRIS had mij gezegd, dat ik daar alleen ging om het sigaren maken te leeren. Na verloop van drie jaren zeide ik UELA daarom, dat, vermits ik het beroep nu kende, ik naar mijne moeder te *Nassau* wenschte terug te keeren. Daarop verwittigde hij mij, dat ik zijn slaaf was, en hij NORRIS drie honderd rijksdaalders voor mij betaald had, en toen ik hem zeide, dat ik een vrije jongen was, en NORRIS geenerlei regt bezeten had, om mij te verkoopen, beantwoordde hij zulks met een' zwaren slag op mijn hoofd. Hierop vlood ik naar den Gouverneur, en ontmoette onderweg den Heer LA MOTTE, een' inboorling van *Nassau*, die, ziende dat mijn hoofd geheel bebloed was, vroeg, wat mij deerde, en mij vervolgens naar den Gouverneur vergezelde, om hem met de juiste toedragt der zaak bekend te maken. UELA echter volgde ons spoedig op de hielen en vertoonde de wettige acte van verkoop. Toen deed de Gouverneur NORRIS wel ontbieden, maar deze was niet te vinden. Ik werd derhalve genoodzaakt met UELA naar zijn huis terug te keeren, alwaar hij mij ketenen aan de beenen liet doen, en mij wijders naar het veld zond om te arbeiden. NORRIS kort daarna te voorschijn gekomen zijnde, werden wij allen bij den Gouverneur ontboden, die, bevindende

dat NORRIS mij werkelijk verkocht had, al zijne goederen deed in beslag nemen. Zijn Compagnon, die in Noord-Amerika woonde en wien de plantaadje eigenlijk toebehoorde, kwam vervolgens op *Cuba* om dezelve op te eischen. Inmiddels was NORRIS naar *Nassau* terug gekeerd, alwaar hij zich aan gestadige dronkenschap overgaf, zoodat hij kort daarna, in den ellendigsten toestand en als een hond, op de straat, stierf."

»Intusschen ging het mij daarom niet beter; UELA niet lang daarna zijnde komen te overlijden, verkocht zijn zoon mij aan een' Franschman, BATEAULO geheten, een' bakker te *Puerto Principe.* Bij dezen bleef ik omstreeks zeven jaren en leerde er het bakkersberoep. Men behandelde er mij goed, gaf mij behoorlijk voedsel en kleeding en legde mij geenen te zwaren arbeid op. Des zondags vergunde men mij zelfs brood voor mijne eigene rekening te verkoopen, en bovendien gaf men mij dikwijls geschenken. Nog dreef ik eenen kleinen handel in huiden en was, zoodat ik na verloop van zeven jaren een sommetje van drie honderd rijksdaalders had bespaard, hetwelk ik mijnen meester in handen stelde op rekening van mijnen losprijs, dien hij op vijf honderd rijksdaalders had bepaald. Omstreeks dezen tijd had mijn meester eene compagnieschap met een' anderen Franschman aangegaan, die weldra een dronkaard en in het geheel een verachtelijk mensch bleek te zijn. Het gevolg was, dat hunne zaken spoedig in volslagen wanorde kwamen en mijn meester, ten einde zijne schuldeischers te ontgaan, wegvlugtte, mij evenwel

een papier achter latende, hetwelk de verklaring behelsde, dat ik een vrij man was. Desniettemin werd ik, met het overige van mijns meesters bezittingen, door de schuldeischers benaderd, en, hoezeer ik den regter ook het gemelde papier vertoonde, een' hunner, zekeren Don PANCHO, toegewezen. Bovendien werd het weinige goed dat ik bezat, bestaande in eene schoone kist met kleeren, een paar varkens en omstreeks twintig rijksdaalders in geld, mij ontnomen."

»Don PANCHO voerde mij naar *Havanna*, alwaar hij mij voor 400 rijksdaalders aan den Heer MAQUETA verkocht, die mij naar eene koffij-plantaadje, 14 mijlen van de stad gelegen en *San Miguel* genaamd, deed brengen. Gedurende drie maanden was ik in dat gezin werkzaam als kok, maar de oude dame vatte een' geweldigen afkeer tegen mij op, vermits ik een mulat (1) was; want ook zij was van gemengd bloed, waarom zij liefst Negers om zich heen had. Gestadig drong zij bij haren man aan om mij naar het veld te zenden, maar deze weigerde zulks. Eindelijk het geplaag moede, zond hij mij in den tuin om te arbeiden. Dit deed ik vier maanden lang, na verloop van welken tijd hij mij wederom tot zich riep om zijn bijzondere kok te wezen; want, daar hij gestadig met zijne huisgenooten in onmin leefde, woonde hij in een afzonderlijk gebouw. Toen dit omstreeks drie maanden geduurd had, kwam op zekeren dag een van mijns meesters zonen bij hem

(1) Anders ook wel *mestizen* genoemd.

eten. Deze was bij uitstek over mijne kokerij tevreden en vertelde zijne moeder, dat ik alles zoo veel beter deed dan MARIA, die zij daartoe gebruikte. Terstond daarop eischte de oude dame, dat ik op nieuw de kok voor het geheele gezin zou zijn, en daar ik dit volstrekt weigerde, stond zij er op, dat ik zou worden verkocht. Dien ten gevolge werd ik naar den hoofdman van het distrikt, Don GUILLERMO GALCIO, gezonden, om te zien, of hij mij koopen wilde. Bij dezen bleef ik gedurende eene week op de proef, doch op den Zondag-morgen dat hij mij wederom bij mijn' meester zou hebben gebragt om den koop te sluiten, kwam diens zoon bij hem om mij terug te halen, vermits zijne moeder nu besloten had mij niet te verkoopen, maar mij zelve te houden en te zien, of zij, gelijk zij het noemde, mij niet temmen kon. Op mijne stellige weigering om terug te keeren, werd ik door twee policie-bedienden met geweld terug gevoerd, waarop ik gegeeseld werd, in ketenen geslagen en naar den veldarbeid verwezen. Daar men intusschen om een kok verlegen bleef, werd ik, na verloop van drie maanden, wederom t'huis geroepen, en van toen af had ik gestadig groote mishandelingen van de zijde mijner meesteres, te ondergaan, want, schoon mijne diensten onmisbaar voor haar waren, kon zij mij niet dulden. Schier elken dag, in den keuken komende, sloeg zij mij, voor een' of anderen wezenlijken of denkbeeldigen misslag, met een' stok, en betuigde herhaaldelijk, dat zij mij nog eens vermoorden zou, indien ik niet wegkwam, terwijl zij, telkens als

mijn meester voorsloeg om mij te verkoopen, nogtans weigerde daarin toe te stemmen. Elken avond, wanneer het keuken-werk gedaan was, moest ik een' halven ton koffij-boonen plukken, brandhout opzoeken, of eenig ander soortgelijk werk verrigten. Na verloop van vier treurige jaren stierf de oude vrouw, doch haar dood bragt in mijn' toestand geene beterschap te weeg. Haar zoon en dochter bleven mij gedurig mishandelen. Laatstgemelde, bij voorbeeld, nam meermalen een stuk hout uit het vuur en sloeg het op mijn hoofd aan stukken; haar broeder sloeg mij op zekeren dag dermate met een *monati* (een lederen zweep), dat ik drie dagen in het hospitaal moest doorbrengen. Mijn oude meester, bij wien ik mijn beklag deed, was niet in staat om het uitoefenen dezer wreedheden te beletten; zijne vermaningen tergden hen slechts te meer en verzwaarden hunne vervolgingen.”

»Thans ben ik tot dat voorval in mijne treurige levensgeschiedenis genaderd, hetwelk mij een zielslijden heeft doen ondergaan, veel meer onduldbaar dan dat hetwelk ik in mijn van een gereten ligchaam heb moeten verduren, want in hetzelve werd gedeeld door haar, die ik innig lief had. In het huis mijns meesters bevond zich onder anderen, ook eene slavin, JUANA genaamd. Met deze had ik eene naauwe betrekking aangeknoopt, en na verloop van twee jaren, door middel van het aanfokken en verkoopen van gevogelte, varkens enz., een tamelijke voorraad van kleederen en huisraad, benevens acht rijksdaalders voor den priester verzameld hebbende, ver-

zochten wij vergunning om te mogen trouwen. Mijn oude meester bewilligde hierin gaarne, maar zijn zoon en dochter waren razend van gramschap, eerstgemelde uit jaloezy. Des anderen daags morgens, zijnde een Zondag, werden wij beide gepakt en voorover op den grond geworpen, waarna men ons, nevens elkander gelegen en door vier mannen vastgehouden, elk 250 zweep-slagen gaf, terwijl de broeder en de zuster zulks stonden aan te zien; ons gering eigendom werd vervolgens voor onze oogen verbrand en het gevogelte enz. weg gevoerd. Na de geeseling werd er rum met spaansche peper op de wonden gegoten, waarna men ons naar het hospitaal zond, alwaar wij drie maanden bleven. Bij het verlaten van hetzelve, werden ons boeijen aan de beenen geklonken en deze verbonden door middel van eene keten, die van het middellijf afhing. Een hals-ijzer met drie haken werd ons bovendien omgedaan en ook de twee hals-ijzers door eenen ketting verbonden. Aldus aan elkander geketend, arbeidden wij, gedurende twee en een half jaar, te zamen in het veld, en werden des nachts en op rust-tijden, op Zondag en andere feestdagen, in het gevangenhok geworpen. In al dien tijd werden ons de hals-ijzers zoo min als de boeijen eene enkele reis afgenomen, en dikwijls werden wij des morgens met zweepslagen gewekt en vervolgens door onzen meester zelven mishandeld. Ons leven werd ons een ondragelijke last, zoo dat mijne gezellin zich eenmaal wilde van kant helpen. Ik hield haar echter daarvan terug, haar doende opmerken, dat

de dood ons evenwel spoedig zou komen verlossen. In dit tijdvak leed ik, drie maanden lang, nog sterk aan eenen uitslag over mijn geheele ligchaam. Tot aan mijn herstel moesten wij te zamen in het gevangenhok blijven."

»Na aldus derdehalf jaar te hebben doorgebragt, nam men ons wederom in huis. Tot hiertoe hadden wij in getrouwheid jegens elkander volhard, maar, aangezien de vervolgingen niet ophielden, drong JUANA er eindelijk op aan, dat ik zou trachten te ontvlugten, zeggende dat het beter voor mij was, haar te verlaten dan zoo onophoudelijk mishandeld te worden. Omstreeks drie jaren na onze terugkomst in het huis, ontving onze meesteres eens een talrijk bezoek, en gelastte mij, tegen twee ure het eten gereed te hebben. Ik antwoordde, dat mij zulks onmogelijk was, ten zij men mij de noodige hulp verschafte, doch zij weigerde mij die, vergezeld van de bedreiging, dat indien het eten ten twee ure niet gereed was, ik eene geduchte geeseling zou ondergaan. Ik deed wat ik kon, maar, daar ik een aantal vogels had te dooden en te braden, was het eten niet vóór vijf ure gereed. Na den eten gelastte mij mijne meesteres, de paarden, voor de chais te spannen, want ik speelde voor koetsier zoowel als voor kok, waarna ik haar naar eene dans-partij reed, van waar wij niet vóór middernacht terug kwamen. Te huis gekomen, gaf zij mij te verstaan dat zij mij des morgens vroeg, voor mijne ongehoorzaamheid zou doen straffen, waarop ik antwoordde, dat het welligt voor de laatste maal zou zijn. Toen

allen in slaap waren, en ik de paarden op stal had gebragt, zette ik een stuk in de zon gedroogd vleesch en een pot koffij op het vuur. Vroeg in den morgen hoorde ik den opziener (1) naderen, om mij te roepen tot het ondergaan mijner straf, waarop ik mijne jas over den schouder wierp en weg liep. Des anderen daags stuitte ik op den spoorweg naar *Havana*, en niet lang was ik op denzelven voortgegaan, toen ik vastgehouden werd door eenige negers, die daaraan arbeidden, en zulks om de ellendige vier rijksdaalders, die als premie zijn uitgeloofd. Zij bragten mij in eene hut, alwaar zij mij met handen en voeten aan een stijl bonden. Ik werd tusschen twee hunner geplaatst, en de een bewaakte mij terwijl de ander sliep. In den nacht evenwel vielen zij beiden in slaap, wanneer ik, mijne handen met mijne tanden hebbende losgemaakt, ook weldra mijne beenen kon bevrijden. Daarna naar de deur springende, opende ik die met een' enkelen slag en ijlde voort. Mijne bewakers hadden mij echter spoedig vervolgd, en een hunner mij gedurende meer dan eene mijl kort op de hielen zijnde, stond ik plotseling stil, duikte hem, en bragt hem te gelijker tijd een' zwaren slag toe.

»Den dag daarna ontmoette ik een' blanken, met een paar honden, die mij trachtte vast te houden, waarop ik naar eene nabij stroomende rivier liep. Een der honden digt bij mij gekomen zijnde, keerde ik mij om, en stak hem dood met een mes, dat ik gelukkig bij mij had, waarop ik terstond in de rivier

---

(1) In de Hollandsche koloniën *blank-officier* genoemd.

sprong. De blanke beval toen den anderen hond mij te vervolgen, waarop het dier mij achterna zwom, en op het oogenblik dat hij mij met de tanden zou hebben gepakt, keerde ik mij in het water om en duwde hem het mes in de keel. Toen naar de overzijde gezwommen zijnde, daagde ik den meester uit om mij te volgen, zoo hij durfde. Daarna verborg ik mij eenigen tijd in een suikerveld, en wat later den togt wederom hebbende voortgezet, kwam ik denzelfden avond nog te *Havana* aan."

»Terwijl ik mij naar de kaai begaf, ontmoette ik een' inboorling van *Jamaïca*, een' voormalig bekende, die mij raadde, naar den Heer TURNBULL, den Engelschen consul te gaan, werwaarts hij mij vergezelde. Daar ik ZEd. niet op het kantoor vond, moest ik des anderen daags terug komen. Door de straten gaande om een nachtverblijf te zoeken, zag ik den Heer ....., een inboorling van *Nassau*, die mij vriendelijk onder zijn dak nam en mij den dag daaraan bij den Consul bragt, alwaar hij tevens de vereischte verklaring wegens mijnen persoon aflegde, die bevestigd werd door eene dergelijke van eene mulattin, insgelijks van *Nassau* afkomstig."

»Na verloop van vijf maanden, het grootste gedeelte waarvan ik in de kazerne woonde, alwaar de kapitein-generaal mij gezonden had, werd ik aan boord van het Engelsche oorlogschip *Romney*, het depôt van bevrijde Afrikanen te *Havana*, gebragt. Op dat vaartuig bleef ik meer dan tien maanden, dienstdoende als kapiteins-kok, waarvan ik, op last van den nieuwen Consul, den Heer CRAWFORD, ontslagen werd, en ge-

zonden naar mijne geboorteplaats *Nassau*, alwaar ik mijne grootmoeder nog in leven vond, schoon oud en gebrekkig. De Heer TURNBULL, zich ook aldaar op reis naar *Engeland* bevindende, kwam ik met dezen overeen, hem derwaarts te vergezellen."

ADRES

AAN DE TWEEDE KAMER DER STATEN GENERAAL

betrekkelijk Suriname.

In de vergadering van 25. Februarij ll. is bij de Tweede Kamer der Staten Generaal ingekomen een adres van zes en veertig kooplieden en handelshuizen te Amsterdam, betrekkelijk den toestand der kolonie Suriname. Op dit adres, werd in de vergadering 14. Maart rapport uitgebragt, en de Minister van koloniën sprak dadelijk eene uitgebreide rede uit, bevattende inlichtingen omtrent den inhoud van het adres.

Wij beschouwen het als een gewigtig verschijnsel, dat de belangen dier kolonie in de wetgevende vergadering tot onderwerp van grondige beraadslaging geworden zijn; en wij durven voor de kennis van den waren toestand, en voor de verbeteringen, die zoo dringend gevorderd worden, heilrijke vruchten daarvan verwachten.

Het adres laten wij hier in zijn geheel volgen. Voor het rapport en de rede des Ministers kunnen wij ons beroepen op de Staats-Courant van 20. Maart ll.

AAN DE EDELMOGENDE HEEREN PRESIDENT EN LEDEN VAN DE TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

EDELMOGENDE HEEREN!

De ondergeteekenden zijn meermalen in de gelegenheid geweest zich te overtuigen, dat, niettegenstaande de stelselmatige uitsluiting van U Edel Mogenden van alle beraadslaging over de hoogste koloniale belangen, zoo onafscheidelijk verbonden aan de welvaart, ja aan het bestaan van het moederland, de belangrijkheid der Kolonie Suriname voor U Edel Mogenden geene onbekende zaak, en haar treurige toestand voor U Edel Mogenden geen voorwerp van onverschilligheid is.

De overtuiging van die regtmatige belangstelling van U Edel Mogenden in het ongelukkig lot der Kolonie is thans, helaas! de laatste, de eenige steun der ondergeteekenden. Na bij herhaling hunne klagten en bezwaren aan den Minister van Koloniën te hebben opengelegd, na vruchteloos alle middelen te hebben uitgeput, om langs dien weg herstel te erlangen, blijft hun, om den algeheelen ondergang der Kolonie te voorkomen, geen andere weg over, dan de toevlugt tot U Edel Mogenden, die geroepen zijt om geheel Nederland te vertegenwoordigen, en de regten der ingezetenen te handhaven.

Moge ook het door de Regering aangenomen stelsel van volstrekte alleenheersching over de koloniën van den Staat, op zich zelf, alreeds eene door niets te verantwoorden *anomalie* in een constitutioneel staatsbestuur schijnen, vooral, waar klaarblijkelijk tusschen die koloniën en alle de materiële, finantiële en staatkundige belangen van het Rijk een onafscheidelijk verband bestaat, de ondergeteekenden zouden zich daarover niet beklagen, indien niet de uitkomsten van zulk een stelsel zich proefondervindelijk als noodlottig en verderfelijk hadden gekenmerkt; indien niet door eene treurige ervaring meer en meer ware gebleken, dat onder zulk een stelsel geene regten verzekerd, geene belangen gewaarborgd, geene bezit-

tingen veilig te achten zijn; indien niet, onder de heerschappij van dat stelsel, de ongelukkige Kolonie met rassche schreden haren volkomen ondergang ware te gemoet gesneld.

De ondergeteekenden zijn zich zelven bewust, dat zij alles, alles hebben aangewend, om de Regering op de meest voegzame en meest eerbiedige wijze omtrent de ware gesteldheid, belangen en behoeften der Kolonie in te lichten; dat zij niets hebben verzuimd, om de verbetering dier gesteldheid, om de bevordering dier belangen, om de bevrediging dier behoeften van de overtuiging des Ministers te verwerven: en zij betreuren het diep, dat alle hunne ootmoedige vertoogen en verzoekschriften hebben moeten afstuiten op partijdige berigten, op onbekendheid met de Surinaamsche betrekkingen en op vooringenomenheid met het stelsel van autocratie —, zij betreuren het diep, dat alle hunne ootmoedige vertoogen en verzoekschriften geene andere vruchten hebben gedragen, dan de vernietiging van de laatste uitzigten, welke de kolonisten nog hadden behouden, om van de Regering het herstel hunner wettige grieven te erlangen, en tevens van de laatste waarborgen tegen onbeperkt gezag, welke nog in de zelfstandigheid van den Kolonialen Raad en in de onafhankelijkheid van de regterlijke magt waren gelegen.

Onderscheidene oorzaken hebben sedert lang zich vereenigd, om het ongelukkig Suriname meer bijzonder aan toenemende verachtering prijs te geven. Niet alleen vestigden de Oost-Indische bezittingen, bij voorkeur of bij uitsluiting, de aandacht van het departement, omdat daaruit aanzienlijke baten onmiddelijk in 's Rijks schatkist moesten vloeijen, terwijl de minder regtstreeksche, maar niet minder gewigtige voordeelen, welke de West-Indische Koloniën aan het moederland opleveren, aldaar ook minder schijnen te worden opgemerkt of gewaardeerd: maar ook ontbrak aan het departement doorgaans alle kennis van de bijzondere, en van Java in alle opzigten zoo geheel onderscheidene gesteldheid der Surinaamsche aangelegenheden. Van daar ook waren de maatregelen, door de Nederlandsche Regering ten opzigte der Kolonie vastgesteld, van den beginne

af tot heden toe, bijkans niets dan afwisselende proefnemingen in tegengestelden zin, genomen zonder genoegzame kennis van den wezenlijken toestand der Kolonie of van hare hulpmiddelen of behoeften. Te dikwerf werd haar lot aan personen toevertrouwd, door hunne stelling en antecedenten aan de West-Indische Koloniën geheel vreemd. Zoo werd in vijf-en-twintig jaren vier malen het gansche beleid der regering en van de justitie veranderd; zoo werden omtrent de finantiële belangen der Kolonie telkens nieuwe middelen aangewend, maar waarbij telkens evenzeer de voorschriften der wetenschap, als de lessen der ondervinding werden veronachtzaamd. Zoo werd het belastingstelsel ieder oogenblik gewijzigd, en de belasting opgevoerd, naar mate de Kolonie meer verarmde en de geldschaarschte toenam; zoo eindelijk is, niettegenstaande de herhaalde en dringende vertoogen der ondergeteekenden, tot op den huidigen dag de Regering nog steeds in gebreke gebleven, een einde te maken aan een bestuur, hetwelk op eene schrikbarende wijze de koloniale welvaart ondermijnt en vernietigt, en alle daarbij betrokkene belangen in het moederland op de waagschaal stelt.

Ziedaar, Edel Mogende Heeren, in eenige hoofdtrekken geschetst de heillooze gevolgen, welke Suriname ondervindt van het autocratisch stelsel, hetwelk men beschouwen wil als het toppunt van regerende wijsheid in koloniale aangelegenheden.

Het zij aan de ondergeteekenden vergund, bij wege van voorbeeld, doch hetwelk zij toereikend achten om het onpartijdig oordeel te bepalen, de aandacht van U Edel Mogenden op één bijzonder punt te vestigen, waarin zich de gevolgen van dit beginsel in geene geringe mate hebben doen gevoelen. Zij kiezen dit onderwerp, omdat zich daaraan hechten de laatste Koninklijke besluiten, welke, op zich zelve alreeds, de noodzakelijkheid van spoedige en krachtige voorziening staven, en de grondwettige tusschenkomst van U Edel Mogenden regtvaardigen.

In Suriname is vooral de schaarschte of de overvloed van het circulerend medium, en, gelijk in elke kolonie, de gun-

stige of ongunstige verhouding van hetzelve tot het numerair in het moederland, met de meerdere of mindere gemakkelijkheid, om door wissels die verhouding te verwezenlijken, een der onderwerpen van blijvende belangstelling voor ieder opvolgend bestuur, als tegelijk veelal de maatstaf der vermeerderde of verachterde welvaart. Naar gelang de behoefte aan wissel zich meer deed gevoelen, openbaarde zich een grooter verschil in de verhouding, en dit verschil nam noodwendig toe, naar mate de Kolonie meer verarmde. In 1814 slechts 20 ten honderd, klom de agio allengs op tot 210 pCt. In stede van toen krachtige en weldadige middelen te beramen, om de verbetering der agio aan de verbetering van de koloniale gesteldheid te verbinden, vond de Regering het meer gemakkelijk, zich tot de eerste alleen te bepalen. Zij koos den meest buitengewonen, den meest ongehoorden maatregel, om de waarde-vermindering van het papieren geld voortaan te stuiten. NAPOLEON had de Nederlandsche staatsschuld getierceerd; het Nederlandsche bewind tierceerde het Surinaamsch geld. De ingezetene bragt *f* 310.— en ontving daarvoor *f* 100.— terug. Is het noodig, het ontzettende van dien maatregel, het schromelijke van de daaraan verbondene gevolgen, of het drukkende der daardoor opgelegde offers voor U Edel Mogenden te schetsen? Nogtans de ingezetenen der Kolonie en alle overige belanghebbenden hebben zich aan dien maatregel onderworpen. Zij berustten toen nog altoos met vertrouwen in de stellige toezegging der Regering, dat het aldus getierceerde papieren geld altoos verwisselbaar zoude blijven in Nederlandsche munt. Deze verpligting heeft de Regering op zich genomen door de opvolgende publicatiën van 16 Januarij 1828 en 9 Maart 1829, bij welke laatste eene zoogenaamde partikuliere West-Indische bank werd opgerigt, waarvan het bankpapier, alleen in de Kolonie gangbaar, altijd voor wissels op Nederland *à pari* zoude kunnen worden verruild.

Deze verpligting nu is gedurende bijkans veertien jaren door de Regering openlijk geschonden, en die schennis is nog heden zonder herstel gebleven. Het komt hier volstrekt niet te

pas, naar de regelen der staathuishoudkunde te willen onderzoeken, welke middelen de Regering al of niet had behooren te bezigen, en in hoe verre de gekozene weg, van den aanvang af, aan kundige beöordeelaars verwerpelijk moest voorkomen. Waar eene stellige verbindtenis bestaat, zijn alle dergelijke redeneringen overbodig — en laat de goede trouw, even als de aanspraak, welke men op staats-crediet wil maken, geenen anderen uitweg, dan de *nakoming* van plegtige verbindtenissen.

Onder voorwendsel der Belgische omwenteling is, bij publicatie van den 3 Mei 1831, de geregelde inwisseling van bankpapier tegen wissels geschorst. Sints dien tijd ontbrak het niet aan menigvuldige beloften, telkens vernieuwd, en telkens onvervuld gelaten. Nu en dan werd voor een kleiner of grooter bedrag een crediet aan de bank geopend, en vermits dit ontoereikend was om de wettige aanvrage naar wissels van de zijde der houders van het bankpapier te bevredigen, is het voorhanden beloop van wissels op het moederland bij *loting* onder de regthebbenden verdeeld, zoodat alleen de door het lot meest begunstigde het voorregt konde deelachtig worden, om voor een gedeelte de nakoming der aangegane verbindtenissen van de zijde der Regering te erlangen.

Het konde niet anders, of het verschil in waarde tusschen wissel op het moederland en Surinaamsch bankpapier moest zich op nieuw vertoonen, en de agio is allengs weder tot 40 ten honderd gerezen, zoodat aldus aan de Kolonie het eenige voorgewend *aequivalent* der tiercering is ontnomen.

Waar zoude men ligtelijk eene bevolking vinden, welke in zulk eene behandeling gelaten en geduldig zoude berusten? En behoorde de Regering niet althans eenige welwillendheid te koesteren voor onderdanen, die eene zoo zware beproeving hebben ondergaan, zonder in hunne trouw en gehechtheid een oogenblik te wankelen? Mogt men niet daar vooral met eenigen grond zich vleijen, dat de keuze der bestuurderen, aan wie het lot van eene zoo verwaarloosde, zoo gedrukte,

zoo hulpbehoevende, en tegelijk zoo gewigtige Kolonie wierd toevertrouwd, getuigenis zoude dragen van de voortdurende belangstelling der Regering?

Dit mag bij de beöordeeling der betrekkingen tusschen de Regering en de Kolonie Suriname te minder uit het oog worden verloren, daar de Regering zelve herhaaldelijk (Public. van 6 Mei 1831, 28 Mei 1834 enz.,) *»aan de goede ingezetenen »hare tevredenheid heeft te kennen gegeven over hun ge»houden gedrag,"* aldus met woorden erkennende het onwankelbaar geduld, waarmede de kolonisten en verdere belanghebbenden het herstel van deze en zoo vele andere grieven bleven afwachten.

Overigens scheen het, als of de Regering onbekend was met het hernieuwd bestaan van de agio: zij deed althans niets om dit te voorkomen of te beletten, hoewel ieder procent, dat voor de verwisseling van bankpapier bedongen of toegestaan werd, eene aanklagte was tegen het bestuur, hetwelk, strijdig met zijne verpligtingen, had opgehouden, wissels op het moederland *à pari* bij de bank verkrijgbaar te stellen.

Aldus heeft de Regering, zoo lang en zoo veel zij konde, de stelling getracht te bewaren, als droeg zij geene kennis van hetgeen een ieder wist en hetgeen een ieder deed. Doch toen deze stelling niet langer konde worden bewaard, en de wetenschap van het op nieuw ontstaan der agio niet meer konde worden ontkend, werden door Zijne Excellentie den toenmaligen Heer Gouverneur-Generaal, wel verre van daaraan de *sanctie* van het openbaar gezag te verleenen, bij publicatie van 16 October 1841 strafbepalingen uitgeschreven tegen hen, die openlijk agio zouden durven berekenen. Ook hier wederom behoort de waarde van deze verordening niet alleen getoetst te worden aan de voorschriften der staathuishoudkunde, maar te worden beöordeeld in verband met de door de Regering aangegane verpligtingen: hoe allernoodlottigst voor de ingezetenen die gesteldheid van zaken ook was, en hoe ook de algemeene belangen der Kolonie daaronder leden, de hoop werd niet vernietigd, en het uitzigt op herstel, op de einde-

lijke nakoming der verbindtenissen van de zijde der Regering bleef voortduren.

Hoe regtmatig en hoe algemeen was niet de verbazing der Surinaamsche bevolking, toen eensklaps de tegenwoordige Gouverneur-Generaal bij publicatie van 19 Junij 1844 goedvond, de door zijnen voorganger uitgeschrevene strafbepalingen wederom in te trekken, en alzoo het bestaan der agio openlijk te erkennen en te wettigen!

Zoo onbestemd, zoo veranderlijk waren steeds de handelingen der Regering ten opzigte der kolonie; daardoor ontstond (het konde niet anders) volslagene onzekerheid van regten en eigendoms-waarde, daardoor openbaarde zich gebrek aan alle mogelijke waarborgen, daardoor werd nieuw voedsel gegeven aan de toenemende bezorgdheid voor de toekomst.

Het is dan ook die laatste maatregel, welke in hooge mate de verontwaardiging der Surinaamsche ingezetenen heeft opgewekt. Zij vermeenden daarin, na al het voorgevallene, een blijk te zien van de volslagene onkunde of den verklaarden onwil der Regering, om Suriname van den rand des verderfs, waarop het gebragt was, te redden. Dat wantrouwen was, indien niet regtmatig, althans natuurlijk, als een noodwendig uitvloeisel van de door het bestuur gevolgde gedragslinie. Geen wonder, dat de ingezetenen der Kolonie, alreeds door zoo vele voorafgaande maatregelen van den tegenwoordigen Gouverneur-Generaal in hunne regtmatige belangen verkort, in dezen nieuwen maatregel het bewijs meenden te ontwaren van geheime bedoelingen, welke nog grootere rampen aan de Kolonie zouden berokkenen.

Onder deze aan het Gouvernement toegeschrevene bedoelingen werd ook het voornemen gerangschikt, dat bij de Regering zoude bestaan, om de vergoeding bij eene eventuële emancipatie der slaven, in *gedepreciëerd* Surinaamsch bankpapier aan de eigenaren uit te keeren; en dat niet in Suriname alleen, maar ook elders de laatstgenoemde publicatie is aangemerkt, als met zoodanige emancipatie in verband te staan, of immers bestemd om dezelve voor te bereiden, schijnt uit

»*the British and foreign anti-slavery reporter*" te mogen worden afgeleid, waar in het nummer van 8 Januarij j. l. gelezen wordt: »*And we have some reason to believe, that,* »*although no* overt *measure has yet been taken on the sub-* »*ject, the government is seriously directing its attention* »*to the extinction of slavery in the Dutch Colonies* (1)."

Overigens moge de wijze, waarop zoodanige vooronderstellingen in het proces-verbaal van 1 Julij 1844 door de onderteekenaren zijn uitgedrukt, niet onberispelijk zijn, gelijk de ondergeteekenden ook geenszins de redactie daarvan willen geacht worden te verdedigen, zoo mag men echter niet vergeten al hetgeen voorafgegaan is, hoe de meest stellige verbindtenissen onvervuld waren gelaten, hoe herhaalde toezeggingen onvervuld waren gebleven, hoe de meest strijdige verordeningen en de meest willekeurige maatregelen de bevolking hadden verontrust, en dan zal de onpartijdige beöordeelaar in dit proces-verbaal eensdeels het treurige bewijs ontwaren, hoe diep de Nederlandsche Regering in het vertrouwen dier, vroeger om hun loffelijk en bezadigd gedrag teregt geroemde kolonisten is gedaald, en anderdeels in die uitdrukking der openbare meening door aanzienlijke en onafhankelijke ingezetenen de noodzakelijkheid erkennen, om door eene algeheele verandering van stelsel, aan zulk eene gesteldheid een einde te maken.

Die noodzakelijkheid is trouwens noch verborgen, noch twijfelachtig voor eenen ieder, die met den waren staat der Kolonie niet onbekend is. De ondergeteekenden zijn zich bewust, aan den Heere Minister van Koloniën, terwijl het nog tijdig was, op werkelijkheid gegronde en door de ervaring later slechts te veel bevestigde inlichtingen te hebben aangeboden, en het is eene niet meer te loochenen waarheid, dat, indien

(1) En wij hebben eenigen grond voor de vooronderstelling, dat, ofschoon in dit opzigt nog geen *openbare* stap gedaan is, de Regering ernstiglijk hare aandacht vestigt op de vernietiging van slavernij in de Nederlandsche Koloniën.

Zijne Excellentie niet op eene schier onverklaarbare wijze zich ontoegankelijk hadde betoond voor de eerbiedige vertoogen van hen, die bij de Kolonie Suriname boven alle anderen het meest uitgestrekt belang hebben, alsdan in ieder geval geene aanleiding hoegenaamd immer zoude hebben kunnen oprijzen tot het nemen van de jongste besluiten, welke straks een hoofdonderwerp moeten uitmaken van het tegenwoordig verzoekschrift.

Vooraf moeten de ondergeteekenden zich veroorloven, van zich en van de verdere belanghebbenden af te werpen het verwijt, hetwelk, uit eene bron, welke zij niet zullen behoeven op te sporen, afkomstig, even als zoo vele andere lasteringen, gedeeltelijk door middel van sommige Engelsche bladen verspreid, met klaarblijkelijk opzet tegen hen is te berde gebragt, als hadden zij zich aan alle wijzigingen, welke noodzakelijk of wenschelijk konden zijn, halsterrig onttrokken. Niets is meer van de waarheid verwijderd. Ieder van hunne talrijke adressen bewijst klaarblijkelijk het tegendeel. Trouwens eene enkele aanhaling uit hun adres van den 25 *November* 1843 is alreeds meer dan toereikend, om hen van zulk eene aantijging vrij te pleiten. Daar toch zeggen de Adressanten aan Zijne Excellentie den Heere Minister van Koloniën woordelijk het volgende: »Dat de Adressanten echter verre verwijderd »zijn van zich aan de beraadslaging over dit onderwerp (*het* »*slaven-reglement*) te onttrekken, is intusschen op nieuw »overtuigend gebleken, en zij kunnen in dit opzigt vooral »volstaan, met Uwe Excellentie te *refereren* tot hun eigen »adres van 18 Augustus 1843. Welk krachtiger bewijs kon»den de ondergeteekenden van hunne bereidvaardigheid te dien »aanzien geven, dan de daarin vervatte bede om mededeeling »van het ontwerp, »opdat dit gewigtig onderwerp aldus met » »inachtneming van alle daartoe dienende overwegingen defi» »nitivelijk zoude kunnnen worden geregeld ?" Zij meenen »dus in dit opzigt op Uwer Excellentie voorloopige beschou»wingen voldoende te hebben geantwoord. Zij herhalen, dat »zij, wel verre van de hun aangebodene gelegenheid van de »hand te wijzen, niets liever verlangen, dan met Uwe Excel-

»lentie gemeenschappelijk mede te werken tot het overeen-»brengen van de handhaving van het wettig gezag en de on-»betwistbare regten der eigenaren met de uitoefening van een »regtmatig en doeltreffend toezigt van de zijde der Regering."

Het kan derhalve voorzeker ook in dit opzigt niet aan de ondergeteekenden worden verweten, indien sedert den 18 Augustus 1843 van hunne gebleken bereidvaardigheid, van hunne eerbiedige vertoogen, van hunne ernstige en waarachtige voorstellingen door het Departement van Koloniën geen gebruik hoegenaamd is gemaakt; indien integendeel die bereidvaardigheid is versmaad, die vertoogen zijn veronachtzaamd, die voorstellingen zijn miskend, en indien het, in spijt daarvan, streng vasthouden van het noodlottig autocratisch stelsel eindelijk geleid heeft tot die gesteldheid van zaken, waarvan het proces-verbaal van 1 Julij 1844 en de daarop gevolgde Koninklijke besluiten de bedroevende kenteekenen zijn.

De ondergeteekenden waren ook verre verwijderd van de moeijelijkheid en de zwaarwigtigheid der omstandigheden, waarin de Kolonie Suriname verkeerde, te miskennen, en hun eigenbelang bij de welvaart en den bloei dier Kolonie, mag wel als waarborg gelden, dat zij niet minder verwijderd waren van elke bedoeling om die moeijelijkheid te verhoogen. Maar die staat van zaken, wel verre van de gedragslinie van het bewind te kunnen regtvaardigen, strekt veeleer om te doen bevroeden, hoe het bestuur dier volksplanting meer dan gewone gematigdheid, doorzigt, behoedzaamheid en beleid vorderde, en het zal alzoo niemand kunnen bevreemden, dat de tegenwoordige Gouverneur-Generaal niet alleen de bestaande verwikkelingen in ieder opzigt heeft vergroot, maar ook allerwege nieuwe onoplosbare verwikkelingen heeft doen ontstaan. En nogtans heeft de Regering, hoewel de ondergeteekenden niet veronderstellen mogen, dat zij hiervan geheel onbewust zoude kunnen zijn, liever verkozen, het blijkbare belang der Kolonie ten offer te brengen, dan eenige inbreuk te gedoogen op haar stellen van autocratie.

Terwijl de Regering, aldus voor lang gewaarschuwd en voor-

gelicht, bij voortduur oordeelde, dat de wenschen, de belangen en de regten der Kolonie voor haren wil, waarvan de Gouverneur-Generaal de uitdrukking was, moesten zwichten, moest de gesteldheid van zaken noodwendig hoe langer hoe meer verergeren, en het was een volkomen naar waarheid gekleurd tafereel, hetwelk de ondergeteekenden daarvan hebben gegeven, toen zij zich aldus hebben uitgedrukt: »Sire! »Veelvuldige omstandigheden beletten den tegenwoordigen »Gouverneur-Generaal, alreeds door zijne antecedenten daartoe »buiten staat gesteld, om voortaan in de Kolonie eenig nut »te stichten. Het volslagen isolement, waarin die hooge amb»tenaar verkeert, afgescheiden van allen, die in de Kolonie »zedelijken invloed uitoefenen, en steeds omringd van lieden, »die het vertrouwen van het algemeen nooit bezeten of sedert »lang verloren hebben; botsing en tweedragt tusschen alle de »gevestigde authoriteiten; aanranding van de onafhankelijkheid »der regterlijke magt; allerwege toenemende ontevredenheid »over, en wantrouwen tegen alle de handelingen van het be»stuur, gepaard met bezorgdheid voor de toekomst; belemme»ring der onmisbare huisselijke tucht onder de slaven; ge»schokt vertrouwen bij den eigenaar, en door de vereeniging »van alle deze zamenwerkende oorzaken, te midden van de »toenemende magteloosheid van het openbaar gezag, schrikba»rende waarde-vermindering der bijzondere eigendommen."

De ondergeteekenden onthonden zich van U Edel Mogenden thans met een omslagtig verhaal van alle de bijzonderheden van het tegenwoordig Surinaamsch bestuur te bemoeilijken. De betrekkingen tussshen het moederland en de Kolonie zijn zoo menigvuldig, dat ieder van U Edel Mogenden in staat is, om door eigen onderzoek zich omtrent de handelingen in Suriname een eigen oordeel te vormen. De ondergeteekenden zijn bewust, dat dit onderzoek de overtuiging moet opleveren, dat het bestuur van Suriname aan zijne roeping niet heeft beantwoord, en dat het belang der Kolonie voortdurend en in ieder opzigt is miskend en verwaarloosd.

Zij zullen hier slechts een enkel voorbeeld opnoemen. Het

is bekend, hoe een vreemde Commissaris te Suriname zich veroorloofd heeft, om, geheel buiten den kring van zijne louter regterlijke attributen, welke daarenboven zich alleen tot den *slavenhandel* bepalen, zich in te mengen met de bijzondere handelingen der kolonisten, toezigt te oefenen over hunne betrekkingen tot hunne slaven, dezen te doen aanmoedigen tot klagten tegen hunne meesters, een stelsel van bespieding te organiseren, in vreemde dagbladen en officiële stukken de ingezetenen van Suriname als wreedaards en barbaren te lasteren, zoo veel en waar hij konde, gisting onder de slaven te verspreiden en te voeden, met één woord, in de op zich zelve zwaarwigtige gesteldheid alles te doen wat vooringenomenheid, bemoeizucht en opgewondenheid vermogten, om nieuwe gevaren te scheppen, en de bestaande te vermeerderen. Wat moest onder deze omstandigheden de Gouverneur-Generaal eener Nederlandsche volksplanting doen? Den vreemdeling eng beperken tot zijnen eenigen wettigen werkkring, daarvan geene overschrijding gedoogen, geen gevolg hoegenaamd geven aan klagten of vertoogen, buiten die grenzen gelegen, aan de Nederlandsche Regering van het voorgevallene waarachtig en volledig verslag doen, ten einde haar aldus in staat te stellen, om van de Regering des vreemdelings zijne verwijdering te verkrijgen. Wat heeft de Gouverneur-Generaal gedaan? Hij heeft, hoewel het bewustzijn niet kunnende ontveinzen, dat dergelijke aangelegenheden geheel buiten de attributen van den Commissaris gelegen waren, aan zijne door niets gewettigde, en later valsch bevondene klagten gehoor gegeven; hij heeft het stelsel van bespieding aangemoedigd; gestrenge vervolgingen hebben plaats gehad, zonder dat men den aangever durfde noemen; voorname en algemeen geachte ingezetenen zijn uit eervolle betrekkingen verwijderd, zonder dat men daarvoor reden konde of wilde opgeven: en terwijl de zaken eindelijk die hoogte hebben bereikt, dat de eigene Regering van den vreemdeling vermeende, niet langer eene waarschuwing te kunnen uitstellen, en hem tot meerdere behoedzaamheid vermaande, (zie brief *A. bl.* 331, N°. 240,

B. bl. 406, N°. 325 uit de hier na te melden boekdeelen) geschiedde aan deze zijde niets, om de ingezetenen der Kolonie tegen zulke handelwijze te beveiligen.

Indien de ondergeteekenden hierbij twee boekdeelen als bijlagen overleggen, in welke (*A. bl.* 285—232, en *B. bl.* 393—411) eenige van de tot dit onderwerp betrekkelijke stukken worden aangetroffen, zoo stellen zij zich daarbij voor, U Edel Mogenden door de inzage daarvan te overtuigen, hoe, door de aanmatiging van den vreemden Commissaris, door de gedienstigheid en zwakheid van het Koloniaal Bestuur, de belangen en de eer der kolonisten en te gelijk de veiligheid der Kolonie in de waagschaal zijn gesteld. Deze beide boekdeelen, genomen uit eene overgroote massa van de mededeelingen, welke *jaarlijks* aan het *Engelsche* Parlement worden aangeboden, zullen tegelijk U Edelmogenden tot een op zich zelf alreeds gewigtig bewijs kunnen strekken, hoe in *Groot-Brittanniën* de Leden der Volksvertegenwoordiging omtrent alle de groote belangen des Lands volledig worden ingelicht, en men is daar tot heden nimmer tot de overtuiging gekomen, dat die groote en algemeene belangen meer of beter kunnen bevorderd of verzekerd worden, door ze aan de wetenschap en de beöordeeling van het Parlement te onttrekken, gelijk men daar ook waarschijnlijk buiten staat zoude zijn, zich een juist denkbeeld te vormen van het autocratisch stelsel in den zin, waarin hetzelve door den Nederlandschen Minister van Koloniën thans wordt opgevat en toegepast.

Van dat stelsel nu ziet men tegelijk de voltooijing en de wrange vrucht in de beide besluiten van 6 November 1844, in de Staats-Courant van den 12 dier maand te vinden, en waardoor, met verkrachting ook zelfs van de *formele* waarborgen, door de Grondwet uitdrukkelijk voorgeschreven, tegelijk vernietigd is het in der tijd ten behoeve der Kolonie door de Hoog Mogende Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden verleende Octrooi.

Bij die besluiten zijn alle de honorifieke Leden van den Kolonialen Raad en drie Leden of plaatsvervangende Leden

van het Koloniaal Geregtshof uit hunne betrekkingen ontslagen, en is, bij wijziging van het reglement op het beleid der Regering in de Kolonie, een nieuwe Raad uit bezoldigde *Gouvernements-ambtenaren* zamengesteld, en tot alle de verrigtingen van den gewonen Raad bevoegd verklaard, terwijl eindelijk de vervulling der Heemraadschappen aan den Gouverneur-Generaal bij uitsluiting is opgedragen.

Slechts eene oppervlakkige kennis van de gesteldheid en de betrekkingen in de Kolonie wordt vereischt, om te bevroeden, hoe door zulke besluiten de veiligheid en de rust dier bezitting in gevaar zijn gebragt. Alreeds het afzetten der Koloniale Raden, welke tevens Heemraden waren, is uit dit gezigtspunt eene gebeurtenis van het allerhoogste gewigt, in de schatting van eenen ieder die weet, welke wettelijke magt, maar vooral welken zedelijken invloed zij allerwege op alle klassen van Surinames ingezetenen uitoefenden, en welk ontzag vooral zij aan de negerbevolking inboezemden.

Doch het is onnoodig, het roekelooze en het schadelijke dier besluiten te betoogen, waar men volstaan kan, met zich op de *ongrondwettigheid* daarvan te beroepen. Het kan immers niet twijfelachtig zijn, of zoodanige besluiten, waarbij eene geheel nieuwe en buitengewone orde van zaken wordt opgeworpen, moesten, *wat den vorm betreft*, zoo al niet door de wetgevende magt bekrachtigd, dan toch, na voorafgaand advies van den Raad van State, genomen zijn. Immers, zoo de Minister, namens den Koning, als opperbestuurder der Koloniën, al bevoegd mogt zijn, buiten de vertegenwoordiging om, dezen maatregel in het werk te stellen, voorzeker moeten dezelve uit den aard der zake als algemeene maatregelen van inwendig bestuur der bezittingen van den Staat worden aangemerkt, voor welke bij *art. 72 der Grondwet* een voorafgaand advies van den *Raad van State* vereischt wordt. Of, wat zal ook deze bepaling beteekenen, wanneer, zonder naleving daarvan, verandering of liever geheele omverwerping van het regerings-reglement en van de bestaande wettige orde van zaken eener Kolonie tot de mogelijkheden behooren kan?

Zoodanig advies van den Staatsraad is een gewigtige waarborg, welke hier geheel heeft ontbroken. Men mag toch met alle reden veronderstellen, dat wanneer aan Z. M. den Koning, met het eenzijdig rapport van den Minister, een weldoordacht advies van den Raad van State in tegenovergestelden zin ware voorgelegd, Hoogstdezelve besluiten, als de onderhavige, niet zoude hebben onderteekend. Maar falen de ondergeteekenden niet in hun vertrouwen, dat de Grondwet iets meer is dan een ***waarborg op het papier***, dan zal ook het al of niet nakomen van hare stellige voorschriften niet van het welbehagen des Ministers kunnen afhangen, en dan zal het ook bij de vertegenwoordiging des volks niet aan ijver en geestkracht ontbreken, om tegen deze schennis der grondwettige waarborgen te waken.

En nogtans, welke waarborg blijft er over voor de veiligheid der ingezetenen, voor de zekerheid der bezittingen, aan inwoners van Suriname of Nederland toebehoorende, wanneer Leden van de Regterlijke Magt in de Kolonie wegens eene daad, welke aan ieder' ander' bijzonder persoon vrijstaat, ten blijke van de hooge afkeuring des Ministers, uit hunne betrekking plotseling kunnen worden ontslagen? Welke zekerheid bestaat er voor eene rigtige en onpartijdige uitoefening des regts, wanneer zij bij alle hunne handelingen, zelfs die niet tot de waarneming hunner betrekking behooren, de Regering naar de oogen moeten zien, en voor een ontijdig ontslag zonder vorm van proces moeten beven?

Maar niet slechts is in de afzetting van drie Leden der Regterlijke Magt een der eerste beginselen van het regt en der algemeene wetgeving geschonden, er is ook door het ontslag van alle de honorifieke Leden van den Kolonialen Raad en door eene veranderde inrigting van denzelven uit Gouvernements-Ambtenaren eene inbreuk gemaakt op het Octrooi der Kolonie, in het jaar 1682 door de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden verleend.

Dit Octrooi is blijkens den aanhef, gegeven ***ten voordeele en tot gerustheid van alle diegenen, dewelke zich op de***

voorz. Kolonie Suriname al bereids hebben ter nedergesteld, of nog zullen komen te begeven, ZONDER DAT DAARVAN OOIT OFTE OOIT, ZELFS BIJ DE MAGTEN VAN DEZE LANDEN, TEN NADEELE VAN DE OPGEZETENEN ALDAAR ZAL MOGEN WORDEN GERECEDEERD.

Bij hetzelve zijn onderscheidene exemptiën en privilegiën vastgesteld, tot handhaving waarvan (*ter geruststelling der Coloniers en planters en der ingezetenen dezer landen met dezelve commerciërende*) een Koloniale raad van minstens tien personen is ingesteld, uit de aanzienlijkste, verstandigste en moderaetste onder de Coloniers, *hun leven lang gedurende*, uit een bij meerderheid van stemmen door de Coloniers opgemaakt dubbeltal door den Gouverneur-Generaal te verkiezen (art. 16, 18, 19 van het Octrooi), en zonder de goedkeuring van welken Raad de Gouverneur geenerlei beslissing in eenige zaken van aanbelang zoude vermogen te nemen (art. 20).

Het is niet te betwisten, dat onderscheidene bepalingen van dit Octrooi uit den aard der zaak, en ten gevolge van de opvolgende staatsregelingen of de ontbinding der West-Indische Compagnie, zijn komen te vervallen; maar waar het verkregene regten gold, welke de voorwaarden uitmaakten, waarop de Kolonie zich heeft gevestigd, en die als blijvende waarborgen voor de toekomst *ten eeuwigen dage* aan haar waren verzekerd, was voorwaar het bloote stilzwijgen der Nederlandsche Staatswet niet toereikend, om daarvan de afschaffing te weeg te brengen, en is zulks ook nimmer beweerd. Het zoude dan ook een zonderling en ongehoord verschijnsel zijn, eensdeels te willen beweren, dat de ingezetenen van Suriname geene aanspraak zouden hebben op de waarborgen der Grondwet, welke zich tot de Kolonie in geenen deele zoude uitstrekken, en anderdeels te willen voorwenden, dat door die zelfde Grondwet, aldaar nimmer ingevoerd, het Octrooi, aan Suriname ten eeuwigen dage verleend, zoude zijn afgeschaft.

Van daar is nimmer het beginsel uit het oog verloren en

geschonden, dat de honorifieke Leden van den Kolonialen Raad uit de aanzienlijkste grondeigenaren en opgezetenen der Kolonie zouden zijn gekozen. De *levenslange* aanstelling der Leden van den Kolonialen Raad is een waarborg voor de Surinaamsche ingezetenen en de Nederlannsche belanghebbenden, die niet met eene pennestreek moet kunnen worden vernietigd. Maas indien al eene enkele berispelijke daad, gelijk het teekenen van dat proces-verbaal zoude geweest zijn, het ontslag van alle de honorifieke Raadsleden konde wettigen, dan moesten in allen gevalle de openstaande plaatsen door geene tijdelijke ambtenaren, maar door andere aanzienlijke ingezetenen der Kolonie zijn vervuld geworden. Geene lands-ambtenaren kunnen de regtmatige vertegenwoordigers zijn der koloniale belangen; een Raad, uit zoodanige personen zamengesteld, is slechts de schim of schaduw van hetgeen die Raad behoort te zijn, eene ijdele vertooning en begoocheling, zonder eenige de minste wezenlijkheid of zedelijke waardij.

Alleen de overtuiging, dat er tusschen den tegenwoordigen Gouverneur-Generaal en andere aanzienlijke planters geene meerdere eensgezindheid, dan met de thans ontslagene, in de behandeling der openbare aangelegenheden konde bestaan, was de reden waarom, met verbreking van verkregene regten, de tegenwoordige zoogenaamde Raad op eene andere, met het Octrooi strijdige, en alzoo onwettige wijze is zamengesteld. De Regering erkent zelve als het ware door deze handelwijze de klove, welke den Gouverneur-Generaal van al wat, buiten enkele ambtenaren, aanzienlijk is in de Kolonie, gescheiden houdt; zij erkent, dat er tweespalt heerscht, niet tusschen de honorifieke Leden van den Kolonialen Raad, maar tusschen de gansche Kolonie, en den Gouverneur, en desniettemin blijft zij onverzettelijk, om dien Gouverneur tegen het algemeen verlangen van de Kolonie, en op gevaar af van de meest heillooze gevolgen, te ondersteunen en te handhaven.

Het is daartegen, dat de ondergeteekenden, allen Neder-

landsche ingezetenen, te Amsterdam gevestigd, allen een dadelijk en onmiddelijk belang hebbende bij den toestand van Suriname, terwijl velen hunner eigenaren zijn van uitgestrekte grondbezittingen, in die Kolonie gelegen, zich verpligt zien, de krachtdadige bescherming van U Edel Mogenden te moeten inroepen, ten einde paal en perk te stellen aan een stelsel, waaraan Suriname alreeds zoo groote rampen en zoo groote verongelijkingen te wijten heeft, en waardoor, met uitsluiting van de Staten-Generaal van allen wetgevenden invloed op die Kolonie, alle verkregene regten en alle wettige belangen prijs gegeven worden aan willekeur.

De ondergeteekenden willen hier niet onderzoeken, in hoe verre zulk een stelsel, tot dit uiterste gedreven, in het algemeen, met het bloote denkbeeld van eene constitutionele regering is overeen te brengen; hoe bij mogelijkheid de koloniën aan den wetgevenden invloed der Staten-Generaal kunnen worden onttrokken, zonder dat daardoor hun wetgevende invloed in alle andere opzigten wordt verlamd; noch ook, hoe dit stelsel in de overige koloniën heeft gewerkt, en in hoe verre men *daar* reden heeft, zich over de heilrijke uitkomsten van het onbegrensde der koloniale willekeur en van de algeheele uitsluiting der vertegenwoordiging te verblijden.

Wat Suriname betreft, zijn die uitkomsten niet meer te loochenen. Indien de Minister van Koloniën zijne magt tot het eenvoudig opperbestuur in naam des Konings bepaalde, gelijk de Grondwet oorspronkelijk heeft bedoeld, — indien Nederlands Volksvertegenwoordiging wierd geraadpleegd omtrent de staatsregtelijke en wettige belangen der Kolonie, gelijk in Frankrijk het geval is, — indien de Staten-Generaal in wezenlijkheid op de hoogte wierden gesteld en gehouden van al wat de koloniën betreft, gelijk in Engeland plaats heeft, — indien openbaarheid ook hier leven en opwekking gaf aan den geest, ontwikkeling verleende aan de denkbeelden, licht ontstak in den donkeren toestand der onder het Nederlandsche bestuur zoo schromelijk verachterde, zoo diep gevallene Kolonie, —

neen, dan zoude het zoo ver met Suriname niet gekomen zijn, dat zulk een maatregel noodig kon geacht worden, om aldaar rust en orde te handhaven, — dan zoude men geene behoefte hebben gevoeld, om, tot bevestiging van het regeringstelsel, de hoogstgeplaatste ambtenaren af te zetten, het regerings-reglement om te keeren, de staatsregtelijke instellingen te vernietigen, de heemraadschappen aan de willekeur van den Gouverneur prijs te geven, en inbreuk te maken op de onafhankelijkheid der regterlijke magt.

De ondergeteekenden hebben alreeds van Groot-Brittanniën gesproken, waar het beheer der koloniën voor een groot gedeelte nog (gelijk vroeger ook hier te lande) aan bijzondere compagniën is toevertrouwd, maar waar de vertegenwoordiging des volks echter nimmer vreemd is gehouden aan de handelingen der Regering, ook waar zij betrekking hebben tot het bestuur der koloniale aangelegenheden. Zij nemen de vrijheid, om op de Fransche Wet van 24 April 1833 te wijzen, volgens welke de magt der koloniale Gouverneurs, de maatregelen omtrent de algemeene veiligheid, de regterlijke instellingen, de belangen van den handel en de betrekkingen tusschen de koloniën en het moederland geheel en al bij de wet worden geregeld, en het opperbestuur des Konings, gelijk het behoort, zich tot de uitvoering der wetten en daden van enkel bestuur blijft bepalen.

Hier te lande moest, zelfs onder vigeur der bestaande Grondwet, hetzelfde plaats vinden. De geschiedenis onzer staatsregelingen getuigt, dat het de bedoeling geweest is, de uitvoerende magt bij de grondwettelijke bepalingen van 1814, 1815 en 1840 aan den Souvereinen Vorst of den Koning op te dragen.

De woorden van Art. 59 der Grondwet zijn daarvan reeds een duidelijk bewijs, hetwelk daarenboven door de bepaling van Art. 72 der Grondwet buiten eenige bedenking wordt bevestigd. Of hoe zoude het te verklaren zijn, dat de Koning omtrent de algemeene maatregelen van inwendig bestuur in de koloniën, het advies van den Staatsraad had in te roe-

pen, indien niet ware verondersteld, dat de *zoo* veel meer beduidende regeling van de politieke en individuële regten der koloniale ingezetenen bij de wet zoude worden daargesteld, dat, in één woord, het wetgevend gezag over de koloniën door den Koning met de Staten-Generaal gezamelijk wierd uitgeoefend? Zal dan daar de Minister ten opzigte der *vitale* belangen van de Kolonie als volstrekt Alleenheerscher handelen, waar hij omtrent meer ondergeschikte onderwerpen niet buiten voorkennis en den raad van een Staats-Collegie vermag te besluiten?

Aan die Grondwet derhalve behoort de beteekenis te worden hergeven, welke zij altijd heeft gehad; die Grondwet moet ook voor de koloniën, die aan het Rijk behooren, waarborgen opleveren, welke het nimmer de bedoeling kon zijn aan dezelve te onthouden of te ontnemen. Ook de ingezetenen der koloniën zijn onderdanen van Nederlands onschendbaren Koning, en staan onder het bestuur van Hoogstdeszelfs verantwoordelijke ministers. Ook de bezittingen van Nederlandsche ingezetenen in de koloniën moeten tegen overheersching en wanbestuur beveiligd, mogen niet buiten de wet gesteld, of verstoken worden van het voorregt van de in het moederland vastgestelde grondwettige orde van zaken.

Het vereischt wel geen betoog, dat de toestand der Kolonie dringende voorziening behoeft. De gevolgen der laatstelijk door de Regering genomen besluiten laten zich voor het tegenwoordige niet overzien, en de ondergeteekenden mogen voor U Edel Mogenden niet verzwijgen, dat zij, dadelijk na de bekomene kennis van dezen maatregel, zich gedrongen hebben gevoeld, door opzettelijke en nadrukkelijke vermaningen tot kalmte, al wat in hun vermogen was, aan te wenden, om de daaruit te vreezen onheilen te voorkomen. Zij vertrouwen ook daardoor openlijk te hebben getoond, hetgeen trouwens hunne maatschappelijke standplaats alreeds genoegzaam waarborgt, dat hunne wenschen zoowel als hunne belangen geene andere strekking kunnen hebben, dan de handhaving der

wettelijke orde, de bewaring van de openbare rust, de verzekering van de verkregene regten, de beveiliging van de bezittingen, en de bevordering van den bloei der Kolonie, allen gelijkelijk aangerand door de handelingen van het Koloniaal bewind, door de uitbreiding, gegeven aan Ministeriële willekeur, welke men tot een *stelsel* heeft verheven, door de uitsluiting van U Edel Mogenden, en nu ook van den Raad van State, van allen grondwettigen invloed op den gang der koloniale aangelegenheden, en inzonderheid door de omkeering, welke het gevolg is van de door Zijne Excellentie *gecontrasigneerde* besluiten van 6 November 1844 (Staats-Courant N°. 270), en van de algeheele verbreking van het Octrooi, waardoor tegelijk de laatste waarborgen der Kolonisten, gelegen in de zamenstelling van den Kolonialen Raad en in de onafhankelijkheid der regterlijke magt, geheel zijn vernietigd.

De ondergeteekenden wenden zich dan ook met onbegrensd vertrouwen tot U Edel Mogenden, verzekerd dat de hoogste en dierbaarste regten van 's Lands ingezetenen niet te vergeefs aan de grondwettige bescherming van U Edel Mogenden zijn opgedragen. Al hebben de koloniën geenen eigen' afgevaardigde in U Edel Mogenden Vergadering, al zijn zij van die regtstreeksche vertegenwoordiging verstoken, alle Nederlandsche belangen vinden in U Edel Mogenden bescherming tegen onregt en willekeur, en van die bescherming kunnen de koloniale belangen niet zijn uitgesloten.

Met meerderen grond dan onlangs de Koloniale Raad van eene Fransche kolonie, mogen de ondergeteekenden derhalve besluiten: »*Nous adjurons donc les chambres, ce boulevard »des libertés et des franchises constitutionnelles, de venir »en aide à notre faiblesse et de protéger nos institu»tions; nous les conjurons de porter dans l'étude des »questions coloniales toute la maturité que commande »leur importance, de se prémunir contre des doctrines »funestes qui n'amèneraient que la ruine et la destruc»tion, et de ne pas souffrir la spoliation méditée con-*

»tre nos propriétés et l'anéantissement des grands intérêts »coloniaux."

AMSTERDAM, den 21 Februarij 1845.

G. C. BOSCH REITZ.
U. WILKENS.
P. G. GULCHER.
J. et TH. VAN MARSELIS.
BROEN et C°.
J. W. VAN DEN BROEK.
VAN SCHAAK.
KERKHOVEN et COUTINHO.
A. A. BENNELLE VEREUL.
BUNGE en C°.
VAN HEUKELOM en VOLLENHOVEN.
GEBR. HEEMSKERK.
J. J. GODEFROY.
GEBROEDERS WITTERING.
GRANPRÉ MOLIÈRE et C°.
C. E. SMIT.
C. J. VAN WEST, pr. et qq.
LUDEN en VAN GEUNS.
C. J. OTTO.
C. P. SLAAP THZ.
LOUIS BIENFAIT en SOON.
H. G. TH. CRONE.
A. L. VAN HARPEN en ZOONEN.
GOLL en C°.

MENDES DE LEON en C°.
P. PORTIELJE ABMZ.
THYM ROTHUIJS en C°.
PAUL H. PLANTEAU.
BARON J. WITSEN STRAALMAN, qq.
J. A. JOLLES.
F. E. VAN GOOR.
p.pr. F.H.C. DE WOLFF VAN WESTERRODE,
P. VAN DEN BROEKE.
FRAISSINET en VAN BAAK.
G. BLANKE en ZOON.
JAC. D THURET.
J. J. C. VAN HASSELT.
MOYET en C°.
WED. VEREUL en ZOON.
L. HUISINGA JR.
p. pr. J. T. LIOTARD,
G. F. HUGUES JR.
J. D. ALTMANN.
J. H. ROCQUETTE.
J. VAN HALMAEL.
GEBR. STIFFRIJ.
J. G. KRIMMEL.
P. G. HOLTHUYSEN.

Het zal onze lezers in het oog vallen, dat de aanleiding tot het adres te vinden is in de koninklijke besluiten van 6 November 1844, gevolgd op het zoogenaamd Proces-verbaal van 1 Julij deszelfden jaars, welke stukken in het voorlaatste nummer van ons Tijdschrift zijn medegedeeld. (Jaargang 1844, bl. 404.) Doch het adres bevat eene algemeene klagt over »het door de Regering aangenomen stelsel

»van volstrekte alleenheersching over de koloniën »van den Staat." In zeer levendige en krachtige bewoordingen wordt herhaaldelijk betoogd, dat aan art. 59 der grondwet eene verkeerde beteekenis gegeven is, waardoor de wetgeving aan de Staten-Generaal is onttrokken. Aan dit stelsel en aan de willekeurige handelingen van den Minister wordt de teruggang van Suriname toegeschreven.

Het is onze lezers bekend, dat de vraag: of de wetgevende magt over de koloniën bij de grondwet uitsluitend aan den Koning is opgedragen, reeds dikwijls ter sprake is gekomen, en dat de meerderheid der Staten-Generaal tot nog toe in de toestemmende beantwoording heeft berust. Wij deelen niet in dat gevoelen; de koloniën zijn wel zeer verschillend van het moederland en behooren volgens bijzondere wetten bestuurd te worden; doch dat die wetten niet met gemeen overleg der Staten-Generaal zouden moeten tot stand gebragt worden, vinden wij in de grondwet niet geschreven. Dit stelsel komt ons ook aan de zijde der Regering als onhoudbaar voor, en de redevoering van den Minister levert het bewijs hiervan op; zij is als eene onwillekeurige toestemming, dat de koloniën tot de bemoeijingen der Staten-Generaal behooren; hij heeft de behoefte gevoeld, zijn gedrag te verdedigen, niet bloot omtrent de beweerde overtreding van art. 72 der grondwet, maar omtrent het geheele bestuur der kolonie; waarover hij aan de Staten-Generaal geen oordeel zoude toekennen, indien zij werkelijk van alle wetgevende magt over de koloniën behoorden te worden uit-

gesloten. Doch wij beschouwen het ook als wenschelijk voor de Regering, dat bij de uitoefening van het opperbestuur over de koloniën, haar gezag op wetten steune, welke van de gewone wetgevende magt zijn uitgegaan. Zij zoude zich veel sterker gevoelen, veel minder wederstand en miskenning te vreezen hebben; zelfs de laster zoude haar dan geen blaam van willekeur kunnen aantijgen; terwijl nu het gemis van wettelijke voorschriften en vormen aan anders zeer billijke handelingen het voorkomen van verongelijking geeft.

Ditzelfde geldt omtrent de openbaarheid. Het is geheel tegen het belang der Regering, dat zij tot nog toe hare daden ten opzigte der koloniën, en zelfs de meeste bijzonderheden betrekkelijk den toestand dier belangrijke bezittingen met een digten sluijer overdekt. Het voorbeeld van Engeland, waar aan het Parlement jaarlijks omstandig verslag wordt gedaan omtrent de zaken der koloniën, wordt teregt door de Adressanten aangeprezen. En ook hier levert de rede van den Minister het bewijs op van de behoefte aan openbaarheid. Hij heeft het noodig geoordeeld, rond en onbewimpeld de daden der regering en den toestand der kolonie bloot te leggen. Deed de Regering dit voortdurend ongevraagd, zoo zoude de publieke meening niet zoo dikwijls misleid worden. Men zoude hare goede bedoelingen op prijs stellen; en, waar zij in de middelen mogt dwalen, zoude zij in tijds daarop indachtig kunnen worden gemaakt, alvorens tegen haren wil de noodlottige uitkomsten te ontmoeten.

Wij deelen dus ten volle in het verlangen der Adressanten, dat art. 59 der grondwet voortaan niet als eene uitsluiting der Staten-Generaal van de wetgeving over de koloniën verstaan worde; en dat »openbaarheid leven en opwekking geve aan den »geest, ontwikkeling verleene aan de denkbeelden, »licht ontsteke" in den duisteren toestand der Nelandsche koloniën. (bl. 113.)

Doch de Adressanten gronden hun verzoek niet op de belangen der koloniën en van het moederland in het algemeen. Zij beklagen zich over de wijze, waarop de wetgevende en uitvoerende magt over Suriname door de Regering uitgeoefend is. Zij beweren, dat aan die kolonie, en aan hen als belanghebbenden, de grootste verongelijkingen zijn aangedaan; — dat het belang der kolonie voortdurend en in ieder opzigt is miskend en verwaarloosd (bl. 106); dat onder de heerschappij van dat stelsel de kolonie haren volkomen ondergang is te gemoet gesneld (bl. 97); zij roepen bescherming in tegen onregt en willekeur (bl. 116). Zij wenden zich tot de Staten-Generaal, dewijl hun geen andere weg, geen andere toevlugt overblijft, om den algeheelen ondergang der kolonie te voorkomen (bl. 96). Zij zouden zich over het autocratisch stelsel niet beklagen, »indien niet de uitkomsten van zulk een »stelsel zich proefondervindelijk als noodlottig en »verderfelijk hadden gekenmerkt" (bl. 96).

Waar de beschuldiging met zulk eene zeldzame hevigheid wordt voorgedragen, zoude men verwachten, eene reeks van handelingen der Regering aan-

gevoerd te vinden, welke onmiskenbaar de kolonie moesten doen te gronde gaan, daden van onregt, waarvan de kolonie en de Adressanten slagtoffers waren geweest en welke niet zouden hebben plaats gevonden, indien Suriname onder de gewone wetgevende magt gestaan had.

Met bevreemding evenwel zoekt men dit alles te vergeefs in het adres, waarin de ledigheid aan feiten zonderling afsteekt bij den vloed van berispingen. Het vroeger bestuur wordt in zeer onbestemde uitdrukkingen (hoofdtrekken genoemd) geschetst, en dan »bij wege van voorbeeld" de aandacht der Staten-Generaal gevestigd op één bijzonder punt, namelijk het geldwezen. En dit als een grond om den inhoud van het bekende Proces-verbaal te verschoonen, en de daarop gevolgde koninklijke besluiten te veroordeelen. Vervolgens treft men deze zonderlinge woorden aan: »De ondergeteekenden onthouden »zich van U Edel Mogenden thans met een omslagtig »verhaal van alle de bijzonderheden van het tegen»woordig Surinaamsch bestuur te bemoeilijken"... »Zij zullen hier slechts een enkel voorbeeld opnoe»men." Dit voorbeeld bestaat in de handelwijze van den Engelschen Commissaris SHENLEY, tegen wien zij beweren, dat de Gouverneur-Generaal en de Minister zich te zwak zouden hebben gedragen.

Veel zaakrijker is de rede van den Minister, en wij zouden die gaarne hier laten volgen, indien de grenzen van ons tijdschrift dit toelieten. Wij kunnen overigens (zoo als wij gezegd hebben) verwijzen tot de officiële uitgave in de Staats-Courant; en wij

zullen ons bepalen tot het aanvoeren van de gewigtigste bijzonderheden voor de kennis der kolonie.

Omtrent het geldwezen worden belangrijke ophelderingen gegeven. Reeds in 1684 werd door het koloniaal bestuur de nominale waarde van het Surinaamsche geld gewijzigd, zoodat 100 Nederlandsche guldens gelijk gesteld werden met 120 guldens Surinaamsch. In 1761 begon men in de kolonie zoogenaamd kaartenpapier uit te geven, hetgeen op onderscheiden tijdstippen vermeerderd werd. Van die uitgifte schijnt het Engelsch bestuur vooral misbruik gemaakt te hebben; want, volgens den Minister, was de som, welke in 1826 in omloop was, voor *drie vijfden* van Engelschen oorsprong. De geheele som bedroeg toen ongeveer *f* 7,000,000. Wij vinden in de rede van den Minister niet vermeld, hoeveel door onze Regering, sedert de teruggave der kolonie door de Engelschen, was in omloop gebragt; doch een der adressanten, de heer P. C. GULCHER, heeft in zijn' brief, welken wij in ons vorig nummer hebben opgenomen (bl. 41), verzekerd, dat die som slechts *f* 350,000 bedragen heeft. Met uitzondering van deze som, waren dus de *f* 7,000,000 kaartengeld eene schuld, welke door onze tegenwoordige regering gevonden, maar niet daargesteld was. Dat dit kaartengeld geen gelijken koers met den gulden van metaal behield, was onvermijdelijk; dewijl het de behoefte aan circulerend medium ver overtrof. Het was aanvankelijk in de verhouding van 120 tot 100 uitgegeven, en moest bij toenemende hoeveelheid noodwendig in waarde dalen,

dat is, met andere woorden, de agio van 20 ten 100 moest veel hooger stijgen. Het nadeel van zulk eene agio hebben wij in ons vorig nummer, bl. 53, in het licht gesteld. De Regering moest, om dien ongunstigen toestand te doen ophouden, eene aanmerkelijke som besteden, en dit deed zij in 1828, door dat papiergeld in te wisselen tegen den werkelijken koers, van 310 voor 100. Zij offerde voor de kolonie Suriname *f* 2,400,000 op, om klinkende munt of briefjes, welke op vertoon bij de Brusselsche Maatschappij betaald werden, in de plaats te geven voor het tot nog toe onwisselbaar kaartengeld. Dit was eene groote verbetering voor de kolonie; het was geen onregt voor de houders van het kaartengeld en het was een maatregel volkomen overeenkomstig de beginselen der staatshuishoudkunde. Het kwaad van een wankelend, voor uitvoer onbruikbaar, circulatie-middel werd er door weggenomen; — aan de houders werd de volle waarde van hun kaartengeld gegeven. De schade en het onregt door de daling van het papier, waren geleden door degenen, welke het ontvangen hadden tegen hoogeren koers, dan waarvoor zij het later konden uitgeven. Het is door het *in omloop brengen* dat zulke schade veroorzaakt wordt; doch het is niet bij de *inwisseling* dat dit onregt geschiedt; het was ook niet de laatste houder, die de schade geleden had (1). In zulk een toestand kan zelfs eene regering

(1) Het kaartengeld was nimmer tegen de volle waarde van 100 pCt. uitgegeven; en sedert lang had de regering zelve 300 in papier voor 100 in metaal betaald. In 1825 nam zij, in betaling voor *f* 250

de schade en het onregt, die geleden zijn, niet meer herstellen. De Regering zoude, in 1826, ook met de grootste opoffering, daartoe buiten staat geweest zijn. Indien zij het kaartengeld tegen de nominale waarde had ingewisseld, zoude zij *f* 4,800,000 hebben *geschonken* aan die laatste houders, en zij zoude aan hen, die, sedert het begin der uitgifte tot 1826, van tijd tot tijd, schade door de daling geleden hadden, hun verlies niet hebben kunnen doen terug bekomen. Zij zoude slechts een nieuw onregt hebben gedaan, door aan het gedeprecieerde geld weder de nominale waarde te doen verkrijgen; zij zoude namelijk alle debiteuren veel meer hebben doen betalen, dan zij werkelijk schuldig waren. De inwisseling van het kaartenpapier tegen den koers van 310 voor 100, was dus geene verongelijking voor Suriname, maar eene weldaad, die aan de Regering *f* 2,400,000 kostte. Alleen volstrekte onkunde of kwade trouw kan over deze handeling een ander oordeel vellen. Nu vergelijke men hiermede de woorden van het Adres (1).

in kaartengeld, *f* 100 in zilver aan. Een der Adressanten was hiermede niet tevreden en beweerde te kunnen volstaan, met voor elke *f* 313, die hij in papier schuldig was, *f* 100 in metaal te betalen, dewijl dit de koers van den dag was. Dit beweren was volkomen gegrond. Doch hoe kan hij dan nu als een ongehoord onregt voordragen, dat de regering het papier, tegen 100 in specie voor 310 in papier, inwisselde?

(1) Door den Minister wordt aangevoerd, dat door de Engelsche regering, op gelijke wijze, het papiergeld in de koloniën aan de Kaap de Goede Hoop en op Ceylon is ingewisseld. In alle landen, waar men van gedeprecieerd papiergeld tot metaal-circulatie overgaat, wordt op dezelfde wijze gehandeld. Het is de gewone en inderdaad de eenige raadzame wijze, om het kwaad weg te nemen.

»Zij koos den meest buitengewonen, den meest »ongehoorden maatregel om de waarde-vermindering »van het papierengeld voortaan te stuiten. NAPOLEON »had de Nederlandsche staatsschuld getierceerd; het »Nederlandsche bewind tierceerde het Surinaamsche »geld. De ingezetene bragt ƒ 310. — en ontving »daarvoor ƒ 100— terug. Is het noodig, het ont- »zettende van dien maatregel, het schromelijke van de »daaraan verbondene gevolgen, of het drukkende der »daardoor opgelegde offers voor U Edel Mogenden te »schetsen? Nogtans de ingezetenen der kolonie en »alle overige belanghebbenden hebben zich aan dien »maatregel onderworpen." (blz. 99.)

Van de ƒ 2,400,000, welke ter vervanging van het kaartengeld in omloop waren gebragt, vloeide in twee jaren ƒ 800,000 naar het moederland, zoodat nog ƒ 1,600,000 aan specie of briefjes op de Maatschappij te Brussel, in omloop waren, toen de Generaal-Majoor VAN DEN BOSCH, als Commissaris des Konings, in Suriname aankwam en nieuwe maatregelen in het belang der kolonie beraamde.

Volgens zijne plannen, werd, in 1829, opgerigt de zoogenaamde Particuliere Surinaamsche bank, welke, in strijd met haren naam, eene regeringsinstelling is; want, zoo als wij nu van den Minister vernemen: »Er werd in Nederland vruchteloos gezocht naar een »bankier, genegen om drie millioen ter beschikking »van de Surinaamsche Bank te houden." Deze bank zoude wissels, door grondeigenaars, administrateurs of handelaars getrokken uit Suriname, escompteren; en »kapitalen voorschieten op Suiker- en andere plan-

»taadjes in de kolonie Suriname, welke zouden worden »aangewend tot het plaatsen van stoomwerktuigen, ter »bevordering van den landbouw, of tot het invoeren en »uitbreiden van de indigo-teelt" (1). De Minister zegt, dat zij bestemd was tot het voorschieten van fondsen om Nederlandsche hypotheken af te lossen. Zij bragt biljetten in omloop, »steeds verwisselbaar tegen traites op haren agent in het moederland."

Tevens moest eene groote suikerplantagie voor rekening der Bank (dat is der regering) worden aangelegd, waarop de *zoogenaamde* vrije gouvernementsarbeiders zouden gebruikt worden. De Hr. VAN DEN BOSCH stelde zich voor, dat de producten dezer plantagie naar het moederland overgezonden, genoegzaam zouden opbrengen, om te voorzien in de betaling der wissels uit Suriname getrokken en voortspruitende uit de kapitalen door de bank uitgeleend. Die onderneming werd evenwel spoedig opgegeven, »op »aandrang der kolonisten," dewijl men de gouvernements arbeiders, »veiligheidshalve" — zoo heette het — »liever verspreid, dan bij elkander te werk gesteld »zag."

Toen de bank in werking was en hare biljetten, voor welke zij steeds bereid was, wissels op het moederland af te geven, algemeen als geld in omloop waren, werd dit circulatiemiddel voor de kolonie als zeer geschikt beschouwd en de regering bood aan, om de briefjes op de Maatschappij te Brussel, te verruilen

(1) Zie art. 10 van het koninkl. besluit van 30 Dec. 1828, in het Surinaamsch Gouvernementsblad, n°. 2.

tegen biljetten op de particuliere Surinaamsche bank, welke biljetten, volgens publicatie van 5 Junij 1829, te beginnen met 1 Julij van dat zelfde jaar, voor algemeen betaalmiddel bestemd werden.

Op deze wijs is dus de som van ongeveer *f* 1,600,000, welke aan briefjes op de Maatschappij te Brussel in omloop was, verwisseld in bankbiljetten.

Voor zoo veel de bank wissels op het moederland escompteerde, konde zij ook wissels voor hare briefjes afgeven, zonder dat de regering in voorschot geraakte. Doch voor de briefjes, welke de bank als hypotheek op plantages leende, ook voor dat gedeelte der *f* 1,600,000, welke de behoefte aan ruilmiddel overtrof, moest zij noodwendig fondsen in het moederland verschaffen, om de wissels, die haar gevraagd werden, te voldoen. Deze som nu, vernemen wij uit de rede des Ministers, dat in het begin van 1831, reeds *f* 1,126,000 bedroeg. Deze omstandigheid, gevoegd bij de tegenspoeden in Nederland, gaf aanleiding tot de publicatie van 3 Mei 1831, waarbij het afgeven van wissels door de bank, beperkt werd tot het bedrag van de wissels, welke haar ter escompto werden aangeboden.

Sedert zijn dus de biljetten der bank, het algemeen betaalmiddel in Suriname, niet meer regelmatig voor wissels op het moederland inwisselbaar.

Alleen bij uitzondering zijn nog wissels afgegeven, welke niet door andere, die zij in escompto ontvangen had, werden opgewogen; namelijk onder het Ministerie van den Heer VAN DEN BOSCH voor eene som van *f* 200,000, en, sedert 1 Januarij 1840, onder

het bestuur van den tegenwoordigen Minister, voor eene som van *f* 600,000.

Wij vinden niet vermeld, of de bank, sedert 3 Mei 1831, het uitgeven van biljetten voor leeningen op hypotheek, tegelijk met het ophouden der afgifte van wissels, gestaakt heeft. Doch wij mogen dit uit den zamenhang opmaken; en ook daaruit, dat, volgens den Minister, de geheele som van biljetten, welke nog in omloop zijn, slechts ongeveer *f* 1,000,000 bedraagt (1).

Deze bankbiljetten nu, gedurende vele jaren in omloop zijnde, zonder bij de bank tegen wissels op Nederland inwisselbaar te zijn, bezitten niet meer de volle waarde van metaalgeld, zoodat men voor zulke wissels meer of minder agio betaalt. Het is deze *agio*, welke in den laatsten tijd zoo veel ter sprake gekomen is.

Wij hebben ons gevoelen over deze agio in de twee laatste nummers van dit tijdschrift (bl. 423 jaargang 1844, en 53 van dit jaar) duidelijk uitgesproken en met voldoening vonden wij het in de rede des Ministers bevestigd. »Het is niet te loochenen," zegt hij, »dat er op dit »oogenblik nog voor een millioen aan Surinaamsche »bankbiljetten in omloop zijn, waarvoor Nederland»sche wissels à pari behoorden verkrijgbaar te wezen, »maar thans niet zijn. Maar, wanneer men alle de

(1) Wij vermoeden ook, dat geene wissels meer bij de bank worden geëscompteerd; dewijl de bank geen agio geeft, en particulieren die wel geven, ook zelfs wanneer die verboden is. Dit zoo zijnde, bestaat de bank alleen nog in naam; terwijl alle hare operatiën hebben opgehouden.

»omstandigheden in aanmerking neemt, waardoor dat »uitstel is te weeg gebragt, verdient hetzelve dan de »vinnige beschuldiging in het adres voorkomende?"

Inderdaad heeft de tegenwoordige Minister, sedert 1840, reeds een gewigtigen stap tot wegneming van dit kwaad gedaan. »De heilige verpligting erken-»nende," zegt hij op eene andere plaats, »om aan »de belofte gestand te doen, waarop het in omloop »zijnde bankpapier was uitgegeven, namelijk *ver-»wisselbaarheid tegen Nederlandsche traites à »pari*, maakte de regering van de eerste gelegen-»heid gebruik om *f* 600,000 ter beschikking van »de bank te doen stellen, met het voornemen om »dit te herhalen, telkens wanneer de stand der prij-»zen van de koloniale producten dit zou mogelijk »maken, zonder te groote inkrimping van de aan de »schatkist van het moederland toegedachte bijdra-»gen. Maar U Edel Mogenden weten het, de prijzen »zijn sedert aanmerkelijk gedaald; de finantiële »verwikkelingen hebben eerst onlangs opgehouden, »van daar onmogelijkheid om aan het opgevatte »voornemen gevolg te geven."

Wanneer wij nu de geheele instelling der bank en hare operatiën, na de ophelderingen, welke wij verworven hebben, willen beoordeelen, zoo doen zich twee zeer verschillende vragen op, te weten: 1o. Of zij het karakter dragen van onregt en wille-keur, van verongelijking der kolonie, zoo als de Adressanten beweren, die hunne voordragt daarvan eindigen met deze merkwaardige woorden: »Waar »zoude men ligtelijk eene bevolking vinden, welke

»in zulk eene behandeling gelaten en geduldig zoude »berusten?" 2°. Of zij, volgens beginsels van staatshuishouding, goed te keuren zijn?

Wat de eerste vraag betreft, zoo herinnere men zich, dat de geheele inrigting met geen ander doel is daargesteld, dan om aan de kolonisten te hulp te komen, zonder eenig voordeel voor de staatskas. De bank heeft werkelijk groote sommen geleend aan de eigenaars van plantages, om deze in staat te stellen, hunne kultuur uit te breiden en te verbeteren, stoom-suikermolens op te rigten, aan vele, ook, om andere schulden af te betalen. Het aanleggen van eene groote plantage voor rekening der bank, waaruit men vergoeding voor de uitschotten der bank verwachtte, heeft de Regering uit inschikkelijkheid voor de kolonisten opgegeven. De Regering heeft aanvankelijk *f* 800,000 ter voldoening der briefjes op de Brusselsche Maatschappij, betaald; vervolgens, vóór Mei 1831, *f* 1,126,000 voor wissels, die tegen de bankbiljetten waren ingewisseld; — van 1831 tot 1840 nog *f* 200,000; — en na 1840 nog *f* 600,000; — te zamen: *f* 2,726,000. Zij heeft dus reeds de volle waarde van het kaartengeld, dat in 1826 in omloop was (*f* 2,400,000), eene schuld die zij niet zelve had aangegaan, voor Suriname betaald, en bovendien nog *f* 326,000. Behalve die werkelijk betaalde sommen, heeft zij nog de schuld van *f* 1,000,000, bestaande in de nu in omloop zijnde bankbiljetten, op zich genomen, welke eveneens geen anderen oorsprong heeft dan uit de aan de kolonisten voorgeschoten kapitalen.

Dat zij het voldoen van deze schuld heeft uitgesteld, is bezwarend voor de kolonie, en te meer te betreuren, dewijl zij de verpligting heeft op zich genomen. Doch wij weten, welke moeijelijke omstandigheden in de financiën van het Rijk, den Minister in zijne handelingen hebben belemmerd. En niemand voegde het meer, om met gematigdheid op die betaling aan te dringen, dan aan hen, die bekend waren met de opofferingen, welke reeds voor de kolonie gedaan zijn.

Wanneer de inwisseling der bankbiljetten volbragt wordt, zullen, in het belang van Suriname, volgens het hierboven ontwikkelde, *f* 3,726,000 besteed zijn. En men denke niet, dat door eenige inkomsten, door eenig zoogenaamd batig saldo, die uitgaven vergoed worden. Integendeel, de opbrengsten in Suriname zijn voor de uitgaven ontoereikend; en, hoewel de Adressanten klagen »dat de belasting werd op»gevoerd, naar mate de kolonie meer verarmde en »de geldschaarschte toenam," geniet Suriname sedert lang reeds een subsidie van *f* 150,000 jaarlijks.

De eerste vraag derhalve, die wij ons voorstelden, kan, bij onpartijdig onderzoek, niet anders dan ontkennend beantwoord worden. De Regering heeft, door het oprigten der bank en door de voorschotten, welke hare operatiën hebben uitgemaakt, blijkbaar groote welwillendheid en belangstelling jegens Suriname betoond, en de aantijging van verongelijkingen der »zoo verwaarloosde, zoo gedrukte kolo»nie" is ongegrond.

Aan deze klagt nu, knoopt zich het bekende proces-verbaal, met de daarop volgende koninklijke besluiten.

De Minister geeft daaromtrent zeer omstandige opheldering, welke bevestigt hetgeen wij in onze vorige nummers (bl. 418, 422 jaargang 1844 en 53 van dit jaar) over dat stuk gezegd hebben. Het verbod tegen het openlijk bedingen van agio, was niet anders dan *een dekmantel voor hen, die in het geheim agio wilden bedingen, zonder die aan de betrokkenen in Nederland te goede te doen.* Dit was, reeds in December 1842, in den kolonialen raad erkend en in de notulen ter neder geschreven. Desniettemin verzette men zich in de kolonie, zoo lang mogelijk, tegen de intrekking van het verbod. De Gouverneur-Generaal werd eindelijk, in Julij van het vorig jaar, door bevel uit het moederland, genoopt, om die verkeerde strafbepaling in te trekken. Het is opmerkelijk, dat juist de tegenwoordige Minister der marine, die zich, in 1841, als Gouverneur-Generaal der kolonie had laten overreden, om die strafbepaling in te voeren, het schadelijke van zijn besluit ondervond, en, in het belang der zeeofficieren de intrekking daarvan verlangde. Door dat verbod namelijk, om bij het verkoopen van wissels, agio te bedingen, werden dezelve belet, over de wissels, welke zij op het Ministerie van marine te trekken hadden, vrij te beschikken.

Het was dus niet alleen eene onberispelijke daad der regering; maar eene daad, die haar de pligt voorschreef; het was een besluit, waarbij de dekmantel van bedrog werd weggenomen, hetwelk, door de on-

derteekenaars van het proces-verbaal, zoo heftig werd aangevallen. En dit stuk, dat de regering zoo grovelijk lasterde, hare handeling in een geheel valsch licht voordroeg, haar de laakbaarste bedoelingen aantijgde, werd door eenige der hoogste ambtenaren, welke met de oorzaken en bedoelingen van den maatregel volkomen bekend waren, mede onderteekend.

Wij vernemen nu, uit de rede des Ministers, dat deze ambtenaren reeds vroeger hunne verpligting jegens den Gouverneur uit het oog verloren hadden; dat zij vermaand, gewaarschuwd waren.

Het zoude moeijelijk zijn, zich zulk eene wederspannigheid tegen de regering, onder een voorwendsel, dat niet den minsten grond daarvoor oplevert, te verklaren; indien niet andere oorzaken, welke verzwegen werden, daarvoor bestonden. Over deze oorzaken zullen wij later spreken. Het zij genoeg hier ontwikkeld te hebben, dat de maatregelen der Regering omtrent het geldwezen, geen grond konden opleveren tot de hevige beschuldigingen der Adressanten, en de intrekking van het verbod der agio, geene verontschuldiging voor de ambtenaren, welke het proces-verbaal onderteekend hebben.

Omtrent de koninklijke besluiten, waarbij die ambtenaren van hunne posten ontzet zijn, hebben wij in het laatste nummer van den vorigen jaargang (bl. 416) ons gevoelen gezegd. De inhoud van het Adres en van de rede des Ministers brengt daarin geene verandering. Wij wenschen, even als de Adressanten, dat het stelsel der Regering verandere; doch niet om dezelfde redenen. Wanneer de kolonie ingevolge

wetten, met gemeen overleg der Staten-Generaal gemaakt, bestuurd wierd, zoo als wij zouden verlangen; — ja zelfs wanneer de instellingen nog steunden op het octrooi, waarbij in 1682 de kolonie door de toenmalige Staten-Generaal aan de West-Indische Compagnie werd afgestaan (dat wel niemand in vollen ernst zal beweren); — in geene dezer veronderstellingen, zouden, naar ons inzien, de ambtenaren steeds onafzetbaar zijn, ook wanneer zij zich openlijk wederspannig tegen de regering betoonen. Doch de Regering zoude, met wettelijke vormen gewapend, meer kracht bezitten, om hen tot orde en ondergeschiktheid te noodzaken. Moest evenwel Art. 59 der grondwet zoo verklaard worden, dat de opperste magt onbeperkt aan den Koning was opgedragen, in dat geval zoude ook het oordeel over den grond, die bestaan kan, om ambtenaren van hunnen post te ontzetten, aan geene andere magt toekomen. Het geldt dus hier uitsluitend de vraag over het beginsel zelf; niet over deszelfs toepassing.

De tweede vraag, welke wij voorstelden, namelijk: of de instelling der Surinaamsche bank en hare operatiën, volgens beginselen van staatshuishouding, goed te keuren zijn, moet, naar onze overtuiging, ontkennend beantwoord worden. De theorie van munt- en bankwezen is in ons land zeer weinig doorgedrongen, en wij herkennen in het plan van den heer VAN DEN BOSCH de gewone oude misvatting, welke geld en kapitaal verwart. Die staatsman meende, door stoutheid en kracht, zich boven de wetenschap te kunnen plaatsen, en tegelijk huldigde

hij verouderde dwalingen, welke de praktijk sedert lang had gelogenstraft. Zijn plan was geheel hersenschimmig. Wij leeren hetzelve uit de woorden van den Minister kennen. »Het scheppen van eene pro»ductie, niet toebehoorende aan *afwezigen*, was het »gronddenkbeeld, waarvan hij uitging bij het op»rigten der bank. Dit denkbeeld zou verwezenlijkt »worden: 1°. door het aflossen van *Nederlandsche* »hypotheken, waartoe de nieuwe bank de fondsen »zou voorschieten; 2°. door het aanleggen eener groote »suikerplantagie voor rekening der bank." Hij bedacht niet, welk een ontzaggelijk kapitaal er noodig zoude zijn, om de Nederlandsche hypotheken, waarmede de Surinaamsche plantages bezwaard zijn, af te lossen; — dat zulk een kapitaal onmogelijk door bankoperatiën konde worden daargesteld; — dat eene groote plantagie voor rekening der regering, nooit anders dan matige voordeelen konde opleveren; — dat eene regerings-plantagie juist in denzelfden toestand is, als die van afwezige eigenaars, dewijl zij door ambtenaren voor anderen, en niet voor eigene rekening bestuurd wordt. Het kan ons dus niet bevreemden, dat de »Surinaamsche bank »al spoedig waggelde op hare grondslagen," en dat men na *f* 1,326,000 te hebben voorgeschoten aan de planters, de onmogelijkheid ondervond, om daarmede voort te gaan, dewijl de geheele som in het moederland moest worden terugbetaald. Het was een plan, dat voor verwezenlijking niet vatbaar was. Alleen kan de voldoening blijven, dat de voorgeschotene sommen een aantal planters in de gelegen-

heid gesteld hebben, stoom-suikermolens aan te leggen en eenige andere verbetering in hunne kultuur aan te brengen. De kolonie heeft er dus voordeel van getrokken, en dit zal nog veel grooter zijn, wanneer de bankbiljetten tegen wissels worden ingewisseld; hetgeen noodwendig moet geschieden.

Wij zouden in de dwaling, welke onmiskenbaar den vorigen Minister van koloniën misleid heeft, bij het oprigten der Surinaamsche bank, eene nieuwe beweegreden vinden, om de noodzakelijkheid te betogen, dat de groote gewigtige maatregelen betrekkelijk de koloniën, bij de wetgevende magt behooren overwogen te worden. Doch om billijk te zijn, mogen wij niet vergeten, dat de wetgeving in het moederland, betrekkelijk het muntwezen, van geen meerder inzigt in dat gewigtig onderwerp der staatshuishouding getuigt, en dat, sedert 1816, bij elken maatregel de beginselen der wetenschap zijn veronachtzaamd en het doel, om een goed muntstelsel tot stand te brengen, is gemist; ja zelfs, dat, wanneer op nieuw de voorgestelde wet over dit onderwerp door de Staten-Generaal wordt aangenomen, de laatste gelegenheid, om in het moederland een goed muntstelsel in te voeren, door eene wet, volkomen overeenkomstig de grondwet vervaardigd, zal zijn afgesneden. Wanneer wij dit in 1845 zien gebeuren, past het ons, de dwaling in 1829 door den Minister in de kolonie begaan, niet al te streng te beoordeelen.

Met leedwezen bespeuren wij, uit de rede des Ministers, dat de vroegere opvattingen betrekkelijk het

muntwezen in de koloniën, nog niet verdwenen zijn, en daardoor eene onzekerheid of besluiteloosheid omtrent de te nemen maatregelen bestaat, welke nieuwe misstappen moet doen vreezen

Ten opzigte der kolonisten verwondert ons dit niet. De Minister zegt daaromtrent: »De kolonisten »wilden van niets anders hooren, dan van het her»vatten der bank-operatiën, zoo als zij in 1829 »waren beraamd. Zij wilden *aan den eenen kant* »ruimschootsche emissiën van bankpapier, om een »ieder, die hypotheken of disconto's zou verlan»gen, te gerieven. Zij wilden *aan den anderen »kant* een doorloopend crediet in het moederland, »opdat de bank, voor het alzoo uitgegeven papier, »steeds wissels à pari zou kunnen trekken. Wie »de schulden zou torschen, die zich op deze wij»ze in het moederland zouden opstapelen, loste nie»mand op (1)."

Dezen wilden blijkbaar het onmogelijke; doch hetgeen de heer VAN DEN BOSCH voor mogelijk hield. Dan de Minister laat er op volgen: »Anderen wilden »tot de metallieke circulatie terugkeeren, maar

(1) Het is blijkbaar, dat de kolonisten zich herinneren, uit de bankoperatiën voor 1831, groote voordeelen genoten te hebben. En in dien geest spreekt ook een der Adressanten in zijnen brief, dien wij in ons vorig nummer geplaatst hebben, van de *geldelijke ondersteuning*., die hij verlangt, dat de Minister aan de planters schenken zal om de verbetering der suikerbereiding in te voeren (bl. 48 en 57). Met dat terugwenschen van de operatiën der bank, zoo als die vóór 1831 plaats vonden, strookt immers niet de voorstelling, dat de Regering, voor Suriname, geene belangstelling zoude getoond hebben.

»wezen niet aan, hoedanig het gestadig afvloeijend »gedeelte daarvan zou worden aangevuld." Wij vermoeden, dat hier van de koloniale ambtenaren gesproken wordt, en vermeenen, dat hun voorstel zeer aannemelijk is; terwijl wij het bezwaar van den Minister niet deelen.

Het straalt in de geheele rede des Ministers door, dat hij zich niet heeft losgemaakt van eene opvatting, die vroeger algemeen verspreid was, als of de afwezigheid der eigenaars ten gevolge had, dat voortdurend het geld uit de kolonie wegvloeide. Hiervoor bestaat evenwel geen grond; even min als voor de oude leer der handelbalans. Hoe veel kwaad ook die afwezigheid moge te weeg brengen, dat gevolg heeft zij niet. In Ierland heerscht wel armoede, gebrek aan vertier, maar aan het noodige ruilmiddel, in evenredigheid der behoefte, is geen gebrek. Het geldwezen in de koloniën is wel eenigzins meer aan schommelingen blootgesteld, dan in andere landen, door den onnatuurlijken toestand waarin de handel zich bevindt. Doch wanneer koloniën eenmaal een goed muntstelsel bezitten, herstelt zich daar het evenwigt van zelf, even als elders, en de regering behoeft de koloniën niet voortdurend van geld te voorzien. De moeijelijkheden zijn steeds daaruit voortgekomen, dat men in de koloniën een voor uitvoer ongeschikt ruilmiddel, meestal papiergeld, heeft in omloop gebragt. Het bezwaar is dus veel minder groot, dan de regering zelve zich voorstelt. Wij houden ons, na de inlichtingen, welke de Minister thans gegeven heeft, volkomen

overtuigd, dat het geldwezen in Suriname voor de toekomst, met veel minder opoffering kan hersteld worden, dan men schijnt te vreezen. Er is, zoo als nu blijkt, voor ongeveer *f* 1,000,000 aan bankbiljetten in omloop. De Regering is verpligt, daarvoor wissels op het moederland verkrijgbaar te stellen. Doch die som is, als hypotheek, aan eigenaars van plantages *geleend* (1). Het is volstrekt noodig, dat de bank voortaan geene kapitalen meer leene, en integendeel het geleende weder invordere. Wanneer dit, ook zelfs met inschikkelijkheid en niet in den kortst mogelijken tijd, geschiedt, zal de som der bankbiljetten daardoor aanmerkelijk afnemen, en de opoffering voor het afgeven van wissels zeer verminderen. De overblijvende bankbiljetten kunnen, zoo ons toeschijnt, zonder gevaar als ruilmiddel in omloop blijven, en zullen gelijke waarde met het metalen geld in het moederland behouden. De behoefte zal er steeds eene hoeveelheid van in de kolonie doen blijven, en voor die som kan de regering het uitgeven van metaalgeld besparen. Indien de kolonisten te veel wissels van de bank verlangden, zoude er schaarschte aan bankbiljetten ontstaan, en zij zouden zich, door wissels ter disconto aan te bieden, nieuwen voorraad daarvan verschaffen. Op deze wijze zoude de bank regelmatig in de behoefte aan ruilmiddel voorzien, en alle agio zoude voortdurend vermijd worden. Zoodra er te

(1) Volgens onze berekening hierboven, moet zelfs de uitgeleende som *f* 1.326,000 bedragen.

veel bankbiljetten in omloop waren voor de behoefte, zoude men wissels aan de bank vragen; en zoodra er te weinig in omloop waren, zoude men wissels aan de bank brengen. De bank zoude nimmer in verlegenheid komen, dewijl zij niet meer biljetten zoude uitgeven dan de som, waarvoor zij wissels ontving. Het zoude er slechts op aankomen streng toe te zien, dat zij nimmer wissels escompteerde, dan die zeer solide waren, en op bepaalde korte termijnen. Meent men hiervoor niet genoeg te kunnen waken, zoo voere men metaalgeld aan, ter inwisseling der biljetten. Deze uitgaaf zal geheel of grootendeels door de teruggave der op hypotheek geleende kapitalen worden gedekt. Doch in dit laatste geval is het raadzaam, de bank geheel te vernietigen. Wanneer men op deze wijs eene circulatie van metaalgeld hersteld heeft, kan de regering, gerust, het muntwezen aan zich zelf overlaten. Mogt er te veel van worden uitgevoerd, zoo zal de behoefte van zelf weder nieuwen voorraad uit het moederland naar de kolonie doen vloeijen. Deze zijn, naar ons toeschijnt, de eenvoudige beginselen, om het kwaad der agio voor goed te doen ophouden, en wij wenschen vurig, dat de regering die in overweging neme. Alle andere pogingen zouden, zoo wij vreezen, slechts nieuwe teleurstelling voorbereiden.

Wij merkten op, dat de Adressanten, tot staving van hunne algemeene klagt over het tegenwoordig bestuur van Suriname, zich bepalen tot *een enkel voorbeeld*. Zij voeren aan, dat de in Suriname gevestigde Engelsche regter tot wering van den sla-

venhandel, zich bemoeijingen veroorlooft betrekkelijk de behandeling der slaven, waartoe hij niet bevoegd is; — dat de Gouverneur-Generaal hem daarin zoude hebben aangemoedigd; — dat aan de zijde onzer regering niets geschied is om de ingezetenen der kolonie tegen zulke handelwijze te beveiligen.

Wij hebben onze lezers, zoo veel in ons vermogen was, met dit gewigtig onderwerp bekend gemaakt, in onzen vorigen jaargang, onder het opschrift van *Voorvallen in Suriname*, en in ons vorig nummer van dit jaar, door mededeelingen, getrokken uit de stukken, welke in Engeland ten dienste van het Parlement zijn gedrukt, dezelfde, welke door de Adressanten worden aangevoerd. De Minister erkent ook zijnerzijds, dat die Engelsche regter zich bemoeijingen heeft aangematigd, vreemd aan zijne functiën. Maar," zegt de Minister, »wanneer de »Adressanten, door onweerstaanbare bedilzucht als »weggesleept, er bijvoegen: *dat dezerzijds niets »geschiedde om de ingezetenen der kolonie tegen »zulke handelingen te beveiligen*, dan zeggen zij »eene nieuwe onwaarheid. Sedert meerdere maan»den heeft er over dat onderwerp eene ernstige »wisseling van nota's plaats, tusschen de kabinetten »van Londen en 'sGravenhage, waarvan eene ge»wenschte uitkomst mag worden te gemoet gezien."

Wij willen er nog, tot opheldering bijvoegen, dat deze Engelsche regter zich, overeenkomstig de verdragen, in onze kolonie bevindt, even als een Nederlandsch regter in de Engelsche kolonie *Sierra Leone*, om, bij voorkomende regtsgedingen over sla-

venhandel, een gemengd geregtshof uit te maken. Hij heeft geen diplomatisch karakter, en de bestaande slavernij behoort niet tot zijne bemoeijingen. Bevreemden kan het intusschen niet, dat deze Engelsche ambtenaar, met belangstelling, den toestand der slaven in Suriname gadeslaat en daarvan aan zijne regering berigten inzendt (1), en, hoewel wij aan zijne mededeelingen niet onvoorwaardelijk geloof willen gehecht hebben, verdient gewis zijn getuigenis eenige opmerking. Het schijnt, dat de Gouverneur-Generaal aan zijne opgaven somtijds in zoo verre gevolg heeft gegeven, dat hij een onderzoek bevolen heeft naar de waarheid van hetgeen

(1) De heer SCHENLEY gaat hiermede wel de regterlijke attributen te buiten, doch kan zich daaromtrent op de aanschrijvingen zijner Regering beroepen. Voor bijna twee jaren (zie de Slave-trade papers, Class A, bl. 301) werd door Lord ABERDEEN aan den heer SCHENLEY eene consulaire instructie toegezonden, vragen behelzende, op welke met aandrang antwoord werd verzocht en betreffende, niet alleen den invoer der slaven in Suriname, maar ook, hun getal, hunnen regtstoestand, hunne verzorging, hunne manumissie, de voor- en tegenstanders van hunne vrijlating. Deze instructie, medegedeeld ook aan den Engelschen gezant in 's Hage, is, voorts, gelijkerwijs toegezonden aan een aantal gezanten en consuls; maar, zoo ver wij zien kunnen, aan geenen ambtenaar, die niet of gezant of consul is, behalve aan den heer SCHENLEY alleen. (Vgl. de aanteekening op bl. 301.) Wij maken te dezer plaats ook nog opmerkzaam op het schrijven van Lord ABERDEEN, van den 21sten December 1843, (Slave-trade papers, bl. 331), waarin deze woorden voorkomen: »You will continue to transmit to me any information which you »may be able to collect; but you will take especial care to conduct »your inquiries and investigations with great discretion, and that »they be not of that inquisitorial nature which may give the Nether»lands Government just cause of complaint against you."

zij inhielden. Dit onderzoek naar de waarheid is bij de eigenaars van slaven als het ongehoordst misbruik van magt beschouwd! Dat echter de Gouverneur-Generaal den Engelschen regter zoude aangemoedigd hebben tot bemoeijingen, waartoe deze onbevoegd is, of zelfs dit stilzwijgend toegestaan, is ons nergens gebleken; veelmeer kan men, uit de stukken, voorkomende in de aangevoerde Parlements-berigten, het tegendeel opmaken. Het eerste schrijven, hetwelk, van den Gouverneur ELIAS, in die berigten wordt aangetroffen (bl. 290), wijst den heer SCHENLEY terug op den regterlijken en geenszins diplomatischen aard zijner betrekking. Met welken uitslag den heer SCHENLEY aldus geschreven werd, blijkt genoeg uit zijne aanhoudende klagten (1). In September 1843 meldt hij, met betrekking tot de *Beverley*-negers, dat hij, uithoofde van het voortdurende besluit van Zijne Excellentie om zijne tusschenkomst in die zaken niet toe te laten, zich niet wil blootstellen aan eene tweede vernederende afwijzing (bl. 326). Eenige dagen later schrijft hij, op een treffend beklag van een' der *Nieves*-negers, het gevaar van zoodanige afwijzing te hebben willen beloopen (2) en zich met eenen brief tot

---

(1) His Excellency has prevented my making any rejoinder (bl. 287. vgl. 291). The suspension of my official functions by the Governor-General (bl. 299). The present Governor-has surpassed all former ones by, I must say, the indignity of virtually suspending the functions of British Commissioners altogether (bl. 295).

(2) „I could not resist even the risk of further official compro-„mise" bl. 324.

den Gouverneur gewend te hebben. Van een persoonlijk onderhoud met Zijne Excellentie vinden wij slechts tweemalen gewag gemaakt (bl. 310 en 328), terwijl de gesprekken met den heer SCHENLEY, gewoonlijk, door den heer Secretaris DE VEER, gevoerd werden. Hoe weinig men den Commissaris in zijne pogingen te gemoet kwam, getuigen zijne eigene mededeelingen (1). Met de negers werd hem niet veroorloofd, zich persoonlijk te verstaan (2), en van de drie brieven van den Gouverneur, behalve den reeds bovenaangehaalden, in de verzameling te vinden (bl. 292, 316 en 329), alle even koel van toon, als kort van inhoud, is er een, welke de uitdrukkelijke vermaning behelst, dat de heer SCHENLEY alle poging en den schijn zelfs van poging mogt vermijden, de negers tot uitwijking aan te zetten (bl. 316). Deze bijzonderheden leveren ons diezelfde Parlementsberigten, welke de Adressanten hebben overgelegd, juist in verband met het door hen aangevoerde, ten opzigte van het gedrag, door den heer ELIAS jegens den heer SCHENLEY gehouden. Hoe nu die stukken kunnen dienen ten bewijze, dat genoemde Gouver-

(1) I have little doubt that Governor ELIAS will attempt to paralyse my proceedings in this business (if indeed, after his formal suspension of my official functions he admits me to any communication bl 309). I regret that I am not yet in a condition to furnish any satisfactory document etc. — nor shall I be, until Governor ELIAS admits me to the right of communication upon these subjects. (bl. 318).

(2) Had I not been denied *personal communication* with them (bl. 287.). »Refusal of the local authorities to my several demands of *communicating personally* with the emancipated negroes. (bl. 296)."

neur de bovengezegde aantijgingen verdient, betuigen wij, niet te begrijpen. Evenmin vinden wij in die papieren bevestigd, hetgeen de Adressanten vervolgens, bedektelijk, te kennen geven, dat met de bemoeijingen van den Commissaris in verband zoude staan het voorgevallene met den heer RÖPERHOFF en het ontslaan van eenige ambtenaren in de kolonie (1). Wij komen, in dat opzigt, slechts tot dit besluit, dat de overgroote massa van mededeelingen, van welke de Adressanten gewagen, als van een middel van inlichting voor de leden der volksvertegenwoordiging (bl. 108), eerst dan als zoodanig kunnen dienen, wanneer zij niet alleen worden aangehaald, maar ook gelezen. Dit betreft mede het onderwerp, dat in onze vorige nummers, waar wij van de verrigtingen van den Engelschen regter gesproken hebben, omstandig werd behandeld, en dat aan zijne pligten niet vreemd is. Wij bedoelen de aanwijzing van negers, die als slaven in Suriname aanwezig zijn, terwijl zij vrij behoorden te wezen. Onze regering had zich, bij het verdrag van 1818, plegtig verbonden om met En-

---

(1) De adressanten dragen het alzoo voor, dat Lord ABERDEEN den heer SCHENLEY tot behoedzaamheid vermaande, toen de Engelsche regering zelve, terwijl aan deze zijde niets geschiedde, vermeende, dat »de »zaken eindelijk die hoogte hadden bereikt," dat eene waarschuwing niet langer konde worden uitgesteld (bl. 107). Wij moeten doen opmerken, dat eene gelijksoortige vermaning door Lord ABERDEEN reeds vroeger was gegeven (bl. 318.), terwijl de heer SCHENLEY zelf reeds dadelijk, bij de komst van den heer ELIAS, zich genoopt had gevonden Zijne Excellentie te doen verzekeren, dat hij zich niet onbehoorlijk wilde mengen in de zaken van beheer der kolonie. (bl. 286.)

geland en de andere Staten, den slavenhandel te beletten. Desniettemin wordt beweerd, dat na dien tijd nog negers als slaven in Suriname zijn ingevoerd, en dat negers, welke op schepen van slavenhaalders gevonden en door uitspraak van het geregtshof tot vrije lieden verklaard waren, in slavernij gebragt zijn. Dit zijn daden van »onregt en geweld," waarvan de Adressanten niet gewagen, hoewel zij met zoo veel kracht »beveiliging tegen overheersching en »wanbestuur" inroepen; — »verzekerd," zeggen zij tot de Staten-Generaal, »dat de hoogste en dier»baarste regten van 's Lands ingezetenen niet te ver»geefs aan de grondwettige bescherming van U Edel »Mogenden zijn opgedragen." Wij hechten daaraan meer gewigt. Wij betreuren, dat het ons niet vergund is onze regering van deze beschuldiging vrij te pleiten; en dat de Engelsche regering, van het lang verzuim, door ons begaan, tegen ons gebruik makende, de negers, ten onregte als slaven gehouden, niet alleen poogt in vrijheid te doen stellen, maar ook te onttrekken aan ons beheer.

Wij maken uit het aangevoerde het besluit, dat de Adressanten in de *voorbeelden* door hen aangehaald, ten onregte eenen grond willen doen zien om aan de regering de oorzaken van den teruggang der kolonie Suriname toe te schrijven. Wij laten hier volgen, wat de Minister zegt omtrent de oorzaken van Surinames verval.

»Over dien toestand drukt men zich zelden naauw-

»keurig uit. Wanneer men hoort klagen over het »verval dier kolonie, dan verstaat men gewoonlijk »daardoor de geldelijke uitkomsten der plantagie of »van het fonds, waarin men deel heeft. Intusschen »zijn die uitkomsten geenszins het bewijs, dat er »verval in eenen algemeenen zin heerscht. In dat tijd»vak der vorige eeuw, zoo naauwkeurig en mees»terlijk door LUZAC beschreven, waren de klagten »over het verval van Suriname reeds algemeen, en »echter bloeide toen de koloniale landbouw en »breidde hij zich, bij eenen ongehinderden slaven»handel, meer en meer uit. Bij het uitgeven zijner »uitmuntende verhandeling over den *landbouw van* »*Suriname*, vroeg BLOM, in zijne voorrede, ver»schooning, dat hij zulk een onaangenaam onder»werp, als Suriname toen bij velen was, in herin»nering bragt. Wil men de oplossing dezer tegen»strijdigheden? Men denke zich, met LUZAC in de hand, »in den tijd, toen de eigendom der plantagiën van »de eigenlijke planters overging op in Nederland »wonende geldschieters, en van dezen vervolgens »op deelhebbers in negotiatiën, — toen de gul»den eeuw begon van Rentmeesters, Administra»teurs, Directeurs en allen, die qq. achter hun»ne namen plaatsen, maar tevens de ijzeren eeuw »der eigenlijke regthebbenden. Dezen waren het, »die over *verval* klaagden, toen er nog geen »*verval*, in eenen algemeenen zin, te bespeu»ren was; dezen klagen er nu nog over, maar »nu is tevens het meer algemeene verval inge»treden, ontstaan door de *agio van het koloniaal*

»papier en de wegsmelting der koloniale ar-
»beiders."

Wij hopen de lezers, mogt het zijn, ook den Minister, overtuigd te hebben, dat de agio geen gevolg der afwezigheid van de eigenaars is en ook zeer wel hersteld kan worden. Wij gaan dus voorbij wat daaover volgt.

»Diezelfde afwezigheid" zoo leest men verder »en »de splitsing der eigendommen hebben twee klas»sen van tusschenpersonen doen ontstaan, die de »winsten van den landbouw grootendeels onderschep»pen. Zij zijn in Nederland de bewindvoerders der »fondsen, in Suriname de administrateurs der plan»tagiën. De landbouwende slaven smelten weg on»der een stelsel, dat hen schier uitsluitend in aanra»king brengt met onverschilligheid en zelfzucht. »Ziet daar, Edel Mogende Heeren! de kankers, »die aan de welvaart van Suriname knagen. Het »doorzigt der vergadering beslisse de vraag, die ik »haar met gerustheid voorleg, of die kwalen door »de onkunde of de onverschilligheid der Regering zijn »ontstaan en of zij zoo gemakkelijk te genezen zijn, »als men bij de lezing van het adres zou gelooven? »Men ontmoet hier, Edel Mogende Heeren! be»zwaren, waarvan de opheffing onder alle omstandig»heden zeer moeijelijk zal zijn, maar bij de ondervon»dene tegenwerking der belanghebbenden schier aan »de onmogelijkheid grenst."

Zie hier het slot van de rede des Ministers

»**Vele punten, met meerdere of mindere duidelijkheid in het**

»adres vermeld, heb ik thans behandeld; maar mij blijft nu nog »een onderwerp over, hetwelk men daarin niet anders aantreft »dan vermomd achter woordenpraal. En echter, Edel Mogende »Heeren, had dat punt op den voorgrond moeten staan, want »het is de hoofdgedachte geweest des ontwerpers van het adres. »In stede van dat stuk met eene niets ter zake doende Fransche »zinsnede te besluiten, had daar behooren geschreven te staan, »de bede der eigenaars van slaven: *Dat het Uwer Edel Mo-»genden behage tusschen beiden te treden, opdat het slaven-»reglement van 1784 het »Code noir" der kolonie blijve, »en opdat, zoo daaraan al niet mogt kunnen voldaan wor-»den, en er een nieuw reglement als een offer aan den »geest des tijds moet worden vastgesteld, hetzelve alsdan »worde geparalyseerd, door aan de eigenaars zelven de »handhaving daarvan op te dragen.* — Het is de zamenstel-»ling van een nieuw reglement, hetwelk de ontevredenheid »van vele kolonisten tegen den tegenwoordigen Gouverneur-Ge-»neraal heeft gaande gemaakt. Aan hem viel het te beurt, om »de sedert 15 jaren daarover gevoerde gedachtenwisseling tot »een einde te moeten brengen. Hij trachtte het ter goeder trouw »in den geest zijner instructiën te doen; hij stelde voor om »de handhaving van dat reglement aan onzijdige ambtenaren »op te dragen: — ziet daar vooral, wat men hem niet ver-»geven kon.

»Ook hier, Edel Mogende Heeren, zal een kort geschiedkun-»dig overzigt noodig zijn om de zaken in het ware daglicht te »doen aanschouwen.

»Het slaven-reglement van 1784 was eene prijzenswaardige »poging, om (dus luidt de inleiding van het stuk) *te voorzien »in de nadeelige gevolgen, welke de afwezendheid of de on-»verschilligheid van vele meesters op de slaven had, en om »den slaafschen staat zoo veel doenlijk en overeenkomstig »de rede en de pligten der menschelijkheid dragelijk te ma-»ken, hetwelk blijkens de toenemende klagten bij velen niet »werd in acht genomen.*

»Maar dat reglement voldoet niet meer aan de stoffelijke en

»zedelijke eischen van den tegenwoordigen tijd. Geenzins be»weer ik, dat men in het huisselijk bestraffen van den slaaf »nog steeds zoo ver gaat, als dat reglement veroorlooft, en »evenmin, dat het voeden en verzorgen van den slaaf niet »plaats heeft op eene ruimere schaal dan daarbij voorgeschre»ven wordt. Ik doe in tegendeel hulde aan de verbeteringen, »die ten deze op vele plantagiën plaats hebben, maar het on»wederlegbare cijfer van eene gestadige en schrikbarende weg»smelting, bewijst, dat er nog niet genoeg is gedaan, en dat »de Regering een van hare heiligste pligten verzaken zou, wan»neer zij zich die wegsmelting en hare oorzaken niet ernstig »aantrok. In weêrwil dat het reglement van 1784 van lieverlede »is verzacht en verbeterd geworden, is het nog

»1°. *te streng voor den slaaf;*

»2°. *te toegevend voor mishandelingen;* en

»3°. *ongenoegzaam met opzigt tot de voeding en de verdere »materiële verzorging.*

»1°. Het 13de artikel van het reglement van 1784 bepaalt »de huisselijke jurisdictie van eenen *directeur of anderen blan»ken bediende* wel op uiterlijk *tachtig* ordinaire matige zweep»slagen op het onderlijf, los of staande tegen een paal gebonden, »zonder onderscheid van kunne, maar de *jurisdictie van den ei»genaar of zijnen administrateur* strekt zich daarentegen uit »tot alle andere en zwaardere straffen, *except dezulke, waar»over hij zich bezwaard mogt vinden*, en de gevallen van »aanhoudende mishandeling en verminking.

»Ziet daar een schier onbepaald regt, om, zonder vorm van »proces, en zonder iets dat naar een onpartijdig onderzoek »zweemt, zware ligchamelijke kastijdingen op te leggen. Over»al, waar de slaaf tot *den landbouw* wordt gebezigd, is eene »strenge huisselijke tucht noodig. Dit is eene van de treurige »maar onvermijdelijke gezellinnen van den slaven-arbeid; maar »die tucht moet hare grenzen hebben en het is niet te ontken»nen, dat die, welke het reglement van 1784 aanwijst, de »gelegenheid laten voor schromelijke misbruiken. Ik heb, Edel »Mogende Heeren, als maatstaf van de nog bestaande wijze van

»toepassing, in mijne hand twee briefjes zoo als de eigenaren »en administrateuren ze aan den procureur-generaal zenden, »wanneer zij vergunning verlangen tot het opleggen van zware »huisselijke straffen.

»Het eene briefje strekt, om aan eenige slaven wegens deser»tie, de straf van een *Spaanschen bok* toe te dienen, het »ander om een slaaf, wegens *verregaand wangedrag en pligt»verzuim* (waarin dat bestaan heeft wordt niet gezegd), ge»durende zes maanden *in bandieten-boeijen* te doen klinken. »Uit de almede hier voor mij liggende weekrapporten van den »adjunct-luitenant van politie en van den cipier van het fort »*Zelandia* blijkt, dat de straffen, die op zulke aanvrage vol»gen, wel door de dienaren der justitie worden toegediend, »maar dat zij door de meesters, en derhalve met uitsluiting »van een onderzoek van derden, worden opgelegd.

»Onder de straffen in deze rapporten voorkomende, zijn er »van honderd zweepslagen, maar de Gouverneur Generaal meldt »mij, dat het getal slagen met *tamarinde-roeden* wel *eens twee »tot drie honderd bedroeg*, voor dat hij de grenzen der huis»selijke tucht tot een punt van onderzoek had gemaakt, en »zijn voornemen had geopenbaard, om die strafregisters naar »Nederland op te zenden. Over het verband tusschen de overtre»dingen en de straffen, laat zich op deze onvolledige stukken »moeijelijk een juist oordeel vestigen, maar wanneer men eene »*vrouw* met 58 zweepslagen gekastijd vind *wegens brutaliteit »jegens eenen vrijen persoon*, dan is de indruk onwillekeu»rig, dat de slaven bij zulke gelegenheden niet vallen in de »handen van *barmhartige* regters. Trouwens alle barmhartig»heid wordt stelselmatig uitgesloten bij de ambtenaren, die »de handlangers dezer straffen zijn, omdat zij daaruit een groot »gedeelte hunner inkomsten vinden, en het tarief der emolu»menten klimt met het getal slagen. Nog eens, de slavernij »vordert ongelukkiglijk eene strenge huisselijke tucht; maar »het is de pligt der regering om te waken, dat dit onvermijde»lijke kwaad zich niet te ver uitstrekke.

»2°. Het Reglement van 1784 is te toegevend voor hem die

»slaven mishandelt, en deze inschikkelijkheid der wet heeft »ongelukkiglijk invloed gehad op den geest der kolonisten.

»Tot voorbeeld diene een thans voor mij liggend arrest van »het Surinaamsch geregtshof van het jaar 1841, waarbij wordt »vonnis geveld in de zaak van eenen plantagie-directeur, be»schuldigd van jegens een aantal der aan zijn beheer toebetrouw»de *slavinnen* (waarvan er *achttien* in het arrest worden ge»noemd) de huisselijke jurisdictie te hebben misbruikt, tot »het bereiken van oogmerken, die ik hier niet noemen zal, »waardoor dikwijls tooneelen van wanorde waren ontstaan. Het »ergerlijke gedrag des directeurs en de daaruit ontstane wanor»de bleken duidelijk, maar het getuigenis van eenige der slavin»nen, dat er misbruik der huisselijke tucht had plaats gevon»den tot bereiking van strafwaardige oogmerken, achtte de »regter niet bewezen. Op grond van het reglement van 1784, »werd het schandelijke gedrag van dezen directeur blootelijk »gestraft met eene geldboete van *zestig gulden een en vijf»tig cent Nederlandsch courant*, en met verbod om verblijf »te houden op de plantagie, die het tooneel zijner ergerlijke »handelingen was geweest. Dit laatste gedeelte der straf heeft »eenigen schijn van gestrengheid, vermits zij den beklaagde »van zijn middel van bestaan schijnt te hebben beroofd. Maar, »Edel Mogende Heeren, hij zag zich weldra, als directeur op »eene andere plantagie, op nieuw met de roede der huisselijke »tucht gewapend, en, op de voordragt van een lid van den ko»lonialen raad, hersteld in eene soortgelijke openbare betrek»king, als hij bekleed had in de afdeeling, waaruit hij zich had »moeten verwijderen: eene betrekking die onder hare pligten »telt, het helpen zorgen voor de goede nakoming van wetten »en verordeningen, *inzonderheid wat de behandeling der slaven betreft*.

»Deze daadzaken bewijzen hoe zwak de waarborgen zijn, welke »het bestaande reglement tegen mishandeling geeft, en hoe »krachteloos elk reglement zou zijn, welks handhaving aan »zulke voorwerpen zou worden toevertrouwd. Dit is intusschen, »wat de adressanten voorstaan.

»3°. Het reglement van 1784, heb ik ook gezegd, is te on»bepaald, in al wat betrekking heeft tot de verzorging van »den slaaf. Ik zal, Edel Mogende Heeren, niet behoeven te »betoogen, dat hij, die onder de verzengde luchtstreek zwa»ren en aanhoudenden veld-arbeid moet verrigten, en die »zelfs, onder sommige omstandigheden, des nachts niet ge»spaard wordt, behoefte heeft aan dierlijk voedsel. De Neger »verkiest als zoodanig bovenal de makreel of *bakeljaauw*.

»De ontwerpers van het reglement van 1784 schijnen eene »bepaalde uitdeeling daarvan zoo weinig te hebben geacht, »dat zij zich vergenoegden met in art. 17 voor te schrijven: »*dat ten minste eens 's jaars eene versnapering aan visch* »*of iets dergelijks* zou worden gegeven.

»Nu houdt men het daarvoor, dat de Neger behoefte heeft »aan minstens 2 ponden *bakeljaauw* 's weeks of 100 ponden »in het jaar. Uit de statistiek der Fransche koloniën blijkt, »dat, wanneer men de ingevoerde hoeveelheden *bakeljaauw* »deelt door het getal plantagieslaven, men 50 kilo's 's jaars »verkrijgt voor elken slaaf, zonder onderscheid van kunne of »jaren, hetgeen dus voor de volwassen veld-arbeiders, eene »nog grootere uitdeeling dan de midden-evenredige doet ver»moeden. — Zien wij nu, hoe het hiermede in Suriname is »gesteld. Blijkens een brief van den vorigen Gouverneur-Ge»neraal van 21 Maart 1840, berekent ook hij de behoefte op »100 ponden per hoofd 's jaars. Het getal dergenen, die in »Suriname regt hebben op deze uitdeeling, op 40,000 stellende, »komt hij tot de slotsom dat, wierden de slaven behoorlijk »gevoed, er zou moeten blijken van eenen jaarlijkschen invoer »van 4,000,000 ponden bakeljaauw.

»Intusschen schijnt niet meer dan 1,400,000 ponden ba»keljaauw en 1500 vaten haring en makreel te worden inge»voerd. Deze laatsten op 300,000 ponden en dus den gehee»len invoer van visch op 1,700,000 ponden stellende, zoo »blijkt, dat, hoewel de eigenaren, eigener beweging, veel »verder zijn gegaan dan het reglement van 1784 voorschreef, »echter de slotsom is, dat de verstrekking nog altoos 58 per

»cent minder bedraagt, dan zij behoorde te zijn, om den »slaaf eene voeding te verschaffen, evenredig aan den arbeid, »dien men van hem vergt.

»Uit dit alles, Edel Mogende Heeren, blijkt de wensche»lijkheid eener voorziening, en daarmede hield de generaal»majoor VAN DEN BOSCH zich dan ook bezig, toen hij in 1828 »als commissaris des Konings Suriname bezocht. Behalve »eenige voor dadelijke toepassing bestemde bepalingen, stelde »hij algemeene beginselen vast, die de grondslagen moesten »uitmaken van een nieuw slavenreglement, hetwelk door het »koloniaal bestuur ontworpen en aan den Koning ter bekrach»tiging gezonden zou worden.

»Toen dat stuk hier, ook bij den Raad van State, werd on»derzocht, was de slotsom, dat het veeleer een reglement »*tegen*, dan *voor* de slaven scheen te zijn.

»De gedachtenwisseling, die nu over de herziening van het »stuk volgde, duurde nog, toen in het jaar 1839 een nieuwe »Gouverneur-Generaal naar Suriname vertrok.

»Hij ontving het bevel van den Koning, om de zaak tot »een eindbesluit te brengen, waartoe de inmiddels plaats »gehad hebbende emancipatie in Britsch Guyana een nieuwe »spoorslag was.

»Nu werd een nieuw ontwerp van reglement vervaardigd »en herwaarts gezonden.

»De Gouverneur Generaal, te regt het hoog belang inziende »der *medewerking* van eigenaren en administrateuren, had »met evenveel oordeel als welwillendheid die medewerking »trachten te verwerven. In eenen brief van den 14 Maart »1842 had hij den voornamen inhoud der nieuwe verorde»ningen medegedeeld aan de individuele leden van den kolo»nialen raad, hen daarbij uitnoodigende en het hoog belang »onder het oog brengende, om de eigenaren en administra»teuren tot dadelijke en vrijwillige invoering van de hoofd»punten van die verordeningen aan te sporen, zoodat wan»neér het reglement later in den wettelijken vorm zou »verschijnen, hetzelve slechts zou bestendigen wat de eigena-

»ren reeds eigener beweging aan de slaven hadden ingewilligd.

»Het was een gedeelte van dat welwillend ontwerp, om »vooreerst geene speciale ambtenaren te benoemen tot hand»having van het reglement in de districten, en dit geheel te »laten aankomen op de goede trouw der eigenaren en admi»nistrateuren. Die Gouverneur-Generaal ontveinsde het ech»ter niet, dat, wanneer deze pogingen mislukten, er niets »anders zou overblijven dan het benoemen van een slaven»protector met eenige adjuncten.

»In 1842 werden over dat ontwerp de consideratien en ad»vijs gevraagd van eene speciale commissie hier te lande. Men »hoopte dat dit onderzoek zou leiden tot eene gewenschte eind»beslissing. Het baarde slechts nieuw uitstel.

»De leden der commissie, die geacht konden worden de »Surinaamsche belangen te vertegenwoordigen, waren het op »gewigtige punten niet eens met dat ontwerp. Het rapport, »hetwelk de Regering ontving, drukte niet het gevoelen der »meerderheid uit, maar was eene opsomming van allerlei tegen»strijdige meeningen. Getrouw aan het beginsel om het regle»ment zoo veel mogelijk in overeenstemming met de belang»hebbenden te ontwerpen, werd nu aan den heer ELIAS (op »dat oogenblik gereed om als Gouverneur-Generaal naar Su»riname te vertrekken) opgedragen: om, voor zoo veel des »noods na nader plaatselijk onderzoek, een reglement zamen »te stellen, hetwelk op de ondersteuning der eigenaren zou »mogen rekenen, maar onder herinnering tevens, dat het de »pligt der Regering was, om zich door geene zwarigheden te »laten terughouden van het regelen op eenen billijken en »regtvaardigen voet van de betrekkingen tusschen meester en »slaaf. In denzelfden geest werden destijds beantwoord de »aanzoeken van onderscheiden menschenvrienden, die zich tot »afschaffing der slavernij wilden vereenigen. — Een geacht lid »uit Gelderland, thans hier tegenwoordig, zal zich herinneren, »dat, terwijl de Regering zulke vereenigingen ontraadde, zij »tevens de verzekering gaf, dat voor het welzijn der slaven met »ernst zou worden gezorgd.

»In de uitvoering van zijnen last, ontmoette de heer ELIAS »onverwachte moeijelijkheden. De dissentiërende leden der »commissie van 1842, waaronder zich bevonden mannen van »uitstekende verdiensten uit den Amsterdamschen handelsstand, »hadden ongelukkiglijk hunne aanmerkingen op het concept-»reglement laten voorafgaan door een protest, waarbij zij ver-»klaarden: »dat zij elke wijziging in de bestaande reglemen-» »ten op de behandeling der slaven en het werk van dezelven, » »eene inbreuk achtteden op hun onbepaald regt van eigendom, » »hetwelk hun eenmaal door het Gouvernement zelf is geoctrooi-» »jeerd en verzekerd, en dat zij wel stellig de bevoegdheid van » »het gouvernement betwisten om hierin eenige wijziging daar » »te stellen zonder de eigenaren der slaven daarvoor schade-» »loosstelling te geven, daar elke inbreuk op dat regt van ei-» »gendom in eene onteigening ontaardt."

»Dat protest, waarmede de tot medewerking gestemde leden »waarschijnlijk niet veel meer dan eene voorzigtige reserve be-»doelden, werd voor anderen, inzonderheid in Suriname, een »spoorslag tot heftigen tegenstand. Dezelfde personen, die »een jaar te voren hunne medewerking hadden toegezegd, trok-»ken zich nu achter dat protest terug.

»Bij de komst van den heer ELIAS was er dan ook door de »eigenaren en administrateuren geen stap gedaan op den hun »aangeboden weg van het initiatief. In den loop van het nader »onderzoek, hetwelk de nieuwe Gouverneur-Generaal instelde, »uitte bij twee meeningen, waardoor hij vele kolonisten tegen »zich in het harnas joeg. Hij hield het namelijk eensdeels daar-»daarvoor, dat de huisselijke jurisdictie, ingesteld bij het re-»glement van 1784, reeds eene beperking had ondergaan door »de verordeningen, in 1828 door den Commissaris-Generaal »VAN DEN BOSCH uitgevaardigd, en dus niet meer wettig was; »terwijl hij *anderdeels*, na eenige ondervinding, het gevoelen »aankleefde, dat, wilde men eenig nut stichten door het nieuwe »reglement, men de handhaving van hetzelve niet aan de ad-»ministrateuren en directeuren, maar aan onzijdige ambtena-»ren moest opdragen.

»De voorstanders der onbepaalde alleenheersching over de »slaven, besloten nu eene vereenigde poging te doen tot hand- »having van het bestaande plantagie-beheer, waarvan intusschen, »ik herhaal het nogmaals, de treurige gevolgen zijn geweest, »eene vermindering, van 11,555 slaven in 17 jaren, in eene »voortgaande wegsmelting van ongeveer 3% 's jaars. Niets »werd onbeproefd gelaten, om den landvoogd, die zulke gevaar- »lijke denkbeelden voorstond, te dwarsboomen. Men vergat, »dat hij niet uit eigen keus, maar door een zamenloop van om- »standigheden en op 's Konings bevel, de laatste hand aan het »slaven-reglement leggen moest, en dat hetzelve niet wel in »eenen anderen zin kon uitvallen, dan door hem voorgesteld was.

»Men schreef *circulaires* vol verontrustende berigten naar »het moederland, opdat ook van daar op het terugroepen van »den heer ELIAS zou worden aangedrongen.

»In een der circulaires, in mijn bezit, wordt als beginsel »vooruitgezet: *dat het door regtsgronden te bewijzen is, dat »inmenging in het beheer der slaven, hetzij door districts- »commissarissen, of door andere beperkende maatregelen, »is schending van het regt van eigendom. Daardoor zal de »waarde der reeds zoo zeer gedrukte eigendommen tot niet »worden gereduceerd; zonder schadeloosstelling kan zulks »dus nimmer plaats hebben.*

»Hoe? Wanneer de Regering waken wil, dat door behoor- »lijke voeding en behandeling, de slaven in stand blijven en »zelfs vermeerderen, en dat onzijdige ambtenaren de plaats »vervangen van magistraats-personen van den stempel straks door »mij aangeduid, dan zal de waarde der eigendommen vermin- »deren, en er is schadeloosstelling verschuldigd!

»Hoe vreemd dit ook klinke, zeker is het, dat eenige be- »langhebbenden, door zulke vertoogen aangespoord, in het verle- »den jaar, met aandrang, maar zonder eenig bewijs van laak- »baar gedrag bij te brengen, de terugroeping van den heer ELIAS »vroegen. De Koning gelastte een naauwkeurig onderzoek en »dat onderzoek had tot slotsom, dat er voor deze openbare af- »keuring en vernedering van dien landvoogd geene termen waren.

»Dat zelfde verzoek wordt door sommigen van die belanghebbenden (niet door allen) thans herhaald. Zij zijn verbolgen »dat de Regering geweigerd heeft den Gouverneur-Generaal op »staanden voet op te offeren aan de zamenspanning van eenige »kolonisten, even laakbaar in doel als in middelen. Zij willen door een votum van U Edel Mogenden die terugroeping »bevorderd en tevens het stelsel van uitmergeling en onbe»paald slaven-beheer bestendigd zien!

»Zij schreeuwen tegen de autocratie, die met de pen wordt »uitgeoefend, om die, welke de *zweep* en de *Spaansche* »*bok* tot werktuigen heeft, onder de goedkeuring van U Edel »Mogenden, ongehinderd te kunnen laten bestaan! Ziet daar, »Edel Mogende Heeren, wat de adressanten eigenlijk willen, »maar wat zij niet openlijk in hun adres hebben uitgedrukt.

»Nu nog een woord, Edel Mogende Heeren, over het door »de adressanten zoo vinnig gehekeld stelsel der Regering op»zigtelijk Suriname.

»Dat stelsel is geen blind negrophilismus, dat naar een een»zijdig doel strevende, in den naam der menschlievendheid, roe»keloos verstoren en verderven wil: maar een stelsel van be»houd, rustende zoowel op de voorschriften van het materieel »belang als op inzigten van eenen hoogeren stempel. De Re»gering heeft zich overtuigd, dat zelfzucht en kortzigtigheid thans »Suriname al meer en meer te gronde rigten, maar zij wan»hoopt niet, om door de medewerking van verstandigen en wel»gezinden, het kwaad te stuiten.

»Het stelsel der Regering is niet, om de nijverheid van Su»riname aan haar lot over te laten, maar om ze te veredelen »en zelfs uit te breiden, door de afscheiding van landbouw en »fabrijkwezen; eene afscheiding, waarvan zich ook eene lots»verbetering der slaven laat verwachten.

»Dat stelsel is niet om het Surinaamsche bankpapier ter »kwader trouw aan depréciatie over te laten, maar om de daar»toe betrekkelijke verbindtenissen met getrouwheid na te komen, »zoodra het zal kunnen geschieden, zonder de lasten der in»gezetenen van het moederland te verzwaren.

»Dat stelsel is niet, om aan Suriname, nu en in het ver»volg, geldelijke hulp te onthouden; maar om die te ver»leenen met oordeel en met mate, wanneer de middelen het »zullen toelaten. Sedert lang reeds geniet Suriname een subsidie »van *f* 150,000 jaarlijks, maar, om aan sommige der onder »mij berustende adressen te voldoen, zouden U Edel Mogenden »zich moeten voorbereiden op het uitschrijven van nieuwe be»lastingen in het moederland, ten beloope van eenige tonnen »gouds 's jaars.

Deze mededeeling van den Minister verspreidt veel licht over den werkelijken toestand van Suriname en over het streven der Adressanten. De slavernij en de afwezigheid der meeste eigenaars van de plantages zijn onmiskenbaar de oorzaken der zwarigheden, welke zich in het bestuur dezer kolonie opdoen. De slavernij, bijzonder die in de West-Indische koloniën, waar de negers, als lastdieren, voor den veld-arbeid gebruikt worden, is een zoo onnatuurlijke toestand, dat hij alle begrippen van maatschappelijke pligten en betrekkingen benevelt. Voor den zedelijken band tusschen den mensch en zijnen evenmensch, tusschen de ingezetenen van hetzelfde land, heeft men de betrekking van den eigenaar tot de zaken, die hij bezit, in de plaats gesteld; en zoo spreekt men van een *onbepaald regt van eigendom*, een regt, hetgeen medebrengt, dat men aan niemand rekenschap verschuldigd is van het gebruik dat men van zijn goed maakt, dat verwaarloozing en misbruik vrij laat; — een regt om te behouden of te vernietigen, naar het belang of de luim des eigenaars. Wij willen op het voorgeslacht den blaam niet werpen, als of dit, in zijne bedoeling zoude gelegen hebben: *zulk een regt* staat

nergens geschreven. Maar het gedogen van den dwang tot arbeid, van het koopen en verkoopen van menschen, heeft bij de meesters die gedrochtelijke misvatting doen geboren worden, dat menschen zaken konden zijn; en van daar de ongerijmde aanmatiging dat hun regt op den slaaf gelijk zoude staan met het regt van den eigenaar op zijn vee. Op dien grond betwist men aan de regering het regt om te waken, dat althans den neger genoegzaam voedsel verstrekt worde, dat het leven door onmatigen arbeid niet verwoest worde, dat de dwang niet in schrikbarende wreedheid ontaarde (1).

Met die aanmatiging nu heeft niet bloot onze regering in Suriname te worstelen; maar hetzelfde heeft plaats gehad in de Engelsche koloniën, en hetzelfde heeft nog plaats in de Fransche en andere koloniën.

---

(1) Het vooroordeel en de geest van tegenstand, waar de regéring, ook met de meeste omzigtigheid, de verongelijkte slaven poogt te beschermen, is bij de Administrateurs en Directeurs zoo tyranniek, dat de weinige eigenaars in de kolonie er bijna altijd door worden medegesleept, of er voor bukken moeten, en de weinigen onder diezelfde Administrateurs en Directeurs, welke andere gezindheden koesteren, genoodzaakt zijn, die te verbergen. Wij weten stellig, dat in Suriname verscheidene lieden de maatregelen der regering toejuichen, doch het zoude voor hen zeer gewaagd zijn, openlijk daarvoor uit te komen. Opmerkelijk is het, dat in het eerste berigt omtrent de afkondiging der aangevallene koninklijke besluiten te Paramaribo, geplaatst in de *Arnhemsche Courant*, die niet gewoon is, stukken ter gunste der regering op te nemen, het afzetten van de leden van den kolonialen raad hoogelijk wordt geroemd, en over de willekeurige magt, welke zij uitoefenden, zeer wordt geklaagd. Men zie het blad van 20 Maart ll.

Een kreet over verongelijking verheft zich, een geest van tegenstand ontstaat, bij elken maatregel welke de regeringen, zelfs niet in het belang der menschelijkheid, maar in dat van het voortdurend bestaan der koloniën, genoopt zijn te nemen. »Eene »klove, welke den Gouverneur-Generaal van al wat »aanzienlijk is in de kolonie gescheiden houdt" (bl. 112) is geen ongewoon verschijnsel. Steeds hoort men de bezitters van slaven »hun eigenbelang »bij de welvaart en den bloei der kolonie" aanvoeren, ook waar zij blijkbaar de meeste voordeelen in den kortsten tijd, met opoffering van de toekomst der kolonie, najagen. Terwijl de slavenbevolking zoodanig wegsmelt, dat zij in elke 23 jaren tot op de helft vermindert, betwisten de kolonisten aan de regering het regt om zulk een menschenmoordend stelsel van arbeid te beperken.

De overeenkomst in dit opzigt van het tegenwoordig Adres met dergelijke stukken in andere landen, is zoo volkomen, dat men zoude vermoeden, dat de laatste voor onze landgenooten tot model gediend hebben; een vermoeden dat zeer versterkt wordt door de slotwoorden, welke ontleend zijn aan een Adres van den kolonialen raad van *Martinique*, waarin deze zich beroemt over zijne weigering om een bijzonder Magistraat te erkennen, door de Fransche regering benoemd om de slavenbevolking te beschermen. Wij willen, om ons gezegde te staven, eene andere plaats uit datzelfde stuk aanvoeren. »En présence de ces »faits, sous les coups d'une persécution décorée des

»titres pompeux d'amélioration et de progrès, que pou»vaient, que devaient faire les conseils coloniaux, défen»seurs nés de la constitution du pays? Leur devoir était »la résistance, et le conseil colonial de *la Martinique* »n'a point failli à cette obligation de son mandat (1)."

Het is niet wel mogelijk, langzamer, omzigtiger, wij zouden bijna zeggen, laauwer tegen de misbruiken der slavernij te handelen, dan door onze regering geschiedde; en toch vertoont zich reeds zulk een heftige tegenstand, nu zij in het eind hare taak aangrijpt. Wij beklagen veeleer, dat de regering zoo lang gedraald heeft, eer zij begonnen is dit gewigtig onderwerp met ijver te behartigen: het is hare toegevendheid, niet hare willekeur, welke, naar ons inzien, berisping verdient. Hoe dit zij, niets is meer geschikt, dan de inhoud van het tegenwoordig adres, om de overtuiging te bevestigen, dat groote bezadigdheid, maar tevens groote kracht vereischt wordt, om in den toestand van Suriname die veranderingen tot stand te brengen, welke volstrekt gevorderd worden, en zonder welke deze kolonie werkelijk »met »rassche schreden haren volkomen ondergang te ge»moet snelt."

RED.

(1) Zie *Journal des Débats* 23 Janvier 1845.

ONUITGEGEVEN DAGBOEK,

GESCHREVEN

gedurende een verblijf op JAVA, van het jaar 1827—1830.

DOOR

L. H. W. Baron van AYLVA RENGERS.

(*Vervolg van blz.* 385 *Jaargang* 1844.)

TOGT NAAR HET OOSTEN.

Den 11en Februarij 1830 verliet ik *Samarang*, om eene reis te maken in het oostelijk gedeelte van het eiland Java. Ik had mij tot die reis verbonden met den graaf VIDUA DE GONZANO, Piemontees van geboorte, die alleen voor vermaak reisde, en gewisselijk van alle reizigers onder zijne tijdgenooten degene was, die de meeste landen bezocht had. Hij had *Italië*, *Zwitserland*, *Duitschland*, *Frankrijk*, *de Nederlanden* doorkruist; *Engeland*, *Denemarken*, *Noorwegen*, *Zweden*, *Noordelijk* en *Zuidelijk Rusland*, het land *der Kozakken*, *de Krim*, *Europeesch Turkije*, *Griekenland*, *den Archipel*, *Klein Azië*, *Armenië*, *Syrië*, *Palestina*, *Egypte tot* aan *Nubie*, bezigtigd; de *vereenigde Staten* van *Noord-Amerika*, *Mexico* bezocht; vervolgens is hij naar *Bengalen*, *Hindostan* en *China*

gegaan, daarna naar de *Philippijnsche eilanden*, van waar hij naar *Java* is gekomen. Hij was toen 39 jaren, maar de vermoeijenissen van zijne reizen hadden hem oud gemaakt. Hij was iemand van een fijn verstand en eene levendige bevatting. Het ondervinden van nieuwe zaken had hem een vlug en nogthans bijna altijd juist oordeel geschonken. Hij bezat eene grondige kennis van de geschiedenis, de aardrijkskunde en de antiquiteiten. Zijn omgang was alleraangenaamst en bijna altijd vrolijk. Hij hield veel van redekavelen, maar twistte nooit. Een zeer gelukkig geheugen bezittende, had hij altijd eenige vermakelijke en belangrijke anecdotes mede te deelen. Zijn gezelschap is mij even aangenaam als nuttig geweest op onze reistogten in een land, dat een van de schoonste der wereld en nog weinig bekend is(1).

Wij vertrokken in eene zeer ligte doch gemakkelijke caleche, waarin plaats was voor ons beiden, en voor eenige bagage; een knecht zat op den bok en een ander achterop. Om 7 ure des morgens verlieten wij de laan van *Bodjong* buiten *Samarang*, waar ik woonde, en vier goede paarden voerden ons in galop weg.

Wij waren in het midden van den regentijd. Sedert eenige dagen hadden wij sterke regens gehad.

---

(1) Van den lust tot onderzoek van dezen Italiaanschen edelman getuigt eene lijst van belangrijke handschriften over Nederl. Oost-Indië, door hem verzameld en sedert zijnen dood in de boekerij te *Turijn* bewaard, opgemaakt en medegedeeld door den Hr. Mr J. H. BEUCKER ANDREAE in den *Konst- en Letterbode* voor 1842 Dl. II bl. 130 volgg.

(RED.)

De rivier, die *Samarang* doorstroomt, was buiten hare oevers getreden en had de stad en de omstreken onder water gezet. Eerst eene goede kwartmijl ten oosten der stad vonden wij den weg droog. Doch deze overstroomingen veroorzaken hier geen wezenlijk nadeel; zij hebben menigvuldig plaats. Ook zijn de huizen der Europeanen, Chinezen en Maleiers op eene zekere verhevenheid boven den grond gebouwd. Maar die der Javanen blijven dikwijls gedurende eenige dagen onder water, zoowel binnen als buiten. Het water stijgt zelden meer dan 2 voeten.

Samarang verlatende reden wij voorbij verscheidene fabrieken van aardewerk, en smederijen. Geheel buiten Samarang bevindt zich het kerkhof, dat niet zeer uitgestrekt is, maar overvuld met lijkgesteenten, waaronder verscheidene van zeer goeden smaak. Men vindt er de opschriften en de namen van een groot aantal Engelschen. In het algemeen hebben de Engelschen zeer veel menschen van verschillende klassen verloren, gedurende hun kortstondig bezit van deze kolonie.

Na eene halve mijl afgelegd te hebben, trokken wij door *Torra-Baya*, een dorp waarin zeer vele Chinezen wonen; men heeft daar eene ophaalbrug, zoo als men er vele in Holland ziet. Dit is de eenige die ik in de Indiën gezien heb.

Voorbij *Torra-baya* kwamen wij in eene vlakte van eene zoodanige uitgestrektheid, dat het gezigt door geen enkel voorwerp aan den horizon begrensd werd. Het was als of men in het oneindige zag. Zij herinnerde mij eenige streken in Vriesland, ge-

heel bebouwd zijnde en bedekt met rijst-plantagiën, die, wanneer zij jong zijn, veel gelijken aan het schoone groen van onze weiden; daarbij zag ik er vele eendvogels, talingen en snippen. De boomen zijn er schaarsch en zeer klein.

Daar de rijstvelden bestendig onder water moeten gehouden worden, heeft men verschillende middelen om het water op die velden te doen terug komen, waar de zon ze er van beroofd heeft; in de berglanden worden deze besproeijingen bewerkstelligd door het afloopen der bovenwateren, op de lagere gronden. Maar hier is het de hand der menschen, die dat werk moet verrigten. Ik heb, het land doorkruisende, twee of drie verschillende wijzen gezien, om het water weder te doen opklimmen; en naar het zeggen van den graaf DE VIDUA, was het dezelfde wijze, die men sedert verscheidene eeuwen in Egypte bezigt, om die landen van water te voorzien, welke de Nijl met zijne overstroomingen niet kan bereiken.

Deze vlakte bragt ons tot aan *Demak*, op zes mijlen van *Samarang*. Wij hadden tot nu toe steeds, zonder ander oponthoud dan het verwisselen van paarden, onzen weg vervolgd. *Demak* is vroeger de hoofdstad geweest van een groot rijk, maar heeft er volstrekt niets van behouden. Wij gingen de Moskee bezoeken, die men zegt dat de eerste is, die op *Java* gebouwd werd. Ook is zij zeer oud. Zij kan zich niet meer staande houden en men is verpligt geweest dezelve met een zestigtal zware balken te onderschragen. Zij hangt geheel naar ééne zijde over. Zij

is bijna geheel uit *jati*-hout gebouwd, maar biedt overigens niets opmerkenswaardigs aan. De rivier *Demak* is bevaarbaar en vrij aanmerkelijk.

Op eenige mijlen ten zuiden van *Demak* bestaat iets zeer buitengewoons, en waarvan ik mij geen voorbeeld herinner, door eenigen reiziger aangehaald, in eenig ander deel der wereld. Het is eene vrij uitgestrekte vlakte, waarop zich aanhoudend hopen slijk vormen, die als molshoopen beginnen, zich in weinige minuten drie tot vier voet verheffen, met eenen omtrek van twaalf tot vijftien voeten; daarop opent zich deze hoop eensklaps met een geluid als van een pistoolschot, er komt een weinig rook uit en zeer sterk gezouten water, en op hetzelfde oogenblik wordt hij weder met den grond gelijk en verdwijnt, met weder te worden als het overige van den grond. De geheele vlakte is zamengesteld uit dien beweegelijken grond, en dit zoo buitengewoon natuurverschijnsel heeft sedert eeuwen plaats; ten minste het is nooit anders bekend geweest. De hoeveelheid van zout water, die uit deze aarde komt, is zoo aanmerkelijk, dat de bewoners der omstreken tot 50 duizend pond zout in het jaar fabriceren, volgens het verslag van den controleur der belastingen.

Demak verlatende, strekt zich de vlakte nog eene halve mijl uit; vervolgens komt men aan verschillende plantagiën van peper, katoen, koffij, enz. Men komt weldra aan de rivier *Tanga-lonking*, die de residentie *Samarang* van *Japara* scheidt. Deze rivier heeft eene schoone breedte, maar de kracht

van den stroom laat niet toe dezelve te bevaren. Vandaar tot aan *Pateh* zijn aan beide zijden van den weg reijen vruchtboomen, zoo als *tamarinde* en *manga*. Alvorens *Pateh* te bereiken gaat men door *Koedes*, eene zeer aanzienlijke plaats, de hoofdstad van een regentschap. Daar vereenigen zich de wegen van *Demak*, *Japara* en *Pateh*. Wij trokken *Pateh* door, zonder er ons op te houden, zelfs niet om onzen goeden regent TJONDRO-NEGORO te gaan zien. Men is bezig om een bevaarbaar kanaal te graven, dat door *Pateh* gaan moet, om de rivieren *Demak* en *Joanna* te verbinden. Dit is een belangrijk werk; vooral in een land waar men zoo groot gebrek aan gereedschappen heeft, of veeleer waar de lieden de noodige gereedschappen niet gebruiken willen. Zoo willen de Javanen, bij voorbeeld, geene kruiwagens gebruiken, om de aarde te vervoeren, en geven er de voorkeur aan, om de aarde van beneden uit het kanaal, op bamboezen horden, naar boven te dragen, hetgeen een driemaal moeijelijker werk is. — Van *Pateh* tot aan *Joanna* ziet men vele rijst- en maïs-velden, van tijd tot tijd suikerriet. De stad *Joanna* is aangenaam gelegen aan den oever en niet verre van den mond van eene schoone bevaarbare rivier, omstreeks 100 voet breed. Aan de overzijde der rivier, tegen over de stad, is een gemetseld fort, met 4 bastions en faces van 125 pas uitgestrektheid. Elk bastion heeft 4 stukken. In het fort is de woning van den assistent-resident den Heer STOKBROO. Hij is een zeer opmerkenswaardig persoon, dewijl hij in zijne jeugd door *Boegi-*

sche zeeroovers, die aanhoudend de Indische zeeën onveilig maken, gevangen genomen is. Hij is de eenigste Europeaan, zoo veel men weet, die in hunne handen gevallen en niet vermoord is. Gedūrende drie jaren is hij slaaf geweest van een' hunner opperhoofden en heeft de betel-doos van zijnen meester gedragen. Hij was toen twaalf jaren oud. Op zijn vijftiende jaar is hij door eenen Chinees vrijgekocht. Hij heeft ons gezegd, dat die Chinees, zijn weldoener, nog alle jaren een pāar weken bij hem kwam logeren. Wij gingen de rivier *Joanna* in eene pont over en weldra bevonden wij ons in de residentie *Rembang*. De rivier *Mahoening* dient tot grens tusschen de beide provinciën. Alvorens aan de hoofdplaats te komen, gaat men digt voorbij *Dressen*, waar zeer aanmerkelijke zoutwinningen van het Gouvernement zijn. Zij kunnen gemakkelijk duizend *koijangs* of 3,750,000 ponden oud gewigt, in één jaargetijde, opleveren. Men trekt het zout uit het zeewater, waarmede men de streek onder water zet, en dat men door kleine dijken terug houdt. De zon doet dan het zeewater uitdampen, het zout blijft overig, en men behoeft dit nu nog slechts te zuiveren. De verkoop van het zout is een alleenhandel van het Gouvernement in de Indiën. Niemand in de geheele kolonie heeft het regt om zout te bereiden of te verkoopen. De sultans van *Sumanap* en van *Bancalang*, op het eiland *Madura*, ofschoon tot de onafhankelijke vorsten gerekend, zijn aan dezen alleenhandel onderworpen. Alleen de keizer van *Solo* en de sultan van *Djokjokarta* houden er zich

tot nu toe vrij van. Dit regt van bereiding en van uitsluitenden verkoop levert jaarlijks aan het Gouvernement eene rente van *f* 2,500,000. Onder het bestuur van den vorigen Gouverneur-generaal deed men slechts *f* 90 voor een *koijang* zout betalen, hetgeen komt op twee en een halve cents of een' halven stuiver het pond. De Commissaris-generaal heeft het tarief juist verdubbeld, en de rente is toch niet meer geweest, volgens hetgeen mij de magazijnmeester van het zout te Sourabaija heeft verzekerd. Ook heeft deze maatregel het Gouvernement geen voordeel aangebragt, maar is zeker zeer drukkend geweest voor de bevolking; want deze is verpligt geworden zich gedeeltelijk te onthouden van deze zoo alleronmisbaarste behoefte voor de gezondheid in de warme landen; of wel de smokkelarij is zeer bedrijvig en levendig geweest, ten gevolge van het groote voordeel dat er te behalen was, nadat het tarief zoo hoog was gesteld.

Wij kwamen omstreeks 4 ure in den namiddag te *Rembang* aan, en stegen af bij den resident, den heer DE SALIS. Van des morgens 7 ure hadden wij eenen afstand van 23 mijlen wegs afgelegd.

Rembang is vrolijk gelegen aan zee. Eene rivier, die denzelfden naam als het distrikt draagt, doorloopt de stad aan de westelijke zijde. Het hôtel van den resident is in eene versterkte plaats gelegen, een overblijfsel van een oud fort, dat men er vroeger had opgerigt. Deze woning is zeer goed gebouwd en zeer ruim. Daarenboven is er eene fraaije kleine kerk voor de Hervormden, eene kazerne voor de marechaussées *Djajang-Sekars*, eene andere voor de infanterie,

eene ziekenzaal, eene gevangenis voor de veroordeelden tot de openbare werken, die men hier *kettinggangers* noemt. Ook is er eene scheepstimmerwerf, waarop men zeer goede vaartuigen bouwt. Er waren op dat oogenblik zes schooners in aanbouw van 240 tonnen elk. Zij waren bestemd om gewapend en in dienst gesteld te worden tegen de zeeroovers. Elke schooner zou twaalf stukken dragen van 12 en 8 pond. Zij waren reeds zeer ver gevorderd. Behalve den resident, zijn er te Rembang nog verscheidene Europesche ambtenaren. Ook vindt men er schoone huizen.

Wij gebruikten den 12^den^ Februarij om Rembang en de omstreken te bezien, en den 13^den^ begaven wij ons weder op weg. De resident had de goedheid gehad, onze aankomst vooraf te doen bekend maken. Ook vonden wij overal de postpaarden gereed, en, wat meer is, op elke pleisterplaats, de tafels geheel gereed en voorzien van confituren en gebakken, met thee en koffij in overvloed. Het tuig van onze paarden was met bloemen versierd, een looper ging vooruit, en twee *Petingi*, Javaansche ambtenaren, dienden ons als eerewacht; wij reisden als vorsten. *Lassum* en *Wondang* doortrekkende, zagen wij er de scheepswerven, die in 1827 door een gedeelte oproerlingen, die tot daartoe waren doorgedrongen, in den brand gestoken en vernield waren; maar bij onzen doortogt waren ze reeds geheel hersteld. Op deze hoogte van de kust, ziet men ook de eerste canoos met uitleggers, wanneer men van het westen afkomt. Deze uitleggers bestaan eenvoudig uit een

lang *bamboes*, 't welk ter zijde aan de canoo gehecht is, door twee stutten, zes à acht voeten lang, die het *bamboes* gelijk met het water houden. Somtijds ziet men canoos, die deze uitleggers aan beide zijden hebben; maar gewoonlijk zijn zij slechts aan ééne zijde. Vooral op het eiland *Madura* zijn deze canoos in gebruik.

Van *Wondang* tot *Talang*, 4 mijlen wegs, is de grond zeer rotsachtig. Het is eene massa koraal, bedekt met een weinig aarde. De koraalbanken strekken zich vrij ver in zee uit. De weg loopt op eenen kleinen afstand van de kust. In het algemeen is de plantengroei hier arm en bestaat slechts uit *maïs* en *palma Christi*, die men hier *iarak* noemt en waarvan de olie dient om die van de kokos-noten te vervangen, in de streken, waar men dezen laatstgenoemden boom niet aantreft. Na *Talang* voorbij getrokken te zijn, komt men in eene vlakte, die een beter voorkomen heeft. Men ziet er rijstvelden en eenige andere plantagiën. Wij hielden ons te *Bantjar* op, om de redoute en de timmerwerf te bezien. De redoute is klein en bevat slechts een garnizoen van 35 man, waarvan 14 Europeanen, onder bevel van eenen luitenant. De werf is vrij aanzienlijk. Hier is het fregatschip *de Javaan* gebouwd, van 44 stukken, dat tegenwoordig bij ons eskader in de Middellandsche zee is, en voor een der schoonste fregatten van onze Marine doorgaat. Het is geheel van *Jati*-hout gebouwd. De werf, waarop geene eigenlijk gezegde hellingen zijn, is op eenen vrij grooten afstand van de zee en men kan de schepen niet van

stapel laten loopen, zòo als men dat bij ons doet. Men moet ze, door kracht van armen, over eene bank van zachte aarde, die bij hooge zee, ten hoogste twee, voeten water heeft, brengen. En het is waarlijk eene verwonderlijke zaak, hoe een volk, met zoo beperkte kennis van werktuigkunde, en welks middelen en gereedschappen zoo weinig berekend zijn om groote dingen uit te voeren, in een werk slaagt, dat men in Europa voor bijna onmogelijk zoude houden. Want wie zou onzen werktuigkundigen durven voorstellen, om een fregat van 44 stukken, geheel voltooid, te doen voortgaan dwars door het slijk, eene lengte van 8 à 10 duizend passen? In 1827 werd de werf van *Bantjar* door de oproerlingen vernield, maar zij is sedert dien tijd geheel hersteld. Niet ver van de redoute heeft de Heer DE SALIS een jagthuis, dat hem tot verblijf dient, wanneer hij op de wilde stieren gaat jagen.

Omstreeks 2 ure in den namiddag kwamen wij te *Toeban*. De Heer MEYER, assistent-resident, bood zich beleefdelijk aan, om ons al het bezienswaardige, dat de plaats aanbood, te doen bezigtigen. Na een paar uren rust, begaven wij ons naar den oever der zee, waar wij bronnen zoet water in de zee zagen. Deze bronnen zijn vier of vijf in getal, op eene regte lijn, in eene uitgestrektheid van 1000 passen, en een zestig passen van de kust verwijderd. Gedurende den vloed bedekt het zeewater ze volkomen, en men ontdekt er niets van, maar zoodra de vloed wijkt, verschijnen zij weder en geven een zeer goed water. Eene dezer bronnen is

omringd met eenen gemetselden muur, om het zoute water te verhinderen zich er mede te vermengen. De sloepen der zeeschepen komen er dikwijls hunnen voorraad van water voor de reis innemen; er is nog eene andere, op welke men eenen hollen boomstam geplaatst heeft, hetgeen voldoende is om te maken dat de vloed ze niet bedekt.

Van daar trokken wij het dorp door, en gingen den grootsten boom, die op Java bestaat, bezoeken. Hij is van die soort die de Javanen ***randoe-alas*** noemen. De Europeanen noemen hem ***wilde kapok***. De tamme ***kapok*** is de boom, die de katoen oplevert (Boomwol). Gelijk met den grond heeft de stam van dien boom eenen omtrek van 72 voeten, daar bij inbegrepen de loten, die uit de wortels boven den grond uitschieten, en op 20 voet boven den grond, waar de stam vrij is van uit de wortels opgeschoten takken, heeft hij nog meer dan 30 voeten omtrek; de middellijn, van het uiterst eind der takken aan de eene zijde tot aan het einde der takken daar juist tegen over, was 140 voeten. Zijne hoogte steekt zoo zeer boven die der andere boomen uit, dat hij dikwijls tot herkennings punt genomen wordt voor de schepen, die op eenen zekeren afstand in zee zijn. De mindere takken zijn zoo zwaar, dat indien men ze van den stam afgescheiden zag, men ze voor zeer zware boomen zoude aanzien. Een andere boom van dezelfde soort, en die de omringende boomen zeer in grootte overtrof, scheen bij den eersten een dwerg te zijn.

De tamme ***kapok*** vertoont iets zonderlings in de

wijze waarop zijne takken groeijen. Bij elke uitbotting schiet hij drie takken te gelijk, die altijd zoodanig geschikt zijn, dat elk van hen met den hoofdstam volmaakt regthoekig is, en dat zij onderling ook gelijke hoeken maken. De katoen die deze boom voortbrengt is altijd van eene mindere soort dan de eigenlijk gezegde katoen, die de Javanen *kapas* noemen. Zij groeit aan den boom in groote doppen, die de gedaante hebben van middelmatige komkommers, en dient voornamelijk tot het vervaardigen van matrassen. Daarna gingen wij het graf bezoeken van den *Soesoehoenan* van *Boenon*, oud Souverein van het land, die na zijnen dood als een heilige is beschouwd. Zijn graf is een dergene, die het meest in achting staan in het geheele eiland. Het is besloten in een klein gebouw, omringd van vijf verschillende omheiningen, en men gaat door vijf poorten en even zoo vele binnenplaatsen, alvorens de cel te bereiken, die de overblijfselen van den heiligen bevat. Nooit is het aan eenig huisdier veroorloofd dezelve te naderen, zelfs niet om voorbij de poort van de buitenste omheining te gaan. Men laat de Europeanen door tot aan de poort van de cel, maar zij mogen er den voet niet binnen zetten, tenzij zij Mahomedanen zijn. Intusschen opende men voor ons de deur om ons het inwendige te laten zien. Men ziet er niets dan eene massa van metselwerk van gladde steenen, 't welk de gedaante van eene doodkist heeft en dat men altijd met frissche bloemen bedekt houdt. De deuren en de kleine gebouwen, die in de verschillende buitenhoven zijn, zijn van eene

hooge oudheid, en vallen bijna alle tot puin. Men schoort ze en hecht ze bijeen, maar herstelt ze nooit. Dit zou hun hunnen eerbiedwaardigen ouderdom ontnemen. Een kenmerkend iets in het karakter der Javanen is eene hooge achting voor alles wat oud is. Zij zijn buitenmate aan het oude gehecht en niets komt hun zoo onredelijk voor, dan altijd nieuwigheden te willen invoeren.

Niet ver van daar toonde men ons een' zeer zonderlingen put; het was een rond gat, van 2 voet diameter, in eene rots uitgehold, ter diepte van meer dan 20 voeten. Men heeft mij niet kunnen zeggen, of de kunst of de natuur het bestaan aan deze opening gegeven heeft. Intusschen begrijp ik moeijelijk, hoe een volk, dat zoo weinig werktuigen en gereedschappen bezit, en dan nog zoo onvolmaakt, een zoo moeijelijk werk zou hebben kunnen ten uitvoer brengen, als het uitboren eener rots tot zulk eene diepte, met zoo weinig breedte. Het water van den put was goed.

Alvorens het dorp te verlaten, gingen wij eenen anderen zeer merkwaardigen boom bezoeken. Het was er een van de soort *waringi* genoemd, die men in Bengalen *banian* heet. Deze boom gaat door voor de grootste plant uit de bekende wereld. Hij begint met eenen enkelen stam op te schieten, die zich regt in de lucht verheft. De eerste takken vormen zich op eene hoogte van 25 à 30 voeten boven den grond. Wanneer zij eenen zekeren graad van kracht en lengte bereikt hebben, schieten zij eene loot als een opslag van eenen wortel; deze loot,

zonder bladeren noch groen, verlengt zich van jaar tot jaar, scheidt zich, deelt zich, en zich regt naar den grond rigtende, gelijkt zij weldra naar lang nederhangend hoofdhaar; naarmate de tak in lengte wint, maakt zij op gelijke wijze nieuwe loten, die, altijd groeijende, weldra den grond raken, zich daarin hechten, wortel schieten, en in weinig tijds op hare beurt nieuwe stammen worden, wier kruinen nieuwe takken vormen; en deze takken maken nieuwe harige loten, die groeijen en den grond raken als de eerste. Op deze wijze kan een enkele boom een geheel boschje vormen. Die welke ik zag, had 23 zware stammen, 12 à 15 voeten van elkander verwijderd, en het geheel had een' omtrek van 125 passen. Het geleek een grooten tempel van groen, waarvan het gewelf ondersteund werd door drie en twintig groote kolommen. Eene menigte van haren daalde nog van de takken naar beneden, verscheidene hadden zich reeds in den grond gehecht en de boom beloofde eenen nog veel grooteren omvang te krijgen. Hij groeit zeer hoog en de bladen zijn zoo digt, dat hij niet alleen volkomen beschermt tegen de stralen der zon, maar zelfs gedurende vrij langen tijd tegen den regen.

Onder dezen romantischen boom zag ik eenen onregelmatigen hoop van ruwe steenen, waarvan de omtrek met zorg gezuiverd was. Op mijne vraag, wat dat was? antwoordde men mij, dat het het graf was van een' beruchten *Santon*, die gedurende zijn leven wonderen gedaan had. Onder anderen vermaakte hij zich om *krissen* (Javaansche dolken) alleen met zijne vingers te maken, daar hij het staal bewerkte

zoo als wij stopverw doen zouden. Er bestaan nog krissen, die men zegt door dezen man gemaakt te zijn. Men betaalt ze tegen eenen ongehoorden prijs.

Van daar bragt de heer MEIJER ons een vierde mijl van het dorp, waar hij ons fraaije natuurlijke grotten deed zien, die in onbebouwde velden gelegen zijn. De ingang is in eene verzakking van den grond, in het midden van welke zich een dikke boom bevindt en die slechts eenen omvang van 8 of 10 passen heeft. Er zijn drie verschillende holen digt bij elkander. Wij traden in de grootste, die eene breedte van 5 à 6 passen en eene hoogte van 16 voeten heeft. Na een honderd passen in het binnenste gedaante hebben, sloegen wij eenen gang ter linkerzijde in, die ons, door eene andere opening, bij den boom aan den ingang terug bragt. Het verbazend getal van vledermuizen, die in deze grotten huisvestten, en die op de verschijning der flambouwen, die ons verlichtten, ontwaakten en rondom ons begonnen te vliegen, maakte het bezoeken dezer plaatsen zeer onaangenaam. Ik zag binnen in de grotten verscheidene druipsteenen aan het gewelf hangen. Een derzelve gaf eene hoeveelheid zeer goed water.

Op eene halve mijl van daar verwijderd zagen wij eenen put die 84 voeten diepte heeft. Een man daalde er met behulp van eene ton in neder, om ons water te halen. Hij nam een licht met zich; toen hij omlaag was, hadden wij moeite om nog het schijnsel van het licht te bemerken. Men zou gelooven, dat het water van dien put zeer koud zoude moeten zijn, door de groote diepte, en ondertusschen, tot

onze groote verbazing, vonden wij hetzelve een weinig laauw. Ik heb opgemerkt, dat al het water, dat ik te *Toeban* gedronken heb, dezen warmtegraad bezat; de bronnen in zee, zoowel als het water uit de putten in de rots en uit dien van 84 voeten diepte; hetgeen ik toeschrijf aan de vulkanische hoedanigheid van den grond. Een put van deze diepte is in Europa, waar de kunsten tot zulk een hoog punt van volmaaktheid geklommen zijn, geene buitengewone zaak; maar op Java is het een opmerkenswaardig verschijnsel.

Een togtje van eene halve mijl dieper in het land bragt ons aan den ingang van een woud. Wij zagen er een gebouw van eenige uitgebreidheid en digt bij een zeer groot en gemakkelijk bad. Deze plaats was bekoorlijk, zij was met opzet gekozen om dit bad te maken; in het bad bewaarde men twee zeer groote schildpadden. Dit etablissement heet *Bekti*. Juist daarbij was eene republiek van apen, in den staat der wildheid, maar niettemin in eene soort van gemeenschap levende. Reeds bij onze aankomst hadden wij hen hooren schreeuwen en op de takken der boomen zien springen. Men zette op den grond eene goede hoeveelheid gekookte rijst en eenige vruchten, die wij met ons genomen hadden, en men riep hen. Zij kwamen in grooten getale van de boomen naar beneden en naar ons toe. Maar een groote oude aap kwam uit de menigte te voorschijn en wierp zich op de rijst, de overigen wachtten eerbiedig op eenigen afstand, dat hun hoofd hun verlof gaf om te naderen, hetgeen mij deed gelooven, dat er iets

monarchaals in deze apen-democratie was, of dat het liberalismus in hen nog niet alle denkbeeld van eerbied, die men aan den ouderdom, aan de geboorte en aan de magt verschuldigd is, had uitgewischt, want ik weet niet aan welke van deze drie eigenschappen de oude aap de blijken van voorrang, die men hem gaf, verschuldigd was. Misschien was hij sterker dan de andere en regeerde hij volgens de grondstellingen van SAINT SIMON, door zijne meerderheid te bewijzen met vuistslagen. Hoe dit zijn moge, de burger-koning had zoo veel rijst, als hij maar kon, binnengeslokt, en daarenboven zijne wangzakken nog wel voorzien; hij ging terug en toen wierp zich de menigte, in wanorde en met een groot geraas, op het overschot, dat zij in een oogenblik deed verdwijnen. Wenschende te zien, hoe ver de vermetelheid van deze wilde bosch-bewoners zoude gaan, om tot den mensch te naderen, nam ik eene hand vol *pisang* en bood daar van aan eenige apen, die voor mij waren. Zij naderden langzaam en twee van hen kwamen zeer behendig wegnemen, wat ik hun aanbood, maar waren tevens wel op hunne hoede, om zich niet te laten vangen. Doch gedurende dien tijd had ik geene acht geslagen op eenige andere apen, die rondom mij heen liepen. Ik hield mijne linker hand, waarin nog *pisangs* waren, op den rug, met het voornemen om die te onttrekken aan het gezigt van het aantal, die eenen algemeenen aanval hadden kunnen doen, om er zich meester van te maken. Eensklaps vallen een paar van hen, die achter mij geschotlen waren, op mijne *pisangs*, ontrukken

mij dezelve bij verrassing en maken zich al schreeuwende voort. Ik loop naar hen toe met dreigingen, zij klouteren vlug op eenen boom, en, als antwoord op mijn schelden, trokken zij een afzigtelijk grijnsgezigt, aten de *pisangs* op en wierpen mij, tot overmaat van onbeschaamdheid, de schillen naar het gezigt. Daar stond ik dan bestolen en uitgejouwd, en dat door apen! Overigens zijn deze dieren niet kwaadaardig; zij zullen aan niemand eenig leed doen, mits men het hun niet doe, en weten regt goed, het voedsel, dat men hun brengt, te gebruiken. De togt van dien dag was geëindigd, wij keerden naar *Toeban* terug, waar wij den nacht doorbragten en den volgenden dag, te vijf ure, hernamen wij onzen weg. Tot *Rembes* loopt de weg over een rotsachtig terrein en overal zagen wij groote brokken koraalrots langs de kust. Juist bij deze plaats verlieten wij de residentie van *Rembang*, om die van *Soerabaija* binnen te treden.

De residentie van *Rembang* is eene der minst rijke van *Java*, wat de voortbrengselen aanbelangt. Het beste gedeelte wordt ingenomen door wouden van het beroemde jati hout, door de Engelschen, die al deszelfs verdiensten kennen, *teak* genoemd; de digtst aan zee gelegene landerijen zijn rotsachtig en, zonder geheel en al onvruchtbaar te wezen, brengen zij zeer weinig voort. De indigo, de koffij, de katoen groeijen er niet; de rijstvelden zelve leveren er niet meer op dan hetgeen de bevolking behoeft; het suikerriet, de *Palma Christi* en de maïs ziet men er meer. De kokosboomen ontbreken er geheel, evenzeer als de zoo algemeen nuttige bamboesstruik; of ten minste

is deze er zeer schaarsch; men ziet ze alleen bij de woningen. Nogtans bezit het land hulpmiddelen, en sedert een paar jaren hebben de grondbelastingen alleen, eene som van 96,000 gulden in 't jaar meer opgebragt, dan gedurende de vorige jaren, door het verbeteren van de staten der belastingschuldige landerijen, waarvan een groot deel, slechts sedert eenige jaren ontgonnen, nog niet ter kennis der controleurs gekomen was. Aldus heeft men in de distrikten van *Rembang* en van *Toeban* bij de 4000 *jonken* gevonden, die nog niet belast waren, terwijl de distrikten van *Blora* en van *Bodjo-negoro* nog diezelfde rectificatie moeten ondergaan. Dit is het geval in bijna al de residentiën, en eene naauwkeurige controle zou de inkomsten van het Gouvernement zeer kunnen vermeerderen, zonder eenige onregtvaardigheid te begaan en zonder eenig drukkend middel te gebruiken.

De bosschen *jati*-hout behooren aan het Gouvernement en zijn van belang wegens derzelver opbrengst. Het is het beste hout voor den scheepsbouw, want het is hard en laat zich zeer glad bewerken, het is van langen duur en de insekten tasten het niet aan. De boomen worden zeer groot; ik heb er balken van gezien, die 90 voet lengte hadden, bij eene breedte en dikte van 2 voet. Ongelukkig bevinden zich de schoonste bosschen op eenen grooten afstand van de zee, hetgeen er de vervoering moeijelijk van maakt.

Het is aan niemand op *Java* veroorloofd *jati*-hout te kappen of te doen kappen. Het Gouvernement alleen heeft daartoe regt. Door een wel beredeneerd

bestuur en eene grootere regelmatigheid in het vellen der boomen, zou men een veel grooter voordeel van deze bosschen kunnen trekken en dezelve tevens beter voor de toekomst bewaren. Want in plaats van geregelde houtvellingen te doen, waarvan men dan alleen zou gebruiken, hetgeen men voor het oogenblik behoeft, terwijl men het overige besparen zoude, bestelt men alleen van regerings-wege eene zekere hoeveelheid van deze of die timmerhouten, bij voorbeeld kromhouten of andere stukken. Alsdan moet men een groot aantal boomen vellen, waarvan men slechts het aangeduide stuk bezigt; men laat het overige in het bosch verrotten, en, wat vooral vernielend is, men moet een groot aantal boomen omhakken, om zich eenen weg te banen tot aan de plaats, waar men de gevraagde stukken vindt, om ze te kunnen vervoeren, en al die boomen blijven daar dan liggen. Gelukkig hebben onze laatste veroveringen, de vruchten van den oorlog van 1825—1830, ons eene kostbare aanwinst van jati-bosschen verschaft, zoodat wij nog niet zoo spoedig van dat belangrijk voorwerp geheel ontbloot zullen wezen.

Indien de residentie van *Rembang* niet die groote vruchtbaarheid bezit in kostbare planten, die den rijkdom der overige deelen van *Java* uitmaken, vindt zij zich schadeloos gesteld door hare wouden, door de ligging van verscheidene aanmerkelijke timmerwerven, waarvan ik reeds boven gesproken heb, door de grootte en de belangrijkheid van verscheidene dorpen en negerijen van den eersten rang, zoo als *Lassum*, *Tampoboyo*, *Belan*, *Blora*, *Bodjo Negoro*, enz., door de

vischvangst, die langs de kusten zeer belangrijk is, en door eene zeer drukke kustvaart. Het volk, sedert meer dan eene eeuw aan ons Gouvernement gewoon, is tevreden, gerust, en zijne opperhoofden hebben vertrouwen in hunne Europesche meerderen.

Men zal meer of min over de belangrijkheid van deze provincie kunnen oordeelen door den staat der bevolking.

In 1830 bevatte de residentie 413,611 zielen, waarvan

Europeanen,	Javanen,	Chinezen,	Arabieren, Mooren,	Maleijers en Boegies.
277	407,918	5,378	23	315
minder dan 4,	meer dan 5,	meer dan 6,	minder dan 4,	minder dan 4,

voor elk huisgezin.

Het totaal der huisgezinnen was 77,686.

In deze bevolking waren	117,721 mannen	en	127,532 vrouwen.
» » » »	88,254 jongens	»	80,104 meisjes.
Totaal	205,975		207,636
	van het mann. geslacht.		van het vrouw. geslacht.

Men telde in de provincie 100,000 buffels en 13,000 koeijen. Het getal paarden is er zeer groot. In de bosschen vindt men den konings-tijger, den gevlekten tijger en den zwarten tijger, vele wilde stieren, de wilde kat enz. Men vindt ook in deze provincie bronnen van steenolie, als te *Oenarang*, en dat zelfs in groote hoeveelheid. In het algemeen is het land voor groote verbeteringen en vermeerdering van voordeel vatbaar, ofschoon meer naar het zuiden dan langs de kusten: het zijn de middelen van vervoer die ontbreken, en de rivier *Solo* is de eenige bevaarbare in de residentie. Sedert eenigen tijd, ten gevolge van de vermindering van onze marine, uit een beginsel van bezuiniging, heeft de kusthandel veel geleden

door de zeeroovers, welke die eilanden-zee in groot getal bedekken, en, bijna nooit kwartier gevende aan de gevangenen, schrik verspreiden onder hen die zich met dien handel inlaten; maar eenigzins krachtige middelen van de zijde van het Gouvernement zouden die plaag weldra doen verdwijnen. Doch vervolgen wij onze reis.

Op omstreeks 4 mijlen van *Toeban* begonnen wij weder bosschen en een meer begroeid land te zien.

Dit vervolgt aldus van *Pumboon* af tot aan *Wadong*. Wij zagen er vele wilde hanen. Vòorbij *Wadong* zijn vele rijstvelden, en eene groote vlakte strekt zich van daar langs het naauw van Madura.

Na *Sidayo* voorbij gegaan te zijn, verlaat men de rigting naar het oosten, die men tot nu toe gehouden had, aangezien men aan het einde der noordoostelijke kust gekomen is, en men slaat den weg nu zuidwaarts in, langs bovengenoemde zeestraat. Wij trokken de *Solo*-rivier over, niet ver van hare monding, op eene soort van gierbrug. Deze rivier had hier eene breedte van 500 pas, naar mijne berekening; wij trokken ze in drie minuten tijds over. Dit is de belangrijkste en nuttigste rivier van Java, want zij is over eene lengte van meer dan 120 mijlen bevaarbaar, zelfs voor vrij groote vaartuigen, en zij loopt door de residentiën van *Kediri* van *Madion*, van *Rembang* en door een gedeelte van het rijk van *Solo*, daar waar men het meeste *jati*-hout vindt, welks vervoering zonder deze rivier allermoeijelijkst zoude wezen. De gepensioneerde kolonel der Marine, VERHAEGEN, heeft digt bij het veer een schoon gebouw voor de constructie en herstelling van kleine

vaartuigen. Men zou, naar mijn inzien, eene zeer voordeelige onderneming kunnen doen, met hier eene groote werf aan te leggen, want de ligging en de voordeelen van het terrein zijn allergunstigst voor eene dergelijke inrigting. Omstreeks 2 ure in den namiddag kwamen wij te *Grissée* aan. De assistent-resident, de heer BENOIT, van Antwerpen, deed zijn uiterste best ons wel te ontvangen. Wij bleven er tot den volgenden dag.

Grissée is eene vrij belangrijke plaats, eertijds de hoofdplaats van eene Residentie; redenen van bezuiniging hebben de Residentie van Grissée bij die van *Soerabaija* doen inlijven, aan de eerstgenoemde slechts eenen assistent-resident latende. De haven van *Grissée* wordt zeer gezocht door de *Boegies* en Maduresche vaartuigen. Dit is de eerste plaats, waar de Europeërs op *Java* voet aan land gezet hebben. Om de haven gemakkelijker te maken heeft men er eene houten kade of hoofd aangelegd, dat 800 passen in zee uitsteekt. Er zijn te *Grissée* belangrijke fabrieken van koperen ketels en pannen. In het algemeen is het een zeer bloeijend oord; er zijn zeer schoone woningen voor de Europeanen. Men ontmoet hier veel *Mooren* en *Arabieren*.

Denzelfden dag van onze aankomst begaven wij ons naar *Soetji*, drie mijlen van daar, om de salpetergroef te bezoeken. Dit is eene zeer belangrijke inrigting. Op de plaats gekomen, ziet men niet dan een ongelijk terrein, zonder bebouwing, doorzaaid van rotsen en bedekt met boschjes. Maar weldra komt men aan een klein voetpad, dat naar eene laag-

te geleidt, en op het einde van dit voetpad, na eene diepte van dertig voet afgedaald te zijn, bevindt men zich aan den ingang van eene groote en schoone onderaardsche grot, die geen ander licht dan door deze opening ontvangt. In deze grot ziet men verscheidene reijen van salpeterlagen. Dit zijn hoopen aarde, vledermuizendrek, paardenmest en bladen van *jarak*. In deze zamenstelling vormt zich de salpeter; hiertoe besproeit men deze hoopen aanhoudend, om ze vochtig te houden; want alleen door de vochtigheid kunnen de wanden der grot hunnen invloed op de zamenstelling bewerken, en het is deze invloed der wanden, die de salpeter afscheidt van de verschillende bestanddeelen, waaruit deze hoopen aarde enz. bestaan. Men geeft aan deze hoopen de gedaante van een langwerpig vierkant, van 2 voeten breedte, 2 voeten hoogte en 12 voeten lengte. Er zijn 24 groote onderaardsche zalen, die onder eenen grond van misschien een vierde mijl uitgestrektheid verdeeld zijn, en elk eenen bijzonderen ingang hebben. Deze 24 zalen bevatten te zamen ruim 1000 bedden, of hoopen, waarvan elke 4 à 5 ponden salpeter in twee jaren geven kan; want om er al het mogelijke voordeel uit te trekken, moet men ze gedurende twee jaren in rust laten. Men trekt er dus 4 *à* 5 *duizend* ponden salpeter van in twee jaren. Het getal der beddingen zou gemakkelijk tot 1500 kunnen gebragt worden. Behalve een luitenant en een onderofficier van de artillerie, die bestuurders van dit etablissement zijn, zijn er voor al het werk slechts tien Javanen, en de geheele

uitgave van deze fabriek beloopt niet boven de 50 gulden per maand. De salpeter, die men er van trekt, is van de eerste soort en, volgens zeggen der Engelsche overheden, die deze salpetergroef tijdens hun kortstondig bezit van *Java* gekend hebben, bestaat nergens eene inrigting van die soort, zoo geregeld en met zoo veel kennis van zaken geëxploiteerd. De luitenant der artillerie BECKER was er, tijdens ons bezoek werkzaam, onder het onmiddelijk toezigt van den majoor PENNING NIEUWLAND. Het gezigt dezer onderaardsche zalen is zeer merkwaardig. Bij eene hoogte van 20 tot 25 voeten, hebben zij eene lengte van 30 tot 40 en eene breedte van 18 tot 20 voeten, met takken en zeer ruime gangen van gemeenschap. Wanneer men er binnenkomt is het zeer duister, doch als men er eenige oogenblikken heeft doorgebragt, gewennen er zich de oogen aan en men kan alles onderscheiden, zonder flambouwen te behoeven. De menigte van vledermuizen, welke zich in deze onderaardsche zalen ophouden, is waarlijk ongelooflijk. Gedurende den dag hangen zij aan de wanden, die er geheel zwart van zijn; maar zoodra men er binnen komt, zetten zij zich in beweging, en daar hunne vlugt altijd naar den uitgang gerigt is, vliegen zij de binnenkomenden te gemoet. Hunne massa is dan zoo aanmerkelijk, dat zij, elkander verdringende, niet meer in staat zijn hunne vlugt te regelen; waaruit volgt, dat zij dikwijls met hunne ligchamen tegen de personen die binnenkomen aanvliegen; en al wat men doen kan, om zich voor hunnen aanstoot te vrijwaren, is zooveel mogelijk te bukken en zich

het gelaat met de beide handen te bedekken, zorg dragende handschoenen aan te trekken; want daar de punten van hare vleugels met zeer scherpe haakjes voorzien zijn, zou men er door gewond kunnen worden; het is niet bij duizenden, maar bij millioenen, dat deze dieren zich hier verzamelen. En men zal dit gemakkelijk kunnen gelooven, wanneer men in aanmerking neemt dat de *elf honderd* bedden om het salpeter te vormen, grootendeels bestaan uit de mest dezer dieren, en dat daarbij de grond in al deze onderaardsche vertrekken nog geheel met die mest bedekt is, en zelfs tot zulk eene aanmerkelijke dikte, dat men bij het gaan bemerkt dat men den grond niet raakt, maar dat men altijd op eene laag van drie duim dikte van deze stof voortgaat, die droog, zacht en los is. Deze vledermuizen zijn van dezelfde soort, als die welke wij in Europa kennen.

Den volgenden dag, 15 Februarij, begaven wij ons vroegtijdig naar *Giri*, op twee mijlen afstands van *Grissée*, gelegen, om de moskee en het graf van den sultan van *Giri* te zien. Deze moskee is gelegen op eene schoone hoogte en, van de vlakte voor den hoofdingang, heeft men een overheerlijk gezigt op de straat van *Madura*, die men in hare geheele uitgestrektheid ziet, op de havens van Grissée en Soerabaija, het omliggende land en op een gedeelte van het eiland *Madura* zelf. Het geheel vormt een schoon panorama. Achter de moskee is een kerkhof, waar men, tusschen een groot aantal van gewone Javaansche graven, vier gemetselde cellen vindt, die de graven van eenen ouden sultan van *Giri*,

die voor heilig doorging, van zijne vrouw, zijnen zoon en zijne twee dochters bevatten. De keizer van *Solo* zendt jaarlijks eene zekere hoeveelheid van goud en reukwerk voor de dienst en het onderhoud van het graf, en de sultan van *Madura* verschaft de olie voor de lamp, die er aanhoudend dag en nacht brandt. Wij hadden verlof er binnen te treden. Het graf is gemaakt, als dat van den soesoehoenang van *Boenon* te *Toeban*, zoo als alle graven der voorname Javanen, en bedekt met bloemen. Ter zijde van het graf bevindt zich een zeer groot koffer, met een sterk slot gesloten. Hierin bewaart men, met veel eerbied, de *kris*, die de heilige sultan gedurende zijn leven heeft gedragen. Men toonde ze ons; er was niets buitengewoons aan; echter schrijft men haar wonderen toe. Deze kris is verscheidene malen gestolen geworden en teruggevonden. De laatste maal gaf de gouverneur ROBERT VAN DER BURG haar, nadat zij gestolen was, terug; de zorgen der policie hadden haar doen terugvinden en hij verbood ze ooit in andere handen over te geven dan die van den Iman, die belast is met de zorg voor het graf; ook was het ons niet veroorloofd haar aan te raken. De maarschalk DAENDELS, om het volk voor zich in te nemen, deed het gevest van dit zoo achtenswaardig wapen met eenen ring van fijn goud versieren, en door dit blijk van hoogachting voor een zoo onbeduidend voorwerp, heeft hij eene menigte van onmenschelijkheden bedekt, waarmede hij de inboorlingen, met eene hardheid en wreedheid, die tegen het gevoel en de rede stuiten, heeft verdrukt.

Men had ons gewaarschuwd, dat het de gewoonte was, wanneer vreemdelingen de graven kwamen bezoeken, geld uit te deelen onder de armen, die men er altijd vindt. Op het oogenblik dat wij het kerkhof verlieten, om weder in ons rijtuig te stappen, nam de Iman der moskee afscheid van ons, door ons eerbiedig de hand te kussen (ons Christen-honden, zoo als de ware geloovigen van de sekte der Mahomedanen de lieden van onze godsdienst noemen) en zijn' witten tulband met de regterhand aan te raken. Dit was het teeken voor een algemeen *hoezee* onder het gemeene volk, dat ons omringde, en onze bedienden, voorzien van groote zakken vol kopergeld, deden handen vol centen vliegen. Ik bemerkte dat men hieraan zeer gewoon was, want verscheidene onder den troep waren met lange rottingen gewapend, aan welker einde hoepels van bamboes waren, voorzien van een vlechtwerk, in de gedaante van een' zak, zoo als die waarvan de natuurkundigen zich bedienen, om kapellen te vangen. Maar hier was het voor wat anders; ook wisten zij de centen met eene bewonderenswaardige behendigheid in de vlugt te vangen. De naar geld hongerende troep volgde ons nog vrij lang in vollen draf.

Denzelfden dag verlieten wij *Grissée*, om ons naar *Soerabaija* te begeven. Het land, dat men doortrekt, is vlak. Een gedeelte van den weg gaat over eenen dijk, dien men aan het strand heeft opgeworpen, dat bij elken hoogen vloed overstroomd wordt. Wij trokken achtervolgens over de rivieren *Tangi*, *Semonie*, *Branjanging*, *Menoean*, *Anak* en *Krambongan*, alle

kleine rivieren, waarvan niet ééne bevaarbaar is. Op de plaats waar men ze overtrekt, hebben zij evenwel 20 tot 30 voeten breedte. De overtogt wordt bewerkstelligd met zeer goede houten bruggen. Wij kwamen te *Soerabaija* een uur na den middag aan en op de uitnoodiging van den heer Resident VAN HAACK, namen wij onzen intrek bij hem te *Simpan*, op een half uur afstands van de stad. Het is het hotel der Residenten van *Soerabaija* en hunne gewone woning, terwijl zij al hunne bureaux in de stad hebben.

Sedert ons vertrek van *Samarang* hadden wij eene uitgestrektheid lands doorgereisd van 69 mijlen, langs eenen uitmuntenden weg, zoo vlak als de vloer eener zaal. Wij waren de Residentiën of Provinciën van *Samarang*, van *Japara*, van *Rembang*, van *Soerabaija* en de assistent-residentiën van *Joanna*, van *Toeban* en van *Grissée* doorgetrokken. Wij hadden altijd de kust gehouden, zoo wel noordwaarts als noordoostwaarts van het eiland en het naauw van *Madura*. *Soerabaija* is de derde stad van *Java* in grootte; maar door de ligging van hare haven en het belangrijke van hare gestichten, kan zij wel boven *Samarang* gesteld worden. Hieronder merkt men vooral op het constructiemagazijn voor de artillerie, door den Gouverneur-Generaal DAENDELS gesticht, en dat, zoowel door de uitgestrektheid zijner gebouwen, als door het werk der werklieden en de inrigting der werkplaatsen eertijds verdiende in vergelijking gebragt te worden met de beste etablissementen van die soort in Europa; maar het heeft groote veranderingen en verminderingen ondergaan onder het bestuur van den

Heer DUBUS DE GISIGNIES. Toen ik het zag, waren er 14 Europesche werklieden, en 480 kleurlingen. Men werkte er toen voor de marine. Gedurende den laatsten oorlog kostte het etablissement 150 duizend gulden, en, vóór de groote hervorming van den Heer DUBUS, kon het gemakkelijk in al de behoeften van het leger voorzien.

De magazijnen en bergplaatsen voor benoodigdheden van constructie voor de marine te *Soerabaija* zijn zeer aanzienlijk, en zeer wel in staat, niet alleen om te voorzien in de behoefte der oorlogs-marine, maar nog voldoende daarenboven om de koopvaardijschepen te helpen aan vele zaken, die deze zich zeer moeijelijk bij particuliere personen zouden kunnen aanschaffen. Er is ook eene zeer goed ingerigte kanonkogel-gieterij; men vervaardigt er de kogels volgens eene kortelings in de Europesche gieterijen ingevoerde methode, en met volkomen goed gevolg. Men giet er jaarlijks in tijd van oorlog 180 duizend pond ijzer tot kogels. Elk pond kogel, geheel afgewerkt, komt op 10 cents. Er zijn slechts 12 werklieden, allen inlanders, die er onder opzigt van een Europeesch onderofficier werken. Het geheele etablissement kost *f* 20,000 elk jaar. Hetgeen er ontbreekt, en dat nogtans van groot nut zoude zijn, zijn de smeltovens om groote ijzeren kanonnen te smelten, daar men zich hier goedkoop oude scheepskanonnen kan aanschaffen, die men nu verpligt is naar *Europa* te zenden.

Een ander établissement, dat men aan de administratie van den Gouverneur-generaal DAENDELS ver-

schuldigd is, is het hospitaal. Het gebouw is waarlijk koninklijk; zoowel in deszelfs verdeeling als uitgestrektheid en toebehooren, behoeft het voor geen der beste hospitalen in *Europa* te wijken. De zalen zijn luchtig, gemakkelijk voor de zieken, de officieren van gezondheid en de oppassers. De kamers voor de zieke officieren zijn zeer goed ingerigt. De apotheek, de woning der bedienden, de baden, enz. alles is in de beste orde. Hetgeen ook den goeden staat dezer inrigting moet bewijzen is, dat in het jaar 1828, van de 4000 zieke soldaten, die men er behandeld heeft, er slechts 58 gestorven zijn, en dat in het Indisch klimaat! De chirurgijn-majoor VAN RAALTE had toen het bestuur over deze inrigting. Er was vroeger ook eene munt te *Soerabaija*, maar zij is afgeschaft. Het stadhuis is zeer fraai. De schouwburg is klein, maar zindelijk, en het zijn liefhebbers, die er spelen. Het is een groot voordeel voor de stad, dat zij doorsneden wordt van eene schoone en groote rivier, die, tot ongeveer 20 mijlen landwaarts in, bevaarbaar is. In haren loop verandert zij meer dan eens van naam. Te *Soerabaija* noemt men haar *Kaliemaas* (goud-rivier), hetgeen zoude doen denken, dat men er eertijds goud in heeft gevonden; sedert lang heeft men het nogtans niet kunnen bespeuren.

Soerabaija heeft vroeger veel digter bij zee gelegen dan thans; er is veel grond aangespoeld. Er zijn bekoorlijke omstreken aan den mond der rivier en bij de tegenwoordige reede, op ongeveer een half uur afstands van de stad.

Den dag van onze aankomst legden wij eenige bezoeken af, om kennis te maken met de voornaamste

ambtenaren en kooplieden der stad, en den volgenden dag werden wij bij twee jonge Engelsche kooplieden tot een bal genoodigd. De partij was bekoorlijk; men danste tot twee ure in den morgen, het gezelschap was zeer goed zamengesteld en de toon zeer deftig. Ik bemerkte eene zeer schoone dame van eene zeer rijzige gestalte; men noemde mij haar en voegde er bij dat zij slechts 14 jaren oud was, sedert een jaar gehuwd, en thans reeds moeder van een zeer lief kind. Het gaat alles vlug in dit land; ook danste de grootmoeder even zooveel als eenige jonge dame, want zij zelve was nog jong.

Op zekeren morgen ontving ik het bezoek van een' jongen Javaan, dien ik eertijds in Europa gekend had, waar hij op eene kostschool had gelegen: de *radeen* ARIO TJOKRO KOSOEMO. Hij was tegenwoordig *wedono* van Soerabaija, dat is zoo veel als wethouder. Hij sprak nog zeer goed Hollandsch, en had geen een zijner oude kennissen van dit land vergeten. Voor zich zelven was hij weder geheel Javaan geworden, zette zich op de hurken en at met de vingers; hij scheen zijne Europeesche opvoeding vergeten te hebben, wanneer hij onder de zijnen was.

De woning der residenten te *Simpan* is zeer groot en heeft den voorgevel van een paleis. Zij ligt vlak tegen de rivier *Kaliemaas*, die er de muren aan de eene zijde van bespoelt; aan de andere zijde heeft zij het uitzigt over de bebouwde velden en een bosch aan den horizont.

De provincie *Soerabaya* is eene der belangrijkste van Java; vooral sedert dat *Grissée* er bij ingelijfd

is. Zij heeft eene zeer groote uitgebreidheid, en vertoont eene groote verscheidenheid van voortbrengselen. De zoutketen van *Grissée* brengen zeer veel op. Maar vooral is de geographische ligging der provincie voordeelig; behalve twee schoone havens bij de steden *Grissée* en *Soerabaya* zijn er nog twee groote en verscheidene kleine rivieren, die het land doorstroomen om zich in zee te werpen, hetgeen de vervoering der produkten uit het binnenland zeer bevordert, en men is altijd van een groot debiet verzekerd, door de ligging der kusten naar het oosten, die altijd meer gezocht zijn dan het overige van het eiland, voor de schepen die uit de groote en kleine Molukken komen, welke op hunne beurt er eene menigte van kostbare voorwerpen aanbrengen, zoo als, onder anderen, schildpad van de beste qualiteit, sandelhout enz.; deze voorwerpen zijn te *Soerabaya* zeer goedkoop.

De provincie telt eene bevolking van bijna 600,000 zielen. Onder dit getal zijn vele Madurezen, eene veel verstandiger en werkzamer natie dan de Javanen. Ook trekt men er veel voordeel van; alle schrijnwerkers, verwers, metselaars, in het algemeen al de werklieden zijn Madurezen. Men vindt te *Soerabaya* niet zooveel Chinezen als te *Samarang* of te *Batavia*. Er is nogtans altijd een vrij groot getal, die klein-handel drijven.

Men berekent dat de residentie *Soerabaya* jaarlijks meer dan anderhalf millioen opbrengt. De uitgaven voor de provincie zijn niet zeer zwaar. Maar er zijn gedeelten waar, door een misbruik in de belasting

op de landelijke inkomsten, het volk zeer gedrukt is en meer betaalt dan de wet eischt. Doch daar men het misbruik kent, is het te hopen, dat het weldra hersteld worde. Het volk overigens is gerust en onderworpen. De Javaan zal zich langen tijd beklagen, alvorens tot geweldige middelen over te gaan om zich te onttrekken aan de onregtvaardigheden, waarvan hij het slagtoffer kan zijn, en nog moet het bestaan der misbruiken zeer sterk bewezen zijn, om hem tot eenig uiterste te brengen. Ik spreek van hen die, sedert lang reeds onderworpen zijnde aan ons Gouvernement, even zeer de voordeelen kennen, die van dit Gouvernement voor hen ontstaan, als de nadeelen, die zij daarvan ondervinden.

(Wordt vervolgd.)

ADRES

AAN DE TWEEDE KAMER DER STATEN GENERAAL

betrekkelijk Suriname (1).

Een nieuw adres, met dezelfde namen (min drie) onderschreven, is, onder dagteekening van 8 April ll., aan de Tweede Kamer der Staten Generaal ingediend. Het is bestemd om de rede van den Minister van Koloniën te wederleggen. De plaats gedoogt niet, dit stuk in zijn geheel mede te deelen. Wij zullen er de hoofdpunten van opgeven en, even als te voren, onze meening daarover zeggen.

Als voorlooper van dit Adres kan men beschouwen eene uitgaaf van de *Redevoering van den Minister van Koloniën op den* 14 *Maart* 1845 *in de Tweede Kamer der St. Gen., voorafgegaan door eene beknopte beschouwing van het daarin behandelde onderwerp*" (2), hoewel die »beschouwing" naamloos is in het licht gegeven. Als bijlage van het Adres is

(1) Zie ons vorig nummer, bl. 95.

(2) *Amsterdam*, A. ZWEESAARDT en Zoon.

verschenen eene »*Verzameling van stukken aangaande de Surinaamsche aangelegenheden*" enz. (1).

De »beschouwing," voor de rede des Ministers geplaatst, bevat niets, dat niet breeder in het Adres voorkomt, en wij behoeven er dus niet bij stil te staan; over de verzameling van stukken zullen wij hierna spreken.

De adressanten hadden, als *voorbeelden* van het slecht bestuur van Suriname, twee beschuldigingen ingebragt, zoó als wij in ons vorig nummer hebben doen opmerken (zie bl. 121).

Omtrent de eerste, te weten het papiergeld en de intrekking van het verbod tegen de agio, komt hier niets nieuws voor (2). Alleen ontkennen de Adressanten, dat de reden, waarom dat verbod werd ingetrokken, te *Paramaribo* algemeen bekend was. De lezers zullen zich herinneren, dat die intrekking de grief was, welke door de onderteekenaars van het bekende proces-verbaal werd op den voorgrond gesteld. Daar nu voor die intrekking zeer goede reden bestond en over de noodzakelijkheid dier intrekking in den kolonialen raad sedert lang en herhaaldelijk gehandeld was, zoó is het niet mogelijk, dat aan de leden van dien raad deze reden onbekend zoude geweest zijn. Hunne medeonderteekenaars van het proces-verbaal waren volkomen in de gelegenheid, om van hen de ware reden te vernemen. Wanneer zij nu des niet

---

(1) Tot nog toe slechts één eerste gedeelte, *'s Gravenhage*, gebroeders BELINFANTE, April 1845.

(2) Bl. 6 van het Adres.

te min aan de regering op de honendste wijze slinksche bedoelingen toeschreven, en op dien grond zoo heftige klagten aanhieven, zoo vermeenen wij, dat de Minister met volle regt beweerd heeft, dat dit niet opregt gehandeld was. En ons vroeger uitgesproken gevoelen, dat andere redenen, dan de agio en de intrekking der strafbepaling daartegen, de planters in Suriname zoo wederspannig tegen de regering hebben doen handelen, blijft in volle kracht.

Ten opzigte van de tweede beschuldiging, namelijk de bemoeijingen van den Engelschen Regter-Commissaris, en de aanmoediging, welke hem de Gouverneur-Generaal daarin zoude verleend hebben, wordt in dit adres slechts herhaald wat in het eerste beweerd was; doch feiten worden niet aangevoerd (1). Van verongelijking aan hooggeplaatste ambtenaren aangedaan, ten gevolge dier bemoeijingen, wordt wel gesproken, doch geen bewijs daarvan geleverd. De vraag omtrent dit punt is tweeledig: 1°. heeft de heer SCHENLEY zich onbehoorlijke bemoeijingen veroorloofd, en 2°. heeft hem de Gouverneur-Generaal daarin aangemoedigd of hem althans niet daarvan teruggehouden. Het eerste wordt door den Minister tot zekere mate toegestemd en wij hebben vroeger in dit tijdschrift hetzelfde opgemerkt (2); doch van het tweede is ons geen bewijs voorgekomen, hoe stellig het ook door de Adressanten beweerd worde. Wij kunnen om-

(1) Bl. 10 van het Adres.

(2) Bijdragen 1844 blz. 75, 110, 203, 280, 346, 348; 1845 blz. 28.

trent dien Regter-Commissaris nu nog mededeelen, dat men ons uit Engeland van goeder hand de verzekering heeft gegeven, dat de heer SCHENLEY een zeer achtingwaardig en vermogend man is, welke zich den moeijelijken post, dien hij bekleedt, alleen laat welgevallen in de hoop van nuttig te zijn. Dit sluit niet uit, dat zijn ijver voor het goede hem buiten de grenzen zijner functiën kan doen treden, hetgeen wij gewis niet goedkeuren. Doch zeker schijnen bijoogmerken en onedele bedoelingen hem vreemd te zijn. En het kan ons niet verwonderen, dat, wanneer zulk een vreemdeling misbruiken in de behandeling der slaven opmerkt, en daarvan aan zijne regering kennis geeft, dit alleen reeds wrevel bij de planters doet ontstaan. Het is evenwel in zulk geval niet de heer SCHENLEY of onze regering, maar het zijn de planters, welke berisping verdienen. Voor den onpartijdige komt het er op aan te weten, wat waarheid is; en dan hechten wij groot gewigt aan het getuigenis van eenen man, van wiens karakter ons, van eene geachte zijde, gunstig berigt gegeven wordt.

De Adressanten hadden beweerd, dat de kolonie, ten gevolge van het slecht bestuur, aanhoudend was terug gegaan, en eindelijk op den rand van haar verderf gebragt. De Minister heeft daar tegenovergesteld eene beschrijving van *den waren toestand van Suriname*, met het betoog, dat de teruggang dier kolonie veroorzaakt wordt door de afwezigheid, ja in vele gevallen de ontstentenis der eigenaars van de plantagiën, en door de wegsmelting der koloniale arbeiders, welke

toe te schrijven is »gedeeltelijk aan ongelijke verdee-
»ling der beide geslachten en aan zedeloosheid, die
»het gewrocht van de slavernij is; maar vooral aan
»zwaren arbeid en onevenredig dierlijk voedsel."

Dit betoog des Ministers wordt in het adres omstandig wederlegd, hoewel eene wederlegging volgens de Adressanten, voor overbodig moest gehouden, en zij noodwendig op hun woord geloofd worden. Zie hier hunne stelling: »Het »zijn hier immers geene vraagpunten van theoreti»schen aard, het zijn geene staatkundige bespiege»lingen, waarvoor de Adressanten ijveren; het zijn »stellige, praktische, dadelijke, zekere belangen, die »gekrenkt zijn. Aan wien is het onbekend, hoe on»gaarne en hoe zelden over het algemeen de handel»drijvende ingezetenen der Hoofdstad U Edelmo»genden bemoeilijken? Daaruit mogt wel de vooron»derstelling worden afgeleid, dat waar zes en veertig »der voornaamste belanghebbenden bij de kolonie »Suriname, na de uitputting van alle andere midde»len van redres, zich tot de Staten Generaal wenden, »de grieven, welker herstel zij vragen, moeten zijn »in hooge mate zwaarwigtig en buiten allen twijfel »gegrond."

Zonderlinge gevolgtrekkingen! Het zoude voldoende zijn, dat de Adressanten voor hun eigen belang spreken, om al wat zij beweren, voor buiten allen twijfel gegrond te houden. En zoude het dan niet mogelijk zijn, dat hetgeen zij in hun belang begeeren, in strijd ware met het belang der kolonie en met dat van het moederland, ja dat zij zelve door hunne administra-

teurs in Suriname omtrent hun werkelijk belang misleid wierden?

Onder de Adressanten, zeggen zij, zijn niet minder dan drie en twintig eigenaren van plantagiën (1). Wij besluiten hieruit, dat dus de drie en twintig overige zijn bestuurders van zulke plantagiën, waarvoor geen eigenaars meer optreden. Eene treurige bevestiging van het tafereel, dat wij in de rede van den Minister aantreffen. Welk een toestand voor het grooter gedeelte der slavenbevolking, die geene andere heeren heeft dan hen, welker belang de ruimste opbrengsten *voor het tegenwoordige* vordert! En die drie en twintig eigenaren zijn immers ook allen *afwezig*, en moeten zich verlaten op de berigten hunner administrateuren en directeuren, welke bij het behoud der kolonie *in de toekomst* geen belang hebben.

De wegsmelting der koloniale arbeiders heeft, volgens opgaaf van de Adressanten, op de gouvernements-plantage *Catharina Sophia*, niet minder plaats gevonden, dan op de andere. Van 1 Januarij 1838 tot in December 1843 is op die plantagie de negermagt van 265 hoofden tot op 204 verminderd. Indien dit werkelijk zoo is, en die vermindering door het wegsterven, niet door het verplaatsen van slaven, werd te weeg gebragt, zoude gewis daaruit blijken, dat de administrateurs der regering niet beter bestuurd hebben, dan die op de overige plantagiën. Deze daadzaak zoude op eene treffende wijze bevestigen hetgeen wij in ons vorig nummer (bl. 135) beweerden: »dat eene rege-

(1) Bl. 3 van het Adres.

»ringsplantage juist in denzelfden toestand is als die »van afwezige eigenaars, dewijl zij door ambtenaren »voor anderen, en niet voor eigen rekening bestuurd »wordt." Wij hopen, dat deze bijzonderheid, door naauwkeurig onderzoek, tot volkomene klaarheid zal gebragt worden. Het vraagpunt zelf kan intusschen niet wel betwijfeld worden, namelijk dat de meerdere sterfte der slavenbevolking aan de mate en de soort van den arbeid en aan de behandeling der slaven in het algemeen moet worden toegeschreven. Het is door hen, die het best met de kolonie bekend waren, onder anderen door den geneesheer KÜHN, omstandig bewezen; en het blijkt ook daaruit, dat de sterfte bijzonder op suikerplantagiën wordt opgemerkt, niet op de houtgronden en katoenplantagiën, waar de arbeid minder zwaar en minder schadelijk is. Tot betoog dat de hoeveelheid van den arbeid, dien men van de slaven vergt, niet te groot is, wordt gewoonlijk beweerd, dat de vrije werkman in andere landen nog meer arbeid verrigt. Doch juist in dien verschillenden toestand van den werkman, is de verklaring van dit verschijnsel (indien het plaats heeft) te zoeken. Het is eigen aan de slavernij, dat zij den arbeid zoo hard doet vallen; terwijl vrijwillige arbeid niet zelden ligt volbragt wordt. In Noord-Amerika, waar de bevolking in het algemeen buitengewoon vlijtig is, werken de slaven in evenredigheid zeer weinig, en de meesters stemmen toe, dat het onmogelijk zijn zoude, ook met de strengste middelen, van de slaven zoo veel arbeid te verkrijgen, als in de naburige staten de gewone werklieden verrigten. Zelfs de poging daar-

toe zoude in korten tijd de slavenbevolking vernietigen. De slaaf bezwijkt onder den last, dien de vrije man zonder nadeel draagt. Het is eene der vele redenen tegen de slavernij; doch zoo lang men nog slaven heeft, moet men zich wel met weinig arbeid vergenoegen of men verwoest het leven der slaven.

Als bewijs, dat aan vele slaven de genoegzame hoeveelheid dierlijk voedsel niet verstrekt wordt, heeft de Minister berekend, dat wanneer men den invoer vergelijkt met de behoefte, die verstrekking 58 pCt. minder bedraagt, dan zij behoorde te zijn, om den slaaf eene voeding te verschaffen, evenredig aan den arbeid, dien men van hem vergt. De Adressanten voeren, met grooten ophef, hiertegen aan, dat door de Amerikaansche schepen groote hoeveelheden worden aangevoerd, welke slechts voor een gedeelte aan de heffing van het inkomend regt worden onderworpen, zoodat de opgaaf des Ministers onvolledig zoude zijn (1). Hierdoor moge nu de verhouding eenigzins minder ongunstig uitvallen; doch die hoeveelheid, welke in de berekening zoude zijn overgeslagen, zal toch geen 58 pCt. bedragen; en dat ongenoegzaam dierlijk voedsel onder de oorzaken der wegsmelting van de slaven behoort, is mede eene daadzaak welke zoo algemeen wordt opgemerkt, dat het niet mogelijk is daaraan te twijfelen. Onze lezers zullen zich herinneren, dat nog onlangs een Directeur in Suriname zelf daarop opmerkzaam maakte (2).

---

(1) Bl. 12 van het Adres.

(2) Bl. 75 van ons vorig nummer.

De wederlegging moge dus, als kunstig twistgeschrijf, bij de eerste lezing eenigen indruk maken. Bij naauwkeurige toetsing neemt zij niets weg van de overtuiging, dat de Minister volkomen naar waarheid den teruggang van Suriname heeft toegeschreven aan de afwezigheid der eigenaars en aan de wegsmelting der koloniale arbeiders, en dat hij de oorzaken dier wegsmelting met juistheid heeft aangewezen.

Deze wegsmelting had in vroeger tijd waarschijnlijk nog meer plaats; maar zij werd niet opgemerkt, door dat steeds nieuwe slaven uit Afrika werden aangevoerd. Doch sedert de slavenhandel verboden is, moet noodwendig de kolonie te niet gaan, indien men de negers voortdurend laat wegsterven.

De Adressanten hebben in dit tweede adres, even min als in het vorige, met eenige bestemdheid, andere oorzaken van het verval van Suriname aangeduid. Hoezeer zij herhaald zich beroemen, niet anders dan feiten voor te dragen, zoekt men nog altijd vergeefs in hunne voordragt die feiten, welke in den loop van het zoo hevig aangevallen bestuur van 1816 tot 1844 den aanhoudenden teruggang der kolonie zouden hebben te weeg gebragt. De operatiën der bank, zoo als wij hebben uiteengezet, hebben, met al het gebrekkige dat daarin bestond, aan de planters veel meer voordeel dan nadeel aangebragt. Welke zijn dan die maatregelen geweest, welke den bloei der kolonie, de inkomsten voor de eigenaars, zoo zeer hebben doen afnemen? Door den Minister zijn zij met klaarheid aangewezen; van de Adressanten worden slechts algemeene klagten over het autocratisch bestuur vernomen.

Die klagten over het voortdurend slecht bestuur van Suriname moeten te meer bevreemden, daar over dat bestuur onder de vroegere gouverneurs-generaal, zoo ver ons bekend is, niet geklaagd werd. Een der Adressanten heeft in zijnen brief, welken wij in ons eerste nummer van dit jaar geplaatst hebben, die vroegere gouverneurs hoog geroemd (1). De heer RIJK is in vele artikelen van het *Handelsblad*, die geheel in den geest der Adressanten geschreven zijn, voortdurend geprezen, onder anderen (2) omdat hij de zaak van het slavenreglement wist *slapende* te houden (3). Wel weten wij, dat tegen het Regeringsreglement van den Heer VAN DEN BOSCH klagten zijn opgegaan; doch die hadden haren grond in bepalingen omtrent de negers, welke de regering de zwakheid heeft gehad niet ten uitvoer te brengen. Het is eerst onder het bestuur van den heer ELIAS, dat in de kolonie zoo veel ontevredenheid, en bij de belanghebbenden in het moederland zoo luide klagten zijn opgekomen, en nu beweert men dat Suriname door de slechte regering voortdurend is teruggegaan en eindelijk den volkomen ondergang nabij gebragt.

De lezer houde het niet daarvoor, als of wij uit deze opmerking wilden besluiten, dat de kolonie steeds goed bestuurd ware. Wij hebben onze tegenovergestelde meening vroeger reeds onbewimpeld ge-

---

(1) Zie bl. 49 en 58.

(2) Zie het nummer van 19 novemb. 1844.

(3) Wij achten den heer RIJK te hoog om hem *deze* lofspraak waardig te schatten.

zegd (1). Doch onmiskenbaar komt het ons voor, dat de algemeene klagt der Adressanten eigenlijk slechts door ééne bepaalde aanleiding te weeg gebragt is en één bijzonder onderwerp ten doel heeft. En zoo is het ook door den Minister voorgesteld.

De Generaal VAN DEN BOSCH werd in 1828 door den Koning als Commissaris-Generaal naar de Westindische bezittingen gezonden »met de vereischte magt" zoo luiden de woorden van het koninklijk besluit, »om als onzen Vertegenwoordiger in die gewesten, »den staat van zaken aldaar na te gaan, en de noo- »dige voorzieningen te doen plaats grijpen, alles over- »eenkomstig onze bedoelingen in den hem gegeven' »Lastbrief (2)."

In het Reglement op het beleid der Regering, door dezen Commissaris-Generaal gearresteerd, en den 1sten Augustus 1828 in werking gebragt, leest men Art. 117: »De slaven zullen, wat de dagelijksche »behandeling betreft, in betrekking tot hunne Eige- »naars beschouwd worden te staan als onmondigen »tot hunne *kurators* of *voogden*, aan welke wel het »regt verbleven is, om eene vaderlijke tucht over »dezelve uit te oefenen, doch tegen welker mishan- »deling alle publieke Authoriteiten verpligt zijn te »waken, en toe te zien dat de Wet, in hun belang »ontworpen, striktelijk worde gehandhaafd; wordende »bij deze het onregtvaardige beginsel, dat zij in Reg-

(1) Bijdragen 1844, blz 416

(2) Z. de Verzameling van Gouvernementsbladen, bl. 338.

»ten alleen als zaken en niet als personen kunnen »beschouwd worden, definitivelijk afgeschaft."

Art. 118: »Het hoofdbestuur in iedere kolonie zal »bijzonder zorg dragen, dat de werktijd, de voeding »en kleeding der slaven behoorlijk worde geregeld »en vastgesteld, en al die verbeteringen tot stand »brengen, voor welke dit belangrijk gedeelte van »de Policie vatbaar mogte zijn."

Dit zijn die algemeene beginselen waarvan door den Minister in zijne rede gesproken wordt (1) welke door den Heer VAN DEN BOSCH werden vastgesteld, en aan zijne nagedachtenis eere doen. Op dien grondslag moest het slaven-reglement van 1784, waarvan de onvolledigheid en barbaarschheid door den Minister betoogd is, vervangen worden door een nieuw slaven-reglement, dat met de belangen der menschelijkheid en der kolonie overeenkwam.

De Minister heeft in zijne voordragt ontwikkeld, met welke bezadigdheid, wij zouden bijna zeggen, te groote toegevendheid, de regering bij het ontwerpen van dit nieuw slaven-reglement is te werk gegaan, en welken tegenstand zij ontmoet heeft. Zoowel in de kolonie als in het moederland, zijn belanghebbenden daarover herhaaldelijk geraadpleegd. De heer RIJK deed, nog voor zijn vertrek, bij eenen brief van 14 Maart 1842, eene uitnoodiging aan de eigenaars en administrateurs, om dadelijk en vrijwillig de hoofdpunten van het ontworpen reglement ten uitvoer te brengen, opdat wanneer het in den wettelijken vorm zoude worden bekend ge-

(1) Zie bl. 154 van ons vorig nummer.

maakt, »hetzelve slechts zoude bestendigen wat eige- »naren reeds, eigener beweging, aan hunne slaven »hadden ingewilligd."

De Minister heeft ook medegedeeld, op welke wijze dit werd beantwoord. Hij heeft de eigene woorden aangevoerd, waarmede de dissentiërende leden der commissie te Amsterdam protesteerden *tegen elke wijziging in de bestaande reglementen op de behandeling der slaven en het werk derzelven, als een inbreuk op hun onbepaald regt van eigendom* (1). Dit protest vond weerklank in de kolonie; en bij de komst van den heer ELIAS was door de eigenaren en administrateuren geen stap gedaan op den hun aangeboden weg van het initiatief.

De Gouverneur-Generaal ELIAS had nu eindelijk in last om de laatste hand aan het slaven-reglement te leggen, en toen hij dit koninklijk bevel is begonnen ten uitvoer te brengen, is die groote tegenstand in de kolonie, en vervolgens die kreet bij de belanghebbenden in het moederland ontstaan.

Het is op grond van deze feiten, dat de Minister beweerd heeft, dat de oorzaak van dien algemeenen wederstand en van die onbepaalde klagten geene andere is dan de poging der regering om eindelijk dat verbeterd slaven-reglement in werking te brengen, en dat het eigenlijke doch niet erkende doel der Adressanten geen ander, is dan om deze poging te belemmeren (1).

---

(1) Zie ons vorig nummer, bl. 154.

(2) Men zie de woorden des Ministers in ons vorig nummer, bl. 149.

De Adressanten toonen zich over dit beweren des Ministers ten hoogste verbolgen; zij noemen het lastering, »zij kunnen (zoo zeggen zij) voor hunne be»doelingen rondborstig uitkomen, zij spreken tot de »vertegenwoordigers van het Nederlandsche volk, zij »bedoelen eeniglijk (hunne maatschappelijke stelling »waarborgt dit) de welvaart der kolonie, waarbij »alle hunne regtmatige belangen in zoo hooge mate »betrokken zijn." (1).

Evenwel wederleggen zij geene der feiten, door den Minister aangevoerd, en die aan zijn beweren voor den onpartijdigen lezer eene hooge mate van waarschijnlijkheid geven.

Doch zij beroepen zich op stukken, voorkomende in de *Verzameling*, door hen bij het adres gevoegd en hier boven door ons aangevoerd; uit een van welke zij reeds in hun eerste adres eene plaats hadden aangevoerd (2), ten einde vooraf alle beschuldiging van zich af te weren.

Deze stukken bestaan uit twee adressen aan den Minister, gedagteekend 18 Augustus en 31 October 1843, eene dispositie van den Minister, gedagteekend 8 November 1843, en een derde adres aan denzelven, gedagteekend 26 November 1843; — twee adressen aan den Koning, het eerste zonder dagteekening, het tweede van 2 October 1844, benevens eene dispositie van den Minister uit naam des Konings, gedagteekend 11 November 1844; — eindelijk een laatste adres

(1) Bl. 11 van het adres.
(2) Zie bl. 104 van ons vorig nummer.

aan den Minister, gedagteekend 27 November 1844; het is eene aanwinst voor de kennis der zaak, dat deze stukken in hun geheel worden medegedeeld.

Wanneer men ze nu naauwkeurig leest, zoo vindt men vooreerst, dat de Adressanten gevraagd, ja bijna gevorderd hebben, dat de Gouverneur-Generaal ELIAS onverwijld zoude worden teruggeroepen, omdat men in de kolonie zoo zeer tegen hem verbitterd was. Doch dat die verbittering eenigen anderen grond zoude gehad hebben dan het slaven-reglement en wat daarmede onmiddelijk zamenhing, blijkt uit die adressen geenszins; veeleer bekomt men uit die stukken de volkomene bevestiging, dat de verbittering der planters in Suriname werkelijk alleen aan die oorzaak was toe te schrijven.

Ten tweede verlangden de Adressanten, dat hun het ontworpen reglement omtrent de slaven in de kolonie Suriname, vooraf wierde medegedeeld en zij in hun belang gehoord, opdat het met inachtneming van alle daartoe dienende overwegingen definitivelijk zoude kunnen worden geregeld. Te gelijk stelden zij op den voorgrond hetzelfde beginsel als in het bovenaangehaald protest, namelijk: »dat de inmenging »van het gezag in het beheer der slaven noodwendig »eene beperking daarstelt in de uitoefening van ver»kregene eigendomsregten, welke . . . . . niet zon»der voldoende schadeloosstelling kunnen worden »ontnomen." (1).

Zie hier het antwoord van den Minister.

---

(1) Verzameling van stukken enz. bl. 91.

Aan den Wel Edel Geboren Heer G. C. BOSCH REITZ
te Amsterdam.

'S GRAVENHAGE, den 8 November 1843.

De mij door U Wel Edel Geboren en eenige andere belanghebbenden bij de kolonie Suriname, ingediende adressen in dato 18 Augustus en 31 October ll. kunnen voor alsnog bezwaarlijk het onderwerp worden van eene gewone Ministeriëele Dispositie. Daar de onderteekenaren echter nu reeds eenig antwoord schijnen te verwachten, ben ik te rade geworden, om aan U Wel Edel Geb., als eersten onderteekenaar dier rekesten, eenige voorloopige beschouwingen daaromtrent te doen kennen, met verzoek dezelve aan de overige medeteekenaars te willen mededeelen.

Het kan niet worden toegegeven, dat de inmenging der Regering in het beheer der slaven zou zijn eene beperking van het eigendomsregt. Eene zoodanige inmenging heeft ten allen tijde bestaan, en behoort evenzeer tot de onvervreemdbare regten als tot de heilige pligten der Regering.

Elk wijs bestuur moet den gang der tijden volgen. Op het stuk der slavernij kan men nu niet meer als voldoende beschouwen de waarborgen, waarmede men zich weleer vergenoegde.

Bij deze overtuiging voegt zich die, dat geene veranderingen moeten worden ingevoerd, anders dan met behoedzaamheid en voorzigtigheid.

De Regering heeft dan ook de eigenaren willen in de gelegenheid stellen, om het initiatief te nemen tot het daarstellen der verbeteringen, die thans worden noodzakelijk geacht.

Zij heeft op die wijze het den eigenaren in de magt willen geven, om zelf de weldoeners hunner slaven te worden. — Zij heeft de eigenaren tegen over hunne slaven niet willen plaatsen in het daglicht van geene veranderingen te willen daarstellen, anders dan onder den dwang der wetten. — De eigenaren hebben de hun aangeboden gelegenheid van de hand gewezen. Zoo uit hunne verzetting bedenkelijke gevolgen ontstaan, kan de schuld niet worden geweten aan het Gouvernement,

hetwelk integendeel door eene hoogst behoedzame handelwijze getoond heeft niets te willen overhaasten, waarvan wel geen grooter bewijs kan bestaan, dan dat de gedachtewisseling over een nieuw slaven-reglement nu reeds ruim 14 jaren duurt.

Indien eenige daadzaken kunnen worden bijgebragt van het opgegevene in het adres van 31 October jl., *dat de Gouverneur-Generaal meer hartstogtelijk dan welberaden philantropische denkbeelden voorstaat, en dat in zijne gedragingen de behoudende beginselen worden gemist,* dan zal ik die daadzaken gaarne vernemen, ten einde te beoordeelen, in hoeverre er termen zijn, om dien hoogen ambtenaar deswege tot verantwoording te roepen; maar men zal gereedelijk beseffen dat zulke algemeene beschuldigingen, als in het adres voorkomen, geen punt van overweging kunnen worden. Het is de wil der hooge Regering niet om met eene roekelooze hand het bestaande te verstoren en de rust der kolonie op te offeren aan afgetrokken theoriën; — geene der van hier uitgegane instructiën kunnen den Gouverneur-Generaal tot zulke handelingen hebben aanleiding gegeven, — maar U Wel Edel Geb. zal gereedelijk beseffen, dat de Regering evenmin tot beginsel mag aannemen, dat *stilzitten* het eenige middel van behoud is.

Nogmaals herhaal ik wat reeds door den Gouverneur-Generaal RIJK is te kennen gegeven: de Regering is bereid, om de eer der initiative geheel aan de eigenaren te laten; wil men dit niet, wil men integendeel elke poging tot het invoeren van een slaven-reglement door allerlei klagten trachten te verijdelen, dan zal men het zich beklagen, wanneer het te laat zal zijn.

Wat er ook gebeure, dit intusschen staat vast, dat de Regering, hare pligten jegens de Negers trachtende te vervullen, nimmer uit het oog zal verliezen de bescherming en de handhaving der regten van eigenaren; mits deze zich slechts onthouden, om door onredelijke vorderingen en sustenuen die handhaving te verijdelen.

Ik geef de hoop niet op, dat de eigenaren den weg zullen inslaan, zoo duidelijk door hun eigen belang en door de om-

standigheden aangewezen. — Zoo men zich daartoe bereid verklaart, dan zal ik gaarne daarover met hen van gedachten wisselen (1).

De Minister van Koloniën,
(Geteekend) J. C. BAUD.

Op hun herhaald verzoek aan den Koning bekwamen zij tot antwoord de volgende dispositie:

Gelezen hebbende eene kennisgeving van den Directeur van het kabinet des Konings, in dato 9 dezer L^a. O^{15}, houdende, dat de Koning den Minister voornoemd magtigt, om overeenkomstig deszelfs rapport van den 6den bevorens N°. 13, te handelen ten opzigte van twee Adressen van G. C. BOSCH REITZ c. s., belanghebbenden bij de kolonie *Suriname*, het eene zonder dagteekening, het andere gedagteekend *Amsterdam*, den 2den October 1844, houdende hunne bezwaren over den gang der zaken aldaar, en het verzoek om eene onverwijlde voorziening in het bestuur der kolonie;

Heeft goedgevonden en verstaan, krachtens de door den Koning ten deze verleende autorisatie, bij afschrift dezes, aan de Heeren G. C. BOSCH REITZ c. s., in antwoord op de twee voormelde aan Hoogstdenzelven ingediende adressen, te kennen te geven, dat aan het daarbij uitgedrukt verlangen, hetwelk de strekking schijnt te hebben, dat de Heer ELIAS, Gouverneur-Generaal der West-Indische bezittingen, onverwijld van daar worde terug geroepen, niet kan worden voldaan; — dat het gehouden onderzoek wel overvloedige sporen heeft opgeleverd van eenen strafwaardigen geest van verzet onder de ingezetenen van *Suriname*, maar niet van zoodanige verkeerde handelingen van den kant van den Gouverneur-Generaal, dat aan dezen een openbaar bewijs van afkeuring zou moeten ten deel vallen, en dat overigens de rust der kolonie het best zal zijn gewaarborgd, wanneer degenen die bij het handhaven

(1) Abl. bl. 103.

derzelve het grootste belang hebben, ook het voorbeeld geven van eerbied voor en onderwerping aan het gevestigd gezag (1).

's Gravenhage, den 11 November 1844.

De Minister voornoemd,

Aan de Heeren G. C. BOSCH REITZ C. s., te *Amsterdam*.

(Geteekend) J. C. BAUD.

Wordt nu door den inhoud dezer stukken niet volkomen duidelijk, dat hun eerste verzoek niet anders was, dan de herhaling, in het moederland, van den tegenstand der planters in Suriname, welke uitsluitend veroorzaakt werd door de opvolging van het koninklijk bevel, door den Gouverneur-Generaal beproefd, »om »de laatste hand te leggen aan het slavenreglement."?

En hing niet hun tweede verzoek onmiddellijk hier mede zaam? Terwijl de bepalingen van dat slavenreglement reeds den 2den Maart 1842 door den heer RIJK ter kennis van alle de planters gebragt, en dus aan geen der Adressanten onbekend waren, vroegen zij nog den 25sten November 1843, dat hun het ontwerp vooraf zoude worden medegedeeld. Zij bragten geene bedenkingen in tegen de eene of andere bepaling, die zij afkeurden; neen zij begeerden, dat, na eene raadpleging, die reeds meer dan veertien jaren geduurd had, nadat het ontwerp door de belanghebbenden in de kolonie, door eene commissie van belanghebbenden in het moederland, door den Staatsraad, door alle de opvolgende Ministers en Gouverneurs, zoo herhaaldelijk overwogen was, nu het eindelijk tot rijpheid was gekomen, — geheel op nieuw met hen zoude

(1) Ald. bl. 127.

worden in overweging genomen, — eene overweging, welke door hunne bewering, dat alle inmenging der Regering in het beheer der slaven eene beperking zoude zijn van hun eigendomsregt, noodwendig vruchteloos moest afloopen.

Wie zoude in deze handelwijs van de Adressanten niet meenen het streven te zien, om de invoering van het nieuwe slaven-reglement voor een' onbepaalden tijd te zien verschoven, en wanneer het eenmaal tot stand moest komen, de bepalingen van hunne toestemming afhankelijk te maken?

Door den Minister en door den Koning werd hun verlangen niet ingewilligd; dit heeft de aanleiding gegeven, dat zij zich tot de Staten-Generaal hebben gewend; doch schijnbaar om over het slechte bestuur der kolonie in het algemeen te klagen.. Zoude de Minister nu gelasterd hebben, toen hij beweerde, dat die algemeene klagt slechts één bepaald doel had, en dat, wanneer de Adressanten onbewimpeld gesproken hadden, in hun verzoekschrift de bede zoude gevonden worden (1), *dat het Hun Edel Mogenden behagen mogt tusschen beide te treden, opdat het slavenreglement van* 1784 *het Code noir der kolonie blijve, en opdat, zoo daaraan al niet mogt kunnen voldaan worden, en er een nieuw reglement als een offer aan den geest des tijds moest worden vastgesteld, hetzelve alsdan worde geparalyseerd, door aan de eigenaars zelven de handhaving daarvan op te*

(1) Bl. 149 van ons vorig nummer.

dragen. Wij laten de beslissing aan den lezer over.

Intusschen heeft de Minister de noodzakelijkheid, dat het slaven-reglement van 1784 verbeterd worde, door redenen gestaafd, welke door de Adressanten zelfs niet in twijfel kunnen gesteld worden. Zij beklagen zich dat de Minister daarover lang en breed spreekt; ons komt het daarentegen voor, dat de Minister veel minder daarvan gezegd heeft dan het onderwerp vordert. Dit laat zich beide zeer ligt verklaren: de Adressanten verlangen niet dat de aandacht op dit ware onderwerp van den geheelen strijd gevestigd worde; de Minister voert alleen zoo veel aan als hij behoeft, om zich te verdedigen ter zake, dat hij in 1843, op het verzoek der Adressanten, de geheele overweging niet weder op nieuw heeft laten beginnen, met het vooruitzigt om ze in het oneindige te zien voortduren.

Voor ons evenwel, en mogt het zijn voor de Staten-Generaal en voor de geheele natie heeft de zaak een hooger gewigt. Zij maakt juist het hoofdonderwerp uit, waaraan wij ons Tijdschrift hebben toegewijd. Wij wenschen onze landgenooten in de overtuiging te doen deelen, dat in onze koloniën een toestand bestaat, dien het ongeoorloofd is te laten voortduren; ongeoorloofd uit het oogpunt der heiligste pligten van regt, zedelijkheid en godsdienst, ja zelfs, indien men zulke pligten konde ter zijde stellen, uit het oogpunt van het belang voor de koloniën en het moederland. Die toestand heeft nu reeds sedert 1815, toen ons die koloniën zijn teruggegeven, en 1818, toen de aan-

voer van nieuwe slaven heeft opgehouden (althans volgens plegtige tractaten heeft moeten ophouden), voortgeduurd tot 1845, bijna zonder eenige verandering. Bij onze zwakke stem, die wij het gewaagd hebben voor zulk een gewigtig belang te verheffen, heeft zich nu de stem gevoegd van den Minister van koloniën, die met voorbeelden, met onwedersprekbare bewijzen, heeft aangetoond, hoe die toestand is, en hoe dringend noodzakelijk het is, dat althans een aanvang gemaakt worde met verbeteringen daarin aan te brengen.

De bepalingen door den Generaal VAN DEN BOSCH vastgesteld, zijn tot nog toe eene doode letter gebleven, en er bestaan voor de behandeling der slaven geene andere voorschriften dan het Reglement van 1784.

In dat reglement is — behalve de tachtig zweepslagen op het onderlijf, die zelfs de blanke bedienden op de plantagien mogen toepassen, — aan de slavenhouders eene zoogenaamde jurisdictie toegekend, volgens welke zij aan hunne slaven de wreedste straffen, die van den onmenschelijken *spaanschen bok*, twee tot drie honderd slagen met zweep of tamarinderoede, het klinken in zoogenaamde bandieten-boeijen gedurende vele maanden, kunnen opleggen, zonder eenige rekenschap, laat staan regterlijk onderzoek, omtrent hetgeen die slaven misdaan hebben. De Minister heeft met voorbeelden gestaafd, dat dit regt(!) der meesters nog in volle werking is. Die zoogenaamde straffen worden ten uitvoer gebragt door politiebedienden, wier inkomsten toenemen, naarmate zij meer slagen en andere mishandelingen volbrengen, en een

briefje van den slavenhouder staat gelijk met een onherroepelijk vonnis (1).

Dit feit, zoo als wij zeiden, te wederspreken, is niet mogelijk; de Adressanten beproeven dit ook niet. Zie hier alles wat zij er in hun tweede Adres op zeggen. »Wat beteekent dan het akelig tafereel omtrent »het slavenreglement van 1784? .... Zijne Excellentie »is gedwongen te erkennen, dat men in het huisselijk »bestraffen van den slaaf niet zoo ver gaat, als het »reglement veroorlooft."

Schrikkelijk is het, bij het zien der voorbeelden van eene zoo ongehoorde willekeur, de opmerking te vernemen, dat, volgens het Reglement, die willekeur nog verder zoude kunnen gaan. En werkelijk voor de slaven is geen regt, geene bescherming; vallen zij in handen van eenen wreeden meester, zoo is alle toevlugt hun geweigerd.

Alleen aanhoudende mishandeling en verminking wordt bij het Reglement verboden. Doch de straffen daartegen zijn zoo onbeduidend, en de geest der kolonisten is zoo toegevend jegens de meesters, dat zelfs de schroomelijkste mishandelingen ongestraft blijven. De Minister is ten uiterste spaarzaam in het aanvoeren van voorbeelden, en met reden; want zij getuigen tegen de regering zelve, die zulk een staat van zaken veel te lang heeft gedoogd. Evenwel heeft hij één alles

(1) Wij durven onzen lezers aanbevelen, hierbij op te slaan wat in het vorig deel van ons tijdschrift voorkomt, bl. 179, van eenen man die verscheidene jaren in Suriname heeft doorgebragt; ook de aanteekeningen, bl. 196, 199.

afdoend voorbeeld aangevoerd (1). En wat wordt daarover in het tweede Adres gezegd? »Ten aanzien »van het door den Minister aangevoerde voorbeeld van »eenen Plantagie-Directeur, zullen de Adressanten »zich alleen veroorloven op te merken, dat alleen-»staande wandaden, in het moederland of in de ko-»lonie gepleegd, blijven voor rekening van wie ze »bedreven heeft; en geen gevolg hebben ten aanzien »van wie ze niet bedreven heeft (2).” Maar heeft dan de Minister de wandaad van dien Directeur op rekening van iemand anders gebragt? Wij vinden daarvan geen spoor. Het voorbeeld wordt aangevoerd om te bewijzen, dat zelfs de afschuwelijkste mishandelingen jegens de slaven geene straf, ja zelfs geene openlijke afkeuring ten gevolge hebben; en dat bewijst het voorbeeld volkomen. Die Directeur »zag zich weldra, »als Directeur op eene andere plantagie, op nieuw »met de roede der huisselijke tucht gewapend.” Dit was eene daad van een eigenaar of administrateur; en dit was volgens het Reglement geoorloofd.

En, wat meer is, hij werd, »op voordragt van een »lid van den kolonialen raad, hersteld in eene soort-»gelijke openbare betrekking, als hij bekleed had in »de afdeeling, waaruit hij zich had moeten verwijde-»ren: eene betrekking die onder hare pligten telt, »het helpen zorgen voor de goede nakoming van wet-»ten en verordeningen, *inzonderheid wat de behan-»deling der slaven betreft.*”

---

(1) Zie bl. 152 van ons vorig nummer.

(2) Bl. 12 van het Adres.

Hierop wordt door de Adressanten aangemerkt: »Dit is toch niet de daad van eenige bijzondere inge-»zetenen, maar de daad van de regering zelve." Dit is volkomen gegrond en het bevestigt, wat wij hierboven zeiden, dat de regering te lang een' zoo schandelijken toestand in Suriname heeft laten voortduren. Die Directeur had, blijkbaar, door zijne misdragingen niet opgehouden, tot die aanzienlijken in de kolonie te behooren, waarvan de Adressanten met zoo veel ophef spreken; hij genoot de voorspraak van den kolonialen raad, aan welken de Adressanten zoo grooten invloed willen toegekend hebben; en de Gouverneur-Generaal gaf toe, zoo schijnt het, aan de kracht van die publieke opinie der slavenhouders, welke het voor hun gezag over de slaven geraden houden, dat zelfs op hem, die de slaven op de schroomelijkste wijze mishandeld heeft, geen schijn van straf of blaam geworpen worde. Deze omstandigheid is van het uiterste belang, om meer inzigt in den staat der kolonie te erlangen. Zij doet ons den geest kennen, welke onder de slavenhouders heerscht, en waarvoor de Gouverneurs-Generaal tot nog toe steeds hebben moeten zwichten. Zij geeft ons een maatstaf van dien tegenstand, welken de laatste Gouverneur-Generaal heeft moeten ontmoeten, zoodra hij, op koninklijk bevel, begonnen is, aan dien geest het hoofd te bieden.

Het derde punt, door den Minister in het licht gesteld, is het gemis van voorschriften in het reglement van 1784, *met opzigt tot de voeding en materiële verzorging der slaven*. Hieromtrent wordt door de Adressanten aangevoerd, hetgeen wij reeds hierboven

vermeld hebben, dat de berekening des Ministers omtrent den invoer van bakeljaauw niet op de volle hoeveelheid zoude steunen, die daarvan wordt ingevoerd, zoo dat, hetgeen de Minister beweert, dat aan de slaven dooreengerekend slechts 42 honderdste van hetgeen zij aan dierlijk voedsel behoeven, wordt verstrekt, niet volkomen juist zoude zijn, en hun welligt wat meer verstrekt wordt. Wij hebben reeds doen opmerken, hoe zwak die tegenwerping is ten aanzien van de stelling, dat de grootere sterfte met de slechte voeding zamenhangt. Doch wat het onvoldoende van het nog bestaande reglement betreft, is die tegenwerping zonder eenige kracht. Er is bij dat reglement geheel niet gezorgd, dat elk slavenhouder de slaven, die hij laat werken, behoorlijk voede. Al werd ook door de meeste planters in hun eigen belang genoegzaam voedsel verstrekt, zoo zoude het nog altijd vrijstaan om dit niet te doen; en door vele, al ware het slechts door sommige, zoude aan de slaven, naar mate men meer werk van hen vorderde, minder dierlijk voedsel verstrekt, en deze dus onmisbaar uitgeput en ten grave gevoerd worden. Wat wij veronderstellender wijze zeggen, heeft werkelijk plaats. Het zijn meesters, welke voor het tegenwoordige veel inkomsten verlangen te genieten en zich om de toekomst niet bekommeren. Dezelfde oorzaak doet hen den arbeid vermeerderen en de voeding inkrimpen. Tegen dat onmenschelijk misbruik bestaat nu geheel geene bepaling. Terwijl in de wetten van MOZES reeds zulke schoone voorschriften worden aangetroffen, om te zorgen, dat aan de lastdieren, die het werk verrigten, het

evenredig voedsel niet onthouden worde; vindt men in de wetten der Nederlandsche koloniën nog geene bepaling, dat aan de menschen, die men als lastdieren gebruikt, behoorlijk voedsel verstrekt worde.

Wij zouden onze lezers beleedigen, indien wij langer verwijlden bij het betoog, dat de redenen door den Minister aangevoerd, om te bewijzen dat het slavenreglement van 1784 behoort verbeterd te worden, en dat de verbeteringen zonder verder uitstel behooren ingevoerd te worden, meer dan voldoende zijn.

En toch zijn die redenen bijna uitsluitend uit het stoffelijk belang geput. Het is het behoud, de voortduring van de koloniale arbeiders, en het daaraan verbonden bestaan der kolonie, welke die verbeteringen zoo dringend noodzakelijk maken. Er zijn nog andere redenen en nog andere belangen die, naar onze overtuiging, niet minder zwaar wegen. Het is tijd, dat onze natie tot het besef kome, dat wij ook andere pligten jegens de verongelijkte negers te vervullen hebben, dan die uit ons belang worden afgeleid. Die schrikkelijke anomalie in de maatschappelijke inrigting van onzen staat moet eindelijk worden uitgewischt; de slavernij kan niet op den duur blijven bestaan; en zoo zij al niet dadelijk kan worden weggenomen, behoort althans de weg daartoe te worden gebaand; en uit dat oogpunt behoort ook de willekeur der meesters zoo spoedig doenlijk beperkt te worden. Het moet hun niet meer vrijstaan hunne slaven van alle godsdienstig en verstandelijk onderrigt verstoken te laten. Zoo veel de wetgeving doen kan, moet zij pogen aan de slaven eene opleiding te verschaffen,

die ze geschikt maakt om als menschen en burgers in de maatschappij opgenomen te worden. Nu eenmaal onze wetgevende vergadering de taak ondernomen heeft, om zich met den staat van Suriname bezig te houden, mogen wij niet verzuimen haar dit allergewigtigst belang aan te bevelen.

Daar het nieuwe slaven-reglement nog niet bekend gemaakt is (1), kunnen wij niet beoordeelen, in hoeverre het aan de behoefte van de kolonie en van onzen tijd voldoet. Wij wenschen alleen daarop indachtig te maken, dat de uitvoering of het oppertoezigt volstrekt dient opgedragen te worden aan een geheel onpartijdig magistraatspersoon, die zelf geen slavenhouder is, en dat een gewigtige waarborg voor de onpartijdigheid der regtspraak daarin zoude bestaan, dat de beslissing over de overtredingen van het slaven-reglement eveneens aan regters wierd opgedragen, welke niet uit de planters gekozen wierden. De ondervinding in de Engelsche en Fransche koloniën levert voldoende gronden hiervoor op (2). Voor de Adressanten zelven, wanneer zij met bezonnenheid hunne belangen beoordeelen, kunnen zulke bepalingen niet anders dan wenschelijk zijn, zoodra zij slechts den invloed hunner administrateuren en directeuren in Suriname niet onvoorwaardelijk volgen. Wij kunnen niet anders veronderstellen, of zij verlangen dat hunne slaven goed behandeld en gevoed worden; doch zij zijn buiten staat toe te zien, dat hunne voorschriften

(1) Het ware zeer te wenschen, dat het slaven-reglement opentlijk bekend gemaakt wierd; wij twijfelen niet of uit den inhoud daarvan zoude de ongegrondheid der klagten van de Adressanten genoegzaam blijken.

(2) Men zie ook bl. 184 van onzen vorigen jaargang.

daaromtrent worden nageleefd. Zij zouden er dus bij winnen, indien door onpartijdige mannen in de kolonie zelve steeds daarvoor gewaakt wierd.

Wij hebben tot nog toe niet gewaagd van de vraagpunten betrekkelijk het staatsregt, welke in het tweede Adres op nieuw behandeld worden (1). Wij moeten bekennen, dat zij ons in dezen strijd als van ondergeschikt belang voorkomen. Overigens hebben wij ons gevoelen daarover reeds in ons vorig nummer medegedeeld, en wij treffen in het tweede Adres geene gronden aan, die ons daarvan kunnen doen terugkomen.

Het beroep der Adressanten op het Octrooi, in 1682 door de Staten-Generaal verleend, schijnt niet ernstig. — Zij erkennen zelve (2) »*dat onderscheidene bepalingen van dat octrooi uit den aard der zaak* (3), *en ten gevolge van de opvolgende staatsregelingen of de ontbinding der West-Indische Compagnie, zijn komen te vervallen.*"

(1) Wij mogen niet onopgemerkt laten, dat voor de kennis van de historie en van den tegenwoordigen toestand der instellingen betrekkelijk de kolonie Suriname de »Verzameling van stukken enz." hierboven aangevoerd, zeer onvolledig is. Men zoekt daarin vergeefs vele der belangrijkste stukken. Van 1753 wordt in eens overgesprongen op 1815. Terwijl het Reglement op het beleid der Regering, in dat jaar gearresteerd, en vervolgens het Reglement van 1832 in de Verzameling zijn opgenomen, is dat van 1828 weggelaten. Indien men bedoeld had, den lezer in staat te stellen over het staatsregt der kolonie te oordeelen, had men vele andere stukken behooren op te nemen, vooral ook het merkwaardige Slavenreglement van 1784. Nu bevat de Verzameling alleen de stukken, welke de Adressanten voor zich verlangd hebben, dat onder het oog der Staten-Generaal zouden komen.

(2) Zie bl. 111 van ons vorig nummer.

(3) Zoo waren b. v. alle Roomschgezinden van het koloniaal bewind uitgesloten. Z. VAN ZURCK, *Codex Batav. v. Coloniën.* (A. 1686).

Niet deze of gene bepalingen, neen *het geheel* octrooi heeft men, onzes inziens, als afgeschaft aan te merken.— Zoo lang de West-Indische Compagnie bestond, wier tijdelijk aanzijn in 1700, 1730 en 1761 (1) door de Staten-Generaal bevestigd, met den afloop van het octrooi, aan die Maatschappij gegeven, ten jare 1791 ophield; zoolang konden de Coloniers zich inderdaad met vrucht, onder de beschermende oppermagt van H. H. M. (2), op de voorschriften van 1682, voor de Compagnie verbindende, beroepen. Een regt der planters, als zoodanig stipulerende en contracterende, zal men in het staatsstuk van 1682 te vergeefs zoeken. — Het waren H. H. M. die, de willekeur der Compagnie aan banden willende leggen, ten behoeve der volkplanters het bestuur der *in* en *buiten* de kolonie gevestigde Directeuren, Gouverneurs en andere regenten door een vast rigtsnoer en berigtschrift regelden.—Ziedaar de eigenlijke beteekenis van het Privilegie; onder het bewind der Compagnie moesten zelfs de magten van deze landen voor de naleving van dat octrooi waken.

Maar toen in 1791 het octrooi der Compagnie niet was vernieuwd; toen, gelijk THORBECKE zich uitdrukt, het gronddenkbeeld *praktikaal* geworden was, om het koloniebestuur in het *publiek bestuur* voor altoos in te lijven (3), kon men billijker wijze vragen: in welken regtstoestand Suriname tegen over het moederland geplaatst werd? — *Tusschen*-besturen, *tusschen*-ligchamen moesten voor eene meer en meer geblekene behoefte aan eenheid en klem van bewind wijken. »Alia quaestio est Po-

(1) KLUIT, *Hist. Feder. Belg. Feder.* II. 358 sqq.

(2) Verg. wegens die hoogste magt SLINGELAND, II. 182.

(3) *Aanteekening op de Gw.*, 1ste uitg. bl. 75; 2e uitg. I. 132

litica," schrijft KLUIT in datzelfde jaar 1791 (1), »an non praestet, omnes Coloniae, quae *agriculturae* inserviunt, solae, sive cum reliquis conjunctae terris, Societati Ind. Occident. subjectis, *sine aliorum interventu*, pareant O. O. G. G. et *administrationi minus divisae* subsint. De quo negotio hodie deliberant O. O. G. G."

Dat H. H. M. zelven het octrooi van 1682 niet langer als geldig beschouwden, sedert de stilzwijgende vernietiging van de West-Indische Compagnie; dat zij echter de regten der volkplanters even als vroeger, doch door nieuwe wetten tegen dwingelandij wilden waarborgen, toont hunne belofte in dato 11 April 1795 (2), volgens welke voor iederder West-Indische koloniën, *een generaal Charter* zoude vervaardigd worden.

Men houde hier in het oog, dat dezelfde staatsmagt, dezelfde Souverein, die in 1682 het bewust octrooi had gegeven, in 1795 eene nieuwe grondwet beloofde (3). Die laatste belofte werd bekrachtigd in Art. 847 van het ontwerp der Constitutie van 1797; in Art. 252 der staatsregeling van 1798; gelijk ook in Art. 48 der staatsregeling van 1801. Dit laatste artikel van eene Constitutie, in welke overigens de terugkeer tot oude instellingen zoo zigtbaar was, bepaalde met zoo vele woorden, dat de koloniën »onder een en hetzelfde algemeen bestuur hier te lande zouden vereenigd blijven, — *wordende alle afzonderlijke octroijen dienaangaande gehouden voor vernietigd.*" Die nietigverklaring kon,

(1) T. a. p. bl. 365.

(2) Ontwerp Constitutie van 1797 Art. 847.

(3) Immers de Vergadering van H. H. M. scheidde eerst 1 Maart 1796, toen de *Nationale Vergadering* zitting nam. — ROGGE, *Gesch. d. Omwenteling*, bl. 627.

zooverre *West-Indië* betreft, reeds overbodig schijnen; want bij de staatsregeling van 1798 waren zij, als niet meer aanwezig, geheel met stilzwijgen voorbijgegaan. — De staat was bereids in het dadelijk bezit van Suriname getreden; er kon van octrooijen geene rede meer zijn. In dat opzigt stond Oost-Indië in eene andere verhouding. Het octrooi der Oost-Indische Compagnie was steeds van kracht. Daarom stelde de staatsregeling van 1798, nevens de overname door de Bataafsche Republiek van alle de bezittingen en eigendommen der OostIndische Compagnie en van alle hare schulden, tevens vast »de *vernietiging* der octrooijen voormaals aan die Compagnie verleend (1).”

Er is derhalve, bij het vraagpunt omtrent het octrooi van 1682, een niet gering verschil tusschen Oost- en West-Indië, in hunne betrekking tot het moederland, in het oog te houden. Het octrooi van *Suriname* was, bij de opheffing der West-Indische Compagnie, virtualiter vernietigd door dezelfde hoogste magt, die hetzelve weleer had geschonken; geene omwenteling, geene geweldige schokken, kunnen worden voorgewend om de wettigheid der afschaffing van het octrooi te bestrijden. — Dit was het geval niet met de Oost-Indische Compagnie en de daartoe betrekkelijke octrooijen; deze vervielen eerst door en ten gevolge der bovendrijvende begrippen van de unitarissen van 1798, in de staatsregeling van dat jaar gehuldigd (2).

(1) Art. 247.

(2) In het ontwerp van 1797 (der behoudende partij) werd, Art. 852 en

Het is welligt ook niet overbodig zich te herinneren, dat het Octrooi van 1682, hetwelk men nu als het ware zoude terugwenschen, gedurende den tijd, toen het in werking was, voorwaar geen goed bestuur aan de kolonie verschaft heeft. Wanneer men de historie van Suriname opslaat, vindt men eenen bijna onafgebroken' toestand van botsing en van klagten over het bestuur. De kolonie werd niet behoorlijk beschermd; de kosten harer verdediging bragten overgroote lasten op de planters; deze waren bij elken oorlog aan vijandelijke invallen blootgesteld, omdat de vestingen niet genoegzaam onderhouden werden; tegen opstanden en aanvallen van de negers werden geene voldoende maatregelen genomen. Het inwendig bestuur was uiterst onvolledig, de uitvoerende en de regterlijke magt waren niet van elkander gescheiden. Met één woord, een bestuur als dat onder het Octrooi van 1682 zoude, in alle opzigten, ongeschikt zijn voor den tegenwoordigen toestand der kolonie. De bevolking der kolonie is ook geheel veranderd; het zijn niet meer de Coloniers, welke plantages aanleggen, en daarvoor tegen eene Compagnie moeten beschermd worden. Het zijn de zaakwaarnemers van de afwezige eigenaars, welke het beheer uitoefenen; en er is niets meer van eene hebzuchtige Compagnie te vreezen. Maar er is eene negerbevolking, welke door die bestuurders willekeurig behandeld wordt, en te-

---

853, van de Oost-Indische Compagnie nog gewaagd als van de »*tegenwoordige geoctroijeerde Maatschappij.*"

gen deze plaatsvervangers van de vroegere Coloniers, moet beschermd worden.

Het is uit de beginselen van ons tegenwoordig staatsregt, dat de regelen voor het bestuur der koloniën behooren te worden afgeleid. En dan is steeds de hoofdvraag of de hoogste, de wetgevende magt, uitsluitend aan den Koning is opgedragen. Wanneer dit wordt aangenomen, is het moeijelijk in te zien, op welken grond de Minister van overtreding der grondwet zoude kunnen ter verantwoording geroepen worden, waar hij de bevelen des konings heeft ten uitvoer gelegd.

De Minister heeft betoogd, dat de maatregelen ten opzigte van Suriname niet naar willekeur, maar naar billijkheid genomen zijn; dat leden van den kolonialen raad van hunne waardigheid zijn ontzet, omdat zij zich door onwettige middelen tegen het bestuur van den Gouverneur-Generaal hadden verzet; — dat leden van het Geregtshof zijn afgezet, niet omdat zij als regters onafhankelijk hadden uitspraak gedaan; maar omdat zij handelingen tegen de regering gepleegd hadden, die hen onwaardig maakten voortaan regters te zijn. Dit wordt door de Adressanten wedersproken, doch naar ons toeschijnt, niet wederlegd. Het oordeel hierover is uit den aard der zaak aan de hoogste magt over de koloniën overgelaten.

Indien, zoo als het tot nog toe verstaan is, die hoogste magt uitsluitend aan den koning is opgedragen, blijft alleen één punt over; namelijk het voorschrift van Art. 72 der Grondwet. Het besluit van 6 November 1844, waarbij de koloniale raad uitsluitend uit

ambtenaren wordt zaamgesteld, is niet vooraf aan het advies van den Raad van state onderworpen. De Minister beweert, dat dit besluit geenen algemeenen maatregel, maar slechts eenen voorbijgaanden inhield. Zonder dit te beslissen, kan men opmerken, dat het Surinaamsche Gouvernementsblad meer dan één besluit bevat, hetwelk algemeene maatregelen voorschrijft, zonder dat daarin van het advies van den Staatsraad melding wordt gemaakt. Dat dus, zoo al niet door den tegenwoordigen, althans door de vroegere Ministers van Koloniën, in dit opzigt van de bepaling der Grondwet is afgeweken, schijnt niet wel betwijfeld te kunnen worden.

Het is gewis zeer te beklagen, dat men dit artikel der Grondwet niet naauwkeurig heeft in acht genomen. Die overtreding behoeft men evenwel niet in het Gouvernementsblad van Suriname op te zoeken; het Nederlandsche Staatsblad, onder het oog der Staten-Generaal uitgegeven, levert er ongelukkig vele voorbeelden van op; en inderdaad is het een vreemd verschijnsel, dat de aandacht der Tweede Kamer van de Staten-Generaal op dien waarborg voor de vrijheid het eerst zoude gevestigd worden, nu zij wordt aangevoerd, zoo als wij vermoeden, in het belang der voortduring van onbeperkte slavernij. Red.

BERIGTEN

AANGAANDE DE NEDERLANDSCHE KOLONIËN.

OOST-INDISCHE BEZITTINGEN.

Militaire Geneeskundige Dienst.

Wij verheugen ons te mogen berigten dat de regering, bij besluit van 12 Januarij 1845 (1), op de voordragt van den Minister van Koloniën, den wensch vervuld heeft, welken wij op bl. 381, jaargang 1844, aangaande dit onderwerp hebben geuit. De heilzame aanmoediging eener jaarlijksche toelage van *f* 400, gedurende vier jaren, aan kweekelingen bij 's Rijks kweekschool voor Militaire geneeskundigen, die zich tot den geneeskundigen dienst bij de *zeemagt* verbinden, in het vorige jaar met zoo gunstig gevolg uitgeloofd, is thans ook, bij gezegd besluit, aan de kweekelingen dier inrigting toegezegd, die zich bepaaldelijk voor den geneeskundigen dienst bij het *leger in Oost-Indië* verbinden.

Daarenboven is de staking bevolen van het plaat-

(1) Staats Courant van 16 Januarij 1845.

sen van élèves bij de dienst in Oost-Indië. Men mag dus verwachten dat beide Corpsen, na weinige jaren, zich verrijken zullen met Nederlandsche jongelingen van beschaafde afkomst, wetenschappelijk gevormd aan eene Nederlandsche inrigting, welke geacht wordt door de zorg van den Heere Inspecteur Generaal van den Geneeskundigen dienst BECKERS onlangs aanmerkelijk verbeterd te zijn. Voorwaar eene hoogst gewigtige verbetering, ten koste van slechts luttel duizend gulden 's jaars. Bij genoemd besluit wordt voorts het aantal der officieren van gezondheid der 2e klasse bij het leger in Oost-Indië van 44 op 63 gebragt, en daarentegen dat der Officieren van gezondheid der 3e klasse van 50 tot 32 verminderd.

Verbetering der suiker in N. O. I.

Het Handelsblad van 29 Januarij 1845 bevat dienaangaande eene belangrijke tabel, omtrent welker naauwkeurigheid wij gemeend hebben bij eenen waarheidlievenden en der zake kundigen persoon inlichting te moeten vragen. Wij laten hier die tabel volgen, en plaatsen de ons verstrekte opgaven tusschen ( ).

Vergelijkend overzigt van de kwaliteiten *der in de onderstaande jaren door de Nederl. Handel-Maatsch. geveilde* Java *suikers:*

	Geveilde hoeveelheden in Pikols.	*Bruin*		*Blond of geel*		*Grijs*		*Wit*	
1836	313058	35pCt.	(27)	20pCt.	(17)	28pCt.	(36)	17pCt.	(20)
1837	398026	40	(31)	23	(26)	27	(34)	10	(9)
1838	477851	40	(35)	20	(25)	28	(34)	12	(6)
1839	565266	41	(38)	28	(31)	20	(23)	11	(8)

1840	794280	41	($40\frac{1}{2}$)	$11\frac{1}{2}$	($10\frac{1}{2}$)	30	(32)	$17\frac{1}{2}$	(17)
1841	735392	33	($33\frac{1}{2}$)	19	(21)	27	(25)	21	($20\frac{1}{2}$)
1842	732126	31	(31)	13	(13)	26	(26)	30	(31)
1843	773012	$17\frac{1}{2}$	($17\frac{1}{2}$)	21	($20\frac{1}{2}$)	15	(15)	$46\frac{1}{2}$	(47)
1844	732440	$16\frac{5}{10}$	($16\frac{5}{10}$)	$18\frac{3}{10}$	($18\frac{2}{10}$)	$11\frac{5}{10}$	($11\frac{5}{10}$)	$53\frac{8}{10}$	($53\frac{8}{10}$)

De overeenstemming der pro centische opgaven, van het jaar 1840 af, waarin de standaard-monsters bij de Nederlandsche Handel Maatschappij zijn ingevoerd, bewijst het groote nut van dezen maatregel. Vroeger bepaalden de verschillende makelaars de qualiteiten naar hunne verschillende bijzondere inzigten.

Die standaard-monsters, door de regering naar N. O. I. gezonden, ten einde aan de misleiding der suiker-fabrijkanten aldaar en aan de gestadige geschillen met hen over de qualiteit een einde te maken, hebben, gelijk in het H. Bl. teregt wordt aangemerkt, eene belangrijke verbetering in de qualiteit der suiker te weeg gebragt en dus de geldswaarde van dat voortbrengsel aanzienlijk verhoogd.

Zuidzee-Walvischvangst.

Het barkschip *Anna en Louisa*, Kapit. G. GRAY, ter Zuidzee-walvischvangst op 21 April 1844 uit *Texel* uitgezeild, is te *Timor Koepang* aangekomen. Deszelfs reeders, de HH. gebroeders REELFS te Amsterdam, hebben onlangs een tweede barkschip, genaamd *Java*, voor die bestemming aangekocht en uitgerust. Zie Haarl. Cour. van 25 Febr. Handelsblad van 15 Febr. Vergel. *Bijdragen* 1844, blz. 277.

BORNEO.

Men leest in de Staats Courant van 2 Januarij 1845 de bevestiging der ontdekking van aanzienlijke massa's steenkolen in de bovenlanden van *Banjermassing*, op *Borneo's* Zuidkust, door Dr. SCHWANER, lid van de natuurkundige Commissie, van welke wij *Bijdragen* 1844 blz. 401 gewaagden. Van derzelve geschiktheid voor de stoomdienst konde echter nog niets verzekerd worden.

Een uitvoerig berigt uit *the Singapore Free Press*, overgenomen in de *Staats Cour.* van 8 Maart 1845, wegens den krijgstogt der Britsche oorlogschepen *Dido* en *Phlegeton* tegen Borneosche zeerovers in Augustus 1844, stelt ons in staat eene onnaauwkeurige gissing te herstellen, aangaande het gedeelte van dat uitgestrekte eiland, alwaar die wapenfeiten hebben plaats gehad. In plaats van aan de O. kust, gelijk wij, *Bijdragen* 1844 blz. 403, vermoedden, zijn die gevechten geleverd op de N. W. kust, omstreeks de oevers der rivier *Batang Lupar*, waarvan de monding door de kaart van DERFELDEN V. HINDERSTEIN geplaatst wordt op $111\frac{1}{4}°$ O. L. en $2\frac{3}{4}°$ N. Br. Het geheele berigt is merkwaardig wegens aardrijkskundige bijzonderheden betreffende deze bij ons bijna onbekende kust; men vindt b. v. in de *Handleiding tot de aardrijksk. van de N. O. I. Bezittingen*, in 1843 door de Maatsch. T. N. v. 't A. uitgegeven, genoegzaam niets aangaande dezelve vermeld, en op de genoemde kaart worden, van al de in het verslag vermelde rivieren en plaatsen, alleen de rivier *Batang Lupar* en de stad *Sadong* aangetroffen. En echter verdient die streek de aandacht onzer regering en onzer landgenooten in hooge mate.

De *Batang Lupar* wordt door de Britsche zeelieden genoemd: »een schoone stroom, aan de monding »ongeveer twee mijlen breed; tot op 20 mijlen af»stands van de monding is er diepte genoeg en geen »gevaar; op die hoogte gekomen heeft men de groote »rivier de *Linga* ter regter hand. Van af de mon»ding der *Linga* tot aan *Putusan*, weder een afstand »van 20 mijlen, is de rivier klipachtig en vol zand»banken. Van *Putusan* tot aan de kleine en snel »vlietende rivier de *Undap* is een afstand van 15 tot »20 mijlen, en 5 mijlen verder is de stad *Sekarran*, »gelegen ter plaatse waar de rivieren *Batang Lupar* »en *Sekarran* zich met elkander vereenigen. De ri»vier *Sekarran* is voor booten over eene lengte van »40 mijlen bevaarbaar; het is een smalle maar schoone »stroom; de oevers zijn zuiver en wel bebouwd of met »vruchtboomen beplant." Ziedaar opmerkelijke bijzonderheden ons bekend gemaakt door eene Britsche krijgsmagt, welke, in booten, »eene klipachtige en »snel stroomende rivier over eenen afstand van meer »dan 100 (Engelsche) mijlen is opgestevend." Men vindt ook in *Galignani's Messenger* van 31 Maart vermeld, dat aan de engelsche zeelieden, die in de gevaren en moeijelijkheden van dezen krijgstogt gedeeld hebben, eene som van £ 708 is uitgereikt als »prizemoney." Het blijkt dus, hoe de Engelsche regering de verdiensten der zeelieden, ook waar geene prijzen veroverd konden worden, met geldelijke belooningen weet te erkennen. Zoover ons bekend is, is dit krachtig middel tot aanvuring van hunnen ijver bij ons niet in gebruik,

waar de regering zich tot den goedkoopen maatregel van ridderlinten bepaalt, aan welken wij overigens, mits zeldzaam en regtvaardig aangewend, eenen werkzamen invloed, bij de krijgslieden, niet willen ontzeggen.

SUMATRA.

Wij meenen de aandacht onzer lezers te mogen vestigen op eene belangrijke bijdrage tot de kennis van de krijgsverrigtingen onzer landgenooten op de westkust van *Sumatra*, welke voorkomt in de nummers 1—6 van het XIII Dl. (Julij tot Decemb. 1844) van den *Militairen Spectator*. Zij betreft de verdediging van het fort *Amerongen* en andere krijgsverrigtingen in het landschap *Raauw*. Wij stellen te meer prijs op zulke mededeelingen, naar mate de regering minder officiële berigten heeft bekend gemaakt over den langen en merkwaardigen oorlog, welken wij in dat weinig bekende land gevoerd hebben. De achterhoudendheid, over welke wij in het algemeen omtrent de koloniale belangen te klagen hebben, is met opzigt tot dezen oorlog waarschijnlijk des te grooter geweest, omdat die oorlog veelal noodlottig geweest is, veel menschenlevens en aanmerkelijke uitgaven gekost heeft, zonder belangrijke uitkomsten op te leveren.

Men kan bijna niet meer twijfelen, of de regering heeft in der tijd met eene onverklaarbare ligtvaardigheid, zonder genoegzame kennis van het land en de bewoners, ondernomen om uitgestrekte landstreken onder haar onmiddelijk gezag te brengen. Zonder vast plan, met ontoereikende middelen, heeft men

zich gewaagd in eenen ongelijken strijd tegen eenen overmagtigen vijand; volgehouden waar men had behooren toe te geven, en verzuimd genoegzame kracht te ontwikkelen, waar men zich zoude hebben kunnen handhaven. Dat de uitkomst van zulk eene wijze van handelen niet gunstig zijn kan, laat zich van zelf begrijpen. De regering, of de mannen aan welke zij het beleid der koloniën overliet, mogen dus grovelijk gedwaald hebben; het is daarom niet minder de grootste belangstelling van het moederland waard, te vernemen, met hoeveel bekwaamheid en uitstekenden moed ons leger zich, ook in de hagchelijkste omstandigheden, gedragen heeft. Wanneer in Frankrijk wel eens te hoog opgegeven wordt van alle de heldendaden door de krijgslieden in *Algiers* verrigt, zoo heeft bij ons omtrent de voorvallen in onze koloniën gewis het tegendeel plaats; en wij vreezen dat onze natie niet altijd de pligten van dankbaarheid jegens de verdienstelijke mannen, die zich zoo wel gekweten hebben, op eene waardige wijze vervult. Immers het is ten uiterste onredelijk, wanneer men krijgsmannen koel en onverschillig behandelt, omdat hunne daden geene voordeelige gevolgen hebben opgeleverd. Menig wapenfeit is welligt in de historie met roem opgeteekend, waarin minder onverschrokkenheid en volharding heeft plaats gevonden, dan bij de gevechten in het landschap *Raauw* en de verdediging van het daar opgerigte Nederlandsche fort, waaromtrent in het genoemde berigt de bijzonderheden worden verhaald. Het past ons te meer, hen die uit dien oorlog zijn overgebleven, met eere en erkentelijkheid te bejegenen,

daar de meesten, die aan de gevaren van den krijg ontkwamen, door het klimaat zijn bezweken. Met aandoening leest men, dat van alle de officieren, welke in het verhaal vermeld worden, in 1843 niet meer over waren dan de 1e luitenant T. POLAND, toen Majoor te *Amboina*, en de 2e luitenant J. H. LAGEMAN, toen kapitein te *Samarang*.

Zeer merkwaardig kwam ons voor de wijze, waarop de *Padries* hunne vijandelijke gezindheid jegens de Nederlanders aan onze officieren verklaarden. Zij zeiden namelijk, »dat dit land toch niet genoeg koffij »en suiker konde opleveren voor het Nederlandsch »Gouvernement, hetwelk steeds meer verlangde en nim»mer genoeg had, zoo dat aan de bevolking, welke slechts »de velden zoude moeten bearbeiden, ten laatste geen »tijd meer zoude overblijven om te bidden." bl. 60.

Op 25 Augustus 1844 is te *Padang* de nieuwe kerk der Protestantsche gemeente ingewijd. Zie *Staatsc.* van 21 Febr. 1845.

WEST-INDIE.

SURINAME.

Godsdienst.

In de Staatscourant van 9 Januarij 1845 vindt men een berigt wegens de inwijding, op 13 October 1844,

eener kerk op de koffij-plantaadje *Rust en Werk*, gelegen aan de rivier *Commewijne*, beheerd wordende door de HH. CHEVALLIER en GÜLCHER te Amsterdam, in welke de dienst verrigt wordt door eenen zendeling der Moravische Broedergemeente, den Welcerw. Hr. WUNSCHE, tegen genot van vrije woning voor zich en zijn gezin op die plantaadje, eene bezoldiging van *f* 1000 (Surinaamsch of Nederl. geld?) 's jaars en van nog andere voordeelen. Die kerk is niet alleen bestemd voor de slaven der genoemde plantaadje, op welke de Moravische Zendelingen reeds sedert geruimen tijd toegang hadden, en ééns in de maand godsdienstig onderwijs gaven, maar ook voor die der belendende effecten. Voortaan zal in dat gebouw des Zondags tweemaal godsdienstoefening worden gehouden en, buiten de oefeningen voor de kinderen, nog twee maal 's weeks des avonds onderwijs aan de slaven in de Christelijke leer gegeven worden.

Wij behoeven niet te vermelden, hoezeer wij deze verstandige en onbekrompene handeling der HH. CH. en G. toejuichen en aan de bezitters en administrateuren van andere plantaadjen als een navolgenswaardig voorbeeld aanprijzen. Alleen vergunne men ons den wensch uit te drukken, dat weldra de tijd moge aanbreken, waarop de Christelijke leer, in haren waren liefde ademenden geest, algemeen aan de negers verkondigd wordt. Die de bij deze plegtigheid vermelde teksten: Psalm LXXXIV: vs. 2, Joh. V: vs. 24, Jesaias LVI: vs. 7 en de bij eene gelijke gelegenheid, op 25 September 1839, ter inwijding der Kerk op den houtgrond *Berg en Daal* gebezigde: Openb.

XXI: vs. 3, Colloss. II: en Phil. (1) wil opslaan, zal, zoo wij vertrouwen, dezen wensch niet aan loutere vitlust toeschrijven.

Kolonisatie.

De Heer SLORT TOT OLTHUIS, die, zoo als onzen lezers bekend is, levendige belangstelling betoont in dit onderwerp, heeft in het laatst verschenen nummer van zijn *Tijdschrift voor Staatshuishoudkunde en Statistiek* (III[e] Deel, 1[e] Stuk, bl. 102) het berigt medegedeeld, dat de ongunstige tijdingen van de eerste proef (zie bl. 432 van onzen vorigen jaargang) den ijver van de Heeren VAN DEN BRANDHOFF en COPIJN geheel niet hebben doen verflaauwen; en dat ook bij de regering hunne pogingen de gewenschte ondersteuning vinden. Op de plantaadje *Voorzorg* zijn de voorbereidende werkzaamheden zoo verre gevorderd, dat 50 huisgezinnen, in de maand Mei uit het vaderland vertrokken, daar zullen kunnen worden opgenomen, om de kern van eene vrije bevolking uit te maken, welke den grond zonder hulp van slaven zal bebouwen. De bekende ijver en bekwaamheid van den heer VAN RADERS, welke onlangs tot gouverneur van *Suriname* benoemd is, zullen gewis grooten invloed op deze gewigtige onderneming hebben.

In het Surinaamsch Alg. Nieuws- en Advertentie-Blad van 28 September 1844, vindt men aangekondigd de aanbesteding op 10 October te *Paramaribo*,

---

1) G. B. BOSCH, Reizen in W. I. IIIe Deel blz. 172.

van het opriglen, op den grond *Voorzorg*, aan de rivier *Saramacca*, van *vijftig* landbouwerswoningen met de daarbij behoorende zijgebouwen, van rondhout en palissaden, met pina of troelie gedekt.

Naar het oordeel van eenen onzer correspondenten in Suriname ware het verkiesselijk geweest, die gebouwen, volgens het plan van Ds. BETTING, van *vierkant hout* te vervaardigen in stede van *rondhout;* derzelver geraamte te stellen op *steenen neuten*, eenige voeten hoog boven de oppervlakte van den vochtigen grond; alsmede ze te voorzien van eenen *planken vloer*, eenige voeten daarboven verheven. Zij zouden daardoor wel iets duurder maar ook steviger, en beter voor den moerassigen bodem van den grond *Voorzorg* geschikt zijn geworden. De tijd zal moeten leeren of deze bezuiniging van *ƒ* 6000 op *ƒ* 26000 al of niet doelmatig geweest zij. Onze berigtgever klaagt, dat de belangrijke aangelegenheid der kolonisatie in Suriname niet met de vereischte spoed en veerkracht behartigd wordt.

Bestuur.

Bij koninklijk besluit van 6 April 1845 zijn, op het verslag van den Gouverneur-Generaal in 's Rijks West-Indische bezittingen, gedagteekend *Paramaribo* den 17den Januarij l. l., wegens de uitvoering aldaar der besluiten van 6 November 1844 (1), en gelet op het loffelijk getuigenis daarbij gegeven, omtrent de geschiktheid en goede gezindheid der zes ingezetenen, door hem gekozen tot het waarnemen der

(1) Zie Bijdragen 1844 blz. 405.

vacante heemraadschappen in de kolonie *Suriname*, 1° ingetrokken de buitengewone voorzieningen bij besluit van 6 November 1844 bevolen ten aanzien van de voorloopige zamenstelling des kolonialen raads in *Suriname;* 2° tot leden in den kolonialen raad benoemd de HH. J. DE NIEFELD, F. G. HENCKEL, H. KAMERLING, A. FERRIER, M. A. THURKOW en H. BIJLAART, reeds door den Gouverneur-Generaal met de functiën van heemraden belast (1).

Drie dagen later zijn de volgende belangrijke veranderingen in het bestuur der W. I. bezittingen bevolen:

1°. Met opheffing van het in den jare 1828 ingesteld *Gouvernement-Generaal van 's Rijks West-Indische bezittingen*, en van het daarmede in verband staand *algemeen reglement op het beleid der Regering in dezelven*, zal

a. de kolonie *Suriname* weder worden beheerd door eenen *Gouverneur*;

b. de Gezaghebber van *Curaçao* en onderhoorige eilanden in regtstreeksche betrekking staan tot het departement van koloniën;

c. het bestuur van den gezaghebber van *Curaçao* en onderhoorigheden zich, behalve tot *Bonaire* en *Aruba*, ook uitstrekken tot de eilanden *St. Eustatius*, *Saba* en *St. Martin* (Nederlandsch gedeelte).

2°. De koning behoudt zich voor, om nader den tijd van ingang van het bepaalde bij Art. 1. vast te stellen.

---

(1) Staatscourant van 9 April 1845.

3°. De bepalingen, vervat in het *algemeen reglement op het beleid der regering in de Nederlandsche West-Indische bezittingen*, welke, bij de opheffing van hetzelve, behooren te worden opgenomen in de plaatselijke regerings-reglementen van *Suriname* en *Curaçao* en onderhoorigheden, zullen nader worden aangewezen (1).

Wij meenen de afscheiding van het bestuur van *Curaçao* en onderhoorigheden van dat der kolonie *Suriname* voor eene verbetering te moeten houden, dewijl de reis naar eerstgenoemde eilanden uit het moederland in bijna even veel tijds geschiedt als die van *Suriname* naar *Curaçao*.

Van de bereidwilligheid der regering om de misbruiken in het circulatie-stelsel van *Suriname*, onder vorige besturen ingeslopen, te verbeteren, getuigt het volgend koninklijk besluit van 25 April 1845:

Nadat de bijdragen uit de Oost-Indische geldmiddelen aan 's Rijks schatkist over 1844 eene som van *f* 12,800000 zullen hebben bereikt, zal het beschikbaar overschot der koloniale remises, over dat jaar, worden bestemd tot gedeeltelijke inwisseling van het Surinaamsch bankpapier (2).

(1) Staatscourant van 11 April 1844.

(2) Staatscourant van 28 April 1844.

CURAÇAO.

De op blz. 59 jaarg. 1844 dezer Bijdragen vermelde uitzending van 8 onderofficieren naar *Curaçao*, ten einde bij de cochenille-cultuur aangesteld ten worden, heeft voor de meesten hunner niet den gehoopten uitslag opgeleverd. Vier zijn reeds in het Vaderland teruggekeerd, terwijl één aldaar is overleden, zoodat er thans nog slechts drie zich op dat eiland bevinden (Utrechtsche Courant van 30 October 1844).

Daarentegen verneemt men met genoegen, dat en de scheepvaart dier haven en de uitvoer van zout aanzienlijk toenemen. Volgens de Haarl. Cour. van 27 Febr. 1845 is in 1844 *Curaçao* bezocht door 579 schepen, metende 35570 ton, terwijl in 1836 het aantal schepen 515 en dat der tonnen 19886 bedroeg, zoodat derhalve de gemiddelde inhoud van elk schip van 39 tot op 61 tonnen gestegen is. De uitvoer van zout van *Curaçao* en *Bonaire*, welke in 1839 bedroeg 68354 vaten, is in 1844 tot op 161619 vaten geklommen.

ADRES VAN M. D. TEENSTRA

AAN DE TWEEDE KAMER DER STATEN GENERAAL

tot afschaffing der slavernij in de Nederlandsche koloniën.

Wij deelen hier mede het *eerste* verzoekschrift, onzes wetens aan de Wetgevende magt hier te lande ingediend tot afschaffing van de slavernij in onze koloniën. Hetzelve is van den navolgenden inhoud:

EDELMOGENDE HEEREN!

Geeft eerbiedig te kennen de ondergeteekende M. D. TEENSTRA, eigenaar te *Ulrum*, Provincie Groningen, dat hij zich eenige jaren in onderscheidene Nederlandsche koloniën heeft opgehouden, en het ontmenschte, aan de slavernij verbonden, van nabij heeft gezien, en de schrikkelijke rampen, welke onafscheidelijk aan de slavernij verbonden zijn, heeft leeren kennen; echter wil hij zich onthouden hierover in het breede uitteweiden, doch neemt de vrijheid Uw EdM. met eerbied te verwijzen naar de daarover door Suppliant geschrevene werken, als: *De Negerslaven in de kolonie Suriname* te Dordrecht bij H. LAGERWEIJ, en eene *Bijdrage tot de ware beschouwing* enz. te Amsterdam bij M. H. BINGER 1844.

Het kan Uw EdM. niet onbekend zijn, dat bij de voortdu-

ring van het schandelijke stelsel der slavernij, onze W. I. Bezittingen meer en meer in bevolking verminderen en in welvaart afnemen; dat daarentegen de Engelsche koloniën, sedert de afschaffing der slavernij, in bevolking en welvaart zijn toegenomen; zoo als Suppliant dan ook het genoegen gehad heeft zich van dit laatste te kunnen overtuigen, uit eene missieve uit Londen, in dato 15 dezer, van wege de *British and foreign antislavery Society.*

Suppliant wil zich onthouden van zich te mengen in staatkunde of partijzuchtige overwegingen, en wenscht de middelen, om het doel, namelijk de emancipatie der slaven, te bereiken, tot die van eenen zedelijken, godsdienstigen en vreedzamen aard te zien beperkt; waarom Suppliant het dan ook met gepaste vrijmoedigheid waagt Uw EdM. te doen opmerken, dat de afschaffing der slavernij in het belang van Nederland en hare koloniën is, als kunnende daardoor in die gezegende landstreken een staat van geluk en voorspoed, verstandelijke en zedelijke beschaving worden geboren, dien het vergeefsch zoude zijn te verwachten onder het onregtvaardige, onstaatkundige en de menschheid verloochenende stelsel van slavernij.

Suppliant, van het algemeen belang en het hoog wenschelijke van eene onmiddelijke en geheele afschaffing der slavernij, in alle onze overzeesche bezittingen overtuigd, neemt de vrijheid de materiëele en zedelijke belangen van Nederland en hare koloniën aan Uw EdM. op te dragen; in het vaste vertrouwen, dat de afschaffing der slavernij, ook in onze koloniën, met zoo weinig uitstel als mogelijk zal plaats hebben.

Ulrum 26 November 1844.

't welk doende
(get.) M. D. Teenstra.

Op dit verzoekschrift is, door de Commissie tot de petitiën, bij monde van den Hr. Streens, in de zitting van den 25^{en} Februarij 1845, uitgebragt het navolgend rapport:

E. M. HEEREN!

Ik ben belast, namens de Commissie tot de verzoekschriften, Uw EdM. verslag te doen betrekkelijk een rekwest aan Uw EdM. ingediend door M. D. TEENSTRA, eigenaar te *Ulrum*, Provincie Groningen, wonende; deze adressant geeft te kennen, dat hij zich eenige jaren in onderscheidene Nederlandsche koloniën opgehouden hebbende, al het nadeelige hetwelk de slavernij oplevert, heeft leeren kennen; hij beweert, dat ten gevolge van het bestaan der slavernij onze W. I. Bezittingen meer en meer in bevolking verminderen, terwijl de Engelsche koloniën, sedert de afschaffing der slavernij, in bevolking en welvaart hebben toegenomen.

De verzoeker verlangt dat middelen van eenen zedelijken, godsdienstigen, en vreedzamen aard tot afschaffing der slavernij in onze koloniën mogen worden genomen, waardoor hij vermeent, dat voor die landstreken een staat van geluk, voorspoed, verstandelijke en zedelijke beschaving zoude ontstaan, die men, met behoud der slavernij, niet zal kunnen verkrijgen.

Daar het onderwerp, in dit adres behandeld, van belangrijken aard is, en daar het voor de leden van deze vergadering nuttig kan wezen dit stuk nader intezien, heeft de Commissie de eer Uw EdM. voor te stellen het onderhavig rekwest ter griffie neder te leggen.

De Tweede kamer heeft zich met de conclusiën van dit rapport vereenigd en de nederlegging van het verzoekschrift op de griffie bevolen (1).

(1) Staats Courant van 27 Februarij 1845.

GEMENGDE BERIGTEN.

Slavenhandel.

Wij mogen de daad niet onvermeld laten, van welke de Londensche bladen van het begin van Januarij de bijzonderheden mededeelen, die namelijk van den adelborst J. G. TOTTENHAM. Met eene sloep van vier riemen gezonden, om een bevel te gaan ontvangen op een der forten aan de kust, werd hij op zee een slavenhaalder gewaar, welke later gebleken is van 200 ton en voor 1000 negers ingerigt geweest te zijn. Hij joeg denzelven na, vuurde er op en toen hij met de zijnen drie van de bemanning verwond en eenen gedood had, liet de vijand het schip op strand loopen. De Britsche admiraliteit heeft den moedigen aanvoerder beloond met hem tot luitenant te bevorderen. Het *Algemeen Handelsblad* kent hem de hoedanigheid van »jeugdigen waaghals" toe. In het vorig jaar heeft zich op de kust van *Borneo* bij het aantasten van eenige zeeroovers door het Engelsche schip *Dido*, een broeder van den genoemden, de luitenant W. TOTTENHAM onderscheiden.

Misschien is ook deze een »jeugdige waaghals." Er zoude een tijd kunnen komen, dat, ook voor het *Handelsblad*, een moedig schepeling aan onze zijde, iets meer zou schijnen dan een waaghals. Maar hoe kan men in deze voorbijzien de lafheid bij den alleen op winst azenden handelaar tegenover den belangeloozen ijver van een edeldenkend man?

Naar luid van een' brief uit *Sierra Leone*, in dato 30 Maart jl. in de *Hampshire Telegraph* geplaatst, zijn onlangs twee Spaansche slavenschepen prijs gemaakt, met name *Huracan* en *Pepitá*, die jaarlijks meer dan 3000 negers uit Afrika overbragten. In den loop van ééne week zijn beide vaartuigen op de kust van *Benin*, na een hevigen strijd, door de stoomboot *Hydra* veroverd. Het eerste had 70, het andere 312 negers aan boord. Zij waren nog bezig met laden. — Alleen sedert 1 Januarij hadden de Engelsche kruisers 15 prijzen opgebragt.

Amerikaansche Slavenhouders.

Als een blijk, hoezeer het veroordeelen van harde behandeling der slaven in de algemeene gemoedsstemming der Engelschen ligt, voeren wij hier aan, dat thans, te *Dryburgh Abbey*, waar WALTER SCOTT begraven ligt, boven den ingang tot het landgoed, op last der gravin van BUCHAN, een bord is geplaatst, waarop deze woorden geschilderd staan: »slavenhouders uit Amerika niet toegelaten."

LETTERKUNDIGE BERIGTEN.

In het afgeloopen jaar zijn uitgekomen: *Levensbijzonderheden van den Luitenant Generaal Baron* C. R. T. KRAIJENHOFF, *door hem zelven in schrift gesteld, en op zijn verlangen in het licht gegeven door Mr.* H. W. TYDEMAN, *Prof. Jur. aan de Universiteit te Leijden.*

Wij meenen die in dit ons tijdschrift niet met stilzwijgen te mogen voorbijgaan, omdat zij eenige bijzonderheden bevatten met betrekking tot de zending van dien Generaal naar de koloniën *Curaçao* en *Suriname*, in 1825 op last des konings ondernomen.

Zoo als ook daaruit blijkt, had WILLEM I het voornemen opgevat om *Curaçao* in eenen zeer geduchten staat van tegenweer te stellen en het eiland zoodanig te bevestigen, dat het als een tweede *Maltha* zou kunnen worden beschouwd, en als eene veilige schuilplaats voor de Nederlandsche handelschepen, bij het eventuëel uitbarsten van oorlog.

Overeenkomstig dit voornemen, werd de Generaal, vergezeld van eenige officieren der genie, artillerie en infanterie derwaarts gezonden, ten einde den staat van

zaken op te nemen, en den koning daarvan rapport te doen; terwijl hij tevens den last ontving, de kolonie *Suriname* aan te doen, om aldaar de werken van defensie te bezigtigen. Hem werd bij diezelfde gelegenheid opgedragen het onderzoek der gronden van de eilanden, de kolonie *Curaçao* uitmakende, in verband met de vermeende ontdekking eener goudmijn op *Aruba*.

Het rapport der zending naar *Curaçao*, aan den koning ingeleverd, bevattede, naar hetgeen wij deswegens in genoemde levensbijzonderheden lezen, een verslag van alle des Generaals verrigtingen en die zijner officieren, die hem op zijnen togt hadden vergezeld; maar het bevattede tevens zulke gewigtige bedenkingen tegen de voorgenomene bevestiging van *Curaçao*, dat hij zich genoodzaakt vond den koning aan te raden daarvan af te zien. Desniettemin waren al de ontwerpen daartoe in gereedheid gebragt, waarvan de uitvoering, met de wapening en artilleriebehoeften, primitivelijk zou moeten kosten de som van *ƒ* 6,996,325.

De koning schijnt zich door die bedenkingen niet te hebben laten afschrikken; de bevestiging van *Curaçao* werd vastelijk bepaald, en het was 'skonings verlangen, dat men met de projecten ter verzekering van de boog of *St. Anna* baaij een' aanvang nemen zou. Intusschen is, zoo als bekend is, die voorgenomen versterking in haar geheel niet tot stand gebragt. Niettemin berigt de kapitein ter zee G. VAN LENNEP COSTER in zijne *Aanteekeningen gehouden gedurende zijn verblijf in de West-Indiën in de jaren* 1837—1840, *Amst.* 1842 bl. 43, dat hem toen de veranderingen

aan de vestingwerken zeer merkbaar voorkwamen, en dat het werkelijk van belang is, wat men sedert 1824 op *Curaçao*, volgens de plannen van den Generaal KRAIJENHOFF, tot het in goeden staat van verdediging brengen der haven gedaan heeft. Hij voegt er bij, bl. 44 dat de noodige aanstalten zijn gemaakt om derzelver ingang, in tijd van oorlog, door een' zwaren ketting te kunnen afsluiten, en wanneer het geschut op al de vestingwerken geplaatst, behoorlijk wordt bediend, gelooft hij niet,[1] dat vijandelijke schepen zich in de nabijheid dezer haven zouden wagen, waar zij ten minste gevaar zouden loopen zware schade te bekomen.

Die haven nu, tot welker beveiliging zulke belangrijke werken zijn aangelegd, daarin, zegt die schrijver, bl. 45, dat zeldzaam meer dan twee of drie zeeschepen liggen, en slechts weinige schooners en kustvaarders, ja somtijds in het geheel geene langs de kaaijen zijn gemeerd!

Hoe dit alles ook zij: aan 's konings bovengenoemde plannen zijn wij bovendien verschuldigd, behalve het genoemd rapport van den Generaal, een aantal belangrijke daarbij gevoegde stukken tot de voorgenomen' bevestiging betrekkelijk, die met hetzelve gewis in het archief van het Ministerie van koloniën zijn opgenomen, en die naar de in bovengemelde levensbijzonderheden bl. 306 en volgg. gedane opgaaf, bestaan in:

1. Eene militaire topographische en geologische verkenning van het eiland *Curaçao* door den Heer Ma-

joor der Infanterie BALFOUR DE BURLEIGH en den Kapitein-Ingenieur MOUCHARD.

2. Eene korte beschrijving van den tegenwoordigen staat der thans bestaande werken van verdediging, door den Kapitein-Ingenieur DE VEIJE DE BURINE, onder toezigt van den Luitenant Kolonel NINABER.

3. Eene memorie wegens den tegenwoordigen staat van het geschut en de ammunitiën, mitsgaders eene opgave van het benoodigde, in geval der uitvoering van de nieuwe ontwerpen, door den Majoor der Artillerie TRIP.

4. Eene statistieke en politieke memorie, de geheele Kolonie betreffende, door den Kolonel, Chef van den staf, VERVEER.

4. De schriftelijke consideratiën van Z. E. den Heer Gouverneur CANTZLAAR, betrekkelijk de voorgenomene bevestiging, meerendeels met de denkbeelden van den Inspecteur Generaal overeenstemmende.

6. Eene korte verklaring der ontworpene werken van verdediging en globale opgave van de kosten, welke daartoe zullen vereischt worden, door den Luitenant-Kolonel NINABER.

7. Eene memorie van den Kapitein-Ingenieur, Adjudant BIBEN, betrekkelijk de bouw-materialen in de West-Indiën aanwezig en die, welke uit Noord-Amerika of van elders zouden moeten aangevoerd worden, met de middelen en kosten van transport.

8. Eindelijk, een groote Atlas met kaarten en plans, alle tot de ontwerpen betrekking hebbende.

Behalve het genoemd rapport omtrent de bevestiging van *Curaçao*, is ook door denzelfden Generaal

een rapport opgemaakt en aan het Ministerie van marine en koloniën opgezonden, bevattende de werken van defensie der kolonie *Suriname.* Bij dit rapport zijn gevoegd:

1. een verslag van den Majoor der Artillerie DURSSELER, van 31 Dec. 1824, wegens den staat der werken en der middelen van verdediging, waarin alles begrepen was, de dienst der Genie in die Kolonie betreffende, en welke dienst hij, bij gebrek aan eenig officier van de Genie, reeds sedert eenen geruimen tijd had waargenomen;

2. eene nota van den staat der militaire gebouwen in het fort *Zelandia* bij de stad *Paramaribo*, door den Kapitein Ingenieur, Adjudant BIBEN opgemaakt.

Daaromtrent zijn, zoo als gezegd wordt, in dit rapport voorstellen ter vernieuwing en herstelling geschied, terwijl daarbij is aangedrongen op de door hem onvoegzaam geoordeelde wijze van administratie der Genie.

Kapitein VAN LENNEP COSTER, in het aangehaalde werk' bl. 29, zegt dat, sedert zijn laatste verblijf (1821) binnen in het fort eene ruime steenen kazerne voor de troepen was gezet, en dat de overige gebouwen, die in eenen zeer bouwvalligen staat waren, gedurende zijn verblijf, weder afgebroken en door andere vervangen werden, hetgeen een geheel ander voorkomen aan het inwendige van het fort geven zou.

Wat eindelijk het onderzoek naar eene goudmijn op het eiland *Aruba* betreft: dit, zoo als bekend is, was in deszelfs gevolgen niet gunstig, en ofschoon, wel is waar, eenige verspreide stukjes quarts zijn ge-

vonden, tamelijk met gouddeeltjes beladen, zoo schijnen dezelven niet genoegzaam te zijn geweest om de waarde daarvan te doen opwegen tegen de kosten van verdere nasporingen. — Dit althans wordt gezegd in meergenoemde levensbijzonderheden bl. 302, alwaar, wat eene uitvoerige behandeling van dit onderwerp aangaat, wordt verwezen naar het rapport van den Inspecteur Generaal aan Z. E. den Minister van de Koloniën, van den 17 November 1825 N. 94, hetwelk, volgens bl. 310, vergezeld was van vijf bijlagen.

1. De kopij eener memorie of rapport van den Kapitein VAN RADERS en Luitenant GRAVENHORST, aan Z. E. den Heer Gouverneur der Kolonie gerigt, houdende een historisch verhaal van de ontdekking van het goud op *Aruba*, met de middelen, die men tot de komst van den Inspecteur Generaal toe, aangewend had, om hetzelve op te delven.

2. Een beredeneerden Catalogus van mineraliën, gevonden op het eiland *Aruba*, en in het jaar 1825 verzameld door den Heer Kapitein VAN RADERS.

3. Een geschiedkundig verslag van de ontdekte gouderts op den heuvel *Hadicourari* te *Aruba*, en het daaruit afgeleid vermoeden van het bestaan eener goudmijn, door den Heer GRAVENHORST.

4. De dagelijksche aanteekeningen der werkzaamheden tot opsporing van goud, gedurende het verblijf van den Inspecteur Generaal, met den staat der aangewende kosten, mede door den Heer GRAVENHORST.

5. De geologische verkenning van den Heer BALFOUR DE BURLEIGH en Kapitein-Ingenieur MOUCHARD.

Bij dit alles waren nog gevoegd de kaarten van

de eilanden *Bonaire* en *Aruba* met eene verzameling van gevondene mineralia.

De van gouvernements wege begonnen arbeid gestaakt zijnde, zoo is alle verder onderzoek aan de bewoners des eilands overgelaten, aan wien, zoo zij naar goud willen graven, verlofbrieven voor eenen bepaalden tijd zijn afgegeven, tegen betaling van eene gulden per roede. Zie de voormelde aanteekeningen van den Kapitein VAN LENNEP COSTER bl. 96, die bl. 97 dienaangaande er bij voegt, dat dit goudzoeken, wanneer er zware regens gevallen zijn, nog al iets oplevert, doch dat de opbrengst in het drooge jaargetijde niet noemenswaardig is.

Tijdschrift voor staathuishoudkunde en statistiek, door Mr. B. W. A. E. SLOET TOT OLDHUIS. ***Derde deel, eerste stuk.***

Wij hebben reeds vroeger onze lezers dit tijdschrift aangeduid als belangrijke stukken betrekkelijk de koloniën bevattende. In het laatste nummer komen eenige plaatsen voor, welke ons toeschijnen zeer der overweging waardig te zijn, en die wij ons daarom veroorloven hier over te nemen, in de hoop dat zij op die wijze nog meer algemeen zullen bekend worden.

In de aanmerkingen over het concept-tarief op den in-, uit- en doorvoer wordt meermalen van onze koloniën gewag gemaakt, en inderdaad verdienen zij, bij de behandeling van dat onderwerp, zeer ernstig in het oog gehouden te worden. Op het artikel *Teer*

zegt de S. »Naar het oordeel van sommige deskun-»digen, zoude men ook van *Java* teer kunnen trek-»ken. Het woeste gedeelte van dit eiland is met boo-»men overdekt, die tot het geslacht der *guttife-»reën* behooren. De kostbare harst van den *Gamplang* »is in de bosschen langs het zuiderstrand overvloedig »voorhanden; de ijverige natuurvorscher BLUME zag »zelfs op het nabij gelegen eiland *Nousa Kambangan* »klompen ter dikte van eene vuist aan de oude boomen »hangen; bij de minste snede in den bast vloeide de »harst naar beneden, en stolde allengs. De Dictero-»carpeën, die menigvuldig in de Javasche wouden aan-»getroffen worden, leveren mede aanzienlijke hoeveel-»heden harst op (1). Van al deze harstsoorten, be-»weert men, zoude deugdelijke teer bereid kunnen »worden."

»Men hoort zoo dikwijls onzen handelstand klagen, »dat de Oost-Indische handel geheel in handen van »de handelmaatschappij geraakt is; doch hoeveel ar-»tikelen uit de verschillende rijken der natuur op Java »en onze andere eilanden, waar zij haren vollen schoot »uitstortte, zoude voor den particulieren handel eene »voordeelige terugvracht kunnen opleveren, en zou-»den met de welvaart der inboorlingen het verbruik »van onze katoenen stoffen en andere fabriekwaren »bevorderen, zonder dat de groot-cultuur van koffij, »indigo, thee enz. hierbij iets zoude lijden. Zijn er

---

(1) Bijdrage tot de flora van Nederlandsch Indië of kruidkundige waarnemingen, uitgegeven door C. J. BLUME, te *Batavia*, ter landsdrukkerij, 1826.

»dan geene wakkere koopmanszonen meer in ons va»derland, om dien natuurlijken rijkdom in den Indi»schen Archipel op verschillende punten in persoon »te gaan opsporen, handelshuizen op te rigten, en »nieuwe takken van handel te scheppen, waardoor zij »zichzelven, maar ook het vaderland in de toekomst »onberekenbare voordeelen zouden aanbrengen." bl. 86.

Bij het artikel *Touwwerk* maakt hij opmerkzaam op het Nieuw Zeelandsch vlas, waarvan het touw gezegd wordt vijf maal sterker te zijn, dan dat van den hennep. bl. 87.

Dergelijke aanmerkingen vinden wij ten opzigte van onze West-Indische koloniën, op het artikel *chemicalia*. »Wij wenschen, zegt de S., dat de rijke »schat van geneeskundige kruiden in Nederlandsch »Guyana spoedig benuttigd moge worden! De apo»thekers te *Paramaribo* ontbieden nog uit Engeland »de heilzame kruiden, die in den onmiddelijken om»trek der stad groeijen."

»Hoe goed zoude het daarom zijn, dat eene com»missie van ervaren kruidkundigen naar onze West»Indiën gezonden werd, om de planten, gommen en »harsten van dien milden bodem te onderzoeken, »waarvan men in de artsenijkunde en algemeen in »den handel partij konde trekken. Rumphius wees »reeds op den grooten schat van geneeskundige krui»den in Oost-Indië; — doch tot heden toe door ons »onbenuttigd." bl. 69.

In een opzettelijk artikel wordt gehandeld over het Muntwezen in de Nederlandsche Oost-Indische bezittingen. bl. 60. Hierin wordt ook over den handel in

het algemeen gesproken, en wij kunnen ons niet weerhouden eene noot hiertoe betrekkelijk aan de overweging onzer landgenooten aan te bevelen. »De Nederlanders doen vele dingen te laat, of ten halven. Na »dat de handel zich in die wereldstreek te *Singapore* »gevestigd had, verheffen wij *Riouw* op onze beurt tot »eene vrijhaven; maar zonderen den handel in ammunitie, wapenen en opium uit, het groote lokaas voor »den inlandschen handel; wij deden dit voorzeker met »een goed doel, maar waartoe kan zulks baten, als »de inlandsche handelaar zich daarvan te *Singapore* te kust en te keur voorzien kan? In 1835 maakten wij *Coupang* op *Timor* tot eene vrijhaven, »doch alleen voor de Nederlandsche vlag. Wij verbieden de vaart en handel uit het moederland op »verscheidene punten van den Archipel, waarop de »Engelschen sinds jaar en dag varen, en die door »walvischvaarders aangedaan worden, zonder dat wij »zulks kunnen beletten. De Engelsche handelaren »maken onze aandacht gaande omtrent het handelsbelang van *Indragiri*; wij nemen die landstreek »in bezit, of onder bescherming, maar onze handelsstand weet er geen voordeel van te trekken. Zullen »wij nog beleven, dat de Engelschen tegen de tractaten eene geheele kust van *Borneo* innemen." bl. 100.

ONUITGEGEVEN DAGBOEK,

GESCHREVEN

gedurende een verblijf op JAVA, van het jaar 1827—1830.

DOOR

L. H. W. Baron van AYLVA RENGERS.

(*Vervolg van bl.* 197.)

DE LUSTHOVEN VAN JAVA.

Den 19en Februarij verlieten wij *Simpan* te 7 ure in den morgen en namen, in een rijtuig met *zes* paarden bespannen, den weg naar *Bangil*. Op eene halve mijl van *Simpan* trokken wij de rivier *Kediri* over, dezelfde die door *Soerabaya* loopt onder den naam van *Kaliemaas*. De brug, over welke wij gingen, is van hout en had eene lengte van 210 pas, hetgeen eene breedte, van meer dan 400 voeten, voor de rivier maakt. Na dezen overtogt hadden wij eenen buitengewoon schoonen weg, effen en hard als onze beste kleiwegen te midden van eenen zeer droogen zomer; juist ter zijde bevond zich een minder goede weg, bestemd voor de met buffels bespannen wagens, die men *pedatties* noemt. Het is hun verboden, op den postweg te gaan. Tusschen deze beide wegen, even als aan de beide zijden van den weg, zijn reijen van

schoone *tamarinde*-boomen, die volkomen tegen de zon beschermen. Het land, dat aan dezen schoonen weg ligt, biedt eene aaneenschakeling van landwoningen en velden aan, die volmaakt wel bebouwd en onderhouden zijn, waar men, in al hunne schoonheid, de indigo, het katoen, de rijst en vooral veel suikerriet ziet. Van tijd tot tijd ging men voorbij plantagiën van *peper*, van *pinang*, die de *arek*-noot oplevert, van *sirie* of *betel*, van *pisang* enz. Het *turksch koren* of *maïs* omringde de woningen, de *kokosboom* bedekte ze met zijne dikke kruin tegen de zonnestralen, het was een voortdurende tuin. Eene menigte van kleine rivieren, van 20 tot 30 voeten breedte, alle bevaarbaar voor de kanoos der Javanen, en eenen zachten en gelijken stroom hebbende, doorsneden deze tuinen, en scheidden de woningen en gehuchten; hetgeen gelegenheid gaf tot de vervaardiging van eene menigte bruggen van allerlei vorm en allerlei zamenstelling, die, terwijl zij de oevers vereenigen, zoo bevallig overschaduwd door aan elkander rakende bosschen van de schoone en tierige bamboesstruik, aan de bewoners van dit bekoorlijk landschap, zeer schilderachtige middelen van gemeenschap aanbieden, die waarschijnlijk menigmaal gelegenheid zullen geven tot liefelijke ontmoetingen, teedere zamenkomsten en romaneske wandelingen voor de bruine herders en herderinnetjes.

Dit zoo schoone land, deze lusthof, verlengt zich gedurende verscheidene mijlen tot bijna aan de grenzen van de residentie *Soerabaya*. De rivier *Gompol* scheidt deze van *Passoeroean*; zij is

ongeveer zestig pas breed, ter plaatse waar de brug is. Van het midden dezer brug heeft men een heerlijk uitzigt op een groot meer, gevormd in den bogtigen loop der rivier zelve. Aan de overzijde van dit meer ziet men, met eene zeer steile glooijing, de zijden van den vulkaan *Ardjuna*, die eene hoogte heeft van 10,164 voeten (1). De kruin was bedekt door eene kolom van rook, op het oogenblik van onzen overtogt. De hoogte van dezen berg is gemeten geworden door Doctor HORSFIELD en naderhand bevestigd door den Heer DE SALIS, thans Lid van den raad van Indië. Onmiddelijk na den overtogt van de *Gompol*rivier, komt men in het schoone dorp of de *Negory* van *Bangil*, de hoofdplaats van een regentschap of distrikt. De regent, die een zeer rijke Javaan is, woont er in een fraai huis. Dit land heeft zulk eene overmatige bevolking, dat de grond niet voldoende is tot het onderhoud der menschen; de woningen zijn er op elkander gedrongen, en nogtans kan men de inwoners niet overhalen, zelfs niet de armsten en die geenerlei zeker bestaan hebben, om dezen mierenhoop te verlaten en zich, op eenige mijlen van daar, neder te zetten, in het zoo vruchtbare land van *Malang*, zoo overvloedig aan allerlei voort-

1) De kaart der berghoogten op *Java*, door den Luit. ter zee der 2e klasse Jhr. P. MELVILL VAN CARNBEE in de *Verh. en Berigten betrekk. het Zeewn* door TINDAL en SWART IVe Deel 1e Stuk, kent aan dezen berg eene hoogte toe van 11680 Rhijnl. voeten. Hij wordt, volgens die kaart, door slechts eenen berg in hoogte overtroffen, namelijk door den nabijgelegen *Semiroe*, die ald. als 12071 Rhijnl. voeten hoog wordt opgegeven. A. S. R.

brengselen en waar gebrek aan bevolking aanzienlijke streken onbebouwd laat. Men zou er hen met dwang naar kunnen overbrengen en er hen koloniseren; maar het gouvernement, waarlijk liberaal in zijne grondstellingen, wil niemand dwingen om gelukkig te zijn, om meer onbezorgd of rijker te worden, dan hij zelf wenscht. En nogtans zou de landskas er een zeer groot voordeel uit kunnen trekken, zoo als men later zien zal, wanneer ik van het land van *Malang* spreken zal.

Toen wij *Bangil* verlieten, verwisselden wij voor de derde maal van paarden sedert ons vertrek van *Simpan*. Van *Soerabaija* tot aan *Banjoewangi* is de paardenposterij van het gouvernement door den Heer DUBUS, uit een sijstema van besparing, afgeschaft geworden, en die men er thans vindt is eene bijzondere onderneming. Ook zijn de paarden uitermate slecht en men wordt slecht bediend. Het tuig en alles is in zoo slechten staat, dat elk oogenblik iets breekt. De paarden. die men ons hier gaf, schenen volstrekt niet afgerigt te zijn. Zij weigerden ronduit te vertrekken; de koetsier wilde hen, door kracht van zweepslagen, van hun ongelijk overtuigen; maar zij veranderden niet van gevoelen. Zij steigerden, duwden heen en weder, gaven elkander schoppen en trappen en beten elkander lustig, even als vechtende honden. Wanneer de een vooruit trok, poogde de andere achteruit te gaan; wanneer de een regts ging, trok de andere links; wilden de beide voorsten den weg op snellen, dan hielden de beide achtersten zich met hunne pooten tegen den grond vast, om het rijtuig terug te

houden. Het voorste paard regts vond middel, op zijnen linker makker te klimmen. Tot driemalen toe spande men uit, om te beproeven of plaatsverwisseling hen niet aan den gang kon brengen. De tuigen waren gebroken, weder gemaakt en op nieuws gebroken. Graaf VIDUA, die de gewoonte had op zijn horologie te zien, telkens als het rijtuig stil hield, zag 50 minuten verloopen, alvorens wij ons van onze plaats verroerden. Eensklaps schenen de weerbarstige dieren elkander te verstaan, zij snellen vooruit, loopen, vliegen in vollen galop, als dol, over den breeden weg van *Passaroean.* Maar op omstreeks duizend passen van daar is eene rivier en moeten wij eene brug overtrekken. Indien wij het minst blijven haken, vliegt de geheele ontwrichte, gekneusde winkel in spaanders, en ik herhaal reeds bij mij zelven de schoone dichtregelen van RACINE op den dood van HIPPOLYTUS, als, juist bij de brug, de voorpaarden eenen onverwachten draai links doende, in al de kracht van hunnen dollen loop, met den kop tegen eenen ouden steenen muur stooten, aan den kant van den weg, denzelven door dien geduchten schok omwerpen, en beide op de knieën vallen. Zonder elkander onze voornemens mede te deelen, springt graaf VIDUA ter linkerzijde en ik ter regterzijde uit het rijtuig, er niet aan denkende de portieren van het rijtuig te openen; en wij bevinden ons op den grooten weg, hoogst verbaasd over de bekwaamheid der Javanen om paarden af te rigten en te besturen, en over de waarlijk zonderlinge wijze, waarop die dieren de muren omverhalen. Gelukkig was niets van aanbelang gebroken. Men bragt de paarden weder op de bee-

nen, het rijtuig op den weg en herstelde de ontredderde tuigen; wij hernamen onze plaats, en als of dit ridje de paarden buiten adem had gebragt, maakten zij geene kromme sprongen meer, maar geleidden ons, zonder nieuwe ongelukken tot *Passoeroean*, waar wij te 2 ure in den namiddig aankwamen. Het land ofschoon niet zoo romantisch als tusschen *Kèdiri* en *Gompol*, blijft overal wel bebouwd, de velden zijn in den besten toestand; geen duim gronds gaat verloren en de kostbaarste voortbrengselen van het plantenrijk wedijveren in kracht en in schoonheid van groei, terwijl de weg altijd gelijk en schoon, overal volkomen belommerd is tegen de hitte der zon.

Passoeroean, hoofdplaats van de residentie van dien naam, ligt aan eene schoone rivier, die ook dien naam draagt, en op eenen kleinen afstand, omstreeks eene halve mijl, van de zee. Er is een gemetseld fort met vier bastions, elk zes stukken van zes en acht ponds kogels bevattende. Sinds kort had men er eene hervormde kerk gebouwd, en men hield zich nu bezig met een schoolgebouw op te rigten. Buitendien zijn er verscheidene goede huizen voor de Europesche ambtenaren, eene factorij van de handelmaatschappij, een paar huizen van kooplieden in koffij, eene schoone en groote woning voor den Chineschen kapitein enz. De woning van den Resident is de slechtste van geheel Java. De grond tusschen de stad en de zee is ingenomen door vijvers voor de vischvangst, zoutwinningen en plantagien van *nipas*, eene waterplant, die men tot dekking der huizen bezigt. De aankweeking van *nipas*

is een monopolie van het gouvernement. Aan de westzijde zijn met hout begroeide hoogten, die wel bebouwd zijn, en ten zuiden en ten oosten is eene vlakte van bewonderenswaardige vruchtbaarheid, waar overvloedig groeit alles wat men er wil planten: suikerriet, rijst, katoen, indigo, enz.; deze velden brengen schatten op, en nogtans mest men ze nooit! De vischvangt, de kustvaart, en vooral het vervoer naar *Soerabaya* onderhouden veel beweging in de kleine haven, die onophoudelijk bedekt is met praauwen en kanoos van verschillende grootte. Intusschen is *Passoeroean* eene afgelegene plaats. De groote passage, de groote bedrijvigheid is tusschen *Batavia* en *Soerabaya* langs de kust en over land. Wat het land aangaat ten oosten van laatstgenoemde stad, men gaat er alleen heen, wanneer men er wezen moet, hetzij om den handel, hetzij in zending van het gouvernement; maar er is geen doortogt. Ook is er de aankomst van eenen vreemdeling eene zaak, die de aandacht trekt, en die gewoonlijk belangstelling wekt, vooral indien het lieden zijn, die uit weetgierigheid reizen of voor hun vermaak; want dit is hier een vreemd verschijnsel en men verwacht er genoegen van; want daar zij het hoofd meer vrij hebben van berekeningen en administratie, dan de kooplieden en de ambtenaren, kunnen zij vermakelijker zijn. — Wij werden volmaakt wel ontvangen door den Resident den heer DOMIS en zijne belangwekkende familie, en men verschafte ons al het vermaak dat het oord schenken kan.

Den 21en Februarij deden wij een zeer aangenaam

uitstapje om de bron van blaauw water te gaan bezoeken. Deze bron is op eenige mijlen van *Passoeroean* aan den voet der noordelijke helling van de bergen *Tenger*. De weg is goed en zeer aangenaam. De plaats, waar het *blaauwe water* zich bevindt, is zeer schilderachtig. Te midden van een zeer digt woud is een bekken of klein meer van 50 à 60 pas in omvang, beschaduwd aan twee zijden door het dikke loof van boomen en struiken, die over het water zich henen buigen, als om het tegen de brandende hitte der zon te beschermen; de derde zijde biedt eenen uitloop aan voor het overtollige water, dat wegstroomt langs eene opene streek in het woud, waarvan de opening een wild maar schilderachtig uitzigt oplevert, door de verscheidenheid der boomsoorten, hunne afwisseling van groen en hunnen verschillenden stand. Aan de vierde zijde is eene zaal gebouwd van *bamboes* en daarbij verscheidene kleine vertrekken, ten gebruike van hen, die verlangen zich in het *blaauwe water* te baden, om zich uit en aan te kleeden. De omstreek wordt verlevendigd door eene groote menigte van vogels, die dit oord bijzonder schijnen te beminnen, en door een groot aantal apen, die met eene onvermoeide vlugheid onophoudelijk van tak tot tak, van boom tot boom springen rondom de lieden, die het oord hunner woning komen bezoeken, terwijl zij de afzigtelijkste gezigten trekken, telkens als men hen aanziet.

De benaming van deze bron komt van de kleur van het water in deze kom, want hetzelve is van het schoonste blaauw, een doorschijnend azuur, waarvan het moeijelijk valt eenig denkbeeld te geven, omdat men geen

punt van vergelijking vinden kan en de kleuren zich niet laten beschrijven. De kom heeft 18 voet diepte, en de zuiverheid en doorschijnendheid van het water is zoodanig, dat men tot zelfs het kleinste steentje onderscheidt, dat op den bodem ligt. Men wierp er een vijfstuiverstukje in en men zag het even goed als of er geen water tusschen het geldstuk en het oog ware geweest. Het meertje is vol schoone visschen van eene zelfde soort, aan karpers gelijkende. Men zag ze in al de hoekjes van de kom zwemmen en zich bewegen, even zoo als men de voorwerpen buiten het water, maar door een ligt blaauw gekleurd glas, zien zoude. Een Javaan sprong in het water, dook en haalde er het geldstukje uit, dat men er had ingeworpen, men zag zeer duidelijk alle bewegingen van den duiker, zoowel in de diepte, als op de oppervlakte, en de beweging, die hij in het water veroorzaakte ontnam aan hetzelve in het minst niet de doorschijnendheid.

Ons geheel gezelschap ging er in, om een bad te nemen en ik merkte toen dat de kleur der huid onder het water geheel verdwijnt, daar zij wit als papier wordt. Op de Javanen deed het dezelfde uitwerking: alleen behield deze witheid bij hen eene ligte bruine tint. De badkleederen, die wij aan hadden, veranderden ook van kleur; alle schakeringen werden buitengewoon bleek. Het water schijnt overigens noch zwaarder noch ligter te zijn dan het gewone rivierwater. Men zwemt en duikt in hetzelve met gemak.

De bron is zeer overvloedig, men ziet het water

door openingen in den bodem van 12 duim middellijn opkomen, en het stijgt met zoo veel kracht, regt door deze massa water van 18 voeten naar boven, dat het twee tot drie duim boven de oppervlakte oprijst, gelijk de bellen van kokend water. De stroom, die tot verlaat dient aan het water der bron, is reeds zeer aanmerkelijk, wanneer hij uit het bekken te voorschijn komt, en hieruit vooral kan men van den overvloed der bron oordeelen. Wat de kleur van dit water betreft, ik geloof dat zij het uitwerksel is van deszelfs groote zuiverheid. Het water zelf, nooit eenige kleur hebbende, neemt die der voorwerpen aan, waarmede het vermengd is, en indien er hoegenaamd geene vermenging plaats heeft, kaatst het alleen de kleur des hemels terug, die er boven is, of indien het weinig diepte heeft, neemt of schijnt het te nemen die van den grond, die er onder is. Maar het gewelf des hemels is hier gewoonlijk van het schoonst azuur; ook hadden de diepste gedeelten van de waterkom dien tint veel krachtiger, dan die waar eene mindere massa water was, terwijl hij geheel verdween bij het begin van den stroom, waar de diepte niet meer dan ongeveer twee voet bedroeg, omdat daar de kleur van den grond de overhand had, dewijl eene mindere massa van water het gezigt onderschepte.

Passoeroean verlatende, had men zich ruim voorzien van al het benoodigde voor een goed ontbijt. Het werd in de zaal gereed gemaakt en daarbij nog gevoegd een weinig goede visschen, die men in het *blaauwe water* gevangen had, en die uitnemend smaakten. Wij hadden moeite dit aangename oord te verlaten. Ove-

rigens is het onbewoond; men komt er alleen om zich te baden en de vertrekken blijven onbewoond voor den overigen tijd. Intusschen doet eene sterke tijgerlucht, in al de verschillende kamers verspreid, gelooven, dat de koning der wouden van Java gaarne een verblijf zoekt in deze kortstondige menschenwoningen.

Gedurende onzen terugtogt naar *Passoeroean* merkte ik verscheidene zeer wel bebouwde velden op; een boomgaard *penang*-boomen, die de *arek*-noot voor den *betel* leveren, en waarvan ik nog geene zoo groote menigte vereenigd had gezien. Wij gingen ook voorbij eene schoone *Fernambuk-katoen* plantagie; deze katoenstruiken zijn uit Brazilië sinds een paar jaren ingevoerd, en slagen hier zoo wel, dat zij veel sterker zijn en een veel grooter overvloed van katoen geven, dan de inlandsche planten. Ik heb er opgemerkt die tot vijf voeten hoogte hadden. Men zegt dat zij hier voor het minst zoo goed slagen in Java, als in Amerika, dat haar geboorteland is.

Den 22ⁿ Februarij namen wij onze rigting naar *Malang*. Wij konden tot *Protong*, dat op 16 mijlen van *Passoeroean* ligt, van onze rijtuigen gebruik maken. In deze streek heeft het Gouvernement aan den heer HOFLAND een vrij aanzienlijk gedeelte gronds verkocht om te ontginnen en koffij-plantagiën aan te leggen. Het was geheel bedekt met bosschen en digte struiken, die er de vruchtbaarheid van getuigden door de kracht der boomen en de digtheid van het gewas. Terwijl men bezig was om den grond te reinigen, door dien te ontdoen van alles wat hem bedekte, hoorde men al voortgaande het zachte

geruisch van eenen waterval. Men ging dien opsporen en vond op eene halve mijl afstands er eenen overheerlijken, die tot nu toe geheel onbekend was geweest. Hij valt van eene hoogte van omstreeks 200 voeten, voor zoo veel men met het oog meten kan; zijne breedte is van 25 tot 30 voeten en hij is zeer waterrijk. Hij is thans geheel door de landerijen van den heer HOFLAND ingesloten.

Voorbij *Protong* wordt het terrein zoo moeijelijk, dat, wel verre van in een rijtuig te kunnen voortreizen, er zelfs geen middel is om te paard voort te komen, maar men hield reeds zeer gemakkelijke draagstoelen, goed gedekt tegen de zon, voor ons gereed. Vier mannen droegen ze op hunne schouders door middel van lange *bamboesrieten*, waarvan er aan elke zijde een was, terwijl twee anderen, die achter liepen, het einde dezer bamboezen vasthielden en vooruit duwden. Het land ligt geheel woest, bedekt met boomen, struiken en planten, die allen bewijzen, dat het slechts de menschenhand behoeft, om rijkelijk de voorwerpen op te leveren, dienstig voor het leven, of voor de weelde tot eene behoefte geworden. Het is overal een zeer vruchtbare grond, bergachtig, en van water wel voorzien. Te *Lawang*, slechts op 7 mijlen van *Passoeroean*, waren wij reeds tot eene hoogte van 1500 voeten boven de oppervlakte der zee gestegen. Hier vonden wij weder bebouwde velden en woningen.

Er zijn te *Lawang* groote koffij-magazijnen van het Gouvernement. De koffij-plantagiën zijn er overheerlijk en de boomen groot en sterk. Men ziet langs

den weg vele bloemdragende boomen, en onder andere de *kasambo-kling*, die hier in eenen wilden staat in al zijne schoonheid groeit. De bloem van dezen boom heeft bijna de gedaante van eene lelie en is van de schoonste purperkleur. Men gebruikt ze met vrucht bij het verwen van katoen, en de Commissiën van landbouw bevelen en beschermen er den aankweek van op geheel Java. Men zal hem dikwijls langs de wegen aantreffen; maar zelden zoo schoon als in de bosschen van *Lawang*. — Van deze laatste plaats af tot aan *Malang* is de weg voor rijtuigen geschikt. Wij vonden er die aan de overheden van het distrikt behoorden en zij bragten ons op eene gemakkelijke wijze naar onze bestemming. Wij kwamen te *Malang* des namiddags om 4 ure, onder eene geweldige regenbui, vergezeld van veel bliksem en zwaren donder. Wij werden in den *Passangrahan* ontvangen door de eenige Europeërs die er waren, namelijk den assistent-resident, den Heer DICKELMAN, en den Controleur der landelijke inkomsten, den Heer WINCKELMAN. Een *Passangrahan* is een huis, dat men bouwt in de plaatsen waar geene stalling of herberg is, om de heeren Residenten of andere hooge ambtenaren te ontvangen, wanneer zij de rondreize maken. Het is dus een huis voor een kortstondig verblijf.

Malang is een groote Negorij, de hoofdplaats van het distrikt van denzelfden naam, en dat een gedeelte uitmaakt van de residentie van *Passoeroean*. De stad is wel gebouwd en heeft eene goede verdeeling der wijken, de straten zijn breed, de passeer-

baan of wapenplaats is groot. Er zijn slechts twee steenen huizen: dat van den Assistent-Resident en dat van eenen koopman in koffij; al de andere zijn van *bamboes*. Men telt er eene bevolking van 11 duizend zielen. De *Passangrahan*, waar wij huisvestten, is buiten de stad, digt bij eene versterkte kazerne of blokhuis, met eene bezetting van eenen luitenant en 50 man, waarvan slechts 10 Europeanen. Dit *blokhuis* heeft eene zeer voordeelige ligging aan den oever van eene diepe rivier en op eene hoogte, die de geheele stad beheerscht. Het is voorzien van twee stukken geschut. Achter den *Passangrahan* loopt de stroom *Brantas*, zeer snel en waterrijk. Deze stroom, die, verder op, de rivier *Kediri* wordt en te Soerabaija den naam van *Kaliemaas* aanneemt, heeft eenen zeer zonderlingen loop. Hij ontstaat in de ravijnen van den vulkaan *Ard-juna*, op 10 mijlen afstands ongeveer van Soerabaija, en neemt dan zijne rigting eerst regt op het zuiden aan, langs de bergen *Kawi*, tot aan de zuidelijke helling van den berg *Kloet*, en loopt aldus gedurende eene ruimte van 12 tot 15 mijlen. Niet ver van de zuidkust wendt hij zich regts en wordt tot rivier, hebbende dan eenen zachteren loop, maar is nog niet bevaarbaar, en loopt nu westwaarts tot aan het middelpunt van het rijk van *Solo*, ter lengte van meer dan 100 mijlen. Daar maakt hij nog eene bogt regts en loopt naar het noorden, tot eene uitgestrektheid van 20 mijlen; vervolgens loopt hij oostwaarts, wordt weldra bevaarbaar en keert aldus naar zijne bron terug, waarvan zijne monding slechts door den berg *Ard-juna* gescheiden is; op deze

wijze in zijnen loop en bogten eene uitgestrektheid van meer dan 7 à 800 Engelsche mijlen gronds omvattende.

Den dag na onze aankomst begaven wij ons naar de puinhoopen van *Singo-Sarie*, die op twee mijlen afstands van *Malang* in eene zeer woeste streek liggen. Deze puinhoopen bestaan in de overblijfsels van eenen verbazend grooten tempel van de godsvereering der Braminen, en uit verscheidene pagoden, aan diezelfde sekte toegewijd. De Engelschen hebben, gedurende hun kortstondig verblijf op Java, er verscheidene belangrijke gedeelten van medegevoerd: zoo als een schoon standbeeld van GENESA, zeer wel bewaard, het standbeeld van DOURGA, enz., maar gelukkig hebben zij den tijd niet gehad om den grond te doorzoeken. Gedurende een paar jaren zijn deze onderzoekingen bewerkstelligd door den Heer DOMIS en hebben zij voldoende uitkomsten opgeleverd. Men heeft nog een standbeeld gevonden van MAHADEWA, een ander van BUDHA, twee kolossale standbeelden van tempelwachters, elk 12 voeten hoog, op oostersche wijze gezeten, met gekruiste beenen en breed, over de schouders, 10 voet. Deze beelden zijn van witachtigen steen gemaakt en zeer wel bewaard. Wij vonden er eenen schoonen stier NANDI, in steen, met zooveel zorg gebeiteld, dat hij het bewijs levert van een groot talent. Behalve dat zijn er nog een triumfwagen met zes paarden naast elkander bespannen, en waterbekkens, om het water voor de reiniging te bevatten. De grond, op welken deze overblijfsels van de godsdienst der Hindoes verspreid liggen, bevindt zich in een bosch en beslaat eene uitgestrektheid van meer dan 1000 passen breedte op 400 à 500 pas lengte.

De graaf VIDUA, groot oudheidkundige in het vak van bouwkunde, besteedde eenen geheelen dag aan het onderzoek van deze overblijfsels, mat en telde zelfs de steenen van eenige dezer oude woningen der godheden van *Hindostan*. Wij vonden, in de Pagode van MAHADEWA, offerhanden van bloemen, vruchten en rijst, welke de bewoners van het land er gebragt hadden; het gevoel van godsdienstigen eerbied voor deze voorwerpen der oude godsdienst hunner vaderen overwint hier den afkeer, dien elk Mahomedaan moet hebben voor alles wat beeld of afbeelding is. Niet ver van deze ruïnen heeft men opgravingen bewerkstelligd onder eenen grooten steen, met een opschrift dat niemand lezen kon, en er verscheiden vingerringen van fijn goud gevonden, die met saphier en ruwe robijnen ingezet waren. Gedurende ons lang bezoek in dit oord scheen eene troep van 40 à 50 zwarte apen het zeer kwalijk te nemen, dat wij zoo lang in deze woeste streken rondliepen. Zij volgden met groote oplettendheid al onze bewegingen, al schreeuwende en grijnzende en ons gedurig stukken hout toewerpende, die zij van de takken rukten, noten, vruchten, die hun onder de hand kwamen, enz.; maar zij droegen groote zorg zich hoog boven in de boomen te houden, en zich niet onder ons bereik te stellen, en zij vlugtten telkens als wij hun een geweer zien lieten. Wij keerden des avonds naar *Malang* terug en werden onthaald op een heerlijk souper en europesche groenten, die volmaakt wel in de bergen groeijen, en daarbij vervrolijkt door een *gamelan*-spel, het beste dat ik op Java gehoord heb, zoo het niet is wegens de hoeveelheid der klokjes,

ten minste door de uitvoering en de keus der stukken, die men speelde. Er was onder andere een air, welks muzijk vol gevoel en uitdrukking was; men noemde het *ardjuno wangso*, het lied des krijgers, en het bevatte den afscheidsgroet van eenen jongman, die zijne familie verlaat om ten oorlog te trekken. — Het distrikt of de assistent-residentie van *Malang* kan zeer belangrijk worden. Het heeft eene uitgestrektheid gelijk aan twee van onze provinciën van het koningrijk der Nederlanden, en vormt als het ware een bekken tusschen de groote bergen *Ardjuna*, *Kawi*, *Kloet*, *Semiroe* en *Tenger*, alle vulkanen bevattende, waarvan er drie in aanhoudende werking zijn. Het schijnt, dat deze ligging tusschen ontzaggelijke vulkanen, welke ook de residentie *Kadoe* geniet, zeer gunstig is voor de vruchtbaarheid van den grond; want *Kadoe* en *Malang* zijn ontegenzeggelijk de vruchtbaarste streken van Java. En dit laat zich zeer wel begrijpen, zoowel door de uitwerking der overblijfsels van oude lava, die er een gedeelte van bedekken, door de asch, de lucht met zoutdeeltjes bezwangerd, die onophoudelijk uit deze vulkanen opstijgen, en zich verre weg verspreiden; — als door den overvloed van water, welke de ravijnen en de met hout bedekte zijden van al deze hoogten opleveren. Het water maakt den grootsten rijkdom van het land uit; het brengt den overvloed in de velden. Men zal misschien gelooven, dat het moeijelijk zijn moet om zich veel water te verschaffen in een land, dat onder den onmiddelijken invloed van de keerkringzon staat en

waar, gedurende de *vijf* of *zes* maanden van de zomer mousson, geen enkele droppel regen valt. Maar de natuur, die nooit haar doel mist, heeft er in voorzien. Want zij heeft den grond op de bergen, in de dalen, op de vlakten, zoodanig met alle soorten van planten bedekt, dat de zon nergens dit gordijn met hare stralen kan doordringen, om den grond uit te droogen, en het water te doen verdampen, hetwelk in overvloed, gedurende zes maanden, van den hemel valt, en aldus voor de behoeften der zes andere maanden bewaard wordt. Al dit water, in plaats van zich in den dampkring te verliezen, zoo als in die landen, waar de stralen der zon den grond kunnen bereiken, vormt hier beken, vloeden, rivieren, en wordt met eene bewonderenswaardige vlijt, met eene wezenlijk kostbare kunst door de Javanen afgeleid, om hunne rijstvelden en andere beplantingen te besproeijen. En daarbij is de daauw gedurende de drooge mousson bij den nacht zeer overvloedig.

Ongelukkig heeft dit land, zoo vruchtbaar en rijk aan hulpmiddelen, gebrek aan bevolking. Alleen de omstreken der hoofdplaats en eenige streken langs den weg van *Passoeroean*, zijn bebouwd en bewoond. Slechts het zestiende gedeelte van het geheele district is in staat van opbrengst. Dit zestiende gedeelte nogtans levert jaarlijks 52,000 balen koffij, hetgeen maakt 6,500,000 ponden, waarbij nog eene zeer aanzienlijke hoeveelheid tabak, olie van den palma-christi, arrowroot, uitmuntende tarwe, groenten van alle soort, enz. Dit district gaf in het

jaar 1809 en de volgende niet meer dan eene opbrengst van 250 gulden aan 's lands kas; en zoo groot is de aanwas van voorspoed, dien het land verschuldigd is aan de tegenwoordige administratie, dat in het jaar 1829 dat zelfde district opgebragt heeft 500,000 gulden en nog alle jaren toeneemt; want men geeft zich veel moeite om het getal inwoners en landbouwers te doen vermeerderen, er voornamelijk Madurezen naar toe lokkende, en aan dezen voordeelen toestaande, als vrijheid van belastingen voor de eerste jaren enz. Hetgeen vooral krachtig zou bijdragen om deze onbebouwde landen te ontginnen, zou wezen het gemakkelijker maken van de middelen van vervoer. Men houdt er zich ook zeer mede bezig; maar dit is een werk dat langzaam en met voorzorg gaan moet, indien men er niet veel menschen bij wil opofferen; want de dampen, die uit deze nieuwe landerijen, uit die wouden, waar de zonnestralen nimmer konden doordringen, uit de moerassen, die nooit eenen afloop hebben, opstijgen, zijn doodelijk voor hen, die er den grond voor de eerste maal omroeren. Men moet dikwijls den arbeid afbreken en de arbeiders naar huis laten gaan, om hunne gezondheid te herstellen; waarna men weder beginnen kan. Een weg, dien men langs de zuidkust gebaand heeft, zal weldra gereed zijn, en men zal alsdan eenen vereenigingsweg van *Malang* tot aan de kust beginnen. Het is een afstand van 12 mijlen, dwars door een geheel woest land, dat gedeeltelijk nog geheel onbekend is.

Het land van *Malang*, den bodem van een bekken vormende, dat ingesloten is tusschen de vijf vulkanen

waarvan ik vroeger gesproken heb, ligt 1200 voeten boven het vlak der zee, hetgeen er de lucht frisch en aangenaam maakt. Maar dit veroorzaakt ook dat de planten, die veel warmte behoeven, er niet gelukken; zoo als de indigo, de katoen, de suiker, enz.; daarentegen heeft men er uitmuntende Europesche groenten, die in de lage landen niet gedijen, zoo als erwten, boonen, salade, uitmuntende aardappelen en tarwe van de edelste soort. Ik heb er brood gegeten, waarvan de tarwe ingezameld, de bloem gewonnen en het koren gebakken was op de plaats zelve; en dat brood was zeer goed. De tabak, die er aangekweekt wordt, is van eene goede kwaliteit. Men heeft er planten die uit de *Havannah*, en andere die uit *Manilla* of *Brazilie* overgebragt zijn, om alle soorten te beproeven, en men poogt de zoo beroemde sigaren van deze twee eerste plaatsen na te bootsen. Geen twijfel of men zal er met den tijd toe geraken.

(*Wordt vervolgd.*)

SLAVEN-OPSTANDEN OP CUBA.

De voorstanders van de slavernij, met betrekking tot den invloed, welken dezelve op de maatschappelijke welvaart der koloniën zoude uitoefenen, beroepen zich op den voorspoed, welke in die koloniën heerscht, in welke de slavernij nog in volle werking gebleven is, bijv. op den maatschappelijken toestand van het eiland *Cuba.* Zonder de nadeelen van den slaven-arbeid, uit andere oogpunten, hier te willen betoogen, bewijzen juist de gebeurtenissen, welke in den laatsten tijd op *Cuba* hebben plaats gegrepen, op welke zwakke grondslagen de maatschappelijke welvaart gevestigd is, wanneer men die op het stelsel van slaven-arbeid vestigen moet. Indien men de berigten gelooven mag, welke zoowel in de dagbladen, als in bijzondere brieven zijn medegedeeld, nopens de slaven-opstanden, welke in den laatsten tijd, driemalen op het eiland Cuba hebben plaats gehad, kan men niet langer blind zijn, voor de voortdurende strekking der slaven-bevolkingen, om het juk van zich af te werpen, evenmin als voor de gewelddadige en bloedige maatregelen, welke door de Regeringen der

koloniën moeten worden genomen, om zoodanigen volkstoestand te handhaven.

In den *Abolitioniste Français*, over September en October 1844, wordt onder het opschrift: »slaven-opstanden op Cuba," een kort overzigt van dezelve gegeven.

In den *Antislavery Reporter* N°. CXIX vol. V. N°. 13 bl. 128, en N°. CXXI vol. V, N°. 15 komen hieromtrent belangrijke berigten voor, uit welke alle ten duidelijkste blijkt, zoowel van de algemeenheid en beradenheid van den opstand, als van de gewelddadige maatregelen, welke door het Spaansche Gouvernement ter beteugeling zijn moeten worden genomen.

Ook de *Nederlandsche Staatscourant* bevat deswegens uitvoerige berigten in de Nummers van 18 en 19 Junij, en van 16 Augustus 1844 N 143, 144 en 195, — Wij willen niet nalaten uit laatstgemeld nummer over te nemen, wat daarin, zoowel uit de Spaansche bladen, als uit berigten van elders voorkomt: »Men beweert steeds, dat de zamenzweerders »niets minder bedoelden, dan den moord van al de »mannelijke blanken; de slaven op de plantaadjes »zouden zich daartoe van de messen, die zij tot het »afsnijden van suikerriet gebruiken, hebben bediend; »in de steden zouden de bakkers, die alle negers »zijn, vergif in het brood hebben gemengd; en de »overwinnaars in den strijd zouden zich vervolgens »de vrouwen hunner slagtoffers hebben toegeëigend. »Aan het hoofd der zamenzwering stonden de Mulat »DOR, en de vrije neger PLACIDO, waarvan de eerste

»vrij wat vermogen schijnt bezeten te hebben, en »dit voor de misdadige zaak, waarin hij zich gesto- »ken had, te hebben opgeofferd. — Moeijelijk is met »de afschuwelijkheid van de ontwerpen der zamen- »zweerders overeen te brengen, wat men omtrent de »laatste oogenblikken van een hunner voornaamste »hoofden verhaalt. In een brief uit *Cuba*, die »door den Madridschen *Heraldo*, een ministerieël »blad, wordt medegedeeld, leest men met zoo veel »woorden: »weder zijn elf schuldigen aan de laatste »zamenzwering der negers en Mulatten doodgeschoten. »Onder die ongelukkigen behoorden de tandmeester »DOR, en de beroemde dichter PLACIDO, welke laatste »met buitengewone standvastigheid den dood is te »gemoet gegaan. Hij was een neger, die met eenen »buitengewonen natuurlijken aanleg was geboren. »Door zijn dichterlijk talent werd hij de lieveling »van de jongelingschap in de *Havannah*, zoo zelfs »dat hij door deze werd vrijgekocht. De door hem »genotene onderscheiding vervulde echter zijn gemoed »met eerzuchtige en dolzinnige droomen. De zamen- »zweerders hadden hem uitgekozen, om, na het ge- »lukken van hunnen aanslag, koning van *Cuba* te »worden, en hij is dan ook een van de voornaamste »aanstokers der zamenzwering geweest. Terwijl zijn »regtsgeding, dat lang heeft geduurd, werd voortge- »zet, heeft hij een gedicht vervaardigd, dat een »gebed aan God inhoudt, en uit vijf coupletten be- »staat. Hij heeft dat gebed, toen hij uit zijne ge- »vangenis naar de strafplaats werd gevoerd, met eene »heldere stem opgezegd, en weinige seconden voor

»zijnen dood de laatste regels daarvan uitge-»sproken" (1).

Geen wonder dat deze omstandigheden de Engelsche Regering hebben bewogen, bij de Spaansche Regering ten ernstigste aan te dringen op de nakoming der verdragen van 1817 en 1835, waarbij Spanje zich jegens Engeland heeft verbonden, om, in overeenstemming met dat land, krachtige middelen aan te wenden, om de afschaffing van den slavenhandel te bewerken, en om krachtdadig den ongeoorloofden handel in slaven, aan de zijde der Spaansche onderdanen te vernietigen, terwijl zelfs, in het tweede artikel van het verdrag van 1835, de Spaansche Regering zich heeft verbonden, om door de geheele uitgestrektheid harer bezittingen en in twee maanden, volgende op de uitwisseling der ratificatiën, eene strafwet af te kondigen, waarbij eene ernstige bestraffing zal worden opgelegd, jegens de zoodanigen harer onderdanen, welke, onder welke voorwendselen ook, eenig aandeel zullen nemen in den handel der slaven.

In den *Antislavery Reporter* van 18 Sept. 1844 N°. CXXV. vol. V. N°. 19 bl. 179 komt de depeche van Lord ABERDEEN voor aan Mr. BULWER, Britsch gezant te Madrid, gedagteekend 31 December 1843, overgenomen uit *the Parliamentary Papers*, waarbij op de nakoming van het voornoemde tweede artikel, door het

---

(1) Dit gedicht komt voor in het *Spaansch* in den Anti-slavery Reporter CXXIII vol. V no. 17 en in het *Engelsch* ald. CXXIV vol. V no. 18.

Spaansche Gouvernement wordt aangedrongen, als moetende Engeland zich op hare eigene hulpmiddelen en op deze alleen, verlaten tot onderdrukking van den slavenhandel, gevoerd door schepen onder de Spaansche vlag.

Zoodanige straf is dan ook werkelijk bij de Spaansche wetgeving aangenomen, nadat het project, den 22 December 1844, bij de Cortes was ingediend.

Deze wet handelt in twee deelen, 1e over de straffen, op te leggen aan de zoodanigen, welke zich mogten laten gebruiken tot, of eenig deel nemen in den ongeoorloofden handel in slaven; 2e over de wijze van procederen ten aanzien van de overtredingen, welke het onderwerp dezer wet uitmaken.

Zij komt in haar geheel voor in den *Anti-slavery Reporter* van 22 Januarij 1845 N°. CXXXIV vol. VI N°. 2 bl. 10 en 11.

Wij wenschen dat niet bewaarheid moge worden, wat ten aanzien van deze wet in een vroeger nummer van den *Anti-slavery Reporter* (CXXXIII vol. VI N°. 1) wordt aangemerkt. »Het is waar, dat voor »de Spaansche cortes op dit oogenblik een voorstel »aanhangig is, om nieuwe straffen te verbinden aan »de uitoefening van den slavenhandel; maar de on»dervinding verbiedt ons te hopen, dat zulk eene »wet, indien zij aangenomen wordt, iets meer zal »blijken te wezen, dan eene *doode letter*."

RED.

BRIEF UIT St. GEORGE D'ELMINA.

BETREFFENDE

het verbreiden van de Christelijke godsdienst in dien omtrek.

Elmina, 1 Aug. 1842.

UWEdele hebben mij, in mijne instructiën, aanbevolen, UWEd. te berigten wegens de zedelijke gesteldheid der negers, om daardoor middelen te kunnen aanwenden, die zoo mogelijk, te verbeteren. Ik ben nu nagenoeg 3 jaar onder dat volk en geloof de zaak thans te kunnen beoordeelen.

De engelsche zendelingen maken vorderingen op hunne plaatsen en wenschten wel ook onder ons te prediken; maar waartoe is dit noodig? Er bevinden zich immers in ons eigen vaderland menschen genoeg, welke tot heil hunner natuurgenooten hierheen zouden willen komen?

Te *Cape-Coast* staat geen fetiche-priester meer; dit is een groot bewijs, dat de beoogde zaak zeer doenlijk is. Zooveel als ik de negers, gedurende mijn verblijf, heb leeren kennen, zijn zij, aan het strand, rijp tot ontvangst van Gods woord, hun verkondigd door mannen, die hunne daden naar hunne woorden rigten en hen in het goede voorgaan; want vraagt men hen er naar, en stelt men hun het belagchelijke en geheel verkeerde hunner fetischerij voor, zoo zeggen zij: »Wij »hebben niets anders en moeten dus zoo doen, maar de

»God der blanken is een groote God." Al weder een bewijs, dat zij niet afkeerig zijn van onze Godsdienst.

Zoo even sprak ik over menschen, die wel zouden willen komen, tot heil van verdwaalde medemenschen. De Hernhutters (Moravische Broeders) onder anderen, zenden naar zoovele oorden hunne Broeders; waarom niet naar hier? Ik ben onder hen opgevoed en ken hen. Zij zouden hier bijzonder veel heil vinden. Zijlieden immers bepalen zich niet alleen tot de godsdienst; want zij zenden menschen, die timmeren, metselen, schoen- en kleedermaken, koperwerken, in één woord, die handwerken kennen, ten einde de menschen door hun voorbeeld te leeren, dat arbeidzaamheid in een naauw verband tot de Godsdienst staat. Men zou ook moeten zorgen, dat er gehuwden onder waren, opdat de vrouwen de meisjes in handwerken konden onderwijzen, waarin zij hier geheel onkundig zijn en voorts het voorbeeld van een met Gods woord overeenkomend huishouden konden geven. Men brenge hier menschen, welke reeds 4 of 5 jaren gehuwd zijn. Voor zoodanige vrouwen loopt men weinig gevaar, van wege het klimaat; pas gehuwden over te brengen, is minder aante bevelen. Tot voorbeeld van het eerste gezegde strekke, dat ik 10 jaren gehuwd ben en met mijne hollandsche vrouw hier 3 jaren woon, en zij minder aan ongesteldheid leed dan ik.

Ik hoop; dat dit voldoende zal zijn, tot Uwe inlichting en tot het bekend zijn met mijn gevoelen over deze belangrijke zaak. Geschiedt het boven aanbevolene niet, dan zullen de Engelschen het doen, en voor Holland zijn de eer en zelfvoldoening verloren, op deze kust iets tot het welzijn van onze zwarte broeders te hebben beproefd. Het papier laat niet toe, geheel uitvoerig te zijn, over hunne tegenwoordige wijze van God te dienen, indien men het zoo mag noemen; vermits zij eenen God erkennen. Het volgende kan er UED. echter eenig denkbeeld van geven. Zij erkennen *éénen* grooten God. Deze heeft onder zich *Bossums*, door ons *fetiches* genaamd. Deze fetiches zijn, even als God, onzigtbaar voor de gewone menschen. Het getal fetiches is ontelbaar;

want men kan alles tot een fetiche maken, wat men wil. Zij hebben eenen opper-*Saffo*, (priester of dominé, noemen zij dien, als zij het in het nederduitsch vertellen). Die van *Elmina* krijgt bij het priesterworden den naam van *Benjan*, hetgeen wil zeggen: Priester van de Rivier, welke hier gevonden wordt. Het getal onderpriesters is groot, maar deze beteekenen niets; met hen is het: heden priester, morgen niets. Er zijn ook fetiche vrouwen. Haar getal (voorname) is 7; dat is voor ieder kwartier van het *krom* (of dorp) eene. — De fetiche-priesters beoefenen meest de geneeskunde, even als de fetiche-vrouwen. Wordt iemand ziek, zoo gaat de naastbestaande, naarmate van zijn vermogen, bij den grootsten of minderen priester om raad. Het eerst wat deze ten antwoord geeft, is, dat hun fetiche boos is over gebrek aan kinderliefde voor hunne ouders, of dat zij het afsterven van een hunner nabestaanden niet goed gevierd hebben, en wat zij meer kunnen bedenken. Voorts moeten de nabestaanden van den zieke drank, tabak, 1 of 2 vadem of 1 stuk paangoed, met een' schelling goud, geven, waarmede de priester, zoo hij zegt, tot den fetische gaat. De nabestaanden zijn nu in angst, wat de uitspraak zal zijn. Dan zegt de priester: »de fetiche is naar JAN COMPAN, (dat is: de groote God) om met hem te spreken, en verlangt nog tabak, goud, drank enz., enz." Eindelijk komt de uitspraak, dat de zieke zal genezen, wanneer hij deze of gene medicijnen gebruikt, en op eene, door den priester aangewezene plaats, een kikker, kuiken, schaapje of iets anders dood of soms levend nederlegt. Eijeren worden daarbij veel gebezigd. Ik heb er menigeen opgeraapt. — Bij een sterfgeval, gaat de man of vrouw of andere naastbestaande de straat op en huilt, schreeuwt, rukt zich de haren uit het hoofd, om het ieder bekend te maken. Daarop komen alle naastbestaanden en bekenden aan het sterfhuis, om er een geheelen dag te huilen en misbaar te maken, gekleed met donker blaauwe panen. Zij mogen dan niets nuttigen. Den tweeden dag komen allen terug en schieten den geheelen dag met los kruid, brengende tevens een stuk paangoederen

en een anker of kelder drank mede, tot geschenk en vertroosting aan de naaste betrekkingen. De grooten zenden zulks door hunne onderhoorigen, en komen dan daarna zelve, wanneer zij verkiezen; waarop ieder wat te drinken bekomt; eten echter, mogen zij dan niet in 24 uren. Men huilt niet meer; maar praat, drinkt en danst 24 uren. Een jaar later herhaalt men dit, en soms 10, ja 20 jaren achtereen. Zij zeggen dan dat men zich over het afsterven niet al te droevig moet maken; want dat de overledene naar JAN COMPAN is; zij geven hem daarom in de kist goud en sieraden, ja soms eten mede. — Zij houden den dingsdag als onzen zondag. Dan mag niemand visschen of den grond bewerken. Op sommige plaatsen is de vrijdag geheiligd. Zij hebben voorts eene goede, eene redelijk goede en eene kwade week. Gedurende deze laatste houden zij geene feesten, dansen of vermaken. Zij hebben ook goede en kwade dagen, en gelooven sterk aan bezweringen van den eenen tot den anderen. Er zijn ook velen, die hier aan twijfelen, doch zeggen: »daar wij niets beter weten, konde »het zoo zijn." Hunne feesten zijn in Julij. Het yamsfeest wordt gevierd nadat de *Benjan* drie weken in zijn heiligdom is gebleven, ten einde God te bidden om een' goeden oogst en om veel visch uit de rivier, in welke rivier niemand visschen mag gedurende dien tijd. De aanleiding tot deze instelling is, dat de visch, gedurende dien tijd, uit zee in de rivier komt om kuit te werpen, en alzoo niet moet verstoord worden. Voorts mag niemand voor dien tijd yams eten; want dan eerst eet de priester die. De reden hiervan is, dat dezelve voor dien tijd niet rijp zijn, en buikpijn veroorzaken. Het feest wordt dan dingsdagsavonds geopend. Iedereen kleedt zich met eene witte paan, hetwelk de heilige dragt is en begeeft zich met den priester *Benjan*, den koning en de grooten naar de rivier; men trommelt, en wacht tot er twee schoten met geweer, op bevel van den *Benjan*, gedaan worden, waarna ieder aan het visschen gaat of yams gaat eten. Zij zenden elkander geschenken van yams, millio en visch, en vervrolijken zich met schieten, dansen, trommelen

en *drinken.* Dit feest zoude godsdienstig gewijzigd kunnen worden, zoo men tegen dien tijd ter kerke ging, om het Opperwezen te danken voor het welgelukken van den oogst; want dit is de oorspronkelijke bedoeling, en het zoude, alzoo gewijzigd, eenen waren godsdienstigen invloed kunnen uitoefenen op de negers, wanneer men hun verklaarde, dat dit het eigenlijke oogmerk van het feest is, doch hetwelk zij, door onkunde, tot eene Gode niet welgevallige zaak hebben gemaakt. Na het nu beschreven feest, viert ieder kwartier van het krom eenigen tijd later zijn yamsfeest, door eenen optogt met schieten, trommelen en dansen, en ieder huisgezin houdt nog daarna een feest bij het gebruiken der eerstelingen van den oogst. Dit zijn al hunne feesten, welke, volgens hen, betrekking tot de Godsdienst hebben. Naar mijn oordeel ziet men daarin eene Godsdienst, omhuld met eenen dikken nevel van heidendom. Dien nevel wegnemen en hun de verwarmende stralen van de ware Godsdienst doen aanschouwen, is alles wat noodig is, om, met behulp der genade van het Opperwezen, deze, tot de domste begrippen vervallene broeders, tot den weg, waar eeuwig heil is, terug te voeren.

Nog eens, ik beschouw den neger als gereed, het Christendom te omhelzen, terwijl hij omtrent zijne fetischen begint te twijfelen.

ADRESSEN

AAN DE TWEEDE KAMER DER STATEN GENERAAL

betrekkelijk Suriname.

De beraadslaging over deze Adressen, welker inhoud wij in onze twee vorige nummers omstandig behandeld hebben (1), is thans ten einde geloopen, en aan vele onzer lezers zal het bekend zijn, tot welke uitkomst zij gevoerd heeft.

Na dat op het eerste adres, in de vergadering van 14 Maart het gewone rapport der Commissie was uitgebragt, en de Minister van Koloniën in eene uitvoerige rede opheldering had medegedeeld, werd door den heer VAN GOLSTEIN voorgesteld, eene bijzondere Commissie te benoemen ten einde de zaak te onderzoeken. Hierop viel geen dadelijk besluit; maar men bepaalde dat de zaak tot eene nadere vergadering zoude worden aangehouden (2).

Intusschen kwam het tweede Adres in, en dit werd in de vergadering van 24 April, op voor-

---

(1) Bl. 95 en 198.

(2) Staatscourant 21 Maart.

stel der gewone Commissie, ter griffie nedergelegd (1).

In de volgende vergadering, 25 April, werd over het voorstel van den heer VAN GOLTSTEIN beraadslaagd, en werd hetzelve aangenomen: aan eene bijzondere Commissie werd het onderzoek der zaak opgedragen (2). Belangrijke redevoeringen werden bij deze gelegenheid uitgesproken.

De Commissie bestond uit de heeren STRENS, FABER VAN RIEMSDIJK, BRUCE, VAN DAM VAN ISSELT en DEN TEX. Zij bragt haar verslag in de vergadering van 18 Junij (3).

Over den inhoud van dit verslag en het daarbij gevoegd voorstel om den koning het Adres aan te bieden werd beraadslaagd en besloten in de vergaderingen van 23 en 25 Junij (4).

Het adres door de Commissie ontworpen werd goedgekeurd en aan de eerste kamer verzonden; deze vereenigde zich dadelijk met het voorstel; en zoo werd reeds den 27 Junij dat adres aan den koning aangeboden (5).

De plaats in ons tijdschrift gedoogt niet alle deze stukken en redevoeringen hier in te lasschen, hetgeen ook niet noodzakelijk schijnt, daar zij steeds in de Staats-Courant kunnen opgeslagen worden; waarvan wij dan ook ten dienste onzer lezers naauwkeurig heb-

(1) Staats-Courant 29 April.

(2) Staatscourant 29 en 30 April, 1, 2 en 3 Mei.

(3) Staatscourant 30 Junij.

(4) Staatscourant 25, 26, 27 Junij, 10 en 11 Julij.

(5) Staatscourant 30 Junij.

ben aangeduid, in welke nummers elk derzelve gevonden wordt.

Zie hier den voornamen inhoud van het verslag der bijzondere Commissie. Zij onderzoekt, in de eerste plaats, de oorzaken van den achteruitgang der kolonie, en duidt als zoodanig aan de afwezigheid der eigenaars, de afschaffing van den slavenhandel, de dalende prijzen der producten. Deze lagen buiten het bereik der regering. Doch aan de regering worden met grond te laste gelegd de vele voorbeelden van willekeurige en onregtvaardige handelingen der vroegere Gouverneurs-Generaal, waarvan zij echter zegt, dat sedert 1837 geene voorbeelden meer voorkomen; — de onzekere politieke toestand der kolonie, voor welke, in minder dan dertig jaren, drie geheel nieuwe regeringsreglementen zijn uitgevaardigd: in 1815, 1828 en 1832; terwijl in elk der twee laatste, de magt van den Gouverneur-Generaal werd uitgebreid; — de gebrekkige regtspleging, daar men de burgerlijke en criminele wetten en de wijze van procederen behouden heeft, terwijl die in het moederland sedert lang zijn afgeschaft en bijna niet meer gekend worden. Ten opzigte van het papiergeld en de Surinaamsche bank, stemt het verslag der Commissie volkomen overeen met hetgeen door ons, in onze vorige nummers, daarover gezegd is.

Als middelen tot herstel draagt de Commissie voor:

1. dat het beleid der regering van de kolonie behoorlijk worde geregeld en vastgesteld bij de wet; en tevens eene betere en aan de tegenwoordige behoefte beantwoordende regtspleging worde ingevoerd;

2. dat omtrent het papiergeld de maatregel genomen worde, in ons voorlaatste nummer bl. 139 voorgesteld;

3. de bevordering der kolonisatie van Europeanen in Suriname, en het verbeteren van den landbouw op eene wijze, welke den handenarbeid der slaven zoo veel mogelijk bespaart.

Het 4e middel is een verbeterd *slavenreglement.* Hoe zeer ook de Commissie verschoonend omtrent de adressanten spreke, hebben wij de voldoening, in hare woorden de volkomene bevestiging te vinden van hetgeen wij over dit onderwerp van den aanvang af hebben beweerd. Zie hier wat zij er van zegt.

»Als een belangrijk middel van herstel en verbetering, ja, als middel van voorbereiding eener betere duurzame toekomst voor Suriname, meent voorts Uwe Commissie in de vierde plaats de aandacht te mogen vestigen op het daarstellen van een met de behoeften van den tijd en de ware belangen der kolonie overeenkomstig slaven-reglement; en de Commissie mag het niet ontveinzen, dat zij te dezen opzigte bij de belanghebbenden in de kolonie niet zooveel medewerking tot het gevolg geven aan de bedoelingen der Regering heeft mogen ontwaren, als zij wel gewenscht had te zien."

»Het is Uwer Commissie voorgekomen, dat het de bedoeling der Regering nooit geweest is, zoodanig reglement op eenigerlei wijze aan de belanghebbenden in de kolonie op te dringen. Zeer vele zijn de pogingen, sedert nu ongeveer 20 jaren door de koloniale Regering aangewend, om met goedvinden en gemeen overleg der koloniers een nieuw slaven-reglement tot stand te brengen. Ook in het moederland was in 1842 eene Commissie met dat oogmerk werkzaam, waarin drie aanzienlijke kooplieden der hoofdstad, belanghebbenden in Suriname,

waarvan echter slechts één teekenaar is der jongste adressen, zitting hadden; onvermoeid zou men haast zeggen, is de Regering geweest in het hooren en overwegen van alle bedenkingen, in het wijzigen en veranderen van vroegere voorstellen. Overvloedig is bij dit àlles de koloniale Raad geraadpleegd; niettegenstaande dat alles, niettegenstaande die beraadslagingen in den kolonialen Raad, niettegenstaande de advijzen door de drie Amsterdamsche leden der Staatscommissie in Nederland uitgebragt, zouden de koloniers kunnen meenen, dat de Regering achterlijk ware geweest in het hooren van belanghebbenden! Eene oproeping van alle eigenaren, administrateuren enz. kan toch niet in de bedoeling gelegen hebben?"

»Dat het slaven-regement van 1784 herziening en wijziging eischt op zich zelf, doordien het zoo geheel onbepaald gezag van den heer over den slaaf niet wel thans in die mate kan geduld worden als vroeger, daaromtrent zal wel geen twijfel bestaan. Geen der koloniers ook, zoover Uwer Commissie bekend is, durft op een onvoorwaardelijk behoud van dat slaven-reglement van 1784 aandringen. Maar dat reglement eischt ook herziening ten gevolge der plaats gehad hebbende gebeurtenissen omtrent de vrijmaking der slaven in andere naburige volkplantingen. Of zou men meenen dat, waar in de nabijgelegen koloniën de negers de volle vrijheid genieten, die van Suriname al den last, welken het reglement van 1784 op hunne schouders legt, voortdurend zouden willen torschen; of dat zij, even als tot hiertoe, onbepaald aan de gruwzaamste willekeur van soms meêdoogenlooze heeren of bestuurders zullen kunnen onderworpen blijven?"

»Hoe dikwijls is het niet (nog laatstelijk door den Gouverneur-Generaal, die in 1842 van Suriname terug keerde) aan de eigenaars toegeroepen: »Werkt mede tot het daarstellen der noodige maatregelen, of, zoo ge wilt, stelt ze zelven te werk; weest de weldoeners van uwe slaven. Laat dezen u daarvoor dank schuldig zijn en de verbetering van hun lot niet aan gebiedende maatregelen der Regering, maar aan de welwillende bedoelingen hunner meesters verschuldigd zijn!" Heb-

ben de meesters aan die oproeping gehoor gegeven? Uwe Commissie meent die vraag ontkennend te moeten beantwoorden. De vele stukken en ontwerpen, de vele over dezelve uitgebragte rapporten en advijzen, die zij ter inzage heeft gehad, hebben haar wel overtuigd van de goede en voorzigtige bedoelingen der Regering, doch niet evenzeer van het wezenlijk verlangen der belanghebbenden om tot verwezenlijking derzelve mede te werken. Het is zoo, en Uwe Commissie wil het gaarne aannemen, onderscheiden eigenaren en bestuurders zullen met grond kunnen beweren, dat voor hen nieuwe reglementen onnoodig zijn; dat op hunne plantagiën de slaven zeer menschelijk worden behandeld, dat voor hun zedelijk en godsdienstig onderwijs behoorlijk wordt gezorgd; dat, wat voeding, kleeding, enz. betreft, hun niet minder wordt verschaft, dan een nieuw reglement hun zou toeleggen; dat geen meerdere of zwaardere arbeid op hunne plantagiën wordt gevergd, dan een nieuw reglement zou behooren toe te laten, enz. Uwe Commissie wil dit alles aannemen, doch moet daartegen nog altijd de noodzakelijkheid van nieuwe en betere voorzieningen, vooral ten aanzien van een doeltreffend toezigt op de rigtige uitvoering en handhaving der verordeningen, overstellen, voor die plantagiën of localiteiten, waar het lot der slaven nog niet in al die opzigten evenzeer gelukkig is."

»Uwe Commissie mag niet twijfelen aan de opregte en eerlijke gezindheid van de in deze zaak betrokken Surinaamsche belanghebbenden, maar zij mag niet ontveinzen, dikwijls met leedwezen in onderscheiden stukken sporen te hebben aangetroffen van eene soort van bedreiging van dezen aard: »Verandert de regering de betrekking van den slaaf tot den heer door hare reglementen, zoo maakt zij inbreuk op mijn regt van eigendom op den slaaf; die eigendom is heilig; wil men denzelven verkorten of beperken, zoo is men mij schadevergoeding schuldig" enz. Het zou Uwer Commissie niet bevreemden, zoo zulke denkbeelden al eens mogten zijn opgekomen. De omliggende Engelsche koloniën hebben het voorbeeld geleverd eener vrijmaking der slaven tegen schadevergoeding, en, zonder in eene algemeene

beschouwing te treden van den toestand dier koloniën na de vrijlating, valt het echter wel niet te betwijfelen, of bijzonder de eigenaren in die koloniën hebben bij de schadevergoeding, hun voor de vrijmaking der slaven toegekend, zeer wel gestaan. Hun lot mag wel sommigen in Suriname eenigzins benijdenswaardig toeschijnen. Uwe Commissie zal hier niet treden in eene ontwikkeling der redenen, die haar toeschijnen het denkbeeld eener vrijmaking der slaven, op de wijze als in de Engelsche koloniën, ten minste nog voor lang, van Suriname te zullen moeten verwijderen. De pligt der Regering strekt zich ook hares inziens geenszins zoo ver uit. De Regering is verpligt in overleg met de belanghebbenden te dezen opzigte, voor Suriname een' staat van zaken voor te bereiden, die men zal kunnen hopen, dat waarborgen of ten minste gegronde verwachting van duurzaamheid zal opleveren. Daartoe zal verstandige wijziging en verbetering van het lot van den slaaf mede strekken. Van geene schadevergoeding kan daarbij sprake zijn. Nooit of immer heeft Engeland, bij wijziging zijner slavenreglementen, er aan gedacht, om, bij verstandige beperking van een vroeger onbepaald regt des meesters, eenige schadevergoeding toe te kennen, en de jongste beraadslagingen in Frankrijk over dit zelfde onderwerp leiden tot dezelfde slotsom: geen inbreuk op het regt van eigendom geschiedt, waar het gebruik van dat regt aan bepalingen wordt onderworpen, welke de algemeene wet (men vergelijke art. 625 Ned. Burg. Wetboek) erkent. Uwe Commissie is dus van meening, dat de pogingen van de Regering ten aanzien van het slaven-reglement op prijs verdienen gesteld te worden, en dat het te wenschen is, dat de belanghebbenden, door hunne medewerking daartoe te verleenen, toonen zullen te dezen aanzien door een rigtig inzigt van hun eigen belang geleid te worden. Met genoegen las daarom Uwe Commissie in het verzoekschrift der Adressanten zoowel de verzekering van hunne bereidwilligheid tot medewerking, als de verwijzing naar eene soortgelijke van hunnentwege in Augustus 1843 afgelegde verklaring. Het is te hopen, dat zulks eindelijk tot gewenschte gevolgen zal mogen leiden."

De Commissie onderzocht vervolgens de beschuldigingen in het bijzonder tegen den laatsten Gouverneur-Generaal en tegen den Minister ingebragt.

Zeer vlugtig spreekt zij over den eersten, dewijl hij zijne waardigheid niet meer bekleedt. Evenwel werpt zij eenigen blaam op hem; doch zegt tevens geene enkele handeling gevonden te hebben, die de beschuldigingen der Adressanten zoude kunnen wettigen. Beter ware het, naar ons oordeel, geweest over den gewezen Gouverneur-Generaal geheel te zwijgen. Het is onedelmoedig, ja zelfs onregtvaardig, eenen ambtenaar op die wijs te veroordeelen. De heer ELIAS is ons geheel onbekend, en het is mogelijk, dat hij voor zijnen post niet de volkomene geschiktheid bezat; doch uit de stukken blijkt nergens, dat hij gegronde reden tot klagten gegeven heeft; wel blijkt het dat hij valsch beschuldigd is geworden en dat hij het slagtoffer geweest is van zijne poging om een' duren pligt te vervullen, namelijk om een verbeterd slaven-reglement in te voeren. Wij zouden van de Commissie verwacht hebben, dat zij dit in het licht gesteld hadde.

Omtrent de publicatie van 19 Junij 1844, op last van den Minister afgekondigd, waarbij de strafbepalingen tegen het berekenen der agio worden ingetrokken, stemt de Commissie met ons gevoelen overeen, dat die goed en prijzenswaardig was, en dus de klagten daarover, in het bekende procesverbaal en in het Adres der Amsterdamsche handelaars aangeheven, ongegrond en ongerijmd waren.

Ten opzigte van de bemoeijingen, die men aan

den regter Commissaris SCHENLEY toeschrijft, heeft de Minister, volgens het oordeel van de Commissie, niets verzuimd, en is hij dus, in dit opzigt, door de Adressanten geheel valsch beschuldigd.

Om te beoordeelen of bij de besluiten van 6 November 1844 eenige grondwettelijke of wettelijke bepalingen overtreden zijn, onderzocht de Commissie of het octrooi van 1682 nog als *grondwet* der kolonie in kracht was, zoo als door de Adressanten beweerd wordt. De Commissie ontkent dit, nagenoeg op dezelfde gronden, welke door ons, in ons vorig nummer, zijn aangewezen; ook zij betoogt, dat de vernietiging der West-Indische Compagnie, en de stellige verklaringen in de opgevolgde staatsregelingen, met name in die van 1801, Art. 48, het octrooi, als zoodanig, regtens ontwijfelbaar hebben doen vervallen. Daar evenwel de voorschriften omtrent het bestuur van Suriname, in het octrooi vervat, sedert als *wet* waren blijven bestaan, en zelfs onder de Engelsche regering grootendeels waren geëerbiedigd geworden, deed zich van zelf de vraag op, of het Koninklijk *besluit* van 15 September 1815, voldoende was om een nieuw regeringsreglement in te voeren, hetgeen de bepalingen van het gewezen octrooi verving. Dit is de dikwijls besprokene vraag, of bij Art. 59 der grondwet de wetgevende magt uitsluitend aan den Koning is opgedragen. De Commissie beslist deze vraag niet; doch zij doet opmerken, dat het regeringsreglement van 1815, even als de opgevolgde van 1828 en 1832, steeds als wetten beschouwd en geëerbiedigd zijn; dat de

leden van den kolonialen Raad en andere ambtenaren geene bedenking gemaakt hebben daarop, bij de aanvaarding hunner ambten, den eed af te leggen; dat de geregtshoven in de kolonie en, bij hooger beroep, in het moederland, de wettelijke kracht daarvan erkend hebben.

Aangenomen dus dat het regerings-reglement van 1832, hetwelk in 1844 in Suriname vigeerde, kracht van wet had, zoo was in het besluit van 6 November, waarbij de honorifieke leden van den kolonialen raad, een lid en drie plaatsvervangende leden van het geregtshof werden ontslagen, niets onwettigs, dewijl in dat regerings-reglement het beginsel van inamovibiliteit voor geen dezer ambtenaren was vastgesteld. Indien, volgens Art. 59 der grondwet, aan den Koning de wetgevende magt niet moet geacht worden opgedragen te zijn, zoo is de overtreding der grondwet in 1815 begaan, en kan men die niet aan den tegenwoordigen Minister van koloniën, welke het besluit van 6 November 1844 geteekend heeft, te laste te leggen.

Terwijl nu de Commissie de vraag omtrent de beteekenis van Art. 59 der grondwet niet beslist, doch blijkbaar overhelt om aan den Koning de wetgevende magt toe te kennen, verklaart zij toch de willekeurige afzetbaarheid van de regters als een groot gebrek in de instellingen der kolonie, en zegt zij stellig als haar gevoelen »dat de koloniale regter »door wettelijke bepalingen tegen de willekeur van »de administrative magt moet beveiligd worden."

De Commissie komt tot hetzelfde besluit als dat

van ons vorig artikel (bl. 231); dat namelijk, van alle de grieven wegens onwettige handelingen, met zoo veel ophef door de Adressanten tegen den Gouverneur-Generaal en den Minister van koloniën ingebragt, niets anders overblijft dan dat het besluit van 6 November 1844, waarbij de koloniale raad tijdelijk gewijzigd wordt, niet vooraf aan het advies van den Raad van State onderworpen is, en dus het voorschrift van Art. 72 der grondwet niet is in acht genomen. Dit verzuim evenwel wordt door haar als eene verschoonlijke dwaling beschouwd in den Minister, dien zij grooten lof toezwaait.

Wij erkennen gaarne den ijver, waarmede de Commissie den toestand van Suriname, zoo veel haar dit doenlijk was, onderzocht heeft, en de belangrijke bijzonderheden, welke het verslag daarover bevat. Het was ook voor ons, wier middelen van onderzoek zoo beperkt zijn, eene groote bevrediging, alles wat wij, in het belang der waarheid, omtrent dit gewigtig onderwerp gepoogd hadden op te sporen en aan onze lezers mede te deelen, door dit verslag bevestigd te zien.

Er is evenwel in de wijze van voorstelling aanmerkelijk verschil. Terwijl de Commissie stellig verklaart, dat de voorbeelden van willekeurige en onbehoorlijke handelingen, waarover men vroeger met regt in de kolonie geklaagd heeft, sedert 1837 niet meer hebben plaats gevonden; — dat de beschuldigingen der Adressanten tegen den laatsten Gou-

verneur-Generaal en tegen den Minister ongegrond zijn bevonden; — had zij de ware oorzaak en het wezenlijke doel van den hevigen tegenstand, die zich in den laatsten tijd in de kolonie en in het moederland geopenbaard heeft, behooren in het licht te stellen. Zij had aan die hooge ambtenaren het regt moeten doen wedervaren, te erkennen, dat zij zijn aangevallen, niet omdat ze misdaan hadden, maar omdat zij begonnen waren een' lang verwaarloosden pligt te vervullen, namelijk de invoering van een verbeterd slaven-reglement. Zij had ook niet moeten verzwijgen, dat het doel van dien tegenstand, het doel der Adressanten geweest is, de invoering van dat verbeterd slaven-reglement te beletten. Wij hebben dit in onze twee vorige artikelen omstandig betoogd, en de inhoud van het verslag bevestigt ons, dat wij daarin niet gedwaald hebben.

Eene andere aanmerking is deze. De Commissie stelt wel als een vierde middel tot herstel van den bloei van Suriname voor, de invoering van een verbeterd slaven-reglement, en met kracht en waarheid betoogt zij, dat de regering daartoe bevoegd en verpligt is. Doch over de afschaffing der slavernij zelve vindt men in het verslag niets dan eenige flaauwe en dubbelzinnige woorden, die niets beteekenen. Hier heeft de Commissie, volgens onze meening, het gewigtigste deel van hare taak onvervuld gelaten. Het is niet meer mogelijk zich te ontveinzen, dat de slavernij in onze West-Indische bezittingen moet afgeschaft worden. De eenige vraag kan zijn, in hoe veel tijd en op welke wijze. Een

zoo gewigtig beginsel had bij deze gelegenheid behooren uitgesproken te zijn. Het is een pligt die op de natie rust, deze vlek, die zich aanhoudend afzigtelijker vertoont, van zich af te wisschen; het is ook de voorwaarde van den voortduur, van een vernieuwd bestaan onzer West-Indische koloniën. De Commissie heeft dit voorbijgezien, of liever zij heeft het niet gewaagd hare overtuiging in het verslag duidelijk uit te spreken. Zij zoude anders als het groote middel tot herstel van Suriname, al ware het ook in eene eenigzins verwijderde toekomst, hebben voorgedragen het ophouden der slavernij. Het verbeterd slaven-reglement kan er de voorbereiding toe zijn; de eigenaars zelven hebben het grootste belang, dien overgang gemakkelijk en onschadelijk te maken; en het verlies, dat zij bij de vrijverklaring werkelijk zullen komen te lijden, is eene schuld die het billijk is dat door de natie betaald worde. Geene zaak is ook, meer dan deze, eene opoffering der natie waard. De Commissie heeft eene schoone gelegenheid verzuimd om eene zoo gewigtige waarheid te verkondigen. Met droefheid moeten wij ontwaren dat onze aanbeveling hieromtrent geen weerklank heeft gevonden (1).

De Commissie heeft, zoo als wij hierboven zeiden, bij het uitbrengen van dit verslag voorgesteld, een adres

(1) Zie bl. 218, 224. van het vorig nummer van dit Tijdschrift.

aan den koning aan te bieden. De inhoud daarvan heeft velen en ook ons bevreemd. Het bevat niets anders, dan het aanbod om, door wettelijke maatregelen, de koloniale administratie, »des noods, uit 'sRijks geld»middelen in staat te stellen, om de verpligtingen »volkomen na te leven, die in 1829 aan de Suri»namsche Bank bij koninklijk besluit opgelegd zijn »geworden."

Waarom de Commissie van alle de bezwaren en van alle de middelen tot herstel, slechts het punt der Bank ter kennisse des konings wilde doen brengen, en waarom ondersteuning, uit 's Rijks geldmiddelen, aanbieden, terwijl de koning jaarlijks over de inkomsten der Oost-Indische koloniën niet alleen vrijelijk beschikt, maar zelfs om in de behoeften der West-Indische te voorzien, reeds nu voor de inwisseling van het bankpapier een overschot van 1844 bestemd had, (1) — inderdaad dit valt moeijelijk te verklaren.

Door de heeren VAN GOLTSTEIN, LUZAC, THORBECKE en DE KEMPENAER is een ander ontwerp van adres voorgesteld, waarbij, overeenkomstig den uitleg, door hen aan Art. 59 der grondwet gegeven, beweerd wordt dat het Octrooi van 1682, als nog wettige kracht hebbende, geschonden is, en verlangd dat de belangen der kolonie door wetten geregeld worden. De vergadering heeft aan het adres der Commissie de voorkeur gegeven.

De beraadslagingen, waartoe de adressen over Suriname aanleiding gegeven hebben, zijn voor de kennis

(1) Bij besluit van 25 April 1845. Zie ons vorig nummer bl. 245.

en, zoo wij hopen, voor de belangen der kolonie, niet geheel onvruchtbaar geweest; doch onmiskenbaar hebben zij veel minder opgeleverd dan de gelegenheid aanbood.

De minderheid heeft eene krachtige poging gedaan om aan Art. 59 der grondwet eene andere toepassing te doen geven, en de Staten Generaal aandeel aan de koloniale wetgeving te doen erlangen. Daarvoor heeft zij gemeend, dat de invloed van zoo vele aanzienlijke Amsterdamsche kooplieden eene krachtige ondersteuning aanbood. Doch hierdoor is dan ook te weeg gebragt, dat zij over het ongegronde van den inhoud der Adressen, en zelfs over de volharding in de onbeperkte slavernij, die in den tegenstand der Adressanten verborgen was, als opzettelijk eenen sluijer geworpen heeft.

De Commissie en de meerderheid der kamer wilden aan den Koning de wetgevende magt niet betwisten, en den Minister niet berispt hebben; doch verlangden tevens den Adressanten uit de hoofdstad eenige voldoening te geven.

Hieraan is het, naar ons inzien, toe te schrijven, dat het onderwerp van discussie zich inderdaad tot de verklaring van Art. 59 der grondwet beperkt heeft; — dat de Gouverneur-Generaal ELIAS, dien de Regering toch zelve niet meer handhaafde, eenigermate is opgeofferd, en dat voor de belangen der slaven niemand opgetreden is; ja zelfs het geheele onderwerp van de afschaffing der slavernij, eene hoofdvraag, eene levenskwestie der West-Indische koloniën, geheel geen punt van overweging heeft uitgemaakt.

Slechts twee leden hebben van dit onderwerp gewaagd, bij de voorloopige beraadslaging over het al of niet benoemen eener bijzondere Commissie. De heer VAN DAM VAN ISSELT sprak van eene omstandigheid, welke ook bij een' der leden van de redactie nog in geheugen is. Zie hier zijne woorden:

»Daar het onzeker is, welken uitslag deze beraadslaging hebben zal, en of er wel gelegenheid zal bestaan om andermaal over de Surinaamsche quaestie het woord te voeren, gevoel ik mij verpligt iets te zeggen van eene uitdrukking in de redevoering des Ministers van koloniën. Zijne Excellentie heeft zich, toen hij sprak van hier te lande aangewende pogingen tot verbetering van het lot der slaven, met een enkel woord op mij beroepen. Ja, Edel Mogende Heeren, ik behoor tot die vrienden der slaven, die het eene schande voor Nederland achten, dat in eene onzer koloniën nog zoo vele slaven gevonden worden; dat daar 40000 menschen, die wij verpligt zijn onze broeders te noemen, veroordeeld zijn tot harde slavernij. In 1841 heb ik, namens verscheidene aanzienlijke ingezetenen van dit land, die met mij deze overtuiging deelen en zich tot begunstiging dezer zaak hadden vereenigd, een request aan Zijne Majesteit den Koning aangeboden, het verzoek inhoudende, dat eene door ons op te rigten maatschappij tot bevordering van de vrijmaking der slaven in de Nederlandsche koloniën, van regeringswege mogt worden erkend. Zijne Excellentie de tegenwoordige Minister van Marine was toen juist uit Suriname teruggekeerd, en werd door den Koning gemagtigd, om over deze zaak met mij in overleg te treden. Er werd nader bepaald, dat eenige onderteekenaren van het request met Zijne Excellentie over deze zaak eene conferentie zouden houden aan het ministerie van Marine. In die conferentie, die ook door mij werd bijgewoond, verklaarde de Minister, dat hij de overtuiging deelde, dat de slaven in de kolonie Suriname zouden moeten worden geëmancipeerd, maar dat hij het voor-

zigtig oordeelde, dat hier te lande geene openbare melding van aanvankelijke pogingen tot vrijmaking der slaven wierd gemaakt. Eenigen tijd daarna, bij eene circulaire van den 31sten Augustus 1842, gaf de Minister van koloniën aan de Adressanten te kennen, dat het Zijne Majesteit aangenaam zou zijn, zoo wij geene middelen in het werk stelden, die openlijk konden doen blijken van onze geneigdheid om de emancipatie der slaven te helpen tot stand brengen (1). Daarbij was echter de verzekering gevoegd, dat er bepaalde beraadslagingen over dit onderwerp bij de Regering plaats hadden, en dat alle middelen werden voorbereid om tot dit heilrijk doel te geraken. Ja, ik herhaal het en durf het herhalen, nu eenmaal het woord *emancipatie* in deze vergaderzaal is uitgesproken, het is mijn vurigste wensch, en ik geloof, dat ik daardoor het denkbeeld van duizenden uit ons Vaderland uitdruk, dat aan eenen staat van slavernij, even zoo strijdig met den geest van het Christendom als met de zedelijkheid, een einde moge worden gemaakt. Maar nimmer hebben de onderteekenaren van het request, nimmer heb ik gemeend, wanneer wij van de vrijverklaring der slaven spraken, dat deze op zoodanige wijze zou plaats hebben, dat het regt van eigendom niet meer werd geëerbiedigd, de slaaf niet meer met eerbied naar zijnen meester zou opzien of aangemoedigd en aangezet worden tot eigene emancipatie, hetgeen den ondergang der kolonie onvermijdelijk zou na zich slepen. Ook dit punt behoort tot den werkkring der te benoemen Commissie van onderzoek. Zij zal moeten nagaan, in hoeverre de belangen en behoeften der kolonie zullen kunnen worden overeengebragt met hetgeen gods-

---

(1) De Circulaire gaf, als slotsom van het daarin betoogde te kennen, dat de onderteekenaren van het adres »de openbare bemoeijingen der voorgeno»men' vereeniging afhankelijk mogten doen blijven van het vaststellen der »maatregelen, welke bij de regering in overweging waren" en dat zij »gee»nerhande stappen zouden doen om inbreuk te maken op de voorzigtigheids»maatregelen door den koning bevolen."

dienst en zedelijkheid vorderen. Ik zal thans niet treden in de discussie der overige punten, waarmede de Commissie zich zal hebben bezig te houden. Maar ik meende, bij deze gelegenheid, eindelijk lucht te moeten geven aan het gevoel van mijn hart over den toestand der slaven in onze kolonie. Nu eenmaal het woord emancipatie is uitgesproken, kon ik mijne vurige wenschen daaromtrent niet verbergen, en tevens mijne overtuiging, dat die emancipatie dringend noodzakelijk is, en dat, zoo men zich ter bevordering daarvan al niet gedrongen mogt gevoelen door beginselen van zedelijkheid of godsdienst, dan toch de zekerheid daartoe moet brengen, dat zonder zulk eenen maatregel de kolonie Suriname zal te gronde gaan."

De heer VAN GOLTSTEIN zeide in dezelfde zitting van 25 April:

»Mij blijft nog alleen over, om met een woord te gewagen over de handelingen der regering, ter verbetering van den toestand der slaven, en daarmede kan ik mijne rede besluiten."

»De verandering van het slaven-reglement wordt door de Regering verlangd en de belanghebbenden hebben zich gereed verklaard om hunne medewerking hiervoor aan de regering te verleenen."

»Het schijnt dus alles geregeld te kunnen afloopen, en de beste verstandhouding tusschen de Regering en de eigenaren der slaven te heerschen, en echter rijzen van beide zijden klagten op over eene miskenning der wederzijdsche regten en belangen. Het onvermogen der Regering, om zich met de slavenhouders in de kolonie te verstaan, is gebleken en erkend, en het uitzigt op eene bevrediging der wederzijdsche aanspraken is verdwenen; van de eene zijde wordt het regt van eigendom des meesters op den slaaf vastgehouden, en van de andere zijde wordt gewezen op de regten der menschelijkheid: tusschen zulke uiteenloopende inzigten kan men geene overeenstemming verwachten."

»Des niet te min kan de tegenwoordige gesteldheid der slaven niet worden gehandhaafd en moeten afdoende maatregelen worden genomen om haar te wijzigen. Eene geringe vrije bevolking staat tegenover eene talrijke slavenbevolking, en welk eene vrije bevolking? grootendeels uit kleurlingen en vrijgemaakte slaven bestaande, die hunnen oorsprong niet hebben vergeten. Van alle zijden glinstert de vrijheid den slaaf in de oogen, van de eene zijde uit de Engelsche koloniën, alwaar de slavernij is afgeschaft, van de andere zijde uit de Fransche kolonie, alwaar de afschaffing der slavernij wordt voorbereid; alleen in de Nederlandsche kolonie is geen enkele stap gedaan tot verandering van den slaventoestand. Behoef ik u meer te zeggen, ten einde u te doen beseffen, dat de Nederlander in Suriname zich op eene mijn geplaatst vindt, welker ontploffing weldra plaats zal vinden, indien niet in tijds de vonk, die reeds onder de assche gloort, wordt uitgedoofd."

»Hier moet dus gehandeld worden en eene overeenkomst worden getroffen, welke de aanspraken der menschheid met de regten der meesters in overeenstemming brengt."

»Het onvermogen der Regering, om de gewenschte uitkomst te bewerken is gebleken, en het is dus noodig naar andere middelen om te zien, welke haar kunnen te weeg brengen. Het is noodig te onderzoeken, welke die middelen kunnen zijn, ten einde dezelve aan de Regering aan te bevelen. De instelling van eene commissie van onderzoek is dus ook hier noodig." 1)

En toch heeft de Commissie, waarvan de heer VAN DAM VAN ISSELT lid was, juist het punt der afschaffing van de slavernij niet tot een onderwerp van haar onderzoek gemaakt. En toen in de vergadering van 25

1) Staats-Courant 1 Mei 1845 kol. 5.

Junij geraadpleegd werd over het adres, dat aan den Koning zoude worden aangeboden, schenen alle de leden vergeten te hebben, dat dit het gewigtigste punt was. De vooringenomenheid voor het betwiste punt, aan de eene zijde om aandeel aan de wetgevende magt voor de Staten-Generaal te verwerven, aan de andere zijde om die uitsluitend aan den Koning te doen verblijven, was zoo groot, dat men alle andere belangen der kolonie uit het oog verloor. Het zoude anders onverklaarbaar zijn, dat niet een der leden, ook der werkelijk voor verbetering gestemden, een enkel woord over had voor de afschaffing der slavernij. Met zekere teederheid voor de slavenhouders, vroeg een dier sprekers »of men niet van schrik vervuld wordt, wanneer »men zich den toestand voorstelt der Nederlanders, die »aan zulke handelingen van een bestuur zijn blootge»steld, en of het niet de pligt is der kamer, om de »aandacht des Konings eerbiedigljk daarop te ves»tigen 1).

Wij wraken dit gezegde niet; doch viel het dien edelen spreker niet in, dat een tienmaal grooter getal nederlanders 2) aan eene geheel andere willekeur zijn blootgesteld?

Moesten werkelijk de Staten-Generaal, bij deze gelegenheid, als vertegenwoordigers des Nederlandschen volks tot den Koning spreken, zoude het dan voor de eer der natie, voor de menschheid, voor de toekomst van Suriname, voor het belang zelfs der Adressan-

1) Staats-Courant 11 Julij.

2) Zij zijn dit, volgens de grondwet en het burgerlijk wetboek.

ten; — voor de waardigheid ook der twee wetgevende kamers, niet gewigtig zijn geweest, de aandacht van den vorst op het groote kwaad der slavernij te vestigen, dat nog altijd eene smet is op onze maatschappelijke inrigtingen; dat de kolonie met volkomen ondergang, hare vrije bevolking met de schrikkelijkste gevaren bedreigt; — hem te herinneren, dat in dertig jaren nog geen enkele stap gedaan is, om den toestand der slaven te verbeteren, en hunne vrijverklaring voor te bereiden, die toch, onmogelijk, lang zal kunnen achterwege blijven. Ware het niet gewigtig geweest, der Regering voor die verbetering, welke zoo dringend gevorderd wordt, de medewerking der wetgevende kamers aan te bieden, »ten einde haar des »noods uit 's Rijks geldmiddelen in staat te stellen" om in het eind de slavernij af te schaffen. Ware dit niet gewigtiger geweest, dan uitsluitend te verlangen, dat de briefjes der Surinaamsche bank betaald worden; na dat 's Konings besluit daartoe reeds afgekondigd is, en nadat de Koning reeds bij voorraad de middelen, welke hij hiertoe verwachtte, bestemd heeft?

Wij zijn niet gewoon de handelingen der Regering met vooringenomenheid te beoordeelen; doch wij mogen niet verbergen, dat, bij onpartijdige vergelijking, de bekrompene taal, welke de Staten-Generaal in hun adres gesproken hebben, zeer ongunstig afsteekt bij die des Ministers van koloniën. Deze heeft getoond op de hoogte te staan, om het gewigt van dit onderwerp in te zien; en het is dan ook van den moed en de volharding van dien uitstekenden

bestuurder, dat wij vooruitgang voor de West-Indische koloniën durven verwachten.

De Minister handelt naar de overtuiging, dat, volgens de grondwet, de regering over de koloniën autocratisch is. Wij deelen die overtuiging niet; doch de meerderheid der tweede kamer heeft ze, bij deze gelegenheid, op nieuw bekrachtigd. Wij vertrouwen dat de Minister nu ook voor de veel grootere verantwoordelijkheid, die op hem rust, niet zal terugdeinzen. Het zijn bepalingen, met wetten gelijk staande, die gevorderd worden, en die door het Koninklijk bevel, volkomene bekrachtiging erlangen. Het komt er nu op aan, te toonen dat men het gemeen overleg der Staten-Generaal niet behoeft. Het is niet genoeg van zulk eene onbegrensde magt geen misbruik tot willekeur en geweld te maken. Het is noodig ze te gebruiken, om het goede, ook waar men tegenstand vindt, met onverzettelijkheid tot stand te brengen. In onze koloniën is dit volstrekt noodzakelijk. Moge het den Minister en de nieuwe Gouverneurs, die zijne bevelen zullen volbrengen, gelukken, om het bestuur, dat hun in handen gevallen is, voor de koloniën en het moederland tot zegen te doen gedijen. Red.

BERIGTEN

AANGAANDE DE NEDERLANDSCHE KOLONIËN.

Berigten omtrent de kust van Guinea.

Elke poging, hoe gering ook, die door onze zeemagt tot bescherming en uitbreiding van den handel wordt aangewend, verdient toejuiching; daarin toch bestaat hare roeping; daarin is nog heden ten dage het belang gelegen van derzelver aanwezen en bloei.

Ook van die zijde beschouwd, hebben wij gemeend de aandacht onzer lezers te moeten vestigen, op de berigten en opmerkingen wegens de kust van Guinea, ten gevolge de reis derwaarts, met Z. M. Schooner de Lancier, in het jaar 1844, door den Luitenant ter zee E. M. C. BAAK, 1sten Officier aan boord van gemelden bodem gegeven; welke berigten en opmerkingen worden medegedeeld in de verhandelingen en berigten betrekkelijk het zeewezen en de zeevaartkunde van de H. H. TINDAL en SWART, 4de deel, 1ste stuk, bl. 132 en volgende.

Uit die berigten blijkt, dat gezegd vaartuig op den 9^{den} Januarij 1844 is uitgezeild naar de kust van Guinea, tot bescherming van den handel, en van daar deszelfs togt heeft voortgezet naar de Cameroons rivier, tot aan Fernando Po, 3½ N. B. en 9½ O. L., van waar het den 15^{den} Julij is gezeild langs Elmina en Masaro naar Texel, waar het den 15^{den} September daaraanvolgende het anker liet vallen.

Deze berigten bevatten belangrijke aanwijzingen voor handel en zeevaart, wier vermelding buiten ons bestek ligt; niettemin mogen wij niet onopgemerkt laten, dat ook aan genoemde schooner last was gegeven om, op de Cameroons rivier, van drie inlandsche vorsten te vorderen de betaling van schulden aan Nederlandsche koopvaarders, waartoe zij zich vroeger aan den kommanderenden officier van de Nederlandsche oorlogsbrik Echo plegtiglijk hadden verbonden. Die last ging vergezeld van de bedreiging, dat indien zij de zaak niet in der minne vereffenden en verdere misleiding plaats had, krachtdadige middelen zouden worden aangewend. Ook ditmaal beloofden zij, alles te zullen voldoen; maar het bleef bij beloften. Het vuur der scheepsbatterij werd op de steden George en Belltowns geopend. Vernieuwing der beloften was alleen daarvan het gevolg, en de schooner was genoodzaakt, onverrigter zake, de rivier af te zakken, met achterlating van het sloepschip de Bij, hetwelk nog twee dagen vóór de rivier bleef liggen, om, zoo noodig, eenig Nederlandsch schip, den wil naar de rivier hebbende, met het voorgevallene bekend te maken.

De schrijver deelt bij dit berigt eenige wenken

mede over het beter gelukken eener expeditie, voor het geval, dat het Gouvernement mogt kunnen besluiten, de genoemde vorsten op nieuw tot de betaling hunner schulden aan onze kooplieden, te dwingen. Mogt zoodanige expeditie beter haar doel bereiken, en onze vlag ook dáár haren ouden roem dan handhaven!

Ofschoon wij op boven vermelde berigten voornamelijk de aandacht hebben willen vestigen, als op een verblijdend verschijnsel, dat onze regering niet allerwege ten achteren blijft, om, door onze zeemagt, in ver afgelegen landen onzen handel te beschermen en uit te breiden, zoo mogen wij daaruit inzonderheid niet verzwijgen, wat eenigzins kan bijdragen om het afschuwelijke van den slavenhandel te doen kennen.

De schrijver berigt ons, dat de Engelsche oorlogschepen bijzonder hunne aandacht hebben gevestigd op de monding der rivier Galinas, welke verschillende lage, moerassige en meestal met mangrove bewassen eilandjes vormt, waarop verscheidene slaven-factorijen zijn. In 1841 werd, door de sloepen van drie hunner schepen, eene landing op die plaats gedaan, waarbij verschillende baracoons en magazijnen vernield en verbrand en 900 slaven werden prijs gemaakt. Hij geeft ons eene beschrijving van die baracoons, welke niet anders zijn dan de pakhuizen, waarin de slaven bewaard worden tot er gelegenheid is hen af te schepen. Hartverscheurend is dáár de toestand der ongelukkigen! Zij worden des nachts aan eene ketting, welke in de lengte door het gebouw loopt, gesloten, welke ketting

van buiten wordt aangehaald en gesloten, om hen in bedwang te houden. Bloedhonden bewaken steeds die magazijnen der menschelijke ellende en wreedheid. Heeft een der slaven het gewaagd, zijne vrijheid te hernemen, zoo wordt de bloedhond op het spoor gebragt, die hem dan naar de baracoon terugdrijft, door telkens tegen den slaaf brullend op te vliegen, ten ware hij hardnekkig blijft; in welk geval de hond een stuk van denzelven te huis brengt!

Na de voorschrevene landing aan de Galinas, scheen de schrik de slavenhandelaars eenigzins bevangen te hebben; spoedig echter daarna werd de handel met meer kracht en overleg doorgezet; niet zelden kwam er een slavenschip op de kust, om slechts afleiding te geven. Zoodanig schip trok daardoor een oorlogsvaartuig naar eene plaats, waar het niet voornemens was zijne lading in te nemen; in welken tijd, door een ander van hetzelfde huis, een weinig beoosten of bewesten, een honderdtal werd afgevoerd, waartoe slechts een gedeelte van den nacht noodig was. Door de onzekerheid der plaats van de inscheping der slaven, gelukte het niet altijd, de lading vroeg aan boord te hebben, waardoor de vaartuigen soms prijs gemaakt werden, terwijl zij nog niet geheel waren afgeladen, en, te laat onder zeil gaande, onverwachts door weinige sloepen genomen werden. De meerdere waakzaamheid der Engelschen gaf aanleiding, dat verscheidene snelzeilende schepen, uitgerust met water, victualie en slavenijzers, van de Havana en Brazilië op de kust kwamen, terwijl zij tevens zwaar gewapend zijn, ten einde ten minste eenen aanval

van sloepen te kunnen afslaan, zoo als reeds meermalen heeft plaats gehad.

Onze schrijver, verder, van kaap Mount sprekende, zegt, dat de bewoners, even als die der Galinas, schijnen, zeer lui en bijzonder op den slavenhandel gesteld te zijn. Voor de rivier, voegt hij er bij, zijn er, even als aan de Galinas, zeer veel haaijen, die voor alle slavenplaatsen worden aangetroffen. En wat lokt deze verschrikkelijke visschen in groote menigte daar heen? Het menigvuldig omslaan van cano's, met slaven geladen! Deze, zegt de schrijver, hoewel zonder kettingen daarin geladen, worden bij het omslaan in de branding meestal eene prooi der haaijen, daar zij, uit de binnenlanden komende, niet zoo goed kunnen zwemmen, als de kroenegers, en dikwijls in het geheel niet; welk gevaar nog wordt vermeerderd, doordien men meestal van de donkere en onstuimige nachten gebruik maakt ter inscheping, tèn einde niet door de kruisers te worden ontdekt.

Red.

OVER

DEN TOESTAND DER SLAVEN

IN

de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

De strijd tusschen de onderdrukte zwakheid en het verwaten geweld zal steeds een der meest belangwekkende tafereelen zijn, welke de geschiedenis ons ter beschouwing aanbiedt. Zoodanige strijd was die onzer voorvaderen tegen het toen zoo magtige Spanje; zoodanige strijd was die van eenige Amerikaansche koloniën tegen de beheerscheresse der zee, het trotsche Albion. Het is nog geen zeventig jaren geleden, dat de weinig talrijke bewoners dezer uitgestrekte gewesten het durfden wagen, zich tegen de onregtmatige eischen van het moederland te verzetten, en zeven jaren daarna zag Groot-Britannië, na al de krachtinspanning, die men gewoon is hetzelve in zijne ondernemingen te zien ten toon spreiden, zich genoodzaakt voor den vasten wil van zijne eigene zonen te buigen en hunne onafhankelijkheid te erkennen. Indien de wereld den strijd reeds had toegejuicht, nog meer deed zij zulks de ontknooping. Gaarne zien wij den moed zegepralen en de trotschheid vernederd.

De onafhankelijkheid der voormalige koloniën was echter geenszins het belangrijkst gedeelte van de geschiedenis des nieuwen Staats. Hij was bestemd om een voorbeeld op te leveren van snellen aanwas in bevolking, rijkdom, bloei en magt, hoedanig de jaarboeken der wereld nog niet hadden opgeleverd. Schoon waren de grondslagen, waarop de nieuwe republiek gevestigd werd; edel de beginselen, welke bij die gelegenheid der bewonderende wereld luide werden verkondigd. Ééne vlek evenwel bleef dat alles aankleven, maar men beschouwde haar als een noodzakelijk offer aan de zoo onmisbare eensgezindheid, en hoopte dat die vlek van lieverlede zou verdwijnen. In plaats daarvan, is zij echter steeds toegenomen en ontsiert op den huidigen dag niet alleen het zoo schoone staatsgebouw, maar bedreigt het zelfs met eene geheele slooping. Zooveel onheils kon er in eenen schadelijken zaadkorrel verholen zijn.

Men gevoelt, dat de vlek, waarop wij doelen, geen andere is dan die der slavernij. Niet alleen bestaat deze nog in onderscheidene Staten van de Unie, maar bestaat zij er op eene veel meer uitgebreide schaal dan vroeger en onder omstandigheden veel vreesselijker, dan veelligt ergens immer het geval was. De natie, die eenmaal den gewigtigen stap deed, van den slaven-handel even misdadig te verklaren als zeerooverij, laat dien God- en mensch-onteerenden handel op haren eigenen bodem openlijk toe, in hare eigene zonen, die slechts het ongeluk hebben van niet tot lieden van de blanke kleur te behooren, en zulks met al de waarborgen der wet; ja, wat meer

is, zij heeft de slaven-*fokkerij* tot eenen gewigtigen tak van nijverheid verheven. Daar het doel van het tegenwoordig artikel evenwel alleen is, door ***daadzaken*** al het gruwelijke van het stelsel in een helder daglicht te plaatsen, zoo kunnen wij ons van alle vertoogen en schilderingen onthouden, en zullen alleen nog melden, dat al het navolgende getrokken is uit een werk, ten titel voerende: ***Slavery and the internal Slavetrade in the United States of North America, etc., by the executive Committee of the*** American ***Anti-Slavery Society. London*** 1841.

Men ziet dus hieruit, dat de medegedeelde daadzaken alle kenmerken dragen van echtheid. Trouwens in het werk zelf worden de personen, die en door wien zij ondervraagd zijn, zoowel als redenaars in de wetgevende vergaderingen, met hunnen naam, voornaam en woonplaats aangeduid en de nieuwsbladen, welke de betrokkene advertentiën behelzen, genoemd. Alleen ter bevordering der kortheid hebben wij gemeend, die vermelding te moeten nalaten, en wijders zij nog opgemerkt, dat wij om dezelfde reden, slechts ***een gering gedeelte*** van de vermelde gevallen hebben overgenomen, terwijl hetzelve naauwelijks eene keuze kan worden genoemd; want ten aanzien van het afschuwelijke en ontzettende is er waarlijk weinig verschil tusschen het eene geval, en het andere. Overigens denke men niet, dat dezelve slechts zeldzaamheden zijn; zij zijn integendeel gebeurtenissen, die dagelijks in menigte plaats grijpen.

De handel in slaven wordt zoo openlijk en regel-

matig gedreven, dat men gestadig bekendmakingen in de nieuwsbladen vindt, zoo van schepen die dezelve in lading nemen, als van personen die zich aanbieden of liever aanbevelen, om ze bij hen te komen koopen of verkoopen, even als zulks ten aanzien van andere koopmanschappen gebruikelijk is.

Het getal der jaarlijks van de *voortbrengende* naar de *verbruikende* Staten uitgevoerde slaven wordt berekend op 80,000 tot 120,000, en hunne waarde door elkander genomen zijnde op 600 dollars, levert deze handel een' omzet van 120 tot 180 millioen gulden op!

Behalve dezen binnenlandschen handel, is het bekend, dat ook nog vele duizenden negers uit Afrika en de West-Indiën jaarlijks worden ingesmokkeld.

De slaven-*fokkerij* is daaruit ontstaan, dat de landen in de Staten, waar dezelve plaats vindt (voornamelijk Virginia, Maryland, Kentucky en Noord-Carolina), in vruchtbaarheid verminderd zijn en de landbouw er weinig voordeel oplevert, terwijl die in de zuidelijke Staten aanmerkelijk zijnde toegenomen, aldaar eene gestadige vraag naar slaven bestaat.

Wat aangaat de behandeling, die de slaaf moet ondergaan, het is moeijelijk te bepalen in welke der twee aangeduide soorten van Staten dezelve het ergst is. In de voortbrengende wordt hij ten uiterste schraal gevoed en blijft schier ongekleed, (dáár te gevoeliger uit hoofde van meerdere strengheid der luchtstreek), ten gevolge van den verachterden toestand zijns meesters, die evenwel voor het uiterlijke de

prachtige en weelderige levenswijze zijner voorvaderen wil volhouden. Om dezelfde reden vergt hij ook van hen buitengewone inspanning van krachten in het bebouwen zijner landerijen, ten einde daardoor de verarming derzelve eenigermate te vergoeden. Wijders verkeert de slaaf bij hem nacht en dag in gestadigen angst van verkocht, van vrouw (of man) en kinderen losgerukt en naar onbekende oorden vervoerd te worden. Zoolang dit lot hem niet treft, ziet hij er onophoudelijk deze of gene zijner makkers door getroffen en blijft dit denkbeeld hem steeds martelen, »want hij weet, dat hij daarvoor »gefokt is, even als de os voor het juk, of het schaap »voor de slagtbank...." Deze onzekerheid vergiftigt het weinigje geluks, dat den slaaf nog overblijft. Is hij vader, dan kan hij zich niet naar zijn' arbeid begeven, zonder in gedachte vrouw en kinderen voor het laatst vaarwel te zeggen. Hij kan, vermoeid en uitgeput, vandaar niet wederkeeren, met eenige zekerheid van zijn huis niet beroofd en verlaten te zullen vinden. Op zijn bed van stroo en lompen kan hij zich niet uitstrekken, zonder eenig voorgevoel van zijne vrouw vóór het dagen van den morgenstond aan zijne armen te zien ontrukt. Ziet hij een' blanken vreemdeling de woning zijns meesters naderen, dan bekruipt hem de vrees, dat het de zielverkooper zij, en met schrik ziet hij des opzieners bevel te gemoet: »Gij zijt verkocht; »volg dien man." De gedachte aan dien zielverkooper is altijd zoo verschrikkelijk voor den neger, dat de bedreiging van daaraan te zullen worden over-

geleverd, doorgaans het beste middel is om hem tot arbeid aan te sporen, of van wangedrag te weêrhouden. Ook openbare verkoopingen hebben dikwijls plaats, zoo door overlijden des meesters, als door zijne onmagt om zijne schuldeischers te voldoen, wanneer de slaven, tegelijk met allerlei roerende goederen, worden geveild. Deze ramp is nog in het bijzonder smartelijk voor zoodanige slaven, die eenen betrekkelijk goedhartigen meester hebben gehad. Aan zachter behandeling gewoon en meer beschaafd, zijn zij te gevoeliger voor het wreede lot, dat hen wacht, en de zielverkooper behandelt er hen te harder om. Bij schier alle verkoopingen, hetzij in het openbaar of uit de hand, worden de banden des bloeds verscheurd en vaders, moeders en kinderen, zelfs zuigelingen, vanéén gescheiden, om elkanders aangezigt nimmer weder te aanschouwen! Men verbeelde zich de hartverscheurende tooneelen, welke hierbij moeten plaats hebben.

Nog een treurig uitwerksel der fokkerij is de onzedelijkheid, waartoe zij aanleiding geeft, wordende schier elk manspersoon in den kring van des eigenaars kennissen of invloed, tot gemeenschap met de slavinnen aangespoord, en wel te meer, daar kleurling-kinderen meerdere waarde hebben dan zwarte. Onder deze zoogenaamde kleurling-kinderen vindt men er die geheel blank zijn, en evenwel slaven! »Het »edelste bloed van Virginia stroomt in de aders der »slaven!"

Ook het wegloopen, hetzij met goed gevolg of niet, veroorzaakt veel lijdens. Gelukt de poging,

dan is de beklagenswaardige doorgaans zijn geheel overig leven blootgesteld aan al de ellende van honger en koude, van het veelal bij nacht omdolen in digte onbewoonde wouden onafscheidbaar, en welke dikwijls zoo groot is, dat hij uit eigen beweging terugkeert, niettegenstaande de folteringen, die hij weet dat hem, bij wege van straf, wachten; of wel, door het denkbeeld aan deze afgeschrikt, tot het wanhopig besluit komt om zijne dagen zelf te verkorten.

Eindelijk verdienen de *opstanden* nog vermeld te worden, welke nu en dan plaats grijpen. Het is waar, tot hiertoe zijn dezelve steeds gedempt, en de maatregelen van voorzorg zijn zoodanig, dat zij weinig kans hebben om te gelukken; maar dit verhindert niet, dat zij worden beproefd, en, behalve de vele slagtoffers, die daarbij in de woedende gevechten vallen, zijn de strafoefeningen allervreesselijkst, welke op deze opstanden, na gedempt of zelfs slechts ontdekt, zonder tot dadelijke uitvoering gebragt te zijn, volgen. »De belhamels worden levend verbrand, alle daarin betrokkenen ondergaan de doodstraf, of lang gerekte martelingen, erger dan de dood; allen, die slechts *onder het vermoeden vallen* van deel aan den toeleg te hebben gehad, worden ten strengste gekastijd.”

De slaven, door den zielverkooper aangekocht, worden, tot dat zij in genoegzamen getale zijn om te worden vervoerd, geboeid en geketend, in eene soort van gevangenis bewaard, die opzettelijk daartoe ge-

bouwd en van zwepen en ander straf-tuig, tot handhaving der orde, wel voorzien zijn. »Dáár is het, dat het gemor der tegenstrevers (gelijk zij, bij wie niet alle zielskracht en zelfgevoel zijn uitgebluscht, genoemd worden), het wrevelig gemompel der wraakgierigen, de kreten der verbrijzelde moeders, het gesteun der rampzalige vaders en het stuiptrekkend gesnik der beklagenswaardige weezen, worden gestild door de duim-schroef, de mondprop en den bloedigen ossen-riem. Dáár is het, dat de ongelukkigen de eerste les ontvangen in algeheele onderwerping aan den zielverkooper, en worden ingewijd in al den jammer van den overtogt."

Op drieërlei wijze heeft het vervoer plaats:

1°. Te scheep, langs de kust, naar Nieuw-Orleans of eene andere haven.

2°. Met stoombooten over den Ohio naar den Mississippi.

3°. Over land.

Wat de eerste manier betreft, de groote kooplieden te Norfolk enz. hebben hunne eigene schepen geheel tot dat vervoer uitgerust, van welker aanstaand vertrek zij geregelde bekendmaking in de nieuwsbladen doen, met aanbod van goede prijzen voor de slaven, die men te koop heeft, of veilig en goedkoop vervoer voor de zoodanige, die men voor eigene rekening verlangt te verzenden.

Wanneer deze schepen zeilreê zijn, worden de slaven uit de volgepropte en verpeste gevangenissen naar het nog vollere en nog meer verpeste hol dier vaartuigen vervoerd. Welke tooneelen dikwijls op

den overtogt aan boord voorvallen, daarvan strekke het volgend berigt, in het Baltimoorsche nieuwsblad *Nile's Register* van 9 Januarij 1830, tot voorbeeld:

»De schoener Lafayette, met eene lading slaven van Norfolk naar Nieuw-Orleans, is op het punt geweest van door dezelve overweldigd te worden. Met groote moeite zijn zij echter te onder gebragt, vijf en twintig hunner zijn, tot de aankomst van het vaartuig, aan het dek vastgegrendeld."

De vlotten, die voor de tweede vervoer-wijze gebruikt worden, zijn opzettelijk op eene ruwe manier daartoe vervaardigd en slechts voor eene enkele reis bestemd, wordende zij na de aankomst gesloopt. Meermalen is het gebeurd, dat de slaven op dezelve zijn losgebroken en hunne beulen hebben vermoord. Vandaar dat men zich tegenwoordig meestal van stoombooten bedient, die beter bemand en in staat zijn om elken opstand te dempen. »Op het dek van deze stoombooten worden mannen en vrouwen, ouden en jongen van dagen, gewoonlijk vast geketend, blootgesteld aan de spotternijen en den hoon der andere passagiers en matrozen, en niet zelden worden zij door geld, bedreigingen of zweepslag genoopt om zich aan namelooze gruwelen over te geven. Op hetzelfde dek ziet men niet zelden paarden en menschelijke wezens, als bewoners van dezelfde hokken en naar dezelfde markt ter verkoop gevoerd. Daar de *stomme* dieren minder handelbaar zijn, wordt hun de beste plaats ingeruimd, terwijl de *redelijke* in overgeschotene hoekjes worden geduwd. Eens zag ik op hetzelfde vaar-

tuig honderd paarden, een aantal schapen en tusschen de zestig en zeventig slaven. De schapen en slaven bevonden zich op hetzelfde dek, en onder de laatste kon ik eenige vrouwen, die er belangwekkend en verstandig uitzagen, onderscheiden. Deze ongelukkigen ondergingen eene behandeling, welker vermelding de diepste verontwaardiging bij elke moeder, zuster en dochter in het land zoude opwekken.

Somtijds ziet men slaven in hunne ketenen over boord springen, ten einde aldus door eenen vrijwilligen dood aan de jammeren der slavernij in het Zuiden te ontsnappen."

De derde vervoerwijze is ongetwijfeld de wreedaardigste, zoowel als de meest vernederende. Gelijk kudden vee worden de slaven van beide geslachten en allen ouderdom, honderden mijlen ver, te voet voortgezweept. Vrouwen in allerlei toestanden, zwak en ziekelijk, worden gedwongen, om al de overigen bij te houden. De opzieners, met pistolen, dolken en lange zweepen gewapend, rijden naast en achter den stoet en drijven de achterblijvers op de ongenadigste wijze vooruit. »Ik zag," schrijft een godsdienstleeraar, »veertig negers, allen aldus aan elkander geketend: elk had boeijen aan de handen en eene ketting van omstreeks veertig voet lang liep tusschen twee rijen door (1); door middel van

(1) Deze is de meest gewone wijze van hen aan elkander te ketenen. Eene andere manier bestaat hierin, dat ieder twee ketenen torscht, elke waarvan eene hand aan eenen voet bindt. Eene ruwe tent is gewoonlijk de eenige bedekking, die hen des nachts tegen daauw, vorst of regen moet beschutten.

korte, aan de hand-boeijen gehechte kettingjes was elk dier ongelukkigen daaraan vastgemaaakt. Achter hen liepen omstreeks dertig negerinnen, paarsgewijze aan elkander geboeid."

»De zon was vreesselijk heet," schrijft een ander, »en bij eene wending van den weg ontmoetten wij de volgende groep: in de eerste plaats eene kleine kar met een paard, waarin vijf of zes half-naakte zwarte kinderen, als zwijnen, onder elkander lagen. De kar was geheel open en de schepseltjes schenen werkelijk in slaap *geschroeid* te zijn. Achter de kar liepen drie zwarte vrouwen, hoofd, hals en borst ongedekt en zonder kousen of schoenen; zij werden gevolgd door drie negers met het bloote hoofd, half naakt en aan elkander geketend. Het laatst van allen reed een blanke te paard, met pistolen in den gordel. Toen wij hem voorbij trokken, had hij de onbeschaamdheid ons, zonder den minsten schijn van blozen, aan te kijken."

Nog nemen wij het volgende over: »Toen ik mij te S. bevond, overnachtte ook aldaar eene troep van 50 à 60 negers. Gewoonlijk brengen deze ongelukkigen den nacht in de open lucht of onder tenten door, doch aangezien de grond bij uitstek modderig was, werd hun vergund binnenshuis te komen. Zoo ver ik weet, wordt aan zulke reizende troepen slechts twee maal daags te eten gegeven, als des morgens vroeg en des avonds. Hun avondmaal bestond uit een mengsel van aardappelen en meel, en was voorzeker het onoogelijkste mengelmoes, dat ik immer aanschouwde. Ik maakte de opmerking, dat dit voed-

sel er minder zindelijk uitzag dan dat, hetwelk ik des avonds te voren in hetzelfde huis, aan een' hoop varkens had zien geven. Zoo als het was, werd het door eene negerin op het hoofd aangedragen, in een houten bak, omstreeks derde half voet lang. De slaven stoven er toen op aan en grepen het bij handen vol uit den bak, nog vóór dat de vrouw hem van het hoofd kon zetten. Als uitgehongerden sprongen zij er naar.

Zij sliepen op den grond van de kamer, waarin men hun vergund had te komen; in alle bedenkelijke houdingen lagen mannen en vrouwen daar onder elkander. Zoo digt lagen zij bij een, dat men, door het vertrek gaande, niet vermijden kon op hen te trappen.

Drie opzieners vergezelden hen. Een hunner bleef in de kamer de wacht houden, terwijl de twee andere in eene aangrenzende kamer gingen slapen. Elk hunner nam, volgens gewoonte, eene slavin met zich. In het vertrek, alwaar deze troep overnachtte, lag des anderen daags de modder zoo dik op den grond, dat dezelve met eene schop moest worden weggeruimd: zes of acht dier lieden waren geketend."

»In den herfst van hetzelfde jaar zag ik een aantal van meer dan honderd. Omstreeks de helft hunner was aan ééne zware ketting vastgemaakt. In al de troepen, die ik gezien heb, waren geketenden. Zij zien er doorgaans bij uitstek neerslagtig uit. In vijf jaren tijds heb ik, langs den weg bij welken ik woon, ten minste twaalf of vijftien troepen zien komen, door elkander van omstreeks veertig in ge-

tal. In het begin van Januarij 1834 vertrok ik met zonsopgang van Lewisburgh. Het was vreesselijk koud. Weldra ontmoette ik 30 à 40 negers, uitermate slecht en dun gekleed. Een kleine jongen vooral boezemde mij diep medelijden in. Hij was een goed eind achtergebleven, niet in staat zijnde de overigen bij te houden. Hoewel rillende van koude en weenende, dreef de opziener hem vooruit om de overige weêr in te halen. Allen zagen er als half-bevroren uit."

In een ander verslag komt, onder anderen, dit voor:

»Kort na uit de kamer gegaan te zijn, hoorde ik een gil, en toen de kasteleines naar de oorzaak daarvan vroeg, antwoordde de slaven-handelaar koeltjes, dat zij zich daarmede niet bemoeijen moest; dat hij eene der vrouwen slechts een weinig gekastijd had. Het bleek, dat haar kind drie dagen te voren op den weg gestorven was, en men het in een berghol had geworpen en met steenen bedekt. Daar de moeder nu nog haar kind beweende, werd zij door haren meester gestraft, terwijl deze haar toevoegde, dat hij haar wel betere reden tot weenen geven zou."

Niettegenstaande de groote voorzorgen, door middel van welke een, twee of drie opzieners voldoende zijn om honderden in teugel te houden, hebben er echter nu en dan opstanden plaats. Het volgend voorbeeld daarvan komt in een nieuwsblad voor:

»Een troep van omstreeks zestig negers, op de gewone wijze geketend en geboeid, was er in ge-

slaagd om hunne boeijen door eene vijl dermate van een te scheiden, dat zij ze in een oogenblik konden afschudden. Onder weg lieten twee hunner hunne ketenen vallen en begonnen met elkander te vechten. De wagenvoerder, PETIT, kwam daarop met zijne zweep tusschen beiden, ten einde hen te doen ophouden. Op dit oogenblik was elke neger los en vrij, en een hunner, een' knuppel opgenomen hebbende, gaf er PETIT een' slag op het hoofd mede, dat hij dood ter aarde stortte. Een opziener, ALLEN genaamd, die te zijner hulpe snelde, onderging een gelijk lot door een pistool, dat een andere slaaf op hem afschoot. Daarop werd de derde begeleider GORDON aangevallen, gegrepen en door een' van de negers vastgehouden, terwijl een ander tot tweemaal toe een pistool op hem afschoot, welks kogel telkens zijn hoofd schaalde, maar aangezien dit geene genoegzame uitwerking deed, werd hij dermate met een' knuppel geslagen, dat men hem voor dood liggen liet. Toen begonnen zij den wagen te berooven, sloegen GORDON's koffer met eene bijl open en namen er het geld, ten bedrage van 2400 rijksdaalders uit, waarop de negers naar de bosschen liepen. GORDON intusschen, meer bedwelmd dan beschadigd, was, ***met hulp van eene der vrouwen***, er in geslaagd, zijn paard te bestijgen en te vlugten, ofschoon door een' neger, insgelijks te paard gezeten, met een pistool vervolgd wordende. Gelukkig voor hem ontkwam hij digt bij eene plantaadje, waarop de neger, die hem reeds zeer nabij gekomen was, terugkeerde. De geheele nabuurschap was nu spoe-

dig op de been en eene levendige vervolging had plaats, die, naar wij hooren, in het hernemen van de geheele menigte en het terug bekomen van bijna al het geld geeindigd is."

Wanneer de slaven ter bestemde plaats zijn aangekomen, worden zij in ketenen geklonken, en in eene gevangenis tot den verkoop-dag bewaard. Inmiddels worden zij veelvuldig bezocht, bekeken en op alle mogelijke wijzen, zoo schandelijk voor den onderzoeker, als vernederend voor het voorwerp des onderzoeks, betast. Ten laatste breekt de lang vooruit door kennisgevingen in de nieuwsbladen en plakaten in de straten aangekondigde dag aan, en de ongelukkigen worden, één voor één, in het openbaar bij opbod en hamerslag verkocht. Ook dit gaat wederom met groote ongeregeldheden, schandelijke spotternijen en tentoonstellingen en hoogst wanvoegelijke aanmerkingen van den vendumeester vergezeld, in welke sommige slaven zelfs een levendig deel nemen, en de geschiedenis wordt besloten met de hartverscheurende jammer-tooneelen, welke het onderling afscheid nemen der slavén, vooral dat van moeders van hare kinderen, oplevert.

En wie zijn nu diegenen, die dezen eerloozen handel drijven? Eigenaardig verdeelen zij zich in twee klassen. De eerste bestaat uit de kooplieden zelve, die meestal ook eigenaars der zee-schepen zijn. Doorgaans lieden van groot vermogen zijnde, bewegen zij zich in de hoogste standen der maatschappij! Tot de tweede soort behooren de agenten en spoor-

honden (1), die gestadig de fok-plantaadjes, ter verkrijging van nieuwen voorraad, afloopen, alsmede de kooplieden in het klein, die slechts geringe hoeveelheden te gelijk aankoopen en ze zelve begeleiden. Deze lieden gaan, zelfs in de Staten waar de slavernij bestaat, onder groote minachting gebukt, gelijk zij dan ook allerverachtelijkste schepsels zijn en een bij uitstek liederlijk leven leiden.

Behalve door verkoop hebben er nog door eene andere oorzaak zielroerende vaneenscheuringen van slaven-gezinnen plaats. De onvruchtbaarheid, waartoe in het algemeen de gronden in Virginia, Kentucky enz. vervallen zijn, noopt menigen landeigenaar om het vaderlijk erf te verlaten en naar een' der westelijke Staten te verhuizen. Er zijn jaren geweest, dat zulks met onderscheidene duizenden gebeurde. De slaven moeten dan natuurlijk meêtrekken, en aangezien de huwelijken onder hen gewoonlijk plaats grijpen tusschen de zoodanigen, die tot verschillende plantaadjen behooren, zoo moet dan het eene gedeelte des gezins verreizen, terwijl het andere blijft. De wreedaardige troost, die veelal dan wordt toegediend, is, dat zij ook op hunne nieuwe woonplaats gezellen of gezellinnen zullen vinden.

Van een aantal voorbeelden van noodlottige verwijderingen nemen wij slechts het volgende over:

»Een mijner buren verkocht een' jongen van 14

---

(1) Men noemt hen zielverkoopers, of liever, letterlijk vertaald: *zieldrijvers.*

jaar. Dit was te veel voor de arme moeder. Hare rede begaf haar, zij werd volslagen krankzinnig en moest opgesloten worden. Nu en dan brak zij echter los en liep dan naar de buren. Bij zulk eene gelegenheid kwam zij ook bij mij. Zij was inderdaad een voorwerp van diep medelijden. Met de tranen langs de wangen en haar gansche ligchaam rillende van ontroering, riep zij uit: »*Hoort gij hem niet? Nu geeselen zij hem, en hij roept mij!*"

Wanneer over den toestand der slaven in de slaaf-*verbruikende* Staten wordt gehandeld, wordt schier geen gewag gemaakt van de huis-slavernij, eensdeels omdat zij ongetwijfeld de zachtste vorm van slavernij is, en ten anderen vermits zij slechts een zeer klein gedeelte van het stelsel uitmaakt. Aan de veld-slavernij, zonder welke noch fokkerij, noch handel in menschen zou bestaan, worden derhalve de meeste beschouwingen gewijd. Zij levert een opmerkelijk bewijs op, hoe verschillende, ja met elkander strijdige oorzaken, gelijksoortige uitwerkselen kunnen hebben. In de slaaf-fokkende Staten is de arbeid hard, uit hoofde van de dorheid van den grond; in de zuidelijke brengt de groote vruchtbaarheid des bodems hetzelfde treurige verschijnsel te weeg, aangezien de opbrengsten groot zijn naarmate er veel land bebouwd wordt.

Geld-gewin is het eenig doel van des planters overleggingen. »Om zijnen rijkdom te vermeerderen wordt de slaaf dag en nacht voortgedreven, en daar

zijn onvermijdelijk voedsel, kleeding en huisvesting zijns meesters winsten verkorten, zoo worden zij hem met eene bij uitstek karige hand toebedeeld. De veld-slavernij is dat stelsel, door hetwelk de mensch niet alleen tot eene bezitting wordt vernederd, maar zelfs tot eene mindere soort van waarde, welke daarin alleen gelegen is, dat zij in staat is eene veel hoogere — geld — voort te brengen.''

Andere beginselen, zoo als trotschheid, toorn, wellust en zucht naar magt, dragen er toe bij om de ellende der veld-slavernij te vergrooten, maar de gierigheid drukt er de meest afgrijsselijke trekken op, de gierigheid, die door onberekenbaren rijkdom wordt opgeblazen en vertroeteld. De aanhitsingen van den toorn zijn, wel is waar, menigvuldig en somtijds hevig, maar duren gewoonlijk kort; die der gierigheid integendeel zijn aanhoudend en onverbiddelijk: arbeid en ontbering zijn de groote middelen, waardoor zij gestadig hare onverzaadbare zucht naar gewin tracht te bevredigen.

»Het groot getal slaven op de plantaadjen is eene voorname bron van hunne ellende. Daar op de meeste vele honderden (somtijds meer dan duizend) aanwezig zijn, is iedere besparing ten aanzien van elk hunner natuurlijk een voorwerp van belang. Tusschen hen en den meester bestaan overigens geene regtstreeksche banden. Zij zijn overgegeven aan de willekeur der opzieners (1), doorgaans de verachtelijkste we-

(1) In de nederlandsche koloniën *blanke officieren* genoemd.

zens die immer in menschelijke vorm waren gehuld. »Opziener" is het woord, hetwelk de vereeniging der beestachtigste neigingen en der meest helsche hartstogten in denzelfden mensch aanduidt. Een opziener moet de laaghartigste van alle laaghartigen zijn, daar hij het zich laat welgevallen, dat de meester, dien hij dient, van hem walgt en hem verfoeit. Te gelijkertijd moet hij de meest verharde van alle booswichten zijn, ten einde martelingen te kunnen doen ondergaan, van welke zijn meester zelf niet zelden huivert. Zijn grootst vermaak moet hij in menschelijk lijden stellen, het gekerm moet zijne muzijk, het wegkrimpen der zieltogenden zijne zaligheid zijn."

»Aan de willekeur van zulk een monster is het, dat de planter zijne honderden slaven overlevert. Slechts één last wordt hem gegeven, dat is om te zorgen, dat hij den overvloedigst mogelijken oogst verkrijge. De planter zelf woont gewoonlijk van zijne plantaadje verwijderd, of, zoo hij al op dezelve is, bemoeit hij zich zelden met het bestuur over den arbeid. Doorgaans slaat hij geen acht op de klagten der slaven over wreedheid hun aangedaan, want daardoor en door tusschen beiden te treden, zou hij het gezag des opzieners krenken, en zich aan een' slechteren oogst blootstellen."

»Bovendien is het eene treurige gedachte, dat ook de eigenliefde des opzieners hem in groote verzoekingen brengt. Zijn goede naam hangt af van de hoegrootheid van den oogst. Is deze overvloedig, dan wordt hij gunstig bekend, zijne bediening wordt

duurzaam en zijne belooning vergroot. Maar ten einde eenen overvloedigen oogst te verkrijgen, moet hij *de slaven drijven*. Ook is de belooning des opzieners gewoonlijk aan de hoegrootheid van den oogst geëvenredigd, en stemt zijn belang dus regtstreeks met dat van zijnen meester overeen. Zelden of nooit worden deze lieden, uithoofde van wreedheid jegens de slaven, ontslagen, maar dikwijls voor nalatigheid in het *drijven*."

Het lijden der slaven heeft op tallooze manieren plaats: wij zullen dus alleen van de meest in het oog loopende gewagen.

Zij lijden door overmatigen arbeid, door honger, door ontbering van slaap, door ongenoegzame kleeding, door onvoldoende huisvesting, door verwaarloozing in zwakheid en ziekte, door wellust en strafoefeningen.

Gewin des planters het eenig doel zijnde, en dit alleen door den arbeid der slaven kunnende verkregen worden, zoo heeft hetzelve geene andere grenzen dan menschelijke mogelijkheid. Eene menigte onwraakbare en in de hoofdzaak met elkander overeenstemmende getuigenissen van verschillende personen worden aangevoerd ter staving van al het vorenstaande. Slechts eenige weinige zullen wij overnemen.

»Gedurende de katoen-pluk arbeiden de slaven gewoonlijk van den dageraad tot de duisternis, en dan brengen ze nog een goed gedeelte van den nacht door met zaad uittrekken en pakken. De van hen geëischte arbeid is zeer dikwijls *bovenmatig* en verzwakt spoedig hun gestel.

»Zelfs alle zwangere vrouwen op de plantaadje worden dan, even als de zwakke ziekelijke negers, te werk gesteld."

»Het is een algemeene regel, dat de slaven in het veld zijn zoodra het licht genoeg voor hen is om hun werk te zien, en aldaar blijven, totdat het zoo duister is, dat zij niet langer zien kunnen."

»De gewone regel is, de slaven gedurende vijftien uren daags aan het werk te houden, en in den tijd van de katoen-pluk moet elk zijn bepaald getal ponden (gewoonlijk honderd) leveren. Zoo hij deze hoeveelheid des avonds niet levert, wordt hij met de zweep gestraft, en het ontbrekend getal ponden bij de taak van den volgenden dag gevoegd. Dit wordt dikwijls van dag tot dag herhaald."

»De slaven moeten hun ontbijt gereed maken en gebruiken en dan met den dageraad in het veld zijn, om er te blijven totdat het duister is."

»De slaven werden genoodzaakt te werken des morgens van dat zij zien konden, totdat zij dit niet meer konden doen des avonds. Somtijds moesten zij zelfs tot negen ure arbeiden aan zoodanig werk als zij dan nog verrigten konden, zoo als het verbranden van katoen-stengels enz."

»Reeds des morgens te vier ure worden de slaven naar het veld gedreven, ten einde met het aanbreken van den dag met den arbeid te kunnen aanvangen. De tijd voor hun ontbijt is tusschen 9 en 10 ure. Veeltijds echter moeten zij dit al werkend gebruiken. Andere meesters staan vijftien minuten daarvoor toe, en dit is de eenige rust, die de slaaf

geniet zoo lang hij in het veld is ..... Op katoenplantaadjes moet elk, in den tijd van de pluk, dat is van October tot Kersmis, eene zekere hoeveelheid plukken; levert hij die niet, dan wordt hij geslagen. Hunne taak is zoodanig, dat zij onophoudelijk moeten werken."

Deze getuigenissen hebben alleen betrekking tot den werkelijken veld-arbeid. Ten einde het getal uren te bepalen, dat voor den slaap overblijft, moeten wij ook nog in aanmerking nemen den tijd, die vereischt wordt om van en naar het veld te gaan, hetwelk dikwijls op een, twee of drie (eng.) mijlen afstands is; zoo ook den tijd die vereischt wordt om hun eigen koren te wrijven of te stampen en des avonds nog hunne spijs voor den volgenden dag te bereiden; verder het in orde brengen der gereedschappen, het halen van brandstof en het bereiden van hun avondeten, zoo zij dit hebben, het nu en dan verstellen en wasschen hunner kleederen, enz. Behalve dit alles zijn er gewoonlijk des avonds onderscheidene boodschappen en *karrewijtjes* te verrigten voor mijnheer, mevrouw of de kinderen, welke des daags voor de slaven, totdat zij van het veld komen, bewaard zijn.

»De Heer N. N. verklaarde, dat zijn opziener de slaven dermate aandreef, dat eene der vrouwen een kind baarde terwijl zij in het veld aan den arbeid was......" Op eene steenbakkerij bij Nieuw-Orleans waren ongeveer honderd slaven, en daaronder twintig tot dertig jeugdige vrouwen, waarvan geene in de laatste 2 of 3 jaren een kind ter wereld had gebragt, niettegenstaande zij alle gehuwd waren."

»Met den Heer O. O. uit Florida over den arbeid der slaven sprekende, zeide hij: wanneer er haast bij het werk is, laat ik de mijne arbeiden tot elf of twaalf ure in den nacht, en te vier ure moeten zij wederom op zijn.”

Ook op de inventarissen van plantaadjen, bij gelegenheid van openbare verkooping derzelve, is het gering getal kinderen, in verhouding tot dat der jonge vrouwen en die van middelbaren ouderdom, in het oog loopend. Dit verschijnsel kan alleen aan het uitputten der krachten door overmatigen arbeid, of aan onvoldoende voeding, of aan beide, toe te schrijven zijn. Een verder gevolg hiervan is de gewoonlijk korte duur van het leven der slaven. De meeste zijn *oud* op den middelbaren leeftijd, en weinige brengen het verder dan den ouderdom van vijf en veertig jaren. De gewone berekening is dan ook, dat, zonder den toevoer van buiten, de neger-bevolking op de plantaadjen in het zuiden jaarlijks omstreeks *twee en een half ten honderd* afneemt.

Behalve het winstbejag, is er dikwijls nog eene oorzaak van overmatigen arbeid. Twee planters namelijk gaan eene weddingschap aan, wie hunner van een bepaald getal negers de meeste katoen zal trekken. Men kan begrijpen, welke inspanningen er dan van beide kanten plaats hebben om de weddingschap te winnen, en het zijn natuurlijk de negers van beide die er door lijden moeten. Zulke weddingschappen zijn wel niet algemeen, doch vrij veelvuldig.

Onder de suiker-planters is het een vrij algemeen stelsel geworden, als meest voordeelig, om liever

alle zeven jaren een nieuw stel negers aan te koopen, en er gedurende dien tijd, zoo door overmatigen arbeid als door ongenoegzaam voedsel, alle mogelijke winst uit te trekken, dan hen, door eene tamelijke behandeling, een grooter getal jaren te behouden! In den kook-tijd is gewoonlijk het dubbele van den arbeid te verrigten, en evenwel moet dezelve, *zonder hulp van buiten*, worden uitgevoerd.

Van de getuigenissen, over het ongenoegzame der voeding aangevoerd, nemen wij de volgende over:

»Duizende slaven hebben hun geheel leven met het knagen van den honger te kampen."

»De meester geeft den ongelukkigen naauwelijks voedsel genoeg om te kunnen blijven leven. Vele hunner zijn daarom doorgaans schier van honger bezwijkende."

»Op bijna alle plantaadjen lijden de slaven meer of min van den honger, in sommige deelen van het jaar. Altijd wordt er veel honger geleden. Op vele plantaadjen, vooral in Louisiana, lijden de negers bijna hongersnood een groot gedeelte van het jaar."

»In de benedenlanden van den Mississippi zijn de slaven half uitgehongerd. Wanneer de stoombooten des nachts stil liggen, komen er gestadig slaven aan boord, om wat eten bedelende, of dikwijls ook trachtende, hetzelve in te ruilen tegen wat melasse of andere kleinigheden, die zij hebben weten te *koopen*.

»In het algemeen lijden de slaven op de plantaadjen bij uitstek door gebrek aan genoegzaam voedsel."

»Van Maart tot Augustus krijgen de slaven niets dan gemalen turksche tarwe, die tot eene soort van broodkoeken wordt gebakken, de overige zes maanden slechts zoete aardappelen te eten. Indien zij soms een stukje vleesch bekomen, is zulks alleen bij wege van gunst.”

»Het voedsel der slaven was doorgaans brood van turksche tarwe, en *somtijds* wat vleesch of melasse.”

»De slaven hadden geen ander eten dan turksch koren, behalve op kersmis, wanneer men hun rundvleesch gaf.”

»Het gewone voedsel der slaven was turksch koren, met een weinigje zout. In sommige gevallen gaf de meester geen zout, maar de slaven kookten het zeewater daarvoor in hunne potjes. Gedurende acht dagen, omstreeks Kersmis, gaf men hun *eenig vleesch*. Altijd maalden zij hun koren in een' handmolen en bereidden zelve hun eten.”

Somtijds worden ook nieuwe middelen beproefd om de slaven op eene goedkoope wijze te voeden. »Eene dame gebruikte ergens het middagmaal in gezelschap, onder anderen met den generaal WADE HAMPTON. Het gesprek op de behandeling der slaven gekomen zijnde, onderhield de generaal het gezelschap met de volgende proefneming: Eerst had hij een vierde gedeelte katoenzaad met ¾ turksch koren gemengd, en dit scheen den slaven vrij goed te bekomen. Vervolgens had hij het half en half gemaakt, en ook dit scheen weinig verhindering te weeg te brengen; later nog had hij het katoen-zaad in de evenredigheid van ¾ doen gebruiken; maar toen, verklaarde

hij met eene ruwe bevestiging, ***stierven zij gelijk verrotte schapen!*** Het is niet meer dan billijk hierbij te voegen, dat de bedoelde dame, dit verhalende, daarbij de grootste verontwaardiging liet blijken, en er op liet volgen, dat niemand des generaals gedrag goedkeurde, maar integendeel allen hem met ontzetting aanstaarden.” Overigens is dezelfde proef ook elders genomen.

Uit vele getuigenissen blijkt, dat de gewone hoeveelheid turksch koren, die men wekelijks aan een' slaaf geeft, bestaat uit eene maat, *peek* genaamd. Behalve dat er broodkoeken van gemaakt worden, wordt het ook nog gekookt, in de asch gebakken en op andere manieren toebereid.

Ook ten aanzien der onvoldoende kleeding werden vele getuigenissen aangevoerd. Men vindt hier eenige derzelve, waarmede ook de andere overeenstemmen:

»Vele negers zijn omgekomen door de ruwheid des weders. Zij hebben eene zeer dunne kleeding, die wind noch water keert.”

»De slaven, naakt en uitgehongerd, worden dikwijls slagtoffers van de strengheid der jaargetijden.”

»Wij reden door vele rijstvelden, waar vele zwarten aan den arbeid waren. Een aantal stond tot in het midden in het water, mannen en vrouwen bijna naakt.”

»Vele slaven lijden zeer, zoowel terwijl zij werken als wanneer zij slapen, uit gebrek aan kleeding en dekking om hen warm te houden.”

»Zoowel jongens als meisjes laat men, tot zij tien of twaalf jaren oud zijn, geheel zonder eenige kleeding loopen.”

»Het is afgrijsselijk, die ongelukkigen, vooral in het barre jaargetij (1), zoo in lompen gekleed te zien, *rillende van koude.*”

»Te Huntsville (Alabama) zag ik dikwijls op en bij het groote plein, slaven met naauwelijks eenige lompen bedekt....... Doorgaans hebben zij geen ander beddegoed dan een’ deken.”

»Hunne kleeding, welke zij veelal zelve, of anders met hulp van eenige oude vrouwen, die niet meer in het veld konden arbeiden, vervaardigden, bestond in eene pantalon en een buis van negerlaken, die der vrouwen in een’ rok en een hemd van dezelfde stof (2). Sommige vrouwen hadden een paar oude schoenen aan, maar doorgaans gingen zij barrevoets.”

»Nooit heb ik een’ slaaf met eenig hoofddeksel gezien.”

»Dertig jaren lang heb ik in Virginia gewoond en heb er veel gereisd. De neger-hutten zijn ellendig. Doorgaans beveiligen zij tegen den wind zoo

(1) Men weet, dat het ook, in de zuidelijke Staten van N. A., des winters vrij koud kan zijn, zoodat het er zelfs vriest. In de meer noordelijke, ook de slaven-*fokkende* Staten, is de luchtstreek natuurlijk veel strenger.

(2) Dit steekt nog gunstig af bij de negers in Suriname. Niet alleen op de plantaadjen, maar zelfs in de hoofdstad Paramaribo, ziet men hen, vrouwen zoowel als mannen, niet zelden moedernaakt, of met een smal doekje om het midden.

min als tegen den regen en de sneeuw. De aarde maakt den vloer uit.... Gewoonlijk hebben de slaven bedden noch geregelde slaapplaatsen. Eenige hebben kribben in een' hoek der hut. Hun beddegoed bestaat uit vodden; somtijds vindt men drie of vier gezinnen in eene kleine hut. Wanneer de eigenaars meer dan één gezin bezitten, plaatsen zij hen te zamen totdat de hut vol is: dan bouwen zij eene andere. Ik heb hierop echter uitzonderingen gekend, zoodat aan elk gezin eene hut en ook dragelijk beddegoed werd gegeven."

»De meeste slaven in deze (de noordelijke) Staten zijn *ellendig gekleed.* Ik heb er gekend, die den geheelen winter zonder schoenen liepen. Van velen bevriezen de voeten."

De ouden en zieken zijn van alle hulp verstoken. De meester is zelfs toornig op hen, vermits zij niet meer werken kunnen, en hunnen ouders of kinderen ontbreekt de tijd zoowel als andere middelen, om eenige verzachting in hun treurig lot te verschaffen. Wij nemen hieromtrent het volgend getuigenis van een' geestelijke over:

»Nooit zal ik mijne gewaarwordingen vergeten bij het bezoeken van het ziekvertrek eener plantaadje van een heer, die *wegens zijne deugden zeer geroemd werd* en wiens manieren en gesprekken veel goedhartigheid en gemoedelijkheid aankondigden. Toen ik het ziekvertrek met hem binnen trad, was het eerste voorwerp, waarop mijne oogen vielen, eene

jonge vrouw, die zeer krank was en oogenschijnlijk met den dood worstelde. Met het hoofd rustende op iets dat naär een kussen geleek, lag zij overigens op de naakte planken-vloer uitgestrekt. Ik twijfel niet of de eigenaar was anders een niet minder goedhartig mensch dan ik zelf kan zijn, maar hij was er zoo aan gewoon ōm de slaven van zelfs de meest gewone verzorging verstoken te zien, dat het denkbeeld van hardheid in het tegenwoordige geval niet bij hem oprees.... Zoo de zieke en stervende slaven van *zulke* meesters aldus worden veronachtzaamd, wiens hart bloedt niet bij de gedachte aan de onmenschelijkheid, welke de *meeste* eigenaars van slaven ten aanzien hunner bejaarde, ziekelijke en stervende slagtoffers ten toon spreiden!"

»Op zekeren dag bezocht ik eene slavin, in wier geestelijk welzijn ik door bijzondere omstandigheden genoopt was groot belang te stellen. Ik wist dat zij reeds vroeg van het pad der deugd was verleid, gelijk met bijna alle slavinnen het geval is. Ook wist ik, dat hare meesteres, ofschoon zelve een kerksch mensch, haar echter nimmer eenig christelijk beginsel had geleerd, doch haar evenwel voor hare afwijking gestrengelijk had doen straffen, en dat het arme meisje toen aan eene ongeneeslijke kwaal leed, gedeeltelijk door haar eigen wangedrag, maar gedeeltelijk ook door wreedaardige behandeling veroorzaakt, welke zij ondervonden had in eenen toestand, die allerwege belangstelling en bescherming opwekt. Haar gemoed scheen waarlijk getroffen te zijn wegens hare zonden, en zij was tot het onderzoek gekomen: »Wat

moet ik doen om zalig te worden?" Ik zat bij haar, terwijl zij, in een' deken gehuld, op den grond lag, en poogde hare bange ziel te bepalen bij de volheid van JEZUS liefde, toen ik de luide en toornige stem harer meesteres, bij het naderen van de deur, hoorde. Op het gelaat der lijderes las ik den schrik, dien zij bij dit bezoek gevoelde. Ik wist wel, dat mijne tegenwoordigheid niet aangenaam zou zijn, maar bleef echter in de hoop, dat dezelve eenigzins de drift der vrouw mogt beteugelen. Daarin zag ik mij evenwel bedrogen. Zij ging mij voorbij, zonder dat zij mij scheen op te merken, en zette zich aan de andere zijde der slavin neder. Zonder te vragen, hoe zij zich gevoelde, begon zij een' vloed van scheldwoorden uit te braken, met bittere verwijtingen wegens haar wangedrag, en verzekerde haar, dat de eeuwige verdoemenis haar wachtte. Geen enkel woord van goedhartigheid kwam uit haren mond, en wat hare drift zoodanig had opgewekt, is mij onbekend. Toen zij eenige minuten lang aldus had voortgebulderd, trachtte ik haar neer te zetten met op te merken, dat.... zeer ziek was en niet aldus behoorde te worden gefolterd, terwijl ik van oordeel was, dat God haar vergiffenis geschonken had. Maar ik had even zoo goed mogen trachten den storm in zijnen loop te stuiten als de woedende driften te bedaren, door de uitoefening van willekeurige magt sedert jaren gevoed. Met onuitsprekelijke verachting zag de vrouw mij aan, en voer met haren stortvloed van verwijten en schandelijke bejegeningen voort. Haar hulpeloos slagtoffer hoorde met stilzwijgenden angst aan,

tot dat eindelijk de natuur niet meer verdragen kon. Toen op hare pijnigster een' zieltogenden blik werpende, gilde zij uit: »O, mevrouw, ik sterf!" Deze kreet deed de laatstgemelde ophouden; zij verliet het vertrek, doch in dienzelfden geest als waarin zij het was binnen getreden. De slavin overleefde dit tooneel slechts weinige dagen en zag hare meesteres, geloof ik, *niet meer*."

»De wijze van de zieke slaven te behandelen, vooral in *chronischė gevallen*, was inderdaad afschuwelijk . . Het was geheel gebruikelijk, dat de meester den lijder onder de zorg eens geneesheers plaatste, op wiens kosten hij dan moest worden onderhouden. Stierf hij, of genas hij niet, dan werd er niets voor betaald; doch werd hij beter, dan verkreeg de ondernemer eene belooning van een of twee, ja van drie honderd rijksdaalders. Geene bepalingen werden er gemaakt tegen de ruwheid of verwaarloozing des geneesheers. Vijftien of twintig dezer ongelukkigen heb ik opéén gepakt bij elkander gezien, gelijk het vee dat vergaat, en ook gelijk het vee nu en dan in eene opene plaats gedreven, ten einde aldaar al zoodanige bewerkingen en proefnemingen te ondergaan, als baatzucht, grilligheid of wetenschappelijke weetgierigheid mogten inblazen.

»Kolonel WATKINS, die 300 slaven bezat, had gedurende eenigen tijd een' geneesheer voor hen gehad, doch schafte hem af, zeggende, dat het goedkooper uitkwam, jaarlijks eenige negers te verliezen, dan een' doctor te betalen."

»Wanneer slaven ziek zijn, wordt evenwel zeer dikwijls de gewone arbeid van hen geëischt."

»Vele zieken liggen bij hunne meesters onder het vermoeden van slechts ziekte voor te wenden, en worden derhalve naar het werk gezweept, zelfs wanneer de ongesteldheid zich vast in het ligchaam gevestigd heeft. Wanneer de meesters dan bespeuren, dat zij inderdaad ziek zijn, worden zij veelal in de werkuren in hunne hutten alleen gelaten, zoodat niet weinigen sterven, zonder een' enkelen vriend te hebben, om hun het dood-zweet van het aangezigt te vegen. Als de slaven ziek zijn, worden er doorgaans geneesheeren gebruikt, maar de middelen der geneesheeren bestaan schier alleen in bloed aftappen en purgeren met Epsom-zout.

»Nog eene overvloedige bron van rampen is de wellust. Elke echtgenoot, vader en broeder heeft veel hiervan te lijden. Geene vrouw, dochter, moeder of zuster, die niet geheel ter beschikking zij van den eigenaar, zijne zonen en de opzieners.”

»Op de plantaadje is *foltering de voorwaarde van arbeid.* Elke dag brengt niet alleen zijnen arbeid, maar ook zijne bloedige martelingen aan, en van den vroegen morgen tot den laten avond wordt de zweep gehoord, die de rampzaligen tot buitensporig werken noopt. De geldzucht is zelfs niet de eenige beul. Ook de toorn zoekt zijne offers, de wraakzucht treft met hare slagen, de hartstogt zwaait zijne roede, de gekwetste hoogmoed bezigt zijne brandende werktuigen, de dwingelandij slaat gapende wonden, en de wellust juicht in zijne onzalige genie-

tingen. Elke drift, door het helsche vuur geteeld, valt op het ongelukkige slagtoffer aan."

Ten bewijze strekken de volgende uit eene groote menigte getuigenissen, meestal van eigenaren van slaven, zoowel regtstreeksche als getrokken uit openbare bekendmakingen betrekkelijk weggeloopen slaven, grootendeels van het jaar **1838**:

»Met zwepen en roeispanen (pagajen) worden de slaven vreesselijk gehavend. Spaansche peper en zout wordt in hun vaneengescheurd vleesch gewreven; heete pekel met terpentijn wordt in de gapende wonden gegoten, en tallooze andere folteringen worden op hen uitgeoefend."

Kennisgevingen.

»In bewaring gesteld eene weggeloopen negerin, genaamd MARTHA, 17 of 18 jaar oud. *Op haren rug heeft zij vele striemen van de zweep."*

»Tien rijksdaalders belooning voor mijne weggeloopen slavin SIBY. Over hals en ooren heeft zij eene menigte striemen van de zweep."

»Gestolen eene negerin CELIA. Op haren rug ontbreekt het niet aan striemen van de zweep."

»In de gevangenis opgesloten een mulatten jongen, met groote likteekenen van de zweep op zijne schouders en andere ligchaamsdeelen."

»Weggeloopen een neger, genaamd DICK. Hij heeft vele striemen op zijn' rug, veroorzaakt door de zweep."

»Gevangen genomen een neger-slaaf. Zijn rug is erg gelikteekend."

»Gevangen gezet een mulat. Zijn rug toont den onuitwischbaren indruk van de zweep, en laat er geen twijfel aan of hij is *een slaaf*."

»Weggeloopen de neger, genaamd JUPITER. Hij heeft nog een versch teeken van de ossenhuid op elke zijner wangen."

»Weggeloopen een neger, genaamd JOHNSON. Hij heeft eene groote menigte likteekenen van de zweep op zijn' rug."

»Weggeloopen BILL. Hij heeft onderscheidene groote likteekenen op zijn' rug, veroorzaakt door strenge geeselingen in zijne jeugd."

»Weggeloopen de neger JOHN. Op zijn' rug, armen en dijen heeft hij likteekenen van de zweep."

»Gevangen genomen de neger TOIJ. Hij is erg gegeeseld geweest."

»Honderd rijksdaalders belooning voor mijn' neger GLASGOW en zijne vrouw KATE. Hij is 24 jaren oud en heeft teekenen van de zweep op zijn' rug. Zij is 26 jaar oud, heeft een likteeken op eene wang en onderscheidene indruksels van de zweep."

»Gevangen gezet een neger-jongen, JOHN genaamd. Zijn rug is vol striemen, zijne onderste lip en kin erg geslagen."

»Dikwijls worden de slaven gemarteld door ijzeren halsbanden met lange stelen, en somtijds bellen daaraan vastgemaakt. Men doet hun ketenen, paternosters, boeijen, ijzeren blokken, staven, ringen enz. aan de ledematen, plaatst ijzeren maskers

op hun aangezigt, ijzeren proppen in den mond, enz."

Ten voorbeelde de volgende bekendmakingen:

»Gevangen gezet een gele jongen, JIM genaamd. Hij had eene groote keten met een slot om den hals."

»Weggeloopen een neger, genaamd SQUIRE. Hij had eene keten met een huis-slot om zijn' hals gesloten."

»Weggeloopen een neger, DAVID genaamd. Hij had eenige ijzeren ringen om den enkel."

»Weggeloopen de negerin CAROLINE. Zij had een halsband om met een steel naar beneden gekeerd."

»Weggeloopen de negerin BETSY. Zij had een ijzeren staaf aan haar' regtervoet."

»Opgesloten een neger, AMBROSIUS genaamd. Hij heeft een ijzeren ring om den hals."

»Weggeloopen mijn slaaf AMOS. Hij heeft eene ketting aan een zijner beenen."

»Vastgezet een neger-jongen. Hij had een groot hals-ijzer aan, met een paar zware hoornen en eene groote ijzeren staaf aan zijn linker been."

»Weggeloopen een neger-jongen, omstreeks twaalf jaar oud. Hij had een ijzeren honden-halsband aan, met den naam: »DE YAMPERT" daarop gesneden.

»Weggeloopen de neger HOWN, met een ijzeren ring op den linker voet, en zijne vrouw GRISEE, met een ring en ketting aan het linker been."

»Weggeloopen een mulat. Hij had paternosters aan en een paar sleep-kettingen."

»Vastgezet een neger, die zegt JOHN te heeten.

Hij heeft een stuk ijzer aan den regter voet, dat 4 of 5 pond zal wegen."

Nog worden de slaven met gloeijende ijzers gebrand, met schietgeweer vervolgd en neergeschoten, nagezet en verscheurd door honden, vreesselijk verminkt met messen, dolken, enz. Hunne ooren worden afgesneden, hunne oogen uitgeslagen, hunne beenen ontwricht en gebroken met knuppels, hunne vingers en teenen afgesneden, hunne aangezigten en andere ligchaamsdeelen mismaakt door allerlei likteekens, boven en behalve die van de zweep. Zie hier wederom eenige getuigenissen en bekendmakingen:

»Weggeloopen eene negerin met twee kinderen. Weinige dagen te voren heb ik haar met een heet ijzer op de linker zijde van het aangezigt gebrand. Ik trachtte daarbij de letter M te maken."

»Weggeloopen de negerin MARY. Zij heeft een likteeken op haren rug en regter arm, nabij den schouder, veroorzaakt door een geweerkogel."

»Weggeloopen een neger, genaamd HENRY. Hij is zijn linker oog kwijt, heeft eenige likteekens van een dolk op en onder zijn linker arm en vele van de zweep."

»Honderd rijksdaalders belooning voor een neger, POMPEY genaamd. Hij is 40 jaar oud en gebrandmerkt op het linker kakebeen.

»Weggeloopen LAMAN, een oude neger. Hij is grijs en heeft slechts één oog."

»Vastgezet een neger, zonder teenen aan den linker voet."

»Weggeloopen de neger ELIA. Hij heeft een likteeken op de linker wang, blijkbaar door een schot veroorzaakt."

»Weggeloopen eene negerin, RACHEL genaamd. Zij is al hare teenen kwijt, behalve een der groote."

»Weggeloopen SAM. Nog onlangs ontving hij een schot door de hand en heeft de teekens van onderscheidene schoten in zijn linker arm en zijde."

»Weggeloopen een neger, genaamd ARTHUR. Hij heeft een groot likteeken op zijne borst en armen, veroorzaakt door een mes. Hij praat gaarne en veel over de goedheid Gods."

»Weggeloopen GEORGE. Nog kort geleden ontving hij eene sabel-houw op den linker arm."

»Vijf en twintig rijksdaalders belooning voor mijn neger ISAAC. Hij heeft een likteeken op het voorhoofd, veroorzaakt door een slag, en een likteeken op zijn rug van een pistool-schot."

»Weggeloopen eene negerin, genaamd MARY. Zij heeft een klein likteeken boven het oog, is vele tanden kwijt, en de letter A is haar op de wangen en het voorhoofd gebrand."

»Weggeloopen de neger BEM. Hij heeft een likteeken op zijne regterhand. Zijn duim en wijsvinger verleden najaar door een schot gekwetst zijnde, is een gedeelte van het been er uitgekomen. Ook heeft hij een paar groote likteekens op zijn rug en heupen."

»Vastgehouden een neger. Hij is erg geschoten in de regter zijde en hand."

»Vastgehouden een mulat, TOM genaamd. Hij heeft een likteeken op de regter wang, en blijkt met buskruid in het aangezigt gebrand te zijn."

»Weggeloopen een neger, genaamd MOSE. Hij heeft eene wonde in den regter-schouder nabij de ruggegraat, veroorzaakt door een geweerschot."

»Vastgezet een neger, die zegt CUFFEE te heeten. In ééne knie is hij lam, veroorzaakt door een schot."

»Weggeloopen WILLIAM. Hij heeft een likteeken boven zijn linker oog, een tusschen de wenkbraauwen, een op de borst, en zijn regterbeen is gebroken geweest."

»Vastgezet een neger, die zegt JOSIAS te heeten. Zijn rug is sterk door de zweep gekenmerkt, en op 3 of 4 plaatsen is hij gebrandmerkt op de dij en heupen J. M. De rand van den regter oor is afgebeten of gesneden."

»Vijftig rijksdaalders belooning voor mijn neger EDWARD. Hij heeft een likteeken in den hoek van zijn mond, twee op en onder den arm, en nog de letter E op zijn arm."

»Weggeloopen de neger-jongen ELLIC. Hij heeft een likteeken van de beet van een hond op een zijner armen."

»Weggeloopen een neger. Hij heeft een likteeken op zijn enkel, veroorzaakt door eene branding, en een teeken op den arm, gelijkende op de letter S."

»Van de plantaadje van JAMES SURGETTE zijn weggeloopen RANDAL, met een ontrand oor; BOB, met één oog, en TOM, met eene gebroken kinnebak."

»Weggeloopen mijn neger COLEMAN. Hij heeft een groot likteeken op een zijner beenen en op beide armen, veroorzaakt door een brandmerk; ook zijn zijne hielen bevroren geweest."

»Vijftig rijksdaalders belooning voor den neger BLAKE. Uit beide zijne ooren is een stuk gesneden, en de middelste vinger van zijne linker hand is bij het tweede lid afgehouwen."

»Weggeloopen de mulatin MARY. Zij heeft eene sneê op den linker arm, een likteeken op den schouder en mist twee van hare boventanden."

»Weggeloopen mijn neger FOUNTAIN. Hij heeft gaten in de ooren, een likteeken op de regter zijde van zijn voorhoofd, een schot in de achterdeelen zijner beenen, en is op den rug door de zweep geteekend."

»Weggeloopen de neger JOSUA. Hij heeft een likteeken op een zijner ooren, dat hij zooveel mogelijk verbergen wil, en een zijner enkels is sterk uitgezet door eene zweer."

»250 rijksdaalders belooning voor mijn neger JIM. Hij is sterk door hagel in de regter-dij gemerkt; dezelve heeft hem aan de buitenzijde getroffen, halverwege tusschen de heup en knie."

»Vastgehouden een neger. Hij heeft vele likteekenen in het aangezigt en op het lijf, en zijn linker oor is afgebeten."

»Weggeloopen mijn slaaf LOUIS. Hij heeft een stuk van een oor, van een' vinger en een gedeelte van eene teen verloren."

»25 rijksdaalders belooning voor mijn neger JOHN. De punt van zijn' neus is afgebeten."

»Weggeloopen de mulat CIJ. Hij heeft maar ééne hand; al de vingers zijner regterhand zijn afgebrand toen hij jong was."

»Opgesloten een neger. Zijne linker dij is gebroken."

»Te koop MARTHA, 19 jaar oud. Zij is één oog kwijt."

»Weggeloopen de neger EPHRAIM. Hij heeft een teeken boven een zijner oogen, veroorzaakt door een slag."

»Afwezig de neger BEN. Hij heeft teekens op den hals, door een mes veroorzaakt."

»Weggeloopen een neger en zijne vrouw, genaamd NAT en PRISCILLA. Hij heeft een likteekentje op zijne linker wang, twee stijve vingers aan de regterhand, met eene opene zweer op dezelve. De vrouw heeft een likteeken op haren linker arm en is eene harer boventanden kwijt" (1).

Dusverre de getuigenissen van slaven-eigenaars zelve. Zie hier nog eenige van andere personen:

»Sommige lieden maken er hunne kostwinning van weggeloopen slaven na te jagen. De meest gebruikelijke manier is jonge honden daarop af te rigten. Dit geschiedt gemakkelijk door een slaaf te noodzaken, het bosch in te gaan en een boom te beklimmen. De jonge hond wordt hem dan achter-

---

(1) De aldus bewerkstelligde verminkingen zijn niet altijd het gevolg van straffen. Dikwijls hebben zij alleen plaats om het wegloopen te verhinderen, of het terugvinden gemakkelijker te maken. Dit is vooral met het uitbreken der tanden het geval.

na gezonden; met een weinig hulp, leert hij spoedig hem tot den boom te volgen, en wanneer hij hem dan gevonden heeft, zal de hond natuurlijk beginnen te blaffen, bij het gezigt van zulk wild als een neger in een boom. In *Savannah* woonde iemand, die eene menigte honden had, alleen om weggeloopen slaven op te sporen. Altijd had hij ouervloed van werk, want honderden worden nooit achterhaald; maar, verkreeg hij het berigt *spoedig* nadat er een ontvlugt was, dan was hij bijna zeker hem te vangen. De vrees voor deze honden houdt honderden van het vlugten terug."

»Wanneer hij voor eenige dagen op eene jagt-partij uitging, nam hij onderscheidene lieden mede, allen met getrokken geweren gewapend en van honden gevolgd. De honden volgden het spoor van een neger met zoo veel zekerheid als een hazewind dat van een vos, wanneer hij het eenmaal heeft gevonden. Wanneer de honden het wild nabij komen, moet de neger zich omkeeren en met hen vechten, of in een boom klimmen. Kiest hij het laatste, dan blijven de honden blaffen, totdat de vervolgers aankomen. Dikwijls misleiden de negers de honden door de kreken menigvuldige malen over te ken. Indien de jagers, die geen honden hebben, een slaaf uit zijn schuilhoek opstooten, en de neger op hun roepen niet blijft staan, dan schieten zij op hem, even als op een hert. Sommige meesters loven belooningen uit voor weggeloopen slaven, hetzij dood of levend geleverd wordende. Natuurlijk geeft het hun meer genoegen, te weten, dat hun

»goed" dood is, dan dat het leeft, zonder dat zij het kunnen terugbekomen. Sommige slaven loopen weg, met het vaste voornemen, om nimmer levend in handen te vallen. Een zoodanige werd door honden vervolgd, maar een wapen bij zich hebbende, gelukte het hem, twee of drie derzelve van kant te helpen, doch hij zelf ontving later een doodelijk schot. Hij had verklaard, nooit levend te zullen genomen worden. Het volk verheugde zich over zijn dood, maar betreurde dien der honden, als zulke uitmuntende verscheurende dieren zijnde."

»Weggeloopen slaven worden dikwijls met geweren en honden vervolgd. Eens bevond ik mij op zulk een' togt, met mijn geweer en twee honden. Ik hoop, de Heer heeft mij deze vreesselijke ongeregtigheid vergeven. Wij vonden de wegloopers niet."

Berigten gelijk de volgende komen veelvuldig in nieuwsbladen voor:

»Verleden Zaturdagnacht was de Heer GEORGE HOLMES met eenige vrienden een zijner weggeloopen slaven achterna zittende, en zag hem weldra ergens uit alle magt zich verwijderen. De Heer H. leide toen op deszelfs beenen aan, met het doel om hem het loopen te beletten; maar, *ongelukkig*, struikelde de slaaf en het schot trof hem in den rug, zoodat hij spoedig stierf. Na het schot ontvangen te hebben, bleef de slaaf nog eene wijl voortloopen, totdat hij door een van het gezelschap werd ingehaald. Na al hetgeen wij gehoord hebben, zijn wij overtuigd, *dat het oogmerk van den Heer* H. *geenszins was eene doodelijke wond te veroorzaken.*"

»Vier Heeren uit den omtrek vertrokken gisteren, met het doel om het kamp van eenige wegloopers te ontdekken, hetwelk men vermoedde, dat zich in onze nabijheid bevond. Omstreeks elf ure werd het kamp ontdekt. De drie negers en eene negerin, ziende dat men hen had uitgevonden, trachtten door het suikerriet te ontkomen. Op twee werd geschoten. Een ontkwam, doch de ander viel, na nog een weinig te zijn voortgeloopen. Zijne wonden schijnen niet gevaarlijk. De derde man werd onbeschadigd gegrepen, doch het vrouwspersoon ontsnapte."

»Een wegloopers-hol werd verleden zondag nabij *Washington-Springs* ontdekt in een boschje, alwaar hetzelve maanden lang zoo kunstig onder den grond was verborgen geweest, dat het slechts bij toeval werd uitgevonden, niettegenstaande hetzelve zich in het gezigt van twee of drie huizen bevond, nabij den openbaren weg. De ingang was door een' hoop dennen-stroo verborgen, een varkensleger voorstellende: hierachter zag men een luik met trappen, leidende naar een vertrek van omstreeks zes voet in het vierkant, met planken bezolderd en eenen haard bevattende, waarvan de pijp kunstig boven den grond was geleid en door het stroo bedekt. De verraste bewoners zetteden het op de vlugt, maar de Heer ADAMS en zijne *uitmuntende* honden haalden spoedig een hunner in, die bleek een neger te zijn, welke reeds omstreeks een jaar was weg geweest. Hij zeide, dat het wijf nog langer geleden was

weggeloopen. In het hol werd een goede voorraad meel, spek, turksch koren, aardappelen, enz., met kook-gereedschap en kleederen gevonden."

»Zoo even ben ik terug gekomen van eene schouw over het lijk van een' weggeloopen neger, die verleden Zaturdag is doodgeschoten. Zijne hardnekkigheid bragt hem ten val. Hij weigerde zich over te geven en zeide, dat reeds meermalen pogingen waren gedaan om hem levend te vangen, maar dat hij vast voorgenomen had dat dit niet zou gebeuren. Eerst werd er (toen zijne vervolgers het onvermijdelijk bevonden te zijn) met hagel op hem geschoten, met het oogmerk om hem slechts te verlammen. Onderscheidene malen werd er gevuurd en ten laatste was hij genoodzaakt zich over te geven, schoon hij nog trachtte zich in eene digte moeras te verbergen. Zoodra hij gevangen was, werd hij zorgvuldig onder geneeskundige behandeling geplaatst, doch stierf denzelfden avond. Hij zeide, dat hij van Mississippi was en zoovele heeren had, dat hij niet wist wie zijn meester was. Hij scheen van 35 tot 40 jaren oud te zijn, was zes voet groot, ligtgeel van kleur; had een langen baard en bakkebaarden, was sterk gebouwd en had een streng uitzigt."

»Een paar dagen geleden ontdekte een heer uit dit kerspel, die bezig was met negers te jagen, een kamp in eene moeras. Het gelukte hem twee hunner meester te worden, maar de derde bood tegenstand, en een ***schot in den schouder ontvangen hebbende***, vlugtte hij naar eene sluis, waar de

honden er in slaagden hem te doen verdrinken, alvorens hulp kon worden aangebragt."

Verder komen eenige voorbeelden voor van negers, die in de laatste jaren wegens het vermoorden van hunne beulen (iets dat nu en dan nog al plaats heeft) *levend verbrand zijn*, en dat niet altijd bij regterlijk vonnis, maar dikwijls *op den blooten wil des volks*. De bijzonderheden van die martelingen doen de haren te berge rijzen. Eene derzelve had plaats door middel van een *klein vuur!* Nog een voorbeeld nemen wij over:

»Zekere Heer G. was door zijn slaaf vermoord. Deze werd gegrepen, op een paard gezet, en dit onder een boom geleid. Aldaar werd hem een touw om den hals gedaan en werd hij opgeligt, door hem het touw om een zijner ledematen te slaan. Daarop geraakte men onder elkander in twist. Sommigen zwoeren, dat hij levend verbrand zou worden, en sneden het touw door, zoodat de neger op den grond viel. Terstond sprong hij op, waarna zij hem naar eenen nabijstaanden boom duwden, aan welken hij gebonden werd. Toen werd er een vuur aangelegd; maar een nieuwe twist greep plaats. Het vuur werd weggenomen toen hij omtrent half dood was, en eene commissie van twaalf leden werd benoemd om te bepalen, op welke wijze hij sterven zou. Deze besliste, dat zijn hoofd zou worden afgeslagen, en op een paal gestoken, en zijn ligchaam verbrand. Dit geschiedde, en men was algemeen te vreden!"

»G. *plagt bij de vrouw des negers te slapen*, en deze, die een bij uitstek bekwaam man was, aan

wien zijn meester belangrijke zaken toevertrouwde, zeide, dat hij verwachtte in den Hemel beloond te zullen worden voor hetgeen hij gedaan had."

Wij zullen dit gedeelte van ons verslag besluiten met de volgende optelling van de verschillende wijzen, waarop de slaven nog worden gemarteld:

Zij worden bij de handen opgeheschen, zoodat zij met hunne beenen even den grond aanraken. De enkels daarop te zamen gebonden zijnde, wordt hun een zwaar blok of balk tusschen de beenen gestoken. In dezen toestand worden zij met een' ossenriem 1) gegeeseld, totdat het bloed en de stukken vleesch van de schouders op den grond vallen. — Ook worden zij op den grond uitgestrekt, met het aangezigt naar beneden en bij de handen en enkels aan een' paal gebonden. Aldus niet in het allerminst de slagen kunnende ontwijken, ontvangen zij somtijds een honderdtal op den naakten rug. Dermate worden deze geeselingen dikwijls gerekt, dat de opziener in het midden van dezelve eene wijl ophoudt, om adem te scheppen en zijne vermoeide spieren te verpoozen, ten einde dan met vernieuwde kracht te hervatten.

In zulke gevallen vertoont de rug des slaafs ééne

---

1) Deze riem heeft de geheele lengte van de huid en wordt, terwijl hij nog versch is, rond gedraaid totdat hij in eene punt uitloopt. Wanneer hij droog en hard is, gelijkt hij op eene karremans zweep, maar de scherpe randen, die bij elke krulling uitkomen, snijden bij iederen slag in het vleesch. Het is een vreesselijk strafwerktuig. De rug van vele negers gelijkt dan ook naar een omgeploegd veld, en wordt ten laatste zoo hard als been.

massa van geronnen bloed en vaneengescheurd vleesch. Ook gebeurt het, dat, in plaats van handen en enkels te binden, de opziener vier sterke slaven gelast, het slagtoffer vast te houden, en, door eene verfijning van wreedheid, worden hiertoe soms de naaste bloedverwanten des lijders uitgekozen. — Eene andere foltering is, de slaven geheel uit te kleeden en op een blok te binden: in dezen toestand worden zij geslagen met zware spanen of pagajen, vol gaten geboord, elk waarvan bij iederen slag eene blaar verwekt. Ook worden woedende katten wel van de schouders naar de heupen getrokken. Na elke dezer manieren van het vleesch vaneen te rijten, wordt geest van terpentijn, of eene ontbinding van zout, of spaansche peper, of mostaard-poeder, in de bloedende wonden gewreven, om de smarten te vergrooten en langer te doen duren.

»Somtijds worden de slaven tot aan de kin begraven in gaten, in den vochtigen grond, zoo gedolven, dat zij er regt overeinde, met de armen langs het lijf, in staan kunnen. Ook worden zij gedurende onderscheidene nachten aan een blok gekluisterd, over dag ontslagen van het werk, of ook wel nacht en dag in dien toestand blijvende.

»Met zware knuppels worden de slaven op het hoofd, de armen, schouders en beenen geslagen. Wandelrottingen worden op hunne hoofden gebroken, zoodat dikwijls de schedel barst en duurzame krankzinnigheid, of de dood het gevolg zijn. In oogenblikken van drift grijpt de opziener elk werktuig binnen zijn bereik aan, en velt den slaaf dikwijls met

een' enkelen slag ter neder, terwijl hij hem dan verder nog schopt en trapt, totdat zijne woede bedaard is. Gedurende deze aanvallen van razernij moeten de slaven veelal de vreesselijkste verminkingen en verbrijzelingen ondergaan. Hunne ledematen worden gebroken, hunne gewrichten uiteengerukt, hunne aangezigten gekneusd, hunne oogen en tanden uitgeslagen, de lippen gespleten, de wangen opengereten, de ooren ontrand of glad afgesneden, vingers en beenen afgehakt, gloeijende ijzers met de letters hunner meesters in de wangen en de vleezige deelen van de dijen, beenen en schouders gedrukt. Met pistool- en geweerschoten worden zij verminkt en met messen gekorven.

»Al verder worden zij gepaternosterd, met ketenen en kogels beladen; ijzeren jukken worden met lange op- en nederwaarts uitstekende stelen, die boven het hoofd eene bel dragen, om hunne halzen vastgemaakt."

»Zij worden gestraft met gevangenis in walgelijke holen, met uithongering, met naaktheid, met lang gerekt waken, met langdurige verwijdering van hunne vrouwen en mannen, nacht en dag; men dwingt hen de naakte ligchamen hunner naaste betrekkingen, zoo als zonen hunne moeders, vaders hunne dochters, te geeselen."

»De vrouw wordt, in haren teedersten toestand, aan vernedering en lijden prijs gegeven, door tot op den dag, ja tot het uur harer verlossing, tot den arbeid te worden gedreven en des opzieners zweep te voelen, wanneer zij achter blijft."

»Wanneer wegloopers ontdekt worden en pogen

te vlugten, wordt op hen geschoten. Zij worden vervolgd door afgerigte honden, die hen afmatten en hun vleesch vaneen rijten, zoodat zij niet zelden er onder bezwijken. Wanneer zij gevat zijn, worden zij, schoon uitgeput en flaauw door bloedverlies, met een lang touw aan het zadel huns meesters gebonden en woedend naar huis gesleept, terwijl een bediende, die achteraan rijdt, de bloedige zweep hanteert. Op zulke togten is het niet vreemd, hen dood op den weg te zien nederstorten."

Ten aanzien van dat alles moeten wij, als eene niet uit het oog te verliezen omstandigheid, nogmaals herhalen, dat al deze gruwelen geene slechts nu en dan gebezigde middelen zijn, maar integendeel *dagelijks en in groote menigte plaats vinden*, en dat niet alleen wegens ernstige vergrijpen tegen de bestaande regels, maar niet zelden behalve uit grilligheid en wraakzucht, om de nietigste misslagen. Tot een paar voorbeelden uit eene menigte, strekke het volgende:

»Een slaaf, van wien ik, om zijne goedhartigheid en zachtaardigheid, veel hield en die den heer toebehoorde bij wien ik woonde, was *vijftien minuten langer* uitgebleven dan hem vergund was, en wel bij vergissing, *niet opzettelijk.* Welke was zijne straf? Hij werd naar het straf-huis gezonden, met last om hem *dertig slagen met een touw met knoopen op den naakten rug toe te tellen!* Aldus gemarteld, werd hij achter het huis, *in de brandende zon, op den grond gelegd.* Daar lag hij, meer een kreng dan een levend mensch

gelijkend, vier dagen lang. En wie was de onmenschelijke, die het eigendom Gods het zijne noemde en hetzelve behandelde, gelijk hij geen wild dier zoude hebben durven doen? ..... *Hij was een belijder van die Godsdienst, die den slaven-eigenaar vergelden zal naar zijne zonden.*"

»Een *geestelijke* in het district Laurence, in Zuid-Carolina, geeselde zijn' slaaf dood, *op vermoeden* van hem omstreeks zestig rijksdaalders te hebben ontstolen. De slaaf was in de kracht van het leven, en weinige weken te voren voor 800 rijksdaalders gekocht. De Coroner (beambte die de lijken van onnatuurlijk gestorvenen schouwt), zeide mij dat het lijk, *van het hoofd tot de voeten, als tot gelei geslagen was.* Een paar dagen later werd het geld door de vrouw des huizes gevonden. Zij zelve had het weggenomen van de plaats waar het lag, niet wetende wat het was, alzoo het in een dik papier was gewikkeld. Ik was bij de teregtstelling van den man tegenwoordig. Zijne dochter getuigde dat haar vader den slaaf had losgemaakt, toen hij flaauw scheen te worden, en hem koud water te drinken had gegeven, waarvan hij vrij wat had gebruikt. De advokaat des beschuldigde beweerde daarop, dat de dood kon veroorzaakt zijn door het drinken van koud water in een' staat van spanning. De regter zeide tot de gezworenen, dat zij den beklaagde *schuldig* behoorden te verklaren, indien zij oordeelden, dat de dood door het geeselen was veroorzaakt; maar, indien zij begrepen,

dat ***het drinken van koud water*** den dood had ten gevolge gehad, moesten zij hem ***niet schuldig*** vinden. De jury verklaarde hem dan ook ***niet schuldig.***"

»M^rs. PANCE, in het graafschap Rockingham, plag er zich op te beroemen, dat niemand handiger was dan zij in het geeselen van meiden. Zij bond ze des zondags aan een' paal op hare binnen plaats, geeselde ze dan en leide vervolgens de ***neger-pleister***, zout, peper en azijn, op de opene wonden. In dezen toestand ging zij bedaard naar de kerk, en vandaar komende, herhaalde zij het werk, wanneer zij er lust toe gevoelde. Eens onderhield ik haar over deze barbaarschheid. »Hoe toch kunt gij, mevrouw, zeide ik, uwe meiden zoo in het openbaar geeselen en uwe buren verontrusten, en dit nog wel op den dag des Heeren?" Haar antwoord was opmerkelijk: »Indien ik de meiden op een' anderen dag geeselde, zou ik er een dag arbeids door verliezen; doch, wanneer ik ze op zondag straf, dan zijn de ruggen des maandags weer genoegzaam hersteld om te werken."

Niet alleen zijn de slaven in het algemeen van alle onderwijs verstoken, zoodat het eene zeldzaamheid is, een' onder hen aan te treffen die lezen kan, maar zelfs is het geven van onderwijs aan hen, ook in de godsdienst, in onderscheidene Staten opzettelijk, onder zware straffen, verboden. Zelfs daar, waar godsdienstige-bijeenkomsten den slaven niet volstrekt verboden zijn, liggen zij doorgaans nog

aan zoodanige bepalingen en gebruiken gebonden, dat zij er krachtdadig van worden teruggehouden. — Ook in die Staten, waar de slavernij niet meer bestaat, heerscht nog een allerergerlijkst vooroordeel tegen kleurlingen, zoowel als zwarten, zoodat zij dikwijls op de beleedigendste wijze van openbare rijtuigen, vermakelijkheden, hooge scholen, kollegien, enz., blijven uitgesloten, ja zelfs in de kerken aan allerlei vernederingen zijn blootgesteld. Deze stemming, vroeger slechts zeer flaauw, is naderhand uitermate toegenomen. Desniettegenstaande is de partij der Abolitionisten, d. i. van hen, die de afschaffing der slavernij met kracht voorstaan, meestal gemoedelijke christenen, in de laatste jaren aanmerkelijk, zoowel in getal als in invloed, toegenomen; ja die geest is begonnen zich tot in de zuidelijke staten te verspreiden, zoodat er reeds voorbeelden zijn van meesters, die, ten gevolge daarvan, aan hunne slaven de vrijheid hebben gegeven, terwijl andere hen zachter behandelen.

Wij meenen niet beter te kunnen besluiten dan met de mededeeling des volgenden briefs van den waarlijk edelen WASHINGTON, den vader der Amerikaansche vrijheid, als tegenhanger van al de bovengemelde gruwelen. Dezelve is gerigt aan eene slavin, die poëtisch talent bezat, en wel bij gelegenheid van een hem toegewijd dichtstuk. Men zal er uit zien, dat niet *hij* in de begrippen van het grootste gedeelte zijner tegenwoordige landgenooten deelde.

CAMBRIDGE, 28 Februarij 1776.

»Mejufvrouw PHILLIS, Uwe geachte letteren van 26 Oct. zijn mij eerst half December ter hand gekomen. Tijds genoeg, zult gij zeggen, om die reeds vroeger te beantwoorden. Het is waar, maar eene menigte belangrijke voorvallen, gestadig tusschen beide gekomen om de aandacht af te leiden, zullen mij, hoop ik, verschooning bij u doen vinden voor de schijnbare, niet wezenlijke veronachtzaming. Ik bedank u zeer opregtelijk voor uwe beleefde oplettendheid, uitgedrukt in de mij gezondene dichtregelen, en hoe weinig ik zooveel lof ook moge verdienen, de stijl en manier leveren een schitterend bewijs van uw poëtisch talent op, ter eere waarvan, en als eene u billijk toekomende hulde, ik het dichtstukje zou hebben laten drukken, ware ik niet teruggehouden door de vrees, dat, terwijl ik niets anders bedoelde dan dit nieuw blijk van uw poëtisch vernuft aan de wereld te schenken, ik zelf van ijdelheid zou zijn beschuldigd geworden. Dit, en niets anders, deed mij besluiten, het stukje aan geen der bladen ter overneming te zenden.

Mogt gij immer nabij Cambridge of het hoofdkwartier komen, zoo zal het mij regt aangenaam zijn, iemand zoo zeer door de Muzen begunstigd, door de natuur zoo rijk bedeeld, in persoon te mogen ontmoeten.

Ik ben, met groote achting,

Uw onderdanige dienaar,

GEORGE WASHINGTON."

J. HAEFKENS.

SCHETS

VAN DEN

TEGENWOORDIGEN TOESTAND DES SLAVENHANDELS.

(*Vervolg en slot van blz.* 256 *jaargang* 1844.)

III. MAATREGELEN TER ONDERDRUKKING DES SLAVENHANDELS.

1. *Verdragen van Engeland met andere Staten.*

In twee vroegere opstellen over dit onderwerp hebben wij gepoogd te schetsen, welke afschuwelijke wreedheden heden ten dage jegens de Afrikanen gepleegd worden, door menschen, die voorgeven navolgers te wezen van Hem, die de liefde zelve is. Hunne vuige winzucht kweekt de oorlogen, die een groot gedeelte van dat uitgebreide werelddeel onophoudelijk verwoesten en alle kiemen van beschaving en veredeling verstikken. Honderdduizende gevangenen, jaarlijks in deze groote menschenjagten aan vrienden, magen en geboorteland ontscheurd, bezwijken deels onder de martelingen van de land- en zee-reis, of versmachten, onder de zweep des slavendrijvers, een leven, hetwelk hun door den algoeden Schepper tot hun geluk geschonken was.

Indien het tafereel van deze afgrijselijke misdaden, sedert meer dan drie eeuwen door zoogenaamde Christenen jegens hunne zwarte broeders gepleegd, onze diepste verontwaardiging opwekt en ons van medelijden vervult voor de rampzalige slagtoffers, zullen wij ook met belangstelling de middelen onderzoeken, die beproefd zijn geworden om die euveldaden te stuiten.

Vier en twintig jaren na de vestiging in Engeland der eerste bepaalde vereeniging, uit slechts zes menschenvrienden bestaande, die de onophoudelijke bestrijding des slavenhandels zich ten doel stelden (1), hadden eindelijk hare rustelooze pogingen bij de Britsche natie zulk eene algemeene overtuiging van het afschuwelijke diens handels te weeg gebragt, gepaard aan zulk eenen vasten wil tot onderdrukking van het misdrijf, dat het Britsche parlement, aan de openbare meening toegevende, in 1807 het overbrengen van slaven uit Afrika naar de Britsche en vreemde koloniën, aan onderdanen van Groot Brittannië verbood. De Britsche regering besloot echter terstond, het niet bij ijdele voorschriften te laten berusten, gelijk vroeger (1794) Denemarken en de VereenigdeStaten van Noord-Amerika; maar met gewapende hand hare bedreigingen uit te voeren, en toen na vier jaren de vastgestelde straffen, in geldboeten bestaande, onvoldoende bleken te wezen, deze te verzwaren tot uitbanning, voor veertien ja-

---

(1) In 1783. Zie Bijdragen 1844 blz. 4.

ren, naar de Australische strafkolonie, of tot dwangarbeid voor vijf jaren (1811). Hare wijze en vooruitziende staatkunde doorzag tevens, dat het belang der Britsche koloniën, voortaan van uit Afrika aangevoerde slaven verstoken en tot hare eigene slavenbevolking beperkt, de algemeene afschaffing des handels door alle Christen mogendheden vorderde. Naar dit doel zien wij, van het jaar 1807 af, de Britsche staatkunde met de haar kenschetsende volharding streven. Met al den ijver, dien eigenbelang aan de edelste menschelijke handelingen pleegt bij te zetten, bespiedt en gebruikt zij elke gunstige gelegenheid, om met vreemde staten verdragen te sluiten tot onderdrukking des slavenhandels. Bijna al deze verdragen zijn, in lateren tijd, toen de ondervinding den waren weg had aangewezen, gebouwd op het billijk beginsel van *onderling regt van onderzoek*, door beiderzijdsche oorlogschepen, van Britsche en vreemde schepen, die van slavenhandel verdacht of daarin op heeter daad betrapt worden, alsmede van regterlijke uitspraak door *gemengde* geregtshoven, waarin even veel vreemde als Engelsche regters, door wederzijdsche regeringen daartoe benoemd, zitting hebben en welke zoowel in de vreemde als in de Engelsche volkplantingen verblijf houden. Niettegenstaande Engeland aldus aan de achterdocht, alsof niet de stuiting des slavenhandels, maar de bemoeijelijking van den vreemden handel bedoeld ware, alle voorwendsel scheen te ontnemen, en zorgvuldig alles ontweken heeft, wat de nationale eigenliefde van vreemde natiën konde kwetsen, is het niet be-

vrijd gebleven van den laster, dat het, onder het masker van menschenliefde, *alleen* zijn eigenbelang nastreeft. Wij ontkennen geenszins dat eigenbelang zijne staatkunde, in dezen, heeft geleid; maar het is een verlicht en geoorloofd eigenbelang, met menschlievendheid en christenzin gepaard, waarvoor het vrij en openlijk mag uitkomen. Die verdragen zijn ook niet met het zwaard afgeperst of door list afgedwongen, maar de vreemde staten zijn geheel vrijwillig, op Engelands noodiging, tot dezelve toegetreden.

Te midden van den hardnekkigen oorlog, dien Engeland tegen den Franschen overweldiger had vol te houden, beproefde het, nog in hetzelfde jaar 1807, waarin het den slavenhandel aan zijne onderdanen verbood, zijne beginselen door *Portugal* te doen aannemen. Na lange onderhandelingen werd in het alliantietractaat, op den 19e Februarij 1810 te Rio Janeiro (alwaar het Portugesche hof sedert 1807 was uitgeweken) tusschen de kronen van Portugal en Engeland gesloten, bij het 10e artikel bepaald dat de Portugesche regering »de meest afdoende »middelen zoude verordenen om eene trapsgewijze »afschaffing des slavenhandels in al hare bezittingen »te bereiken en dat voortaan Portugesche onderda»nen niet zouden mogen handelen in slaven op eenig »deel van de kust van Afrika, die niet tot de »bezittingen van Portugal behoort" (1). Minder gelukkig slaagde men bij *Spanje*. Al wat na zes-

(1) BANDINEL, Account of the trade in slaves from Africa. London 1842 pag. 127.

jarige onderhandelingen (1808 tot 1814) te verkrijgen was, niettegenstaande de schitterende aanbieding van £st. 800,000, indien de Spaansche regering zich verbinden wilde om na vijf jaren den handel te verbieden, bepaalde zich tot beloften, die later bleken ijdel te zijn. De algemeene vreugde over Europa's bevrijding van NAPOLEONS dwingelandij, bood Engeland de schoonste gelegenheid aan, om zijnen invloed op de kabinetten en volken aan te wenden, tot bepleiting van de zaak der menschheid, op dat de nu geslaakte scheepvaart niet meer tot de snoodste wandaden misbruikt mogt worden. Nog voor den eersten Parijschen vrede (30 Mei 1814) had het dan ook van *Zweden* (13 Maart 1813), *Denemarken* (14 Januarij 1814) en *Nederland* (15 Januarij 1814) gunstige toezeggingen verkregen, gelijk het die, onmiddelijk voor en na denzelven, van *Rusland* (21 Mei 1814), *Oostenrijk* en *Pruissen* (2 Junij 1814) ontving (1).

Deze eerste verdragen bestonden echter meer in betuigingen van afschuw van het misdrijf van de zijde der genoemde regeringen en in beloften om hetzelve aan hare onderdanen te verbieden, dan in duidelijke overeenkomsten aangaande de middelen, tot onderdrukking aan te wenden en welke de ondervinding nog niet voldoende had kunnen aanwijzen. Eerst bij de vruchtelooze onderhandelingen met *Frankrijk* ontmoeten wij, in Novem-

1) BANDINEL, l. l. p. 129—135.

ber 1814, van Engelands zijde, de bepaalde uitnoodiging tot een onderling regt van onderzoek door wederzijdsche oorlogschepen. Noch dit aanbod evenwel, noch de afstand van een West-Indisch eiland, noch aanzienlijke geldsommen, vermogten den weerzin op te wegen, dien het vernederde Frankrijk tegen Engelands bemoeijingen koesterde. Men verwierf slechts een verbod van de Fransche regering aan hare onderdanen, om ten zuiden van Kaap Formoso (4° Z. Br.) in slaven te handelen. Even onvruchtbaar bleven de gezamenlijke betuigingen van de acht hoofdmogendheden van Europa, op het Weener Congres in 1815, en later van de vijf hoofdmagten op de Congressen van Aken in 1818 en van Verona in 1822, omdat daarbij geene bepaalde middelen van bedwang werden vastgesteld.

Middelerwijl waren reeds in 1812, van de zijde van *Portugal*, klagten gerezen tegen het nemen van Portugesche slavenhaalders, door Britsche kruisers, op die kusten van Afrika, welke de overeenkomst van 1810 aan de Portugesche slavenhandelaars ontzegd had. Zonder van haar regt afstand te doen, kwam de Britsche regering aan die klagten te gemoet, door de aanzienlijke gift van £st. 300,000, bij het verdrag van den 21en Januarij 1815, welke gift, bij verdrag van den volgenden dag, vermeerderd werd met de kwijtschelding van £st. 480,000 door Portugal nog aan Engeland verschuldigd, wegens eene leening van £st. 600,000, in 1809 door eerstgemeld rijk te Londen aangegaan. Daarentegen verbond Portugal zich 1° om ten noorden van den evenaar geen slaven-

handel meer te drijven; 2° bij een volgend tractaat, doch waarvoor het tijdstip niet bepaald werd, vast te stellen, wanneer de slavenhandel onder zijne vlag geheel en al onwettig verklaard zoude worden; 3° middelerwijl zijnen slavenhandel te beperken tot zijne overzeesche bezittingen. Daarop kwam eindelijk op den 28 Julij 1817 een nader verdrag tot stand, merkwaardig, als het eerste, waarin de twee bovengemelde grondbeginselen, van *wederkeerig* regt van onderzoek en van *gemengde* geregtshoven, duidelijk omschreven, voorkomen. Aan de Portugesche kruisers werd toegestaan, Engelsche schepen, die zij van slavenhandel mogten verdacht houden, aan te houden en op te brengen, waar zij die ook zouden mogen aantreffen; terwijl Engeland zich beperkte tot het aanhouden van die Portugesche schepen, die, werkelijk slaven aan boord hebbende, benoorden de linie zouden ontmoet worden. Deze beperking was in het belang van Brazilië ingevoerd, alwaar de Portugezen het regt behielden, op den voet van het verdrag van 1815, slaven in te voeren, mits het schip voorzien zoude wezen van eenen vrijbrief, geteekend door den Portugeschen Minister van Marine, opgevende het getal slaven, hetwelk het bevatten mogt, mitsgaders de haven van vertrek en die van bestemming. Dit verdrag van 1817 moest van kracht blijven tot 15 jaren na de geheele afschaffing van allen slavenhandel door Portugals onderdanen (1). De Por-

---

(1) Bandinel p. 123 en p. 150—154.

tugesche regering bevorderde echter, onder de hand, op alle wijzen de ontduiking en overtreding van dit verdrag; doch verwierven Engelands herhaalde klagten in 1823, dat Portugesche schepen ook dan voor goeden prijs verklaard zonden worden, wanneer zij zonder slaven aan boord genomen werden maar het bewijsbaar was, dat zij die gehad hadden, op de reis, waarop zij aangehouden werden. Aldus kon ten minste de afgrijselijkheid van het overboord werpen der negers, waarvan wij vroeger ijzingwekkende voorbeelden hebben aangevoerd (1), eenigermate gestraft worden.

Van *Spanje* verwierf Engeland, in 1817, een verdrag, waarbij de slavenhandel, onder Spaansche vlag, benoorden den evenaar, terstond verboden werd, om na 30 Mei 1820 geheel en al onwettig verklaard te worden. Er was echter eene gift van £st. 400000 noodig van de zijde van Engeland, om Spanje hiertoe te noopen. De wreedheid der Spaansche slavenhaalders, in het verdrinken der ongelukkige negers, om aan de veroordeeling te ontsnappen, gaf, in 1822, aanleiding tot de vaststelling van gelijke bepaling, als wij zoo even aangaande de Portugesche schepen vermeldden. Evenmin als door Portugal werd door de Spaansche regering eenige geneigdheid getoond om ter goeder trouw met Engeland zaam te werken tot onderdrukking van het misdrijf.

De derde mogendheid, waarmede Brittannië, op

---

(1) *Bijdragen* 1844 blz. 247 en volg.

den voet van wederkeerig regt van onderzoek, een verbond sloot tot stuiting der snoodheid, was *Nederland*. Van de menschlievende geaardheid der natie, uit welke reeds vroeger enkele stemmen zich krachtig tegen slavenhandel en slavernij hadden doen vernemen, mogt Engeland de welwillendste gezindheid verwachten. Zij vond die, en de tractaten van 1818, 1822, en 1823, door de Nederlandsche regering met die van Engeland gesloten, waren de uitdrukking zoo wel van hare menschlievende bedoelingen, als van die des volks. Tot beider lof vinden wij door eenen Engelschen schrijver erkend, dat geene zeemogendheid Nederland heeft overtroffen in goeden wil en goede trouw om zich van het misdrijf te onthouden (1). De hoogere lof echter, van door vrijwillige, onverpligte maatregelen tot krachtige bestrijding van het kwaad bijgedragen te hebben, door opzettelijke kruistogten ter westkust van Afrika, gelijk Engeland onvermoeid volhoudt, kan aan de Nederlandsche regering niet worden toegekend. Vergeefs zal men de wijdloopige verzameling der Staatscourant doorbladeren, om Nederlandsche kruisers te dier kuste vermeld te vinden. Dat zij er echter niet nutteloos geweest zouden zijn, bewijst de lijst van 21 Neder-

---

(1) Bandinel p. 163. »*The Netherland Government acted with »the utmost good faith, in carrying into effect the stipulations of »that treaty; and the slave trade, under the Netherlands flag, gradu»ally disappeared.*" »*Holland has always acted with good faith to»wards Great Britain in her stipulations on slave trade.*" ... *The »stipulations concluded with her have been entirely successful.*" p. 236.

landsche schepen van 1819 tot 1829 te *Sierra Leone* door Britsche kruisers opgebragt en verbeurd verklaard(1). Na het jaar 1829 is nogtans de Nederlandsche vlag niet meer door deze schanddaad bezoedeld. Men kan ter verschooning van die slapheid der Nederlandsche regering, waar het de eer harer vlag en de edele zaak der menschheid gold, in het midden brengen dat Nederlandsche kruisers slechts Britsche schepen mogen aanhouden, daar Nederland niet met andere Mogendheden dan Brittannië, bij tractaten; het wederkeerig regt van onderzoek bedongen heeft en Engelands krachtige wil en magt reeds lang het misbruik zijner eigene vlag had bedwongen. Doch wel het meest zal dit *vroege* verzuim (want tegenwoordig zijn Nederlandsche kruisers tegen Britsche en Nederlandsche slavenhaalders geheel overbodig) te wijten geweest zijn aan de onverschilligheid der Nederlandsche regering voor hooger dan eigen handelsbelang; eene onverschilligheid, die haar werkeloos heeft doen aanzien zoovele schitterende ontdekkingsreizen, tot uitbreiding der wetenschappen, door Britsche, Fransche, Amerikaansche en Russische oorlogschepen, ja zelfs door Pruissische koopvaarders sedert den jare 1815 verrigt. Indien het bestuur, doordrongen van 't besef dat in vredestijd de roem eener natie, vooral eener kleine, alleen in bevordering van beschaving en uitbreiding der weten-

---

(1) *Fourth annual report of the Brit. and for. anti-slav. society*, London 1843 p. 37, uit de aldaar aangehaalde *Parliam. Papers.*

schappen te vinden is, daartoe, met milde hand, de vereende krachten van 's lands zeemagt en van de Vaderlandsche geleerden had aangewend — gewis het nakroost van HEEMSKERK, BARENDZ, SCHOUTEN, TASMAN, SPILBERGEN, ROGGEVEEN had met vreugde aan die edele roeping beantwoord (1).

»Hoe *verder* havens, kusten, reeën,
»Hoe eerder 't voorwerp van den togt"

zong, nog voor eene eeuw, ONNO ZWIER VAN HAREN. Het smart ons ook, dat waarheidsliefde ons verbiedt geheel in te stemmen met de bovenvermelde loftuiting des Engelschen schrijvers; want het ontbreekt, helaas! niet aan bewijzen, dat in de eerste tien jaren na 1815, vele slaven uit Afrika in Suriname zijn ingesmokkeld geworden. Wanneer men in het oog houdt, welk een gering aantal slavenhaalders, vooral in de eerste jaren na den algemeenen vrede, door de kruisers zijn opgebragt geworden, en onder de 155 van 1819 tot 1829 te Sierra Leone veroordeelde schepen, een zevende gedeelte (21) van Nederlandsche scheepspapieren voorzien vindt, zoo wordt men tot het bedroevend besluit geleid, dat *destijds* onze landgenooten een maar al te levendig deel namen in dit misdadig bedrijf. De toenmalige Britsche Commissaris in het gemengd geregtshof tot wering van den slavenhandel in Suriname, C. E. LEFROY getuigt in een schrijven van 26 Januarij 1844 aan den

---

(1) De toevallige ontdekking van een nietig koraal-rif in den stillen Oceaan kan toch wel niet voor eene belangrijke wetenschappelijke aanwinst gehouden worden.

Anti-slav. Reporter (p. 21): »hoe sterk mijne ver»moedens en zelfs mijne zedelijke -overtuiging ge»weest mogen zijn van de *systematische* ontduiking »der verdragen tot onderdrukking des slavenhandels, »door de *overheden* van Suriname, zoo waren de »moeijelijkheden, in eenig bijzonder geval getui»genis te verkrijgen, voldoende, om mij te doen »zegevieren bij het opmaken van een officiëel »rapport, vaak onoverkomelijk, in eene kolonie »waar *niet alleen de regering*, maar bijna elke »planter, administrateur en koopman vijandig ge»zind waren tegen het doel mijner roeping." Op even stelligen toon schreef, reeds in 1823, een inwoner van Curaçao: »Maar de slavenhandel is »immers afgeschaft? — Zoodanig afgeschaft, dat »er nooit een tijd is, of er bevindt zich een »slavenschip, komende van Afrika, in eene der »kreken of voor de rivier of ook wel voor de »stad *Paramaribo* zelve. Die geen vreemdeling »te *Suriname* is, weet zulks (1);" terwijl hij verder (2) beweert, dat, van 1815 tot 1823, *tien duizend* slaven in de kolonie zijn binnengesmokkeld. Noch de koloniale regering aldaar, noch het bestuur in het moederland kunnen daarvan onkundig geweest zijn. Had men *toen* zijnen pligt eerlijk betracht, in plaats van zich heimelijk over die laffe

(1) Vaderlandsche Letteroefeningen voor 1824, Mengelwerk blz. 734. Volgens BANDINEL p. 276 is er van 1815 af slechts een enkel dier schepen veroordeeld geworden, t. w. in 1823.

(2) blz. 762.

oogluiking toe te juichen, men zoude thans bevrijd zijn geweest van de smadelijke beschuldigingen, op welke wij het onzen pligt geacht hebben de aandacht onzer lezers te vestigen (1), en de raadzaal van het Britsche Parlement zou niet telkens weergalmen van Lord PALMERSTON's verwijt (waarschijnlijk overdreven, wij willen het althans hopen) over de 5000 à 6000 negers, ten onregte in Suriname in slavernij gehouden, waar Sir ROBERT PEEL slechts eene *fin de non recevoir*, geene ontkentenis, tegen overstelt (2). De droevige gevolgen van pligtverzuim blijven, hoe laat ook, nimmer uit. Eene regering is alleen dan sterk en geacht, wanneer zij eerlijk te werk gaat.

Nadat *Brazilië* zich van Portugal afgescheurd had, onder belofte, van de verdragen op te volgen, die het moederland met vreemde staten had gesloten, werd op dien grondslag door Engeland eene onderhandeling aangevangen, welke in 1826 tot een verdrag leidde, op den 13[en] Maart 1827 bekrachtigd, waarbij Brazilië zich verbond, binnen drie jaren, aan zijne onderdanen allen slavenhandel te verbieden, terwijl inmiddels het tractaat van 1817, tusschen Portugal en Engeland gesloten, ook voor Brazilië gelden zoude. Aldus gaf en verkreeg Brittannië het

---

(1) *Bijdragen*, 1844 blz. 65, 1845 blz. 19 en volgende en op meer andere plaatsen van dit tijdschrift.

(2) Zie de debatten in het huis der Gemeenten op 8 Julij 1845 en 24 Julij 1845, om niet van vroegere te gewagen. *Anti-slavery Reporter* 1845 p. 142 en 164.

wederkeerig regt van onderzoek. Regering echter en onderdanen van Brazilië hebben steeds gewedijverd om al hunne verpligtingen, uit dit verdrag voortvloeijende, op de meest openlijke en schaamtelooze wijze te ontduiken en daarentegen den handel in slaven op alle wijzen te bevorderen. Hiermede niet te vreden en verlangende van alle belemmering in het misdrijf, door Britsche kruisers, geheel ontslagen te worden, heeft Brazilië in 1844 de vreemde bewering gevoerd, dat het tractaat met 13 Maart 1845 eindigde en diensvolgens geenerlei onderzoek hoegenaamd, door Engeland, van Braziliaansche schepen meer bewerkstelligd mag worden. Bij het tractaat van 1817 namelijk was bepaald, dat Portugal, binnen drie jaren, den slavenhandel geheel verbieden zoude, en dat het wederkeerig onderzoekregt 15 jaren na dat tijdstip zou ophouden. Daar nu Brazilië in 1827, voor den vorm, dien handel heeft verboden, en op 13 Maart 1845 achttien jaren na dat verbod verstreken zijn, acht die staat zich aan het tractaat niet langer gebonden. Hier evenwel heeft de boosheid zich in hare eigene strikken verward; want, aannemende zelfs, dat de bewering der Braziliaansche regering gegrond ware, hetgeen zij klaarblijkelijk niet is, omdat door haar nooit ter goeder trouw aan het verbod de hand is gehouden, zoo wordt door Engeland met volle regt herinnerd aan eene bepaling in het verdrag van 1826, dat de slavenhandel, na door de Braziliaansche regering afgeschaft te wezen, als *zeeroof* beschouwd en gestraft zal worden. Wel verre dus dat de Brazielsche

slavenschepen niet meer door de Engelsche kruisers zouden mogen worden aangehouden, zijn zij, als door hare eigene regering buiten de wet gesteld en vogelvrij verklaard, te beschouwen. Ongetwijfeld zal Brittannië van dit dilemma tegen Brazilië partij weten te trekken (1).

Met *Zweden* heeft Engeland in 1824 en 1835 verdragen gesloten op den voet van wederkeerig regt van onderzoek en van gemengde geregtshoven. Nimmer is echter eenig geval van slavenhandel onder Zweedsche vlag voorgekomen.

De gespannen toestand, waarin ***Frankrijk***, na de omwenteling van 1830, tegen over het oostelijke Europa verkeerde en deszelfs behoefte om, in naauwere aansluiting aan Engeland, steun te vinden tegen de in- en buitenlandsche vijanden dier gebeurtenis, begunstigden eindelijk Engelands hernieuwde uitnoodiging tot een verdrag, op den voet van onderling regt van onderzoek, hetwelk bij de overeenkomst van 30 November 1831 gesloten werd. De geographische grenzen, binnen welke dit regt door wederzijdsche oorlogschepen zoude worden uitgeoefend, zijn daarin aldus omschreven: de kusten van Afrika, van den 15[en] graad N. Br. tot den 10[en] graad Z. Br., en den 30[en] lengtegraad westwaarts van den meridiaan

---

(1) BANDINEL., pag. 165 en volg. p. 238 en volg. *Anti-slav. Rep.* 1845 p. 106. In het Parlement is dezen zomer beraadslaagd over krachtige maatregelen om Brazilië tot zijnen pligt te brengen. Men vindt de debatten, waaraan Lord ABERDEEN en Sir ROBERT PEEL deel genomen hebben, in den *Anti-Slav. Rep.* 1845 p. 138 en 161.

van Parijs; voorts twintig mijlen rondom de kusten van het geheele eiland Madagascar en even zoo veel rondom Cuba, Porto-Rico, en langs de geheele kust van Brazilië. Gemengde geregtshoven werden daarbij niet ingesteld, omdat Frankrijk zich bezwaard vond, zijne onderdanen en hun eigendom te laten betrekken voor eenige niet zuiver Fransche regtbank. De genomene schepen en derzelver opvarenden moesten uitgeleverd worden aan de autoriteiten, onder welker vlag zij gevaren hadden. Eene zeer gewigtige verbetering werd anderhalf jaren later aan deze bepalingen aangebragt, bij het verdrag van den 22 Maart 1833. In de vroegste verdragen namelijk, kort na den algemeenen vrede, door Engeland met verschillende staten gesloten, hadden de Britsche onderhandelaars, hetzij door verzuim van hunne zijde, nog niet genoegzaam voorgelicht zijnde door de ervaring van de bevelhebbers der kruisers, hetzij afstuitende op den onwil der betrokkene regeringen en op bekrompene begrippen van nationale eer, slechts de verbeurdverklaring bedongen van die schepen, welke werkelijk met slaven aan boord zouden aangehouden worden. De gemengde geregtshoven waren dus niet met het regt gewapend, om schepen, kennelijk tot den misdadigen handel uitgerust, doch hunne slavenlading nog niet ingenomen hebbende, te veroordeelen. De kruisers moesten dan zulke vaartuigen, met leede oogen, wederom vrij laten of ze door die geregtshoven zien vrij geven. Aldus ontsnapten, natuurlijker wijze, de helft der slavenhaalders, die men in volle zee ont-

moette en een aanzienlijk getal van die, welke in de baaijen, kreken en rivieren op hunne lading wachtten. Engeland trachtte dus later van de andere mogendheden het regt te verwerven, om ook ledige, doch bewijsbaar voor den slavenhandel toegeruste schepen, door de gemengde hoven te doen veroordeelen, tegen wederkeerige toepassing van hetzelve op Britsche slavenhaalders, die aan vreemde kruisers in handen mogten vallen. Aan Nederland werd het eerst dit aanzoek gerigt; onze regering, van de billijkheid en doelmatigheid overtuigd, stemde er in toe, bij het verdrag van 25 Januarij 1823. Ook bij Zweden vond het gereeden ingang; het bedoelde regt werd bij het verdrag van 1824 vastgesteld. Doch bij andere regeringen, die of zelve ter kwader trouw waren of aan eene op het dwaalspoor geleide openbare meening hunner onderdanen moesten toegeven, vond men tegenstand. Het was dus een hoogst belangrijk voordeel voor de goede zaak te achten, dat de tweede zeemogendheid der wereld overgehaald werd, om in deze uitbreiding van het regt van onderzoek en veroordeeling toe te stemmen. Dit geschiedde bij het verdrag van 1833 tusschen Engeland en Frankrijk (1). De Fransche slavenhandel, die vroeger, niettegenstaande de Fransche wetten daartegen, op eene aanzienlijke schaal, vooral uit de haven van *Nantes*, gedreven werd, is, onder de

(1) Over de bewijzen, waaruit voor de geregtshoven, blijken kan van de misdadige bestemming van het schip, vergelijke men de noot op blz. 243, Jaarg. 1844 dezer *Bijdragen*.

werking dezer verdragen, grootendeels verlaten geworden (1).

Denemarken (1834), *Sardinie* (1834), de *Hanzesteden* (1837), *Toscane* (1837), *Napels* (1838), *Hayti* (1839), en *Texas* (1840), zijn alle achtereenvolgens tot deze verdragen van 1831 en 1833 tusschen Frankrijk en Engeland toegetreden, zoodat al deze staten, in de boven omschrevene aardrijkskundige grenzen, het regt van onderzoek aan Engeland hebben toegekend en wederkeerig, omtrent Britsche schepen, ontvangen.

Terwijl Engeland aldus zijn grootsch ontwerp, om zich aan het hoofd van een algemeen verbond, met alle mogendheden der aarde, tegen de slavenhandelaars te plaatsen, rusteloos en met goed gevolg nastreefde, had het onophoudelijk met de eervergeten trouwloosheid der Portugesche en Spaansche overheden te kampen, die den winstgevenden menschenhandel hunner landgenooten met de verschillende staten van Amerika ijverig bevorderden. De verzoeking tot het misdrijf was vooral voor *Portugal* aanlokkelijk, aan hetwelk, bij een artikel van het tractaat van 1815, 't welk in dat van 1817 was behouden, door Engeland het regt had moeten toegekend worden, om, in onbepaalden getale, slaven uit Afrika te vervoeren naar zijne overzeesche bezittingen, waarvan Brazilië, destijds nog eene afhankelijke kolonie, de voornaamste was. Het behoeft geen betoog, dat de gouddorst op de voortzetting van dezen gemakkelijken en hoogst

(1) BANDINEL p. 242.

voordeeligen handel vlamde, ook na dat de afval van dat rijk (1822) en deszelfs erkenning door Portugal als onafhankelijke staat (in 1825), denzelven onwettig gemaakt had. Portugesche slavenschepen bedekten den Oceaan en ontzagen de onmenschelijkste middelen niet, om zich te handhaven in het bezit eens handels, waarop zij, door gewoonte, een verkregen regt meenden te bezitten. Jaren lang werd door Engeland, met den meesten aandrang, langs den weg der diplomatie, beproefd om Portugal tot zijnen pligt terug te brengen; doch van de vijandige partijen, die, in dat tijdvak van omwentelingen en regeringloosheid, elkander, na weinige maanden, van het roer van den staat verdreven, waren niets dan uitvlugten en ijdele beloften te verwerven. Eindelijk, dit spel met zijne eer en de heiligste regten der menschheid moede, werd door het Britsche parlement in 1839 besloten zich over de verschuldigde maar onverkrijgbare medewerking van Portugal heen te zetten; en het gaf, de zaak in zijne eigene hand nemende, last aan de Britsche kruisers, alle Portugesche, van slavenhandel verdachte, schepen aan te houden, en volmagt aan de Britsche Admiraliteitshoven, om, bij bevinding van schuld, zulke schepen verbeurd te verklaren. Dit krachtbetoon werkte. Men vindt in de lijst der te *Havanah* (20° benoorden de linie gelegen, dus reeds door het tractaat van 1815 geheel van den Portugeschen menschenhandel uitgesloten) aangekomene slavenschepen, in elk der jaren 1839 en 1840, 29 Portugesche vermeld, terwijl dat getal kort te voren van

3 (in 1834) tot op 48 (in 1837) gestegen was (1). Terwijl in de vier jaren van 1836 tot 1839 ingesloten enkel te *Sierra Leone* 64 Portugesche schepen werden verbeurd verklaard (2), vindt men, in de beide jaren 1840 en 1841, nog slechts 16 schepen onder die vlag, in de drie havens van Sierra Leone, Havanah en Rio Janeiro, als veroordeeld, opgegeven (3). Maar aan deze gelukkige werking der Britsche veerkracht heeft zich in de laatste jaren in Portugal, na het aanvankelijke bedaren der binnenlandsche onlusten, een veel heugelijker verschijnsel gepaard, waarvan de vriend der menschheid zich heilzame gevolgen mag belooven. Erkentenis van het misdadige en onchristelijke, niet alleen van den slavenhandel, maar zelfs van het stelsel der slavernij, schaamte en berouw over de vroegere wanbedrijven, zucht om daadwerkelijk het euvel mede te bestrijden, beginnen aldaar de vorige verstoktheid te vervangen. - Wij vestigden reeds vroeger in dit tijdschrift de aandacht onzer lezers op dezen dageraad van eenen schooneren dag (4). Is het ongerijmd te onderstellen, dat tot deze gunstiger gezindheid bijgedragen heeft het bezoek van G. W. ALEXANDER, die, als afgevaardigde der Britsche Maatschappij tot afschaffing der slavernij, met apostolischen ijver, ons werelddeel, van Stokholm tot Cadix, herhaaldelijk bereist (5)? Men moge, in sommige beschou-

---

(1) BANDINEL p. 224 en 232.

(2) *Fourth annual Report of the Br. a. f. A. Sl. Soc.* p. 37.

(3) *Third ann. Report* p. 93.

(4) *Bijdragen*, Jaarg. 1844. blz. 435.

(5) Men vindt een beknopt verslag van zijn wedervaren in Spanje

wingen, van hem en zijne medestanders verschillen; wat ons betreft, wij belijden openhartig, eenvoudig genoeg te wezen, om voor hunne beginselen en drijfveren diepen eerbied te koesteren. De jongste berigten bevestigen gemelden voortgang van Portugal op den goeden weg. Lord ABERDEEN's secretaris, de Hr. CANNING, schreef op 20 Maart 1845: »Harer Majesteits bestuur »heeft laatstelijk alle reden gehad zich te verheugen over »de opregte en ijverige medewerking der Portuge- »sche regering in het onderdrukken des slavenhandels »aan de haar toebehoorende Zuid-Afrikaansche »kust (1)." Bij de beraadslaging in het Parlement, op 24 Junij 1845, werd hetzelfde getuigd door Admiraal Sir GEORGE COCKBURN (2), met wien Sir ROBERT PEEL (8 Julij 1845) volmondig instemde (3). In een der laatste N^os van den *Anti-slav. Rep.* (4) leest men van twee Portugesche oorlogschepen, die, op de kust der Portugesche kolonie *Loando*, twee slavenhaalders, onder de vlag hunner natie varende, hebben prijs gemaakt en een derde vernield, terwijl het gemengd geregtshof, aldaar zitting houdende, met de meeste vaardigheid de verbeurdverklaring heeft uitgesproken. Kort te voren was de bevelhebber van een ander Portugeesch oorlogschip, voor het nemen van een prijs

---

en Portugal, in de *Third annual Report of the Br. a. f. A. Sl. S.* 1842 pag. 159—164.

(1) *Anti-slav. Rep.* 1845 p. 62.

(2) ibid p. 131.

(3) ibid p. 143.

(4) ibid p. 156.

met 850 negers aan boord, door zijne regering in rang bevorderd en met eene ridderorde vereerd (1).

Gelijk Engeland aanvankelijk aan Portugal den handel in slaven bezuiden de linie had moeten toegeven, wegens Brazilië, desgelijks had *Spanje*, bij het verdrag van 1817, wel afgezien van den handel benoorden de linie, maar zich nog voorbehouden denzelven, tot in 1820, bezuiden den evenaar te drijven. Evenmin als de Portugezen, waren de Spanjaarden gezind, toen dit tijdstip verscheen, de winsten van het onmenschelijk bedrijf op te geven. Vergeefs onderhandelde de Britsche regering, jaren lang, om het regt van, uit de uitrusting, tot het doel van het schip te besluiten. Geperst tusschen de schande om in diplomatieke stukken zijnen onwil te belijden tot straffing van het kwaad, en de vrees van aan zijne onderdanen te mishagen, koos het Spaansche bewind den gemakkelijksten weg: het liet van 1830 tot 1834 de Engelsche nota's onbeantwoord (2). Engelands volharding werd echter in 1835 luisterrijk beloond door een verdrag, zoo volledig en doeltreffend als men wenschen konde, in de hoofdzaken overeenkomende met de verdragen aangegaan met Nederland en Zweden. Het onderlinge regt van onderzoek mag, volgens hetzelve, in alle zeeën uitgeoefend worden, uitgezonderd die, welke Europa het naast omringen. Schepen, op zekere bepaalde wijze uitgerust, welke geenen twijfel overlaat omtrent hun verkeerd voornemen, worden verbeurd verklaard en verkocht, onder voorwaar-

(1) ibid. 1844 p. 176.

(2) Bandinel p. 229.

van gesloopt te worden. Wij kunnen echter niet instemmen met BANDINEL, die in 1843 schreef, dat de slavenhandel onder Spaansche vlag, sedert 1836, bijna had opgehouden (1). Men vergelijke wat wij vroeger (*Bijdragen*, Jaarg. 1844 blz. 25) dienaangaande vermeldden.

Met sommige Zuid-Amerikaansche staten: de *Argentijnsche* republiek (1839), *Uruguay* (1839), *Bolivia* (1840), en *Ecuador* (1841) zijn sedert, door Engeland, verdragen gesloten, op den voet van het Spaansche van 1835.

Ook met *Venezuela* (1839) en *Mexico* (1841) zijn verdragen aangegaan, die aan Brittannië de noodige volmagt geven, om het misbruik, dat van hunne vlaggen zoude kunnen gemaakt worden, te keer te gaan.

De eenige Christenmagt, die volstandig alle voorslagen van Engeland tot verdragen, over een wederkeerig onderzoek ter wering des slavenhandels, verworpen heeft, is het verbond der Vereenigde Staten van Noord-Amerika. De gebeurtenissen van den laatsten oorlog (1812—1814) tusschen beide mogendheden, verklaren dezen weerzin van de Noord-Amerikanen. Eene der aanleidingen toch tot den twist was het door Engeland beweerde en gewapenderhand uitgeoefende regt, om Britsche zeelieden van Amerikaansche schepen af te ligten en tot den krijgsdienst op zijne oorlogsvaartuigen te pressen; eene handeling, die, bij de dikwerf voorkomende moeijelijkheid om geborene Amerikanen van geborene

(1) l. l. p. 231.

doch met het Amerikaansche burgerregt begiftigde Britten te onderscheiden, noodwendig vaak tot hatelijke en voor het nationale eergevoel der Amerikanen grievende daden leiden moest. Met wederzijdsche verbittering werd dan ook de strijd gevoerd, niet zonder roem voor de jonge Amerikaansche zeemagt, met noodelooze en dus eener beschaafde natie onwaardige barbaarschheid door de Britten, die Washington, welks inneming hun geenerlei krijgskundig voordeel konde opleveren, verbrandden, en wederom, als in den vroegeren krijg, de wreedaardige Indianen als bondgenooten inriepen, ongedachtig aan het brandmerk toenmaals, door Lord CHATTAM's verpletterende welsprekendheid, op deze handeling gedrukt. Daar Engeland, bij het vredesverdrag, in 1814, te Gent gesloten, zijn vermeend regt niet opgaf, en sedert dien tijd de Noord-Amerikaansche koopvaardijschepen met veel meer Britsche dan inlandsche zeelieden bemand bleven, moet Noord-Amerika, meer dan andere natiën, van de toekenning van het regt van onderzoek afkeerig zijn. Indien het daarbij, ter goeder trouw, de, reeds bij den Gentschen vrede, aan Engeland beloofde onderdrukking des slavenhandels gehandhaafd had, zoo zoude op deze houding niets te zeggen vallen. Maar wie, die met de afschuwelijke mishandelingen der zwarten in het zoogenaamde klassieke land der vrijheid, waarvan ons in het voorgaande artikel van dit nummer zulk een zwart tafereel geteekend wordt, eenigzins bekend is, kan er aan twijfelen, dat de gouddorst der Noord-Amerikanen in den

Afrikaanschen slavenhandel winst bejaagt? Niettegenstaande hun aandeel in denzelven moeijelijker te begrooten is, dan dát van andere natiën, ontbreekt het echter niet aan bewijzen dat, sedert die handel onder de Spaansche en Portugesche vlaggen onveiliger is geworden, de Amerikaansche daartoe veelvuldig misbruikt wordt. In het jaar 1839 werd zulks dan ook ronduit erkend door den President der Vereenigde Staten (VAN BUREN) in zijne boodschap aan het congres (1). Wij betuigen niet te bevroeden, waartoe het noodig was, bij het 8e artikel van het laatste tractaat, tusschen Engeland en Noord-Amerika te Washington gesloten (9 Aug. 1842), te bepalen, dat van wederszijden een smaldeel oorlogschepen van 80 stukken in de Afrikaansche wateren zoude gebezigd worden tot onderdrukking des slavenhandels (2); indien men elkander over en weder het regt van onderzoek niet toestaan wilde, moet deze bepaling overtollig schijnen.

Nadat Brittannië, in 1824, de straffen tegen dien handel voor zijne onderdanen gescherpt, de waakzaamheid zijner kruisers door geldelijke belooningen aangevuurd en in het gedenkwaardige jaar 1838, ten koste van 20 millioenen ponden sterlings, de slavernij in zijne koloniën voor altijd had afgeschaft, achtte het in 1840 den tijd gekomen te zijn, om te beproeven van in het zeeregt der beschaafde natiën,

(1) *Third ann. Rep.* p. 74.

(2) *Anti-slav. Rep.* 1842 p. 211.

(3) BANDINEL, l. l. p. 244.

bij onderling verdrag, het beginsel te doen opnemen den slavenhandel als *zeeroof* te behandelen. Daartoe wendde men zich, in de eerste plaats, aan de vier overige hoofdmogendheden van Europa, *Rusland*, *Oostenrijk*, *Pruissen*, en *Frankrijk*, waarvan de drie eerstgemelde zich wel vroeger reeds krachtig tegen dien menschenroof verklaard hadden, doch zonder met Engeland overeenkomsten te sluiten aangaande een wederkeerig regt van onderzoek. Het voorgesteld beginsel vond bij die drie magten gereedelijk ingang en werd, bij het verdrag van 20 December 1841, tusschen *Engeland*, *Rusland*, *Oostenrijk* en *Pruissen* aangenomen. Tevens kenden die vier mogendheden elkander wederkeerig het regt van onderzoek toe, in zeer uitgestrekte geographische grenzen, t. w. van 32° N. breedte tot 45° Z. breedte, en van de Oostkust van Noord-Amerika tot aan den 80sten graad oosterlengte van Greenwich. Gemengde geregtshoven zijn daarbij niet ingesteld, maar, even als in de verdragen van 1831 en 1833 tusschen Frankrijk en Engeland, is bepaald, dat de opgebragte slavenschepen zullen overgeleverd worden aan de regtbanken dier natie, onder welker vlag zij behooren. Men weet dat de Fransche regering, door GUIZOT geleid, oorspronkelijk insgelijks tot dit verdrag was toegetreden, doch gedwongen is geworden hare bekrachtiging terug te houden, door den tegenstand, dien het bij de kamers en bij de natie ontmoette. De hartstogtelijkheid, waarmede dit viervoudig verdrag door de Fransche drukpers en in de Kamers is aangevallen, schijnt het vermoeden te wet-

tigen, dat niet zoo zeer vrees voor misbruik van Engelands zijde, waardoor de toenemende handel van Frankrijk op de kusten van Senegambia benadeeld zoude kunnen worden, hierbij in het spel is geweest, als wel wrevel tegen Engeland, ten gevolge der gebeurtenissen in de Levant in 1840. Aan dezelfde oorzaak schijnt de afkeer toegeschreven te moeten worden, welke zich, na dat tijdstip, in Frankrijk tegen de verdragen van 1831 en 1833 geopenbaard heeft. Enkele, weinig beduidende, moeijelijkheden, welke bij het doorzoeken van Fransche koopvaarders door Engelsche kruisers ontstaan en, in vergelijking van het groote doel, als niets te achten waren, zijn door de ontvlamde hartstogten als grievende vernederingen afgeschilderd geworden en als wapens gebezigd tegen Engeland en tegen het voorzigtig en vredelievend ministerie GUIZOT. Het is bekend, dat Engeland aan de handhaving van zijn regt, de goede verstandhouding met Frankrijk niet heeft willen wagen, en dat, na onderhandelingen door Dr. LUSHINGTON en den Hertog DE BROGLIE, op den 29en Mei dezes jaars een nieuw verdrag is tot stand gebragt (1), voor den tijd van tien jaren, met opheffing der vroegere overeenkomsten van 1831 en 1833. Bij hetzelve is het regt van onderzoek afgeschaft, doch de zamenwerking toegezegd van twee esquaders, elk van 26 oorlogschepen, op de Westkust van Afrika, tusschen Kaap *Verd* (bijna 15° N. br.) en 16½° Zuiderbreedte. De tijd zal moeten leeren of dit verdrag in de daad

---

(1) Men vindt hetzelve in den *Anti-slav. Rep.* 1845, p. 117.

een krachtdadig bedwang van den slavenhandel bevordert. Het behoeft overigens geen betoog, dat, met het bovengemelde viervoudige tractaat, door Engeland eigenlijk bedoeld is, de toetreding der overige zeemogendheden tot hetzelve te verwerven.

2. *Opgebragte en verbeurd verklaarde slavenschepen, ten gevolge der verdragen.*

Uit de beide eerste afdeelingen van dit opstel is gebleken, vooreerst: dat het getal van genomene en verbeurd verklaarde slavenschepen en van bevrijdde negers slechts zeer gering is, in vergelijking met dat der vaartuigen, die aan de waakzaamheid der kruisers ontsnappen en met het aantal van 150000 ongelukkigen, die, volgens eene matige berekening van Sir THOMAS FOWELL BUXTON, jaarlijks op de kusten van Amerika ontscheept worden; in de tweede plaats: dat de rampzalige gevangenen thans aan grootere wreedheden en folteringen zijn blootgesteld, dan toen de slavenhandel nog geoorloofd was. Het kan ons dus geene verwondering baren, zoo er, van tijd tot tijd, zelfs in Engeland, stemmen vernomen worden, die aan de onderdrukking des misdrijfs door de wapenen wanhopende, al de millioenen gelds daartoe besteed als verspild, al de menschenlevens daarbij omgekomen, zoo van de bemanning der kruisers, in voor Europeanen zeer ongezonde oorden, als van de genomene en ontsnapte slavenschepen, als nutteloos opgeofferd voorstellen. Wij vertrouwen daarom op de belangstelling onzer lezers te mogen rekenen, zoo wij ten besluite onderzoeken,

welke uitwerking de gewapende bestrijding van het kwaad gehad heeft; door welke oorzaken deze min doeltreffend geweest is, dan men scheen te mogen verwachten; eindelijk, wat men voor de toekomst daarvan schijnt te mogen hopen.

Een misdrijf, algemeen door geheele maatschappijen verspreid, met gevestigde vooroordeelen naauw verwant, in de sterkste der menschelijke neigingen, de geldzucht, zijnen steun vindende, zal men vergeefs beproeven in korten tijd uit te roeijen. In de koloniën, sedert drie eeuwen door Europeanen in de verzengde luchtstreken gegrondvest, zijn, door de zamenwerking van verschillende oorzaken, de kiemen van ware, d. i. zedelijke beschaving niet in gelijke mate ontwikkeld, als in de moederstaten; er heeft zich in dezelve eene heerschende meening gevormd omtrent goed en kwaad, regt en onregt, afwijkende van, ja vaak in strijd met de begrippen in het moederland gehuldigd. Tot die oorzaken rekenen wij, in de eerste plaats, dat de stichters en later de opbouwers dier volkplantingen doorgaans (met zeldzame uitzonderingen, gelijk de oudste en noordelijkste van Engelands Amerikaansche koloniën) bestaan hebben, wel uit het krachtigste, maar tevens uit het minst beschaafde en veredelde deel der Europesche maatschappijen; vervolgens, dat zeer weinige Europesche vrouwen, geschikt om door zedigheid, zachtaardigheid en godsdienstzin de woeste driften des mans te betoomen, zich aanvankelijk en later naar die afgelegene gewesten begeven hebben; waardoor de kolonisten van zelve genoopt zijn, zich met inland-

sche vrouwen te verbinden, die door hare onwetendheid en onbeschaafdheid meestal weinig in staat waren gunstig op de ruwe zeden der mannen te werken. Overweegt men daarbij, dat de inlandsche bevolking meestal, of in gestadige vijandschap met de kolonisten verkeerde, of door hen veracht, onderdrukt en gekneveld werd; dat het kleine aantal Europeanen of Europesche afstammelingen over uitgestrekte oppervlakten lands verspreid leeft, verstoken van de beschavende werking van scholen, kerken en gezellig verkeer, en den weldadigen prikkel tot inspanning der geestvermogens missende, dien een ruwer klimaat en moeijelijker levensonderhoud uitoefenen — dan beseft men gereedelijk, hoe ongunstig de gewettigde toestand van slavernij der negers, als lastdieren verkocht, met verkrachting der teederste en heiligste aandoeningen van liefde, vriendschap, kinder- en oudermin, op de zedelijkheid der kolonisten moest terugwerken. Aan handenarbeid weinig gewoon, in ledigheid en wellust hunne dagen slijtende, in de verfoeijelijkste middelen van geldbejag geene wanbedrijven meer erkennende, zag men in het verbod des slavenhandels slechts de schending van een vermeend verkregen regt, de onderdrukking van een gemakkelijk en winstgevend bedrijf. Van daar de aanvankelijk vrij algemeene zamenspanning (behoudens enkele eervolle uitzonderingen) tusschen de koloniale bestuurders en de planters, om de bevelen der Europesche regeringen, op dit stuk, te verkrachten; van daar de omkoopbaarheid veler ambtenaren, om hunne oogen te sluiten voor de

meest openlijke en schaamtelooze overtredingen der wet. En hoeveel meer nog moest dit pligtverzuim aangemoedigd worden, wanneer men op de onverschilligheid, ja op de heimelijke goedkeuring der regenten in het moederland rekenen konde; wanneer aldaar bij het volk onkunde en laauwheid worden aangetroffen, in stede van den Christenzin, die bergen verzet en zich miskenning en bespotting getroost,

»bekoort door niemants gunst, verschrikt voor niemants haet."

De gemelde zoo groote zwarigheden overwegende, die aan de afschaffing des slavenhandels in den weg staan, kan het ons evenzoo min verwonderen, datdezelve, langs kusten van honderde mijlen uitgestrektheid en op den wijden Oceaan, door één gering aantal oorlogschepen, aanvankelijk, weinig beteugeld kon worden, als wij het wijzer zouden geacht hebben, het kwaad lijdelijk aan te zien, tot men eindelijk, door bloote overreding, bij volken en bestuurders, eenen algemeenen afschuw daar tegen had opgewekt. Wat zoude er van de veiligheid der maatschappijen worden, zoo niet de straffende hand der geregtigheid altijd gereed ware tot handhaving der wet? En hoe diep wij ook de ongelukkigen beklagen mogen, die thans, door haastige vrees voor den vervolger, aan wreeder mishandelingen worden overgegeven, — ook hun lijden zal, onder het Hooge Bestuur, dat goed uit kwaad te voorschijn roept, niet vruchteloos geweest zijn. De ijzingwekkende verhalen, door de bevelhebbers der kruisers bekend gemaakt, van hetgeen voor en na de inscheping met de rampzalige slaven voorvalt,

leveren den krachtigsten spoorslag om den aangevangenen strijd nadrukkelijk voort te zetten, tot dat het groote doel geheel bereikt zal wezen.

Ten einde eenig bepaald denkbeeld te geven van de verrigtingen der Britsche kruisers, willen wij hier eenige authentieke opgaven mededeelen, afgeleid uit officiële stukken, door de Britsche regering aan het Parlement overgelegd en op zijnen last uitgegeven.

In de 11 jaren, van 1819 tot 1829 ingesloten, zijn door de gemengde geregtshoven, te *Sierra Leone* zitting houdende, verbeurd verklaard 155 schepen, die te zamen aan boord hadden 25,345 negers. Ongeveer een *zesde* gedeelte dezer ongelukkigen (4,523) stierven op reis, na de neming en ten gevolge der aan boord en vroeger uitgestane ellende. De overigen, ten getale van 20,822, werden te Sierra Leone aan land gebragt en in vrijheid gesteld. Van deze 155 schepen worden vermeld: 43 onder Spaansche vlag, 21 onder Nederlandsche, 28 onder Portugesche en 63 onder Braziliaansche.

In het twaalfjarig tijdvak, van 1830 tot 1841 ingesloten, zijn, ter zelfder plaatse, verbeurd verklaard 279 schepen, bevattende 40,193 negers. Slechts drie vierden van dit aantal beleefden de bevrijding; een *vierde* gedeelte (9,970) stierven op zee. Deze 279 schepen bestonden uit 167 Spaansche, 81 Portugesche en 31 Braziliaansche bodems (1).

Het jaarlijksch middelgetal van in die haven veroordeelde schepen was dus van 14 geklommen op

(1) *Fourth Report of the Anti-slav. Soc.* 1843, p. 37.

23; doch de aanmerkelijk toegenomene sterfte bewijst tevens de vermeerderde wreedheid der slavenhandelaars.

In een ander berigt wordt het geheele getal slavenschepen, in de 15 jaren van 1829 tot 1844 door Britsche kruisers opgebragt, gesteld op 407, en dat der in die jaren bevrijdde negers op 57,639 (1). Dit bedraagt dus gemiddeld 27 schepen jaarlijks.

Aan de herhaalde klagten over de slechte bezeildheid der kruisers gehoor gevende, heeft de Britsche Admiraliteit in de laatste jaren nieuwe schepen, en daaronder verscheidene stoomvaartuigen, naar de kust van Afrika gezonden. Aan deze meerdere krachtsontwikkeling is het te danken, dat het aantal prijzen onlangs aanzienlijk gestegen is. De bevelhebber van het Engelsch smaldeel in die wateren berigtte op den 5den April 1845 aan de Lords der Admiraliteit, dat in de laatste 12 maanden 45 schepen genomen zijn (2), van welke slechts 12 waren, welke slaven aan boord hadden. Het blijkt dus, dat de beter bezeilde ledige slavenhaalders, voor zij de kusten van Afrika bereiken, veel meer dan vroeger aan de kruisers in handen vallen. Men leest dan ook thans dikwerf van het nemen van door snelheid beroemde, vroeger vergeefs nagejaagde, schepen.

Wij meenen uit deze opgaven het besluit te mogen

(1) *Sixth Report*, 1845 p. 6.

(2) *Anti-Slav. Rep.* 1845 p. 131. Dit wordt bevestigd door een later berigt I. l. p. 210, volgens hetwelk in 14 maanden, van April 1844 tot Junij 1845, niet minder dan 60 à 70 schepen zijn prijs gemaakt.

afleiden, dat indien de voortduring des vredes aan Engeland veroorlooft, een talrijk en welbezeild smaldeel zijner oorlogsvaartuigen tot bestrijding des slavenhandels te blijven aanwenden, daar van eene krachtige beteugeling des kwaads te verwachten is. Dat die natie, onder de gestelde voorwaarde, niet verflaauwen zal in den strijd, daarvoor waarborgt ons hare mannelijke onwrikbare volharding in hetgeen als goed en eervol erkend is, met de verbazende geldelijke opofferingen, die zij zich voor het groote doel getroost heeft. Men rekent dat, behalve de 20 millioenen ponden sterling, tot schadeloosstelling aan de voormalige slavenbezitters in de Engelsche koloniën besteed, van het jaar 1807 tot aan het jaar 1839, aan de onderdrukking des slavenhandels 22½ millioenen ponden door Engeland zijn te koste gelegd, daaronder begrepen de uitgaven voor zijne Afrikaansche bezittingen (1). — Doch tevens is het blijkbaar, dat het eenige afdoende middel, om het kwaad geheel te doen ophouden, alleen te zoeken is in het alomme opheffen van de slavernij, omdat dan de vraag naar menschelijke wezens, als last- en trekvee verhandelbaar, van zelve vervalt. Engeland kan daartoe slechts de zedelijke kracht van overreding, gesterkt door zijn edel voorbeeld, aanwenden. Maar elk, die van het onregtvaardige, onmenschelijke en onchristelijke van de slavernij overtuigd is, kan en moet daartoe bijdragen, door woord en daad, door voorbeeld en invloed. Wat het rusteloos nastreven van een goed

---

(1) *Fifth Report* 1844, p. 91.

beginsel vermag, getuigt de grijze, nog levende, CLARKSON, een der twaalf leden van de tweede vereeniging, in 1787 tot bestrijding des slavenhandels gevormd (1). Hopeloos scheen hunne onderneming, onoverkomelijk menig bezwaar; maar door aan bespotting, miskenning, tegenwerking van allen aard, onwankelbaar het hoofd te bieden, is het hem en de zijnen gelukt, alle standen en rangen huns volks voor de grootste opofferingen te bezielen, ter bekamping van het monster der baatzucht: slavernij.

A. S. R.

(1) *Bijdragen* 1844, blz. 4.

DE VRIJE ARBEIDERS

IN DE KOLONIE SURINAME.

MEDEDEELING VAN DEN MAJOOR

Jhr. J. L. DE CASEMBROOT,

laatstelijk bevelhebber van de artillerie en genie in Suriname.

Deze mededeeling geldt eenen maatregel, onlangs genomen ter verbetering van het lot der vrije arbeiders in de kolonie Suriname.

Het is genoeg bekend, wat men hierbij door *vrije arbeiders* te verstaan heeft. Mij onthoudende zulks hier verder aan te duiden en melding te maken van de tevens genoeg bekende bemoeijingen van het Engelsch Gouvernement, bepaal ik mij te herinneren, dat in het jaar 1843 aan de vrije arbeiders, in vroegere jaren door het prijsschip *Las nieves* in Suriname aangebragt, de vrijheidsbrieven zijn uitgereikt en dat hun toen werd voorgesteld, op het fort *Amsterdam* te blijven werken, mits genietende een zeker daggeld, met behoud van hunne woningen, vivres, geneeskundige behandeling enz. Hiermede waren zij, ééne vrouw uitgenomen, te vreden.

Een paar weken later werden twee hunner weggezonden, wegens slecht gedrag, onwilligheid en onruststokerij. Na dezen maatregel ging alles nog eenige dagen geregeld; doch weldra werd ik door twee directeurs, welke ik onder mijn bevel had, gewaarschuwd, dat eenige van hen zich dikwijls tot den heer SCHENLEY vervoegden, en dat het gerucht onder de slavenmagt liep, dat deze vrijgemaakten naar *Demerarij* wilden. Dit bleek ook spoedig waar te zijn, en zij werden helaas! zelfs door een Gouvernements schooner naar Demerarij overgebragt. De wijze van handelen van den heer SCHENLEY bij hun vertrek, schaamde ieder weldenkend ingezetene zich te moeten verduren en ik zelf ben ook innig overtuigd, dat zonder de bemoeijingen van dien heer, de bedoelde menschen rustig en te vreden in de kolonie waren gebleven. Ter bevestiging hiervan diene nog, dat zij aan hunne achtergeblevene vrienden hebben doen weten, dat zij hun voorbeeld niet moesten volgen en Suriname niet verlaten.

Wat nu den in deze bedoelden maatregel aangaat, in de maand Januarij dezes jaars (1845) werd er ten behoeve van de *overgeblevene vrije arbeiders*, en tot verbetering van hun lot, op last van het Hooge bestuur, het volgende voorgeschreven.

Zij moesten allen naar het fort Amsterdam worden gezonden, families-gewijze vereenigd, en gescheiden van de Gouvernements-slaven, welke alle naar Paramaribo werden gebragt. De families-gewijze vereeniging bestond daarin, dat de leden van éénc familie

zich op dezelfde plaats moesten bevinden, als: de man met zijne vrouw en kinderen, of de kinderen met hunne ouders, of de broeder met zijne zusters en omgekeerd.

Aan alle dienstbare mannen werd in de eerste plaats gevraagd, of zij zich voor vijf jaren wilden verbinden, als soldaat, bij het korps koloniale Guides te dienen, waar zij op denzelfden voet moesten behandeld worden, als de soldaten bij de nederlandsche troepen en na het eindigen van hunnen diensttijd hun paspoort konden verkrijgen; degenen, die hiertoe bereid waren, mogten hunne vrouwen en kinderen met zich nemen, mits zij voor derzelver onderhoud zorg droegen, als zijnde daarmede het Gouvernement ook van het voorzien in hun onderhoud ontslagen.

De overigen moesten families-gewijze op het fort Amsterdam en andere militaire posten in de kolonie verdeeld worden om de noodige werkzaamheden te verrigten.

Aangaande de behandeling van deze vrije arbeiders werd het volgende bepaald:

De mannen werden verdeeld in drie klassen.

In de eerste klasse werden gerangschikt de zoodanigen, die gezond, sterk en tot elken aan hen op te leggen gewonen arbeid geschikt waren.

In de tweede klasse werden begrepen de zoodanigen, die, minder gezond en sterk, slechts tot ligten arbeid konden worden gebezigd.

In de derde klasse werden geplaatst de zoodanigen, die tot allen arbeid geheel onbekwaam waren.

De vrouwen werden in twee klassen verdeeld.

Tot de eerste klasse behoorden alle de tot arbeid geschikte volwassene vrouwen.

Tot de tweede klasse die, welke tot allen arbeid ongeschikt waren.

Aan alle deze vrije arbeiders, vrouwen en kinderen, tot de genoemde klassen behoorende, werd het volgende loon toegelegd, doch zonder dat hun van het Gouvernement verder verstrekkingen van levensbehoeften en kleederen werden gedaan.

Een opzigter bekwam in de maand. . . . . *f* 12,

Een volwassen man tot alle soort van werk geschikt. . . . . » 10,

Een volwassen man of jongeling, die slechts tot ligten arbeid kon worden gebezigd . . . . » 8,

Eene tot arbeid geschikte volwassene vrouw. » 8,

Mannen en vrouwen, die tot allen arbeid geheel onbekwaam waren. . . . . » 6,

Voor elk kind, zonder onderscheid van leeftijd of kunne . . . . » 4,

Dit loon was meer dan voldoende tot hun onderhoud; want, na aftrek van hunne voeding, bleef hun, van den opzigter af tot het kind toe, vijf en vier gulden tot één gulden in de maand, als spaargeld over. Kleeding hadden zij bijna niet noodig, en woning hadden zij vrij. Bij de berekening van hunne voeding was de dram voor de mannen en de suiker voor de vrouwen ook berekend. Voor een geheel huishouden werkte het natuurlijk nog gunstiger.

In geval van ziekte of ongeschiktheid tot werken, werden zij in de Lands infirmerie opgenomen en verzorgd; voor de dagen echter, gedurende welke zij,

uithoofde van ziekte, geenen arbeid verrigtten, werd hun de helft van hun daggeld gekort.

Bij onwil tot werken werden zij gestraft met geheele of gedeeltelijke inhouding van hun maandgeld, maar op geene andere wijze.

Zoodanige der tot de vrije arbeiders behoorende kinderen, welke ouderloos mogten zijn, werden bij andere vrije arbeiders, bij voorkeur bij hunne betrekkingen, besteed, met uitkeering van het hierboven vermeld maandgeld van *f* 4, — voor elk kind.

Al de vrouwen en kinderen, welke waren vrouwen, moeders, zusters, broeders of kinderen van guides of invalieden, die vroeger tot de vrije arbeiders hadden behoord, konden 'slands dienst verlaten en werden ter beschikking gesteld van de opgemelde guides en invaliden, voor zooverre deze aannamen, buiten verdere bemoeijenis van het Gouvernement, in het onderhoud van hunne betrekkingen te voorzien.

Deze verordeningen werden door den Gouverneur Generaal mij ter hand gesteld, en de regeling van de zaak mij opgedragen

Al dadelijk waren er een dertigtal, die bij het korps koloniale Guides overgingen; ongeveer 50 vrouwen en 58 kinderen vervoegden zich later bij hunne betrekkingen bij dat korps en bij de invalieden. Deze hadden dus wezentlijk hunnen vrijdom bekomen. Van de overigen, die op het fort Amsterdam en andere militaire buitenposten bleven, was het hun eigen wil en ook van deze werd niets onredelijks

gevergd; hun werk was niet zwaar, en bestond voor het grootste gedeelte hierin, dat zij als roeijers op de verschillende vaartuigen gebezigd worden. Daar zij voor hunne eigene voeding moesten zorgen, heb ik eenige gronden aangewezen, waar zij konden planten en aankweeken, wat zij verkozen en hun twee dagen in de week gegeven, om voor zich zelve te werken. Ook hadden zij hunne eigene woningen.

In het begin kostte het veel moeite, dit alles naar behooren te regelen, vooral door de opstokingen van wege den Engelschen kommissaris, die altijd betrekkingen met hen onderhield. Hun werd, onder anderen, ingeblazen, dat zij zich aan al deze maatregelen niet moesten onderwerpen, maar op hunne geheele vrijheid aandringen, hetgeen dan ook, op zekeren dag, op eene vrij onstuimige wijze, door hen geschiedde. Daar zij echter gelukkig voor mij te allen tijde niet alleen ontzag, maar ook vertrouwen gevoelden, werd dit oproer gemakkelijk gestild en daar zij naderhand zagen, dat de regeling voor hun bestwil was en ook de heer SCHENLEY namens het koloniaal bestuur ernstig werd aangemaand, zich van kwade bemoeijenissen met hen te onthouden, had ik verder volstrekt geene moeite meer; alles liep geregeld ten einde, en zij zijn op dezen oogenblik met hun lot wel te vreden Een neger wil streng aan zijne pligten worden gehouden, maar regtvaardig behandeld zijn; het eens gegeven woord moet men met hen gestand blijven, dan zijn zij gemakkelijk te besturen. Door gemelden maatregel heeft het Gouvernement ook in allen deele het welzijn dezer menschen bevorderd.

Zij kunnen beschouwd worden, als te zijn vrij gemaakt, en worden langzamerhand gewend in de maatschappij werkzaam te blijven, en voor hun eigen leven te zorgen. Zij verliezen het ongelukkige denkbeeld, hetgeen alle plantagie-slaven hebben, dat vrijheid hierin bestaat, dat men niet behoeft te werken.

Om ten slotte nog aan te toonen, welke waarde zij aan het geld verdienen hechten, dient het volgende. Er was, onder anderen, vastgesteld, dat van alle verzuimdagen in het werken aanteekening zoude gehouden worden, en dat die dagen, bij de uitbetaling van de gelden, zouden worden gekort. Dit heeft deze uitwerking gehad, dat zij zeer zelden van hun werk afwezig zijn; dat hun bijna nimmer eene zoodanige korting behoeft te worden opgelegd en zij zeer zelden als ziek in de infirmerie behoeven opgenomen te worden, waarvan vroeger een groot misbruik gemaakt werd. Dit alles geleidt, zoo mij voorkomt, tot belangrijke overdenkingen.

De Anti-Slavery Society en de Heer GURNEY *verdedigd tegen het* Amsterdamsch Handelsblad.

Wij vinden van tijd tot tijd in onze dagbladen artikelen, waarin het onderwerp van slavernij en slavenhandel in een geheel valsch licht wordt voorgesteld. Indien men den slavenhandel niet meer durft verdedigen, zoo poogt men toch een blaam te werpen op de eerwaardige mannen, welke met moed en volharding geijverd hebben, en nog voortgaan in dien strijd voor de menschheid. Het zoude overtollig zijn die artikelen te wederleggen; hunne valschheid is genoeg bekend, en niemand, die prijs op de waarheid stelt, kan er door misleid worden. Doch voor eenigen tijd stond in het *Amsterdamsch Handelsblad* van 10 Julij 1845 een artikel onder het opschrift »*De Anti-Slavery society en de Heer* GURNEY," waarin eene omstandigheid, welke onze eigene Regering betreft, werkelijk een' grond van beschuldiging tegen de Engelsche Maatschappij en haren voorzitter *scheen* op te leveren. De voorstelling was evenwel geheel onjuist; en een onzer mede uitgevers, de Heer MOLLET, heeft, in een' brief aan de Redactie van het *Journal de la Haye*, gepoogd de waarheid te herstellen, doch deze Redactie heeft niet

goedgevonden dien brief in haar blad op te nemen. Wij deelen dus hier onze lezers die opheldering mede.

Volgens het bedoelde artikel, zoude de *Anti-slavery Society*, door haren voorzitter den heer GURNEY, de Nederlandsche natie beschuldigd hebben, nog in 1845 slavenhandel te drijven op de kust van Guinea, door namelijk negerrekruten van de Goudkust naar *Java* over te brengen; terwijl reeds in 1841 tot het doen ophouden van die werving besloten is. Tevens wordt tegen den heer GURNEY en de *Anti-slavery Society* hevig uitgevaren, omdat zij, onze natie beschuldigende, doen als of zij niet wisten, dat de Engelschen, door het overbrengen van zoogenaamde landverhuizers van Afrika naar Jamaica enz., juist datzelfde doen, waarover zij ons berispen. En wat is nu de waarheid?

De heer JOSEPH JOHN GURNEY is niet voorzitter van de *Anti-slavery Society*; hij is zelfs geen lid van het Committee. De voorzitter is de eerwaardige grijsaard THOMAS CLARKSON; doch, bij afwezigheid van dezen, werd, in de jaarlijksche algemeene vergadering, den 17 Mei 1845 te Londen gehouden, de heer GURNEY uitgenoodigd om diens plaats te vervullen, en bij deze gelegenheid deed hij de aanspraak, waarin hij, volgens den schrijver in het *Handelsblad*, »onze natie »voor geheel Europa, voor de geheele beschaafde we»reld" beschuldigde van nog te doen, wat hij voor slavenhandel houdt. Die aanspraak is woordelijk te vinden in het »*Sixth Annual Report*" van die vergadering (ook in den *Anti-slavery Reporter* p. 97 van het 11e n°. VIe deel), en de bedoelde plaats houdt

woordelijk het tegenovergestelde in, van hetgeen men hem in het *Handelsblad* ten laste legt. Wel verre dat hij de verkeerde handelwijze der Engelschen zoude verbergen, is het juist daarover dat hij spreekt, en waar hij onze regering aanvoert, is het om te vermelden, dat de werving van zoogenaamde Negerrekruten *niet meer* plaats heeft. Hij wekt de leden der *Anti-slavery Society* op, om bij de Engelsche regering aan te dringen op het verhinderen van zulke verkeerdheden, en roemt onzen koning, die de voorstellingen der Engelsche menschenvrienden over dit onderwerp niet onverhoord gelaten had, en wiens voorbeeld dus de Engelsche regering zoude beschamen, indien deze op de voorstellingen der *Anti-slavery Society* geen' acht sloeg.

»Ik beef van schrik," zegt hij, »op de gedachte, dat »*onze regering* eenig plan zoude vormen, om arbei»ders, zoo als zij genoemd worden, van de oostelijke »kust van Afrika over te brengen, bijzonder naar onze »kolonie op Mauritius. Ik ben zeker, praktisch ge»sproken, dat dit slavenhandel zijn moet. Wanneer »gij bedenkt de uitgestrektheid der streek op de oos»telijke kust van Afrika, van waar slaven voor Tur»kije en Arabië geleverd worden, en dat nu een »nieuwe uitweg zoude geopend worden voor het ver»voer van deze ongelukkige arbeiders naar eene van onze »eigene koloniën, zoo schijnt het onderwerp in der »daad schrikbarend. Niet lang geleden was ik, be»nevens nog een of twee andere personen, in eenige »betrekking met de Hollandsche regering, en toen »het gesprek met den koning van dat land gevoerd

»werd over hetgeen lang bij de Hollanders in ge-»bruik geweest was, om Negersoldaten op de goud-»kust te werven en die naar *Java* over te brengen, »ten einde daar voor de Hollanders te vechten, werd »door de Hollandsche regering gezegd: »Zij zijn vrij. »»Gewis zijn zij soldaten, doch zoodra wij ze beko-»»men, zijn zij vrije menschen.” Maar wat waren »de voorbereidende maatregelen? De voorbereidende »maatregelen in Afrika waren volmaakt dezelfde als »die, welke in den slavenhandel waren aangewend. »Ik denk dat klaarblijkelijk geene arbeiders kunnen »verkregen worden, noch op die wijs, noch in eenig »gedeelte van Afrika, uitgezonderd *Sierra Leone*, »zonder dat wij gewikkeld worden in de gruwelen »van die voorbereidende maatregelen, namelijk oorlog, »moord en roof......... De koning van Holland had »bij de gelegenheid, waarvan ik gesproken heb, de »goedheid te zeggen, (hoewel op eenen valschen grond, »namelijk, omdat die lieden slechte soldaten wierden) »dat hij dat gebruik zoude afschaffen *en dit deed hij*.”

Hij drukt vervolgens de meening uit, dat, even als de voorspraak der menschenvrienden, tot de afschaffing van dit gebruik welligt meer had bijgedragen dan de onderhandelingen des Ministers met de Hollandsche regering; zoo ook diezelfde menschenvrienden zich goede gevolgen mogten beloven van hunne pogingen bij hunne eigene regering en bij die van andere landen, tot afschaffing van slavenhandel en slavernij.

Hoe is het mogelijk, dat men uit die aanspraak gelegenheid heeft kunnen ontleenen, om tegen den Heer GURNEY en de *Anti-slavery Society* uit te varen?

Ten opzigte van de werving van rekruten, zoo als die vroeger bestaan heeft, willen wij tot opheldering hier nog mededeelen, dat het uit de officiële stukken, die in Engeland zijn publiek gemaakt, blijkt dat onze regering, die rekruten niet vrijwillig kunnende bekomen, voor elken rekruut, dien men haar leverde, een ons goud beloofde, benevens een jaargeld van *f* 36, dat te Elmiua *aan den eigenaar van den rekruut* betaald werd, en welke som moest worden afgetrokken van het traktement van den soldaat, gedurende de jaren van zijnen dienst. De heer MOLLET, die een' afdruk van deze stukken bezit, is bereid die te vertoonen aan elk, die dit mogt verlangen.

Het besluit des konings, waarbij die werving van Negerrekruten werd afgeschaft, is geteekend den 17 Decemb. 1841.

Er zijn, sedert wij, het laatst, berigten omtrent onze koloniën hebben medegedeeld, zeer belangrijke onderwerpen, daartoe betrekkelijk, in onze dagbladen behandeld: het geldwezen en de maatregelen omtrent de Bank in Oost-Indië; — de in bezitneming van het eiland *Laboang* op de noordwest-kust van *Borneo*; de vestiging op een punt van de westkust van datzelfde eiland, beiden door de Engelschen; — de ongelukken der nederzetting van onze landgenooten op de boorden der *Saramacca* in *Suriname*. Wij zullen in ons volgend nummer, dat spoedig uitgegeven zal worden, over deze onderwerpen spreken.

ONUITGEGEVEN DAGBOEK,

GESCHREVEN

gedurende een verblijf op JAVA, van het jaar 1827—1830.

DOOR

L. H. W. Baron van AYLVA RENGERS.

(*Vervolg van bls.* 282.

Het belangrijkste voortbrengsel van *Malang* is de koffij; deze boom groeit aldaar in zijne grootste kracht, en is er zoo zeer inheemsch geworden, dat hij hier veel schooner is in den wilden staat, dan in het meerendeel der andere residentschappen in de met alle zorg bewerkte tuinen. Of de vrucht daarom beter is, durf ik niet beslissen, maar zekerlijk zal de opbrengst aanzienlijk zijn. Tot nu toe was het verboden koffijboomen buiten de zoogenoemde tuinen te doen groeijen, die altijd onder het onmiddellijk toezigt der kontroleurs zijn; maar de Gouverneur-Generaal VAN DEN BOSCH heeft hieromtrent beschikkingen genomen, die, terwijl zij deze wet matigen, niet kunnen nalaten voordeel te geven aan een land gelijk *Malang*.

Den 24 Februarij keerden wij naar *Passoeroean* terug, op dezelfde wijze als wij gekomen waren, dat

is te zeggen, gedeeltelijk in rijtuig en gedeeltelijk in draagstoel; na 24 uren rust te hebben genomen, begaven wij ons op weg naar *Bezoeki*.

Op *drie* mijlen van *Passoeroean*, verwijderden wij ons van den grooten weg om een zeer zonderling bezoek af te leggen; wij gingen namelijk onze pligtpleging maken aan den krokodil van *Gratie*. Bij het dorp, dat dezen naam draagt, is eene kom, die, bij eenen omtrek van omstreeks anderhalve mijl, eene zeer schoone watervlakte aanbiedt. In dit meer bevinden zich sinds menschengeheugen eenige krokodillen; men gelooft dat er drie zijn, die in de bijgeloovige verbeelding der Javanen doorgaan voor de aartsvaders of voorouders der inwoners van *Gratie*. Dit geloof is zoo sterk, dat men hun niet alleen dikwijls te eten brengt, maar dat de bewoners van dat oord zich zonder eenige vrees in het water van dit meer gaan baden, hun linnen wasschen en er visschen, en zulks niet ver van de plaats, waar zij weten dat de krokodillen zich ophouden, zeggende, dat deze dieren nimmer kwaad doen aan een' hunner afstammelingen, indien hij niet eenige kwade daad bedreven heeft. En inderdaad schijnt de ondervinding hunne vermetelheid in dit opzigt te regtvaardigen en aldus dit bijgeloof zeer te versterken. Want tot nu toe was er geen voorbeeld, dat een bewoner van *Gratie* aangevallen was geworden door een van die monsters, en zelfs waren zij zeer tam; want zij lieten niet na te verschijnen zoodra men hen riep, en het voedsel te komen halen, dat men hun aanbood. Wij waren dan zeer nieuwsgierig zoo wel opgevoede krokodillen

te zien, die hunne wereld zoo goed verstonden. Het hoofd des dorps, van onze aankomst onderrigt, ontving ons bij het uitstijgen van het rijtuig, omgeven van zijne mindere beambten, en na de gebruikelijke pligtplegingen begaven wij ons regtstreeks naar eene zaal, geheel van bamboes, aan den oever van het meer, zoo als men de tuinhuisjes langs de *Vecht* of te *Voorburg* aan de Vaart ziet. Maar nu zegt ons het opperhoofd of *Demang*, dat hij zeer vreest, dat wij de eer niet zullen hebben van den heer krokodil te zien, omdat deze, zoo hij zich uitdrukte, boos was. »Hoe weet ge dat?" vraagde hem de resident. »Omdat hij gisteren eenen inwoner van *Gratie*, die zich in het meer baadde, heeft mede genomen en verslonden; een geval, waarvan men in de jaarboeken van *Gratie* geen voorbeeld vindt." Op de vraag van den resident, of men de reden kon gissen van deze toornige daad, antwoordde de *Demang*, dat hij er niet aan twijfelde of het was het gevolg van de onvoorzigtigheid, die men begaan had, met de oevers, die tot nu toe onbebouwd hadden gelegen, te ontginnen, en dat *Bapa-kiay* (de heilige vader) zeer waarschijnlijk vergramd was, dat men zich aldus aan zijne domeinen had durven wagen, en dus, om zijne verontwaardiging te toonen, een' van die goddelooze landbouwers had opgeslokt. De resident, welke in dit denkbeeld niet deelde, stond er op, om ons ten minste een van de dieren te doen zien en gaf bevel, dat men hun ontbijt zou gereed maken. De *Demang* herhaalde, zeer te vreezen, dat de heilige toorn der krokodillen nog niet zoude gestild zijn en

zij dus de uitnoodiging niet zouden aannemen. Nogtans bragt men twee stammen van pisang-boomen in het water, waarop kippen en eenden waren vastgemaakt, en eenige mannen, op gelijke stammen gezeten, stieten dezelve vooruit en zwommen er rondom, de krokodillen met luide stem roepende. Maar er verscheen er niet een. De *Demang* zelf riep luide, en bad zijnen grootvader dringend om te komen, zeggende dat mijnheer de resident hem verlangde te zien; dat er aanzienlijke vreemdelingen waren, daarom opzettelijk gekomen; en nog andere fraaijigheden, om zijn hart te verteederen. Maar alles was vergeefs; men bleef zich koppig houden en liet zich wachten, zoodat wij verpligt waren onbevredigd heen te gaan. De zaak is waar zoo als ik ze verhaal, en het bijgeloof zal er om juichen.

Hetzelfde dorp van *Gratie* heeft eene andere beroemdheid verkregen, die op zeer nuttigen grond steunt. In den geheelen Indischen Archipel kent en zoekt men de *gezouten* eijeren, die uit dat oord komen. Dit zijn eijeren van gewone eenden; maar niet ver van *Gratie* is er eene aardsoort, die de zonderlinge hoedanigheid heeft, alles, wat men er in steekt, sterk met zout te doortrekken. Men begraaft de eijeren slechts gedurende eenen zeer korten tijd in dezen grond, zonder eenige voorbereiding, en dit is voldoende om ze geheel te pekelen, zonder dat de schaal geopend is geworden, zoodat men ze zeer lang kan bewaren en zoo ver men wil vervoeren. Wanneer men visch of vleesch wil pekelen, wentelt

men het maar drie of vier malen in dezen grond en dit is toereikende, om het voor eenige dagen tegen bederf te beveiligen. Er worden zeer vele van die eijeren door geheel Indië gebruikt; men eet ze met rijst en *kerry*. Er zijn verscheidene andere oorden waar men ook beproeft om eijeren te zouten, en bij gebrek van *pekel-aarde* legt men dezelve in asch met zout gemengd; want in geheel zuiver zout gelukt de proefneming niet; doch nimmer hebben zij den goeden smaak van eijeren van *Gratie*. Dit dorp voert er jaarlijks meer dan honderd duizend uit.

Na ons mislukt bezoek aan de krokodillen, keerden wij terug op den grooten weg, en bereikten weldra de rivier *Tonges*, die de residentiën van *Passoeroean* en *Bezoeki* scheidt. Alvorens de eerste te verlaten wil ik, ten einde een oppervlakkig denkbeeld te geven van de hulpbronnen, welke eene kolonie zoo als Java oplevert, en van de middelen van geldelijke administratie in dit schoone land in werking, hier een kort statistiek overzigt van deze residentie geven, dat als een staaltje dienen kan vóor de overige, met eenige wijziging, door de geographische ligging, de natuur van den grond, enz. veroorzaakt.

De uitgestrektheid van de residentie *Passoeroean*, daarin begrepen de onder-residentie van *Malang*, is 660700 vierkante morgen, waarvan bij gebrek aan bevolking slechts 48000 morgen volkomen bebouwd zijn, terwijl al het overige zou kunnen bebouwd worden. De voornaamste voortbrengselen bestaan in *rijst*, *maïs*, *katoen*, *katjang-olie*, *kokos-olie*, *palma-Christi-olie*, *indigo*, *aardappelen*, *groen-*

ten, *tarwe*, *areng-suiker* (uit eene soort van palmboom), *huiden*, *metselsteenen*, *kalk*, *bamboes*, *peper*, *kaneel*, *sirie of betel*, *pinang*, *tamarinde*, *kurkuma*, *gember*, *trassie* (gedroogde garnalen), *visch*, *gezouten eijeren*, *allerlei vruchten*, *pottewerk*, *nipas*, *teboe* om *koffy-balen* van te maken, *arrowroot*, *kasambo-kling*, als verwstof, *hout*, *tabak*, *suikerriet*, *koffy enz.*

Het overtollige van vele dezer produkten boven de consumtie van het land is zeer aanmerkelijk, zoo als de staten van uitvoer over het jaar 1829 bewijzen, als volgt:

Koffij...........	10,000000 ℔	(Oud Amsterd. gewigt.)
Tabak...........	1,500000 ℔	
Suiker...........	2,125000 ℔	
Katoen...........	1875 ℔	
Indigo...........	5750 ℔	
Kaneel...........	17625 ℔	
Aardappelen.......	3000 zakken.	
Gepekelde eijeren...	100000 stuks.	
Huiden...........	1600 stuks.	
Kurkuma.........	625 ℔	
Peper...........	5625 ℔	

De totale waarde van al deze uitgevoerde artikelen wordt geschat op 2,276500 guldens, de prijs van een pond koffij gesteld zijnde op 13½ cent, en die van den suiker op 10½ cent. De indigo wordt berekend op *f* 4 het pond.

De invoer bestaat uit katoenen stoffen, metalen, zout en gefabriceerde voorwerpen, ter gezamenlijke waarde van 1,986600 gulden. De uitvoer gaat dus den invoer met 289900 gulden te boven.

Sedert de invoering der katoenplanten van *Fer-*

nambuc heeft dit voortbrengsel aanmerkelijk aan innerlijke waarde toegenomen, door de betere hoedanigheid van die soort boven de Javaansche katoen. De katoen van het eiland *Bourbon* gelukt ook uitmuntend in dit land. De tabak, die waarschijnlijk uit onze West-Indische bezittingen in hetzelve is ingevoerd, wordt dagelijks een belangrijker produkt, zoo wel door de zorg, die men er aan besteedt, als door de zoo bijzonder welgelukkende proeven van den invoer der Havanna- en Manilla-planten. De suiker van *Passoeroean* is niet zoo goed, als die uit de omstreken van *Batavia*, suiker van *Jacatra* geheten, omdat men ze hier in de vette gronden, *Sawa* genoemd, aankweekt, hetgeen ze sterk doet opschieten en de suiker waterig maakt. Het suikerriet, dat eigenlijk slechts eene rietplant is, heeft eenen droogen, niet te vruchtbaren grond noodig, zoo als de gronden, die men *tagal* noemt. Tot nu toe betaalt de handel van Indië eene zeer aanmerkelijke schatting aan Bengalen, door den jaarlijkschen aankoop van meer dan 400000 zakken van *goemi* om de koffij in te pakken. De Heer DOMIS, Resident van *Passoeroean*, heeft in de wouden van *Java* eene plant gevonden, *teboe* genaamd, die niet alleen dienen kan om de *goemi* van Bengalen te vervangen, maar zelfs van eene betere hoedanigheid is, wat sterkte en fijnheid betreft. Men moet hopen, dat het bestuur der kolonie indachtig zij aan het voordeel, dat men uit deze ontdekking zou kunnen trekken. De aankweeking van het arrowroot, door het Gouvernement zeer aanbevolen, vooral in

het belang der hospitalen van het Land, neemt jaarlijks toe, en zal weldra genoeg opleveren, om uitgevoerd te kunnen worden. Te *Passoeroean* kon men dezelve tegen *f* 0,25 het ℔ leveren. De proeven met de cochenille hadden nog niet aan de verwachting voldaan. Wat de indigo betreft, men heeft in deze residentie maatregelen genomen, die er de aankweeking van moeten verzekeren, maar het is onzeker of men ook van den verkoop zal verzekerd zijn. Het Gouvernement heeft kortelings bevolen, dat elk Javaan, aan wien men land zal geven om het te doen opbrengen, verpligt zal zijn een gedeelte daarvan tot aanbouw van de indigo te bezigen; daarentegen verzekert het Gouvernement hem den verkoop van dat produkt, tegen een bepaald tarief. Wanneer er alsdan geene verzending is naar buiten, verliest het Gouvernement, en, indien de indigo gezocht is, wint het er verbazend bij.

De fabrieken in deze residentie bestaan in pottebakkerijen, steenbakkerijen, kalkovens en suikermolens. Van deze laatste zijn er drie, volgens de wijze in Europa gebruikelijk ingerigt, en vijftig Chinesche molens; elke van deze laatstgenoemde levert 20 à 25 duizend ponden suiker in 't jaar. De groote molens, volgens de Europeesche wijze ingerigt, leveren drie maal zoo veel en van betere kwaliteit.

De inkomsten van het Gouvernement bestaan in de heffing van verschillende belastingen; men berekent dezelve op 35 ten honderd van den wezenlijken opbrengst van het land, hetgeen 65 ten honderd aan de eigenaars en landbouwers zou laten.

Zie hier den staat voor het jaar 1829.

Belasting op de rijstvelden	*f*	396424
» op de koffijplantagiën	»	394572
» (verponding)	»	4434
» op de gebouwen	»	8720
» op de tuinen (Sirie en pinangplantagiën)	»	2067
» op de erfenissen (successie) 10 ten honderd	»	124
» op de paarden	»	1509
Zegelregt	»	4711
Regt van in- en uitvoer	»	9641
Ankergeld	»	14
Verkoop van het zout	»	135241
» van nipas	»	1144
» van domeinen (onbebouwde landen om ontgonnen te worden)	»	14699
» van hout	»	633
» van Gouvernementsgebouwen	»	3225
Pacht der bazars en van de visscherij langs de kust	»	65964
» van de vischvijvers (tambak)	»	13988
» van Gouvernementslanden	»	995
» van de opium (monopolie van het Gouvernement even als het zout)	»	30000
Brievenpost	»	868
Regt van de openbare verkoopingen	»	628
Heerendiensten	»	298
Verbeurdverklaringen	»	184
Hoofdgeld der slaven à *f* 2.50 per hoofd	»	320
» der Chinezen à *f* 6.00 per hoofd	»	5580
Achterstallig van uitgevoerde koffij, maar gegarandeerd	»	120927
Belasting op de koffij die nog in de magazijnen is, te betalen bij uitvoer	»	35000
Totaal	*f*	1,251920

De uitgaven in de residentie vallende, bestaande in de bezoldigingen der ambtenaren, herstellingen der gebouwen, middelen van vervoer, kosten der policie, enz. beloopen 173100 gulden; blijft dus eene jaarlijksche bate voor de schatkist van *f* 1,078920.

De aanwas van eigendom en van rijkdom van land

wordt duidelijk bewezen door de volgende tabel der inkomsten:

In het jaar		1788	heeft	de residentie	opgebragt	*f*	13517
»	»	1798	»	»	»	»	48000
»	»	1808	»	»	»	»	155892
»	»	1818	»	»	»	»	372000
»	»	1829	»	»	»	»	1,251920

De belastingen op de landelijke voortbrengselen worden op de volgende wijze geheven. Tegen den tijd dat deze voortbrengselen tot die rijpheid zijn gekomen, dat men redelijker wijze de waarde kan berekenen, welke zij hebben zullen op het oogenblik van den oogst, gaat de controleur in de velden, en schat deze waarde volgens den laagsten taks der werkelijke markt. Dan betalen de belastingschuldigen deze belasting, tijdens den oogst, in voortbrengselen of in geld, volgens hunne eigene keus en volgens de klasse en de soort, waarin die velden staan. Dus zijn al de bebouwde landen eerst verdeeld in twee soorten: *Sawa*-landen en *Tagal*-landen. De eerste zijn de vette landen, de beste; de tweede zijn van mindere hoedanigheid. Elk dezer soorten is op nieuw in drie klassen verdeeld. De *Sawa*-landen van de 1e klasse betalen in belasting de helft van hunne opbrengst, die der 2e klasse van dezelfde soort, betalen $\frac{2}{5}$, en die van de 3e klasse betalen $\frac{1}{3}$. Om het bedrag van de verschuldigde belasting voor deze soort van grond te berekenen, neemt men tot grondslag de rijst; men wijst de waarde der rijst in geld aan, en al ware er ook indigo bij, of eenige andere aankweeking, die veel meer opbrengt dan rijst, de landbouwer behoeft daarom toch niet

meer te betalen. De eerste klasse der *Tagal*-landen is belastbaar voor $\frac{2}{5}$, de 2ᵉ klasse voor $\frac{1}{3}$ en de derde klasse slechts voor $\frac{1}{4}$. Om deze soort te schatten, neemt men tot grondslag de maïs, dat de minst geldende aanbouwing is, daar zij gewoonlijk slechts *f* 90 per *jonk* opbrengt. De eigenaar kan er suikerriet op zetten, dat *f* 300 per jonk opbrengt; daarom zal zijn aanslag toch slechts tegen *f* 90 berekend worden. Vele gronden geven twee oogsten elk jaar; maar men eischt de belasting slechts voor eenen enkelen; de tweede is vrij. Even zoo wanneer men goed vindt, zijn land gedurende een geheel jaar onbebouwd te laten, betaalt men geene belasting, want de opbrengst van den grond is belast en niet de grond zelf. Daar de Javaansche landbouwer nooit landeigenaar is, geeft men hem een stuk lands ter bebouwing, en elk jaar heeft eene algemeene verdeeling der gronden plaats. Het opperhoofd van elk dorp, bijgestaan door de oudste en voornaamste inwoners, maakt deze jaarlijksche verdeeling, en op eene zeer billijke wijze, naar het schijnt, dewijl men bijna nooit in dit opzigt eenige klagt verneemt. Ieder ontvangt zooveel land als hij in staat is te bezorgen. Die geene buffels of veldgereedschappen hebben, en aldus buiten staat zijn een stuk lands te doen gelden, hebben geen deel aan de verdeeling; zoo worden ook ter zijde gesteld degenen, waarvan men bij ondervinding weet, dat zij de bebouwing der landerijen, die men hen geeft, verwaarloozen.

Maar deze landelijke belasting is niet de eenige, die het Gouvernement heft op de landsvoortbreng-

selen. Verscheidene zijn buitendien onderworpen aan regten van uitvoer; zoo is het onder anderen met de koffij. Behalve de $\frac{2}{5}$, die het Gouvernement van den oogst ontvangt, is er op elke baal een regt van uitvoer van *f* 2, indien het vaartuig, dat dezelve inneemt onder de landsvlag vaart en voor eene der Nederlandsche havens bestemd is, en van *f* 3, indien het eene vreemde vlag voert en evenzeer voor eenige hollandsche haven bestemd is; terwijl, wanneer eenig vreemd vaartuig, bestemd voor eene haven buiten het rijk, koffij inneemt, *f* 4 per baal als regt betaald wordt. De pacht der bazars of openbare markten wordt bijna altijd door Chinezen gehouden. Om de belasting der voorwerpen, die men verkoopt, te innen, plaatst de pachter zich onder eenen grooten parasol; en men brengt hem, stuk voor stuk, hetgeen men verkoopen wil. Alsdan teekent hij het voorwerp met eenige letter of chineesch merk, en ontvangt het verschuldigde. Er zijn er ook die zich aan den uitgang der markt plaatsen, en zich doen betalen bij wijze van tolgeld. De opium-pacht is eene der belangrijkste zaken op Java. Het gouvernement heeft er zich den alleenhandel van voorbehouden, maar dien onlangs aan de Handelmaatschappij afgestaan, die dezelve wederom aan verscheidene anderen heeft verpacht, en men zal begrijpen van welk belang deze pacht is, wanneer men weet dat de kapitein of chineesch opperhoofd te *Samarang* onlangs deze pacht heeft aangegaan, alleen voor centraal Java, voor *negen millioenen* gedurende drie jaren, dat is tegen *drie* millioenen 's jaars. En hij heeft mij gezegd, dat hij

rekende een half millioen op deze drie jaren te winnen. Intusschen wordt nog veel smokkelhandel in dit voorwerp gedreven. Echter zijn zeer strenge straffen op deze overtreding gesteld, zoowel ligchaamsstraffen als boeten.

De heerendiensten zijn niet zoo belangrijk, als in de Preanger-regentschappen, waar de geheele bevolking daartoe verpligt is. De verbeurdverklaringen ontstaan uit het aanhouden van vaartuigen, die tot den smokkelhandel dienen. Het hoofdgeld der slaven, van welke natie, geslacht of ouderdom ook, is twee en een halve gulden; de eigenaren der slaven moeten dit betalen. Dat der Chinezen is bepaald, en bijna altijd neemt de kapitein der Chinezen van de hoofdplaats der residentie er de pacht van voor de geheele provincie, die alsdan de som bepaalt, die elk individu te betalen heeft, om zoo doende zijn geld terug te bekomen, en deze belasting beloopt gewoonlijk zes gulden per hoofd.

De belastingen door de Europeërs te betalen, die gewoonlijk geene landbouwers zijn, bepalen zich tot de verponding, de belasting op de gebouwen, het successie-regt, de belasting op de paarden, het zegel, het regt van in- en uitvoer, het ankergeld, de belasting op de openbare verkoopingen en het hoofdgeld der slaven. Tot nu toe heeft het Gouvernement zich tegen de kolonisatie der Europeërs verklaard; intusschen schijnt het, dat men hieromtrent van denkbeeld begint te veranderen.

Ook is de beste wijze om de aanplanting van uitheemsche producten, zoo als de cochenille, de indigo,

de zijdeteelt, waarmede men zich thans veel begint bezig te houden, te doen bloeijen, de vaste vestiging der Europesche nijverheid te beschermen, evenzeer als om er de bedrijvigheid en den koopmansgeest der Chinezen henen te lokken. Intusschen moet men voorzigtig zijn, aan deze laatsten niet te veel toe te staan en vooral, hun geene magt te doen krijgen over de arme Javanen; want zij gebruiken deze alleen om hen ongelukkig te maken en hen tot den laatsten cent uit te zuigen. En waarlijk zij zijn volleerde meesters in de kunst om aan de armsten geld te ontfutselen, zonder hen nogtans te bestelen. Alles wat zij voor anderen doen, alles wat zij verkoopen, alles wat zij leveren, zij doen zich er altijd zoo duur mogelijk voor betalen, zonder in het minst den persoon in aanmerking te nemen; maar zij vinden allerlei middelen om het loon te onthouden aan degenen die voor hen werken, en hen te leur te stellen in hunne belooning. Onder vele andere trekken van dezen aard, noem ik hier eenen, die zeer dikwijls voorvalt. De gewone wijze van reizen voor personen, die de buitengewoon groote kosten van postpaarden niet kunnen betalen, is zich in een *joli*, eene soort van draagbare hangmat gedekt met een zonnescherm van kokosbladeren, te doen dragen. Om eenen Europeaan te dragen zijn altijd vier Javanen noodig: zij willen het niet met minder doen; voor een' Javaan zijn er drie noodig; maar de Chinezen weten hen over te halen, om het met hun beiden te doen, en daar er een vast tarief voor deze dragers bestaat, betalen zij dus slechts half zoo veel

als een Europeaan. Eenmaal op reis zijnde, betaalt de Chinees van tijd tot tijd de ververschingen voor zijne dragers bij die ontelbare uitstallingen, die langs al de wegen van Java zijn. Maar hij kent de onoverwinbare hartstogt der Javanen voor de hazardspelen en weldra stelt hij hun eene partij voor om de verveling van den weg af te breken. De arme duivels verlangen niets beters. Zij verliezen. »Misschien" zegt hij, »zult gij op een' volgenden keer gelukkiger zijn;" men begeeft zich weder op weg, men houdt op nieuw stil, men speelt nogmaals. Maar de Chinees, die al de streken van volmaakte afzetterij kent, wint altijd, en voor hij op zijne bestemming gekomen is, heeft hij niet alleen al het geld terug gewonnen, dat de dragers hem gekost hadden, de ververschingen, die hij hun op den weg gegeven heeft, maar nog daarenboven dat, wat hij voor zijn eigen aandeel betaald heeft, en den prijs van vervoer. En hij heeft dus de reis om niet gedaan. Men zegge dan nog dat de Chinezen niet beschaafd zijn!

De tijd, dien ik in het schoone land van *Passoeroean* heb doorgebragt, is mij zeer kort toegeschenen. De gastvrijheid, welke ik er ontving, de vermaken die men er mij aanbood, maakten er mijn verblijf regt aangenaam. De onvergelijkelijke schoonheid van het landschap, de verbazende vruchtbaarheid van den grond, de weelde van den plantengroei, de rijkdom der voortbrengselen, alles vereenigt zich om er eene genotvolle streek van te maken, en men kan er met regt den naam van *lusthof van Java* aan geven.

(*Wordt vervolgd.*)

MEDEDEELING

AANGAANDE SURINAME,

naar aanleiding van stukken, door het Britsche Ministerie, bij het Parlement ingediend.

In het begin van den tegenwoordigen jaargang, gaven wij aan onze lezers den hoofdzakelijken inhoud van bovengemelde stukken, voor zooveel de briefwisseling betrof, met den Commissaris SCHENLEY gevoerd (1). Die stukken behelzen echter nog eene andere, tot dezelfde onderwerpen betrekkelijke, briefwisseling, die namelijk, welke in den jare 1842 tot 1843 gevoerd is met het Britsche Gezantschap in den Haag (2). Het zal, meenen wij, ook thans nog, een niet geheel nuttelooze arbeid zijn, aan dit gedeelte een gelijksoortig verslag te ontleenen, als hetwelk wij van het eerste gedeelte leverden. Kan

(1) Zie bl. 12 volgg. Men vergl. nog bl. 141 en 146.

(2) De verzameling waarin deze *correspondentie* gevonden wordt, is getiteld *class B*; uit deze zijn onze aanhalingen in den tekst.

onze vurige deelneming in de openbare belangen, hoe begeerig ook, niet gelooven, de volle waarheid te kennen van hetgeen er omgaat, er komt voor het minst eenig licht voort uit de alzoo zaamgebragte stoffe.

Bestaan er, bij onze hooge regering, ten aanzien van het lot der negerslaven, beginselen, welke men naar gelang de omstandigheden het vergunnen in werking tracht te brengen? Of leeft men er, ook in dat opzigt, bij den dag, voorziende in hetgeen de belangen van het oogenblik vorderen en behoudende wat zonder letsel nog kan duren? Die op deze vragen antwoord begeert, blijft bij het lezen der briefwisseling niet geheel onbevredigd. Wel treft men er, van onze zijde, geene verkondiging van algemeene bedoelingen aan: eene verkondiging welligt ook even ongeraden als noodeloos; doch uit het voorhandene mag men gissen, dat er aansluiting is aan deze beginselen: het vernietigen van den slavenhandel en tegengaan der slavernij. Misschien drong wel het Engelsche bewind aan het onze, dikwijls, bij wijze van herinnering, de begrippen op, welke het niet geheel innig aangenomen meende te zien, en toch ter goeder trouw wenschte opgevat te vinden. Maar van begin af, is Nederland niettemin vrij algemeen geacht, in het weren van den slavenhandel, meer dan eenig volk, zamenstemmende met het Engelsche te hebben gearbeid. Aan de met dit oogmerk geslotene verdragen, schijnt men, thans ook, en meer nog dan vroeger, eerlijk gevolg te willen geven. Hij die dit gaarne wenscht te vertrouwen, leest dan

ook met vreugde wat Lord ABERDEEN schrijft van de bekende inzigten van den Koning: »om geheel en »al elk spoor van den onwettigen slavenhandel in »zijn gebied uit te wisschen" (bl. 409) (1). Wat wil men bij ons, dan, verder, met betrekking tot de slavernij, welke van den slavenhandel haar voedsel ontving? Sir EDWARD DISBROWE beroept zich bij onzen minister van Buitenlandsche zaken (bl. 394) »op de zucht tot werkelijke afschaffing der slavernij, »zoo dikmaals door de Nederlandsche regering ge»toond" (2) Er kan wel een twijfel oprijzen of hier niet, door den gezant, slechts gedoeld zij op het wegnemen van de slavernij dergenen, welke vrij behoorden te zijn uit kracht van de verdragen; zijne woorden zijn echter algemeen, en het is niet gemakkelijk aan te nemen, dat hij zich onnaauwkeurig zoude hebben uitgedrukt. Liever nog vermoeden wij, dat het te niet gaan der slavernij door onze regering wordt vooruit gezien.

Konde er, indien het tot dusver gezegde geene begoocheling is, in de wenschen (3) der beide rege-

---

(1) »To suppress entirely every vestige of the illegal slavetrade in his dominions." 20 Dec. 1843.

(2) »Judging from the anxiety for the effectual abolition of slavery, so often shown by the Netherland Government." 25 Oct. 1842.

(3) Op vele plaatsen in de briefwisseling wordt hulde gedaan aan de bedoelingen onzerzijds. »The good faith and humane views of the »Government of the King of the Netherlands." bl. 401. »The humane »intentions of His Netherlands Majesty." bl. 403. »The known humane »sentiments and intentions of that (the Government) of His Nether»lands Majesty." bl. 399." — Bij het overschrijven eener van Lord

ringen overeenstemming zijn, iets anders is het, wat de maatregelen betreft, aangewend om dezelve te verwezenlijken. Wij behoeven het van den heer SCHENLEY niet te leeren, dat indien ons bestuur het te keer gaan van den slavenhandel en het matigen der slavernij ernstig gewild heeft, de »bevelen uit den Haag" in Suriname, onder het oog en oor der overheden »schandelijk zijn verkracht" (1). Waarschijnlijk heeft men er zich zelven toegejuicht over elke slimme ontduiking, »der dwaze menschenliefde;" maar slimheid en een enge blik gaan zamen en de berekening werd verzuimd, wat uit den loop van zaken eenmaal volgen moest. Niet, ruiterlijk, is men, vroeger zoo min als nu, van de zijde der slavenhouders te voorschijn gekomen met de grondregels: de slavenhandel moet behouden worden en de slavernij kan duren. In de toepassing slechts heeft men beknibbeld en, naarmate men gelukkiger slaagde, het overtreden als gevoegelijker beschouwd. Men heeft eenen toestand helpen vormen, welke het invoeren der verbeteringen, om welke men schreeuwt, ten uiterste bezwaarlijk maakt. Menigvuldig zijn, indien wij wel zien, de moeijelijkheden, uit die bron, voor onze tegenwoordige regering, ook tegenover de Engelsche gerezen. Het kwalijk uitvoeren der verdragen, welke men met evengenoemde mogendheid heeft aangegaan

---

ABERDEEN ontvangene dépêche lascht Sir ALEXANDER MALET de uitdrukking, als ware het een formulier, ook maar eigenmagtig in; bl. 398 en 399.

(1) Class. A. bl. 293. Vergel. Bijdr. D. II. bl. 384.

en heeft willen en moeten aangaan, is de steeds mildelijk vlietende oorzaak van allerlei klagt, verwijt en inmenging harerzijds. Het volgende, dunkt ons, wijst het zonneklaar aan.

Sedert zich in de Engelsche bezittingen, ten gevolge der vrijlating, behoefte aan werkzame handen heeft geopenbaard, is ook het Engelsche bewind genoopt geworden, op de nakoming van de verdragen gestrengelijk toe te zien. Uit kracht van dezelve moesten, onder anderen, de negers van slavenschepen afkomstig, welke voor het gemengd geregtshof te Paramaribo waren opgebragt, niet als slaven gebezigd worden, maar »als vrije huisbedienden of werklieden. De »naam" van »vrije arbeiders," is toen wel in Suriname bekend geworden, maar niet de »toestand." Hierop werd de aandacht, ook in Engeland, gevestigd. Men beriep zich daar tegen, bij ons, op den aan de bedoelde lieden toegekenden naam van »vrij;" doch niet alleen werd zulks ongenoegzaam gekeurd; men bragt stukken te voorschijn, uitgegaan van het Surinaamsch bestuur zelf en in welke de zoogenaamde vrije arbeiders eenvoudig »slaven" werden geheten. De heer SCHENLEY wist, ter bevestiging, twee verklaringen magtig te worden, bij het Militair hospitaal te Paramaribo, in Augustus en September 1842 afgegeven (1). Lord ABERDEEN zond dezelve aan den heer DISBROWE, met last, den inhoud aan onze regering mede te deelen, ten einde daarop de aanmerkingen te vernemen, die mogten voorko-

(1) Men vindt dezelve in het Engelsch vertaald, Class. A. bl. 298.

men; met bijvoeging van eenige betuigingen van vertrouwen, maar ook van deze, voorwaar niet vereerende, woorden, dat de Engelsche regering hoopte, »*verzekeringen* te zullen ontvangen, *op welke zij zich* »*zoude kunnen verlaten*, dat de weldadige oogmer»ken der contracterende partijen niet ten eenenmale »zouden verijdeld worden" (bl. 401) Wat onzerzijds daarop geantwoord is, blijkt niet. Sir EDWARD meldt alleen de ontvangst der dépêche (bl. 402). Men heeft misschien de bevoegdheid van den heer SCHENLEY tot het leveren van zoodanige berigten, behooren te ontkennen. De stelling, door den Gouverneur Generaal ELIAS aangenomen, dat, overeenkomstig Lord ABERDEEN's vroegere instructie van den 28en Junij 1830, de betrekking van den Britschen Commissaris in 't gemengd Geregtshof is van zuiver regterlijken aard (1) is nog in 1843 door zijn Lordschap bevestigd (2). Het verdrag van 1818 en het daarbij behoorend Reglement wijzen aan, waartoe zich de taak van het Geregtshof, des te eer, die van elk lid van hetzelve, bepaalt. Voor zooveel de negers betreft, met de opgebragte slavenschepen aangevoerd, wanneer over deze slavenschepen uitspraak is gedaan, geeft het geregtshof hun een certificaat van vrijstelling, waarmede zij worden uitgeleverd aan het Gouvernement, op welks grondgebied het Hof zitting heeft. Zij worden uitgeleverd, ten einde als vrije arbeiders te worden gebezigd en het Gouvernement, aan hetwelk zij

(1) Zie Bijdr. D. II. bl. 31.
(2) Zie Class. A. bl. 331. 21 Dec. 1843.

uitgeleverd zijn, verpligt zich, zoo staat er geschreven »tot de waarborging der vrijheid van zoodanig »gedeelte dier lieden, als aan hetzelve zoude komen »te beurt vallen" (1). Maar was nu daarmede aan den heer SCHENLEY opgedragen, na te gaan, in hoeverre met eenmaal uitgeleverde negers naar behooren gehandeld werd? Op deze onderstelling berustte zijn inwinnen der voormelde verklaringen. Wij hadden hem gaarne, ook bij dezen stap, terug gewezen gevonden en, met berigt hiervan, aan Lord ABERDEEN opgemerkt gezien, dat de Nederlandsche regering thans noch toezigt noch beloften behoefde, om staat te doen maken op de vervulling harer pligten.

Volgens het zoo even gemeld oogpunt, ging de heer SCHENLEY zijne betrekking almede te buiten, toen hij zich in Londen beklaagde over de diensten, welke men van de vrije arbeiders scheen te willen vorderen ten behoeve der sedert beproefde kolonisatie. Het voornemen was, naar berigten, afkomstig van den heer secretaris DE VEER, alle de vrije arbeiders ter bestemder plaats bijeen te brengen en, met de kolonisten vereenigd, onder de hoede te stellen van derzelver leeraar, welke hun, wanneer hij hen ver genoeg in beschaving gevorderd zoude keuren, hunne vrijheidsbrieven uit zoude reiken. In dit voornemen zag de heer SCHENLEY, en met reden, te kort koming aan het verdrag. De uitreiking der vrijheidsbrieven zou, op het gewoon beweren van ongenoegzame beschaafdheid, in het oneindige kunnen worden ver-

(1) Vergel. Bijdr. D. I. bl. 203—206.

schoven; hoezeer vrij geheten, zouden de arbeiders geene keus hebben tot het al of niet aanvaarden van het werk; op den afstand, waarop men zich bevinden zoude van den zetel der regering, zoude men er ligtelijk toe komen, hen door de gewone slaventucht te dwingen tot eene inspanning, welke uit haren aard uiterst zwaar zoude zijn en nog vergroot worden, naarmate men de sterfte zoude hebben goed te maken, onder de Europesche bevolking te wachten (1). In weerwil dezer bezwaren, scheen de Gouverneur ELIAS zelf (2) dit plan voor te staan. Men ziet hoe de West-Indische begrippen de betere Europesche reeds bij hem verdrongen. Lord ABERDEEN nam, schijnt het, SCHENLEY's beschouwing over, en zond deszelfs brief aan den heer DISBROWE toe. Veertien dagen later berigtte de laatstgenoemde, dat hij een bezoek ontvangen had van den Minister VAN KATTENDYKE, na een gesprek, door dezen, met den Minister van Koloniën gehouden. Het antwoord was: »ten »opzigte van het plaatsen der negers van *Las nieves* (?) »onder de bevelen der nieuwe kolonie van uitgewe»kenen, als vermeld in den brief van den heer »SCHENLEY," dat »zulks niet zoude worden toegelaten, »zelfs al ware het de bedoeling van den Gouverneur »Generaal; hetwelk men betwijfelde." (bl. 396, 397).

Niet lang nadat de Gouverneur ELIAS van hier vertrokken was, werd, bij monde van den gezant, in duidelijke bewoordingen het beginsel vooruitgezet,

---

(1) Class. A. bl. 293, 294.

(2) »The Governor General has determined " a. pl. bl. 293.

zoo straks door ons bestreden. »Het Britsche bestuur »vertrouwde,'' zoo heette het, in eene nota van den 28en October 1842, (bl. 394) »dat aan den nieuwen »Gouverneur Generaal bevelen zouden worden ge»zonden, den Britschen Commissaris alle die gemak»ken te verleenen, welke de omstandigheden eischen, »om hem in staat te stellen zich te verzekeren, dat »het'' daarbij bedoelde »gedeelte van het verdrag is »uitgevoerd.'' Bepaaldelijk gold het, in dat schrijven, eene weigering van den tijdelijk waarnemenden Gouverneur DE KANTER, den heer SCHENLEY te vergunnen, zich persoonlijk in betrekking te stellen met de negers, welke beweerd werden ten onregte in slavernij gehouden te zijn. Of het regt van onderzoek, voor den heer SCHENLEY toen ingeroepen, door onze regering is tegengesproken, weten wij niet; waarschijnlijk was het, sedert lang, stilzwijgend erkend (1); doch dat de Gouverneur ELIAS het verlangd persoonlijk overleg met de negers tot op het laatst van 1843 is blijven weigeren, hebben wij vroeger gemeld, als wanneer wij tevens hebben aangetoond, hoe, door heimelijk aangeknoopte betrekkingen, de heer SCHENLEY heeft voorzien in hetgeen hem ambtelijk werd ontzegd (2). Zijne bemoeijingen hebben toen betroffen de negers, welke wij daar genoemd hebben,

(1) Lord PALMERSTON'S aanschrijving, b. v., van het begin van 1841 doet zulks onderstellen. Zie Bijdr. bl. 23 en 26. Ook verdedigt de heer DISBROWE SCHENLEY'S poging tot persoonlijk omgaan met de negers, door de opmerking dat er, ten aanzien van hunnen toestand, reeds eene briefwisseling was geweest. (Class. B. bl. 394).

(2) Bijdr. bl. 32, te vergel. met bl. 30.

van: *Las Nieves*, *La Légère*, *Beverley*, *Olive-Branch*, *Lilienthal*, *ingevoerden van* 1825 en van *Barbados* (1). Omtrent hetgeen ten opzigte van die negers is voorgevallen, moeten wij thans, in geregelde orde, nog het volgende melden:

1. De *Nieves-negers*. Met betrekking tot deze vinden wij, dat in der tijd de Minister VERSTOLK VAN SOELEN bevolen heeft, dat elk van dezelve als een vrije neger aangemerkt, met deze bedoeling bekend gemaakt en ter goeder trouw als zoodanig behandeld worden moest. Dit bevel had hij, op den 21en April 1841, aan den Gouverneur Generaal herhaald en zich daarop, in eene nota van den 3en Mei, beroepen, toen hij aan het Engelsche bewind de verlangde toezegging deed van ten uitvoer legging van het verdrag. Deze ten uitvoer legging echter bleef onvolkomen. Immers diende de gezant, in October van het volgend jaar, een vertoog in, waarbij geklaagd werd, dat de bedoelde negers, bij de afzending der laatste berigten, niet in het bezit waren hunner bewijzen van vrijstelling (bl. 394). Wij weten namelijk, dat men gemeend had, dat wel het verdrag voorschreef, dat aan de vrije werklieden bewijzen van vrijstelling moesten gegeven worden, maar dat met hetzelve niet streed, dat men hun die bewijzen weder afnam (2). Wat zoude men onzerzijds antwoorden? Naar een gesprek, met den heer VAN KATTENDYKE (3) gehouden, verwachtte de heer DIS-

(1) A. b. bl. 22.

(2) Zie Bijdr. bl. 20.

(3) »I have always found him anxious to comply with the request

BROWE, zulks binnen weinige dagen te weten. Er moest echter eene mededeeling worden ingewacht van het Ministerie van Koloniën. Nu werd de gezant vrij dringende. Hij riep eerst, meer dan eens, de gedane toezegging in het geheugen. Den 23en Januarij gaf hij eene nieuwe nota (bl. 394). In het begin van Februarij bezocht hij den Minister met een vernieuwd verzoek; doch bekwam den 17en van die maand berigt — op andere punten (bl. 396). Eindelijk volgde, in het begin van April, bepaald bescheid, waarbij, na een gehouden gesprek met den heer BAUD, de heer VAN KATTENDYKE kennis gaf »dat onze regering »het zoo lang terughouden der bewijzen van vrijdom »geenszins goedkeurde." Hij deed daarbij voorlezing van den brief, met welken de Gouverneur ELIAS de aanvrage van den heer SCHENLEY beantwoord had (1). De Gouverneur meldde, in dien brief, dat onze regering gezet was op de spoedige en geheele vrijstelling der bedoelde negers; doch beriep zich op de omzigtigheid, welke de moeijelijke omstandigheden vorderden. Hoeverre hij in dit begrip van omzigtigheid ging, blijkt uit het voorstel, hetwelk hij gedaan had, om de vrijstelling »trapsgewijze" te doen plaats hebben. Dit is in den kolonialen geest. Doch de heer VAN KATTENDYKE berigtte, bij voorschrevene gelegenheid, dat de regering die voorgestelde wijze had afgekeurd en dat eene maand te voren aan den Gou-

»of the British Government," schrijft de heer DISBROWE van den heer VAN KATTENDYKE. Deze heeft zich dus beijverd; maar het is duidelijk: *oleum et operam perdidit.*

(1) Class. A. bl. 290 vergel. met 289.

verneur een antwoord was toegezonden op zijne laatste brieven, waarbij hem »bepaaldelijk werd gelast, »op denzelfden dag, waarop hij dat antwoord be»kwam, volledige vrijheid aan de bedoelde negers »te geven en hun de vrijdomsbewijzen uit te reiken, »welke hun zoo lang onregtvaardig onthouden wa»ren." (bl. 397). Op dit vernemen hield de heer DISBROWE eene nota terug, »which he had prepared »for the occasion" (ald.) Zulks werd ook door Lord ABERDEEN goedgekeurd (bl. 398). Dan, twee maanden later, kwam er berigt van den heer SCHENLEY, dat, tot op het laatst van April, de vrijdomsbewijzen niet uitgereikt waren (bl. 400). »Gij zult" schreef, met toezending aan den heer DISBROWE, Lord ABERDEEN, den 24en Junij, op koelen toon: »Gij zult dit »stuk aan de Nederlandsche regering mededeelen." De heer DISBROWE nogtans handelde niet scherpelijk. In aanmerking nemende, dat de verklaring van den heer VAN KATTENDYKE het schrijven van den heer SCHENLEY niet vele dagen was vooraf gegaan (1), zond

(1) De opvatting van sir EDWARD was hier kennelijk gunstig. Hij dagteekent, 29 Augustus, het bedoeld onderhoud met den heer VAN KATTENDYKE, als »at the end of the month of April" (bl. 401). Volgens zijn schrijven van 14 April (bl. 397) had echter dat onderhoud destijds reeds plaats gehad en hield hetzelve in: dat de bevelen toen reeds weg waren »had left this country full a month since." Dit brengt, in redelijkheid, op omstreeks 12 of 13 Maart, als den tijd van vertrek. De brief van den heer SCHENLEY is van den 2en Mei. Dus hebben dan de bevelen 47 of 48 dagen reis gehad, of zij zijn niet stiptelijk gevolgd. Want er was uitreiking gelast op den dag zelven van het ontvangen. Wij moeten gissen, dat het vaartuig *drie en eene halve maand* onder weg is geweest; want eerst op 26 Junij heeft de uitreiking plaats gehad. Zie onder.

hij eerst den 29en Augustus antwoord naar Londen en berigtte, dat, volgens de laatste, toen bij den heer BAUD ingekomene tijdingen, de bevelen gehoorzaamd en de negers geheel in vrijheid hersteld waren (bl. 401). Van dit vriendschappelijk meêgedeelde verzocht nu de heer DISBROWE den heer VAN KATTENDYKE een officieel berigt (ald.); maar toen deze, op den 29en September daaraan nog niet voldaan had (1), wendde zich de gezant tot den Minister SCHIMMELPENNINCK, op dat oogenblik ook met buitenlandsche zaken belast, en vroeg hem, als ter bevestiging, maar, gelijk het beleefdelijk heette, ter aanvulling eener te voren reeds bekomene lijst, de opgave der namen van de negers, aan welke de vrijdoms-bewijzen waren uitgereikt, met de dagteekeningen dezer bewijzen (bl. 402). Het gevorderde werd, op den 23en October, geleverd door den Baron DE LA SARRAZ, inmiddels tot Minister van Buitenlandsche zaken verheven (2). Zoo bleek het dan, dat op den 27en Junij wel niet de oorspronkelijke certificaten, welke aan het koloniaal bestuur afgegeven, doch zoo het schijnt, in 't ongereede geraakt waren (3)

(1) »This communication" schrijft de heer DISBROWE, »I have never »had the honour of receiving." Hier was verzuim, en wel verzuim eener gedane belofte. Dacht de heer VAN KATTENDYKE niet aan SALOMO's gezegde: *een goede naam is beter dan olie?*

(2) Ook voor de zaak, welke wij thans behandelen, was de gestadige afwisseling van Hoofden van het Departement van buitenlandsche zaken voorzeker niet gunstig. Wij noemden hier, in weinige regels, over een kort tijdsverloop, er drie. Van tot die betrekking bekwame lieden is het als of Nederland gelukkig genoeg is te kunnen zeggen: *»poëta »non fit sed nascitur."*

(3) Dezelve waren ook van den jare 1823 en, zoo dit er op vermeld

echter werkelijke bewijzen van vrijstelling waren uitgedeeld. Van de 49, op 1 Mei 1823, vrijverklaarden, dienden er thans in de guides 7, welke hunne bewijzen reeds vroeger ontvangen hadden; voorts waren er negers over bevonden, ten getale van 9, en 7 negerinnen; deze hadden de bewijzen thans bekomen; daarbij waren nog 10 kinderen van evengemelde negerinnen, welke verklaringen verkregen, dat zij, als vrijen geboren waren. Ziedaar dus eene uitreiking aan 10 kinderen en 16 volwassenen. Men begrijpt het gewigt en gevaar eener zoodanige verrigting en de gelukwenschingen, welke, uithoofde van het wel volbrengen, over en weder werden uitgestort! (vgl. bl. 403) Er was echter voor het Engelsch bestuur nog een klein genoegen bewaard. Lord ABERDEEN schreef, onder dagteekening van den 27en September, aan den heer DISBROWE, dat hij voorstellen zoude aan onze regering »als een zeker middel," om aan de bedoelde ongelukkige menschen die geheele vrijheid te waarborgen, welke hun verschuldigd »maar tot nog zeer onlangs, zoo niet zelfs destijds nog, op onregtvaardige wijs, gelijk men beleden had," onthouden was, »openlijk en zoodanig, dat men er zich »niet in vergissen kon" de keuze te geven, naar eene Britsche kolonie te gaan. »De Engelsche regering zou »dan gaarne de kosten dragen van hunne overbren»ging" (bl. 401). De heer DISBROWE moest evenwel eerst, bij eene of andere bevoegde autoriteit, zich

---

stond, had elke neger dan het bewijs van ontrouw, met het certificaat zelf, in handen gekregen. Dit kon niet wel.

verzekeren, of, zoo de bedoelde negers in eenen toestand van vrije negers geplaatst waren, er eenige wet bestond, welke hen konde beletten uit te wijken, indien zij hiertoe geneigd mogten zijn. De gezant meldt in antwoord, den 29en September (bl. 402) dat hij, niet in staat geweest zijnde, zich van evengemeld punt voldoende te vergewissen, berigt had gevraagd aan den heer SCHIMMELPENNINCK en zendt vervolgens, den 31en October, eene nota over van den heer DE LA SARRAZ, inhoudende dat, »volgens de inlichtingen, bekomen van »het ministerie van koloniën, de bedoelde negers vrij ge»worden zijnde, behoudens hunne onderwerping aan de »bestaande wettelijke bepalingen, zulks ook zijn wat de »keus van hunne verblijfplaats betreft" (1) (bl. 403)

---

(1) Aan den Engelschen gezant schreef de heer VERSTOLK VAN SOELEN: »*que, si un de ces individus, parfaitement libre, désire quitter* »*la colonie, il en est sans doute le maître et personne assurément* *ne l'empêchera*" (Class. A. bl. 289 en 300). De heer ELIAS schreef den heer SCHENLEY: »*as the negroes alluded to are perfectly free*, »*they can go wherever they please*" (Class. A. bl. 316). De woorden van den heer DE LA SARRAZ zijn: j'ajouterai »*que les nègres susdits* »*devenus libres, sauf leur soumission aux dispositions législatives* »*établies, le sont également aussi pour ce qui concerne le choix* »*de leur résidence*" (bl. 408 voormeld). Men ziet, bij een weinig overweging, dat de uitdrukking van den heer ELIAS de meest stellige is. »De negers" zegt hij, »zijn volkomen vrij en kunnen dus gaan »waar zij willen." Zoo veel had de heer VERSTOLK niet gezegd. »Indien »een hunner, aangenomen dat hij volkomen vrij zij, vertrekken wil, »men zal hem niet weerhouden." De heer DE LA SARRAZ neemt het vrij zijn wel aan, maar — gelijk men het kan opvatten — ook wat het verhuizen betreft, »behoudens onderwerping aan bestaande wets»bepalingen." Men heeft alzoo geen volstrekt regt van uit te wijken verkondigd. En inderdaad schijnt ook de bevoegdheid, hetzelve, op

Deze nota was van den 23en October. Men weet, wat destijds in Suriname alreeds geschied was: hoe de negers den heer SCHENLEY den overtogt naar eene engelsche kolonie verzocht hadden, hoe deze, uit eigen gezag, Demerary voor hen had gekozen, hoe de Gouverneur Generaal den 21en Augustus (1), na juist eerst Demerary te hebben uitgesloten, hen derwaarts met eene gouvernements-schooner, de Nederlandsche vlag in top, overzond, waardoor ook, gelijk de heer SCHENLEY onedelmoedig deed opmerken, aan de Engelsche regering eene zware uitgave bespaard werd (2). Was dit eenvoudige lieftalligheid jegens Engeland? Was het vreeze of de prijs van eene of andere bedongene toegeeflijkheid? Was het, misschien, helsche trouweloosheid, welke had weten ingang te verschaffen aan eenen raad, die tegen onze regering, bij al wat een Nederlandsch hart in den boezem draagt, somber misnoegen zoude verwekken? Nooit zullen wij het,

---

zekere gronden, te verhinderen, aan den Staat niet te moeten worden betwist. Er kunnen pligten zijn, wier vervulling gaat, ook boven die vrijheid. Wij hadden het reeds voor den geest, toen wij, in den vorigen jaargang, bl. 206. de lezers opmerkzaam maakten op het weghalen door de Engelschen, van zoogenaamde »verbondene werklieden" uit Curaçao, St. Eustathius en Saba. Met reden was dan Lord ABERDEEN er niet vreemd van, dat er bij ons in dat opzigt bepalingen zouden bestaan. Zij waren er ook van oudsher, die, waarschijnlijk, zonder aarzelen, op onze koloniën zouden zijn toegepast. Thans op voorziening wijzende, doen wij het echter niet, zonder de uitdrukking »*wetsbepalingen*" van onzen Minister over te nemen en in meer eigenlijken zin, dan hij er welligt aan gaf.

(1) Class. A. bl. 315.

(2) Zie Bijdr., 1845, bl. 25—28.

wel denkelijk, vernemen; zelfs niet, of de geledene vernedering, door den bewerker voor het minst met eenige berisping is geboet! Wij moeten ons vergenoegen met de betuiging van »groote tevredenheid" door Lord ABERDEEN den 30sten November gegeven (bl. 406). En nog was de zaak der *Nieves-negers* niet ten einde. Er waren er nog overgebleven bij de guides, en de heer SCHENLEY beweerde, dat de Britsche regering de verwijdering bedoeld had (1) van alle de *Nieves-negers*, welke hiertoe eenen wensch zouden uiten, terwijl daarenboven de negers bij de guides gedwongen dienden (2). Op den 22sten September deed de Gouverneur ELIAS den heer SCHENLEY weten, dat hij de manschappen had ontboden naar Paramaribo en dat, in geval zulks door hen verlangd werd, ook zij, onder de zorg van den heer SCHENLEY, naar Demerary zouden kunnen gaan (3). Of zij vertrokken zijn, weten wij niet. De briefwisseling op dit punt, eindigt waar, met mededeeling van den ingekomenen brief van den heer SCHENLEY, de heer DISBROWE het daarin geroemde menschlievende gedrag van den heer ELIAS ontwijfelbaar bevorderlijk noemt aan het welzijn van Suriname (bl. 407 en 409).

2. De *Légère-negers*. Reeds in de maand December 1842 had de heer SCHENLEY, onder anderen, ook betreffende deze negers, aan Lord ABERDEEN verslag gegeven, met berigten op 17 Februarij en 28

(1) »Her Majesty's Government have contemplated the removal."

(2) Class A. bl. 328.

(3) Ald. bl. 324.

October (1). Eerst op den 31[en] December 1843 schreef zijn Lordschap, om er de aandacht van onze regering op te vestigen. Met eene uitvoerige en heldere beschrijving van het gebeurde, gaf hij den heer DISBROWE in last, onderzoek te vragen en het uitzenden van bevelen, door welke de goedwillige en regtvaardige gezindheden, voor 18 jaren, onzerzijds, aan Sir CHARLES BAGOT uitgedrukt, »eerlijk en afdoende" zouden volvoerd worden (bl. 410, 411). Of de oorspronkelijke brief van den Gouverneur Generaal DÉ VEER aan Sir THOMAS COCHRANE, welks bestaan in Suriname betwijfeld werd (2), sedert gevonden is, weten wij niet. Wij weten alleen, door de onlangs gegevene mededeeling (3), dat, in den loop dezes jaars, hoofdzakelijk die negers in den staat van vrije arbeïders overgebragt zijn, zoo als welligt (4) sedert 1843 het voornemen was en zonder dat de wensch van den heer SCHENLEY, dat zij naar eene Engelsche kolonie zouden overgaan, tot dus verre verhoord schijnt.

3. De *Beverley* — *Olive-branch*, — *Lilien-thal* — en *in* 1825 *heimelijk ingevoerde* negers. Deze allen te zamen voegende geven wij aan onze lezers eenen flaauwen indruk van het geen, naar wij ons voorstellen, Lord ABERDEN's dépêche

---

(1) Class. A. bl. 288, 296, 330.

(2) Class. A. bl. 330. vgl. Bijdr. bl. 23, 24.

(3) Zie boven bl. 409, volgende.

(4) Class. A. bl. 304, 324. Misschien zouden wij stellig kunnen spreken, indien niet de brief van den heer SCHENLEY van 28 Junij 1843, in de *Parliamentary papers* achterwege gelaten was.

van den 20[en] December 1843 te 's Hage moet hebben uitgewerkt. Bij die dépêche werden de brieven van den heer SCHENLEY, die allen betreffende, en gedagteekend van 18 December 1842, 22 Julij en 10 September 1843, gezamenlijk en eensklaps naar onze regering gezonden; hetzij men te Londen, voor het einde van het jaar, zijne briefwisseling hebbe willen aanzuiveren, hetzij men pijlen, tot een nuttig oogenblik opgespaard, toen plotsling zeker doel hebbe willen doen treffen. Kortom, den gezant werd opgedragen, met mededeeling der voorzeide brieven, te verzoeken, dat, naar het daarin aangevoerde, naauwkeurig onderzoek (1) zoude worden gedaan, en mogt het waar bevonden worden, bepaald bevel (2) zoude worden gegeven, dat de bedoelde negers dadelijk (3) in vrijheid wierden gesteld. Lord ABERDEEN voegde er bij: »het Britsch bewind »wenscht, als een gemakkelijk middel om in de toe»komstige vrijheid en het onderhoud dezer negers te »voorzien, aan de hand te geven, dat dezelve ge»zonden worden naar de naburige volkplanting Deme»rary. Het Britsch bewind zal gaarne de kosten »dragen van zulke verplaatsing" (bl. 409). Zoo was er dan geene bewimpeling meer en werd, door Lord ABERDEENS opgevolgde woorden: dat Sir HENRY LIGHT en de heer SCHENLEY zouden kunnen gelast worden behulpzaam te zijn tot »het bedoeld menschlievend

---

(1) »*Searching inquiries.*"

(2) »*Special directions*"

(3) »*Fortwith.*"

»oogmerk" ons zelfs in het aangezigt gezegd, dat, waar het op menschlievend handelen aankomt, wij de zorg aan Engeland moeten overdragen. Het honende verdwijnt slechts, wanneer men aanneemt, dat de uitdrukking hier als voor de leus gebezigd werd en dat hetgeen, waar wezenlijk begeerte toe bestond, was het verkrijgen van werklieden voor Britsch Guyana. Wat onzerzijds geantwoord is, of de gevraagde nasporingen gedaan zijn en welken uitslag zij dan hebben opgeleverd, of de verhuizing is geweigerd en zoo ja, met welke redenen, ligt nog alles, blijft misschien altijd, voor ons, in het duister. Hebben zich echter van de hier beschrevene negers eenige onder de *vrije arbeiders* bevonden, zoo kunnen wij thans (1) gelooven, dat ook deze op vrije voeten zijn gesteld.

Eindelijk, 4. de *Barbados*-negers. Reeds de voorganger van den heer SCHENLEY, de commissaris DALRYMPLE, had bevel ontvangen, alle de berigten, welke hij, met betrekking tot die negers, bezat, aan den Britschen Secretaris van Staat over te maken (2) en de Gouverneur Generaal RIJK had in 1841 de verzekering gegeven, dat indien er zoodanigen ontdekt konden worden, zij zonder twijfel zouden worden uitgeleverd (3). Het beweren was, dat gezegde negers, in Suriname met slaven vermengd en als slaven steeds behandeld, derwaarts waren overgebragt uit Barba-

(1) Zie boven, bl. 410.
(2) Class. A. bl. 291.
(3) Ald. bl. 304.

dos, waar zij, als in eene Engelsche Kolonie, sedert 1807, aanspraak hadden gehad vrij te zijn en de hoedanigheid hadden verkregen van Britsche onderdanen, welke hoedanigheid, door hunne wederregtelijke overvoering, niet voor hen verloren was gegaan (1). Met dit beweren, vinden wij, dat de heer SCHENLEY het onderzoek van den heer DALRYMPLE voortgezet en deels aan Lord ABERDEEN verslag heeft gegeven, deels vertoogen ingediend aan het bestuur in Suriname. De waarnemende Gouverneur Generaal DE KANTER sloeg zijne bemoeijingen op dit punt af, onder anderen, met kennisgeving, dat hij de zaak moest onderwerpen aan de beschouwing van de regering in het moederland, en de Gouverneur Generaal ELIAS antwoordde hem bij zijne komst hoofdzakelijk, dat de vraag, betreffende deze negers, niet viel onder het tractaat van 1818, dat zij van zuiver diplomatische behandeling was en dat men zich gedragen moest aan hetgeen door de beiderzijdsche regeringen in Europa zoude beslist worden (2). Onder dagteekening van den 21en Januarij 1843 droeg de heer DISBROWE, op ontvangen last, de zaak als ware zij nieuw, aan onze regering voor, met aanvrage tot onderzoek, vrijstelling, in gevalle de berigten juist waren en spoedige uitzending van bevelen »volgens »de gewone regtvaardigheid en beradenheid van onze »regering" (bl. 395). Die beradenheid bewees zij dan ook op nieuw, door aan den gezant den 18en Fe-

(1) Class. A. bl. 285 en 329.
(2) Class. A. bl. 292 en 310.

bruarij te antwoorden, dat »ten einde met meer »zekerheid te kunnen berigten," het ministerie van koloniën een verslag van den Gouverneur Generaal gevraagd had (bl. 396). Laatstgemelde liet zich den 28en Julij over de zaak weder met den heer SCHENLEY in, hem, in een toen gehouden gesprek, bekendmakende, dat hij met den Procureur Generaal, de strengste nasporingen gedaan had, om van de bedoelde negers te vinden; maar daarin ten eene male was gefaald (1). Deze verklaring noemde de heer SCHENLEY »buitengewoon." Volgens het geen hem verhaald was, bevonden er zich, op eene plantaadje, 36 bij een (2) en zooveel was zeker, dat hij op dat oogenblik, reeds bekend geworden was met de negers *Jack*, *Taylor* en *Christopher*, welke alle drie opgaven, uit Barbados te zijn ingevoerd (3). Nu zond hij op den 8en Augustus, ter overtuiging, den eerstgenoemden neger, met eenen brief aan den Gouverneur Generaal; doch zijne Excellentie weigerde hem te zien en in een gesprek, twee dagen later, gehouden met den heer Secretaris DE VEER, verzocht deze, namens zijne Excellentie, dat de heer SCHENLEY de zaak zoude laten rusten (4). Deze was hiertoe ongezind. Op den 6en September meldde hij aan Lord ABERDEEN, dat hij eenen vierden van de

(1) Class. A. bl. 310.

(2) Ald. bl. 285.

(3) Ald. bl. 304, in verband met bl. 285 en 302, 327. Men vgl. bl. 299 en 321.

(4) »To drop the matter." ald. bl. 311.

negers ontdekt had, *John Cook*, en dat hij voort zoude gaan, wanneer hij er verdere zoude vinden, daar verslag van te geven, vermits hij geene instructie ontvangen had, welke de bevelen, in Augustus 1841 aan de Britsche Commissarissen gezonden, te niet deden (1). Had hij een voorgevoel van hetgeen hem te wachten stond? Reeds was Lords ABERDEENS aanschrijving van den 28en Augustus op weg, bij welke hem bekend gemaakt werd, dat, volgens de verklaring van den Advocaat der Koningin, Harer Majesteit bewind niet gehouden was, eenige stappen ten aanzien der bedoelde negers te doen, dewijl er geene reden was te gelooven, dat dezelve vrij geborene onderdanen van Hare Majesteit of in Hare bezittingen vrij verklaard waren (2). De heer SCHENLEY antwoordt, bij het ontvangen dezer aanschrijving, met bittere jammerklagten; ook met wederlegging der gronden, welke den Advocaat Generaal in zijne meening hadden geleid. Vond hij daarmede te Londen nog ingang? Of wat is er anders gebeurd? Men kan toch niet veronderstellen, dat Sir EDWARD DISBROWE onkundig zoude zijn gelaten van al hetgeen in den loop van het jaar geschied was. En men vindt van hem, onder dagteekening van den 4en der reeds zoo drukke maand December, eene nota, bij welke hij, uit aanmerking, dat op die van 21 Januarij niet anders dan

---

(1) Class. A, bl. 321, 322. Hij noemt die, »functions, deputed to me." bl. 292.

(2) Class. A, bl. 305.

een voorloopig antwoord van 14 Februarij gevolgd was, de aandacht van den heer DE LA SARRAZ inroept op de eerste, »bij welke naauwkeurig onderzoek ge- »vraagd werd nopens de waarheid van het opge- »venene," terwijl hij dus de aandacht van onze regering »nogmaals op dat punt vestigde." (bl. 408, 409) (1).

Wij moeten thans melding maken van eene poging, welke, tot dusverre, buiten onze beschouwing gebleven is, betreffende namelijk, de Surinaamsche boschnegers. Volgens hetgeen wij in de briefwisseling lezen, had een koopvaardijkapitein aan den Agent Generaal voor de emigratie naar Britsch Guyana verhaald, dat die negers den wensch hadden aan den dag gelegd, naar Demerary over te varen. De Gouverneur van Britsch Guyana had zulks aan den Engelschen Minister van koloniën gemeld, met bijvoeging, dat de overheid in Suriname (2) niet ongeneigd scheen zoodanige verhuizing goed te keuren en dat het, in zijne oogen, gevaarlijk zoude zijn, bij aldien zij gezamenlijk wenschten te vertrekken, pogingen aan te wenden, die lieden daarin tegen te gaan. Nu kreeg de gezant in 's Hage last

---

(1) In zijne redevoeringen ter bestrijding van die van Lord PALMERSTON, in dit jaar gehouden, heeft Sir ROBERT PEEL zich weder op voorschrevene uitspraak van den Advocaat der Koningin beroepen, zie, b. v. *Anti-Slavery Reporter*, 1845. bl. 143.

(2) »The Netherländ colonial authorities." — Alle de boschnegers Zoo meende men ook, dat er kans was, de geheele slavenbevolking over te nemen (zie Bijdr. bl. 28.) d. i. te zamen bijna 54,000 zielen op de 65,000, met welke Suriname bevolkt is! Zie jaargang 1844. bl. 40.

deswege mededeeling te doen aan onze regering. Hij schreef, den 21en Januarij, met overlegging van een afschrift van de dépêche van Sir HENRY LIGHT, dat de Britsche regering de mededeeling deed en de beschouwing der onze vroeg, uit pligt jegens eene bevriende mogendheid; »maar" zoo luidt het aldaar, »het schijnt, dat die (bedoelde) vrije negers vrijheid »hebben, te gaan waar zij willen en dat gevolgelijk, »waarschijnlijkerwijze, geene tegenwerping zal ont- »staan tegen het uitreiken van een bewijs door de »Britsche regering aan degenen, die hun tegenwoor- »dig verblijf willen verlaten en zich in de Britsche »bezittingen zoeken te vestigen (bl. 395)." Men antwoordde onzerzijds, den 8en Februarij, dat het ministerie van koloniën gemeend had, zich niet te kunnen verklaren zonder het Indisch bestuur te hooren en dus aan den Gouverneur ELIAS geschreven had (bl. 396). Op den 21en November meldde de heer DE LA SARRAZ, dat bij het ministerie het verslag van den Gouverneur ontvangen was. Daaruit vloeide voort, zeide hij, dat de berigten in Demerarij gegeven »wei- »nig naauwkeurig of onwaarschijnlijk (?) waren. De »negerstammen, van welke de rede is," dus vervolgt de Minister »gezamenlijk zes tot zeven duizend zielen »beloopende, gedragen zich, sedert de met hen ge- »maakte schikkingen, op vreedzame wijze. Schoon »weinig werkzaam, weten zij nogtans in hun onder- »houd te voorzien, zoodat zij ten niemands laste ko- »men en daar zij hunnen geboortegrond beminnen, »er hun bestaan vinden, zonder veel arbeid te behoe- »ven, eenen stelligen tegenzin gevoelen tegen zeerei-

»zen en eene landreis naar Britsch Guyana ten uiterste »moeijelijk zoude zijn, schijnt het weinig vermoede- »lijk, dat zij wezenlijk daartoe geneigd zouden zijn »of hun tegenwoordig verblijf zouden wenschen te »verlaten. Het Bestuur van Suriname heeft zijnerzijds »geene reden, de verhuizing van die stammen te »wenschen of dezelve aan te moedigen in een zoo- »danig ondernemen, hetwelk, gelijk de Agent Gene- »raal (?) zeer wel aanmerkt, eene groote gisting »onder de slavenbevolking der kolonie zoude kunnen »te weeg brengen" (bl. 407 en 408). Opmerkenswaardig schijnt ons dit geheele antwoord, inzonderheid de ook daarin aan het slot voorkomende erkenning van de ontvlambaarheid der Surinaamsche slavenbevolking (1). Van de zaak zelve der boschnegers vinden wij niets verder gemeld.

Gelukkig mogt het heten, dat die zaak buiten den heer SCHENLEY om behandeld werd. Hij hadde zich anders gewisselijk verpligt gerekend, in dezelve behulpzaam te zijn. Want hij meende van de veronderstelling te mogen uitgaan en schreef zulks den 22en Julij, met even zoo vele woorden, aan Lord ABERDEEN: »dat de pligt van de Commissarissen zich »uitstrekte tot de belangen van de menschheid en van »het gekleurde ras in 't algemeen en niet beperkt »is tot het eenvoudig vonnissen over vaartuigen met »geroofde Afrikanen aan boord, door de oorlogschepen »der beide volken op de hooge zeeën genomen" (2).

(1) Het niet vrijstellen der *Nieves*-negers werd ook met de vrees voor gisting verontschuldigd; zie Class A, bl. 290 en 302.

(2) Class. A, bl. 308.

Wij vinden wel, dat Lord ABERDEEN hem, inzonderheid na het gelukken der poging om de *Nieves*-negers over te brengen (bl. 406) waarschuwde, de grenzen van zijnen pligt niet te overschrijden (1); doch, waar die grenzen lagen, kunnen wij niet zien, dat hem ergens werd aangetoond. Het kon toch niet als »regter" zijn, dat hij bevoegd werd gehouden verslag te geven van de gedragingen met negers, wier lot in geene betrekking stond tot het nakomen der verdragen. En hieromtrent vinden wij niet alleen, dat zijne berigten aangenomen zijn, maar ook, dat zij het voorwerp gemaakt hebben van eenige mededeelingen te 's Hage. In October 1842 zond de Heer DISBROWE aan onzen Minister van Buitenlandsche zaken, onder anderen, »afschriften van verhooren der negerinnen *Phoebe* en »*Charlotte*, welke hadden plaats gehad voor den Commissaris regter" (2). Ten opzigte van dezelve schrijft »hij: dat vermits die lieden niet tot dezulke behoorden, wier zaak onder de beschouwing viel van het »gemengd Geregtshof, de Britsche regering geene »aanmerking maakte (3). Intusschen men sprak er toch over." Hij (Sir EDWARD) »hield zich volkomen »verzekerd, dat het genoeg is, de daad van het gebruiken der zweep om vrouwen tot arbeid te nopen »ter kennis der Nederlandsche regering te brengen"

---

(1) Zie Bijdragen bl. 33 en 34.

(2) *Commissary — judge*, *Commissioner of arbitration*, *Commissioner*, *arbitrator*, zoo wordt hij, bij afwisseling, genoemd. Het zwevende daarin bevorderde welligt het onbestemde zijner werkzaamheden.

(3) »Offers no remark."

(bl. 393). Desaangaande antwoordde men van onze zijde niet. In April 1843 ging, dunkt ons, Lord ABERDEEN eene schrede verder. Met overzending van het berigt van den heer SCHENLEY, ten opzigte van het geesselen eener slavin op de plantaadje *Zoelen*, waartoe de directeur op dezelve last gegeven en, uit hoofde van het bezwijken der slavin, geene andere straf had ontvangen, dan ontslag uit zijne betrekking (1), schreef hij den gezant het volgende voor: »Gij zult dit stuk aan den heer VAN KATTENDIJKE meê- »deelen en tegelijkertijd verklaren, dat Harer Ma- »jesteits bewind niet kan twijfelen of zulk eene mis- »daad, indien zij bewezen wordt begaan te zijn, »moest gevolgd worden van eene minder onbeduidende »straf" (bl. 398). Ware hier, mag men vragen, niet een antwoord passende geweest, waarbij, met betuiging van smart over de onkiesche wreede daad, aan Lord ABERDEEN op bescheiden toon te kennen werd gegeven, dat het Engelsche bewind niet mede kan regeren in onze kolonie? Zoodanig antwoordde de heer VAN KATTENDIJKE wel eenigzins, maar met benaauwde ceremonie en als of hij eenen lakei toeriep, waar hij eenen hoogen hofbeambte de plaats wilde doen ruimen. Het is hem, als of de vraag het ministerie van koloniën betrof en, berigtende, dat er verslag gevraagd was aan den Gouverneur ELIAS, zegt hij dus, »op verzoek van gemeld ministerie er bij te voegen,

(1) Men schonk hem, volgens opgave, naderhand eene meer voordeelige plaats; Class. A, bl. 311, 312. Hierbij vergelijke men, wat door den Minister van koloniën gezegd is, in zijne belangrijke redevoering van den 14en Maart l. l. Bijdr. bl. 152.

»dat, hoezeer men in den brief *des heeren* SCHEN-»LEY een nieuw bewijs heeft gezien van zijn meermaal »aan den dag gelegd verlangen, in zaken aan zijne »betrekking vreemd, tusschen beide te komen, men »de Britsche regering niettemin opregtelijk dank zeide »voor de ontvangene mededeeling" (bl. 400). Is Lord ABERDEEN voor deze onaangename zijdelingsche aanwijzing uit den weg gegaan? Wat is hem gezegd bij het nader antwoord, dat hem beloofd werd, wanneer men tijding zoude hebben uit Suriname? Of is dit antwoord, mede, achterwege gebleven? Na het schrijven van den 1en Junij treffen wij, op dit punt, in de briefwisseling niets naders aan; maar wij vinden ook niet, dat aan de brieven van den heer SCHENLEY, destijds in Londen ontvangen (1) en welke de mishandelingen tot onderwerp hadden, vroeger door ons, volgens dezelve, beschreven (2), tot op het einde des jaars bij ons hof, eenig gevolg door het Engelsche was gegeven. Zoude men mogen gelooven, dat er krachtig genoeg gesproken is, om zich te doen eerbiedigen, althans te doen achten?

RED.

---

(1) Van den brief van 10 Februarij ging het boven aangeduid uittreksel. Voorts bedoelen wij hier de brieven van 7 December 1842. (Class. A, bl. 285, 286) 17 Maart (ald. bl. 298, 299) 8 Julij (ald. bl. 304) en 14 Augustus (ald. bl. 311, 314). In den brief van 17 Maart gaf echter de heer SCHENLEY het vermoeden zelfs te kennen, dat de mishandelden tot de vrije arbeiders behoorden.

(2) Bijdragen, 1845, bl. 16—19.

NEDERLANDSCH GUYANA.

(*Vervolg van blz.* 11, *Jaargang* 1845).

VII[de] HOOFDSTUK.

HET WENSCHELIJKE, DAT, NAARMATE DE BEVOLKING VAN VRIJE AFRIKANEN OF ARBEIDERS IN DE KOLONIËN TOENEEMT, DE BLANKE INSGELIJKS AANGROEIJE.

Waren de beraadslagingen wegens de vrijlating der slaven in de Britsche West-Indische Bezittingen met heftigheid gevoerd, niet minder levendig was de redetwist in Engeland over het nut en de mogelijkheid (1) van eene verhuizing van landbouwers naar die gewesten. Men nam hiervan eenige proeven; doch te midden van den voortdurenden strijd der meeningen, werd in de koloniën geene genoegzame zorg gedragen, om de Europesche emigranten, coolis en an-

---

(1) Zie in *de Tijdgenoot* van 24 Februarij, 7 April 1842 twee belangrijke artikelen: *Kolonisatie*, en het aldaar vermeld voorstel van den Antwerpschen koopman der XVII[de] Eeuw, WILLEM USSELINCX. »Eén man van deze landen zal, oordeelde hij, meer werks afleggen, als die slaven die groot geld kosten." (RED).

dere behoorlijk te ontvangen, en in hunne eerste behoeften te voorzien. — Vandaar de ongunstige uitslag dier pogingen en eene vooringenomenheid, in 't algemeen, tegen eene kolonisatie van Europeanen te Demerary en elders. Die ondernemingen werden gestaakt, en het Engelsche Ministerie gaf eindelijk toe aan den sterken aandrang, om negers uit Afrika als vrije arbeiders over te voeren.

Zeker moesten die lieden tot den veldarbeid in West-Indië bij uitnemendheid geschikt worden geacht. — Maar de ondervinding heeft geleerd, dat zij zonder strenge tucht, gelijkstaande met die, aan welke het krijgsvolk is onderworpen, niet wel te regeren zijn. Zonder bedwang vervallen zij spoedig tot vadsigheid en luiheid, en de Maatschappij loopt derhalve al ligt gevaar, met de kosten van hun onderhoud, zonder eenige vrucht, belast te worden.

Een sprekend bewijs dier stelling leveren de vrije Bosch-Negers in de kolonie Suriname op (1). Zij bewonen de heerlijkste en gezondste gedeelten van dit gewest, zonder bepaalde grenslijn. Zij kunnen over uitgestrekte bosschen, bergen en dalen, rijk aan wild en andere voortbrengselen der natuur, vrijelijk beschikken. De fraaiste rivieren en kreken, waarin de fijnste vischsoorten wemelen, staan hun ten dienst.

(1) In het laatst van 1841 telde men van den stam der *Aukaners* 2500
Saramaccaners en *Sarakrekers*........................ 3000
Bekoe en *Moesinga*................................ 800
Bonninegers....................................... 700
Te zamen 7000 zielen.

De edelste houtsoorten, geschikt voor een uitgebreiden handel, liggen daar, op geringe uitzondering na, woest en ongebruikt. Niettegenstaande die groote, menigvuldige voorregten, wat zijn die vrije menschen anders, dan elendelingen! (1).

Hoogstwaarschijnlijk echter is de zoogenaamde staatkunde, in de kolonie te hunnen aanzien gebezigd, mede eene der oorzaken, waarom die lieden voortdurend op zulk een lagen trap staan (2). Wat hiervan zij, altijd blijft het vreemd, dat zij, onder een eigen zelfstandig bewind, niet eens zooveel geestkracht hebben aan den dag gelegd, om hunnen inwendigen toestand te verbeteren en een regelmatiger leven te leiden. — Hieruit schijnt te blijken, dat in den aard der Negers zekere onverschilligheid heerscht. — Weshalve de Regering, dunkt ons, wijsselijk zoude handelen, indien zij, zich gedwongen ziende, de kolonie met vrije arbeiders uit Afrika te bevolken, te gelijk door aanmoediging der Europesche kolonisatie, het getal der blanken zooveel immer mogelijk vermeerderde. — Uit een staatkundig oogpunt zoude die maatregel voorzigtig zijn, en bovendien het voordeel

(1) Wij laten dit scherp oordeel voor rekening van den schrijver (RED).
Zie wijders de *Beschouwing van den tegenwoordigen staat, zeden en gewoonten van de Saramaccaner bevredigde Bosch-negers in deze kolonie.* Hoofdzakelijk medegedeeld door den Heer J. W. S. VAN EYCK: *Surinaamsche Almanak*, uitgegeven door het Departement *Paramaribo* der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, over het jaar 1830; bij C. G. SULPKE, te Amsterdam.

(2) De verkeerde staatkunde van het Bestuur in Suriname opzigtens de Bosch-negers laakt ook A. VAN SACK, *Reize naar Surinamen*, I. 113 volg. (RED.)

opleveren, beschaafde menschen in onzen kring te vestigen, en daardoor de maatschappelijke banden te versterken. — Konde men zich zelfs, door ijverige ondersteuning der Regering, tot eene emigratie van blanken geheel en uitsluitend bepalen, wij gelooven, dat deze verre de voorkeur zoude verdienen, en tot wezenlijk geluk zoowel van de kolonie, als van het Moederland zoude strekken.

VIIIste HOOFDSTUK.

DE MOGELIJKHEID, ZOO NIET DE ZEKERHEID, DAT DIT LAND DOOR EUROPEANEN BEVOLKT EN BEARBEID WORDE.

Dat de West-Indische bezittingen in 't algemeen en de kolonie Suriname in 't bijzonder, de schoonste gelegenheid aanbieden tot nederzetting en vestiging van een groot aantal Europeanen, is onbetwistbaar (1). Men herinnere zich slechts, hoe tot den eersten aanleg dier vruchtbare volkplantingen Europeanen gebezigd zijn.

Ja, was niet Suriname later zoo gemakkelijk en goedkoop van slaven voorzien geworden, waarschijn-

---

(1) »On oublie trop facilement que Saint-Christophe, la Martinique et la Guadeloupe furent mis en culture par des laboureurs français, et que, pendant le premier siècle d'exploitation, les noirs employés comme auxiliaires dans ces îles y furent en minorité. Présentement encore, il y a à Cuba beaucoup de blancs qui partagent les fatigues des esclaves. Il n'est donc pas exact de dire d'une manière absolue, que le climat des tropiques dévore les Européens." — *Revue des Revues*, Juillet 1843, p. 43. (Brusselsche uitg.).

lijk zoude men de aanvankelijk welgeslaagde proefneming hebben voortgezet, en wie zoude durven verzekeren (1), dat dit niet beter geweest ware? — Wij beslissen hier niet, doch oordeelen, dat de drang der omstandigheden eischt, de eerste voorbeelden te hervatten.

Met behulp der nieuw uitgevondene werktuigen (2), door welke en de veldarbeid, en die der fabrieken verligt worden (3), kunnen de bestaande vooroordeelen of ongemakken allengs verdwijnen. — Maar, onafhankelijk van den kolonialen landbouw, is Nederlandsch Guyana niet groot genoeg om meer dan éénе stad te bevatten? Was niet het plan van den zoo verdienstelijken Gouverneur-Generaal FRIDERICI, om den tegenwoordigen Post *Groningen* (4), gelegen in Be-

(1) »Dat men meende alsof de Spaegniards met haer slaven profijtelijker arbeiden dan wij, 't zelve waer misverstandt, want het spreeckwoord is, dat met onwillige honden is quaet hazen vangen, en dat onwilligen arbeid zwaer valt. — Slaven arbeiden zoo lang als de stok op den rugge is, alles zonder industrye, als onvernuftige dieren doende met grooten arbeid." Woorden van USSELINX. *Tijdgenoot*, t. a. p. (RED).

(2) Zie dienaangaande ook de meergenoemde werken der Heeren LANS en TEENSTRA.

(3) Zie het geschrift getiteld: *Over de suikerfabriekage in de koloniën en de nieuwe toestellen, geschikt om die bereiding te verbeteren, bijzonder in het belang van Nederland, door* CH. DEROSNE *en* CAIL, *Ingenieurs-werktuigkundigen te Parijs en Brussel.*

(4) Ter voldoening aan Z. M. besluit dd. 25 Januarij 1843, dat er van Gouvernementswege eene kolonisatie, bestaande uit Europeanen, in Suriname beproefd zoude worden, is op den 21 Junij daaraanvolgende alhier aangekomen de Wel Eerwaarde Heer H. BETTING, vergezeld van JAN RIJSDIJK, landbouwer, met vrouw en twee kinde-

neden-Saramacca, tot eene tweede stad aan te leggen? Is de Joden-Savane, aan de rivier Suriname gelegen, niet eene aanzienlijke verblijfsplaats geweest (1)? Zoude men niet *Sommelsdijk*, gelegen

ren, benevens zijne moeder BEINTJE BOUWMAN; LEENDERT VAN DER BOVENKAMP, tabaksplanter en landbouwer en W. DE VRIES, landbouwer en vrijgezel.

Zijnde gemelde Predikant door de regering belast om, met behulp van bekwame landbouwers, en in overleg met Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal, eene geschikte landstreek uit te kiezen, en het voorbereiden tot het ontvangen en huisvesten van vooreerst vijftig gezinnen.

Na de opname van de gronden in de districten Coppename en Para, is de keus der plaats tot eene proef van *kolonisatie* gevallen op den *Post Groningen* en deszelfs omtrek. De noodige bevelen werden uitgevaardigd om, behalve andere maatregelen tot bevordering van het plan, een aantal van 36 koppen slaven van 's Lands houtvelling ter beschikking te stellen van voornoemden Predikant, ten einde onder de leiding van eenen bekwamen Directeur dit terrein beschikbaar te maken tot ontvangst van de aangekondigde vijftig Europesche huisgezinnen (1

(1) Dit dorp of vlek, hetwelk weleer 250 inwoners der Israël. gemeente, (behalve slaven) en andere vrije lieden, telde, en in een bloeijenden staat verkeerde, is thans zoo goed als verlaten; de nog overige inwoners lijden de grootste armoede.

(1) Later echter zijn twee der landbouwers, BOVENKAMP en DE VRIES, om welke reden dan ook, weder naar Holland vertrokken, terwijl D°. BETTING en de landbouwer RIJSDIJK met gezin zich nog in de kolonie bevinden. — Het plan van kolonisatie schijnt dus door eene misvatting opgeschort te zijn; althans de onderneming wordt niet voortgezet; — zoo men zegt, zoude deze staking toe te schrijven zijn aan moeijelijkheden, welke BOVENKAMP c. s. zouden hebben aangewezen; RIJSDIJK heeft zich daartegen verzet en beweerd dat het mislukken der proef moet toegeschreven worden aan de verkeerde handelingen van D°. BETTING en traagheid van BOVENKAMP.

De Gouverneur-Generaal heeft eene commissie benoemd, wier verslag getuigt dat de zaak aanvankelijk niet met genoegzame kennis en doorzigt is ondernomen. — Het wel gelukken van dit grootsch plan hangt onzes inziens alleen af, van een goed bestier en volharding. — Wat heeft ooit zonder moeijelijkheden tot stand gebragt kunnen worden?

in Boven-Commewijne, bij de Cottica, tot eene derde stad aangelegd hebben? Wenschelijk ook ware het en voordeelig voor den handel, dat het Gouvernement het besluit nam om de Forteres *Nieuw-Amsterdam*, gelegen tusschen de rivieren Suriname en Commewijne, en de omstreken der Plantaadje *Kent*, tusschen de rivieren Coppename en Saramacca, tot eene nederzetting van Europeanen te bestemmen.

Al die heerlijke, ook gezonde streken liggen toch dáár, nutteloos, onbebouwd. — Zoude de Regering door dezelve, bij percelen aan particulieren tegen een' geringen prijs af te staan, later daaruit niet schatten verkrijgen? Levert niet de geschiedenis der Vereenigde Staten van Noord-Amerika (1) het bewijs, dat door de opvolging van dit stelsel, die Mogendheid thans een aanzien en luister bezit, waarvan Europa verbaasd staat? Niet alleen de landbouw,

---

(1) Vele lezenswaardige berigten worden aangaande den afstand van gronden door den Staat aan bijzondere personen of maatschappijen, in het na te melden werk aangetroffen, die ten bewijze strekken van de verbazende winsten door de ontginning van landen behaald. De schrijver besluit aldus:

»These are now the possessors of this large tract, from which they make occasional sales to individuals, of lands which originally cost them about sixpence per acre, at the price of from 20 to 50 dollars per acre, according as it is wanted for farming purposes or residences; the average value of the cleared agricultural land here being from 25 to 30 dollars per acre throughout; and every year augments its price."

America, Historical, Statistic. and Descriptive. by J. S. BUCKINGHAM Esqr. II Dl. pag. 133 en 134.

maar ook andere bronnen van volksvlijt zouden hieruit in een' zeer korten tijd als van zelf ontspringen.

Naar aanleiding van eene, door den Heer ROBERT H. SCHOMBURGH ontworpen kaart van Britsch-Guyana, berekenen wij de oppervlakte van Nederlandsch-Guyana op een' inhoud van meer dan 3500 vierkante geographische mijlen (1). Van dit uitgestrekt gebied is slechts een gering gedeelte in aanbouw (2).

Dat echter die woestliggende, maar vruchtbare landen al dadelijk in belangrijkheid en waarde aanmerkelijk zouden stijgen, heeft de ondervinding bewezen. — Vergenoegen wij ons, het gebeurde in de naburige koloniën te raadplegen. — Naauwelijks was de emancipatie in de Britsche bezittingen afgekondigd en tot stand gebragt, of de plantaadjen namen in waarde zoodanig toe, dat alleen voor de landerijen, gebouwen en fabrieken zooveel betaald werd, als men vroeger gewoon was voor dezelve met de daartoe behoorende slavenmagt te betalen.

Deze gunstige en geruststellende uitkomst kan, dunkt ons, de Regering zonder ligtvaardigheid nopen, door middel van een voorschot eene schadeloosstelling aan de eigenaren toe te kennen, wier slaven zouden worden geëmancipeerd. Uit de kolonie zelve, zoude men, door het aanmoedigen van eene emigratie op ruime schaal, en het uitgeven van landerijen tegen matigen prijs, gelijk mede door gereede, onbekrom-

(1) Zie ook de *Bijdrage tot de kennis der kolonie Suriname*, door W. H. LANS bl. 53.

(2) Zie de kaart gevoegd bij het werk van den Heer TEENSTRA, *De landbouw in de kolonie Suriname.* (Red.)

pen hulpbetooning aan de ingezetenen, dat voorschot weldra kunnen terug bekomen of goedmaken. Duizende menschen, die in Europa armoede en gebrek lijden, zouden langs dien weg niet alleen een bestaan vinden, maar bovendien het vooruitzigt hebben, binnen weinige jaren, welgezeten burgers te zijn. — Het moet zelfs verwondering wekken, dat niet reeds voorlang zulke ontwerpen verwezenlijkt zijn. Doch zoo lang het monopolie-stelsel den ijzeren scepter over dit gewest voerde, was hieraan niet te denken. Om dit stelsel te handhaven, heeft men alle kolonisatie verhinderd en stokstijf staande gehouden, dat het klimaat van Suriname voor den Europeaan ongeschikt of ongezond is. Trachten wij de ongegrondheid dier stelling te bewijzen.

IXde HOOFDSTUK.

DE HOOFDOORZAAK, WAAROM DIT GEWEST VOOR EENE EUROPESCHE BEVOLKING ONGEZOND WORDT GEHOUDEN. AANWIJZING DER MIDDELEN TOT AFWERING DIER BEZWAREN.

Veilig zoude men kunnen beweren, dat de gevaarlijke ziekten en sterfgevallen, die hier plaats vinden, hun oorsprong veelal ontleenen aan een' verpesten damp, veroorzaakt door de menigvuldige zwampen en moerassen, welke in de lage gedeelten des

lands worden aangetroffen. — Dit land nog bijna geheel onbebouwd zijnde, en alzoo geene voldoende uitwatering bezittende, blijft het water, dat in den regentijd bij stroomen nedervalt, stilstaan. — Wanneer nu de zware of sterke droogte, periodiek, als naar eenmaal door het Opperwezen bepaalden regel, hierop volgen, droogen die zwampen meerendeels op. De visschen, ongedierte als anderszins, waarmede deze poelen als bezaaid zijn, sterven en gaan tot ontbinding over; de dampen, die hieruit opstijgen, zijn soms, niet alleen voor den mensch, maar zelfs voor dieren allernadeeligst.

Het is genoegzaam bewezen, dat bij elke kentering, dat is: wanneer de kleine of groote droogtijd invalt, of omgekeerd, wanneer de kleine of groote regentijd een' aanvang neemt, de meeste ziekten zich vertoonen en de sterfgevallen vermeerderen. — Bij die gelegenheid of met de verandering van het weder, loopt de wind naar het Z. W. t. Z. (dit noemt men gewoonlijk landwinden). Daar de zeewinden, namelijk die uit het O. N. O. en O. Z. O. bijna aanhoudend waaijen, en eene meerdere kracht uitoefenen, dan die welke zich nu en dan uit andere streken verheffen, zoo blijven in dien strijd der winden de uitdampingen uit de modderpoelen op de oppervlakte der aarde zweven. Dit tast den mensch aan, en maakt hem ziek; op hem die van een sterk en gezond gestel is, of een geregeld leven leidt, heeft dit weinig invloed; doch voor velen is de uitwerking soms zeer schadelijk.

Men schrijve dan niet aan het klimaat toe dat

hetzelve vrij algemeen voor den Europeaan ongezond wordt geacht; neen, men wijte het aan den onvergefelijken toeleg, om deze gewesten in een' drukkenden staat van vernedering te houden, waardoor hunne ontwikkeling, de uitbreiding der welvaart, hoogst moeijelijk gemaakt wordt. Die toestand verlamt alle veerkracht; men ziet de zaken lijdelijk aan, en inmiddels wordt niets gedaan om de besmettelijke uitdampingen te bestrijden of geheel weg te nemen.—

Tot dit heilzaam oogmerk zoude gewis geen juister en doeltreffender middel kunnen uitgedacht of aangewend worden, dan de kolonisatie, welke de bebouwing van dit groot land zoude bespoedigen. — Naarmate de bevolking toeneemt, ontstaat van zelve de noodzakelijkheid van de bosschen neder te vellen en voor behoorlijke waterloozing te zorgen; langzamerhand droogen de modderpoelen dan op, en veranderen in vruchtbare velden.

De hitte is, wij ontveinzen het niet, soms ondragelijk, doch in geenen deele ongezond: vele Europeanen bereiken immers een hoogen ouderdom. Vele verkiezen dit klimaat boven dat der koude luchtstreken. En zijn de ongemakken en ontberingen, waaraan de mindere volksklassen in Europa onderhevig zijn, te vergelijken met die, welke de hitte der zon veroorzaakt?

Het is te betreuren, dat in Nederlandsch Guyana nog geene weerkundige waarnemingen gedaan zijn volgens een vast plan, in overeenstemming met den tegenwoordigen staat der wetenschap, en met naauwkeurigheid gedurende een genoegzaam aantal jaren vol-

gehouden. Het beste wat wij daarvan bezitten zijn de waarnemingen te *Paramaribo* van wijlen den Hr. H. H. DIEPERINK, waarvan de algemeene overzigten gevonden worden in de Surinaamsche almanakken van 1828, 1835, 1836 en 1837. De Hoogleeraar W. WENCKEBACH heeft de moeite genomen de uitkomsten, welke uit dezelve kunnen afgeleid worden, bekend te maken in het *Natuur- en Scheikundig Archief* Jaarg. 1838 blz. 65—68. Wij ontleenen aan zijnen arbeid de volgende opgave:

Jaarlijksche gemiddelde temperatuur 26°,83 van den *honderddeel.* Thermometer (=78,°3 F.). Deze bepaling, ofschoon uit slechts *twee*-jarige waarnemingen afgeleid, is vrij naauwkeurig te achten.

Gemiddelde der *jaarlijksche* hoogste en laagste temperatuur (wel te onderscheiden van de *absoluut* hoogste en laagste temperatuur), uit *vier*-jarige waarnemingen:

	des morg. 7 ure.	*des namidd. 2 ure*	*des av. 7 ure.*
Hoogste:	25°,9 (78°,7F.)	33°,9 (93°,0 F.)	28°,3 (82°,9 F.)
Laagste:	19°,9 (67,8F.)	24,5 (76,1 F.)	23.6 (74,5 F.)

Gevallen regen: 5,m838 in het jaar, volgens *vier*-jarige waarnemingen.

Regen in den *grooten* regentijd (April — Augustus) per *uur* gevallen:

	in 1833.	in 1834.
	mm	mm
's Nachts	0,53	0,51
's Voormidd.	0,74	0,49
's Namidd.	2,28	2,24

De Barometer is niet waargenomen geworden. »Van de Hygrometer-standen", zegt de Hoogleeraar

WENCKEBACH, »zoude ik maandelijksche gemiddelden »opgegeven hebben, indien ik uit de opgeteekende »getallen had kunnen opmaken, met welke soort »van Hygrometer ze gevonden zijn; maar de gebe»zigde Hygrometer wijkt van de mij bekende in »deszelfs schaal af."

Wenschelijk ware het, dat de regering de Militaire geneeskundigen aan het Hospitaal te *Paramaribo* uitnoodigen wilde tot het verrigten van *naauwkeurige* en *volledige* weerkundige waarnemingen gedurende een genoegzaam aantal jaren, met *goede* werktuigen, en volgens eene instructie, door een' onzer Vaderlandsche natuurkundigen, in overeenstemming met de tegenwoordige vorderingen en eischen der wetenschap, opgesteld. Bij het tegenwoordig gemis aan zoodanige naauwkeurige kennis aangaande het klimaat van Suriname meenen wij de toevlugt te mogen nemen tot eenige opgaven van R. H. SCHOMBURGH, wegens de luchtgesteldheid van het nabij gelegen *Britsch* Guyana. Men weet dat deze Duitsche reiziger met de onbekrompenheid, die de Britsche regering kenschetst in het bevorderen van wetenschappelijke kennis, tot hoogstbelangrijke reizen in de binnenlanden van Britsch Guyana en in de nabij gelegene streken van *Brazilië* gebezigd is.

Hooren wij het verhaal van den Heer SCHOMBURGH. »Schoon *Guyana* onder de verzengde luchtstreek is gelegen, is het klimaat er betrekkelijk gematigder dan in andere landen onder dezelfde breedte. De temperatuur is er in het jaar gemiddeld op 81°2, het maximum 90°, het minimum 74° (Fahr.) — In

het algemeen rekent men op twee natte en twee drooge jaargetijden. — Traden die kenteringen vroeger op een bepaald tijdstip in, zoo regelmatig had dit in latere jaren niet plaats. — De groote droogte begint in de landen aan de kust gelegen, omstreeks het einde van Augustus, en houdt tot het laatst van November aan, waarop tot het einde van Januarij regenvlagen volgen. — De kleine droogte vangt in het midden van Februarij aan, en duurt tot het midden van April voort. — Daarna vallen stroomen regens, en de rivieren treden buiten hare oevers. — Gedurende dat tijdperk waait de wind veelal uit het westen en zuidwesten, en wordt, van de landzijde komende, voor ongezonder gehouden dan de gewone zeekoelte, die gedurende het droog saizoen des ochtends tusschen 10 en 11 uren begint en tot zonneondergang, nu en dan zelfs den geheelen avond aanhoudt. — De aangenaamste maanden van het jaar zijn October en November; de hemel is dan onbewolkt, de hitte matig en de thermometer tegen den middag zelden hooger dan 85° Fahr. — In den regentijd wordt de drukkende zwaarte der lucht door koelten uit het noorden getemperd, en in de maanden September tot November verheffen zich de koelten, uit het oosten en zuidoosten over een groot deel van den Oceaan gekomen. — Zij verfrisschen de lucht zoo zeer, dat men den thermometer des nachts heeft zien vallen tot 74° Fahr.

De vochtigheid, voor den groei der planten vereischt, wordt door den daauw vervangen; en niet slechts in het binnenland, dat tamelijk digt begroeid

is, maar ook in de open savanes zal men de boomen en planten in den ochtendstond met daauw bedekt vinden.

De kentering wordt door geduchte onweders aangekondigd; maar hoe zwaar de donderslagen ratelen, niettegenstaande de voorafgaande zoo schitterende bliksemstralen, hoort men in Guyana van geen ongelukken door weërlicht veroorzaakt. — Koelten zijn er weinig, maar veel minder komen die schrikbarende natuurverschijnselen — de orkanen — voor, welke op de naburige eilanden in een oogenblik de vrucht van vele jaren arbeids verwoesten, vernieling en dood met zich voerende.

Nu en dan ondervindt men eenige schokken van aardbeving, maar van zoo luttele beteekenis, dat de inwoners er naauwelijks acht op slaan. De luchtgesteldheid is in het binnenland nog vrij wat zachter, en het klimaat gezond. Men merkt er slechts twee kenteringen op; van Augustus tot Maart vallen er slechts van tijd tot tijd regenbuijen, maar van Maart tot Augustus stort de regen stroomwaarts neder; de rivieren zwellen en treden hier meer, daar minder buiten hare oevers.

Zie hier eene, mij vriendelijk medegedeelde opgave van meteorologische waarnemingen te *Georgetown* (Demerary).

	BAROMETER. ENGELSCHE DUIMEN.				THERMOMETER. FAHRENHEIT.			
	HOOGSTE STAND.	LAAGSTE STAND.	MIDDELB. STAND.	GROOTST VERSCH.	HOOGSTE STAND.	LAAGSTE STAND.	MIDD. STAND.	GROOTST VERSCH.
Januarij	29·99	29·84	29·912	0,15	85°	75°	80°,2	10°
Februarij	29·97	29·83	29·890	0,14	86	75	79,7	11
Maart	30·05	29·86	29·959	0,19	85	75	80,3	10
April	30·00	29·84	29·911	0,16	86	78	81,7	8
Mei	30·02	29·85	29·927	0,17	86	75	81,1	11
Junij	30·02	29·86	29·942	0,16	86	76	81,1	10
Julij	30·00	29·85	29·938	0,15	86	76	80,9	10
Augustus	30·04	29·83	29·949	0,21	89	78	82,5	11
Septemb.	30·00	29·74	29·878	0,26	88	79	83,3	9
October	29·00	29·99	29·904	0,19	89	78	83,5	11
Novemb.	29·96	29.77	29·883	0,19	90	77	82,5	12
Decemb.	30.01	29.82	29.905	0,19	87	75	80,2	12

Dit geeft jaarlijks de volgende uitkomst:

BAROMETER.				THERMOMETER.			
HOOGSTE STAND.	LAAGSTE STAND.	MIDD. STAND.	GROOTST VERSCH.	HOOGSTE STAND.	LAAGSTE STAND.	MIDD. STAND.	GROOTST VERSCH.
d. 30,05	d. 29,74	d. 29,9	d. 0,31	90°	75°	81°,2	15°

Na deze en andere waarnemingen wegens de luchtgesteldheid, vervolgt de Heer SCHOMBURGH aldus:

»Men heeft het klimaat van Britsch-Guyana afgeschilderd als ongezond en verderfelijk voor Europesche kolonisten. Deze hebben daarom verkozen de koude winden en harde winters van Canada en de Vereënigde Staten van Noord-Amerika te verduren, of zich al de elende van de lange reis naar Australië te

getroosten, en dáár misschien voor altijd van den vaderlandschen grond en van bloedverwanten verwijderd te leven, dan zich te vestigen in eene kolonie, waar het altijd zomer is en die men bij geregelde vaart der stoomboot uit Engeland in 16 of 17 dagen kan bereiken.

Doch het valt bovendien niet moeijelijk te bewijzen, dat het klimaat van Britsch-Guyana een' even langen levensduur verzekert, als dat van menig land in Europa. — Men heeft aangetoond (1), dat de verhouding der sterfte, zelfs onder de arbeidende klasse, gewoonlijk één is op de 37 tot 40 te Londen; in Frankrijk maakt dit tusschen de rijke en arme bevolking geen verschil; in andere landen is de sterfte nog grooter, b. v. in Napels 1 op de 34; in Wurtemberg 1 op de 33; te Parijs 1 op de 32; te Madrid 1 op de 29; te Rome 1 op de 25, te Amsterdam 1 op de 24, te Weenen 1 op $22\frac{1}{2}$; terwijl uit de vergelijking der sterfte in Demerary met die van het gezonde Rutlandshire in Engeland blijkt, dat de levensduur ten gunste der kolonie uitvalt.

De noodlottige *cholera*, die in *Azië*, *Europa* en *Amerika* zulk eene verwoesting aanrigtte, en te *Quebec* $\frac{1}{10}$ der gansche bevolking ten grave sleepte, drong, zoomin als de *influenza* of *grippe* ooit tot Guyana door.

Het is waar, dat zoolang de geneesheeren onbekend waren met de juiste wijze van de gele koorts

---

(1) SCHOMBURGH beroept zich hier op MONTGOMERY, *History of the West-Indies*, II. 33 volg.

te behandelen, menige Europeaan als slagtoffer dier ziekte bezweek. — Thans zijn de geneesheeren hiermede beter bekend, en sedert vele jaren is die kwaal geheel weggebleven. — Na een tijdverloop van 15 jaren verscheen zij weder in 1837, hetgeen klaarblijkelijk was toe te schrijven aan plaatselijke oorzaken, gelegen in de verwaarloozing der riolen en de ophooping van onreine stoffen, tusschen de werven."

Uit dit alles meenen wij veilig te mogen besluiten, dat ook de kolonie *Suriname*, wier klimaat met dat der naburige Britsche bezittingen nagenoeg gelijk moet worden gesteld, bij meerdere zorg en belangstelling uit het oogpunt der geneeskundige Staatsregeling, zoo niet om den voorrang der gezondheid met andere landen kan wedijveren, ten minste bij deze niet achterstaat.

X^de^ HOOFDSTUK.

OVER ZOODANIGE ANDERE VOORTBRENGSELEN, WELKE DIT LAND, BEHALVE DE SUIKER, KOFFIJ, KATOEN EN CACAO, BIJ NADER, NAAUWKEURIG ONDERZOEK EN KRACHTSINSPANNING, IN OVERVLOED ZOUDE KUNNEN OPLEVEREN. BEWIJS, HIERUIT ONTLEEND, DAT DE KOLONIE SURINAME ALLEZINS VATBAAR IS, OM MET GOED GEVOLG TOT EENE VRIJE HAVEN TE WORDEN VERKLAARD.

Waarlijk, onverklaarbaar is het, waarom niet reeds

vroeger meer acht werd gegeven op de onnoemelijke rijkdommen, welke Guyana in zich bevat, en waarom niet meerdere moeite werd aangewend om de aldaar aanwezige bronnen van *algemeene welvaart* te doen ontspringen. — Misschien was de tijd nog niet daar.... Thans schijnt het oogenblik gekomen, om dit buitengewoon vruchtbaar gedeelte der aarde meer naauwlettend te onderzoeken, en aan de bevordering van menschelijk geluk dienstbaar te maken.

Dat Guyana inderdaad uitgestrekt en vruchtbaar genoeg is om millioenen inwoners te bevatten, en rijkelijk te voeden en te kleeden, is niet te betwijfelen. Wat de Heer SCHOMBURGH wegens Britsch-Guyana in dit opzigt mededeelt, (Description of British-Guyana, pag. 88 en 89.) mogen wij weder gerust op Nederlandsch Guyana toepassen; maar beroepen wij ons liever op het oordeel van een' landgenoot. De Heer TEENSTRA, die als Landbouwkundige door de Nederlandsche Regering naar de kolonie was gezonden, en zich gedurende een verblijf van bijna vier jaren geheel op de kennis van den kolonialen landbouw heeft toegelegd, beschrijft de natuurlijke gesteldheid van dit gewest in dezer voege:

»Suriname is de belangrijkste van al onze West-Indische koloniën en, naar derzelver grootte, zelfs het belangrijkste gedeelte van alle Nederlandsche overzeesche bezittingen. Derzelver oppervlakte laat zich niet gemakkelijk bepalen, doordien zij zich ten zuiden in onbegrensde bosschen verliest. De geheele kolonie is met eene groote hoeveelheid rivieren en kreken doorsneden, langs welke ook alle producten

en benoodigdheden (behalve voor de Opper-Nickerie en de zeekust van Neder-Nickerie) vervoerd worden.

De gronden dezer kolonie zijn ongemeen vruchtbaar, vooral langs de zeekust; terwijl de geheele oppervlakte (voor zoover de gronden niet gecultiveerd zijn) met bosschen van verschillende houtgewassen naar de onderscheidenheid der grondsoorten begroeid is. Aan de zeekust vindt men zware lagen van ongemeen vette kleigronden, in welke men enkele zand- en schelpbanken (hier ritsen geheten) aantreft.

Waar toch vindt men over de geheele oppervlakte dezer aarde eenen Suriname overtreffenden vruchtbaren grond, met zulk een voor de aanplanting zegenrijk klimaat? Waar vindt men eene meerdere verscheidenheid van edelaardige plantgewassen, dan in Suriname? De hooge houtgronden leveren de edelste houtsoorten, kruiden en planten op; alle aardvruchten groeijen in die drooge zandgronden ongemeen weelderig, het duistere woud is voor den jager onuitputbaar voor wild; terwijl de wateren van de fijnste vischsoorten krielen. Ook de lage landen aan de monden der rivieren zijn rijk aan wild voor de jagt en aan zwamp- en zeevisschen; terwijl de vegetatie op die onuitputbare gronden nog verre die der geschapene gronden overtreft. En hoe weelderig tiert het vee niet op de grasrijke kleilanden van de zeekust! In de bovenlanden vindt men eene groote verscheidenheid van mijnstoffen, welke echter tot nog toe zeer weinig onderzocht zijn geworden.

De Natuur heeft Suriname in alles als met eene verkwistende hand gezegend. Hare breede bevaarbare rivieren leveren de veiligste legplaatsen voor de schepen op, en maken het vervoer van alle producten min moeijelijk. De oevers zijn uit hunnen natuurstaat met edelsoortige vruchtboomen, geneesmiddelen en voedzame aardvruchten begroeid. Zij brengt boomen voort, welke eten en drinken, schaduw en kleeding, en dus voedsel en dekking te gelijk geven."

Even gunstig is dit land vroeger door vele anderen, laatstelijk door de heeren W. H. LANS en F. W. HOSTMANN(1) beschouwd en beschreven. Alleen ontbreekt het aan handen en hulpbetoon van de zijde van het Bestuur. »En indien (zoo als de heer LANS zich uitdrukt) »thans veel zware arbeid gedaan wordt, is het om»dat men, niet met eene redelijke winst te vreden, »buitengewone middelen heeft aangewend, om in den »kortst mogelijken tijd de grootst mogelijke voordee»len te behalen, zonder in de toekomst de gevolgen »van dit stelsel te voorzien."

De allengs meer en meer ingevoerde verbeteringen in het fabriekwezen en den veldarbeid, zullen de opbrengst der stapel-producten, namelijk de Suiker, Koffij, Katoen en Cacao, zoo niet vermeerdering, immers geene vermindering doen ondergaan. Doch buiten deze, eigenlijk uitheemsche voortbrengselen,

(1) Zie Gedachten over eene vrije kolonisatie in Suriname enz., geplaatst in het Tijdschrift *de Kolonist*, I Deel, stuk 14 en 15, Suriname 1839.

zullen wij trachten aan te toonen, hoevele andere dit gewest nog aanbieden kan, te weten:

Indigo. Thans is de plantaadje *à la Bonne heure* de eenige, waar de heer A. WILDEBOER met onvermoeide zorg dit product, en wel met voordeel verbouwt. Door meer algemeene vlijt zoude dit belangrijk handels-artikel, in de kolonie in 't groot kunnen voortgebragt worden. Wat de qualiteit betreft, deze is deugdelijk.

Tabak. Dit product is reeds vroeg herwaarts gebragt en bebouwd, doch later geheel veronachtzaamd en te niet gegaan. Waaraan dit toe te schrijven zij, zullen wij niet onderzoeken; genoeg zij het, dat men de stellige overtuiging heeft van het gewigt van dit voortbrengsel en van de geschiktheid en vruchtbaarheid van dit gewest tot voortteling van hetzelve (1). De aankweeking van Tabak in 't groot, belooft dus eene zeer voordeelige uïtkomst, zoowel voor den handel als voor de binnenlandsche consumtie.

---

(1) »Tobacco is considered indigenous in South-America, whence it is said to have found its way to Virginia, from which place it was introduced by sir WALTER RALEIGH. Though it can not be considered a necessary of life, its use is so extensive, that it forms a considerable item in the revenue of nations, and its succesful cultivation is therefore of importance. With the exception of the *Macuba*-tobacco, which is cultivated in *Martinique* in a peculiar soil, the tobacco of *Cuba* is considered the finest in the world. The sample of tobacco which I sent from the interior of *British Guiana* to the commercial rooms in Georgetown, was pronounced to be equal in quality to the Havanah, and even to surpass it, in consequence of its thinner ribs; indeed it was observed by an able Judge, that tobacco of equal quality had never been imported in Guiana.” SCHOMBURGH.

Rijst. Het is algemeen erkend, dat de rijst, die door eenige nijvere vrije lieden, zoo als ook door de boschnegers, in kleine hoeveelheid wordt voortgebragt, met de beste Carolina-rijst gelijk kan gesteld worden. De ondernemende geest der heeren BROMET, BENJAMINS en BARNETT, aangevuurd door de hulp van de koloniale Regering, waardoor thans genoegzaam in de behoefte aan dit artikel voor het garnizoen als anderzins wordt voorzien, getuigt, dat bij meerderen algemeenen aanbouw, niet alleen voor het inlandsch gebruik, maar ook voor den uitvoer, groote voordeelen te wachten zijn.

Aardappelen. Zoo lang het oude stelsel van landbouw in de kolonie voortduurde, kon de aanplanting van aardappelen niet in aanmerking komen. De lage kleilanden brengen genoegzame bananen voort; de negers konden den zwaren arbeid van delving in die harde gronden doorstaan; zij vergenoegden zich dan ook met dien kost, terwijl scheepsladingen aardappelen uit Europa of elders ten gebruike der blanke of vrije bevolking aangevoerd werden. Thans zoude het niet ondoelmatig of onvoordeelig zijn, zich ook op den aardappelenbouw met kracht toe te leggen. Dit product, uit Nood-Amerika afkomstig, groeit ook hier zeer goed.

De voedzaamheid dezer aardvrucht, welke verre die der bananen overtreft, terwijl de bebouwing insgelijks veel minder arbeid vereischt dan die der bananen, waarborgt den landbouwer een genoegzaam voordeel. En mogt dit artikel vooreerst slechts dienen tot binnenlandsch gebruik, als scheepspro-

visie, heeft het almede de voorkeur boven de bananen.

Oliën. Een der voornaamste artikelen in den wereldhandel is dat der oliën, en zonderling genoeg, wordt er, met uitzondering van eenige medicinale soorten, geen uit Amerika aangevoerd. En toch vindt men er vele oliehoudende planten, en die der andere werelddeelen zoude men er kunnen voortbrengen.

Zooveel Suriname betreft, heeft men, behalve eenige palmsoorten, den krapaboom, den katoenheester, den ricinus communis, den sesamum oleiferum; geene dezer oliën wordt zelfs binnen 'slands in de huishouding gebruikt. De bittere olie van de noot des krapabooms (Crapa Guyanensis) dient den Indianen om zich de huid en het haar te bestrijken; doch zoude, gezuiverd, zeker eene goede lamp-olie zijn.

De zaden des katoens zijn ongemeen rijk aan olie. In Noord-Amerika wordt zij, met bijvoeging van hennep-olie, voor de lampen gebruikt, na, zoo als deze laatste, de noodige zuivering te hebben ondergaan.

De olie van den ricinus communis, alhier krapatolie genaamd, wordt in Europa in groote hoeveelheid en niet uitsluitend in de geneeskunde, gebruikt. Men heeft daarvan derhalve belangrijke aanplantingen gedaan in het zuidelijk Frankrijk; en men zal wel niet in twijfel willen trekken, dat dit gewas in het oorspronkelijk klimaat veel meer voordeel moet opleveren. Desniettemin is de productie tot nog toe, hoewel van die olie in de kolonie veel gebruik gemaakt wordt, geheel veronachtzaamd. De prijs van

30 cents per ½ Ned. pond, is nogtans wel voldoende, als men nagaat dat die olie minder kosten vereischt dan de olijf-olie; — de bewerking door persing wordt verkozen boven die door koking, doch het hulsel moet van het zaad worden afgezonderd. De plant vordert geen' rijken grond, noch veel zorgen, en zou daarom, in oude koffij- of kapuwiri-stukken, goed voortkomen. Ware overigens de uitvoer in groote hoeveelheid niet vol te houden, dan zou het debiet binnen 's lands nog voordeel genoeg opleveren, daar men het jaarlijksch verbruik alhier, wel op vier á vijf duizend flesschen schatten kan; en men daarin wel een bestaan zou kunnen vinden, wanneer men deze olie, tegen denzelfden prijs als de patent-olie, voor de verlichting aanwendde. — In Noord-Amerika wordt dit gedaan. Ook kan het als oliehoudend zaad in den handel gebragt worden.

Indiaansch-koorn of maïs. — *Millet of Guinea-koorn en Victoria-Wheat.* Deze graansoorten kunnen in de kolonie in menigte verbouwd worden, en de tijd en arbeid, die men daartoe zoude willen besteden, zouden niet te beklagen zijn. Niet onbelangrijk is hetgeen deswege door den heer SCHOMBURGH is opgemerkt. Hij verzekert, dat de maïs van het binnenland, door de Indianen geteeld, die van de kust nog overtreft. Het Guinea-koorn maakt, zegt hij, voor een voornaam gedeelte het voedsel uit der arbeidende klasse op de Bahama-eilanden. Vooral prijst hij de teelt der Victoria-weit aan, die in drooge vlakten zoowel als in het vochtig gebergte evenzeer groeit, en jaarlijks tot drie malen geoogst wordt. —

Door de uitbreiding dier teelt zoude de kolonie den aanvoer van buiten kunnen ontberen, en van de wisselvalligheid daaraan verknocht onafhankelijk worden. Op *Barbados* en *Jamaica*, die in vruchtbaarheid en verscheidenheid van grond met *Guyana* niet kunnen wedijveren, gelukt de *Victoria*-weit naar wensch.

Bromelia-hennep of vlas. Het zoude overbodig zijn, over de uitnemende hoedanigheden van de vezelen der onderscheidene bromeliasoorten, in de kolonie zeilgras, Singrasi (waarschijnlijk van het Engelsche *Silk* of het Duitsche *Seil*) genoemd, uit te weiden. Intusschen wordt het alleen voor dun touwwerk, in kleine hoeveelheid, gebruikt; dienende bij uitzondering dáár, waar groote kracht of duurzaamheid vereischt wordt: zoo als voor hangmatkoorden, drooglijnen, vischtuig, boogkoorden en zweepen. Voor zwaarder touw, bij voorbeeld dat der sluizen, hetwelk zoo veel te lijden heeft, is het nog niet aangewend, hoewel het zeker driemaal zoo veel tijd als het Europesche touw zou duren. Minder bekend is het, dat men daarvan uitmuntend fijn en met een' zijde-achtigen glans bedekt linnen heeft geweven.

Er zijn reeds eenige gelijksoortige vezelen van andere tropische gewesten in den handel, zoo als de manilla-hennep, en hetgeen in Frankrijk onder den naam van *Soie Végétale* bekend is. In Engeland bestaat zelfs eene *Colonial Rope-Company*, die zich met dien handel uitsluitend bezig houdt. Doch geen dezer vezelen, die door den *pandanus*, de *musa textilis* en eenige palmsoorten worden gele-

verd, kunnen de vergelijking doorstaan, wat kracht, duurzaamheid en fijnheid betreft, met de vezelen der bromelia.

Daar de grootere deugdzaamheid van deze hennep of vlas, boven de Europesche door kolonisten wordt erkend, brengt men eigenlijk geene andere bedenking in tegen de vorming van dezen tak van industrie, dan het langwijlige der bereiding, en derhalve de onmogelijkheid, om het product tegen een' aannemelijken prijs te leveren. Dat de aankweeking der plant zeer gemakkelijk is; dat zij zich van zelve voortplant zonder onderhouden te worden, daarvan kan men zich op den houtgrond *Hannover* overtuigen. Daar het eene boschplant is, mag men stellen, dat zij in bosschen zoude kunnen geteeld worden, nadat men die van al het ligt hout en de struikgewassen zoude hebben ontbloot (hetgeen men onderbosschen noemt). De plant wordt door de inoogsting niet vernield: alleen de langste bladeren worden afgerukt en de stengel blijft bestaan; zij kan in dit opzigt met een' vruchtboom worden vergeleken. Zooveel de cultuur betreft, is wel niets voordeeliger te bedenken. Alleen de afwerking, namelijk het afzonderen der vezelen, op eene meer doelmatige wijze dan die, welke thans in gebruik is, is hetgeen waarop de meeste aandacht behoort gevestigd te zijn. Door mechanische hulpmiddelen zoude men de moeijelijkheden kunnen te boven komen. Laat men dus beginnen, dit voortbrengsel algemeen tot gebruik aan te wenden; men zal spoedig leeren, hoe de bewer-

king te verbeteren; en weldra zal het een voordeelig handels-artikel worden.

Quassie-hout. Het Quassie-hout is als handels-artikel reeds lang bekend. Maar het is hiermede (zoo als de heer LANS te regt aanmerkt), even als met de meeste andere natuurlijke voortbrengselen van Suriname, zoo gelegen, dat niemand zich de moeite geeft bestendig te onderzoeken wáár het in menigte groeit, ten einde daarvan jaarlijks een gedeelte te kunnen verzamelen. Het gebruik van dit bitterhout bepaalt zich thans genoegzaam tot de geneeskunde; maar tot vele andere einden, onder andere tot het bierbrouwen, zoude het zeer geschikt zijn. Om echter in groote fabriekmatige bewerking te worden aangenomen, moet een artikel niet alleen bekend, maar ook regelmatig en in voldoende hoeveelheid te verkrijgen zijn, en dit is met het Quassie-hout niet het geval. Een geregelde aanvoer van deze waar zou derhalve den prijs kunnen verbeteren. Als geheel of gedeeltelijk plaatsvervanger van de hop, schijnt het bijzonder aanbeveling te verdienen, daar het een der beste maagmiddelen is, en niet zoo als deze, narcotische eigenschappen heeft.

Cortex Simarouba. Wat van de quassia gezegd is, is grootendeels op de Simarouba toepasselijk. De boom, die den echten bast geeft, is echter niet voldoende bekend, daar onderscheidene bastaard-soorten daarmede dikwijls verward worden. Hier, zoo als in zoo vele andere opzigten, zijn teregtwijzingen van een bekwaam plantenkenner noodig.

Vanielje. De Vanielje wordt in Guyana in groote

hoeveelheid langs de oevers der rivieren en in de bosschen gevonden. Met weinig moeite zoude men haar kunnen telen; men behoeft slechts een rankje van dit gewas tegen een boom te planten, en dit in den beginne van het onkruid zuiver te houden. Het is een zeer kostbaar artikel; elk stokje, elke vrucht namelijk, wordt in Europa voor 50 centen verkocht. Die, welke ter markt gebragt wordt, komt uit Peru, Mexico, Guatimala; de Surinaamsche is nooit, zoo verre men weet, te Amsterdam verkocht. Uithoofde van de duurte, den liefelijken geur en het gebruik, dat daarvan in de keuken gemaakt wordt, hebben echter eenige kolonisten nu en dan getracht, eene zekere hoeveelheid in te zamelen, en te bereiden. — Dan dit is meestal mislukt, zoodat de bezendingen van dien aard naar Holland niet aan het doel beantwoordden. Men kan echter daaruit niet besluiten, dat de Surinaamsche Vanielje ondeugdelijk zoude zijn: het mislukken dezer proeven is alleen toe te schrijven aan de onbekendheid met de middelen, die tot de behoorlijke drooging elders worden gebezigd. Door meerdere zorg en oplettendheid zoude deze zwarigheid te overwinnen en de aan te wenden moeite wel beloond zijn; te meer wanneer men nagaat, dat de invoer in Frankrijk alleen 5 à 6000 kilogr. bedraagt.

Gember en *Curcuma*. De Gember vindt, zoo gedroogd als geconfijt, in den handel een geregeld debiet. Uit Oost-Indië wordt eene aanmerkelijke hoeveelheid in Europa aangebragt; doch die van Barbados kan met regt voor de beste gehouden worden. De

Gember, welke men in de kolonie tot nū toe gemaakt heeft, is zoo scherp en vezelachtig bevonden, dat men bij voorkeur Oost-Indische of die van Barbados gebruikt. Hiervan is weder de bereiding de eenige oorzaak. De taaiheid en vezelachtigheid is alleen daaraan te wijten, dat men den wortel te lang in den grond laat; de scherpte moet door afkoking, door herhaalde vernieuwing der stroop weggenomen worden. De dusverre gebezigde vormsuiker, is overigens voor alle confituren veel te onzuiver.

De aanplanting en het onderhoud zijn gemakkelijk; derhalve zeer geschikt voor de kleine cultuur. Hoewel de plant in de meeste grondsoorten voorkomt, houdt men den min of meer ligten en heuvelachtigen grond verkieslijk boven de zware kleigronden.

De Curcuma, die eene met de Gember verwante plant is, wordt niet oneigenlijk door de inboorlingen gele gember genoemd. Zij wordt op dezelfde wijze gewonnen, en is eveneens voor de bearbeiding zeer aan te bevelen. Als vezelstof is zij van algemeen gebruik; zij zou derhalve, ook op de plantaadjen, als middel van productie kunnen worden beproefd; dat de Surinaamsche Curcuma uitmuntend is, wordt stellig verzekerd.

Arrowroot. Het algemeen gebruik dat van de Arrowroot gemaakt wordt, althans wat de echte soort of qualiteit betreft, waarborgt den landbouwer de beste uitkomst. Het is een wortel, die, even als de Gember, in min of meer ligten grond weelderig groeit en met de 3 maanden rijp wordt. — De tegenwoordige bewerking is langwijlig en kostbaar, doch voor

groote verbetering vatbaar. De invoer in de Engelsche havens schijnt zeer belangrijk te zijn; die in Frankrijk is 25,000 kilogr.

Potasch en *Soda*. Deze waren zoude men in dit zoo houtrijk land, alwaar de *barillaplanten* even weelderig als overvloedig in het wilde groeijen, gemakkelijk kunnen vervaardigen. — Gezuiverd zoude de laatste, in plaats van *f* 4., *f* 7. per 50 Ned. ponden kunnen gelden.

Bananen-hennep. Men weet zeer wel, dat de uitwendige bekleedselen des bananenbooms gedroogd zijnde, bij gebrek van touw gebruikt worden; de negers doen dit dagelijks. Desniettemin schijnt men nooit op de gedachte gekomen te zijn, dat ze als hennep eenige waarde konden hebben. De genomen proeven in andere landen bewijzen echter, dat deze vezelen veel deugdzamer dan die van de Europesche hennep, en ook voor het weven zeer geschikt zijn. Hier vervalt geheel het struikelblok van het bromelia-vlas; want ter verzending is eigenlijk geene andere bewerking noodig, dan de drooging, en wilde men deze hennep nog meer gezuiverd naar Europa zenden, dan zoude dit weinig moeite kosten. Wanneer men bedenkt, welk een aanmerkelijk aantal bananen-planten in de kolonie aanwezig zijn, zal men zich ligt overtuigen, dat de inzameling van dit voortbrengsel niet zonder belang is. Aangenomen, dat gemiddeld niet meer dan honderd bossen bananen jaarlijks door elk persoon verbruikt worden, zal dit een aantal van zes millioen gekapte stammen geven, en de vezelen van elken stam berekend op $\frac{1}{8}$ pond, zal het bedrag van

de hennep, die thans op den grond ligt te verrotten, 750,000 ponden beloopen; die, gelijk gesteld met gewone hennep, eene waarde hebben van *f* 162,500 in Europa en van ongeveer *f* 100,000 in de kolonie.

De plantaardige zijde (Soie végétale), waarvan thans in Frankrijk zulke fraaije voorwerpen gemaakt worden, is ook het voortbrengsel van eene bananensoort, de Musa Textilis of Abaca. De Heliconia-Bihai of Musa-Bihai en de Heliconia Caribea, in de kolonie bekend onder de benaming van boschbananen en papagaaijentong, waarvan de bosschen vol zijn, zouden waarschijnlijk hetzelfde vlas geven.

Fijn vlechtwerk. Er worden in deze kolonie zoo als in alle warme landen, vele stroohoeden gedragen; en daar de grondstof voor dit fabrikaat meestal in diezelfde landen gevonden wordt, worden zij gewoonlijk ook daar vervaardigd. Dit is echter tot nog toe hier niet het geval; de meeste komen uit Europa, en een gedeelte uit Curaçao. Zoude niet het hoedenmaken voor bejaarden, gebrekkigen en kinderen eene uitmuntende zaak zijn, zoo voor het koloniaal gebruik, als voor den uitvoer? Wil men een denkbeeld hebben van de ongeloofelijke consumtie in Europa? De Noord-Amerikaansche Staten alleen, leveren jaarlijks aan Frankrijk voor 1.600000 fr. aan stroohoeden, en de algemeene invoer bedraagt er 6.000000 fr. Als grondstoffen voor dit vlechtwerk, zijn voornamelijk te noemen de bladeren van de meeste palmsoorten en van de Inge-sopo (Agave Americana), zoo ook het stroo der rijstplant.

Timmerhout. Geheele districten zijn thans nog

in de kolonie aanwezig, prijkende met de edelste houtsoorten, geschikt tot het bouwen van huizen en fabrieken, voor schepen en andere vaartuigen, gelijk voor meubelen. De voordeelen, welke de houtvelling in *Coppename* oplevert, getuigen, welke schatten hier alleen nog kunnen worden ingezameld. Waren er slechts genoegzame arbeiders, uitgerust met werktuigen, om de nedervelling der vervaarlijke boomen en het vervoer uit de bosschen gemakkelijk te maken! Dat deze arbeid niet zoo moeijelijk valt als men zich voorstelde, blijkt uit de opgeruimdheid en het gezond en sterk gestel der slaven, welke op de houtgronden met de gewone hulpmiddelen, dien taak verrigten. Mag men hier uit dan niet afleiden wat de Europeaan, voorzien van de vereischte werktuigen, zoude kunnen volbrengen?

Aarde en Glaswerk. Wanneer wij overwegen in hoeverre de mineralogische producten van Guyana tot het fabriceren van aarde en glaswerk dienstbaar zouden kunnen gemaakt worden, vestigen wij al dadelijk onze aandacht op de verbazende hoeveelheid witte klei van de rivieren Coppename en Corentijn, die voor steenwaren of porselein, gelijk de gekleurde en grove klei, tot andere soort van aardewerk zouden kunnen dienen. Tot hiertoe zijn de Indianen de eenigen, die zich nu en dan bezig houden met het maken of bakken van grof aardewerk.

Het wit zand, hetwelk op de Joden-Savana en in Para, in groote uitgestrekte savanes aanwezig is, is bij onderzoek gebleken, de zelfstandigheid te bevatten, dienstig tot het vervaardigen van goed glaswerk.

Proeven zijn daarvan in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika en wel te Boston, met goed gevolg genomen.

Kalk, Steenen, Tigchels en Pannen. — Deze, zoo onontbeerlijke bouwmaterialen worden thans met geene geringe kosten uit Europa ontboden. En evenwel zoude men die met gemak en in overvloed in de kolonie kunnen verkrijgen. Talrijke schulpritsen, geschikt tot het branden van kalk; onderscheidene goede kleisoorten, gelijk ook de noodige brandstoffen, liggen hier onaangeroerd; hoeveel huisgezinnen zouden niet in dien tak van nijverheid een bestaan kunnen vinden!

Verwstoffen. Men weet niet, of er ooit eenig onderzoek is bewerkstelligd, welke verwstoffen in de Surinaamsche bosschen voorhanden zijn, en het is zeer te wenschen, dat men eenmaal een bekwaam persoon vinde, die zich daartoe verledige. Hoe zoude in zulk eene weelderige natuur daaraan gebrek kunnen zijn? Maar men behoort zich te vergewissen, of de waarde en de middelen van fabrikaadje, in eene voldoende verhouding zouden staan. Thans mag men wel opmerkzaam wezen op de schoone carmozijnkleur, die de spaanders en het zaagsel van het groen-harthout, door eenvoudige infusie in water opleveren; op het purperhart en de Genipa Americana, waarvan de Indianen hunne blaauw-zwarte verw maken. Waarom de *Roucou*, die men in Cayenne voortdurend teelt, in deze kolonie geheel en al veronachtzaamd blijft, is moeijelijk te begrijpen.

Gerfstof. Sedert de bosschen van Europa groo-

tendeels in akkers zijn veranderd, is de waarde van den eikenbast, als gerfstof, in prijs gestegen. Thans is die ƒ6 per 100 Ned. ponden. Suriname heeft gerfstof genoeg voor geheel Europa; maar de scheepsvracht is een onoverkomelijke hinderpaal. Hoe kan die worden ontweken? Vermoedelijk door de zuivere gerfstof uit de boomschors te trekken, en daardoor de waarde in eene betere verhouding te brengen met de massa. De toezending van eene kleine hoeveelheid schors aan een bekwaam scheikundige, zou dit vraagstuk spoedig oplossen. Bij uitnemendheid schijnt de Mangroschors (Rhizophora) rijk aan gerfstof te zijn; die van den zwarten mangro wordt in Engeland als verwstof gebruikt voor de bruine en olijf-kleur.

Zijdeteelt. De zijdeteelt zou welligt insgelijks voor de kolonisten een middel van bestaan opleveren; reeds is zij op de Fransche Antilles ingevoerd, en de witte moerbezie, blijkens de ondervinding, plant zich hier zeer gemakkelijk door middel van stekken, voort. De vrouwen en kinderen vooral zouden op die wijze aan het werk gehouden worden.

Cochenielje. Sommigen achten de Cochenieljeteelt in Suriname niet mogelijk, uithoofde der zware regens, die het insect van de voedsterplant zouden afspoelen en vernielen. Het kan zijn, dat de ondervinding deze onderstelling zoude bevestigen; maar, daar eene proefneming niet kostbaar kan zijn, zoude men het wenschelijk oordeelen, dat eenige planten van den Cactus Coccinillifer, van het insect voorzien,

wierden ingevoerd. — De landen van Centraal-Amerika, waar de Cochenielje voortgebragt wordt, hebben toch ook hunne zware regens; en vermits de Cactus-soorten niet veel zon verlangen, zou men ze door groote boomen kunnen beschutten. Welligt is dit zelfs de plaats, haar door de natuur aangewezen.

Caoutchouc. Dat de elastieke Gom in de laatste tijden tot andere einden is aangewend, dan tot het wegnemen van potlood-strepen, weet elk een; maar het is nog niet algemeen bekend, welk een hoogen graad van belangrijkheid deze zelfstandigheid in eene menigte fabriekbewerkingen heeft verkregen. De jaarlijksche invoer in Frankrijk is p. m. 120000 kilogr., en in Engeland moet die veel grooter zijn. De gemiddelde prijs kan op *f* 1.75 per Ned. pond gesteld worden. Deze gom wordt in een aantal planten, meestal tot de familiën der Euphorbiae en Urticae behoorende, gevonden; van deze zijn ten minste vijf in de Surinaamsche bosschen aanwezig; de meeste andere zouden er gemakkelijk voort te brengen zijn.

De vijf bekende, die ons voor het oogenblik alleen bezig houden, zijn: de Pacouria Guyanensis, de Hevea Guyanensis, de Mabea Piriri, de Sapium aucuparium, en de Cecropia peltata; de twee laatste worden in Suriname aangeduid met de namen: de *Jorre-Jorre* boom en de *Bosch-papaya.* De bewerking bestaat meest in de incisie van den stam, waaruit een melkachtig sap loopt, dat door verdamping in de lucht verdikt wordt. Hoe eenvoudig dit ook zij, vereischt het eenige ondervinding; men zou daarom in Brazilië deze behandeling moeten waarnemen, of

van daar een daarmede bekenden persoon moeten overbrengen.

Specerijen. Bij ondervinding weet men, dat de notenmuscaat en kruidnagelen-boomen hier zeer goed groeijen en vrucht dragen. Zoo ook kunnen de kaneelboom, de zwarte en Jamaica-peper, met voordeel aangekweekt of verbouwd worden. Te Cayenne zijn plantaadjen van kruidnagelen en notenmuscaat, wier opbrengsten en uitvoer niet onbelangrijk zijn. Niet zonder grond durven wij ons dus vleijen, dat deze handelsartikelen ook hier ter markt zouden kunnen gebragt worden. — De Heer SCHOMBURGH merkt op, dat het gemiddeld verbruik van notenmuscaat in Engeland gewaardeerd wordt op tien duizend ponden elke maand.

Druiven en Olijven. In Boven-Suriname, alwaar men hooge en heerlijke landstreken vindt, zouden de druif en de olijf met vrucht kunnen bebouwd worden. De Heer SCHOMBURGH (1) drukt zich ten aanzien der door hem in de binnenlanden van Britsch-Guyana aangetroffen bergachtige gedeelten, welke met die van Boven-Suriname de meeste overeenkomst hebben, even gunstig uit als de Heer F. W. HORSTMANN.

Bijenteelt. De voordeelen, welke de Bijenteelt oplevert, zijn genoegzaam bekend. Zeker zoude hij,

---

»The fitness of the hilly tract, or central chain of mountains for the cultivation of Coffee, and in consequence of its gravelly and clayey nature, for the cultivation of the Vine and Olive, is perfect. The springy soil in these mountains and valleys would produce almost anything; but the sides of the mountains I am sure, as far as my experience goes, are qualified for the production of the finest grapes, equal to those of Madeira, and without much labour or expense."

die zich hier tot dien tak van nijverheid zoude willen bepalen, zich over de geringe moeite niet te beklagen hebben; getuigen de voordeelen, welke de Heer CORDUA in een' zeer korten tijd daar van getrokken heeft. Later hebben zich anderen ook hiermede bezig gehouden, doch, naar 't schijnt, geene genoegzame kennis of ondervinding in dit vak gehad. Dit moet echter niet ontmoedigen.

Onderscheidene soorten van gom en harst. Hoewel het eene waarheid is, dat in Suriname duizende boomen gevonden worden, die harst van verschillende soort voortbrengen, zoo heeft men nogtans niet beproefd, hiervan partij te trekken. Met de houtvelling zijn uitsluitend slaven belast, die met de waarde van dit artikel onbekend, daarop geen acht slaan.— En toch de harst, die door den dennenboom in andere landen wordt voortgebragt, kost *ƒ* 3 per ned. pond. De volgende soorten zijn hier te bekomen:

Boomen:	Harst	prijs per ½ Ned. pond.
Hymenea Courbarie	— Gum anime	*ƒ* 0,30 à *ƒ* 0,80
Amyris Guyanensis	— elemi	» 1,50 à » 2,00
Guayacum officinale	— Guayacum	» 0,40 à » 0,50
Hypericum Bacciferum / Cayennense	— Guttae	» 0,75 à » 1,25

Amyris Ambrosiaca	Geene vaste prijzen, als te weinig bekend:
» Balsamifera	
Amyris Heterophylla-balsem ara-conchini of ara kasiri	
Icica Altissima (ceder)	
Bursera Balsamifera-balsem houmiri	
Hypericum latifolium.	

Vermoedelijk zouden meer andere gevonden worden, zoo als de Amyris opobalsamum, de Bursera Gummifera, de Myroxylon Balsamiferum, die ons den Peruviaanschen balsem, en de M. Tolufera, die den balsem van Tolu geeft. Elke houtneger weet dat de bovengenoemde boomen harstachtige sappen in overvloed afzonderen; die van den ceder vindt men soms in klompen van meer dan een pond, en de geur komt dien van de mastiek nabij.

Oranje en citroen-boomen. Het geslacht citrus telt eene menigte soorten, van welke de meeste algemeen worden aangekweekt, maar alleen voor het dagelijksch gebruik en tot verfraaijing der wandelingen. Zoo is de oranjeboom door alle straten der stad verspreid, en men ziet op de meeste plantaadjen geheele lanen, somtijds van een uur lang, met verschillende soorten van oranje- pompelmoes- of chinasappel-boomen. — Welke verwaarloosde tuin heeft niet zijne limoen- en citroen-heesters, die dikwijls tot heggen dienen? Van dit alles echter wordt niets in den handel gebragt; de uitvoer der vruchten zoude wel niet mogelijk zijn, uithoofde van de te lange zeereis. Maar als grondstof zijn immers algemeen in gebruik, en in hooge waarde:

Het Citroen- en Limoen-sap;
Het Citroenzuur;
De Neroli;
Het Oranje bloesemwater;
De Citroenolie;
De Oranje- en Citroen-schillen gedroogd;
De Oranjebloesem gedroogd, gezouten, geconfijt.

Waarom is dit alles nog niet handelsartikel geworden? Voor zoo veel de confituren betreft, geldt als reden, dat de Surinaamsche suiker te onzuiver is; maar dit kan en moet zich verbeteren, en dan zal dit beletsel ophouden. De meeste andere artikelen verkrijgt men door distillatie, en deze wordt hier alleen aangewend om vrij slechten dram en rum te fabriceren. De apothekers distilleren hoogstens het water en den wijngeest tot rectificatie. Een kleine distilleer-toestel is toch niet eene zoo kostbare zaak: voor *f* 225 kan men er een hebben, die 10 à 15 gallons vocht houdt. — Wat distilleren is, weet elk plantaadje-bewoner, en anderen kunnen het ook leeren; zeer eenvoudige en bevattelijke voorschriften zijn in honderd boeken te lezen. In de Fransche kolonien wordt van de oranje- en citroen-boomen veel voordeel getrokken. In Frankrijk wordt, onder anderen, een oranjewijn van Martinique verkocht, dien men aangenamer vindt dan den Malagawijn, waarmede hij eenige overeenkomst heeft; de bereiding is hoogst eenvoudig, en de prijs te Parijs 4 fr. per flesch.

Er zijn in Suriname vele koffijplantaadjen, die van hare oranjeboomen meer zouden kunnen maken, dan de koffijboomen thans opleveren.

Frankrijk, dat zoo vele oranje- en citroen-boomen in de zuidelijke Provincien heeft, voert desniettemin 900,000 = kil. citroensap; 51,314 kil. oranjebladeren, en 17,474 kil. oranje- en citroen-olie van buiten in.

De heer LANS vermeent derhalve op goede gronden te kunnen stellen, dat eene onderneming, ten doel

hebbende de distillatie van de voortbrengselen dezer boomen, zich goede winsten zoude kunnen belooven; te meer, daar een groot aantal andere planten op deze wijze zoude kunnen worden dienstbaar gemaakt, die tot dusverre naauwelijks de aandacht der kolonisten hebben getrokken.

(Vervolg en slot in een vólgend nümmer.)

BERIGTEN

AANGAANDE DE NEDERLANDSCHE KOLONIËN.

BORNEO.

Een gewigtig onderwerp voor onzen handel in den Oost-Indischen Archipel is in den laatsten tijd herhaaldelijk ter sprake gekomen, namelijk de pogingen der Engelschen om zich te vestigen op Borneo.

De Oost-Indische Compagnie en, sedert hare vernietiging, de Nederlandsche Regering heeft op een groot gedeelte van dat eiland het regt van Souverein uitgeoefend. Dat regt steunt op verdragen, veelal in de vorige eeuw, met de opperste vorsten van dat land gesloten, eenige sedert 1815 hernieuwd of voor het eerst aangegaan.

De westkust, waarvan *Pontianak* het hoofdpunt is, plagt in vroegeren tijd te staan onder het gezag van den koning van *Bantam*, die in 1770 daarvan afstand deed ten behoeve der O. I. Compagnie. Sedert dien tijd hebben de verschillende kleinere vorsten op die kust erkend, van Nederland hun gezag te ontleenen, en ook meermalen onze hulp ingeroe-

pen om zich tegen naburen of weerspannige onderdanen te handhaven. Tijdens de Nederlandsche koloniën in het bezit der Engelschen waren, hebben dezen ter gunste van den Sultan van *Pontamac* in 1812 een aanval tegen *Sambas* gedaan, die mislukte, doch die in 1813 herhaald en met goed gevolg bekroond werd. In 1816 riepen de inlandsche vorsten reeds de ondersteuning van de herstelde Nederlandsche regering weder in, bijzonder tegen de Chinezen, welke zich in grooten getalle aan de kusten en in de mijndistrikten gevestigd hebben. Herhaalde expeditiën, met name die onder den Luitenant-Kolonel DE STUERS, in 1822, en eene tweede onder den Kolonel DIBBETZ, in 1827, werden ondernomen, om vrede en onderwerping op die kust te verzekeren (1).

De Zuid- en Oostkust gehoorzaamde nog in de vorige eeuw aan den Sultan van *Banjermasing*, met wien de O. I. Compagnie meermalen verdragen sloot, tot dat hare bescherming in 1787 in vol souverein gezag overging, zoodat de Sultan en zijne ondergeschikte vorsten erkenden van Nederland afhankelijk te zijn. In 1811 werden de Engelschen, als tijdelijke bezitters, op die zelfde wijze erkend en werd hunne bescherming ingeroepen; in 1816 weder die van Nederland. Met de vorsten dier kusten zijn sedert nog nieuwe verdragen gesloten, en zij worden voortdurend beschouwd als hunne magt van de Nederlandsche regering te ontleenen.

---

(1) Men vindt de bijzonderheden van deze togten in VAN KAMPENS *Geschiedenis der Nederlanders buiten Europa* IIIe Deel. bl. 567—677.

Het grootste gedeelte van Borneo is dus, volgens de beginselen in de koloniën, en met name in Oost-Indië, gevolgd, stellig Nederlandsch grondgebied.

Alleen met den Sultan van het noordelijk gedeelte, waarin de stad *Borneo* ligt, en dat gewoonlijk *Borneo proper* genaamd wordt, hebben de Nederlanders geene dergelijke verdragen gesloten. De bewoners zijn steeds als gevaarlijk en tot zeeroof geneigd beschreven; ook heeft de O. I. Compagnie geene handelsbetrekkingen met hen aangeknoopt.

Wat de Engelschen betreft, deze hebben te voren meermalen gepoogd zich op verschillende punten van Borneo te vestigen, doch zij zijn daarin nimmer geslaagd.

Op de westkust hebben zij eene factorij te *Succadana* gehad, die toch spoedig weder werd opgebroken.

Op de zuidkust bouwden zij, te *Banjermassing*, eene factorij, in den eersten tijd toen zij begonnen Indië te bezoeken, doch de verraderlijke aard der inwoners dwong hen spoedig die plaats te verlaten. In 1700 vestigden zij er zich op nieuw, en in 1704 bekwamen zij verlof er eene sterkte te bouwen; doch op den 27 Junij 1707 vielen de inboorlingen hen onverhoeds aan, zoodat zij grootendeels omkwamen, en de overgeblevenen, met achterlating van al hunne bezitting, de vlugt moesten nemen. Deze aanval werd aan de opstoking der Chinezen toegeschreven.

In 1772 ondernam de Engelsche Oost-Indische Compagnie eene factorij aan te leggen te *Passier* op de oostkust; doch dit werk werd afgebroken en opgegeven door eene beweging onder de inwoners.

Sedert zijn op alle deze kusten geene andere dan Nederlandsche vestigingen gemaakt.

Doch in 1766 verkregen de Engelschen van den Sultan der *Sooloo*-eilanden, noordelijk van Borneo, verlof om zich te vestigen op het eiland *Balambangan*. Zelfs stond hun die Sultan eene streek lands af op de noordkust van Borneo, waarover zich zijn gebied uitstrekte. Zij maakten van dit verlof gebruik in 1773 en bestemden hunne factorij op *Balambangan* tot stapelplaats voor den handel met de omliggende eilanden.

Hun vooruitzigt werd toch zeer te leur gesteld, want in 1775 overvielen hen de Soolooërs, welke de soldaten, die uit Maleijers bestonden, vermoordden, terwijl de Engelschen ter naauwernood op de schepen konden vlugten. Deze begaven zich toen naar het kleine eiland *Laboan*, meer zuidelijk nabij de noordwestkust van Borneo gelegen; hetgeen zij toch reeds een jaar daarna weder verlieten. In 1803 werd de factorij op *Balambangan* hersteld; doch toen men bespeurde, dat zij vrij kostbaar was en weinig voordeel opleverde, werd zij na korten tijd vrijwillig weder opgebroken.

Het scheen dus dat de Engelschen sedert lang van alle vestiging op Borneo, en zelfs op de Sooloo-eilanden, voor goed hadden afgezien. Doch in 1843 verscheen een Engelschman, ERSKINE MURRAY, met twee gewapende schepen te *Koetie* op de oostkust, om eene factorij te stichten (1). Hij slaagde evenwel

(1) Zijne onderneming wordt in de *Staats-Courant* van 14 Mei

niet; maar bekwam strijd met de inboorlingen; zoo dat hij benevens eenige zijner landslieden omkwamen terwijl de overigen zich met de vlugt redden. Dit voorval verwekte in Nederland gegronde bekommering, en de dagbladen maakten opmerkzaam op het gevaar, dat onze koloniale belangen bedreigde, indien de Engelschen zich op dat punt vestigden (1).

Intusschen had zich een ander Engelschman, JAMES BROOKE, reeds in 1839 in het distrikt *Serawak* (2) op de noordwestkust gevestigd. Hij gaf in 1842 een stukje uit, waarin hij het belang voor Engeland betoogde, om een der eilanden bij Borneo-proper te bezitten; terwijl hij verlangde dat zijne kleine vestiging door de Engelsche regering wierd in bescherming genomen, om de kern te worden van eene nieuwe kolonie op het vaste land van Borneo. De plannen van BROOKE schenen in Engeland veel bijval te vinden; de tijdschriften hielden er zich herhaaldelijk mede bezig en in Julij van het vorige jaar lazen wij in onze dagbladen, uit die van *Singapoer* overgenomen, het berigt, dat de Engelsche regering besloten zoude hebben, een etablissement op een der eilanden nabij Borneo aan te leggen. Volgens dat berigt, zoude de Engelsche kapitein BETHUNE, die belast was met het in oogenschouw nemen der plaatsen, zich verklaard hebben ter gunste van het eiland *Laboan*,

---

1844 vermeld; hij ging van *Hongkong* met gewapende schepen naar eene Nederlandsche kolonie.

(1) Bijzonder deed dit het *Rotterdamsche Handelsblad* van 19 Augustus 1844.

(2) Zie over *Serawak* de *Indische Bij*, 1e. stuk bl. 142-146.

waar, zoo als wij hierboven zagen, de Engelschen in de vorige eeuw reeds een' korten tijd gevestigd waren geweest.

Omtrent het etablissement van BROOKE zelven vermelden de dagbladen, ook de *Staats-Courant* van 20 November ll., het volgende:

»Volgens berigt van *Sambas* heeft de Engelsche reiziger JAMES BROOKE zich, in het begin van dit jaar, vergezeld van den Pangerang MOEDA HASSIEM van *Serawak* naar Borneo-proper begeven en is aldaar vriendelijk ontvangen geworden.

Het resultaat van dien togt zou zijn geweest, dat hem vrijheid is gegeven om aldaar handel te drijven en dat zijne vestiging te *Serawak* door den Vorst van Borneo-proper erkend en gewettigd is geworden; waartegen aan genoemden Vorst de bescherming van het Britsch gouvernement zou zijn toegezegd.

Zoo als door geloofwaardige inlanders verzekerd wordt, bevinden er zich slechts vijf Europeanen, van welke drie met den handel, een met natuuronderzoekingen en een met de goud- en diamantgroeven zich onledig houden.

Het geheele etablissement bestaat uit vijf woningen en een pakhuis, zonder eenige versterking.

De bevolking van *Serawak* wordt geschat op 7000 zielen, waaronder 300 Maleijers en 200 Chinezen; de overigen zijn Daijakkers.

De Heer BROOKE bepaalt zich alleen tot het drijven van eenen ruilhandel, zonder eenig gezag uit te oefenen, noch opbrengsten te vorderen. De door

hem aangebragte goederen worden veelal tegen antimonium en stofgoud afgestaan."

Het zijn deze punten, welke in de vergadering der Staten Generaal van 4 December ll. bij gelegenheid der beraadslaging over de wet betrekkelijk de koloniale geldmiddelen zijn voorgekomen. De Heer VAN RIJCKEVORSEL heeft vooral opmerkzaam gemaakt op het nadeel, dat uit die vestiging van Engelsche factorijen voor onzen kolonialen handel te duchten staat en tevens de onbevoegdheid der Engelsche regering, om zich van die punten meester te maken, betoogd.

De opheldering, door den Minister van koloniën gegeven omtrent het eerste punt, namelijk de onderneming van ERSKINE MURRAY te *Koetie*, zijn allezins geruststellend.

»Het kabinet van Londen" zegt hij, »verklaarde »de aanranding van ERSKINE MURRAY voor de daad van »eenen bijzonderen persoon, ontkende het voorne»men te hebben om eene militaire expeditie naar »*Koetie* te zenden, en betuigde zijnen eerbied voor »de erkende en gevestigde regten van Nederland."

Wat betreft de vestiging van BROOKE in het distrikt *Serawak*, verklaarde de Minister, dat onze regering zich die niet had aangetrokken: »Want," zegt Z. E. »de plaats waar hij zich vestigde lag bui»ten hare onmiddelijke souvereiniteit, en zijne daad »had geenerhande officieel karakter."

Van de vrees, dat die vestiging in eene werkelijke kolonie, door de Engelsche regering daar te stellen, zoude overgaan, en dat deze ook een etablissement op *Laboan* zoude aanleggen, spreekt Z. E. als van »ge-

»ruchten van allerlei aard." Doch voegt hij er bij: »Hoe »onbestemd die ook zijn, heeft zij (de Regering) er »echter aanleiding uit genomen, om zich andermaal »te wenden tot het kabinet van Londen." En hij verklaart ten slotte, »dat zij de Nederlandsche reg- »ten steeds met klem en waardigheid zal handhaven."

Zie daar den tegenwoordigen staat van dit onderwerp.

De kust van Borneo-proper en de Sooloo-eilanden zijn de verblijfplaatsen van de stoutste en gevaarlijkste zeeroovers, welke in den laatsten tijd meermalen ook Engelsche schepen hebben aangevallen. Hun bedrijf wordt des te ondragelijker, naarmate de handel op China zich meer uitbreidt; en hieraan is het gewis toe te schrijven, dat de Engelsche zeemagt zulke krachtige ondernemingen gedaan heeft om de zeeroovers van Borneo-proper te straffen. Wij hebben in een vorig nummer (1) de bijzonderheden medegedeeld van den togt, die in Augustus 1844 plaats gehad heeft, toen de Engelsche vaartuigen de rivier *Batang Lupar* zijn opgevaren. Onlangs lazen wij in de dagbladen, dat de Admiraal COCHRANE, die de Britsche zeemagt in China kommandeert, met een eskader, uit niet minder dan een linieschip, twee corvetten, eene brik en drie stoombooten bestaande, eene expeditie volbragt heeft tegen de zeeroovers in de *Maloedoe*-baai, de noordelijkste op die zelfde kust (2); waarbij men weder tot diep in het

(1) Z. bl. 236. van dezen jaargang.

(2) Zie onder anderen *Arnh. Cour.* 29 Novemb. en *Amsterd. Handelsbl.* 2 Decemb. 1845.

land is doorgedrongen, en grooten wederstand te overwinnen heeft gehad.

Het vermoeden, dat de Engelschen dezen zeeroof wenschen te beteugelen, en tevens handelsbetrekkingen daar te stellen met het uitgestrekte en vruchtbare land van Borneo-proper is dus volkomen gegrond. En indien men de berigten in de dagbladen gelooven moest, zouden ook de geruchten, waarvan de Minister spreekt, niet meer zoo onbestemd zijn. Immers wordt stellig van een' tweeden togt van kapitein BETHUNE gesproken, waarbij zich JAMES BROOKE zoude bevonden hebben, met oogmerk om met den sultan van Borneo-proper een verdrag aan te gaan omtrent den afstand van *Laboan* en het verlof om zich te vestigen op de vaste kust. Men verhaalt zelfs bijzonderheden welke bij het voltrekken van dat verdrag zouden hebben plaats gehad (1).

Bij het vermelden van deze bijzonderheden kunnen wij onze verwondering en ons leed niet verbergen, over de werkeloosheid en onverschilligheid van onze regering en, wij moeten er bijvoegen, van onzen handelstand, ten opzigte van dat groote en gewigtige eiland.

»Borneo," zegt RAFFLES, »is een der vruchtbaarste oorden in de wereld." Alle de tropische voortbrengsels: rijst, koffij, suiker, peper, sago, kokosolie, kampher en zoo vele andere zijn er in den groot-

(1) Zie onder anderen *Rott. Handelsbl.* 10 Decemb. 1845; *Amsterd. Handelsbl.* 12 Novemb.; 22 Decemb. 1845.

sten overvloed te verkrijgen, behalve vogelnestjes, tripang, parels, enz., die men er eveneens aantreft. Aan delfstoffen: goud, platina, diamanten, antimonium, steenkolen enz. is welligt geen land rijker. »Brandhout," zegt onze landgenoot TOBIAS, »is op Borneo niet uit te putten, ja in geene eeuwen te verminderen." Zoodra de invloed eener beschermende magt slechts eenigzins orde en veiligheid daarstellen, ontwikkelt zich eene nijverheid, die tot ruimen en veelsoortigen handel gelegenheid aanbiedt. De Chinezen en de Engelschen weten daarvan reeds partij te trekken, en *Sinkapoera* ontvangt voortdurend rijst, goud, antimonium en andere waren van Borneo's kusten.

Evenwel waren de Nederlanders, die het eerst betrekkingen met dat eiland hadden aangeknoopt, wier andere koloniën het naaste bij gelegen zijn, het best in de gelegenheid om dien handel te drijven; en een gunstige zamenloop van omstandigheden scheen zelfs dat uitgestrekte veld voor ondernemingen uitsluitend voor onze landgenooten bestemd te hebben. Door den heer Baron VAN DER CAPELLEN werd dit volkomen ingezien, en met eere voor dien Gouverneur Generaal moet men herinneren, dat hij den grondslag legde voor een groot stelsel van heilzamen invloed op de volken van Borneo, die tevens de ruimste gelegenheid voor vestiging en handel zoude hebben opgeleverd. Men leze onder anderen de belangrijke, doch aandoenlijke berigten, omtrent de togten van den verdienstelijken GEORGE MÜLLER in de drie eerste stukken van de *Indische Bij*. Die onverschrokken Duitscher in onze dienst werd het slagtoffer van zijn' ijver voor de

wetenschap en voor de Nederlandsche belangen. Hij werd in Januarij 1826 vermoord, op last van den vorst van *Koetie*, die aan Nederland onderworpen is, en die pas door tusschenkomst van denzelfden MÜLLER een nieuw verdrag met onze regering gesloten had (1).

Doch het aftreden van den Gouverneur Generaal VAN DER CAPELLEN heeft het bestuur der koloniën, als middel van bezuiniging, Borneo grootendeels opgegeven, in plaats van op de gelegde grondslagen voort te bouwen, het bestaande grootendeels afgebroken, sommige punten geheel verlaten, zich op geene uitgebreid of met genoegzame kracht gehandhaafd; zoo zelfs dat men den moord van MÜLLER en de zijnen,

(1) Onder de geschriften welke met de ondernemingen en de uitzigten betrekkelijk Borneo, tijdens het bestuur van den heer Baron VAN DER CAPELLEN, nader kunnen bekend maken, duiden wij bijzonder aan:

Het belangrijk verslag van den heer TOBIAS, Commissaris van Borneo, geplaatst in de Bataviasche Courant van 28 Febr. 1824, en overgenomen in de Bijdragen van G. K. VAN HOGENDORP Xe D. bl. 71. (Bijvoegselen bl. 13.)

Een uitgebreid stuk, aan denzelfden bekwamen schrijver verschuldigd (althans volgens VAN KAMPEN) in den Nederlandschen Hermes 1828 N°. 12 en 13.

Een opstel over de gesteldheid van land en volk op het eiland Borneo, bijzonder met betrekking tot den handel van het moederland; uit een handschrift van den Raad van Indië H. W. MUNTINGH, in den Recensent ook der Rec. 1831 N° 1.

Wanneer onze lezers deze stukken opslaan, welke met zoo veel kennis van zaken geschreven zijn, zullen zij het met ons onbegrijpelijk vinden, dat de Regering en de handel, omtrent het gewigt dier kolonie zoo goed ingelicht, desniettemin haar zoo volkomen hebben verwaarloosd.

door een aan ons ondergeschikt vorst gepleegd, ongestraft gelaten heeft, en, zoo men verhaalt, hunne schedels nog als eereteekenen door de Dajakkers, die de daad volbragten, vertoond worden. Den handel op de havens van Borneo heeft men grootendeels aan de Engelschen en Chinezen overgelaten, welke dien, zoo als gezegd is, meer en meer uitbreiden. Van de zijde van onze handelaars zijn, zoo ver ons bekend is, bijna geene pogingen aangewend om aan dien handel deel te nemen. Trouwens, behalve de weinige bescherming, is ook het stelsel van onze koloniale wetgeving ten opzigte van den handel, op eene onverklaarbare wijze, juist geschikt om den handel te keer te gaan.

Het is aan onze handelaars niet veroorloofd, onmiddelijk van uit het vaderland op de andere eilanden dan Java te varen, terwijl dit aan de Engelschen en Franschen, Noord-Amerikanen en anderen vrijstaat. Men verhindert hen om uit andere landen dan het moederland de waren aan te voeren; zij mogen geene vuurwapenen als handelsartikel verkoopen (1); terwijl dat alles onverlet door de vreemden geschiedt, en, volgens de verdragen, ook niet belet kan worden. Onopgemerkt is dit alles niet gebleven; het is in zoogenaamde pampletten en artikelen der dagbladen

(1) Op Borneo zelf zijn de beste grondstoffen voor het vervaardigen van wapenen aanwezig, en de inboorlingen hebben groote geschiktheid om ze te vervaardigen. De Nederlanders zouden dus veeleer een tak van fabrieksnijverheid daaruit kunnen maken, en met groot voordeel wapenen in Indië kunnen verhandelen. Zie Militaire Spectator XIVe D. No. 2. 1845 bl. 25 enz.

meermalen in het licht gesteld (1). Het belang voor Nederland om betrekkingen met het noorden van Borneo aan te knoopen, om, ter bevordering van den handel, eenige punten op de uitgestrekte noordwestkust te bezetten, werd herhaaldelijk betoogd (2). In de berigten omtrent den steeds toenemenden zeeroof, werd dikwijls opgemerkt, dat de stoutste dier zeeroovers van de kusten van Borneo kwamen en dat onze regering de bevolking op die kusten, welke aan haar gezag onderworpen waren of behoorden te zijn, door eenige vaste punten veel beter konde in teugel houden dan door de bijna altijd vergeefsche togten der zeemagt. Doch men weet, dat die zwakke pogingen der drukpers bijna nooit eenige uitwerking bij onze regering hebben. En krachtiger werden er toch niet door onze handelaren aangewend. De gelegenheid, die nog openstond, om met Borneo handel te drijven, maakten zij zich niet ten nutte en waar hinderpalen aanwezig waren, weten wij niet, dat zij hunne belangen hebben doen gelden, om die uit den weg te ruimen. Onze lezers weten dat de eerste groote poging van onzen handelstand ten opzigte van het bestuur der koloniën in het voorleden jaar plaats

(1) Behalve op vele andere plaatsen vindt men dit stelsel, waardoor de Regering onzen eigen handel belemmert, opgemerkt in het zeer goed geschreven stukje: Bijdrage tot de kennis van den voormaligen en tegenwoordigen staat onzer Oost-Indische bezittingen. Amst. VAN KAMPEN 1841. — Zie ook Amst. Handelsbl. 3 August. 1843; 12 Decemb. 1843; 22 April 1845.

(2) Zie onder anderen Indische Bij 1e stuk (1842) bl. 113, 297; Tijdgenoot 1842 bl. 111; Rott. Handelsbl. 19 Aug. 1844.

vond. Liever dan voor de slavenhouders van Suriname, zouden wij onze landgenooten voor den vrijen handel met de eilanden van den Indischen Archipel hebben zien optreden.

Het is een gunstig teeken, dat zich eindelijk in de Staten Generaal stemmen laten hooren voor die groote belangen. Het eiland Borneo, zoo als wij hierboven zeiden, verdient de opmerkzaamheid, en wij wenschen vurig dat onze regering van stelsel moge veranderen en dat men het batig saldo niet meer poge te vergrooten door bezittingen, die zoo veel meer baten voor de natie aanbieden, te verwaarloozen. Doch tevens wenschen wij dat onze handelaren dan ook meer nut van die bezittingen zullen weten te trekken.

De Engelschen geven in dit opzigt een voorbeeld, dat veel meer tot navolging dan tot afgunst moest opwekken. Het kan ons niet bevreemden, dat zij havens bezoeken, die wij verlaten. Het zoude evenwel zeer te beklagen zijn, indien zij zich vestigden op Borneo en op de nabijgelegen eilandjes, immers indien wij niet blijven verzuimen dit zelven te doen. Dit zoude geheel in strijd zijn met den geest van het verdrag van 17 Maart 1824. De Engelsche Regering heeft daarbij volkomen met de onze overeengestemd, om voortaan alle botsingen tusschen de twee staten, en vooral tusschen hunne ambtenaren en kooplieden, in de koloniën te vermijden. Het eenvoudige beginsel daarvoor was dat de wederzijdsche bezittingen geheel van elkander wierden afgezonderd, en dat zij over en weder vrijen handel, slechts met eenig verschil van reg-

ten bij den invoer der waren, vaststelden. Daarom stond Nederland alle bezittingen op het vaste land af, en Engeland die op *Sumatra* en *Billiton*, dat is alle die op de eilanden, alleen met uitzondering van *Sincapoer*. Indien op dien tijd de twee natiën bezittingen gehad hadden op *Borneo*, zoo zoude ongetwijfeld Engeland de zijne aan Nederland hebben afgestaan, even als die op Sumatra; want dan had dezelfde omstandigheid voor de twee eilanden bestaan. Doch het spreekt van zelf, dat Engeland niet op nieuw op eilanden, waar de Hollanders zich gevestigd hebben, bezittingen kan aanleggen, zonder te handelen in strijd met zijne toenmalige belofte. Wij durven nog verwachten, dat de Engelsche regering dat beginsel zal getrouw blijven, indien de Nederlanders van hunne aanspraak, om zich op de noordkust van Borneo te vestigen, willen gebruik maken. Doch dit is dan ook noodzakelijk, en voor den handel in het algemeen een pligt, die op ons rust. Want een negatief regt te beweren, zoude voor ons zonder belang zijn, en in de uitvoering ondragelijk. Hun eene kust te betwisten, die wij nooit wenschen te bezoeken, is volstrekt doelloos; en wij kunnen, zelfs in het belang van onzen eigen handel, niet verlangen, dat de zeeroovers ongestoord hun onmenschelijk bedrijf langs die geheele kust voortzetten. Daarentegen kunnen de Nederlanders, door eene kolonie op die kust aan te leggen, eene groote gelegenheid voor handel daarstellen, die ook voor de Engelschen niet zoude gesloten zijn. En de zeeroof zoude het best kunnen vernietigd worden, zoodra een regelmatige

handel met de inwoners wierd aangeknoopt. Wij beschouwen dit punt als van het grootste belang. De tegenwoordige toestand kan niet voortduren. De Noord-Amerikanen zijn ook reeds op die kust verschenen en hebben gepoogd met den vorst van Borneo-proper in betrekking te komen. De Franschen hebben evenens onderzoekingen gedaan, en men heeft beweerd, dat zij zich op het Sooloosche eiland *Basilan* zouden vestigen. Nederland, dat er door zijne vroegere betrekkingen, door zijn gezag op de West-, Zuid- en Oostkusten het naast toe geroepen was, heeft intusschen niets gedaan. Welligt kunwij dit nog herstellen, en tegelijk voor ons zelven en voor anderen handel en veiligheid in die streken doen opkomen. Doch wanneer wij blijven slapen, te verwachten of zelfs te vergen dat andere natiën voor hunne belangen niet zouden werken, dit zoude de grootste ijdelheid zijn.

RED.

